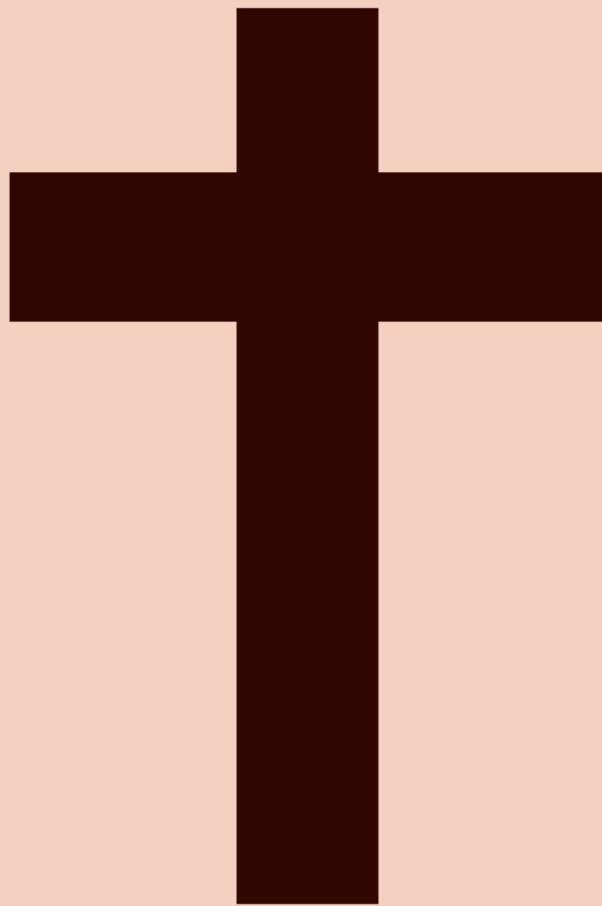

Uwien ya Jotiefènku
ya gbɔnku

The New Testament in the Ngangam language of Togo

Uwien ya Jɔtiefɛnku ya gbɔnku
The New Testament in the Ngangam language of Togo

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ngangam

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Ngangam

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2019 from source files dated 1 Mar 2019
f30fbe0b-cda1-5a60-a4ee-8be80c6caef6

Contents

Matie	1
Mark	42
Luk	67
San	108
Itùon	137
Erom yaab	175
1 Korènt yaab	192
2 Korènt yaab	209
Galasi yaab	220
Efes yaab	226
Filip yaab	232
Kolòs yaab	236
1 Tesalonik yaab	241
2 Tesalonik yaab	245
1 Timote	248
2 Timote	253
Tit	257
Filemòn	259
Ebrembe	261
Saak	275
1 Pier	280
2 Pier	286
1 San	289
2 San	294
3 San	295
Sud	296
Mikpiirm	298

Tigbɛmɔnmɔnt tà

Matie

kɛle' tù nnɔ

Nà wɔngɛh kugbɔnku kuu te ma bo

Matie yé Yesu Kristo ya panpaankaab piik nin bile nnɔ ya uba nɛ. U kɛle' u'gbɔnku kuu ki de' binib bà nnɔ lii yé Sufmbɛ nɛ ki pekɛre' ki paan' Kristo ya sɛn bo.

U wuɔn' kugbɔnku kuu ni ki ye Yesu nɛ yé uyo bo Uwien là pùon' Sufmbɛ ki ye u li sɔn wà wɔ́ n̄ baa kí lá n̄m̄ien bɛ kí li yé bi'ber nnɔ. U kɛle' Kujɔtiekpaaaku ya gbɔnku ya gber ku'ni tù yebe, ki wuɔn' Yesu sɔnson' tù len' nà nnɔ ma bo, ki tɔke' ki ye Uwien ya bel nek'n ní n̄ɔ.

Kugbɔnku kuu ya cincinm, liyul 1 kí tì baa iyul 2, Matie lienh Yesu ya màam nin u'buwaam bo nɛ. Yesu yé uber nɛ ki baa' wɔ́ n̄ n̄ɛn binib bi'biere ni.

Kí cin iyul 3:1 kí tì baa iyul 4:11, Matie lienh San s̄i' Yesu Uwien ya ñunm ma bo nin Satan biike' wɔ́ ma bo nɛ.

Kí cin iyul 4:12 kí tì baa 18: 35, Matie lienh Yesu tien' nà Galile ya tinfɛnm ni nnɔ nɛ. U pɔn' mikpenjenm mà yebe nɛ ki wɔkn' binib Uwien ya bel ya gber, ki cèrɛ' biwienb faake' ki yebe.

Kí cin iyul 19 kí tì baa iyul 25, Yesu jon' Yerusalɛm bó, ki tì wɔkn' binib Uwien ya gber ni' bó. U wɔkn' binib ugbengbenyo ya gber, ki tɔke' bɛ ki ye bi la cèrɛ uba n̄ lɛrɛ kí tuln bɛ.

Kí cin iyul 26 kí tì baa iyul 28, Matie lienh Sufmbɛ ya cienb cuo' Yesu, ki cèrɛ' bi bun' wɔ́ tibuur, ki kpɛ' wɔ́ udɔpɔnɔn bo nin u mɛkre' ma bo ya gber nɛ.

Yesu ya yaajɛb ya yel

(Luk 3:23-38)

¹ *Yesu Kristo ya yaajɛb ya yel ya gbɔnku sɔ́ nɔ. U là yé *Dafid ya yaabil nɛ, nɛ Dafid mɔ́ yé *Abraham ya yaabil. ² *Abraham là maa' *Isaak, nɛ *Isaak mɔ́ maa' *Sakɔb, *Sakɔb mɔ́ maa' Suda nin u' ninjieb. ³ Suda mɔ́ maa' Fares nin Sera. Bi'naa ya yel si Tamar. Fares mɔ́ maa' Esilɔm, Esilɔm mɔ́ maa' Alam, ⁴ Alam mɔ́ maa' Aminadab, Aminadab mɔ́ maa' Nasɔn, Nasɔn mɔ́ maa' Salima, ⁵ Salima mɔ́ maa' Bos. U'naa ya yel si Lahab. Bos mɔ́ maa' Yobed. U'naa ya yel si Lut. Yobed mɔ́ maa' Yese, ⁶ Yese mɔ́ maa' uber *Dafid. *Dafid mɔ́ maa' Salomɔn. U'naa là yé Yuri ya po nɛ, nɛ *Dafid taa' wɔ́ ki kuɔn'. ⁷ Salomɔn mɔ́ maa' Erobowam, Erobowam mɔ́ maa' Abiya, Abiya mɔ́ maa' Asafu, ⁸ Asafu mɔ́ maa' Yosafat, Yosafat mɔ́ maa' Yolam, Yolam mɔ́ maa' Osiyas, ⁹ Osiyas mɔ́ maa' Yowatam, Yowatam mɔ́ maa' Ahas, Ahas mɔ́ maa' Esekiyas, ¹⁰ Esekiyas mɔ́ maa' Manase, Manase mɔ́ maa' Amos, Amos mɔ́ maa' Yosiyas, ¹¹ Yosiyas mɔ́ maa' Yekoniya nin u' ninjieb uyo wà Israyel yaab ya nennendb là tɔn' nin bɛ lituɔl ki cuo' bɛ ki jon' *Babilonn nnɔ. ¹² Bi cuo' bɛ ki jon' Babilonn ma nnɔ, ni ya puoli bó nɛ Yekoniya maa' Salatiel, Salatiel mɔ́ maa' Sorobabel, ¹³ Sorobabel mɔ́ maa' Abiyud, Abiyud mɔ́ maa' Eliyakim, Eliyakim mɔ́ maa' Asɔ́, ¹⁴ Asɔ́ mɔ́ maa' Sadɔk, Sadɔk mɔ́ maa' Akim, Akim mɔ́ maa' Eliyud, ¹⁵ Eliyud mɔ́ maa' Eleyasaa, Eleyasaa mɔ́ maa' Matan, Matan mɔ́ maa' *Sakɔb, ¹⁶ *Sakɔb mɔ́ maa' *Yosɛf, wà yé Mari ya cɛ nnɔ. Mari mɔ́ maa' *Yesu wà bi yih wɔ́ *Uwien ya Nigendke Kristo nnɔ.

¹⁷ Kí ñɛ *Abraham kí li n̄m̄ɔn̄m̄ɔbe kí tì baa *Dafid, bi là te yaajɛb piik nin binan nɛ. Kí ñɛ *Dafid kí li n̄m̄ɔn̄m̄ɔbe kí tì baa uyo wà Israyel yaab ya nennendb là cuo' bɛ ki jon' Babilonn nnɔ, bi' mɔ́ là te yaajɛb piik nin binan nɛ. Uyo wà bi' nennendb là cuo' bɛ ki jon' Babilonn nnɔ kí li n̄m̄ɔn̄m̄ɔbe kí tì baa *Uwien ya Nigendke Kristo ya yo, bi' mɔ́ là te yaajɛb piik nin binan nɛ.

Yesu ya màam ya gber

(Luk 2:1-7)

¹⁸ Bi maa' Yesu Kristo ma bo sɔ. Bi là pun' u'naa Mari uje uba ne bi yih wɔ *Yosef. Wa laan là kuɔn' wɔ, ne *Mifuoñaanm cère' u punbe'. ¹⁹ U'cɛ *Yosef yé ugbemàndaan ma nnɔ, ne kí yíe wɔ ní bɔle kí nɔre wɔ nɔ tígber nnɔ la ñe saali. ²⁰ U maaleh nnɔ ma nnɔ, ne ki laa' Yonbdaan ya tond uba tideknt ni. Utond nnɔ tɔke' wɔ ki ye: «*Yosef, *Dafid ya yaabile, la fenge kí ye nɔ ní taa a'po Mari kí baa a'den, kime *Mifuoñaanm ne cère' u punbe'. ²¹ U li maa kibujebuk, ne á yin kè *Yesu*, kime wɔn ne li ñen u'bol yaab bi'biere ni.»

²² Nen ke là tien' nɔ Yonbdaan là cère' u'ñɔbonsɔknl len' nà nnɔ, nè ní tien ne. U là len' ki ye: ²³ «Ujefaan wà nɔ ben je li punbe kí maa kibujebuk. Bi li yin kè Emaniel.» Ni'tingi si: «Uwien te nin te.» »

²⁴ Ne *Yosef finde', ki tien' Yonbdaan ya tond tɔke' wɔ ki ye wɔ ní tien nà nnɔ, ne ki taa' u'po Mari, ²⁵ ka duɔn' nin wɔ haali u tì maa' kibujebuk, ne u yin' kè Yesu.

2

Bibenbenb biba baa' ki puke' Yesu

¹ Tɔ, bi maa' *Yesu Betelem ya du ni ne, Sude ya tinfenm ni, uyo wà Herod yé uber nnɔ. Bi maa' *Yesu ma nnɔ, ne binib bà nɔmɔbe mibenm iɔmaabii bo ya biba ñen' lenpuoli bó ní ki baa' Yerusalem, ² ne ki niire' ki ye: «Bi maa' kibuk kà kè yé Sufmbe ya ber nnɔ te le saan-i? Kime ti laa' ki'ɔmaabil lenpuoli bó ne ki baa' tí puke kè.» ³ Uber Herod nin Yerusalem ya nib ke cii' tígber nnɔ ma nnɔ, ne tì beke' be cɛen. ⁴ Ne u yin' *Sufmbe nin *bitɔtuɔrcienb nin *Yiko ya wɔnwɔknb ke, ki niire' be ki ye bi li maa Uwien ya Nigendke Kristo le saan-i?

⁵ Ne bi ye: «Betelem ya du wà te Sude ya tinfenm ni nnɔ ni, kime *Uwien ya ñɔbonsɔknl là kele' ki ye Uwien ye:

⁶ «Sin Betelem ya du wà te Sude ya tinfenm ni nnɔ, nɔ mɔnbe ki yé dufenm Sude ya tinfenm ya du ke ni, kime uber li ñe sin ni ne, kí li yé wà li likeh n'nib Israyel yaab.» »

⁷ Nen bo ne Herod bɔle' ki yin' bibenbenb nnɔ, ki niire' be liɔmaabil nnɔ cinbe ki puɔ' uyo wà, ⁸ ne ki sɔn' be Betelem bó ki ye: «Li joh men kí tì nuun kí bende kibuk nnɔ ya gber mɔnmɔnm. Ni laa' kè la, ní liebe ní kí lá tɔke nni, n'mɔ ní jo kí tì puke kè.»

⁹ U len' ki gben', ne bi siere' ki bure'. Bi joh ma nnɔ ne ki laa' liɔmaabil là bi là laa' lè lenpuoli bó nnɔ, le be usen ki tì baa' kibuk nnɔ te nà saan nnɔ, ne ki sere' ní saan paaki. ¹⁰ Bi laa' lè nnɔ ma nnɔ, ne bi'yenm sɔnge' ki tì kende'. ¹¹ Bi kɔn' iden nnɔ, ne ki laa' kibuk nnɔ nin kí naa Mari. Bi gbaan', ki puke' kibuk nnɔ, ki ñen' bi'kɔl ni tibonmɔnmɔnt ki de' kè. Bi de' kè miñàkm nin liɔubl liba bi yih lè ansan nin mikpɔm miba bi yih mè miir*.

¹² Ni ya puoli bó ne Uwien tɔke' be tideknt ni ki ye bi la liebe uber Herod bó. Nen bo ne bi ñen' usenpaanke ki kun'.

Bi taa' Yesu ki sen' ki jon' Esipt bó

¹³ Bi kun' ma nnɔ ne *Yosef laa' Yonbdaan ya tond uba tideknt ni. Ne utond nnɔ tɔke' wɔ ki ye: «Fii kí taa kibuk kie nɔ nin kí naa kí sen kí jo *Esipt bó, kí tì ní li te ni'bó, kí li gu lidaali là n li tɔke nɔ kí ye á liebe ní, kime uber Herod li nuun kibuk nnɔ wɔ ní ku kè.»

¹⁴ Nen saan ne Yosef fii' ki taa' kibuk nnɔ nin kí naa kuñɔnku ki jon' *Esipt, ¹⁵ ki tì te ni'bó haali Herod tì kpo'. Nì tien' nɔ Yonbdaan là cère' u'ñɔbonsɔknl len' nà nnɔ nè ní tien ne. U là ye: «Uwien ye: «N yin' n'buk kè ní ñe ní *Esipt ni.» »

Uber Herod ku' mubujebumu

¹⁶ Tɔ, Herod bende' ki ye bibenbenb nnɔ lere' wɔ ma nnɔ, ne u'benku ni ben' ki gbien', ne u cère' u'sojambe ku' Betelem ya du nin u'dugbaan ke ya bujebumu mùa ke nɔmɔbe ibin ile nin mùa nɔ laan baa' ibin ile nnɔ. U là niire' bibenbenb nnɔ bi cinbe ki laa' liɔmaabil

* 1:21 Yesu ya tingi si: Uwien nɔmɔndeh binib ne. * 2:11 Miir yé mikpɔm miba ya bol ne. Bi taah kusiiku kuba ya bol ya siim ne ki teh mè. Mi'daaku faa cɛen ne.

nnɔ uyo wà. Nɛn nɛ cèrɛ' u jiɛ' ki kpaan' ibin ile. ¹⁷ U ku' mubumu nnɔ ma nnɔ nɛ nì tien' *Uwien ya ñɔbonsɔknl Seremi là len' ma ki ye:

¹⁸ «Bi cii' imuɔ bó Lama ya du ni,
udaan uba muɔh ikumuɔ,
ki kpiɛndeh ki gbiekeh.
Lasɛl nɛ muɔh u'bumu bo,
uba ŋa n' fre kí suon wɔ,
kime u'bumu ŋa ji te.»

Bi taa' Yesu ki siere' Esipt ni

¹⁹ Nì tete, nɛ Herod tì kpo'. U kpo' ma nnɔ, nɛ *Yosɛf laa' Yonbdaan ya tond uba tidɛknt ni, *Esipt ni. ²⁰ Nɛ u tɔkɛ' wɔ ki ye: «Fii kí taa kibuk nnɔ nin ki'naa kí liebe Israyel ya du bó, kime binib bà là nuunh bɛ n' ku kè nnɔ kpo'-a.»

²¹ Nɛ u fii' ki taa' kibuk nnɔ nin ki'naa, ki liebeh Israyel ya du bó. ²² *Yosɛf cii' ubɛr Herod ya bijɛ Akelayus teke' u'baa ya bɛl Sude ya tinfɛnm ni. Nɛn bo nɛ u fɛngɛ', ka yíe wɔ n' baa ni' bó, nɛ Uwien wuɔn' wɔ tidɛknt ni nɛ u bure' Galile ya tinfɛnm bó. ²³ U tì baa', nɛ ki kɔ udu uba ni, bi yih wù Nasarɛt. Nì tien' nnɔ ŋɔ *Uwien ya ñɔbonsɔknb là len' nà nnɔ nɛ n' tien nɛ. Bi là len' ki ye: «Bi li yin wɔ Nasarɛt ya du ya nil nɛ.»

3

*San wà siih binib Uwien ya ñunm nnɔ ya gɛr
(Mark 1:1-8; Luk 3:1-18; San 1:19-28)*

¹ San wà siih binib Uwien ya ñunm nnɔ baa' uyo uba ki te kupɛnpɛlku ni, Sude ya tinfɛnm ni, ki kpaandeh ki teh: ² «Lèbre mɛn ni'tetɛm, kime Uwien ya bɛl nɛkn' ní ŋɔ.» ³ *Uwien ya ñɔbonsɔknl Esayi là len' San ya gɛr ki ye:

«Udaan uba te kupɛnpɛlku ni ki wuureh ki teh:
<Tùrɛ mɛn Yonbdaan ya sɛn,
kí cubn u'sɛngbɛmu kí de wɔ.» »

⁴ San là guo liliɛrl là nnɔ, bi taa' ñɔkma ya kobr nɛ ki lon' lè. U là gbin kugbɔnku ya ningbɛnl nɛ u'ciɛk ni. U'jier là si inacu nin tisiir nɛ. ⁵ Binib ñɛh ní Yerusalem nin Sude ya tinfɛnm kɛ nin Sudɛn ya kɛnl ya tinfɛnm kɛ ni, ki bàareh u'saan, ⁶ ki kpiirɛh bi'biere, nɛ u siih bɛ Uwien ya ñunm, Sudɛn ya kɛnl ni.

⁷ San laa' *Farisiɛnmɛ nin Sadusiɛnmɛ bàareh u'saan ki yebe ki yíe wɔ n' sù bɛ Uwien ya ñunm. Nɛ u tɔkɛ' bɛ ki ye: «Iwaalɛb ninbi, ŋmɛ nɛ wuɔn' nɛ ni li tien ma kí ñɛ Uwien ya benpiebe wà we ní nnɔ ni? ⁸ Li sɔnh mɛn itùɔn yà wɔngɛh ki teh ni mɔnbɛ ki lèbre' ni'tetɛm, ⁹ ki la li maalɛh ni'yɛnm ni ki teh: <Ti'yaajɛ si *Abraham ma nnɔ, nì dèkre' nɛ», kime n tɔkɛh nɛ nɛ, Uwien li fre kí cèrɛ itɛn yíe nɔ n' kɛndɛ *Abraham ya yaabii. ¹⁰ Uwien bonde' liyɛl ŋɔ wɔ n' kpiɛrɛ isiin. Isiin yà kɛ ŋa lùonh biimɔnmɔn la, u li gɛ yì kí wiɛ umu ni nɛ. ¹¹ Min taah miñunm nɛ ki siih nɛ Uwien ya ñunm, ki wɔngɛh ki teh ni lèbre' ni'tetɛm. Ama wà li paan n'puoli bó ní nnɔ ŋmɔbɛ mituɔm ki cɛn' nni. Ma kɛ n' cɛkre u'tacaan. Wɔn nɛ lá li cèrɛ *Mifuoñaanm nin umu n' jire ní ni'bo. ¹² U taa' kiyonyiek wɔ n' tì lɛndɛ u'ji. U li taa mijibim kí cùɔn ubɔnbuɔn ni, kí taa tifɛnt kí wiɛ umu wà ŋa n' kpiin ni.»

*San sù' Yesu Uwien ya ñunm
(Mark 1:9-11; Luk 3:21-22)*

¹³ Tɔ, u ya yo nɛ *Yesu ñɛn' Galile ya tinfɛnm bó ní ki baa' San saan, Sudɛn ya kɛnl saan ŋɔ San n' sù wɔ Uwien ya ñunm. ¹⁴ San ŋa tuo', nɛ ki tɔkɛ' wɔ ki ye: «Sin wà bi li sù min Uwien ya ñunm nnɔ, a'mɔ ji liebe' ki baa' min saan-ii?» ¹⁵ Nɛ *Yesu ye: «Tuo kí tien nnɔ fɛnfɛnnɔ. Nnɔ nɛ ti li fre kí tien Uwien yíe nà kɛ.» Nɛ San tuo' ki sù' wɔ Uwien ya ñunm. ¹⁶ U sù' *Yesu ma nnɔ nɛ u ñɛn' miñunm ni i ya tàan bo. Kutaaku yàare', nɛ u laa' *Uwien ya Fuoñaanm jinh ní ki naan unɛnjɛl, ki lá kèlɛ' u'bo. ¹⁷ Nɛ uniekɛ uba ñɛn' paaki bó ní ki ye: «N'bijɛ sɔ, n yíe wɔ, nɛ n'yɛnm sɔngɛ u'bo.»

4

Satan biike' Yesu
(Mark 1:12-13; Luk 4:1-13)

¹ U ya yo ne *Mifuoñaanm take' *Yesu ki jon' kupenpelku ni ho usenpol n' ti biike wo.
² *Yesu lole' buñabu iwien pinan nin tiñont pinan. Ni ya puoli bó ne mikònm cuo' wo,
³ ne *usenpol unibiikl baa' u'saan, ki lá take' wo ki ye: «A yé *Uwien ya Bijé la, cère iten yie n' kpende kpəno.»

⁴ Ne *Yesu jiin' wo ki ye: «Nì kele' *Uwien ya gbənkú ni ki ye: «Nil ŋa li fuobe jier baba bo; u li fuobe iñəbon yà ke ñeh Uwien ya ñəbu ni nno mə bo ne.» »

⁵ Ne *usenpol taa' wo ki jon' Uwien ya du Yerusalem ni, ki ti duon' wo *Uwien ya duku ya paaki lekleki, ⁶ ne ki take' wo ki ye: «A yé *Uwien ya Bijé la, maabe kí ci tingi, kime nì kele' *Uwien ya gbənkú ni ki ye:

«Sin bo, Uwien li cère u'tondb n' guəre ŋe,
ho a'taal la me tenl.» »

⁷ Ne *Yesu ye: «Nì tí kele' *Uwien ya gbənkú ni mə ki ye: «Ŋa n' biike a'Yonbdaan Uwien.» »

⁸ *Usenpol tí taa' wo ki ti don' lijəfəfəkr l liba bo, ki wuə'n' wo uŋəndun ya bel ke nin i'faal, ⁹ ne ki take' wo ki ye: «A gbaan' n' nintuəli ki puke' nni la, n li taa nen ke kí de sin ne.»

¹⁰ Ne *Yesu ye: «Sin, Satan, siere n'saan, kime nì kele' *Uwien ya gbənkú ni ki ye: «A li gbaan kí kpieke a'Yonbdaan Uwien ne, kí li pukeh wən baba.» »

¹¹ Nen saan ne *usenpol siere' ki daan' wo. Ne *Uwien ya tondb baa' ki lá toreh wo.

Yesu cin' u'tuonl Galile ni
(Mark 1:14-15; Luk 4:14-15)

¹² *Yesu cii' bi cuo' San ki ti pekn', ne u siere' ni'saan ki liebe' Galile ya tinfenm bó. ¹³ U bure' ki ti baa' Nasaret, ki gəbre' ki ti te Kapərnawum ya du ni. Udu nno te miñuncienm saan ne, Sabulon nin Neftali ya tinfenm ni. ¹⁴ U kèle' ni'saan ma nno, ne nì tien' *Uwien ya ñəbonsəknl Esayi là len' ma ki ye:

¹⁵ «Sabulon nin Neftali yaabe,
ninbi bà kə ki kpieke Galile ya ñuncienm,
Suden ya kpenpuol bó nno,
mitinfenm mà bi yih mè bà ŋa yé Sufmbe ya tinfenm nno.

¹⁶ Binib bà là te licinñunl ni nno,
bi laa' kuwenwenciəku.
Binib bà mikuum là kpàakeh be, mi'jinjinku yiin bi'bo nno,
kuwenwenku wende' bi'bo.»

¹⁷ Kí ñe u ya yo kí taa kí li joh, ne *Yesu cin' ki kpaandeh ki teh: «Lèbre men ni'tetem, kime Uwien ya bel nekn' ní ho.»

Yesu yin' bijenbeb binan be n' paan u'bo
(Mark 1:16-20; Luk 5:1-11)

¹⁸ *Yesu cuonh ki kpàakeh Galile ya ñuncienm, ne ki laa' ninjieb bile, bi te ki wienh bubebu. Bi là yé bijenbeb ne. Bi yih uba Simən, ki baanh wo Pier*, ki yih u'ninje Andre.
¹⁹ Ne u take' be ki ye: «Paan men n'bo ní, ho n' cère ní li taakeh binib ki dienh nni.» ²⁰ Bi daan' bi'bàan i ya taan bo, ne ki paan' u'bo.

²¹ U jende' waamu, ne ki tí laa' ninjieb bile mə, Sebede ya bijieb Saak nin u'ninje San. Ben nin bi'baa Sebede te bi'ñerbu ni, ki tūəreh bi'bàan. Ne *Yesu yin' be. ²² Ne bi daan' bi'baa nin buñerbu nno i ya taan bo, ki paan' u'bo.

Yesu kpaandeh Uwien ya gber, ki buuh biwienb
(Luk 6:17-19)

* 4:18 Pier ya tingi si: litenpenl ne.

²³ Nε *Yesu cuonh Galile ya tinfenm ke ni, ki kōh Sufmbe ya táan ya dur ni, ki wōknh binib Uwien ya gber, ki kpaandeh Uwien ya bel ya gbemōnmōnt, nε ki buuh iwien ke ya bol. ²⁴ Nε u'yel kpienh Siri ya tinfenm ke ni. Bi tukeh binib bà bun iwien ke ya bol ki bàareh u'saan nε u buuh bi'ke. Ben si: isenpol ŋaake bà nin bà luh libinbil nin bà ya gbenent faan'. ²⁵ Nε inigocien ŋen' ní Galile ya tinfenm ni nin mitinfenm mà bi yih mè Idu Piik nnō ni nin Yerusalem ni nin Sude ya tinfenm ni nin Sude ya kpenpuol bó, nε ki paan' u'bo.

5

Yesu wōknh u'panpaankaab lijuol bo

Uwien ya mōnm te binib bà bo

(Luk 6:20-23)

¹ *Yesu laa' inigol nnō ma nnō, nε ki don' ki tì kèle' lijuol liba bo. U'panpaankaab taan' u'saan, ² nε u cin' ki wōknh be ki teh:

³ «Binib bà ŋmōbe ijiinyenmaale nnō,

Uwien ya mōnm te bi'bo,

kime *Uwien ya bel yé bi'yaal nε.

⁴ Binib bà muoh nnō, Uwien ya mōnm te bi'bo,

kime Uwien li songe bi'yenm.

⁵ Binib bà jiindeh bi'ba tingi nnō, Uwien ya mōnm te bi'bo,

kime uḡendun wuu li yé bi ya faal nε.

⁶ Binib bà ya nun mōn be ní li yé binimōnb nnō,

Uwien ya mōnm te bi'bo,

kime bi lá li le bi yé nà.

⁷ Binib bà muoh bi'tōb micεεεkm nnō,

Uwien ya mōnm te bi'bo,

kime Uwien li muo be micεεεkm.

⁸ Binib bà taa' bi'ba ki de' Uwien, bi'fēl bo ŋa ŋmōbe jōknt nnō,

Uwien ya mōnm te bi'bo,

kime ben nε li le Uwien.

⁹ Binib bà nuunh uyenduon ya sen nnō,

Uwien ya mōnm te bi'bo,

kime Uwien li yin be u'bumu.

¹⁰ Binib bà jinh ijend bi'nimōnt bo nnō,

Uwien ya mōnm te bi'bo,

kime ben nε si Uwien ya bel.

¹¹ «Binib sukreh nε, ki jēndeh nε, ki lienh ni'bo iñōbonbil ke ya bol min bo la, Uwien ya mōnm te ni'bo. ¹² Li te men uyensonge ni, kí li poknh, kime ni li le lisuul là yēbe paaki bó. Bi là jēnde' *Uwien ya ñōbonsōknb bà là te uyo bo nnō mō nnō nε.»

Ninbi nε yé miyaam nin kuwenwenku uḡendun wuu ni

(Mark 9:50; Luk 14:34-35)

¹³ «Ninbi nε yé uḡendun wuu ya yaam. Ama miyaam saa' ka ji ŋme la, niba ŋa te kí ji ní fre kí ŋmaake mè. Ma ji yé bonn, bi li wule mè nε, nε binib ní li taanh mi'bo ki gēbreh.

¹⁴ «Ninbi nε yé uḡendun wuu ya wenwenku. Udu wà te ligbengbenl bo ŋa ŋmōbe bōlm.

¹⁵ Unil se' lifrl la, wa ní taa senku kí cubn li'bo. U li taa lè kí tuon likpenkpenl bo nε, lè ní li wendeh bà ke te iden ni. ¹⁶ Ni'mō ya wenwenku ní li wendeh binib ya nun bó, be ní li lenh ni teh nà nì mōn nnō, ŋō kí pēke ni'Baa wà te paaki bó.»

Yiko ya wōknm

¹⁷ «La maaleh men ki teh n baa' ní lá gben *yiko nin Uwien ya ñōbonsōknb ya gber nε. Ma baa' ní lá gben tù. N baa' ní lá tien tù cinbe ki ye ma bo nε. ¹⁸ N tōkeh nε imōn nε, yiko nnō uba kpein mōnōn ŋa ní juore fenm, u'ke lì li tien nε. Kutaaku nin kitink li wuōke kí

kpaan ma ke la, yiko nnɔ ya gbeyɔyɔl liba mɔnɔn ɲa ń juore fɛnm. ¹⁹ Nɛn bo, wà ke kɛnde' yiko nnɔ ni uba bo waamu mɔnɔn, ki wɔkn' binib be ń li teh u'yaam la, u li yé uwaal nɛ Uwien ya bɛl ni. Wà ke tuo' *yiko nnɔ, ki wɔkn' binib nnɔ la, u li yé ucien nɛ Uwien ya bɛl ni. ²⁰ N tɔkeh nɛ nɛ, ni'nimònt ɲa cɛn' *Yiko ya wɔnwɔknɔb nin *Farisiɛnmbe yaar la, na li li kɔ *Uwien ya bɛl ni.»

La cèrɛ mɛn ni'benku ni ń li beh tɔb bo

²¹ «Ni cii' bi là tɔke' uyo bo yaab ki ye: «La ku nil. Unil ku' u'tɔ la, bi li bu wɔ tibuur nɛ.» ²² Ama min tɔkeh nɛ ki teh wà ke ya benku ni ben' u'tɔ bo la, bi li bu wɔ tibuur nɛ. Wà ke tɔke' u'tɔ ki ye u yé fɛnm la, tibuur ya cienb li bu wɔ tibuur nɛ. Wà ke tɔke' u'tɔ ki ye u yé uwaar la, u kpɛ wɔ ń kɔ umu wà ɲa ń kpiin ni nɛ. ²³ Nɛn bo, a joh á pu Uwien mipum u'ponpuol bo, ki tì tiere' ki ye sin nin a'tɔ ɲmɔbe mimaam la, ²⁴ taa a'pum nnɔ kí ble li'saan, kí jo ní tì gben mè kí yaan, kí liebe ní kí lá pu Uwien a'pum nnɔ.

²⁵ «Sin nin unil ɲmɔbe mimaam nɛ u tuke mè ki joh tibuur la, taan nin wɔ buñɔbu tonm, uyo wà ni laan te usen ni. Nnɔ ɲa ńi la, u li taa ɲɛ kí tì ɲukn tibuur ya cien, u'mò ń taa ɲɛ kí ɲukn lipɛkl ya cien wɔ ń pɛkn ɲɛ. ²⁶ N tɔkeh ɲɛ imòn nɛ, ɲa tì pèn' ki gben' tibuur ya like la, ɲa ń ńɛ len.»

Linajmaal ya gɛr

²⁷ «Ni cii' bi là tɔke' uyo bo yaab ki ye: «La teh naɲmaal.» ²⁸ Ama min tɔkeh nɛ ki teh wà ke liike' upii ɲɔ u'mɛnku kɔn' u'ni la, u duɔn' nin upii nnɔ ɲɔ u'fɛl ni. ²⁹ Nɛn bo, a'nojienunbu nɛ cèrɛh a biih la, likre bù kí wiɛ kí jende a'ba saan. A'gbenɛnt ya niba bó juore' fɛnm la, ni tu nin a'gbenɛnt ke ń kɔ umu wà ɲa ń kpiin ni. ³⁰ A'nojie nɛ cèrɛh a biih la, cere wù kí wiɛ kí jende a'ba saan. A'gbenɛnt ya niba bó juore' fɛnm la, ni tu nin a'gbenɛnt ke ń kɔ umu wà ɲa ń kpiin ni.»

Ujɛ la wiɛ u'po

(Matie 19:9; Mark 10:11-12; Luk 16:18)

³¹ «Bi tí là liebe' ki ye: «Unil wiɛ' u'po la, wɔ ń kele kugbɔnku kí de wɔ, kí wuɔn kí ye u wiɛ' wɔ nɛ.» ³² Ama min tɔkeh nɛ ki teh ujɛ wà ke ya po ɲa tien' naɲmaal ɲɔ u wiɛ' wɔ la, u sureh upii nnɔ wɔ ń kpende unajmaa nɛ. Ujɛ wà kuɔn' bi wiɛ' upii wà la, u tien' linajmaal nɛ.»

Yesu len' ipòl ya gɛr

³³ «Ni tí cii' bi là tɔke' uyo bo yaab ki ye: «La pole tonnenku bo. A pole' Uwien la, á tien a pole' ki ye bà.» ³⁴ Ama min tɔkeh nɛ ki teh ni la ń pole. Ni la pole taaku, kime kutaaku yé Uwien ya berbiɛk nɛ. ³⁵ Ni la pole tink mɔ, kime kitink yé Uwien ya tãan paandeh nà bo nɛ. Ni la pole Yerusalem mɔ, kime Yerusalem yé Uwien Ubercien ya du nɛ. ³⁶ La pole a'yul, kime ɲa ń fre kí cèrɛ a'yurku kuba mɔnɔn ń kpende kuyupɛnpienku, ka ń fre kí cèrɛ kù ń kpende kuyubɔnbɔnku mɔ. ³⁷ Ni'lenm ni, ni yé imòn la, ní ye «imòn». Ni tí yé kutonnenku la, ní ye ni yé «kutonnenku». Ni ji pukn' nà ke la, ni yé usenpol, ubierɔ yaann nɛ.»

La teh mɛn biere ki tuukeh fɛn

(Luk 6:29-30)

³⁸ «Ni tí cii' bi là tɔke' uyo bo yaab ki ye: «Unil fie' u'tɔ ya nunbu la, be ń fie u'mò yaabu. Unil fekre' u'tɔ ya ńiin la, be ń fekre u'mò yaal.» ³⁹ Ama min tɔkeh nɛ ki teh unil tien' ɲɛ mibiɛrm la, la jiin wɔ biɛrm. Unil kpòbe' a'nojiekpienku la, pekre a'noɛnkpɛnku mɔ kí de wɔ. ⁴⁰ Unil taa' ɲɛ ki jon' tibuur wɔ ń tì fie a'lierwawaal la, cèbe wɔ a'liergbenku mɔ. ⁴¹ Unil wɔbn' ɲɛ ki ye á tuke u'tukl kí piere wɔ kɔnsini uba la, piere wɔ kɔnsini ule. ⁴² Wà mie' ɲɛ nibonn la, pu wɔ. Wà mɔ yíe á kpende wɔ nibonn la, la sikre wɔ buɔn.»

Li yíe mɛn ni'nennɛndb

(Luk 6:27-28, 32-36)

⁴³ «Ni tí cii' bi là tɔke' uyo bo yaab ki ye: «Li yíe wà yíe ɲɛ, kí li nɛn wà nɛn ɲɛ.» ⁴⁴ Ama min tɔkeh nɛ ki teh: «Li yíe mɛn ni'nennɛndb, kí li kàareh ki dienh binib bà jèndeh nɛ,

⁴⁵ Ɔ́ kí li yé ni'Baa wà te paaki bó ya bumu, kime wòn ne cèreh u'wien puòreh ki wendeh bibierdenb nin binimònb, ki cèreh utaa mò nih ki dienh binimònb nin bibierdenb.» ⁴⁶ Ni yíe bà yíe ne baba la, ni li lé li lé suul ba? Bilenpotekb mònòn Ɔ́a teh nnò-òò? ⁴⁷ Ni fuondeh ni'yaab baba la, be lèbre'? Bà Ɔ́a yé Sufmbe mònòn Ɔ́a teh nnò-òò? ⁴⁸ Nen bo, ninbi li te men mòmòmóm kí tì gben ten ni'Baa wà te paaki bó te ma bo.»

6

Ni li punh mipum ma bo

¹ «Li ben men, ki la teh nimònt binib ya nun bó ki nuunh be ní lé kí pèke ne. Ni teh nnò la, na ní lé suul ni'Baa wà te paaki bó saan.

² «A pun' ucceckdaan nibonn la, la cuonh ki kpaandeh ni'ke saan ten iñuòn ilele ya nib teh ma itáan ya dur ni nin isenje ni Ɔ́ binib ní lé kí pèke be. N tókeh ne imòn ne, bi laa' bi'suul Ɔ́. ³ A pun' ucceckdaan nibonn la, la cère a'nògen ní li ben a'nòjie de' nà. ⁴ Pu wò lididikl bo. A'Baa wà lenh a teh nà lididikl bo nnò ne li su Ɔ́.»

Ni li kàareh ma bo (Luk 11:2-4)

⁵ «Ni kàareh la, ni la li te ten iñuòn ilele ya nib. Bi yíe be ní li sieh itáan ya dur ni nin isennaan ni ne ki kàareh Ɔ́ binib ní li lenh be. N tókeh ne imòn ne, bi laa' bi'suul Ɔ́. ⁶ Sin wòn, a tì ní yíe á kàare la, kò a'duku ni, kí pìin, kí kàare a'Baa wà Ɔ́a lenh wò nnò. A'Baa wà lenh a teh nà lididikl bo nnò ne li su Ɔ́.

⁷ «Ni kàareh la, ni la li kàareh ki ñòbleh ki tekreh ten bà Ɔ́a pè Uwien ya sen bo. Bi maaleh ki teh bi lienh ki gbiekeh ne la, Uwien li cenge bi'bó. ⁸ La teh men ten ben, kime ni'Baa ben nà wiebe ne kí lé na laan mie' wò nè. ⁹ Ní li kàareh ki teh nò:

«Tí'Baa wà te paaki bó,
cère binib ke ní li boh a'yel,

¹⁰ Cère a'bel ní baa ní,
cère a'yíem ní tien tingi ni ten paaki bó.

¹¹ De te dinnò ya wentunl ya jier,

¹² fère te tí'biil,
ten tí'mò fèreh ma bà biih te nnò.

¹³ La cère tí lu mibiikm ni.

Ama fie te usenpol ubierò ya nuò ni*.

[Kime sin ne si libel nin ufaa nin ukpieke uyo wà Ɔ́a Ɔ́mòbe gbenm.]†

¹⁴ «Kime ni fèreh binib bi'biil la, ni'Baa wà te paaki bó mò li fère ne ni'yaal. ¹⁵ Ama na fèreh binib bi'biil la, ni'Baa mò Ɔ́a ní fère ne ni'yaal.»

Ni lòle' buñòbu la, ni li teh ma bo

¹⁶ «Ni lòle' buñòbu la, ni la li saah ni'nun bó ten iñuòn ilele ya nib. Bi saah bi'nun bó Ɔ́ binib ní bende kí ye bi lùò buñòbu ne. N tókeh ne imòn ne, bi laa' bi'suul Ɔ́. ¹⁷ Sin wòn, a lòle' buñòbu la, fende a'nun bó, kí luobe a'yur mikpòm, ¹⁸ Ɔ́ binib la bende kí ye a lùò ñòbu. Ama a'Baa wà te a'saan lididikl bo ne ben. Wòn wà lenh a teh nà lididikl bo nnò ne li su Ɔ́.»

Paaki bó ya faal (Luk 12:33-34)

¹⁹ «La li nuunh men ní lé lifaal kí gbien uñendun wuu ni. Kime likuotuul nin uyonyon li saa lè. Ne Binasub mò li lònbe kí kò kí suu lè. ²⁰ Ama li nuunh men lifaal là yebe paaki bó. Nen bó kuotuul Ɔ́a ní mò lè, nasu mò Ɔ́a ní lònbe kí kò kí suu lè. ²¹ Kime a'faal te nà saan la, a'fèl mò dò nen saan ne.»

* ^{6:13} Bi li fre kí lèbre fie te usenpol ubierò ya nuò ni kí ye ñen' te mibierm ni mò. † ^{6:13} Bi kpiè' ki kele' tigbònt tà nnò ya tuba ni: kime sin ne si libel nin ufaa nin ukpieke uyo wà Ɔ́a Ɔ́mòbe gbenm Ɔ́a te tu'ni.

Bununbu yé tìgbenent ya frl nɛ
(Luk 11:34-36)

²² «Bununbu yé tìgbenent ya frl nɛ. A'nun mɔn la, a'gbenent ke te kuwenwenku ni nɛ. ²³ Ama a'nun ɲa mɔn la, a'gbenent ke te licinñunl ni nɛ. A'nun yà cèreh a te kuwenwenku ni nɔ ɲa ji lenh la, a te licinñunl là ni nɔ ji li te mile bo?»

Nil ɲa ní fre kí li pɛ cɛnbaambe bile bo
(Luk 16:13; 12:22-31)

²⁴ «Nil ɲa ní fre kí li pɛ cɛnbaambe bile bo. U li nen uba nɛ, kí li yíe utɔ. U li se uba ya ciek bó nɛ, kí li likeh utɔ fɛnm. Na ní fre kí li pɛ Uwien bo ki liebe' ki pɛ ilike mɔ bo.»

La cère men ni'nun ní li mɔn tijier nin tiwengolkaar bo

²⁵ «Nen bo nɛ n tɔkeh nɛ ki teh ni la cère nè ní li wiebe nɛ ni li tien ma kí li fuobe bo, ki la li maaleh ki teh: <Ti li ji ba?> Ki la cère nɛ ní li wiebe nɛ ni'gbenent bo, ki la li maaleh ki teh: <Ti li gole ba?> Limiel ɲa cɛn' tijier-ii? Tigbenent mɔ ɲa cɛn' tiwengolkaar-ii? ²⁶ Liike men inuɔn yà laanh paaki bó te ma bo. Ya koh, ka ceh ki cɔngɛh bɔnbuɔn ni. Ama ni'Baa wà te paaki bó nɛ jindeh yì. Na nín cɛn' yì pɛpel-ii? ²⁷ Ni'ni ɲmɛ nɛ u'ninm ni, u li fre kí fɔkn u'miel waamu mɔnɔn kí pukn-i?

²⁸ «Bɛ bo nɛ ni cèreh nì wiebe nɛ tiwengolkaar bo? Maale men kí liike kumuɔku ni ya sir puh ma bo, ta sɔnh tuonl, ka loh kpɛlɛr. ²⁹ Ama n tɔkeh nɛ nɛ, uber Salomɔn nin u'fàacienl ke, wa là gole' kpɛlɛr tù mɔn ki baa' mipuum nɔ ya miba mɔnɔn. ³⁰ Uwien cèreh timɔsir tà te dinnɔ kubaaku ni, ki li wun teke umu puh mipúmɔnmɔnm la, bɛ li cère wa ní tien ninbi binib mimɔnm kí cɛn timuɔr-i? Ni'tekjim nɛ pɔre' nɛ. ³¹ Nen bo, ni la cère nè ní li wiebe nɛ, ki la li maaleh ki teh: <Ti li ji ba? Ti li ñu ba? Ti li gole ba?> ³² Kime bà ɲa pɛ Uwien ya sɛn bo ya nun nɛ mɔn tu ya bont ke bo. Ni'Baa wà te paaki bó ben ki ye ni cieke tibont nɔ ke. ³³ Laan li nuunh men *Uwien ya bel, kí li teh Uwien yíe nà, u li taa tibont nɔ ke kí pukn nɛ. ³⁴ Nen bo, la cère men nè ní li wiebe nɛ wenli wà we ní nɔ bo. Wenli nɛ ni li wun maale wenli ya gber bo. Lidaali là ke nin li'jend nɛ.»

7

La biindeh men tɔb
(Luk 6:37-38, 41-42)

¹ «La biindeh men nib ɲɔ Uwien mɔ la biin nɛ. ² Ni biindeh binib ma bo la, Uwien mɔ li biin nɛ nɔ nɛ. Ni taah nà ki bìkreh tibont ki dienh binitɔb nɔ Uwien mɔ li taa nen nɛ kí biike kí de nɛ. ³ Bɛ tien' a lenh kumuɔku kùà te a'tɔ ya nunbu ni, ka ji lenh jaantelke wà puɔn a'yaabu ni? ⁴ A li tien mila kí tɔke a'tɔ kí ye: <Cère ní ñen kumuɔku kùà te a'nunbu ni nɔ>, ɲɔ jaantelke puɔn a'yaabu ni? ⁵ Sin iñuɔn ilele ya nilɔ, kpɛ kí ñen jaantelke wà puɔn a'nunbu ni nɔ, kí li lenh mɔnmɔnm, kí yaan kí fre kí ñen kumuɔku a'tɔ yaabu ni.

⁶ «La taah men tibont tà yé Uwien jaar ki dienh isengbele, ɲɔ ì la lá liebe kí kèkère nɛ. La taah men ni'laan ki dienh fangambe, ɲɔ bi la tɛtɛ i'bo.»

Li mieh men, kí li nuunh, kí li ñih kunagenku
(Luk 11:9-13)

⁷ «Li mieh men, bi li pu nɛ; li nuunh men, ni li le; li ñih men kunagenku, bi li pìire. ⁸ Kime wà ke mieh la, bi punh wɔ nɛ. Wà ke nuunh la, u lenh nɛ. Wà ke mɔ ñih kunagenku la, bi pìireh nɛ. ⁹ Ni'ni ɲmɛ ya buk miɛ' wɔ kpɔnɔ la, u li de kè litenl-i? ¹⁰ Bii kí miɛ' wɔ ujen la, u li de kè uwe? ¹¹ Ninbi bibiɛrdɛnb, ni ben ki dienh ni'bumu nà mɔn la, bɛ li tien ni'Baa wà te paaki bó ɲa ní cère binib bà mieh wɔ nà mɔn nɔ bɛ ní le nè!

¹² «Nen bo, ni yíe binib ní li teh nɛ nà ke nɔ, ni'mɔ ní li teh bɛ nen. *Yiko ya gbɔnku nin Uwien ya ñɔbonsɔknɔ wɔknɔ nà ke nɔ ya tingi nínɔ.»

Ni li ñɛ bunañɔbu bùà kí kɔ
(Luk 13:24)

¹³ «Ñe men bunañobu búa wiebe kí kɔ, kime bunañobu búa pie nin usen wà pie jondeh te fɛnm bó nɛ. Binib kpiendeh usen wà pie nɛ ki yebe. ¹⁴ Bunañobu búa nin usen wà joh limiel bó nnɔ ɲa pie. Binib bà nuunh ki lenh u ya sɛn ɲa yebe.»

Binib ya tetem nɛ li cère bɛ ní bɛnde bi yé bidɛnb bà
(Luk 6:43-44)

¹⁵ «Liike mɛn ni'yul bo nin bitonnenñobonsɔknɔ. Bi bàareh ni'saan ki te suoo ten ipe nɛ, ama ki nín ji yé ikèr ki bre. ¹⁶ Bi'tùon nɛ li cère ní bɛnde bi yé binib bà ya bol. Ba pòh cɛcɛ bɛnɛnk bo. Ka pòh kenken mɔ konkonbu bo. ¹⁷ Nɛn bo, busumɔnmɔnbu kɛ lùonh ibii yà mɔn nɛ. Busubu búa ɲa mɔn mɔ lùonh ibii yà ɲa mɔn nɛ. ¹⁸ Busumɔnmɔnbu ɲa ní fre kí lùon ibii yà ɲa mɔn. Busubu búa ɲa mɔn mɔ ɲa ní fre kí lùon ibii yà mɔn. ¹⁹ Busubu búa kɛ ɲa lùonh ibii yà mɔn la, bi li gɛ bù kí wie umu ni nɛ. ²⁰ Nɛn bo, binib ya tùon nɛ li cère ní bɛnde bi yé binib bà ya bol.»

Uwien ya bɛl ni ya kɔm ya gɛr
(Luk 13:25-27)

²¹ «Na yé wà kɛ yih nni ki teh: <Yonbdaan, Yonbdaan>, nɛ li kɔ Uwien ya bɛl ni. Ama wà teh n'Baa wà te paaki bó yíe ma bo, nɛ li kɔ u'bɛl ni. ²² Lidaali là Uwien li bu binib tibuur nnɔ, binib bà yebe li tɔke nni kí ye: <Yonbdaan, Yonbdaan, a ya yel bo ɲa ñí nɛ ti sɔkn' Uwien ya gɛr, ki ɲɔre' isɛnpol binib saan, ki tien' miyɔkm ya bont-ii?> ²³ Nɛ n li tɔke bɛ kí ye: <Jende mɛn n'saan, ma bɛn nɛ fiebu. Ni yé bà teh nà bre nɛ.> »

Binib bile mɛn' bi'dur ma bo
(Luk 6:47-49)

²⁴ «Tɔ, wà kɛ ciuh n'gɛr tuu nɔ, ki teh tù ye ma la, u naan uje wà ɲmɔbe miyenfuom, ki mɛn' u'duku kutentiɛku bo nɛ. ²⁵ Utaa nii', miwuɔm kɔn', ki puube' ki yile' kuduku nnɔ bo, kutafaaku mɔ fii' ki lɛkn' ku'bo. Kù se kutentiɛku bo ma nnɔ, nɛ ka lu'.

²⁶ «Ama wà kɛ ciuh n'gɛr tuu nɔ, ka teh tù ye ma la, u naan ujeɲɔr wà mɛn' u'duku litɛngbil bo nɛ. ²⁷ Utaa nii', miwuɔm kɔn', ki puube' ki yile' kuduku nnɔ bo, kutafaaku mɔ fii' ki lɛkn' ku'bo, nɛ kù lu' kpɛlɛpɛl.»

Yesu ya wɔknm ɲmɔbe mituɔm

²⁸ *Yesu wɔkn' ki tì gben', nɛ u wɔkn' linigol nnɔ iñɔbon yà nnɔ cuo' bɛ miyɔkm cɛɛn. ²⁹ Kime wa wɔknh bɛ tɛn *Yiko ya wɔnwɔknɔ wɔknh ma bo, u wɔknh bɛ tɛn unil wà du u wɔknh nà nnɔ bo nɛ.

8

Yesu cère' ujend uba lùore'
(Mark 1:40-45; Luk 5:12-16)

¹ *Yesu jiinh lijuɔl bo, nɛ linigociɛnl pɛ u'bo. ² Tɔ, ujend uba baa' ki lá gbaan' u'nintuɔli, nɛ ki tɔke' wɔ ki ye: «Yonbdaan, a yíe la, a li fre kí cère ní lùore.» ³ Nɛ *Yesu tɛnde' u'nuo ki mɛ' wɔ, nɛ ki ye: «N yíe, lùore.» Nɛ u pɔk ki lùore' i ya tàan bo. ⁴ Nɛ *Yesu ye: «Liike a'yul bo ki la tɔke nil, ama jo kí tì lɛ utɔtɔwɔrke, kí tien lituɔrl tɛn Moyis là ye bɛ ní li teh ma bo. Nɛn nɛ li wuɔn kí ye a lùore'.»

Yesu buu' sojaciɛn uba ya tonsɔnl
(Luk 7:1-10)

⁵ *Yesu cuonh ki tì kɔh Kapɛrnawum ya du ni uyo wà nnɔ, nɛ sojambe kobk ya ciɛn uba baa' u'saan ki gbáan' wɔ ki ye: ⁶ «Yonbdaan, n'tonsɔnl nɛ wɔbe' ki dɔ idɛn, ki wɔlndɛh cɛɛn.» ⁷ Nɛ *Yesu ye: «Min li jo kí tì buu wɔ.» ⁸ Nɛ u tɔke' *Yesu ki ye: «O, Yonbdaan, ma kɛpɛ á baa kí kɔ n'dɛn. A lì len' mɔnɔn ki ye <Faake> la, n'tonsɔnl nnɔ li faake nɛ. ⁹ Kime min mɔnɔn ɲmɔbe binib bà yé nin nni biciɛnb, nɛ ki mɔ yé sojambe biba ya ciɛn. N tɔke' uba ki ye: <Li joh> la, u joh nɛ, n tɔke' utɔ ki ye <Dɛn> la, u bàareh nɛ. N tí tɔke' n'tonsɔnl ki ye wɔ ní tien nà la, u teh nɛn nɛ.»

¹⁰ *Yesu cii' u'ñòbon ma nnò, nɛ nì cuo' wò miyòkm, nɛ u tòkɛ' binib bà pɛ u'bo nnò ki ye: «N tòkɛh nɛ imòn nɛ, ma laan laa' nil wà ñmòbe miɛ ya tekjim Israyel yaab ni mònòn. ¹¹ N tòkɛh nɛ nɛ, binib yɛbe ki li ñɛ lenpuoli bó ní nin nintuoli bó ní, kí lá kèlɛ kí ji *Abraham nin *Isaak nin Sakòb saan tijier *Uwien ya bɛl ni. ¹² Ama bi li ñɛn bà bi li si *Uwien ya bɛl nnò kí wiɛ saali licinñunl ni. Nɛn saan nɛ bi li te ki muoh, ki ñmònɛh iñògbɛn.» ¹³ *Yesu tòkɛ' sojambe ya cien nnò ki ye: «Li kunh. Nè ñ tien' ñɛ tɛn a teke' nni ki jin' ma bo.» Nɛ ucien nnò ya tonsònl faake' i ya tàan bo.

Yesu buu' binib bà bun iwien kɛ ya bol
(Mark 1:29-34; Luk 4:38-41)

¹⁴ *Yesu jon' Pier den, nɛ ki laa' Pier ya còbnaa dò ki bun, u'gbɛnɛnt ton. ¹⁵ *Yesu mɛ' u'nuò, nɛ u'gbɛnɛnt sòngɛ'. Nɛn saan nɛ u fii' ki cèndɛ' wò.

¹⁶ Ni'daali ya tajuòku, nɛ bi tuke' binib ligol ki baa' Yesu saan isɛnpol ñaake bɛ. *Yesu ñɔrɛ' isɛnpol nnò nin u'ñòmaam, nɛ ki cèrɛ' bà kɛ bun nnò faake'. ¹⁷ U tien' nnò ñò u'ñòbonsòknl Esayi là len' nà nnò nè ñ tien nɛ. U là len' ki ye: «Wòn nɛ ñɛn' tíjiint, ki teke' tíwien kɛ ki tuke'.»

Binib bà yíɛ bɛ ñ paan Yesu bo ya gbɛr
(Luk 9:57-62)

¹⁸ Tò, *Yesu laa' linigol guòn' wò, nɛ u tòkɛ' u'panpaankaab ki ye: «Cèrɛ mɛn tí puore kí jo miñunciɛnm ya gbaatòl bó.» ¹⁹ Yiko ya wònwòknl uba baa' u'saan, nɛ ki tòkɛ' wò ki ye: «Cɛnbaa, a joh nà bó kɛ la, n li pɛ a'bo nɛ.» ²⁰ Nɛ *Yesu tòkɛ' wò ki ye: «Inɛk ñmòbe ifɛlɛ, inuòn mò ñmòbe titer, ama *Unil ya Bijɛ wòn ña ñmòbe u li kpòknl nà saan yul.»

²¹ Nɛ u'panpaankaab ya uba mò tòkɛ' wò ki ye: «Yonbdaan, cèbɛ nni ñ jo kí tì subɛ n'baa ñò kí liɛbɛ ní kí paan a'bo.» ²² Nɛ *Yesu tòkɛ' wò ki ye: «Li pɛ n'bo, kí cèrɛ bitɛnkpiib ñ li subɛh bi'tòb.»

Yesu cèrɛ' kutafaaku ñmile'
(Mark 4:35-41; Luk 8:22-25)

²³ *Yesu kòn' buñɛrbu nɛ u'panpaankaab mò paan' u'bo. ²⁴ Bi joh ma nnò nɛ kutafaabiiku kuba fii' miñunm bo ki cèrɛh iñungbɛgbɛl fih ki yilɛh buñɛrbu nnò bo. Nin nɛn kɛ ñò *Yesu wòn dò nɛ ki gòh. ²⁵ Nɛ bi baa' ki lá finɛ' wò, ki tòkɛ' wò ki ye: «Yonbdaan, ñmien tɛ, ti bɛnh tí luo nɛ.» ²⁶ Nɛ u ye: «Bɛ tien' ni sɛn' bujɛwaanbu? Ni'tekjim nɛ pòrɛ' nɛ.» Nɛn saan nɛ u fii' ki tien' kutafaaku nin miñunm bo. Nɛ kutafaaku nin miñunm kɛ ñmile' cim. ²⁷ Nì cuo' binib miyòkm, nɛ bi niirɛh ki tɛh: «U yé bɛ ya nitunbu sò, kutafaaku nin miñunm kɛ tì boh wò?»

Yesu ñɔrɛ' isɛnpol binib bile saan
(Mark 5:1-20; Luk 8:26-39)

²⁸ Bi tì baa' miñunciɛnm ya gbaatòl, Gadara yaab ya tinɛnm ni, nɛ binib bile ñɛn' ikul bó ní ki cɛndɛ' wò. Isɛnpol nɛ là ñaake bɛ. Bi là brɛ cɛɛn nɛ, nɛ nib ña kaabɛ ki ñɛh ni'bó ya sɛn. ²⁹ Bi laa' *Yesu ma nnò, nɛ ki wuureh i ya tàan bo ki tɛh: «Uwien ya Bijɛ, tinbi nin sin tu lɛ nɛ? A baa' á lá jèndɛ tɛ nɛ uyo ña laan baa'-aa!»

³⁰ Tò, fangamɛ biba mò là te ka fòkɛ nin ni'saan ki yɛbe ka dindin, bi kpaah bɛ. ³¹ Nɛ isɛnpol nnò gbáan' *Yesu ki ye: «A ñɔrɛ' tɛ binib biɛ saan la, á cèbɛ tɛ tí jo kí tì kò fangamɛ biɛ nò.» ³² Nɛ *Yesu ye: «Li joh mɛn.» Nɛ ì siɛrɛ' binib nnò saan, ki tì kòn' fangamɛ nnò. I ya tàan bo, nɛ fangamɛ nnò kɛ sɛn' ki tindɛ' ligbɛngbɛnl, ki tì lu' miñunm ni ki luo'.

³³ Bà kpaah fangamɛ nnò sɛn' ki jon' udu bó, ki tì tòkɛ' binib *Yesu cèrɛ' bijɛb nnò faake' ma bo nin nà kɛ tien'. ³⁴ Udu nnò ya nib kɛ ñɛn' ki lá tuobɛ' *Yesu usɛn ni, nɛ ki gbáan' wò ki ye wò ñ ñɛ bi'tinɛnm ni.

Ujɛ uba ya tàan nin u'nuò faan' Yesu cèrɛ u faake'
(Mark 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹*Yesu liebe' ki kɔn' buñerbu ki tí puore' miñunciem ki kun' u'du ni. ²Nɛ bi tuke' uje uba linagenl bo u'taan nin u'nuɔ kɛ faan' ki baa' u'saan. U laa' bi teke' wɔ ki jin' ma nnɔ, nɛ u tɔke' uje wà ya taaan nin u'nuɔ faan' nnɔ ki ye: «N'buke, cuo a'ba, n fère' ɲɛ a'biere ɲɔ.»

³Nɛn saan nɛ *Yiko ya wɔnwɔknɔ biba maaleh ki teh: «Uje wuɔ sukreh Uwien nɛ.»

⁴*Yesu bende' bi'yenmaale, nɛ ki tɔke' bɛ ki ye: «Bɛ tien' ni ɲmɔbe yii ya yenmaalbiere?

⁵Ni lɛ ba nɛ faa? Ní tɔke wɔ kí ye n fère' wɔ u'biere nɛ faa bii wɔ ní fii kí cuon nɛ faa?

⁶Nɛn bo, n li wuɔn nɛ kí ye *Unil ya Bijɛ ɲmɔbe mituɔm uɲɛndun wuu ni wɔ ní fère binib bi'biere.» Nɛ ki tɔke' wà ya nuɔ nin u'taan faan' nnɔ ki ye: «Fii, kí yuure a'nagenl, kí li kunh.»

⁷Nɛ u fii', ki kun'. ⁸Linigol nnɔ laa' nnɔ ma nnɔ, nɛ nì cuo' bɛ bujɛwaanbu, nɛ bi pèke' Uwien u de' binib mituɔm mà nnɔ bo.

Yesu yin' Matie wɔ ní paan u'bo

(Mark 2:13-17; Luk 5:27-32)

⁹*Yesu siere' ni'saan ki joh ma nnɔ, nɛ ki laa' ulɛnpotekl uba kɛ lenpotekbùol, bi yih wɔ Matie. Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Paan n'bo ní.» Nɛ u fii' ki paan' u'bo.

¹⁰Ni ya puoli bó nɛ *Yesu te Matie den ki jinh tijier. Bilɛnpotekb ligol nin bibierdenb mɔ baa' ki kɛ wɔn nin u'panpaankaab saan, ki jinh. ¹¹*Farisienmbe laa' nnɔ ma nnɔ, nɛ ki niire' u'panpaankaab ki ye: «Bɛ tien' ni'cɛnbaa tɛ ki jinh nin bilɛnpotekb nin bibierdenb-i?»

¹²*Yesu cii' bi len' ma bo, nɛ ki tɔke' bɛ ki ye: «Binib bà ɲmɔbe laanfie ɲa nuunh dɔktie, bà bun nɛ nuunh dɔktie.» ¹³Nì kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Uwien ɲa yíe bɛ ní li teh tuɔre ki dienh wɔ, ama u yíe bɛ ní li muɔh tɔb micɛɛkm nɛ. Nɛn bo, li joh mɛn kí tì bɛnge iñɔbon yíe nɔ ya tingi. Kime ma baa' ní yin nimɔnb, n baa' ní yin bibierdenb nɛ.»

Uñɔlòle ya gber

(Mark 2:18-22; Luk 5:33-39)

¹⁴Tɔ, San ya panpaankaab baa' ki lá niire' Yesu ki ye: «Bɛ tien' tinbi nin *Farisienmbe lùoh buñɔbu, nɛ a ya panpaankaab bɛn ɲa lùoh?» ¹⁵Nɛ u jiin' bɛ ye: «Binib bà bi yin' bɛ upiikuɔn li fre kí li te uyensaa ni uyo wà piice laan te bi'saan-ii? Ama uyo uba we ní bɛ ní ñɛn piice nnɔ bi'saan. U ya yo nɛ bi li lòle buñɔbu.»

¹⁶Nɛ ki tí ye: «Uba ɲa ní taa kpɛlɛfɛnku ya jenl, kí lekn liliɛrkpaal. U tien' nnɔ la, kukpɛlɛfɛnku ya jenl nnɔ li kɛre liliɛrkpaal nnɔ nɛ libònl nnɔ ní yebre kí pukn. ¹⁷Uba mɔ ɲa ní taa midaam mà ɲa laan muɔ' ki ben' kí piɛke iyɔkpaan ni. U tien' nnɔ la, iyɔl nnɔ li kpriere kí saa, nɛ midaam nnɔ mɔ ní wule kí ñɛnde. Bi piɛkeh midaam mà ɲa laan muɔ' ki ben' iyɔfɛn ni nɛ. Bi tien' nnɔ la, liyɔl nnɔ ɲa ní saa, midaam nnɔ mɔ ɲa ní wule.»

Yesu cère' upii uba faake', ki mɛkre' kibupiik kiba mɔ

(Mark 5:21-43; Luk 8:40-56)

¹⁸*Yesu te ki lienh, nɛ ucien uba baa', ki lá gbaan' u'nintuɔli ki tɔke' wɔ ki ye: «N'bise kpo' itaan yie bo nɛ. Ama den kí taa a'nuɔ kí paan u'bo, ɲɔ wɔ ní liebe kí li fuobe.» ¹⁹Nɛ *Yesu fii' ki paan' u'bo nin u'panpaankaab.

²⁰⁻²¹Tɔ, upii uba mɔ là te ni'saan, ki laa' tifer ibin piik nin ile ta gben'. U maale' u'yenm ni ki ye: «N mɛ' u'wengolkaar mɔnɔn la, n li faake nɛ.» Nɛ ki baa' *Yesu ya puoli bó ní, ki nɛkn' wɔ, nɛ ki mɛ' u'wengolkaar ya ñɔgben.

²²*Yesu jiebe' ki laa' wɔ, nɛ ki tɔke' wɔ ki ye: «N'bise, cuo a'ba. A'tekjim nɛ ɲmien' ɲɛ.» Nɛ u pɔk ki faake' i ya taaan bo.

²³*Yesu tì baa' ucien nnɔ den, nɛ ki laa' biwopieb nin linigol te ni'saan ki ɲmɔbe kuwaaku ki gbien'. ²⁴Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Ñɛ mɛn saali, kime kibupiik nnɔ ɲa kpo', kí gɔh nɛ.» U len' nnɔ ma nnɔ, nɛ bi lɛh wɔ. ²⁵Bi ɲɔre' linigol nnɔ ki ñɛn' saali, nɛ u kɔn' kibupiik nnɔ dɔ kuduku kùà ni nnɔ, ki cuo' ki'nuɔ, nɛ kì fii'. ²⁶Nɛ tigber nnɔ yere' ki gbe mitinfenm nnɔ ni ni'ke saan.

Yesu cère' ijùɔn ile likre'

²⁷ *Yesu siere' ni'saan ki bure'. U joh ma nnə, nɛ ijùən ile pɛ u'bo, ki wuureh ki teh: «*Dafid ya yaabile*, muɔ tɛ micɛɛkm.»

²⁸ *Yesu tì baa' iden, ijùən nnə nɛkn' wə, nɛ u niire' yè ki ye: «Ni teke' ki jin' ki ye n li fre kí likre nɛ-ɛɛ?» Nɛ ì jiiin' wə ki ye: «A li fre, Yonbdaan.» ²⁹ Nɛ u mɛ' i'nun, ki təkɛ' yè ki ye: «Nè ñ tien nɛ tɛn ni teke' nni ki jin' ma bo.» ³⁰ Nɛ ì likre'. Nɛn saan nɛ u tùəre' ki kpɛkpɛ' i'bo ki ye ì la təkɛ nil. ³¹ Ama bi ñɛn' ma nnə, nɛ ki lienh u'bó mitinfɛnm nnə ni ni'kɛ saan.

Yesu buu' ulɛntɛb uba

³² Tə, uyo wà bi ñɛh nnə, nɛ bi tuke' ní uje uba usɛnpol cère' u'lɛnl tɛbe' ki baa' *Yesu saan. ³³ *Yesu ɲɔre' usɛnpol nnə, nɛ u ji freh ki lienh. Nì cuo' linigol miyɔkm cɛɛn, nɛ bi ye: «Ta laan laa' niɛ ya bonn tinbi Israyɛl yaab ni.»

³⁴ Ama *Farisienmbɛ ben lienh ki teh isɛnpol ya cien nɛ de' wə mituəm u ɲuəh isɛnpol binib saan.

Yesu muəh inigol micɛɛkm

³⁵ *Yesu cuonh iducɛncien kɛ ni nin iduwawaale ni, ki wəknh binib itáan ya dur ni, ki kpaandeh Uwien ya bɛl ya gbɛmənɔnt, ki buuh iwien kɛ ya bol. ³⁶ U laa' inigol, nɛ ki muɔ' bɛ micɛɛkm cɛɛn, kime bi dɔre', bi'yɛnm saa', nɛ bi te tɛn ipe yà ɲa ɲmɔbe wa kpaah yè. ³⁷ Nɛ u təkɛ' u'panpaankaab ki ye: «Tijier ben' ki yebe, ama bà li taan tù ɲa ji yebe. ³⁸ Nɛn bo, gbáan mɛn ukpɛdaan wə ñ sɔn bitonsɔnb bɛ ñ tì taan u'jier.»

10

Yesu ya tondb piik nin bile

(Mark 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ Nɛ *Yesu yin' u'panpaankaab piik nin bile nnə ní, ki de' bɛ mituəm bɛ ñ li ɲuəh isɛnpol binib saan, kí li buuh iwien kɛ ya bol.

² U'tondb piik nin bile nnə ya yel sɔ: ukpiɛk, Simɔn wà bi yih wə Pier nnə nin u'ninje Andre, Sebede ya bijieɛb Saak nin u'ninje San, ³ Filip nin Batelemi, Toma nin Matie ulɛnpotekl, Alfe ya bije Saak nin Tade, ⁴ Simɔn wà ya nun mɔn u'du ya gber* bo nin Sudas Iskariyot wà lá li kuəre Yesu nnə.

Yesu sɔn' u'tondb piik nin bile

(Mark 6:7-13; Luk 9:1-6)

⁵ *Yesu sɔn' u'tondb piik nin bile nnə, nɛ ki təkɛ' bɛ ki ye: «La jo mɛn bà ɲa yé Sufmbe ya du ni. Ni'taal la tɛ Samari ya tinfɛnm ya du uba mənən ni. ⁶ Ama li joh mɛn Israyɛl yaab saan, kime bɛn nɛ te tɛn ipe yà tùre' usɛn. ⁷ Ni joh la, ní li kpaandeh ki teh Uwien ya bɛl nɛkn' ní ɲə! ⁸ Kí li buuh biwienb, kí li mɛkreh bitɛnkpiib, kí li cèreh ijend lùoreh, kí li ɲuəh isɛnpol binib saan. Ni laa' mituəm nnə ma, na pèn' niba. Ni'mə ñ li buuh binib, ki la li nuunh paaku. ⁹ Ni joh la, ni la tuke ñðkm, ki la tuke like ya kur, ki la cùən likbu buba nin bu'təbu; ¹⁰ ki la tuke senjokəl, ki la tuke lier ile, ki la tuke tacaan, ki la ɲuuke gbien, kime utonsɔnl kɛ jinh u'tuonl bo nɛ.

¹¹ «Ni tì baa' udu wà ni la, ní nuun unimən wà li teke nɛ u'den, kí li te nɛn saan kí tì baa' uyo wà ni li siere udu nnə ni. ¹² Ni kɔn' iden yà ni la, ní fuonde iden nnə ya nib kí ye: «Li te mɛn uyenduən ni.» ¹³ Iden nnə ya nib teke' nɛ la, uyenduən nnə li yé bi'yu nɛ. Ama ba teke' nɛ la, u li juore ni'yu nɛ. ¹⁴ Iden yà ya nib bii udu wà ya nib ɲa teke' nɛ, ka teke' ni'gber mɔ la, ñɛ mɛn nè kí kpakpaare ni'taan ya tengunku† kí wiɛ nè. ¹⁵ N təkɛh nɛ imən nɛ, lidaali là Uwien li bu binib tibuur nnə, binib nnə ya tudere li cɛn Sodəm nin Gomər ya du ya nib yu.»

* 9:27 Dafid ya yaabile yé miyinm mà uyo uba la, bi taah mɛ ki yih Uwien là pùon' ki ye u li sɔn wà ní wə ñ li yé uber nnə nɛ. Bi kɛle' tigbɔnt tà Grekmɛ ya lenm ni nnə, bi kɛle' ki ye Dafid ya Bijɛ nɛ. * 10:4 Yesu ya yo, Sufmɛ ni, biba ya nun là mɔn bi'du ya gber bo nɛ, nɛ bi mɔh bɛ ñ fie bi'du Erom yaab saan. † 10:14 Sufmɛ bo kí kpakpaare itáan ya tengunku ya tingi si: nà kɛ ji tu unil la, nì yé u'yaar nɛ, na ji yé uba yaar.

*Bi li jènde Yesu ya nib ma bo
(Mark 13:9-13; Luk 21:12-17)*

¹⁶ «N sònɛ nɛ ma nɔ, ni li te tɛn ipe nɛ te ikèr ya siik ni. Nɛn bo, ní li ceke tɛn iwɛ, kí li te suoo tɛn inɛnjel. ¹⁷ Li bɛn mɛn binib bó, bi lá li cuo nɛ kí jon tibuur, kí ñì nɛ inalɛbe bi'táan ya dur ni. ¹⁸ Min bo, bi lá li tuke nɛ kí jo tibuur idu ya ciɛnb nin biberb saan. Nnɔ nɛ ni li yé n'mònkunb bɛn nin bà ɲa yé Sufmɛ kɛ saan. ¹⁹ Bi cuo' nɛ ki jon' tibuur la, la niin mɛn ni li len ma bo bii ni li len kí ye bà. Uyo lá baa' la, ni li bɛnde ni li len kí ye bà. ²⁰ Kime na yé ninbi nɛ li len, ni'Baa *Uwien ya Fuoñaanm nɛ li cère ní len.

²¹ «U ya yo nɛ unil li kuɔre u' ninjɛ, bɛ ní ku wɔ. Baa mɔ li kuɔre u'buk, bɛ ní ku kè. Mubumu mɔ li fii kí sere mu'naambɛ nin mu'baambɛ bo, kí cère bɛ ní ku bɛ. ²² Min bo nɛ binib kɛ li nɛn nɛ. Ama wà kɛ li mìnɛde kí li ɲmɔɲmɔbe kí tì fɔre nnɔ, wɔn nɛ li ɲmɛre. ²³ Bi jèndeh nɛ udu uba ni la, ní sɛn kí jo udutɔ ni. N tɔkeh nɛ imòn nɛ, *Unil ya Bijɛ li baa ní kí lɛ na laan bòn' Israyel ya du kɛ.

²⁴ «Wà bɛngɛh ɲa ní cɛn wà wɔknɛh wɔ. Utonsonl mɔ ɲa ní cɛn u'cɛnbaa. ²⁵ Nì kɛɛ wà bɛngɛh ní li te tɛn wà wɔknɛh wɔ nɛ, utonsɔnl mɔ ní li te tɛn u'cɛnbaa. Bi yin' ududaan isɛnpol ya ciɛn Bɛsɛbul la, ba ní yin u'den yaab mɔ nà cɛn' nnɔ-ɔɔ?»

*Li fɛngɛ mɛn Uwien baba
(Luk 12:2-7)*

²⁶ «Nɛn bo, la fɛngɛ mɛn nib. Niba ɲa te ki buɔ ɲɔ ba lá li ñɛn nɛ upaan bo. Tigbɛr tuba mɔ ɲa te kí juore kí li buɔ ɲɔ ba lá li bɛnde tù. ²⁷ N tɔkeh nɛ nà licinñunl ni nnɔ, kpaande nɛ mɛn kuwenwenku ni. N bunbɛh nɛ nà litubl ni nnɔ, kpaande nɛ mɛn kudulekaaku ya paaki. ²⁸ La fɛngɛ mɛn nib, kime bi kuuleh tigbɛnɛnt baba nɛ. Ba ní fre kí ku naank. Li fɛngɛ mɛn wà li fre kí ku tigbɛnɛnt nin kinaank kɛ umu wà ɲa ní kpiin ni. ²⁹ Bi li fre kí kuɔre inuɔn ile ɲɛ nɛ? Nin nɛn kɛ ɲɔ uba mɔnɔn ɲa ní lu kí kpo ɲɔ ni'Baa ɲa bɛn. ³⁰ Ninbi wɔn, Uwien bɛn haali ni'yur mɔnɔn ya ñɔbu. ³¹ Nɛn bo, la fɛngɛ mɛn. Ni cɛn' inuɔn ligol.»

*Li lienɛh binib ya nun bó ki teh a yé Yesu yɔ
(Luk 12:8-9)*

³² «Wà kɛ lienɛh binib ya nun bó ki teh u yé n'yɔ la, n'mɔ li len n'Baa wà te paaki bó ya nun bó kí ye udaan mɔ yé n'yɔ nɛ. ³³ Ama wà kɛ lienɛh binib ya nun bó ki teh wa yé n'yɔ la, n'mɔ li len n'Baa wà te paaki bó ya nun bó kí ye udaan mɔ ɲa yé n'yɔ.»

*Na yé ñɔkpaan, nì yé lituɔl nɛ
(Luk 12:51-53; 14:26-27)*

³⁴ «Ni la li maaleh ki teh n tuke' uñɔkpaan nɛ ki baa' uɲɛndun wuu ni. N tuke' lituɔl nɛ ki baa'. ³⁵ N baa' ní pàare kibujɛbuk nin ki'baa nɛ, kí pàare kibupiik nin ki'naa, kí pàare yaabise mɔ nin u'cɛ ya naa. ³⁶ Unil den yaab nɛ li yé u'nɛnnɛndb.

³⁷ «Wà kɛ yíe u'naa bii u'baa ki cɛn' min la, wa kɛɛ wɔ ní li yé n'yɔ. Unil wà kɛ mɔ yíe u'bise bii u'bije ki cɛn' min la, u'mɔ ɲa kɛɛ wɔ ní li yé n'yɔ. ³⁸ Wà kɛ ɲa yuunh u'dɔpɔnɔn ki bukeh ki paakeh n'bo la, wa kɛɛ wɔ ní li yé n'yɔ.‡

³⁹ «Wà nuunh wɔ ní fie u'miel la, wɔn nɛ li kpo kí juore fɛnm. Wà li tuo kí kpo min bo nnɔ, wɔn nɛ li lɛ limiel.»

*Uwien li su binib ma bo
(Mark 9:41)*

⁴⁰ «Unil teke' nɛ la, u teke' min nɛ. Unil teke' nni la, u teke' wà sɔn' nni ní nnɔ nɛ. ⁴¹ Unil teke' *Uwien ya ñɔbonsɔknl ki ye u yé *Uwien ya ñɔbonsɔknl ma nnɔ nɛ cère' u teke' wɔ la, u li lɛ *Uwien ya ñɔbonsɔknl ya suul. Unil teke' unimòn ki ye u yé unimòn ma nnɔ nɛ cère' u teke' wɔ la, u li lɛ unimòn ya suul. ⁴² N tɔkeh nɛ imòn nɛ, wà kɛ de' ibaan yíe nɔ ya uba kiñunyibuok baba mɔnɔn, ki ye u yé n'panpaanke ma nnɔ nɛ cère' u de' wɔ la, wà ní lúo u'suul fiebu.»

‡ 10:38 *Yesu ya yo, bi là ye bɛ ní kɛɛ unil la, wɔn bugbɛn nɛ tukeh u'dɔpɔnɔn ki joh bi li tì kɛɛ wɔ nà saan.

11

San wà siih binib Uwien ya ñunm sòn' u'panpaankaab Yesu saan
(Luk 7:18-35)

¹ *Yesu tōke' u'panpaankaab piik nin bile bi li tien ma ki tì gben' ma nnò, nε ki siere' ni'saan, ki jon' ki tì wəknh binib Uwien ya gber, ki kpaandeh tū mitinfenm nnò ya du ni.

² Tò, San wà siih binib Uwien ya ñunm te lipekl ni uyo wà nnò nε ki cii' *Uwien ya Nigendke Kristo ya tūon bó. Nε ki sòn' u'panpaankaab u'saan, ki ye be í tì niire wə kí ye ³ wən nε yé wà li baa ní* nnò bii bi li guure utò nε?

⁴ Bi tì niire' Yesu, nε u tōke' be ki ye: «Liebe men kí tì tōke San ni cii' nà nin ni laa' nà: ⁵ ijùon likreh, iwòb cuonh, ijend lùoreh, igbaan ciih, bitenkpiib məkreh, nε bijiinb ciih Uwien ya gbemənmənt. ⁶ Wà ña tūre' Uwien ya sən min bo la, Uwien ya mən m te u'bo.»

⁷ San ya panpaankaab liebeh uyo wà nnò, nε *Yesu cin' ki tōkeh linigol San ya gber ki teh: «Ni là jon' kupenpelku ni ní tì liike ba? Ni là jon' ní tì liike limuənl là mitafaam jèngèh lè nε-εε? ⁸ Ni nín là jon' ní tì liike ba? Ni là jon' ní tì liike unil wà guo tikpelcəmənmənt nε-εε? Binib bà guoh tikpelcəmənmənt kəh biberb den nε. ⁹ Tò, ni nín là jon' ní tì liike ni lε bonn nε? Ni là jon' ní tì liike *Uwien ya ñəbonsəknl nε-εε? N tōkeh nε imən nε, u cən' *Uwien ya ñəbonsəknl mənən. ¹⁰ Kime wən San bo nε nì kele' *Uwien ya gbənkū ni ki ye: «Liike, n li sən n'tond wə í liere ñε, kí lá tūore a'sen.» ¹¹ N tōkeh nε imən nε, ba laan maa' nil uba u cən' San wà siih binib Uwien ya ñunm nnò. Ama unil wà yé uwaal Uwien ya bel ni cən' wə. ¹² Kí ñε San là siih binib Uwien ya ñunm uyo wà kí lá baa fənfənnə, bi piikeh Uwien ya bel nin ufaa nε, nε bà faa nuunh be í fie lè†. ¹³ *Uwien ya ñəbonsəknb ke nin yiko là len' nì li te ma bo, kí lá baa San ya yo. ¹⁴ Ni yé ní cii mən mən m la, ní li ben kí ye San yé *Uwien ya ñəbonsəknl *Eli wà bi li liebe ní nnò nε. ¹⁵ Wà ñməbe litubl la, wə í cii.

¹⁶ «N li taa ba kí nenge fənfənnə ya nib-i? Bi naan ten mubumu nε ke kidaak ni ki jeleh, ki tōkeh mu'təmu

¹⁷ ki teh: «Ti piebe' nε liwol,

nε na ñən' ciek.

Ti gən' ikuyuon,

nε na kpiende'.»

¹⁸ «Kime San baa' ki kùò tijier tubambε, ki lùoh buñəbu, ka ñuh daam, nε bi ye usenpol nε ñaake wə. ¹⁹ *Unil ya Bijε baa' ki jinh ki ñuh, nε bi ye: «Liike men uje wuə yé ufənfənb nε, ki yé udeyibl, ki jəreh nin bilənpotekb nin bibierdenb.» Tò, Uwien ya tūon nε wəngèh u'yənfuom mən ki kpe ma bo.»

Nì bre idu yà ña tuo' ki teke' Yesu ki jin' nnò bo
(Luk 10:13-15)

²⁰ Tò, *Yesu cin' ki kənh nin idu iba ya nib. U là tien' miyək m ya bont tū yebe idu nnò ni, nε i' nib ña lèbre' bi'tetem. Nən nε cère' u kənh nin be. ²¹ U len' ki ye: «Korasinn yaabe, nì bre ni'bo. Betsayida yaabe, nì bre ni'mə bo. Kime ni laa' miyək m ya bont tà ni'bùol nə, Tir nin Sidən yaab mə bi là laa' tū la, bi bi tien' ten bi ke mikuum nε, ki pùnpùkn' mifentem, ñə kí wuən kí ye bi lèbre' bi'tetem nì wuəke'. ²² N tōkeh nε nε, lidaali là Uwien li bu binib tibuur nnò, ni ya tudere li cən Tir nin Sidən yaab yu. ²³ Ninbi Kapernawum yaabe, ni maaleh ki teh Uwien li duon nε paaki nε-εε? U li jiin nε kutenkpiiku ni nε. Kime ni laa' miyək m ya bont tà ni'bùol nə, Sodəm yaab mə bi là laa' tū la, bi'du nnò bi bie ki te nε haali nin dinnə. ²⁴ N tōkeh nε nε, lidaali là Uwien li bu binib tibuur nnò, ni ya tudere li cən Sodəm yaab yu.»

* 11:3 Bi ye Wà li baa ní la, bi niireh Uwien là pùon' ki ye u li sən wà ní wə í lá ñmien Sufmbe nnò nε.

† 11:12 Migbiirm miε ya ciim te bolm mile bo nε: Kí ñε San là siih binib Uwien ya ñunm uyo wà kí lá baa fənfənnə, bi piikeh Uwien ya bel nin ufaa nε, nε bà faa nuunh be í fie lè bii kí ñε San là siih binib Uwien ya ñunm uyo wà kí lá baa fənfənnə, binib ya nun mən be í kə Uwien ya bel ni nin ufaa nε.

Den men Yesu saan kí le lifuorl
(Luk 10:21-22)

²⁵ U ya yo ne *Yesu len' ki ye: «Baa, sin kutaaku nin kitink ya Yonbdaan, a bəle' tibont t̄a biyenfodenb nin bibenbenb nn̄o, a taa' t̄u ki wuon' biwaab ne. Nen bo ne n p̄ek̄eh ɣe.

²⁶ Im̄n̄, Baa, a yíe ne ki tien' nn̄o.

²⁷ «T̄o, n' Baa ne taa' tibont ke ki ɣukn' nni. N' Baa ɣa n̄í la, uba ɣa ben min u' Bij̄e yé udaan w̄a. Min u' Bij̄e ɣa n̄í la, uba m̄o ɣa ben n' Baa yé udaan w̄a. Binib b̄a n yíe ki taa' n' Baa ki wuon' be nn̄o m̄o ben u yé udaan w̄a.

²⁸ «Ninbi b̄a ke tuke ituk ì kp̄ieke ki jii' nn̄o, den men n' saan, n li de ne lifuorl. ²⁹ Buke men n' naj̄edebiku, kí c̄ere n̄ w̄okn ne, kime n te suoo ne, ki ɣm̄obe liyenguōl. Ni li le lifuorl n' saan, ³⁰ kime n' naj̄edebiku ya bukm ɣa faa. N' tukl m̄o ɣa kp̄ieke.»

12

Saba ya daali ya gber

(Mark 2:23-28; Luk 6:1-5)

¹ *Saba uba ya daali, *Yesu nin u' panpaankaab ḡebreh ikp̄aan iba ni. Mik̄onm cuo' u' panpaankaab, ne bi cin' ki coh ijifen * ki cienh ki nuk̄eh ki ɣm̄onh. ² *Farisienmbe laa' bi teh nn̄o ma nn̄o, ne bi t̄oke' *Yesu ki ye: «Liike a' panpaankaab teh yiko ye bi la teh n̄a *Saba ya daali ma.» ³ Ne u t̄oke' be ki ye: «Na kaan' *Uwien ya gb̄onku ni *Dafid là tien' ma bo ne-εε? Mik̄onm là cuo' w̄on nin u' nib, ⁴ ne u k̄on' Uwien ya ninbonl ni, ki taa' kp̄on̄o w̄a bi taa' ki de' Uwien nn̄o w̄on nin ben ɣm̄on'. Ama bit̄otuorkaab baba ɣa n̄í la, w̄on nin u' nib ɣa ɣm̄obe sen be n̄ ɣm̄on kp̄on̄o nn̄o. ⁵ Bii na kaan' n̄a kele' yiko ya gb̄onku ni ne? N̄i kele' ki ye *Saba ya daali la, bit̄otuorkaab k̄endeh *Saba ya daali ya yiko bo ne Uwien ya duku† ni, ama uba ɣa biindeh be. ⁶ N t̄okeh ne ne, unil te niε saan n̄o ki cen' Uwien ya duku‡. ⁷ N̄i kele' *Uwien ya gb̄onku ni ki ye: «Uwien ɣa yíe be n̄ li teh tuore ki dienh w̄o ama u yíe be n̄ li muoh t̄ob mic̄ec̄ekm ne.» Ni bi ben iñ̄obon nn̄o ya tingi la, na bi li biindeh binib b̄a ɣa ɣm̄obe biil n̄o. ⁸ T̄o, *Unil ya Bij̄e ne ɣm̄obe usen w̄o n̄ wuon bi li tien n̄a *Saba ya daali.»

Uje uba ya nūo faan', Yesu c̄ere u faake' Saba ya daali

(Mark 3:1-6; Luk 6:6-11)

⁹ T̄o, *Yesu siere' ni' saan, ne ki k̄on' bi' taanl ya duku ni. ¹⁰ Uje uba m̄o te len u' nūo uba faan'. Ne bi niire' Yesu ki ye: «Unil ɣm̄obe usen w̄o n̄ buu uwien Saba ya daali-ii?» Kime bi là nuunh bi li dule n̄a bo kí biin w̄o ne. ¹¹ Ne u ye: «Ni' ni ɣme ne ɣm̄obe upebaab, ne upe nn̄o lu' kub̄uoku ni *Saba ya daali la, wa n̄ n̄en w̄o? ¹² Unil ɣa cen' upe-ee? Nen ne wuon' ki ye ti' yiko ye unil ɣm̄obe usen w̄o n̄ tien n̄a m̄on *Saba ya daali.» ¹³ Ne ki t̄oke' uje w̄a ya nūo faan' nn̄o ki ye: «T̄ende a' nūo.» U t̄ende' u' nūo ne u jire' u' ciem ten u' t̄o. ¹⁴ Nen saan ne *Farisienmbe nn̄o n̄en' ki taan' ki kele' be n̄ gbiere kí liike bi li tien ma kí ku Yesu.

Yesu yé Uwien ya tons̄onl ne

¹⁵ *Yesu cii' ma nn̄o ne ki siere' ni' saan. Linigocienl paan' u' bo, ne u buu' bi' ni biwienb ke, ¹⁶ ki kpekpe' bi' bo ki ye bi la c̄ere be n̄ bende w̄o. ¹⁷ U tien' nn̄o ɣo *Uwien ya n̄obons̄oknl Esayi là len' n̄a nn̄o n̄e n̄ tien ne. U là len' ki ye Uwien ye:

¹⁸ «N' tons̄onl s̄o n̄o,

N yíe w̄o,

N' yenm s̄onge u' bo,

ne n ḡende' w̄o.

* 12:1 Bi yin' n̄a ijifen migbiirm miε ni nn̄o yé *Sufmbe donbó ya jier tuba ne bi yih t̄u ble. † 12:5 Migbiirm miε ni bi ye Uwien ya duku la, ba niireh kuduku nn̄o ya benku ni baba, bi niireh iluo m̄o ne. N̄a saan ke bi ye Uwien ya duku la, bi s̄obe ki niireh iluo nn̄o ne. ‡ 12:6 Bi li fre kí iebre Unil te niε saan n̄o ki cen' Uwien ya duku kí ye n̄a cen' Uwien ya duku te niε saan n̄o m̄o.

N li jiin n'Fuoñaanm u'bo,
 ɲɔ wɔ́ n̄ li tɔ́keh inibol kɛ n li bu binib tibuur ma bo.

¹⁹ Wa n̄ li nuunh gber, ka n̄ li wuureh,
 ba n̄ cii u'waaku bó isenje ni.

²⁰ Wa n̄ tonde limuɔnl là kuɔ' ki gbàabe,
 ka n̄ kpiin lifrl là benh lè n̄ kpiin,

u li te nnɔ nɛ kí tì baa uyo wà
 u li cèrè nibonmɔnn n̄ liere usɛn.

²¹ «Wɔn bo nɛ inibol kɛ li ɲmɔbe lidɛndɛnl.»

Biba ye Yesu ɲmɔbe Belsebul ya tuɔm nɛ
(Mark 3:20-30; Luk 11:14-23)

²² U ya yo nɛ bi tuke' ní uje uba ki baa' *Yesu saan. Usɛnpol nɛ cèrè' u yé ujuɔn, u'lenl mɔ́ tɛbɛ'. *Yesu buu' wɔ́, nɛ u ji freh ki lienh, ki lenh mɔ́. ²³ Nì cuo' linigol nnɔ kɛ miyɔkm, nɛ bi lienh ki teh: «Uje wuɔ́ ɲa lii yé *Dafid ya yaabil-ii?»

²⁴ Ama *Farisienmbe cii' nnɔ ma nnɔ, nɛ ki lienh ki teh isɛnpol ya cien Belsebul nɛ dienh wɔ́ mituɔm u ɲuɔh isɛnpol binib saan. ²⁵ *Yesu ben bi'yenmaale ma nnɔ, nɛ ki tɔ́kɛ' bɛ ki ye: «Libɛl là kɛ ya nib bore' tɔ́b ki kɔnh bi'ɲmiɛl ni la, libɛl nnɔ li juore fɛnm nɛ. Udu uba ya nib bii iden iba ya nib mɔ́ bore' tɔ́b, ki kɔnh bi'ɲmiɛl ni la, udu nnɔ bii iden nnɔ mɔ́ li juore fɛnm nɛ. ²⁶ Nɛn bo, Satan liebe' ki ɲuɔh wɔn Satan binib saan la, u kɔnh nin u'ba nɛ, nɛ u'bel li tien mila ka n̄ juore fɛnm-i? ²⁷ Ni len' ki ye isɛnpol ya cien *Belsebul nɛ de' nni mituɔm n ɲuɔh isɛnpol binib saan. Tɔ́, ɲmɛ nín de' ni'panpaankaab mɔ́ mituɔm bi ɲuɔh isɛnpol binib saan-i? Ni'panpaankaab teh ma bo nɛ li wuɔn kí ye ni ɲmɔbe imɔn bii na ɲmɔbe. ²⁸ Ama *Uwien ya Fuoñaanm nɛ dienh nni mituɔm n ɲuɔh isɛnpol. Nɛn nɛ wuɔn' ki ye Uwien ya bɛl baa' ní ni'saan. ²⁹ Mitɔm la, uba ɲa n̄ fre kí kɔ ufɛfaa den, kí fie u'bont, ka ɲmɔbe tuɔm mà u li kpie kí lòlè wɔ́ kí yaan. U lòlè' wɔ́ la, u ya yo nɛ u li fre kí kɔ u'den kí fie u'bont.

³⁰ «Wà kɛ ɲa se n'ciɛk bó la, u nɛn nni nɛ. Wà kɛ ɲa taakeh ki toreh nni la, u kpiɛndeh nɛ. ³¹ Nɛn bo, n tɔ́keh nɛ nɛ, Uwien li fère binib bi'biere kɛ, kí fère bɛ bi sukreh wɔ́ isuk yà kɛ. Ama unil suke' *Mifuoñaanm mɛn la, Uwien ɲa n̄ fère wɔ́. ³² Unil len' *Unil ya Bijɛ bo fɛnfɛnm la, Uwien li fère wɔ́. Ama unil len' *Mifuoñaanm mɛn bo fɛnfɛnm la, Uwien ɲa n̄ fère wɔ́ kitink kɛ bo, ka n̄ fère wɔ́ paaki bó mɔ́.»

Busubu nin bu'bii ya gber
(Luk 6:43-45)

³³ «Ní li ben kí ye busubu mɔn la, bu'bii mɔ́ li mɔn nɛ. Bù bre la, bu'bii mɔ́ li bre nɛ. Busubu ya bii nɛ li cèrè bɛ n̄ bende bù yé busubu bùa ya bol. ³⁴ Iwaalɛb ninbi, ni bre ma nnɔ, ni li tien mila kí len iñɔbon yà mɔn-i? Kimɛ unil kɛ len' ki kun' nà bó la, nì ñɛn' iyenmaale yà te u'fɛl bo nɛ. ³⁵ Unimɔn ya yenmaalmɔnmɔn nɛ cèrɛh u teh nà mɔn, nɛ ubiɛrdaan ya yenmaalbiere cèrɛh u teh nà bre.

³⁶ «N tɔ́keh nɛ nɛ, lidaali là Uwien li bu binib tibuur nnɔ, nɛn daali nɛ u li niire bɛ bi là len' ñɔbonfɛnfɛnm wà kɛ nnɔ ya gber. ³⁷ A'lenm bo, nɛ Uwien li bù ɲɛ ugbɛmɔndaan bii u li biin ɲɛ.»

Bi yíe Yesu n̄ tien miyɔkm ya bonn
(Mark 8:11-12; Luk 11:29-32)

³⁸ U ya yo nɛ *Yiko ya wɔnwɔknb biba nin *Farisienmbe biba tɔ́kɛ' *Yesu ki ye: «Cɛnbaa, ti yíe á tien miyɔkm ya bonn niba nɛ tí lɛ.» ³⁹ Nɛ u tɔ́kɛ' bɛ ki ye: «Ninbi fɛnfɛnnɔ ya nibɛ, ni yé binibierb nɛ, ka cuube Uwien saan, nɛ ki nuunh ní lɛ miyɔkm ya bonn. *Uwien ya ñɔbonsɔknl *Sonas ya yɔkm ya bonn baba ɲa ñí la, na ji li lɛ yɔkm ya bontɔnn niba. ⁴⁰ Sonas là tien' ujɛncien ya benku ni iwien ita nin tiñɔnt tuta ma nnɔ, nnɔ nɛ *Unil ya Bijɛ mɔ́ li tien kitink ni iwien ita nin tiñɔnt tuta. ⁴¹ Uwien li bu binib tibuur lidaali là nnɔ, Ninif yaab li fii kí sere fɛnfɛnnɔ ya nib ya nun bó kí biin bɛ. Kimɛ *Sonas là kpaande' Ninif ya du ni Uwien ya gber ma nnɔ, bi là cii' nɛ ki lèbre' bi'tetem. Ama unil te niɛ saan

nə ki cən' *Sonas. § 42 Uwien li bu binib tibuur lidaali là nnə, *Seba ya piiber li fii kí biin fənfenno ya nib, kime u là ñen' ní fənfəkm nə wə́ n' lá cenge Salomən ya yənfogber. Ama unil te nie saan nə ki cən' Salomən.»*

Isenpol liebe' unil bo la, nì bre u'bo ma bo

(Luk 11:24-26)

⁴³ «Ušenpol siere' unil saan la, u cuonh ki lindeh kupenpelku ni nə, ki nuunh u li kèle nà saan kí fuore. U tì luo' la, ⁴⁴ nə wə́ n' ye u li liebe ki tì kə u là ñen' nà saan nnə nə. U li liebe ní kí lə niba ɲa te u'kənkuən nnə ni, bi tùore' ki ɲère' wù, ki tien' tibonmənəmōnt len. ⁴⁵ Nən saan nə u li jo kí tì taa ní isenpol ilole yà bre ki cən' wən, i'ké n' lá li ɲaake unil nnə bo, kí cère wə́ n' juore fənm kí cən u là te mikpiekm ma bo. Nì li te nnə nə fənfenno ya nibierb mə bo.»

Yesu ya naa nin u'ninjieb

(Mark 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶ *Yesu laan bié ki lienh nin linigol nnə, nə u'naa nin u'ninjieb baa' ki lá se saali ki nuunh bé n' təkə wə́ tigber. ⁴⁷ [Nə linigol nnə ni uba təkə' wə́ ki ye: «A'naa nin a'ninjieb se saali ki nuunh bé n' təkə ɲe tigber.»] ⁴⁸ Nə *Yesu jiin' wə́ ki ye: «Ŋmɛ yé n'naa? Bi lə yé n'ninjieb-i?» ⁴⁹ Nə ki tēnde' u'nuə ki wuən' u'panpaankaab ki ye: «Liike mən, n'naa nin n'ninjieb sə. ⁵⁰ Unil wà ke teh n'Baa wà te paaki bó yíe ma la, wən nə yé n'ninje, ki yé n'ninse, ki yé n'naa.»

13

Wà plè' tibonbuor ya bim ya kpenjenm

(Mark 4:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Nən daali nə *Yesu ñen' ki jon' ki tì kèle' miñunciem ya gbaal. ² Linigocienl taan' u'saan, nə u kən' ki kèle' buñerbu buba ni. Linigol nnə ke se miñunm ya gbaal. ³ Nə u təkəh be tibont tū yebe mikpenjenm ni. U təkəh be ki teh: «Ukpaal uba nə là jon' wə́ n' tì plè tibonbuor ya bim. ⁴ U plèh ma nnə, miba lu' usengbe, nə inuən baa' ki lá ki jin' mè. ⁵ Mitəm lu' kutentieku bo, tenbim ɲa yebe nà saan. Tenbim ɲa yebe ma nnə, nə mī pen' tonm. ⁶ Uwien ñen' ki tonge', nə ki se' mè. Ma ɲməbe ñaan mənəmōnm ma nnə, nə mī waan', ki kpo'. ⁷ Mitəm mə lu' kujegorku ni. Nə kujegorku kpère', ki wəbn', ki ku' mè. ⁸ Mitəm mə lu' kitinmənəmōnk bo, nə ki lūon'. Miba lūon' kokobk, mitəm piluoluob, mitəm mə pitata.

⁹ «Wà ɲməbe litubl la, wə́ n' cii.»

Be tien' Yesu pəh binib mikpenjenm-i?

(Mark 4:10-12; Luk 8:9-10)

¹⁰ Nə u'panpaankaab baa' ki lá niire' wə́ ki ye: «Be tien' a pəh be mikpenjenm-i?» ¹¹ Nə u jiin' be ki ye: «Uwien cère' ninbi nə bēnde' u'bel ya gbebolkaar, ama wa cère' ben bēnde'. ¹² Kime wà ɲməbe la, bi li de wə́ kí pukn, nə wə́ n' li ɲməbe kí gbien. Wà ɲa ɲməbe la, bi li fie u ɲməbe nà waamu nnə mənən nə. ¹³ Nən nə cère' n pəh be mikpenjenm. Kime bi likeh nə ka lenh, ki cengeh ka ciih, ka bēndeh ni'tingi mə. ¹⁴ Bi te nnə ɲə *Uwien ya ñəbonsəknl Esayi là len' nà nnə nè́ n' tien nə. U là ye:

«Ni li ciih ka bēndeh ni'tingi,

kí li likeh ka lenh.

¹⁵ Kime udu wuu ya nib ya yul faa nə.

Bi kpé bi'tub nə,

ki ɲuun',

ka yíe bi'nun n' lə,

ka yíe bi'tub n' cii,

ka yíe bé n' bēnde ni'tingi bi'yenm ni,

ka yíe bé n' lèbre bi'tetem,

§ 12:41 Liike 12:6. * 12:42 Liike 12:6.

ɲɔ́ n' buu be.» »

¹⁶ «Ninbi wɔn, Uwien ya mɔnm te ni'bo, kime ni'nun lenh, ni'tub mɔ ciih. ¹⁷ N tɔkeh ne imɔn ne, *Uwien ya ñɔbonsɔknb nin bigbemɔndenb ligol là yíe be n' le ni lenh nà nɔ, ne ka laa' nè, ki yíe be n' cii ni ciih nà nɔ, ne ka cii' nè.»

Wà plè' tibonbuor ya bim ya kpenjenm ya tingi
(Mark 4:13-20; Luk 8:11-15)

¹⁸ «Ninbi, cenge men wà plè' tibonbuor ya bim ya kpenjenm ya tingi. ¹⁹ Wà ke ciih Uwien ya bel ya gber, ka bendeh tu'tingi la, usenpol ubierɔ bàareh ne, ki ñendeh bi bule' nà u'fèl ni nɔ. Mibim mà lu' usengbe nɔ ya tingi nínɔ. ²⁰ Mibim mà lu' kutentiaku bo nɔ mɔ yé unil wà ciih Uwien ya gber, ki teknh tù tontonm nin uyensonge, ²¹ ama ka cèreh tù kpaakeh ñaan u'fèl ni, ka wuokreh u'ni mɔ ne. Liwobl bii ijend tu' wɔ tu'bo la, u pɔk kí taa tù kí wié ne. ²² Mibim mà lu' kujegorku ni nɔ mɔ yé unil wà ciih tigber nɔ, uɲendun ya gber nin lifaal ya yenmaale yà lereh binib nɔ, wɔbndeh tù, ki cèreh ta n' fre kí sɔn tuonl ne. ²³ Mibim mà lu' kitinmɔnmɔnk bo nɔ mɔ yé unil wà ciih tigber nɔ, ki bendeh tu'tingi ki te ten mibim mà lùonh ne. Miba lùonh kokobk, mitɔm piluoluob, mitɔm mɔ pitata.»

Utelmente ya kpenjenm

²⁴ *Yesu tí pɔn' linigol nɔ mikpenjentɔm ki ye: «Uwien ya bel naan ukpaal wà plè' ifi u'kpàabu ni ne. ²⁵ Binib tù duɔn' ki gùɔn' uyo wà nɔ, ne u'nennend baa' ki taa' utelmente ki plè' ki ɲmèrè' ifi nɔ ni, ne ki bure'. ²⁶ Ifi nɔ tù kpére' ki maa' ma nɔ, ne bi laa' utelmente mɔ te i'ni. ²⁷ Ne ukpaal nɔ ya tonsɔnb niire' wɔ ki ye: «Cenbaa, ɲa là plè' ifi baba ne a'kpàabu ni-ii? Utelmente wuɔ mɔ ñen' la?» ²⁸ Ne u ye: «N'nennend ne tien' nɔ.» Ne bi niire' wɔ ki ye: «A yíe tí jo kí tù ɲeɲebe wɔ-ɔ?» ²⁹ Ne u ye: «Hnhn. Dàan men. Ni ye ní ɲebe utelmente nɔ la, nba la ni li ɲebe kí kpɔbe ifi iba. ³⁰ Cère men ifi nɔ nin utelmente nɔ ke n' li te kí tù be. Nì tù kpaan' uceceyo la, n li tɔke bifiiceb kí ye be n' kpíe kí ɲeɲebe utelmente nɔ kí lɔlòle, kí tù se, ɲɔ kí yaan kí ce ifi nɔ kí tù cùɔn n'bonbuɔn ni.» »

Mibim mà ñilke ya kpenjenm
(Mark 4:30-32; Luk 13:18-19)

³¹ *Yesu tí pɔn' be mikpenjentɔm ki ye: «Uwien ya bel naan mibim mà bi yih mè mutaar uje uba taa' mè ki bule' u'kpàabu ni ne. ³² Men ne yé mibim mà ñilke tikpinsir ke ya bim ni. Ama m̀ pen' la, m̀ li kpére kí gèbre kpinsiiku ke kpinsiiku, kí tien busubu ne inuɔn n' li bàareh ki lá tereh bu'sigben bo ki kɔh.»

Kpɔnɔ ya ñɔke ya kpenjenm
(Luk 13:20-21)

³³ *Yesu tí pɔn' be mikpenjentɔm ki ye: «Uwien ya bel naan kpɔnɔ ya ñɔke wà upii uba bun' kpɔnɔyom mà dindin, ki taa' wù ki tien' len, ne kpɔnɔ nɔ ke nuule' ne.»

Be tien' Yesu pɔh binib mikpenjenm-i?
(Mark 4:33-34)

³⁴ *Yesu tɔkeh inigol ni'ke mikpenjenm ni ne. Wa tɔkeh be tuba ka pɔn' be kpenjenm. ³⁵ U teh nɔ ɲɔ *Uwien ya ñɔbonsɔknl là len' nà nɔ nè n' tien ne. U là yé: «N li yàare n' ñɔbu kí pɔ mikpenjenm, kí kpiire tibonbɔlkaar tà là te haali uɲendun ya cincinyo nɔ.»

Utelmente ya kpenjenm ya tingi

³⁶ *Yesu dàan' linigol nɔ, ki liébe' ki kun'. Ne u'panpaankaab baa' u'saan ki niire' wɔ ki ye: «Tɔke te utelmente wà te ifi ni nɔ ya kpenjenm ya tingi.» ³⁷ Ne u ye: «Ukpaal wà plè' ifi nɔ yé *Unil ya Bijé ne. ³⁸ Bukpàabu nɔ yé uɲendun wuu ne. Ifi nɔ yé Uwien ya bel ni ya nib ne. Utelmente nɔ yé usenpol ubierɔ ya nib ne. ³⁹ Ukpaal ya nennend wà plè' utelmente nɔ yé usenpol ne. Lifiicel yé uɲendun ya gbenm ne. Ne bifiiceb nɔ yé *Uwien ya tondb. ⁴⁰ Utelmente ya ɲebm kí tù se nɔ yé uɲendun ya gbenm lá li te ma bo

ne. ⁴¹ *Unil ya Bijɛ li sɔn ní u'tonsɔnb Uwien ya tondb uɣɛndun wuu ni, be ń lá cuo bà tulndeh binib nin bibierɔnb ke kí ñen be u'bel ni, ⁴² kí tì wiɛ umucien ni. Nen saan ne bi li muɔh ki ɣmɔnh iñɔɣben. ⁴³ U ya yo ne binimɔnb li te bi'Baa ya bel ni ki windeh ten uwien. Wà ɣmɔbe litubl la, wɔ ń cii.»

Lifaal là buɔ ya kpenjenm

⁴⁴ «Uwien ya bel naan lifaal là buɔ bukpàabu buba ni ne. Unil uba laa' lifaal nnɔ, ne ki taa' lè ki nèbre' ki bɔle'. Nì ɣmaake' wɔ ki tì kende', ne u jon' ki tì kuɔre' u'bont ke, ki liebe' ki tì de' bukpàabu nnɔ.»

Lilenbimɔnmɔnl ya kpenjenm

⁴⁵ «Uwien ya bel liebe' ki naan ukpenkpend wà cuonh ki nuunh ilenbii* yà mɔn wɔ ń de ne. ⁴⁶ U tì laa' lilenbimɔnmɔnl là ɣmɔbe kudaaku ki gbien', ne ki jon' ki tì kuɔre' u'bont ke, ki liebe' ki tì de' lè.»

Bubebu ya kpenjenm

⁴⁷ «Uwien ya bel tí liebe' ki naan bubebu ne bi wiɛ' bù miñunm ni, ki cuo' ijen ke ya bol. ⁴⁸ Bù gbe ijen ma nnɔ, ne bi dere' bù ki ñen' liwɛl bo, ki kèle' ki gèngènde' bi jinh yà ki kpèn' ikpencub ni, ki taa' ba jinh yà ki wiɛ'. ⁴⁹ Uɣɛndun ya gbenm mɔ lá li te nnɔ ne. Uwien ya tondb lá li baa uɣɛndun ni, kí bore bibierɔnb nin binimɔnb ⁵⁰ kí taa bibierɔnb kí wiɛ umucien ni. Nen saan ne bi li muɔh ki ɣmɔnh iñɔɣben.»

Tibonkpaar nin tibonfènt ya gber

⁵¹ *Yesu niire' u'panpaankaab ki ye: «Ni cii' ni'ke ya tingi-ii?» Ne bi tuo' hnn. ⁵² Ne u ye: «Nnɔ ne *Yiko ya wɔnwɔknl wà ke paan' Uwien ya bel ya gber bo la, u naan udendaan wà ñendeh u'faal ni tibonkpaar nin tibonfènt ne.»

Nasaret ya nib ɣa teke' Yesu ki jin'

(*Mark 6:1-6; Luk 4:16-30*)

⁵³ Tɔ, *Yesu pɔn' mikpenjenm nnɔ ki tì gben' ma nnɔ, ne ki siere' ni'saan, ⁵⁴ ki liebe' u'du ni, ki wɔknh binib Uwien ya gber bi'taanl ya duku ni. U'wɔknm cuo' be miyɔkm, ne bi niireh tɔb ki teh: «U laa' la miɛ ya yenfuom-i? U laa' la miɛ ya tuɔm ki teh miyɔkm ya bont-i? ⁵⁵ Kanpinta ya bije ɣa ñí-ii? Ba yih u'naa Mari-ii? Saak nin *Yosef nin Simɔn nin Sudas ya ninje ɣa ñí-ii? ⁵⁶ U'ninsieɔ ke ɣa te nie saan-ii? U nín laa' nen ke le saan-i?» ⁵⁷ Nnɔ ne bi'yenm ɣa ɣmaake' u'bo, ne ba teke' u'gber.

Ne *Yesu tɔke' be ki ye: «*Uwien ya ñɔbonsɔknl ke ñɔbonsɔknl ya tiɛma du ni yaab nin u'den yaab baba ne ɣa boh wɔ.» ⁵⁸ Ba teke' wɔ ki jin' ma nnɔ, ne wa tien' yɔkm ya bont tù yebe ni'saan.

14

San wà là siih binib Uwien ya ñunm ya kuum

(*Mark 6:14-29; Luk 9:7-9*)

¹ U ya yo ne Galile ya ber Herod, cii' bi lienh *Yesu bó, ² ne ki tɔke' u'tonsɔnb ki ye: «San wà là siih binib Uwien ya ñunm nnɔ ne. U mekre' bitenkpiib ni ne. Nen ne cère' u ɣmɔbe mituɔm ki teh miyɔkm ya bont.»

³ Tɔ, nà cère' Herod len' nnɔ si: u là sɔn' u'sojambe bi tì cuo' San, ki lòle' wɔ tikudɔkr, ki pɛkn', ɣɔ nè ń ɣmaake u'ninje Filip ya po Herodiyad ne. ⁴ Kime San là tɔke' Herod ki ye wa ɣmɔbe sen wɔ ń taa u'ninje Filip ya po Herodiyad kí kuɔn. ⁵ San là len' nnɔ ne Herod yíe wɔ ń ku wɔ, ama ki ji fenge Sufmbe, kime bi lienh ki teh San yé *Uwien ya ñɔbonsɔknl ne.

⁶ Herod maa' uwien wà nnɔ gɔbre' ki baa', ne u tien' kunacenku. Herodiyad ya bisɛ baa' ki lá ɣɔn' kiciɛk Herod nin u yin' bà kunacenku nnɔ ya nun bó. Herod ya yenm sɔnge' u'bo, ⁷ ne u pole' ki ye u miɛ' wɔ nà ke la, u li de wɔ.

* ^{13:45} Bi yin' nà lilenbil nnɔ yé nibonn nà windeh ne. Bi wokreh miñuncienm ya wenfuobk kiba ne ki ñendeh nè.

⁸ Nε u'naa sure' wə u tōke' Herod ki ye: «N yíe á tükre San wà siih binib Uwien ya ñunm nnə ya yul nε, kí kp̄ien kikensenk ni kí de nni.» ⁹ U len' nnə ma nnə, nε nì saa' uber Herod ya yennm. Ama u pole' bicenb ya nun bó ma nnə, nen nε cère' wa yìe'. ¹⁰ Nen saan nε u sən' soja uba ki ye wə n̄ jo lipēkl bó kí tì tükre San ya yul ní. ¹¹ Soja nnə tuke' li'yul nnə ní kikensenk ni, kí lá de' uje faan nnə. Nε u'mə taa' ki tì de' u'naa. ¹² San ya panpaankaab baa' kí lá yuure' u'gbenent ki tì sube', nε ki jon' ki tì tōke' *Yesu tigber nnə.

Yesu jin' linigocienl liba

(Mark 6:30-44; Luk 9:10-17; San 6:1-14)

¹³ *Yesu cii' nnə ma nnə, nε wən nin u'panpaankaab kən' buñerbu ki bure' bi'baba nib ŋa te nà bó. Inigol cii' u bure', nε ki ñen' idu ni, kí cuon' ki paan' u'bo. ¹⁴ *Yesu ñen' buñerbu ni uyo wà nnə, nε ki laa' linigocienl liba. Nε ki muə' bε micεcεkm cεen, kí buu' bi'ni bà bun.

¹⁵ Nì juəre', nε u'panpaankaab baa' kí lá tōke' wə ki ye: «Ti te ñien ŋa te nà saan nε, nε nì gèbre' tijier ya ji yo ma nə, cère linigol liε lè n̄ jo idu ni kí tì de tijier kí ji.» ¹⁶ Nε u ye: «Na ciεke bε n̄ jo, ninbi bugben, de bε men bε n̄ ji.» ¹⁷ Nε bi ye: «Ti ŋməbe kp̄onə uŋun nin ijen ile baba nε.» ¹⁸ Nε u ye: «Taa ní men.» ¹⁹ Nε ki tōke' linigol nnə kí ye lè n̄ k̄le timuər bo tingi ni. Nε kí yuure' kp̄onə uŋun nin ijen ile nnə, kí yaare' kí liike' paaki, kí faare' Uwien, kí kəkuə', kí taa' kí de' u'panpaankaab, nε bi gbiire' linigol nnə. ²⁰ Bi'ke ŋmən' kí gbo', nε bi tantaan' kp̄onəjen nin ijenjen yà s̄ien' nnə, kí gbien' ikp̄encub piik nin ile. ²¹ Binib bà jin' tijier nnə, bijeb là li baa ten itur iŋun. Ba kaan' piib nin bumu.

Yesu cuonh miñunm bo

(Mark 6:45-52; San 6:15-21)

²² I ya tàan bo, nε *Yesu wəbn' u'panpaankaab kí ye bε n̄ liebe kí kə buñerbu nnə kí liere wə usen, kí puore miñunciennm kí jo ligbaatəl, ŋə wə n̄ cèbe linigol nnə kí yaan. ²³ U cèbe' lè, nε kí don' lijuəl bo u' baba wə n̄ kàare. Nì tì biire' kí laa' u biε kí te lijuəl nnə bo nε. ²⁴ U ya yo kí laa' u'panpaankaab mə te buñerbu ni kí jende' liwel ŋə. Kutafaaku fii' kí tobreh bε, iñungbegbel jèngēh buñerbu nnə. ²⁵ Ikuoje muəh uyo wà nnə, nε u cuonh miñunm bo, kí tuo bi'saan. ²⁶ U'panpaankaab laa' u cuonh miñunm bo ma nnə, nε bi'fēl s̄en' cεen. Bi maaleh kí teh nì yé ufēnfēnd nε, nε kí wuure' ijenwaanwuure.

²⁷ Nε u tōke' bε i ya tàan bo kí ye: «Cuo men ni'ba. Min *Yesu nε. La sen men jεwaanbu.» ²⁸ Nε Pier ye: «Yonbdaan, nì mənbe kí yé sin nε la, cère n'mə n̄ cuon miñunm bo kí baa a'saan.» ²⁹ Nε *Yesu ye: «Dēn.» Nε u ñen' buñerbu ni, kí cuonh miñunm bo kí joh *Yesu saan. ³⁰ Ama u laa' kutafaaku joh kí faa ma nnə, bujεwaanbu cuo' wə, nε u cin' kí feleh kí kəh miñunm ni, nε kí wuure' kí ye: «Yonbdaan, ŋmien nni.» ³¹ *Yesu tēnde' u'nwə kí cuo' wə i ya tàan bo nε kí tōke' wə kí ye: «A'tekjim nε p̄ore' ŋε. Bε tien' a jieh?» ³² Bi'ke bile kən' buñerbu ni uyo wà nnə, nε kutafaaku nnə go. ³³ Nen saan nε bà te buñerbu ni nnə gbaan' *Yesu ya nintuəli kí ye: «Im̄n, a mənbe kí yé Uwien ya Bijε nε.»

Yesu cère' biwiēnb faake' Genesaret ya tinfenm ni

(Mark 6:53-56)

³⁴ Bi tì baa' miñunciennm ya gbaatəl, Genesaret ya tinfenm ni, nε kí ñen' buñerbu ni. ³⁵ Ni'saan ya nib bende' Yesu, nε kí sənkn' mitinfenm nnə ya nib kε, bi taa' biwiēnb kε kí baa' u'saan, ³⁶ kí gbáanh wə kí teh wə n̄ cère biwiēnb n̄ mε u'lierku ya ñəgben baba. Bà kε mε' u'lierku ya ñəgben nnə kε faake' nε.

15

Yesu nin Sufmε ya yaajεbok ya gber

(Mark 7:1-13)

¹ Tə, *Farisienmbe nin *Yiko ya wənwəknb biba ñen' Yerusalem bó kí baa' *Yesu saan, nε kí niire' wə kí ye: ² «Bε tien' a'panpaankaab saah ti'yaajεbok-i? Kime bi jinh tijier nε ka nire' kí paan' iyaajεbok ye ma bo.» ³ Nε *Yesu jiin' bε kí ye: «Bε tien' ninbi kendeh Uwien ya wəbl bo ni'yaajεbok bo? ⁴ Kime Uwien là len' kí ye: «Li boh a'naa nin a'baa»,

ki tí len' ki ye: «Unil tóke' u'naa bii u'baa liñòbonbil la, be' n' ku wò.» ⁵ Ama ninbi wòknh binib ki cèreh wà ke lienh ki teh u bi li de u'naa bii u'baa nà nnò, wa ji li fre kí de wò nè, nì yé Uwien yaann nɛ. ⁶ Nɛ udaan ɲa ji boh u'naa nin u'baa. Nnò nɛ ni taah ni'yaajebok ki lèbeh Uwien ya gber. ⁷ Ninbi iñuon ilele ya nibɛ, *Uwien ya ñòbonsòknl Esayi là len' ni'gber ma nnò, u là ɲmòbe imòn nɛ. U là len' ki ye Uwien ye:

⁸ «Binib biɛ pèkeh nni buñòbu ni nɛ,
bi'yenm ɲa nɛke n'saan.
⁹ Bi pukeh nni fɛnm nɛ,
ki wòknh binib iyaajebok baba.» »

Tibont tà kuòndeh unil tijòknt
(Mark 7:14-23)

¹⁰ *Yesu yin' linigol nnò, nɛ ki tóke' lè ki ye: «Li cengeh mɛn, ɲò kí cii n li tóke nɛ tigber tà nò ya tingi. ¹¹ Tibont tà kòh unil ya ñòbu ni ɲa n' fre kí kuon wò jòknt. Tà ñɛh u'ñòbu ni nnò, tun nɛ kuòndeh wò tijòknt.»

¹² Nɛn saan nɛ *Yesu ya panpaankaab nɛkn' wò ki tóke' wò ki ye: «A ben a'lenm mie wire' *Farisienmbɛ-ɛɛ?»

¹³ Nɛ u tóke' be' ki ye: «Kusiiku kùà ke n'Baa wà te paaki bó ɲa caan' kù la, u li ɲɛbe kù nɛ. ¹⁴ La tange be mɛn. Bi yé ijùon nɛ ki dèh ijùon. Ujuon dèh ujuon la, bi'ke bile li lu kubùoku ni nɛ.» ¹⁵ Nɛ Pier tóke' wò ki ye: «Tóke tɛ mikpenjenm nnò ya tingi.» ¹⁶ Nɛ u ye: «Ní' mò ɲa laan biɛ ki ben tibont ya tingi nɛ-ɛɛ? ¹⁷ Na ben ki ye tibont tà kòh unil ya ñòbu ni nnò kòh u'puoku ni nɛ, nɛ u joh kunincɛnku ki ñɛndeh tù-uu? ¹⁸ Ama tibont tà te unil ya fèl ni nnò, nɛ ñɛh u'ñòbu ni, ki kuòndeh wò tijòknt. ¹⁹ Kime iyenmaalbiere nin linikul nin linajmaal nin lisònsòndl nin bunasubu nin kutonnenku nin isuk ke ñɛh unil ya fèl ni nɛ. ²⁰ Tuu ya bont nɛ kuòndeh unil tijòknt. Kí ji tijier ka n' nire kí paan iyaajebok ye ma bo wòn ɲa n' fre kí kuon nil jòknt.»

Upii uba teke' Yesu ki jin', ka yé Suf
(Mark 7:24-30)

²¹ *Yesu siere' ni'saan, nɛ ki bure' Tir nin Sidon ya tinfɛnm bó. ²² Tò, upii uba là te mitinfɛnm nnò ni ki yé Kanaan ya pii, ki baa' ki lá wuureh ki teh: «Yonbdaan, *Dafid ya yaabile*, muò nni micɛɛkm. Usenpol nɛ ɲaake n'bise ki jèndeh wò cɛɛn.»

²³ *Yesu ɲa gere' wò. Nɛ u'panpaankaab nɛkn' wò ki tóke' wò ki ye wò n' ɲòre upii bugben, u pɛ bi'bo ki ɲmòbe kuwaaku nɛ. ²⁴ Nɛ *Yesu ye: «Uwien sòn' nni ní n' lá tore Israyel yaab baba nɛ, kime ben nɛ te ten ipe yà tùre' usen.»

²⁵ Ama upii nnò baa' ki lá gbaan' u'nintuòli nɛ ki gbáanh wò ki teh: «Yonbdaan, tore nni.» ²⁶ Nɛ *Yesu ye: «Na mòn be n' taa mubumu ya jier ki wiɛ' isengbele.» ²⁷ Nɛ upii nnò ye: «Yonbdaan, nì yé imòn nɛ, ama isengbele mònòn jinh ijieyɔyòl yà ñɛh i'dɛnb ya tebl bo ki luh nnò nɛ.» ²⁸ Nɛ *Yesu ye: «Upii, a teke' nni ki jin' nì yebe. Nè n' tien a yíe ma bo.» Nɛ u'bise pòk ki faake' i ya tòn bo.

Yesu cère' biwiɛnb faake' ki yebe

²⁹ *Yesu siere' ni'saan ki tí baa' Galile ya ñuncienm ya gbaal, nɛ ki don' lijuòl bo ki kèlè'. ³⁰ Nɛ binib bàareh u'saan ki yebe, ki tukeh ní idien nin ijùon nin itejenb nin igbaanlɛntɛb nin biwientòb bi yebe, ki lá blinh *Yesu ya nintuòli. Nɛ u cèreh bi'ke faakreh. ³¹ Binib nnò laa' igbaanlɛntɛb lienh, itejenb jire' i'ciem, idien cuonh cucul, ijùon mò lenh ma nnò nɛ nì cuo' be miyòkm, nɛ bi pèkeh Israyel yaab ya Wien.

Yesu tí jin' linigocienl liba
(Mark 8:1-10)

³² Nɛ *Yesu yin' u'panpaankaab ki tóke' be' ki ye: «Linigol lie nò ɲmòbe nni micɛɛkm cɛɛn nɛ. Bi te n'saan ma wienta sò, ba ji ɲmòbe niba be n' ji. Ma yíe n' cèbe be be n' li kunh, ka jin' niba ɲò kí tí dòre usen ni.» ³³ Nɛ bi ye: «Ti te ñien ɲa te nà saan nɛ. Ti li le la kpònò

* 15:22 Liike 9:27.

²¹ Kí ñe u ya yo ne *Yesu cin' ki tókeh u'panpaankaab ki teh ni kpe wó ñ jo Yerusalem, *Sufmbe ya cienb nin *bitótuórcienb nin *Yiko ya wónwóknb ñ tì jènde wó kí gbien, kí ku wó, ne wienta daali wó ñ mekre bitenkpiib ni.

²² Nen saan ne Pier taa' wó ki jende', ki tì kónh nin wó ki teh: «Yonbdaan, Uwien ñ cère nè ñ tien mitafaam kí gèbre. U la cère nè ñ tu ñe.»

²³ Ne *Yesu jibe' ki tóke' Pier ki ye: «Paare n'puoli; Satan, a lieke nni usen ne. Kime a'yenmaale ña ñen' Uwien saan, ì yé binib yi ne.»

²⁴ Ne ki tóke u'panpaankaab ki ye: «Unil yíe wó ñ paan n'bo la, u la tónge uba, wó ñ li yuunh u'dóronpón ki bukeh, kí li paakeh n'bo†. ²⁵ Kime wà ke yíe wó ñ fie u'miel la, wón ne li kpo kí juore fém. Ama wà ke li tuo kí kpo min bo la, wón ne li le limiel. ²⁶ Unil laa' uñendun wuu ni ya bont ke ñó ki tì luo' limiel la, u laa' be ya kpele ne? Bii unil li taa bà kí pe kí teke u'miel-i? ²⁷ Lidaali liba, Unil ya Bijé lá li baa ní, kí li tóke nin u'tonsónb Uwien ya tondb, kí li ñmóbe u'Baa Uwien ya kpieke. U ya yo ne u li jiin unil ke u sòn' ma bo. ²⁸ N tókeh ne imón ne, binib bà se nie saan nó ya biba li le *Unil ya Bijé we ní u'bel ni ne kí yaan kí kpo.»

17

Yesu ya gbenent lèbre'

(Mark 9:2-13; Luk 9:28-36)

¹ Iwien iluob gèbre', ne *Yesu taa' Pier nin Saak nin u'ninje San ki jende' ki tì don' lijófókril liba bo. ² U'gbenent lèbre' bi'nun bó ne u'nun bó windeh ten uwien. U'wengolkaar pende' ten kuwenwenku. ³ Ne bi laa' Moyis nin Eli puó' u'saan bi tókeh tigber. ⁴ Ne Pier tóke' wó ki ye: «Yonbdaan, ti te nie saan ma nó, ni món ne. A yíe la, á cère ñ pò nie saan ininbon* ita, sin liba, Moyis liba, *Eli mó liba.»

⁵ U lienh u'ñóbu ña laan lu' ne kutewólgbonpenpienku kuba baa' ki lá pibn' bi'bo. Ne bi cii' unieke uba bó kutewólgbonku nnó ni u ye: «N'Bijé sò nó, n yíe wó; ne n'yenm sänge u'bo. Li cengeh men u'bó.»

⁶ U'panpaankaab cii' unieke nnó bó ma nnó, ne bujewanbu cuo' be ki tì kende', ne bi pùon' tingi ni. ⁷ *Yesu baa' ki lá me' be, ne ki tóke' be ki ye: «Fii men. La cère men jewanbu ñ li ñmóbe ne.» ⁸ Bi yaare' ma nnó, ba ji laa' nitó, bi laa' Yesu baba ne.

⁹ Bi jiinh lijuól nnó ya tingi ma nnó, ne *Yesu kpekre' bi'bo ki ye: «Ni la tóke uba ni laa' nà nó, kí tì baa uyo wà Unil ya Bijé li mekre bitenkpiib ni nnó.»

¹⁰ Ne u'panpaankaab nnó niire' wó ki ye: «Be tien' *Yiko ya wónwóknb lienh ki teh *Eli li baa ne kí yaan Kristo ñ baa ní?» ¹¹ Ne u jiin' be ki ye: «*Eli li mónbe kí baa kí lá tùore tibont ke ne kí yaan. ¹² N tókeh ne ne, *Eli baa' ñó. Ama ba bende' wó, ne ki tien' wó bi yíe ma bo. Bi jènde' wó ma bo nnó, bi li jènde *Unil ya Bijé mó nnó ne.»

¹³ *Yesu len' nnó ma nnó, ne u'panpaankaab bende' ki ye u lienh San wà là siih binib Uwien ya ñunm nnó ya gber ne.

Yesu ñóre' usenpol kibuk kiba saan

(Mark 9:14-29; Luk 9:37-43)

¹⁴ Tó, *Yesu nin u'panpaankaab nnó tì baa' linigol saan uyo wà nnó, ne uje uba baa' ki lá gbaan' u'nintuáli, ¹⁵ ki tóke' wó ki ye: «Yonbdaan, muó n'buk micéckm. Kì luh libinbil ne ki jèndeh ki gbiekeh. Kì sóbe ki luh umu nin miñunm ni ne. ¹⁶ N tuke' kè ki baa' ní a'panpaankaab saan, ne ba fre' ki cère' kí faake'.» ¹⁷ Ne *Yesu ye: «Ninbi fenfennó ya nibé, na teke' Uwien ki jin', ki yé binib bà bre. N li wúoke ni'saan kí tì kpaan mila ne? N li ñmóbe sukle ni'bo kí tì kpaan mila ne?» Ne ki ye: «Taa men kibuk nnó ní.» ¹⁸ Bi taa' kè ní, ne u tien' usenpol wà ñaake kè nnó bo, ne u siere' kí'saan. Ne kí faake' i ya tàan bo.

¹⁹ Ni ya puoli bó ne *Yesu ya panpaankaab baa' ki lá niire' wó bi'baba bo ki ye: «Be tien' tinbi ña fre' kí ñóre' usenpol nnó?» ²⁰ Ne u tóke' be ki ye: «Ni'tekjim ne ña yebe. Nen ne

† 16:24 Liike 10:38. * 17:4 Sufmbe là taah tiwengbont bii tikpélcejjuókt ne ki pòh ininbon.

cère' na fre' ki ɲɔre' wɔ. N tɔkeh ne imɔn ne, ni bi ɲmɔbe mitekjim m̀i waa ten kusiiku k̀ua bi yih k̀u mutaar nno ya bim mɔnɔn la, ni bi li fre k̀i tɔke lijuɔl lie k̀i ye: «Siere nie saan, k̀i t̀i sere nie bó,» ne lè ǹ siere. Na bi li gbele niba. ²¹ [Ama usenpol wuɔ ya bol wɔn, na lòle' ɲɔbu ki k̀aare' la, na ǹ fre k̀i ɲɔre' wɔ.]†

Yesu tí len' u'kuum nin u'mekrm bó
(Mark 9:30-32; Luk 9:43b-45)

²² Lidaali liba, *Yesu nin u'panpaankaab taan' Galile ni, ne u tɔke' be ki ye: «Bi li taa *Unil ya Bijé k̀i ɲukn binib, ²³ be ǹ ku wɔ. Ama wienta daali, u li mekre bitenkpiib ni.» Ne bi'yenm saa' ki gbien'.

Uwien ya duku ya lenpo

²⁴ *Yesu nin u'panpaankaab baa' Kapernawum ya du ni. Ne binib bà teknh Uwien ya duku ya lenpo nno baa' ki lá niire' Pier ki ye: «A'cɛnbaa wɔn ɲa pèh Uwien ya duku ya lenpo ne-a?» ²⁵ Ne u ye: «U pèh ne.»

Pier t̀i baa' iden, ne *Yesu kpíe' ki niire' ki ye: «Simɔn, uɲɛndun wuu ya berb teknh bi'du ya nib saan ne lenpo bii bicɛnb saan-i? A maaleh ki teh ba?»‡ ²⁶ Ne u jiin' wɔ ki ye: «Bi teknh bicɛnb saan ne.» Ne *Yesu ye: «Nno la, bi'du ya nib ben fuoreh ne-a! ²⁷ Ama ta yíe tí bii be. Li joh miñunciem bó k̀i t̀i wié ufebe. A li cuo ujenkpiék wà nno, á yàare' u'ɲɔbu, a li le bulikbu u'ɲɔbu ni. Á taa k̀i t̀i pè min nin sin bo.»

18

ɲme yé unikpekpiék-i?
(Mark 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ U ya yo ne *Yesu ya panpaankaab baa' ki lá niire' wɔ ki ye: «ɲme yé unikpekpiék Uwien ya bel ni?» ² Ne u yin' kibuk kiba, ki taa' kè ki sien' bi'siik ni, ³ ne ki ye: «N tɔkeh ne imɔn ne, na cère' ni'tetem te ten mubumu yaam la, na ǹ kɔ *Uwien ya bel ni. ⁴ Unil wà ke jiin' u'ba tingi ki te ten kibuk kie nɔ te ma bo la, u ya daan ne yé unikpekpiék Uwien ya bel ni. ⁵ Wà ke teke' kibuk ten kie n'yel bo la, u teke' min ne.»

La cère ubaan uba ǹ t̀ure Uwien ya sen
(Mark 9:42-48; Luk 17:1-2)

⁶ «Ama ibaan yà teke' nni ki jin' nɔ, unil cère' i'ni uba t̀ure' Uwien ya sen la, bi bi taa' linèciɛnl, ki jɔn' u'tule ni, ki ture' wɔ ki wié' miñunciem ya lùɔl ni la, ni bi li tu udaan bo. ⁷ Mibiikm yé nibonn nà bre uɲɛndun bo ne. Mibiikm li li tuu ki te ne. Ama ni bre unil wà cèreh mibiikm bàareh nno bo.

⁸ «A'nuɔ bii a'taal ne cèreh a biih la, cere t̀u k̀i wié k̀i jende a'ba saan. A ɲmɔbe unuɔ uba bii litaal liba, ɲɔ ki laa' limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm la, ni tu nin á li ɲmɔbe inuɔ ile nin itàan ile, ɲɔ k̀i kɔ umu wà ɲa ǹ kpiin ni. ⁹ A'nunbu ne cèreh a biih la, likre bù k̀i wié k̀i jende a'ba saan. A ɲmɔbe bununbu buba, ki laa' limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm la, ni tu nin á li ɲmɔbe inun ile, ɲɔ k̀i kɔ umu wà ɲa ǹ kpiin ni.»

Upe wà bole' ya kpenjenm
(Luk 15:3-7)

¹⁰ «Li ben men ki la yin ibaan yie ya uba fenm. N tɔkeh ne ne, *Uwien ya tondb bà gu be nno tuu ki tien bi'bó n'Baa wà te paaki bó ya nun bó ne. ¹¹ [Unil ya Bijé baa' uɲɛndun wuu ni wɔ ǹ lá ɲmien binib bà t̀ure' Uwien ya sen ne.]*

¹² «Unil ɲmɔbe ipe kobk, i'ni uba bole' la, ni maaleh ki teh u li tien mila? Wa ǹ cère ipe piwe nin iwe nno kupekpaabaaku ni, k̀i jo k̀i t̀i nuun wà bole' nno-ɔɔ? ¹³ N tɔkeh ne imɔn ne, u t̀i laa' wɔ la, u'yenm li sɔnge upebaab nno bo, k̀i cɛn ipe piwe nin iwe yà ɲa bole' nno bo. ¹⁴ Nno ne, ni'Baa wà te paaki bó ɲa yíe ibaan yie ya uba ǹ t̀ure.»

† 17:21 Bi kpíe' ki kele' tigbont tà nno ya tuba ni migbiirm 21 ɲa te tu'ni. ‡ 17:25 Yesu ya yo ya berb ɲa là teknh bi'du ya nib lenpo. Bi là teknh bi jèkeh idu yà nno ya nib nin bicɛnb ne lenpo. * 18:11 Bi kpíe' ki kele' tigbont tà nno ya tuba ni migbiirm 11 ɲa te tu'ni.

A'to bii' ηε la, a li tien ma bo

¹⁵ «A'to bii' ηε la, ñikn kí jo kí tí lε wə ni'lele bo, kí təkε wə u'biil. U cii' ki de' ηε la, tigber nnə gben' nínə. ¹⁶ U yìe', ka cii' ki de' ηε la, ñikn kí taa unil uba bii bile, kí kpəbn a'ba bó, kí tí ní jo u'saan kí tí lε wə, ηə ní gben tigber nnə, kimε nì ke'le' Uwien ya gbənkun ni ki ye: «Bi ye be ní gben tigber tà ke la, bi li cenge bimənkunb bile bii bita bó ne kí yaan kí gben tù.» ¹⁷ Ama u yìe', ka cii' ki de' bi'mə la, taa tù kí təkε *Kristo ya taanl yaab. U yìe', ka cii' ki de' bi'mə la, á liike wə ten unil wə ηa ben Wien bii ulenpotekl.

¹⁸ «N takeh ne imən ne, ni yìe' nibonn nà ke uηendun wuu ni la, bi li yìe' nē paaki bó mə ne. Ni tuo' nibonn nà ke uηendun wuu ni la, bi li tuo' nē paaki bó mə ne.

¹⁹ «N tí təkεh ne imən ne, ni'ni bile kpaan' buñəbu uηendun wuu ni, ki kàare' ki miε' n'Baa wà te paaki bó nà ke la, u li de be nē ne. ²⁰ Kime binib bile bii bita taan' nà saan n'yel bo la, n te bi'siik ni.»

Utonsənl wà ηa tuo' ki fère' u'tə ya gber

²¹ Nən saan ne Pier baa' ki lá niire' wə ki ye: «Yonbdaan, n'tə biih nni la, n li fère wə bolm miηε ne? N li fère wə haali bolm milole ne-εε?» ²² Ne *Yesu jiin' wə ki ye: «Na yé á fère wə bolm milole; fère wə haali pilolole bolm milole.

²³ «Nən bo, Uwien ya bel naan ubercien wà yíe wə ní bende u'faal kpe ma u'tonsənb saan nnə ne. ²⁴ U cin' ma nnə, bi taa' ní u'tonsənl uba ne, u kən' lifənl ni u'cənbə saan ilike tibətər tibətər ta dindin. ²⁵ Wa ηməbe like kí pè lifənl nnə ma nnə, ne u'cənbə ya lifənl nnə bo, be ní taa wən nin u'po nin u'bumu nin u ηməbe tibont tà ke kí kuəre, kí taa ilike ní. ²⁶ Ne utonsənl nnə gbaan' u'cənbə ya nintuəli, ki gbáanh wə ki teh: «N'cənbə, ñikn kí tien sukile. N li pè ηe n kən' lifənl là ni a'saan nnə ke.» ²⁷ Ne u'cənbə muə' wə micεεkm cεen, ki cəbe' wə lifənl nnə, ne ki taa' wə ki wiε'.

²⁸ «Ama utonsənl nnə ñen' saali, ki laa' u'tonsəntə uba u ηməbe u'fənl ilike kubətuəku, ne u cuo' wə, ki sere' u'tule ni, ki təkε' wə ki ye: «Pè nni a ηməbe n'fənl là nnə ke.» ²⁹ Ne u'tonsəntə nnə gbaan' u'nintuəli, ki gbáanh wə ki teh: «Ñikn kí tien sukile. N li pè ηe.» ³⁰ Ne wa tuo', ki cuo' wə ki tí pekn', wə ní li te len haali nin uyo wà u li tí pè lifənl nnə. ³¹ U'tonsəntəb laa' nì tien' ma, bi'yenm saa' ki gbien', ne bi jon' ki tí təkε' bi'cənbə nà ke tien'. ³² Nən saan ne bi'cənbə yin' wə, ki təkε' wə ki ye: «Utonsənbierə sin! A gbáan' nni ma nnə, ne n cəbe' ηe a'fənl ke. ³³ A'mə ηa bi li muə a'tonsəntə micεεkm ten n muə' ηe ma bo-oo?» ³⁴ U'cənbə ya benku ni ben' u'bo, ne u cère' bi dère' u'tub ki taa' wə ki tí pekn', wə ní li te len haali nin uyo wà u li tí pè lifənl nnə ke kí gben.

³⁵ «Ni'ni wà ke ηa fèreh u'tə u'biil nin u'fəl ke la, n'Baa wà te paaki bó mə li dère u'tub nnə ne.»

19

Uwien taan' nà la, nil la bore nē

(Mark 10:1-12)

¹ *Yesu len' ki tí gben' uyo wà nnə, ne ki ñen' Galile ya tinfenm ni, ki jon' Sude ya tinfenm mà te Suden ya kpenpuol bó nnə ni. ² Linigocienl paan' u'bo, ne u tí cère' bi'ni bà yé biwienb faake'.

³ *Farisienmbe biba nek'n' wə, ki yíe be ní biike wə, ne ki niire' wə ki ye: «Uje ηməbe usen wə ní wiε u'po maam ke maam bo-oo?» ⁴ Ne *Yesu jiin' be ki ye: «Na kaan' nà ke'le' *Uwien ya gbənkun ni nnə ne-εε? Nì ke'le' ki ye micincinm Uwien là ñen' be ma nnə, «u là ñen' uje nin upii ne», ⁵ ne ki ye: «Nən ne cère' uje kuə'n' upii la, u li dāan u'naa nin u'baa, wən nin u'po ní taan, ne ben bile nnə ní taan kí tien unibaab.» ⁶ Nnə ne ba ji te nib bile, bi ji yé unibaab ne. Tə, Uwien taan' nà la, nil la bore nē.»

⁷ Ne bi liebe' ki niire' wə ki ye: «Be tien' Moyis là ye unil ye wə ní wiε u'po la, wə ní ke'le kugbənkun kí de wə kí wuə'n' kí ye u wiε' wə ne?» ⁸ Ne *Yesu ye: «Ní'yufaa bo ne cère' Moyis là de' ne usen ní li wienh ni'puob. Ama micincinm na là te nnə. ⁹ N təkεh ne ne, uje wà ya po ηa tien' nanmaal ηə u wiε' wə ki tí kuə'n' upiitə la, uje nnə tien' linanmaal ne.»

¹⁰ Nε *Yesu ya panpaankaab tɔke' wɔ ki ye: «Uje nin u'po ya gber te nnɔ la, uje ɲa bi kuɔn' pii la, nì bi tu.» ¹¹ Nε *Yesu ye: «Nib ke ɲa n' fre kí tien ni len' nà nɔ. Uwien de' bà mituɔm bi la kuɔn piib nnɔ, ben ne li tuo. ¹² Isen yà cèreh binib ɲa kuɔndeh piib ɲa tete. Biba te, bi maa' be, ba yé jeb. Bitɔb te, bi fàare' be ne. Bitɔb mɔ te, ka kuɔndeh piib Uwien ya bel ya tuonl bo ne. Wà ke li fre kí cii la, wɔ n' cii.»

Yesu nin mubumu
(Mark 10:13-16; Luk 18:15-17)

¹³ Nen saan ne bi tukeh mubumu ki bàareh *Yesu saan ɲɔ wɔ n' taa u'nuɔ kí paan mu'bo, kí kàare kí de mù. Ne u'panpaankaab kɔnh nin be. ¹⁴ Nε *Yesu tɔke' be ki ye: «Cère men mubumu mù n' li bàareh n' saan. La piendeh mù men, kime binib bà te ten mubumu ne si Uwien ya bel.» ¹⁵ U taa' u'nuɔ ki paan' mu'bo ki gben', ne ki siere' n' saan.

Ufàadaan uba ya gber
(Mark 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶ Tɔ, unacenfaan uba baa' *Yesu saan, ki niire' wɔ ki ye: «Cenbaa, n li tien mile mɔnm ɲɔ kí le limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm-i?» ¹⁷ Nε *Yesu jiin' wɔ ki ye: «Be tien' a niireh nni nà mɔn bo? Wà mɔn te uba ne. A yí á le limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm la, li boh *iwɔb.» ¹⁸ Nε u ye: «I le wɔb-i?» Nε *Yesu ye: «La ku nil, ki la teh naɲmaal, ki la suh, ki la nendeh nib bo, ¹⁹ kí li boh a'naa nin a'baa, kí li yí a'tɔ ten a yí a'ba ma bo.» ²⁰ Nε unacenfaan nnɔ ye: «N boh ni'ke ne. Be bie ki pɔre' nni?» ²¹ Nε *Yesu ye: «A yí á li yé unimɔn kí tì gben la, jo kí tì kuɔre a ɲmɔbe tibont tà, kí taa ilike kí de bicεcekdεnb, kí li ɲmɔbe lifaal paaki bó, ɲɔ kí baa kí lá paan n'bo.» ²² Unacenfaan nnɔ cii' nnɔ ma nnɔ, u'yenm saa', ne u siere' ki bure', kime u ɲmɔbe lifaal ki gbien'.

²³ Nε *Yesu tɔke' u'panpaankaab ki ye: «N tɔkeh ne imɔn ne, nì faa ki gbien' nin ufàadaan n' kɔ Uwien ya bel ni.» ²⁴ Nε ki ye: «N tí tɔkeh ne imɔn ne, nì faa nin ufàadaan n' kɔ *Uwien ya bel ni ki cen' n'ɔkma n' càare' mikpelpienbonm ni.» ²⁵ U'panpaankaab cii' nnɔ ma nnɔ, nì beke' be cen, ne bi ye: «Nì te nnɔ la, ɲme li fre kí ɲmere?» ²⁶ *Yesu caan' bi'bo inun, ne ki tɔke' be ki ye: «Binib ne ɲa n' fre, Uwien wɔn ɲa gbele' niba.»

²⁷ Nε Pier ye: «Tinbi wɔn la, ti dàan' ti'bont ke ne ki paan' a'bo-a! Ti li le be ya kpele?» ²⁸ Nε *Yesu tɔke' be ki ye: «N tɔkeh ne imɔn ne, Unil ya Bijε lá li kèle kiberbiek bo, kí li ɲmɔbe ukpieke kí gbien uɲendunfaan ni. U ya yo ne ninbi bà pe n'bo nnɔ mɔ li kèle muberbiemu piik nin mule bo, kí bu Israyel yaab ya baamul piik nin ile nnɔ tibuur. ²⁹ Wà ke dàan' u'den bii u'ninjieb bii u'ninsieb bii u'naa bii u'baa bii u'bumu bii u'kpàan n'yel bo la, u li le ni'ke bolm kobk, ki li le limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm mɔ. ³⁰ Bisenlierb lá li paan puoli ki yebe. Puoli yaab mɔ lá li liere usen ki yebe.»

20

Ufàadaan uba pèn' u'paatieb ma bo

¹ «Uwien ya bel naan ufàadaan wà fii' kutεnɲεsɔnsɔnku wɔ n' tì nuun paatieb be n' lá sɔn u'kpàabu ni ya tuonl ne. ² U laa' biba, ne ki tɔke' be ki ye: «N li pè ne liwentunl ya paaku ne». Bi tuo' ne u wuɔn' be u'kpàabu. ³ Uwien pende', ne u jon' kidaak bó ki tì laa' bitɔb se kí ni, ka ɲmɔbe tuonl. ⁴ Nε u tɔke' be ki ye: «Ní mɔ n' jo kí tì sɔn n'kpàabu ni. Ni sɔn ki kpaan' ma bo la, n li pè ne nnɔ ne», ⁵ ne bi bure'. Liwenyul, ne u tí liebe' kidaak bó, ki tì laa' bitɔb mɔ se kí ni, ne u tɔke' bi' mɔ nnɔ. Uwien dere', ne u tí liebe' kidaak bó, ki tí tì tien' nnɔ. ⁶ Uwien mɔndeh uyo wà nnɔ, ne u tí liebe' kidaak bó, ki tí tì laa' bitɔb mɔ tí se kí ni, ne u tɔke' be ki ye: «Be tien' ne ni tun' ki se nɔ nnɔ ka sɔnh niba?» ⁷ Nε bi ye: «Ta laa' wà li de te tuonl ne» Nε u ye: «Ní mɔ n' li joh kí tì sɔn n'kpàabu ni.»

⁸ «Uwien lu' ma nnɔ, ne ufàadaan nnɔ tɔke' u'tonsɔnb ya cien ki ye: «Yin paatieb nnɔ ní kí lá pè be bi'paaku. Cin kí li paanh bà paan' puoli bó ní nnɔ kí tì fɔre bà liere' usen.» ⁹ Bà baa' liwenmɔnl nnɔ baa' be n' lá teke bi'paaku, ne u pèn' wà ke liwentunl ya paaku. ¹⁰ Bà liere' usen nnɔ mɔ baa' be n' lá teke bi'paaku ki maaleh ki teh bi li le kí gèbre puoli bó yaab nnɔ ne. Ne u pèn' bi' mɔ wà ke liwentunl ya paaku. ¹¹ Bi teke' bi'paaku ma nnɔ,

nɛ ki kɔnh nin ufaadaan nnɔ ¹² ki teh: «Bà paan' puoli bó nnɔ sɔn' kukurku kuba kpein nɛ. Tinbi ya gbɛn nɛ ben' liwentunɣmɛnl. Kutòntònkun nii' tɛ. Nɛ a cèrɛ' tinbi nin ben ya paaku kpɛ-a!» ¹³ Nɛ ufaadaan nnɔ tɔkɛ' bi'ni uba ki ye: «N'jɔ, ma jin' ɣɛ. A bi tuo' ki ye a li teke liwentunl ya paaku nɛ. Na te nnɔ-ɔɔ? ¹⁴ Teke a'like kí li kunh. N yíe n de puoli bó yaab tɛn n de' ɣɛ ma bo nɛ. ¹⁵ Ma ɣmɔbe sɛn n taa n'like kí tien n yíe ma bo-oo? N ɣmɔbe tinimònt ma nnɔ nɛ cèrɛ' a ɣmɔbe iponponbe-ee?»

¹⁶ Tɔ, *Yesu tɔkɛ' ki ye: «Nnɔ nɛ puoli bó yaab lá li liere usɛn, nɛ bisɛnliɛrb mɔ lá li paan puoli bó.»

Yesu len' u'kuum nin u'mɛkrm bó nta bo
(Mark 10:32-34; Luk 18:31-34)

¹⁷ *Yesu yíe wɔ n dùo Yerusalem bó, nɛ ki taa' u'panpaankaab piik nin bile nnɔ, ki ñɛn' ugbe. Bi joh ma nnɔ nɛ u tɔkeh bɛ ki teh: ¹⁸ «Li cengeh mɛn, ti doh Yerusalem bó nɛ. Ti tì baa' la, bi li taa Unil ya Bijɛ kí ɣukn bitɔtuɔrciɛnb nin *Yiko ya wɔnwɔknb, bɛ n bu wɔ tibuur, kí ye u kpɛ bɛ n ku wɔ, ¹⁹ nɛ kí taa wɔ kí ɣukn bà ɣa yé Sufmbɛ, bɛ n lè wɔ, kí ñi wɔ inalebe, kí yaan kí kpɛ wɔ udɔpɔnɔn bo, nɛ wienta daali wɔ n mɛkre bitɛnkpiib ni.»

Yesu ya panpaankaab bile ya naa ya miɛbu
(Mark 10:35-45)

²⁰ Nɛn saan nɛ Sebede ya bijieɛb bile ya naa taa' bɛ ní *Yesu saan, ki lá gbaan' u'nintuɔli, ki ye wɔ n pu wɔ nibonn niba. ²¹ Nɛ u niire' wɔ ki ye: «A yíe ba?» Nɛ u ye: «A lá jin' a'bel la, á cèrɛ n'bijieɛb bile bie n li ke a'saan. Uba n li ke a'nɔjie bó, utɔ mɔ a'nɔgen bó.» ²² Nɛ *Yesu jiiin' bɛ ki ye: «Na ben ni mieh nni nibonn nà. Ni li fre kí ji n li ji ijɛnd yà nnɔ-ɔɔ?» *Nɛ bi ye: «Ti li fre.» ²³ Nɛ u ye: «Imòn, ni li ji n li ji ijɛnd yà nnɔ. Ama binib bà li kèlɛ n'nɔjie bó nin n'nɔgen bó nnɔ wɔn na yé min nɛ li gènde bɛ. N'Baa nɛ li de mifɛnm nnɔ u bonde' mè ki ble' binib bà nnɔ.»

²⁴ Nɛ u'panpaankaab piik bà sɛn' nnɔ cii' Sebede ya bijieɛb nnɔ tɔkɛ' *Yesu ki ye bà, nɛ bi'benku ni ben' bi'bo. ²⁵ Nɛ *Yesu yin' bɛ ki tɔkɛ' bɛ ki ye: «Ni ben ni te ma uɣɛndun wuu ni. Bà yé idu ya bɛrb nnɔ wɔbndeh i'nib nɛ, nɛ bà ɣmɔbe ticiɛnt nnɔ wɔngɛh bɛ bi'tuɔm kpɛ ma bo. ²⁶ Na n li te nnɔ ninbi ni. Ni'ni wà yíe wɔ n li yé uciɛn la, wɔ n tien u'ba ni'tonsɔnl. ²⁷ Wà yíe wɔ n li yé usɛnliɛr la, wɔ n tien u'ba u'yɔnb. ²⁸ Kimɛ *Unil ya Bijɛ ɣa baa' uɣɛndun wuu ni bɛ n sɔn kí de wɔ. U baa' wɔn nɛ n sɔn kí de binib, kí kpo ɣo kí de binib bà yebe kí wiɛ.»

Yesu likre' ijùɔn ile
(Mark 10:46-52; Luk 18:35-43)

²⁹ *Yesu nin u'panpaankaab ñɛh Seriko ya du ni uyo wà nnɔ nɛ linigociɛnl paan' bi'bo. ³⁰ Ijùɔn ile ke sɛngbaal ki cii' bi ye *Yesu nɛ gèbrɛh, nɛ ì wuureh ki teh: «Yonbdaan, *Dafid ya yaabile, muɔ tɛ micɛɛckm.» ³¹ Nɛ linigol nnɔ tɛngɛh i'bo ki teh yè n ɣmile, ama ì tùɔrɛh ki wuureh nɛ ki teh: «Yonbdaan, *Dafid ya yaabile, muɔ tɛ micɛɛckm.» ³² Nɛ *Yesu sere' ki yin' ijùɔn nnɔ, nɛ ki niire' yè ki ye: «Ni yíe n tien bà kí de nɛ?» ³³ Nɛ ì ye: «Yonbdaan, ti yíe tí likre nɛ.» ³⁴ *Yesu muɔ' yè micɛɛckm cɛɛn, ki mɛ' i'nun, nɛ ì likre' i ya tàan bo, ki paan' u'bo.

21

Binib kpiɛkreh Yesu u tì kɔn' Yerusalem ni
(Mark 11:1-11; Luk 19:28-40; San 12:12-19)

¹ *Yesu nin u'panpaankaab tì nɛke Yerusalem, ki tuo' Bɛtifaaje ya du, u te Olifi ya siin ya juɔl bó. Bi tì tuo' ni'saan ma nnɔ, nɛ *Yesu sɔn' u'panpaankaab ni bile ² ki tɔkɛ' bɛ ki ye: «Li joh mɛn udu wà te inun bó nɔ ni. Ni tì kɔn' u'ni la, ni li pɔk kí lɛ uɣuunñɔ uba lùo, u'buk se u'saan. Ní lore wɔ, kí taa wɔn nin u'buk kɛ ní. ³ Unil ye nɛ niba la, ní ye: «Yonbdaan nɛ ciɛke yi.» Bi li pɔk kí cèrɛ ní taa yi kí bure nɛ.»

* 20:22 Yesu taa' kunɛnnenku kuba nɛ ki wuɔn' ijɛnd nnɔ yebe ki kpɛ ma bo. Kun si: kí ñu kijɛndyiek ni.

⁴ Nì tien' ηῶ *Uwien ya ñòbonsòknl là len' nà nnò nè í tien. Nε u là ye:

⁵ «Tòke men Siyòn yaab kí ye bi'bercièn we ní.

U te suoo nε, ki jeke uḡuunñò nin u'buk.»

⁶ Nε *Yesu ya panpaankaab bile nnò bure', ki tì tien' u len' ma nnò, ⁷ ki tuke' uḡuunñò nin u'buk nnò ki baa' Yesu saan, nε ki taa' bi'lier ki paan' i'bo, *Yesu jèke'. ⁸ Binib ligol taah bi'lier ki pèreh usen ni. Bitòb mò bereh tifer kí lá pèreh. ⁹ Nε linigol là le usen nin là pε puoli nnò wuureh ki teh: «Osana*, *Dafid ya yaabil. Uwien ya mòm nì li te wà we ní Yonbdaan ya yel bo nnò bo. Osana, Uwien wà te paaki bó.»

¹⁰ Tò, *Yesu tì baa' Yerusalem ni ma nnò, nε udu nnò ke jènge', binib niireh ki teh: «U le daan be nε?» ¹¹ Nε linigol nnò ye: «U yé *Yesu *Uwien ya ñòbonsòknl wà ñen' Nasaret Galile ya tinfenm ni nnò nε.»

Yesu ηῶre' ikpenkpend Uwien ya duku ya luo bo

(Mark 11:15-19; Luk 19:45-48; San 2:13-22)

¹² *Yesu kòn' Uwien ya duku ya luo bo, nε ki ηῶre' binib bà kuòreh tiwent nin bà daanh nnò ke ki ñen'. Ki tuture' bilikkpendb ya teb nin bà kuòreh inenjel nnò mò ya biemu ki gbòbe'.

¹³ Nε ki tòke' be ki ye: «Nì kele' *Uwien ya gbònku ni

ki ye: «Bi li yin u'duku ikaare ya duku nε,

ama ninbi taah kù ki teh binasub ya tantaanbùol nε.» »

¹⁴ Nen saan nε ijùon nin iwòb bàareh *Yesu saan Uwien ya duku ya luo bo, nε u cèreh ì faakreh. ¹⁵ *Bitòtuòrcièn nin *Yiko ya wònwòknb laa' *Yesu tien' miyòkm ya bont tà nnò, ki cii' mubumu wuureh Uwien ya duku ya luo bo ki teh: «Osana, *Dafid ya yaabil» ma nnò, nε bi'benku ni ben' u'bo. ¹⁶ Nε bi tòke' wò ki ye: «Ŋa ciih mubumu muu lienh ki teh ba nε-εε?» Nε u ye: «N ciih. Na laan kaan' *Uwien ya gbònku ni nì kele' nà saan ki ye: «Uwien cère' mubumu nin mucenfendmu pèkeh wò nnò nε-εε?» » ¹⁷ *Yesu len' nnò ma nnò, nε ki siere' ki dàan' be, ki ñen' Yerusalem ni, ki jon' ki tì gòn' Betani ya du ni.

Yesu wiε' bukenkenbu buba miḡuüm

(Mark 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Nì faa', *Yesu liεbeh Yerusalem bó ma nnò, nε mikònm cuo' wò. ¹⁹ U laa' bukenkenbu buba se sengbaal, nε u jon' bu'saan, ka laa' kenken bu'bo. U laa' tifer baba nε bu'bo, nε ki tòke' bù ki ye: «Ŋa ji li lùon bil fiebu.» Nε busubu nnò kuore' bu'keke i ya tàan bo.

²⁰ U'panpaankaab laa' nnò ma nnò, nε nì cuo' be miyòkm cεen. Nε bi ye: «O! Be tien' busubu nnò pòk ki kuore' nò nnò?» ²¹ Nε *Yesu ye: «N tòkeh nε imòn nε, ni teke' Uwien ki jin', ka maaleh milele la, nì mò li fre kí tien nnò. Na yé ni li tien nen baba nε. Ni tòke' lijuòl liε ki ye lè í fii kí tì lu miñuncièn ni la, nì li tien nnò nε. ²² Ni miε' Uwien nibonn nà ke nì'kaare ni, ki teke' ki jin' la, u li de nε nè.»

Bi niire' Yesu wà de' wò usen wò í tien u teh nà nò

(Mark 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³ *Yesu kòn' Uwien ya duku ya luo bo, ki wòknh binib Uwien ya gber, nε bitòtuòrcièn nin Sufimbe ya cièn nεkn' wò ki niire' wò ki ye: «A ηmòbe usen á tien a teh nà nò-òò? ηme nε de' ηε u ya sen-i?» ²⁴ Nε u tòke' be ki ye: «N'mò li niire nε iniire iba kpein nε. Ni fre' ki jiin' nni la, n'mò li tòke nε n ηmòbe usen wà ki teh n teh nà nò. ²⁵ San là siih binib Uwien ya ñunm ma nnò, ηme là de' wò usen-i? Uwien bii binib-i?» Nen saan nε bi tòkeh tòb ki teh: «Ti ye Uwien nε de' wò usen la, u li niire tε kí ye be tien' ta là teke' wò ki jin'-i? ²⁶ Ti tí ye binib nε de' wò usen la, ti fenge linigol nnò mò, kime bi'ke maaleh ki teh San là yé *Uwien ya ñòbonsòknl nε.» ²⁷ Nε bi jiin' wò ki ye: «Ta ben.» Nε *Yesu mò jiin' be ki ye: «N'mò ηa ben, ka í tòke nε n ηmòbe usen wà ki teh n teh nà nò mò.»

Ninjiεb bile ya kpenjenm

* 21:9 Osana ya tingi si: Uwien si ukpiεke nε.

²⁸ *Yesu tí len' ki ye: «Maale men kí liike n li tǎke ne nà nǎ ya tingi. Uje uba ne là te ki ñmǎbe bijieb bile, ne ki tǎke' ucien ki ye: «N'bukε, jo kí tì sǎn bukpaabu ni dinnǎ.» Ne u ye: ²⁹ «Ma we.» Nì pukn' waamu, ne u lèbre' u'yenmaale ki jon' ukpaábó. ³⁰ Ne uje nnǎ jon' uwaal saan ki tǎke' mǎ ki ye: «N'bukε, jo kí tì sǎn bukpaabu ni dinnǎ.» Ne u ye: «N'baa, n li jo,» ne ka jon'.» ³¹ Ne *Yesu niire' be ki ye: «Mubumu mule nnǎ ni, ki le tien' ki'baa yíe nà?» Ne bi jiin' ki ye: «Ukpieke nnǎ.» Ne u ye: «N tǎkeh ne imǎn ne, *bilɛnpotekb nin ijenkpend li kpíe kí kǎ Uwien ya *bel ni nin ne. ³² Kime San baa' ní ki lá wuǎn' ne usen wǎ mǎn, ne na teke' wǎ ki jin'. Ama bilɛnpotekb nin ijenkpend ne teke' wǎ ki jin'. Nin ni laa' bi teke' wǎ ki jin' ma ke nnǎ na lèbre' ni'tetem, ní teke wǎ kí ji.»

Bikpaab bà bre ya kpenjenm

(Mark 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³ «Li cengeh men mikpenjentǎm. Udandaan uba ne là te ki ñmǎbe bukpaabu, ki caan' bukpaabu nnǎ ni tisir tà bi taah tu'bii ki ñeh fen nnǎ, ne ki beke' ki linde' bù, ki gbin' kubùoku kùà bi li ñmengeh isibii nnǎ bu'ni, ki caan' kininbentaak bu'ni, ki taa' bù ki guun' bikpaab biba, ne ki bure' usen. ³⁴ Uyo wǎ isibii nnǎ tì ben' nnǎ, ne u sǎn' u'tonsǎnb bikpaab nnǎ saan, be í tì teke wǎn ukpedaan ya bó ní. ³⁵ Bitonsǎnb nnǎ tì baa' ma nnǎ, ne bikpaab nnǎ cuo' be, ki ñi' uba, ki ku' utǎ, ki yéke' utǎ iten. ³⁶ Ne ukpedaan nnǎ tí sǎn' bitonsǎntǎb bi yebe ki gèbre' bikpiekb nnǎ. Ne bikpaab nnǎ tí tì tien' bi'mǎ nnǎ. ³⁷ Ne u fǎre' ki sǎn' u'bije bi'saan, ki maaleh ki teh u yé u'bije ma nnǎ, bi li tì bo wǎ ne. ³⁸ Ama bikpaab nnǎ laa' u'bije we ní ma nnǎ, ne bi tǎke' tǎb ki ye: «Wǎn ne yé u'faajil, cère men tí ku wǎ, ñǎ lifaal nnǎ í juore ti'yaal.» ³⁹ Ne bi cuo' wǎ, ki ñen' ukpegbe, ki tì ku' wǎ.» ⁴⁰ *Yesu niire' ki ye: «Tǎ, ukpedaan nnǎ lá baa' ní uyo wǎ la, u li tien' bikpaab nnǎ mila?» ⁴¹ Ne bitǎtuǎrcienb nin Sufmbe ya cienb nnǎ jiin' wǎ ki ye: «U li ku bibierdenb bugben mikubierm ne, kí taa u'kpǎabu nnǎ kí de bikpetǎb be í li dienh wǎ isibii uyo wǎ u yíe.»

⁴² Ne *Yesu ye: «Na kaan' *Uwien ya gbǎnku ni nì kele' nà saan ki ye:

«Litenl là bidumeb wie' lè nnǎ,
len ne lá tien' litenkpiekl là cǎ kuduku nnǎ ne-εε?

Yonbdaan ne tien' nnǎ,
ne nì ñmǎbe kuñuǎrku ti'nun bó.»

⁴³ «Nen ne cère' n tǎkeh ne ki teh Uwien li fie u'bel ni'saan, kí taa lè kí de linibol là li teh u yíe nà. ⁴⁴ [Wǎ ke lu' litenl nnǎ bo la, u li kǎkuǎ ne. Litenl nnǎ lu' wǎ bo la, li li memere wǎ ne.]»†

⁴⁵ Bitǎtuǎrcienb nin *Farisienmbe cii' nnǎ ma nnǎ, ne ki bende' ki ye *Yesu tǎkeh bi ya gber ne. ⁴⁶ Ne bi'nun mǎn be í cuo wǎ, ama bi fenge' linigol nnǎ, kime linigol nnǎ tuo' ki ye *Yesu yé *Uwien ya ñǎbonsǎknl ne.

22

Tipiikuǎnjier ya kpenjenm

(Luk 14:15-24)

¹ *Yesu tí pǎn' be mikpenjenm ki ye: ² «Uwien ya *bel naan uber wǎ tien' u'bije ya piikuǎn, ³ ki sǎn' u'tonsǎnb be í tì yin binib bà u yíe be í baa kí lá ji nnǎ ne. Bi yin' be, ne bi yíe' ka baa'. ⁴ Ne u tí sǎn' bitonsǎntǎb be í tì tǎke be kí ye u bonde' u'jier ke ki gben'-a. U kǎre' u'naje nin u'wenkobr tà gbenge, ki bonde' tibont ke ki gben'-a, ki ye be í baa ní, ⁵ ne ba tǎnge'. Biba bure' bi'kpǎan bó, bitǎb mǎ bure' bi'kpenkpende. ⁶ Bà sǎen' nnǎ cuo' bitonsǎnb nnǎ, ki jènde' be, ki ku' be. ⁷ Uber nnǎ ya benku ni ben' ki gbien', ne u sǎn' u'sojambe, bi tì ku' binikub nnǎ, ki se' bi'du. ⁸ Ne u tǎke' u'tonsǎnb ki ye: «Upiikuǎn ya jier bonde'-a. Ama binib bà n yin' be nnǎ ña kpe be í ji tijier nnǎ. ⁹ Li joh men udu ni nin isennaan, kí tì yin ní ni li le binib bà ke, be í baa kí lá ji upiikuǎn ya jier nnǎ.» ¹⁰ Ne u'tonsǎnb nnǎ jon' udu ni nin isennaan, ki tì yin' ní bi laa' bà nnǎ ke, bà mǎn nin bà bre ke. Ne bi baa' ki gbe kuduku kùà bi jinh tijier ku'ni nnǎ.

† 21:44 Bi kpíe' ki kele' tigbǎnt tà nnǎ ya tuba ni migbiirm 44 ña te tu'ni.

¹¹ «Uber kɔn' wɔ́ n' liike binib bà baa' bé n' ji tijjer nnɔ́, né ki laa' uje uba ɲa guo upiikuɔn nnɔ́ ya kpɛlɛr. ¹² Ne u niire' wɔ́ ki ye: «N'jɔ́, a tien' mila ki kɔn' ní nié saan, ka guo piikuɔn ya kpɛlɛr-i?» Ne wa jiin' wɔ́. ¹³ Ne uber nnɔ́ tɔke' u' tonsɔnb ki ye bé n' cuo wɔ́, kí lɔ́le u' nuɔ́ nin u'tàan, kí ñen wɔ́ kí tì wié saali licinñunl ni. Nen saan ne u li te ki muɔh, ki ɲmɔnh iñɔgben. ¹⁴ Kime binib bà Uwien yih bé nnɔ́ yebe ne, ama u gèndeh bà nnɔ́ ne ɲa yebe.»

Sesa ya lenpolike

(Mark 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵ Tɔ́, *Farisienmbe jon' ki tì taan' ki gbiere' ki liike' bi li tien ma kí dele kí cuo *Yesu miyenuom ni. ¹⁶ Ne ki sɔn' bi'panpaankaab nin uber Herod yaab ya biba *Yesu saan. Ne bi tì tɔke' wɔ́ ki ye: «Cɛnbaa, ti ben ki ye a tɔkeh tigbemànt ne, ki wɔngɛh te Uwien ya sɛn mɔnmɔnm, ka fenge uba, ka boh uba ki cɛn' utɔ. ¹⁷ Nen bo, tɔke te a maaleh ma bo. Ti ɲmɔbe usɛn tí li pèh lenpo ki dienh ubercien Sesa* bii ta ɲmɔbe?»

¹⁸ *Yesu ben bi'cekn kpe ma bo, ne ki tɔke' be ki ye: «Ninbi iñuɔn ilele ya nibɛ, be tien' ni bìkreh nni? ¹⁹ Wuɔn nni mɛn lenpo ya likbu.» Bi taa' milikbim miba ki wuɔn' wɔ́ ne, ²⁰ u niire' be ki ye: «ɲmɛ ya nɛnnɛnku nin u'yel te mi'bo?» ²¹ Bi ye: «Ubercien Sesa,» ne u ye: «Taa mɛn nà yé Sesa yaann kí de Sesa, kí taa nà mɔ́ yé Uwien yaann kí de Uwien.» ²² Bi cii' nnɔ́ ma nnɔ́, nì cuo' be miyɔkm cɛɛn, ne bi dàan' wɔ́ ki bure'.

Bitenkpiib ya mèkrm ya gber

(Mark 12:18-27; Luk 20:27-40)

²³ Nen daali ne Saduseyɛnmbe biba baa' *Yesu saan. Ben ne lienh ki teh bitenkpiib ɲa n' mèkre nnɔ́. Bi niire' wɔ́ iniire ²⁴ ki ye: «Cɛnbaa, Moyis là len' ki ye: «Unil ya ninje kpo' ki cèrè' u'pɔ́, ka ɲmɔbe buk la, wɔ́ n' kere ukpopii nnɔ́, kí maa mubumu kí de u' ninje wà kpo' nnɔ́.» ²⁵ Tɔ́, ninjie bilole biba ne là te ti'ni, ne ukpiek lá kuɔn' upii, ki kpo' ka maa' buk. Ne ulie kere' ukpopii nnɔ́, ²⁶ ki mɔ́ kpo' ka maa' buk. Wà tɔ́ u'bo nnɔ́ mɔ́ tien' nnɔ́. Bi'ke bilole tien' nnɔ́, ki kpo' ka maa' buk. ²⁷ Ne upii nnɔ́ mɔ́ tì tonde' ki kpo'. ²⁸ Tɔ́, bitenkpiib lá mèkre' uyo wà la, ɲmɛ li si upii nnɔ́? Kime bi'ke kuɔn' wɔ́ ki tì bɔn' ne.» ²⁹ Ne *Yesu jiin' be ki ye: «Na ben nà kele' *Uwien ya gbɔnku ni, ka ben Uwien ya tuɔm kpe ma bo. Nen ne cèreh ni tùreh. ³⁰ Bitenkpiib lá mèkre' la, jeb ɲa n' kuɔn piib, piib mɔ́ ɲa n' kun cɛr. Bi li te ten *Uwien ya tondb ne paaki bó. ³¹ Bitenkpiib ya mèkrm mɛn la, na kaan' Uwien là tɔke' ne tigber tà nnɔ́ ne-ɛɛ? ³² U là ye: «Min ne yé *Abraham nin *Isaak nin *Sakɔb ya Wien.» Uwien ɲa yé tenkpiib ya Wien, u yé bà fuobe ya Wien ne.»

³³ Linigol nnɔ́ cii' *Yesu tɔke' be nnɔ́ ma nnɔ́, ne nì cuo' be miyɔkm cɛɛn.

Li le wɔbl yé likpiekl-i?

(Mark 12:28-34; Luk 10:25-28)

³⁴ *Farisienmbe cii' *Yesu len' ki jin' *Saduseyɛnmbe, ne ki taan' u'saan. ³⁵ Bi'ni bà ben yiko mɔnmɔnm nnɔ́ ya uba, nuunh wɔ́ n' dele kí cuo *Yesu ne ki niire' wɔ́ ki ye: ³⁶ «Cɛnbaa, yiko ya gbɔnku ni, li le wɔbl cɛn' wɔbl ke wɔbl-i?» ³⁷ Ne *Yesu tɔke' wɔ́ ki ye: ««Li yé a'Yonbdaan Uwien nin a'fèl ke nin a'tetem ke nin a'yɛnmaale ke.» ³⁸ Len ne yé liwɔbkpiekl ki cɛn' wɔbl ke wɔbl. ³⁹ Liwɔbliel naan likpiekl là sɔ́: «Li yé a'tɔ ten a'yé a'ba ma bo.» ⁴⁰ Moyis ya gbɔnt ke nin *Uwien ya ñɔbonsɔknb là len' nà ke nnɔ́ te iwɔb ile yà ni sɔ́.»

Uwien ya Nigendke Kristo nin Dafid ya gber

(Mark 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ *Farisienmbe taan' ma nnɔ́, ne *Yesu niire' be ⁴² ki ye: «Ni maaleh *Uwien ya Nigendke Kristo bo ki teh ba? ɲmɛ ya yaabil si wɔ́?» Ne bi ye: «*Dafid ya yaabil ne.» ⁴³ Ne u ye: «U yé *Dafid ya yaabil la, nì tien' mila, *Mifuoñaanm là cèrè' *Dafid yin' wɔ́ Yonbdaan-i? Kime *Dafid là len' ki ye:

⁴⁴ «Yonbdaan Uwien tɔke' n'Yonbdaan ki ye:

Kèle n'ɔjie bó,

kí tì baa' uyo wà n li cèrè á te a'nɛnnɛndb ke bo litaal.»

* 22:17 Bi là yih Erom yaab ya bercien ke bercien Sesa ne.

⁴⁵ «*Dafid là yin' Uwien ya Nigendke Kristo u'Yonbdaan la, u ji tien' mila ki liebe' ki yé u'yaabil-i?» ⁴⁶ *Yesu len' nno ma nno, uba monon na fre' ki laa' ñabonl ki jiin' wə. Kí ñe nen daali ma, uba na ji kaabe' ki niire' wə niire.

23

Li ben men Yiko ya wənwəknb nin Farisienmbe bó

(Mark 12:38-40; Luk 11:43-45; 20:45-47)

¹ Nen saan ne *Yesu təkhe' inigol nin u'panpaankaab ki ye: ² «Yiko ya wənwəknb nin *Farisienmbe ne ηməbe usen be ní li təkheh Moyis ya yiko ya tingi. ³ Nen bo, bi təkheh ne nà ke nno, ní li tuonh, kí li teh bi ye ma. Ni nín la sən̄h bi sən̄h ma bo, kime bi lienh nà nno ba teh nen. ⁴ Bi lùoh ituk yà kpíeke ne ki cèreh binib tukeh, ama ben bugben na toh be ní taa bi'nbil monon kí me yè. ⁵ Bi teh bi'bont ke binib ne ní li ñuoreh be. Nen bo ne bi taah Uwien ya gber ya ñabon ki teh itil* iba ni, ì pie ki cen' bi'təb ye, ki ñieh ki pìendeh bi'lier ya ñogben. ⁶ Bi yíe be ní li kaah binikpekpiekb ya kànkàan ne tinacent ni, ki yíe be ní li kaah inun bó ya biemu bo itáan ya dur ni, ⁷ ki yíe binib ní li gbaandeh ki fuondèh be mudaamu ni, ki yih be <Cenbaa>. ⁸ Ninbi la li nuunh binib ní li yih ne cenbaa, kime ni ηməbe Cenbaa uba kpein ne. Ni'ke yé ninjièb ne. ⁹ Ni la yih uba ni'baa uηendun wuu ni, kime ni ηməbe Baa uba kpein ne, u te paaki bó. ¹⁰ Ni la li nuunh uba ní li yih ne u'cien, kime ni ηməbe ucien uba kpein ne. Wən ne yé Uwien ya Nigendke *Kristo. ¹¹ Ni'ni wà yé usenlier la, wə ní li yé ni'tonsənl. ¹² Wà kpíeke' u'ba la, Uwien li yuən wə. Wà jiin' u'ba tingi la, Uwien li kpíeke wə.»

Ni bre iñuən ilele ya nib bo

(Mark 12:40; Luk 11:39-42, 44, 47-52; 20:47)

¹³ *Yesu tí len' ki ye: «Ninbi, *Yiko ya wənwəknb nin *Farisienmbe, iñuən ilele ya nibe, ni bre ni'bo, kime ni piindeh bunañabu binib la kə Uwien ya bəl ni ne. Ninbi na ní kə len, ka ní tuo binib bà yíe be ní kə nno mə ní kə. [¹⁴ Ninbi *Yiko ya wənwəknb nin *Farisienmbe, iñuən ilele ya nibe, ni bre ni'bo, kime ni jinh ki pendeh bikpopiib, ne ki kàareh ni wuəkreh, ki lereh ki teh ni yé binimənb ne. Nen bo ne Uwien li dère ni'tub kí cen u li dère binitəb ya tub ma bo.]†

¹⁵ «Ninbi *Yiko ya wənwəknb nin *Farisienmbe, iñuən ilele ya nibe, ni bre ni'bo, kime ni cuonh ni'ke saan, ki puonh ikpen, ni'nun món ní le unil uba kpein monon kí tien wə unil wà pe yiko bo ne. Ni tí laa' wə la, ne ni teh wə unil wà kpe utudere umu wà na ní kpiin ni bolm mile ki cen' ninbi.

¹⁶ «Ninbi bisenwuəñjuənbə, ni bre ni'bo; ni təkheh ki teh: <Unil pole' Uwien ya duku la, na yé niba,> ki liebe' ki teh: <Unil pole' miñəkm mà te ku'ni nno la, wə ní tien u pole' ki ye ma nno.> ¹⁷ Ninbi ijəñjuəñ, ni le bonn cen' nitənn-i? Miñəkm nno bii Uwien ya duku kua cère' miñəkm nno yé Uwien yaam-i? ¹⁸ Ni tí təkheh ki teh: <Unil pole' Uwien ya ponpuol la, na yé niba,> ki liebe' ki teh: <Unil pole' tibonpukaar tà te li'bo nno la, wə ní tien u pole' ki ye ma nno.> ¹⁹ Ninbi ijùəñ, ni le bonn cen' nitənn-i? Tibonpukaar nno bii Uwien ya ponpuol là cère' tibonpukaar nno yé Uwien yaar-i? ²⁰ Nen bo, unil pole' Uwien ya ponpuol la, u pole' Uwien ya ponpuol ki kpəbn' nà ke te li'bo nno mə ne. ²¹ Unil pole' Uwien ya duku la, u pole' Uwien ya duku ki kpəbn' Uwien wà te ku'ni nno mə ne. ²² Unil pole' kutaaku la, u pole' Uwien ya biək ki kpəbn' Uwien wà kè ki'bo nno mə ne.

²³ «Ninbi *Yiko ya wənwəknb nin *Farisienmbe, iñuən ilele ya nibe, ni bre ni'bo, kime ni gbiinh ni'ninjo nin ni'ken nin ni'məsiyuole bolm piik ne, ki taah miba ki dienh Uwien, ne ki dàandeh nà yé nibonmənn yiko nno ni. Nen si: tinimənt nin micəcəkm ya muəm nin mitekjim mà mən. Ni bi li teh nen ne, ki la sunde tibontəñ tà sèn' nno bó. ²⁴ Ninbi bisenwuəñjuənbə, ni ceh ki ñendeh uηmaηmaasi ne. Ama ki ji ñuh ki kpəbeh ñəkməñmen.

* ^{23:5} Sufimbə là kieh Uwien ya gber ya ñabon ne ki teh itil ni ki kpíeh bi'yutun. † ^{23:14} Bi kpíe' ki kele' tigbont tà nno ya tuba ni migbiirm 14 na te tu'ni.

²⁵ «Ninbi *Yiko ya wɔnwɔknɔb nin *Farisienmbe, iñuɔn ilele ya nibe, nì bre ni'bo, kime ni ñikndeh ki cɛndeh isen nin tiyer ya puoli nɛ. Ama tù gbe ni sun' tibont tà nin ni'nunfɔke cèreh ni lenh tà nɛ. ²⁶ Ninbi Farisienjuɔnmbe, kpɛ mɛn kí cɛnde tu'benku ni, kí yaan tu'puoli bó mɔ́ nì wende.

²⁷ «Ninbi *Yiko ya wɔnwɔknɔb nin *Farisienmbe, iñuɔn ilele ya nibe, nì bre ni'bo, kime ni naan ikul yà bi pende' yè nɛ. Saali mɔn, nɛ benku ni gbe inikpɔb nin tijɔknt kɛ ya bol. ²⁸ Ni'mɔ te nɔ nɛ. Binib likeh nɛ la, bi teh ni yé binimɔn nɛ, ama iñuɔn ilele ya gber nin itùonbiere nɛ gbe ni'fèl bo.»

²⁹ «Ninbi *Yiko ya wɔnwɔknɔb nin *Farisienmbe, iñuɔn ilele ya nibe, nì bre ni'bo, kime ni mɛh *Uwien ya ñɔbonsɔknɔb bà là te uyo bo nɔ ya kul nɛ, ki mɔngreh binimɔnɔb ya kul, ³⁰ nɛ ki lienh ki teh: «Ti bi là te ti'yaajeb ya yo la, ta bi li tuo tinbi nin ben nì kpaan buñɔbu kí ku *Uwien ya ñɔbonsɔknɔb.» ³¹ Ni lienh nà nɔ nɛ wɔngɛh ki teh ni yé binib bà là ku' *Uwien ya ñɔbonsɔknɔb nɔ ya yaabii. ³² Ni'yaajeb là sɔn' itùonbiere yà nɔ, sɔn mɛn kí tonde yè. ³³ Iwe ninbi, ni yé iwaaleb nɛ, ni li tien mila kí ñɛ utudere wà li tu ne umu wà ña nì kpiin ni? ³⁴ Nɛn bo nɛ n li sɔn *biñɔbonsɔknɔb nin biyɛnfodɛnɔb nin *Yiko ya wɔnwɔknɔb ni'saan. Ni li ku biba, kí kpɛ bitɔb idɔpɔnɔn bo, kí ñi bitɔb mɔ inalebe ni'taan ya dur ni, kí li tuɔnh idu ki jèndeh bɛ. ³⁵ Nɛn nɛ cèrɛ' Uwien li dɛrɛ ni'tub binib bà bi là ku' bɛ ba bii' niba nɔ kɛ bo, kí cin unimɔn Abɛl, ki tì baa' Baraki ya bijɛ Sakari, wà ni là ku' wɔ Uwien ya duku ya dubenku nin Uwien ya ponpuol ya sɛsɛke nɔ. ³⁶ N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, Uwien li dɛrɛ fɛnfennɔ ya nib ya tub tibont nɔ kɛ bo.»

Yesu kpɛndeh Yerusalem bo

(Luk 13:34-35)

³⁷ Nɛ ki ye: «Yerusalem, Yerusalem, a kuuleh *Uwien ya ñɔbonsɔknɔb, ki yèkreh u sɔnh binib bà a'saan iten ki kuuleh bɛ. Uyo kɛ n là yé nì taan a'nib n'ba saan ten ukuoñ taakeh u'bumu u'fibe ni ma bo, nɛ ba tuo'. ³⁸ Liike mɛn Uwien sɛln' nɛ ni'kɔnkɔn ma. ³⁹ N tɔkeh nɛ nɛ, na ji li lɛ nni kí tì baa uyo wà ni li len ki ye: «Uwien ya mɔnm nì li te wà we nì Yonbdaan ya yel bo nɔ bo.» »

24

Bi lá li bere Uwien ya duku

(Mark 13:1-2; Luk 21:5-6)

¹ *Yesu siere' Uwien ya duku ya luo bo ki ñɛn' ki joh, nɛ u'panpaankaab nɛkn' wɔ ki wuɔn' wɔ bi mɛn' Uwien ya duku ma bo. ² Nɛ u ye: «Ni laa' tibont tuu kɛ-a? N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, kuduku kuu nɔ ya tɛnl liba mɔnɔn ña lá li juore kí li pɛ tɔl bo, bi lá li bere ku'ke nɛ.»

Ijɛnd ya yo lá li te ma bo

(Mark 13:3-13; Luk 21:7-19)

³ Yesu jon' ki tì kèlɛ' Olifi ya siin ya juɔl bo, nɛ u'panpaankaab baa' u'saan bi'baba, ki lá niire' wɔ ki ye: «Tɔke tɛ, tibont nɔ kɛ lá li tien uyo wà. Ku le diɛku ba li wuɔn tɛ kí ye nì kpaan' a'babaayo nin uɛɛndun ya gbenm-i?» ⁴ Nɛ u jiiin' bɛ ki ye: «Li ben mɛn, ki la cèrɛ uba nì tuln nɛ. ⁵ Kime binib lá li baa ki yebe, kí li ñmɔbe n'yel ki teh bi yé Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo nɛ, kí tuln binib bi yebe. ⁶ Ni li cii binib tɔh lituɔl kɔnkɔnm bii fɔnfɔkm. Cuo mɛn ni'ba, ki la cèrɛ ni'fèl nì li tiinh, kime ti ya bont kɛ li tien nɛ kí yaan, na laan yé gbɛngbenyo. ⁷ Linibol liba li jèke linibotɔl. Libel liba ya nib mɔ li jèke libetɔl yaab. Mikɔnm li lu idu ya yebe ni, kitink li jènge bùol, bùol. ⁸ Nɛn kɛ li te ten imerwien ya cincinm nɛ.

⁹ «U ya yo nɛ bi lá li cuo nɛ, kí jènde nɛ, kí ku nɛ. Min bo nɛ inibol kɛ li nɛn nɛ. ¹⁰ U ya yo nɛ binib bà yebe li wiɛ n'sɛn, kí li kuɔrɛh tɔb, kí li nɛn tɔb. ¹¹ Bitonnenñɔbonsɔknɔb li baa ki yebe kí lere binib bi yebe. ¹² Itùonbiere li yɛbrɛh ki joh nɛ. Nɛn nɛ li cèrɛ binib bà yebe ya yíem nì waake. ¹³ Ama wà kɛ li mɛnde kí li ñmɔñmɔbe kí tì fɔrɛ nɔ, wɔn nɛ li ñmɛrɛ. ¹⁴ Bi li kpaande *Uwien ya bel ya gbɛmɔnmɔnt tuu uɛɛndun kɛ ni inibol kɛ nì cii, nɛ kí yaan uɛɛndun nì gben.»

Nibonn nà ɣmɔbe ijuoke ya gber
(Mark 13:14-23; Luk 21:20-24)

¹⁵ «Tɔ, ni li le ijuoke ya bonn nà saah tibont tà ke mɔn nnɔ se Uwien ya duku ya dubenku ni ten *Uwien ya ñɔbonsɔknl Daniel là len' nibonn nnɔ bo ma bo.» (Wà ke kàanh la, wɔ ñ li ciìh ni'tingi.) ¹⁶ Uyo nnɔ lá baa' la, binib bà te Sude ya tinfenm ni nnɔ, be ñ sen kí jo ijuon bó. ¹⁷ Wà te kudulekaaku ya paaki la, u la jiire kí kɔ iden ni, kí taa niba. ¹⁸ Wà mɔ te ikpàan bó la, u la ji ñ liebe kí kun, wɔ ñ tì taa u'liergbenku. ¹⁹ U ya yo bipiib bà punbe nin bà ɣmɔbe mubumu mùa ɣaanh, li ɣmɔbe micɛcɛkm nɛ. ²⁰ Li kàareh men, Uwien la cère ní sen kusenañuoku bii *Saba ya daali. ²¹ Kime binib li ji ijend kí gbien. Haali uɣendun ya cincinm, kí lá baa fenfenno, nib ɣa laan jin' i ya jend ya bol, ka ji li li ji yè fiebu. ²² Uwien ɣa bi kùore' ijend nnɔ ya wien bo la, uba mɔnɔn ɣa bi li ɣmɛre. U gènde' binib bà nnɔ bo nɛ cère' u kùore' iwien nnɔ bo.

²³ «U ya yo unil tɔke' nɛ ki ye: «Liike men, *Uwien ya Nigendke Kristo te niɛ saan» bii, «u te niɛ bó» la, ni la tuo. ²⁴ Kime bitonnenmɔnkunb li baa. Biba li ye bi yé Uwien ya Nigendke Kristo nɛ. Bitɔb li ye bi yé *Uwien ya ñɔbonsɔknb nɛ. Bi li tien micincilm ya bont nin miyɔkm ya bont, kí tuln binib. Bi li nuunh nì tuo' la, be ñ tuln Uwien gènde' binib bà nnɔ mɔnɔn nɛ. ²⁵ Li ben men, n kpie' ki tɔke' nɛ tigber nnɔ ɣɔ.

²⁶ «Nen bo, bi tɔke' nɛ ki ye: «Liike men *Kristo te kupenpelku ni» la, la jo men. Bi tí tɔke' nɛ ki ye: «U buɔ niɛ saan» la, la teke men kí ji. ²⁷ Utemeknde ñeh lenpuoli bó ki tì bàareh nintuoli bó ma bo nnɔ, Unil ya Bijɛ ya baam mɔ lá li te nnɔ nɛ. ²⁸ «Liwenkpil te nà saan la, inɛnyobl taakeh nen saan nɛ.»

Unil ya Bijɛ ya baam ya gber
(Mark 13:24-27; Luk 21:25-28)

²⁹ «I ya den ya jend gèbre' la, i ya tàan bo, «uwien li biike, uɣmaal ɣa ji li wien, iɣmaabii li cecere kí lu, tibont tà ɣmɔbe mituom paaki bó li jènge.»

³⁰ U ya yo bi li le Unil ya Bijɛ ya diɛku te paaki bó ní. Nɛ inibol yà ke te utingben bo nnɔ ñ muɔ kí kpiende. Bi li le *Unil ya Bijɛ te titewɔlgbont ni ki we ní, ki ɣmɔbe ukpieke nin ufaa ki gbien'. ³¹ Linatuncienl li muɔ uyo wà nnɔ, u li sɔn u'tonsɔnb Uwien ya tondb be ñ jo lenpuoli nin nintuoli nin ugen nin ujie bó, kí cin utingbaan uba kí tì baa utɔ, kí taan Uwien gènde' binib bà nnɔ ke.»

Bukenkenbu ya kpenjenm
(Mark 13:28-31; Luk 21:29-33)

³² «Bukenkenbu ya tetem yé mikpenjenm nɛ ni'bo. Ni lá laa' bù tɔh isigben ki teh tifer la, ni ben ki ye nì neke uñalend nɛ. * ³³ Nnɔ nɛ, ni lá laa' nen ke la, ní li ben kí ye *Unil ya Bijɛ neknl ni'nañuon saan ɣɔ†. ³⁴ N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, tibont nnɔ ke li tien kí le fenfenno ya nib bie ɣa laan kpo' ki gben'. ³⁵ Kutaaku nin kitink li gben. Ama n'gber tun ɣa ɣmɔbe tù ñ gben.»

Uba ɣa ben lidaali là Unil ya Bijɛ li baa ní
(Mark 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)

³⁶ «Ama uba ɣa ben tibont nnɔ li tien lidaali là bii uyo wà. Paaki bó, Uwien ya tondb ɣa ben. U'Bijɛ mɔ ɣa ben, Uwien Baa baba nɛ ben. ³⁷ *Nowe ya yo là te ma bo nnɔ, Unil ya Bijɛ ya baam mɔ lá li te nnɔ nɛ. ³⁸ Nowe ya yo, uyo wà miwuom ɣa laan là jin' kitink nnɔ, binib là jinh nɛ ki ñuh, bijeb kuɔndeh bipiib, bipiib mɔ kunh ticɛr, ki tì baa' lidaali là Nowe kɔn' buñɛrcienbu. ³⁹ Ba là ben ki ye niba li tien be, ki tì baa' uyo wà miwuom kun' nin bi'ke. Uyo wà Unil ya Bijɛ lá li baa ní nnɔ, nì li te nnɔ nɛ. ⁴⁰ U ya yo, bijeb bile li bo

* 24:32 Sufmbɛ donbó ya kenkende teh nnɔ nɛ. † 24:33 Bi li fre kí lebre Unil ya Bijɛ neknl ni'nañuon saan ɣɔ kí yé nà li tien nnɔ ya yo baa' ɣɔ, nì li tien nɛ.

bukpàabu ni, bi li taa uba kí dàan utò. ⁴¹ Bipiib bile li nàanh unegòn uba bo, bi li taa uba kí dàan utò. ⁴² Nèn bo, la gòh mèn, kime na ben lidaali là Yonbdaan li baa ní. ⁴³ Ni ben ki ye ududaan bi ben uyo wà unasu li baa la, wa bi li dò ki gòh, u bi li kè ki gu nè nasu la kò u'den. ⁴⁴ Nèn bo, ni'mò ní bonde kí li gu, kime uyo wà na maaleh ki teh Unil ya Bijè li baa ní nnò, u ya yo nè u li baa ní.»

Utonsònl wà mòn nin wà bre ya gber

(Luk 12:41-48)

⁴⁵ «U lè tonsònl ba nè òmòbe mibenm u'cènbàa du u'bo? Wòn si: wà ya cènbàa de' wò ticiènt wò ní li likeh u'den yaab, kí li loh bè tijier uyo wà nì kpè nè. ⁴⁶ Utonsònl nnò ya cènbàa baa' ki laa' u sònhi lituonl nnò lí'donbó la, Uwien ya mòm li te utonsònl bugben bo. ⁴⁷ N tòkeh nè imònd nè, u'cènbàa lí de wò ticiènt wò ní li likeh u'bont kè. ⁴⁸ Ama utonsònl nnò bre la, u li maale u'fèl ni kí ye u'cènbàa li wuòkè, ⁴⁹ nè kí cin kí li ñih u'tonsòntòb, ki pè bidèyib bo, ki jinh, ki ñuh. ⁵⁰ Utonsònl nnò ya cènbàa li baa ní lidaali là nin uyo wà wa maaleh ki teh u li baa ní. ⁵¹ U li bien u'gbenent cèen kí cèrè wò ní lè iñuòn ilele ya nib li lè utudèrè wà nnò. Nèn saan nè u li te ki muòh, ki òmònhi iñògben.»

25

Bijefènb piik ya kpenjènm

¹ «Tò, Uwien ya bèl li naan bijefènb piik bà taa' bi'fr, bè ní tì tuobe wà òmòbe upiikuòn nnò usen bó nè.* ² Bi'ni bijun yé ijòr, nè bijun mò yé biceknb. ³ Ijòr nnò taa' bi'fr, ka take kpòm. ⁴ Biceknb nnò taa' bi'fr, ki take mikpòm mò ki kpaabe. ⁵ Piice nnò wuòkè' ma nnò, migùònm cuò' bè nè bi gùòn'.

⁶ «Kuyòku ya siik, nè bi cii' bi wuureh ufaa bo ki teh: «Liike mèn, piice nèkn' ní ò. Ñè mèn kí tuobe wò usen bó.» ⁷ Nè bijefènb piik nnò kè finde', ki bondeh bi'fr. ⁸ Nèn saan nè ijòr injun nnò tòkè' biceknb bijun nnò ki ye: «Pu tè mèn mikpòm, ti'fr benh yè ní kpiin nè.» ⁹ Nè biceknb nnò ye: «Nì yé fènm! Ti'kpòm òa ní baa tinbi nin ninbi kè. Li joh mèn bà kuòreh mikpòm saan kí tì dè.» ¹⁰ Bi bure' bè ní tì dè, nè piice baa' ní. Nè biceknb bijun bà bonde' nnò paan' piice nnò bo, ki kòn' bi teh nà saan upiikuòn nnò, nè bi piin'.

¹¹ «Tò, ijòr nnò mò lá baa' ní, nè ki ye: «Cènbàa, Cènbàa, pìire tí kò.» ¹² Nè u tòkè' bè ki ye: «N tòkeh nè imònd nè, ma ben nè.»

¹³ «Nèn bo, la gòh mèn! Kime na ben lidaali là bii uyo wà nè.»

Bitonsònb bita ya kpenjènm

(Luk 19:11-27)

¹⁴ «*Uwien ya bèl tí naan uje wà joh usen, ki yin' u'tonsònb ki taa' u'faal ki de' bè nnò nè. ¹⁵ U taa' milikbim itur injun ki de' uba, ki taa' itur ile ki de' utò, ki taa' liturl liba ki de' utò mò. U de' bi'kè bi li fre kí sòn ma bo nè, nè ki pòk ki siere' ki bure'. ¹⁶ Wà teke' itur injun nnò, i ya tàan bo nè u tien' ukpenkpende, ki laa' kpele itur injun ki pukn'. ¹⁷ Wà teke' itur ile nnò mò tien' ukpenkpende ki laa' kpele itur ile ki pukn'. ¹⁸ Ama wà teke' liturl liba nnò jon' ki tì gbin' kubùoku, nè ki taa' u'cènbàa ya likbim nnò ki subn'.

¹⁹ «Nì tete, nè bitonsònb nnò ya cènbàa lá liebe' ní, ki yíe wò ní bende u'faal kpè ma bi'saan. ²⁰ Nè utonsònl wà là teke' itur injun nnò take' ní, itur injun ki pukn', ki lá tòkè' wò ki ye: «Cènbàa, a là de' nni itur injun nè. Liike, n'mò tien' ukpenkpende ki laa' kpele itur injun ki pukn', yin sò.» ²¹ Nè u'cènbàa ye: «Nì mòn, a yé utonsònmòmòn nè, ki sòn' lituonl mòmòmòm. A tien' mòmòmòm tibont tà waa ni. N li tien òe tibont tà yebe ya cìen. Dèn kí li poknh nin nni.» ²² Nè utonsònl wà là teke' itur ile nnò mò take' ní, ki lá tòkè' wò ki ye: «Cènbàa, a là de' nni itur ile nè. Liike, n'mò tien' ukpenkpende ki laa' kpele itur ile ki pukn', yin sò.» ²³ Nè u'cènbàa ye: «Nì mòn, a yé utonsònmòmòmòn nè, ki sòn' lituonl mòmòmòm. A tien' mòmòmòm tibont tà waa ni. N li tien òe tibont tà yebe ya cìen. Dèn kí li poknh nin nni.» ²⁴ Nè utonsònl wà là teke' liturl liba nnò mò take' ní, ki lá tòkè' wò ki

* 25:1 Uyo bo, *Sufmbè ya piikuòndaali, piice nin u'yul nè là tì ní jo kí taa u'jekpen kí tì kuòn.

ye: «Cenbaa, n ben a'ból a'gber faa ne. Ŋa bule' nà saan la, a ceh nen saan ne. Ŋa cokr' nà saan la, a woreh nen saan ne. ²⁵ Nen ne cèrè' n sen' bujewaambu, ki taa' a'likbim, ki gbin' kubùoku ki subn'. Liike, a'likbim so.» ²⁶ Ne u'cenbaa ye: «Utonsɔnbierɔ sin, ukpaayuon sin, a len' ki ye a ben n'ból, ki ye ma bule' nà saan la, n ceh nen saan ne, ma cokr' nà saan la, n woreh nen saan ne. ²⁷ A ben nnɔ ma nnɔ, be tien' ŋa nín taa' n'likbim ki tì ble' banki ŋɔ n lá baa ní la, ní le n'likbim nin kpele kí pukn-i?» ²⁸ Ne ki ye: «Fie men u'turl liba nnɔ, kí taa kí pukn wà ŋmɔbe itur piik nnɔ. ²⁹ Kime wà ke ŋmɔbe la, bi li pukn wɔn ne, wɔ ní li ŋmɔbe ki gbien'. Wà ŋa ŋmɔbe la, bi li tonde kí fie u ŋmɔbe nà waamu nnɔ mɔnɔn ne. ³⁰ Utonsɔnbierɔ wuɔ wɔn, wa ŋmɔbe kpele; ñen wɔ men kí tì wie saali licinñunl ni. Nen saan ne u li te ki muɔh, ki ŋmɔnh iñgben.» »

Unil ya Bijɛ li bu binib tibuur

³¹ «*Unil ya Bijɛ li baa ní, ki li tɔke nin Uwien ya tondb ke. U ya yo ne u li ŋmɔbe ukpieke ki gbien', kí kèle u'berbiek bo ten ubercien. ³² Bi li taan uɣendun ya nib ke u'nun ból, ne wɔ ní bore be ten upekpaal boreh ipe nin iwɔb ma bo, ³³ kí taa ipe kí jon n'nojie ból, kí taa iwɔb kí jon u'nɔgen ból. ³⁴ Nen saan ne ubercien li tɔke bà te u'nojie ból nnɔ kí ye: «Ninbi bà n'Baa tien' ne u'mɔnm nnɔ, den men kí lá ji libel là u là bonde' lè ki ble' ne haali uɣendun ya cincinm nnɔ. ³⁵ Kime mikònm là cuo' nni, ne ni de' nni tijier n jin'. Uñuñun là cuo' nni, ne ni de' nni miñunm n ñun'. N là yé ucaan, ne ni teke' nni. ³⁶ N là te liñil, ne ni de' nni tiwengolkaar n gole'. N là bun, ne ni baa' ki lá fuonde' nni. N là te lipekl ni, ne ni baa' n'saan.» ³⁷ Ne binimònb nnɔ li niire nni kí ye: «Yonbdaan, u le yo ba ne ti là laa' ŋe mikònm ŋmɔbe ŋe, ti de' ŋe a jin'-i? Ki laa' ŋe uñuñun ŋmɔbe ŋe, ti de' ŋe a ñun'-i? ³⁸ Ki laa' ŋe a yé ucaan, ti teke' ŋe? Ki laa' ŋe a te liñil, ti de' ŋe tiwengolkaar a gole'? ³⁹ Ki laa' ŋe a bun bii a te lipekl ni, ti baa' ki lá fuonde' ŋe?» ⁴⁰ Ne ubercien li jiin be kí ye: «N tɔkeh ne imòn ne, ni là tien' nnɔ ki de' n'yaab ibaan nnɔ ma nnɔ, ni tien' ki de' min ne.»

⁴¹ «Ne kí tɔke bà te n'ɔgen ból nnɔ kí ye: «Ninbi bà Uwien wie' ne miñuum nnɔ, jende men n'saan, kí tì kɔ Uwien sèrè' umu wà wa ní kpiin, ki ble' usenpol nin u'tondb nnɔ ni. ⁴² Kime mikònm là cuo' nni, ne na de' nni jier n jin'. Uñuñun là cuo' nni, ne na de' nni ñunm n ñun'. ⁴³ N là yé ucaan, ne na teke' nni. N là te liñil, ne na de' nni wengolkaar n gole'. N là bun bii n là te lipekl ni, ne na baa' ki lá fuonde' nni.» ⁴⁴ Ne bi'mɔ li niire nni kí ye: «Yonbdaan, u le yo ba ne ti là laa' ŋe, mikònm ŋmɔbe ŋe bii uñuñun ŋmɔbe ŋe bii a yé ucaan bii a te liñil bii a bun bii a te lipekl ni, ne ta tore' ŋe?» ⁴⁵ Ne n li jiin bi'mɔ kí ye: «N tɔkeh ne imòn ne, na là tore' n'yaab ibaan nnɔ ma nnɔ, na tore' min ne.» ⁴⁶ Bi li le utudere wà ŋa ŋmɔbe gbenm. Ama binimònb nnɔ ben li le limiel là ŋa ŋmɔbe gbenm ne.»

26

Bi kpaan' iye be ní ku Yesu

(Mark 14:1-2; Luk 22:1-2; San 11:45-53)

¹ Uyo wà *Yesu len' ni'ke ki tì gben' nnɔ ne ki tɔke' u'panpaankaab ki ye: ² «Ni ben ki ye iwien ile gèbre' la, tinbi Sufmbe li jele ti'Pak ya nacenku. U ya yo ne bi li taa Unil ya Bijɛ kí ŋukn binib, be ní tì kpe wɔ udɔpɔnɔn bo.»

³ Tɔ, bitɔtuɔrcienb nin Sufmbe ya cienb taan' bitɔtuɔrcienb ya cien Kayif den u luo bo ⁴ ki kpaan' iye ki ye bi li bɔle ne kí cuo Yesu, kí ku wɔ. ⁵ Ne ki tɔkeh tɔb ki teh: «Ti la cuo wɔ men kunacenku nnɔ ya yo. Ti cuo' wɔ u ya yo la, udu ya nib li kpre.»

Upii uba wule' Yesu ya yul bo lefina

(Mark 14:3-9; San 12:1-8)

⁶ *Yesu là te Betani ya du ni, Simɔn, ugend den. ⁷ U jinh uyo wà nnɔ ne upii uba kɔn' ní ki tuke lefina uba u'daaku faa cɛen alabaat* ya dingl ni, bi yih lefina nnɔ naar. Upii nnɔ taa' lefina nnɔ ke ki wuwule' *Yesu ya yul bo. ⁸ U'panpaankaab laa' nnɔ ma nnɔ ne

* 26:7 Alabaat yé litenl liba ya bol ne li'daaku faa cɛen.

bi'benku ni ben', ne bi ye: «Be tien' u ñènde' lefina wuɔ nɔ? ⁹ Ti bi li fre kí kuɔre wɔ kí le ilike yì ní li yebe kí taa kí de bijiinb-a!»

¹⁰ *Yesu bende' bi lienh nà bo, ne ki tɔke' be ki ye: «Be tien' ni ɲaabeh upii wuɔ ya yenm nɔ nɔ? U tien' nni nà mɔn ne. ¹¹ Bijiinb li li te ni'saan uyo ke ne; ama min ɲa ní li te ni'saan uyo ke. ¹² U taa' lefina wuɔ ki wule' n'gbenent bo ma nɔ, u bonde' n'subm ne. ¹³ N tɔkeh ne imɔn ne, bi li kpaande tigbemɔnmɔnt tuu uɲendun ni nà saan ke nɔ, bi li len u tien' nà nɔ bó, ɲɔ binib ní li tien u'bó.»

Sudas yíe wɔ ní kuɔre Yesu

(Mark 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴ *Yesu ya panpaankaab piik nin bile ya uba, bi yih wà Sudas Iskariyɔt nɔ jon' *bitɔtuɔrcienb saan, ¹⁵ ki tì niire' be ki ye: «N taa' *Yesu ki ɲukn' ne la, ni li de nni ba?» Ne bi kaan' ilike ya kur pita ki de' wɔ. ¹⁶ Nen daali ne u cin' ki nuunh u li ñe isen ya kí taa *Yesu kí ɲukn be.

Yesu nin u'panpaankaab jele' Pak ya nacenku

(Mark 14:12-21; Luk 22:7-14, 21-23; San 13:21-30)

¹⁷ Kpɔnɔ wà ɲa ɲmɔbe ñɔke ya nacenku ya cincindaali, ne *Yesu ya panpaankaab nek'n wɔ ki niire' wɔ ki ye: «A yíe tí tien ɲe Pak ya nacenku ya jier le saan-i?» ¹⁸ Ne u jiin' be ki ye: «Ní jo udu bó udaan uba saan, kí tì tɔke wɔ ki ye: «Tí Cɛnbaa ye u'yo baa'-a, wɔn nin u'panpaankaab li baa kí lá ji Pak ya nacenku ya jier a ya den ne.» ¹⁹ Ne u'panpaankaab tien' u tɔke' be ma bo, ne ki tien' kunacenku nɔ ya jier.

²⁰ Nì juɔre' ne *Yesu nin u'panpaankaab piik nin bile nɔ kèle' ki jinh. ²¹ Bi jinh uyo wà nɔ, ne u tɔke' be ki ye: «N tɔkeh ne imɔn ne, ní ni uba li kuɔre nni.» ²² Bi'yenm saa' ki gbien', ne bi'ke niireh wɔ jeje ki teh: «Yonbdaan, n teh min ɲa ñí-a?» ²³ Ne u ye: «Min nin wà taan' ki paan' lisenl ni nɔ ne li kuɔre nni. ²⁴ Unil ya Bijé li kpo ten nì kele' u'bo *Uwien ya gbɔnku ni ki ye ma bo nɔ ne. Ama unil wà li kuɔre wɔ nɔ, nì bre udaan bo. Ba bi maa' wɔ mɔnɔn la, nì bi li tu.» ²⁵ Ne Sudas wà li kuɔre wɔ nɔ mɔ niire' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, n teh min ɲa ñí-a?» Ne *Yesu ye: «A ye nɔ.»

Yonbdaan ya jier

(Mark 14:22-26; Luk 22:14-20; 1 Korɛnt 11:23-25)

²⁶ Bi te ki jinh tijier ma nɔ, ne *Yesu yuure' kpɔnɔ, ki faare' Uwien, ki kɔkuɔ', ki taa' ki de' be, ki ye: «Teke men kí ɲmɔn, nà sɔ yé n'gbenent.» ²⁷ Ne ki taa' midaam mɔ, ki faare' Uwien, ki taa' ki de' be, ki ye: «Ní'ke ní ñu men, ²⁸ nà sɔ yé n'sèm. Men ne wɔngeh ki teh Uwien cuo' nin binib kujɔtieku. Mì li puube binib bà yebe ya kpele bo ɲɔ Uwien ní fère be bi'biere. ²⁹ N tɔkeh ne ne, ma ji li faa kí ñu daam†, haali kí tì baa lidaali là min nin ninbi li liébe kí taan kí ñu mè midéfɛnm n'Baa ya bel ni.»

³⁰ Bi gen' Uwien ya yuon ki gben', ne ki ñen' ki don' Olifi ya siin ya juɔl bo.

Yesu tɔke' Pier ki ye u li nié kí ye wa ben wɔ

(Mark 14:27-31; Luk 22:31-34; San 13:36-38)

³¹ Tɔ, *Yesu tɔke' u'panpaankaab ki ye: «Kuñonku kuu nɔ, nà li tu nni nɔ li cère ni'ke ní sen kí dàan nni, kime nì kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «N li ku upekpaal, ne upepeke ke ní yere.» ³² Ama uyo wà n li mekre bitenkpiib ni nɔ, n li liere ne kí jo Galile.» ³³ Ne Pier tɔke' wɔ ki ye: «Nà li tu ɲe nɔ li cère bi'ke ní sen kí dàan ɲe mɔnɔn la, min ɲa ní sen kí dàan ɲe fiebu.» ³⁴ Ne *Yesu ye: «N tɔkeh ɲe imɔn ne, kuñonku kuu, a li nié bolm mita kí ye ɲa ben nni ne kí yaan ukuoje ní muɔ.» ³⁵ Ne Pier ye: «Haali bi li ku min nin sin ke mɔnɔn la, ma ní nié kí ye ma ben ɲe.» Ne u'panpaankaab ke mɔ len' nɔ.

Yesu kàare' niba saan bi yih nè Getsemani

(Mark 14:32-42; Luk 22:39-46)

† 26:29 Midaam nɔ yé isibii ya daam mà bi yih mè fɛn nɔ ne.

³⁶ Tɔ, *Yesu nin u'panpaankaab tì baa' niba saan, bi yih nè Getsemani. Ne u tɔke' be ki ye: «Juore men nie saan, ní jende kí tì kàare.» ³⁷ Ne ki taa' Pier nin Sebede ya bijieb bile ki bure'. Bujewaanbu cin' ki kòh wɔ ne u'yenm saah, ³⁸ ne u tɔke' be ki ye: «N'yenm saa' ki tì kende' ten mikum ne benh nin nni. Ni'mɔ ní juore nie saan, ki la gòh.»

³⁹ U jende' waamu, ne ki pùon', ki kàareh ki teh: «O, n'Baa, nì tuo' la, á cèrè ijend yie ní jende nni. Ama la cèrè nè ní li yé min yíe ma bo, cèrè nè ní li yé sin yíe ma bo.»

⁴⁰ U liebe' ní u'panpaankaab bita nnɔ saan, ki laa' bi dɔ ki gòh ne, ne u tɔke' Pier ki ye: «O! Na ní fre kí la gùon kukurku kuba mɔnɔn-ii? ⁴¹ La gòh men, kí li kàareh ɲɔ ki la lu biikm ni. Ni'yenm yíe, ama mituɔm ne pɔre' ne.»

⁴² Ne ki tí jende' waamu, ki kàare' nle bo ki ye: «O, n'Baa, na ní tuo á jende n'saan ijend yie nɔ la, cèrè a'yíem ní tien.» ⁴³ U tí liebe' ní u'panpaankaab bita nnɔ saan, ki laa' bi tí gòh ne, kime migùnm ne ñɔnde' be.

⁴⁴ Ne u dàan' be, ki tí jende' waamu, ne ki kàare' nta bo nin i ya ñɔbonbaab. ⁴⁵ U tí liebe' ní u'panpaankaab nnɔ saan, ne ki tɔke' be ki ye: «Ni bie ki fuoreh ne ki gòh-a! Uyo nekn' ní ɲɔ! Bi li taa Unil ya Bijé kí ɲukn bibierdenb. ⁴⁶ Fii men tí jo. Liike men, wà kuɔre' nni nnɔ nekn' ní ɲɔ.»

Yesu ya cuom

(Mark 14:43-50; Luk 22:47-53; San 18:3-12)

⁴⁷ U laan bie ki lienh ne Sudas u'panpaankaab piik nin bile nnɔ ya uba baa' ní nin linigocienl bi tuke mujusiemu nin ilenben. Bitɔtuɔrcienb nin Sufmbe ya cienb ne sɔn' be ní. ⁴⁸ Sudas wà kuɔre' *Yesu nnɔ tɔke' linigol nnɔ ki ye: «Ni lá laa' n jon' ki tì lɔkn' wà la, wɔn nínɔ, ní cuo wɔ.»

⁴⁹ U pɔk ki cuon' ki nekn' Yesu, ne ki ye: «Cenbaa, n fuondeh ɲe,» ne ki lɔkn' wɔ. ⁵⁰ Ne *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «N'jɔ, tien a baa' á tien nà.»

Nen saan ne binib nnɔ nekn' ki lá cuo' Yesu. ⁵¹ Bà te Yesu saan nnɔ ya uba nèrè' u'jusiek ki ge' ki paare' bitɔtuɔrcienb ya cien ya tonsɔnl uba ya tubl. ⁵² Ne *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «jiin a'jusiek nnɔ kí cùon ki'tuòku ni, kime wà ke kuuleh nin kijusiek la, kijusiek ne li ku u'mɔ. ⁵³ ɲa ben ki ye n mie' n'Baa Uwien la, u li sɔn ní u'tondb icek icek piik nin ile n'saan fenfenno-ɔɔ?† ⁵⁴ N tien' nnɔ la, nà kele' *Uwien ya gbɔnku ni nnɔ li tien mila kí tien-i?»

⁵⁵ Nen saan ne u tɔke' linigol nnɔ ki ye: «Ni tuke mujusiemu nin ilenben ní lá cuo nni ten n yé udukond ne-a! N là kaah idaan ke *Uwien ya duku ya luo bo ki wɔknh binib, ne na cuo' nni u ya yo. ⁵⁶ Nen ke tien' ɲɔ *Uwien ya ñɔbonsɔknb là kele' nà *Uwien ya gbɔnku ni nnɔ nè ní tien ne.»

Nen saan ne u'panpaankaab ke sen' ki dàan' wɔ.

Sufmbe ya buur ya cekl yaab bun' Yesu tibuur

(Mark 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; San 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Binib bà cuo' *Yesu nnɔ taa' wɔ ki jon' bitɔtuɔrcienb ya cien Kayif den, *Yiko ya wɔnwɔknb nin Sufmbe ya cienb taan' nà saan nnɔ. ⁵⁸ Pier pe *Yesu bo, ki te fɔnfɔkm, ki tì baa' bitɔtuɔrcienb ya cien den ne ki kɔn' ki tì kèle' biguguurb saan, wɔ ní liike nì li gben ma bo. ⁵⁹ Bitɔtuɔrcienb nin tibuur ya cekl yaab ke nuunh bi li dule kutonnenku kùa bo kí biin Yesu ɲɔ kí ku wɔ ne. ⁶⁰ Nin binib baa' ki lá nen' u'bo kutonnenku ki yebe ma ke nnɔ, ba laa' u'biil. Mifɔform ne biñɔɲmaadenb bile baa' ⁶¹ ki lá len' ki ye: «Uje wuɔ len' ki ye: <N li fre kí bere Uwien ya duku, kí liebe kí me kù iwien ita.> »

⁶² Ne bitɔtuɔrcienb ya cien fii' ki sere', ki tɔke' *Yesu ki ye: «ɲa ní len kí jiin-ii? ɲa ɲmɔbe tuba á len kí jiin binib bà biindeh ɲe nɔ-ɔɔ?» ⁶³ *Yesu ɲmin, ne bitɔtuɔrcienb ya cien tɔke' wɔ ki ye: «Uwien wà fuobe ya yel bo, a yé Uwien ya Nigendke Kristo, ki yé Uwien ya Bijé ne la, tɔke te.» ⁶⁴ Ne *Yesu ye: «Sin ne ye nnɔ. Ama n tɔkeh ne ne, kí ñe fenfenno kí taa kí li joh, ni li le Unil ya Bijé ke Uwien, mituɔm ke ya daan ya jie bó, ki li le wɔ titewɔlgbont ni paaki bó, u we ní.»

† 26:53 Erom ya sojacekl liba ya sojambe là li baa ten itur iluob.

⁶⁵ U len' nnɔ ma nnɔ, nɛ bitɔtuɔrcienb ya cien kere' wɔn bugben ya lierl,[§] nɛ ki ye: «U suke' Uwien nɛ. Ta ji nuunh mɔnkunl. Ni cii' u suke' Uwien ma bo. ⁶⁶ Ni maaleh mila?» Nɛ bi ye: «U kpɛ mikuum nɛ.»

⁶⁷ Nɛn saan nɛ bi cereh u'nun bó tiñinsɛnt, ki kureh wɔ, nɛ bitɔb mɔ kpɔbreh wɔ itɛnpɛ, ⁶⁸ ki tɔkeh wɔ ki teh: «A yé Uwien ya Nigendkɛ Kristo la, bukre wà ñii' nɛ.»

Pier niɛ' ki ye wa ben Yesu

(Mark 14:66-72; Luk 22:56-62; San 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Tɔ, Pier kɛ uluo bo, nɛ upiitonsɔnl uba baa' ki lá tɔke' wɔ ki ye: «A'mɔ là te nin Galile ya *Yesu wuɔ nɛ.» ⁷⁰ Nɛ Pier niɛ' bi'kɛ ya nun bó ki ye: «Ma ben a ye á ye bà.» ⁷¹ U joh bunañɔjebu bó, nɛ upiitonsɔntɔ laa' wɔ, ki tɔke' binib bà te ni'saan nnɔ ki ye: «Ujɛ wuɔ mɔ là te nin Nasaret ya *Yesu nɛ.» ⁷² Nɛ u tí niɛ' ki pole' ki ye: «Ma ben ujɛ bugben.»

⁷³ Nì pukn' waamu, nɛ binib bà te ni'saan nnɔ baa' ki lá tɔke' wɔ ki ye: «Nì yé imɔn nɛ, a'mɔ yé *Yesu yaab ya uba nɛ; a'lenm nɛ wɔngɛh a yé nà bó yɔ.» ⁷⁴ Nɛ Pier cin' ki niɛh ki poleh ki teh «Ma ben ujɛ wuɔ nɔ. N nɛn' la, Uwien la dɔan nni.» Nɛ ukuojɛ pɔk ki muɔ' i ya tɔan bo. ⁷⁵ Nɛn saan nɛ Pier tiere' *Yesu bi tɔke' wɔ ma ki ye: «A li niɛ bolm mita kí ye nɔa ben nni nɛ kí yaan ukuojɛ í muɔ nnɔ.» Nɛ ki ñɛn' saali, ki tì muɔ' ki gbienɛ' cɛɛn.

27

Bi tuke Yesu ki jon' Pilat saan tibuur

(Mark 15:1; Luk 23:1-2; San 18:28-32)

¹ Nì faa' kutɛnɛsɔnsɔnku, nɛ bitɔtuɔrcienb nin Sufmɛ ya cienb kɛ kèle' ki bonde' ki liike' bi li tien ma kí ku Yesu. ² Bi lòlɛ' wɔ, nɛ ki taa' wɔ ki tì ñukn' gobina Pilat.

Sudas kpo' ma bo

(Ituon 1:18-19)

³ Tɔ, Sudas wà kuɔrɛ' *Yesu nnɔ laa' bi bun' *Yesu tibuur ki ye u kpɛ mikuum ma nnɔ, u'yɛnm ñaabe' ki gbien', nɛ u jiin' ilike ya kur pita nnɔ, wɔ í tì de bitɔtuɔrcienb nin Sufmɛ ya cienb, ⁴ nɛ ki tɔke' bɛ ki ye: «N bii' nɛ. N kuɔrɛ' unil wà ña ñmɔbe biil nɛ.» Nɛ bi ye: «Na yé ti ya gber, a'yaar nínɔ.» ⁵ Nɛ u taa' ilike ya kur nnɔ ki wiɛ' Uwien ya duku ni, ki siere', nɛ ki jon' ki tì jɔn' u'ba.

⁶ Tɔ, bitɔtuɔrcienb gɛngɛnde' ilike ya kur nnɔ, nɛ ki ye: «Nì yé misɛm ya like nɛ. Tì'yiko ña í tuo tí taa yì kí kpìen Uwien ya duku ya liklekl ni.» ⁷ Bi gbierɛ' ki liike' bi li tien yì ma, nɛ ki taa' yì ki de' umaar ya kpàabu, bɛ í li subeh bicɛnb. ⁸ Nɛn bo nɛ bi yih ni'saan «Misɛm ya kpàabu» haali nin fɛnfɛnnɔ.

⁹ Nì tien' *Uwien ya ñɔbonsɔknl Seremi là len' ma ki ye: «Bi taa' ilike ya kur pita nɛ; Israyɛl yaab là kpaan' udaan ya daaku ubien wà nnɔ, ¹⁰ nɛ ki de' umaar ya kpàabu. Yonbdaan là tɔke' nni ki ye nnɔ nɛ.»

Pilat bun' Yesu tibuur

(Mark 15:2-5; Luk 23:3-5; San 18:33-38)

¹¹ *Yesu se gobina Pilat ya nun bó, nɛ u niire' wɔ ki ye: «Sin, a yé Sufmɛ ya bɛr nɛ-ɛɛ?» Nɛ Yesu jiin' wɔ ki ye: «Sin nɛ ye nnɔ.» ¹² Bitɔtuɔrcienb nin Sufmɛ ya cienb biindeh Yesu, ama wa len' tuba. ¹³ Nɛ Pilat tɔke' wɔ ki ye: «Ña ciɛh bi biindeh nɛ mibiinm mà kɛ ya bol-ii?» ¹⁴ Ama *Yesu ña jiin' wɔ ñɔbonl liba mɔnɔn. Nɛn nɛ cuɔ' wɔ miyɔkm cɛɛn.

Bi bun' Yesu tibuur ki ye u kpɛ mikuum

(Mark 15:6-15; Luk 23:13-25; San 18:39-19:16)

¹⁵ Sufmɛ ya Pak ya nacenku kɛ nacenku ya yo la, Pilat tì í ñɛn lipekl ya nil wà linigol yíe wɔ nɛ kí wiɛ. ¹⁶ U ya yo ki laa' unil uba te lipekl ni u'yel kpéré', bi yih wɔ *Yesu Barabas.

¹⁷ Linigol taan' ma nnɔ, nɛ Pilat niire' lè ki ye: «Ni yíe í ñɛn nɛmɛ lipekl ni? *Yesu Barabas bii *Yesu wà bi yih wɔ *Kristo nnɔ?» ¹⁸ Pilat niire' nnɔ, kime u ben ki ye bitɔtuɔrcienb nin Sufmɛ ya cienb ñmɔbe kinɛnk nɛ *Yesu bo. Nɛn nɛ cèrɛ' bi taa' wɔ ki lá ñukn' wɔ.

§ 26:65 Sufmɛ bo kí kere liliɛrl ya tingi si: unil ya benku ni ben' bii u te uyensaa ni nɛ.

¹⁹ Uyo wà Pilat kɛ ki buh *Yesu tibuur nnɔ, nɛ u'po sɔn' ki tɔke' wɔ ki ye: «La taa a'gber kí kuɔn uje wà ɲa ɲmɔbe biil nɔ ya gber ni. Kime uje bugben bo, n dekn' tidɛknt kuɔnku kuu tù wiɛbe nni cɛɛn.»

²⁰ Ama bitɔtuɔrcienb nin Sufmbe ya cienb sure' linigol nnɔ ki ye lɛ n tɔke Pilat wɔ n wie be Barabas, kí ku Yesu. ²¹ Nɛ Pilat tí niire' be ki ye: «Bijɛb bile biɛ ni, ni yíe n wie u la?» Nɛ bi ye: «Wie Barabas.» ²² Nɛ Pilat niire' be ki ye: «Nnɔ la, *Yesu wà bi yih wɔ *Kristo nnɔ, n li tien wɔ mila?» Nɛ bi'ke ye: «Bɛ n kpe wɔ udɔpɔnpɔn bo.» ²³ Nɛ u tí niire' be ki ye: «U tén ki bi' li lɛ biil nɛ?» Nɛ bi tũɔreh ki wuureh ki gbiekeh ki teh: «Bɛ n kpe wɔ udɔpɔnpɔn bo.»

²⁴ Pilat laa' wa n fre kí tien niba, bi kpireh ki joh nɛ, nɛ u taa' miɲunm, ki nire' bi'nun bó, nɛ ki ye: «Ma te uje wuɔ ya kuum ni. Nì yé ni ya gber nɛ.» ²⁵ Nɛ bi'ke ye: «Cèrè u'kuum n li yé tinbi nin tì'bumu ya gber.» ²⁶ Pilat wie' be Barabas, ki cèrè' u'sojambe ñi' *Yesu inalebe, nɛ u taa' wɔ ki de' be n tì kpe wɔ udɔpɔnpɔn bo.

Sojambe leh Yesu

(Mark 15:16-20; San 19:2-3)

²⁷ Tɔ, Pilat ya sojambe nnɔ taa' *Yesu ki kɔn' Pilat den uluo bo, nɛ ki taan' bi'cɛkl ya sojambe kɛ, ki guɔn' ki linde' wɔ, ²⁸ ki gore' wɔ, nɛ ki taa' kuliermónmónku kuba ki goln' wɔ, ²⁹ ki taa' ikonkon ki lòn'lòn' uyukpɛkɛpi ki kpele' u'yul, ki taa' lilenbenl ki ɲukn' u'nɔjie ni, nɛ ki gbaandeh u'nun bó, ki leh wɔ ki teh: «Sufmbe ya bɛrɔ, ti fuondeh ɲɛ-a!» ³⁰ Nɛ ki cɛreh u'bo tiɲinsɛnt, ki taah lilenbenl nnɔ ki kpaakeh u'yul bo. ³¹ Bi lè' wɔ ki tì gben', nɛ ki gore' kuliermónmónku nnɔ, ki taa' u'wengolkaar ki jiin' ki goln' wɔ, nɛ ki taa' wɔ ki bure' be n tì kpe udɔpɔnpɔn bo.

Bi kpe' Yesu udɔpɔnpɔn bo

(Mark 15:21-32; Luk 23:26-43; San 19:17-27)

³² Bi tì ñɛh udu ni ma nnɔ, nɛ ki cende' uje uba bi yih wɔ Simɔn, u yé Sirenn ya du ya nil nɛ. Bi cuo' uje bugben ki wɔbn' wɔ, wɔ n tuke *Yesu ya dɔpɔnpɔn. ³³ Bi tì baa' niba saan, bi yih nɛ Golgota, ni'tingi si: «Kuyukpɔbku ya Bùol.» ³⁴ Nɛ ki taa' midaam mà cuuke' nà to kerkeri ki de' Yesu, ki ye wɔ n ñu. U lèn', nɛ ki yìe' ka ñun'.

³⁵ Sojambe nnɔ kpe' wɔ udɔpɔnpɔn bo. Nɛ ki taa' u'wengolkaar ki fũɔrè' imúɔn ki gbiire' tũ, ³⁶ nɛ ki kɛ ni'saan ki gu wɔ. ³⁷ Bi là kele' nà cèrè' bi kpe' wɔ nnɔ ki teb'n' u'dɔpɔnpɔn bo u'yul bó. Bi là kele' ki ye: «Sufmbe ya bɛr *Yesu sɔ nɔ.» ³⁸ Bi kpe' idukond ile mɔ u'saan idɔpɔnpɔn bo, bi kpe' uba u'nɔjie bó, ki kpe' u'tɔ u'nɔgen bó.

³⁹ Binib bà gèbreh ni'saan nnɔ sukreh wɔ ki gònbeh iyul ki tɔkeh wɔ ⁴⁰ ki teh: «Sin wà ye a li bere Uwien ya duku kí liebe kí mɛ kù iwien ita nnɔ, ɲmien a'ba-a! A yé Uwien ya Bijɛ la, jiiire ní udɔpɔnpɔn wuu bo-a!»

⁴¹ Nɛ bitɔtuɔrcienb nin Yiko ya wɔnwɔknb nin Sufmbe ya cienb mɔ leh wɔ ki teh: ⁴² «U ɲmien' binitɔb nɛ, ka n fre kí ɲmien u'ba-a! U yé Israyel yaab ya bɛr la, wɔ n jiiire ní udɔpɔnpɔn wuu bo fɛnfennɔ, ɲɔ tí teke wɔ kí ji. ⁴³ U du Uwien bo nɛ, ki tɔke' ki ye u yé Uwien ya Bijɛ. Uwien yíe wɔ la, wɔ n ɲmien wɔ fɛnfennɔ.»

⁴⁴ Nɛ idukond yà bi kpe' yè u'saan idɔpɔnpɔn bo nnɔ mɔ sukreh wɔ nnɔ.

Yesu ya kuum udɔpɔnpɔn bo

(Mark 15:33-41; Luk 23:44-49; San 19:28-30)

⁴⁵ Tɔ, kuwensiiku ya yo nɛ nì ci' ki biike' utingben kɛ bo ki tì baa' kutaajuɔku tikur tuta ya yo. ⁴⁶ Nì tuoh tikur tuta ya yo nɛ *Yesu wuure' ufaa bo ki ye: «Eli, Eli, lama sabaktani?» Nì'tingi si: «N'Wien, n'Wien, be tien' a wie' nni?»

⁴⁷ Binib bà se ni'saan nnɔ ya biba ɲa ci' u wuure' ki ye bà mɔnmɔnm nɛ ki ye: «U lii yih Eli nɛ.» ⁴⁸ Nɛ bi'ni uba sɛn' i ya tãan bo ki jon' ki tì yuure' ticitɔnt, ki lá sèkn' midɛɲmiɲmiikm miba ni, ki taa' ki tuun' lilenbenl bo, ki tɛnde' ki kòle' u'ñɔbu ki ye wɔ n muɔrè. ⁴⁹ Nɛ bà sɛn nɔ ye: «Dàan, tí liike *Eli li baa kí lá ɲmien wɔ bii wa n baa.»

⁵⁰ Nɛn saan nɛ *Yesu tí wuure' ufaa bo, nɛ ki kpo'. ⁵¹ U ya yo nɛ kukpɛlɛkɛkɛkɛkɛku kùà bore' Uwien ya duku ni bolm mile nnɔ kɛrè' ku'siik ni paaki ki tì ci' tingi. Kitink jènge',

iten yeyekre', ⁵² ikul bibiire', ne Uwien cère' binib bà là pɛ u'sen bo ki kpo' nnɔ mɛkre' ki yebe. ⁵³ Bi ñen' ikul ni, ne *Yesu mɛkre' uyo wà bitenkpiib ni nnɔ, bi kɔn' Uwien ya du Yerusalem ni, ki cère' binib laa' bɛ ki yebe.

⁵⁴ Sojambe kobk ya cien nin sojambe bà te *Yesu saan ki gu wɔ nnɔ laa' kitink jènge' ma, ki laa' tibont tà ke tien' nnɔ, ne nì cuo' bɛ bujewanbu ki gbien', ne bi ye: «Imɔn, uje wuɔ mɔnbe ki yé Uwien ya Bijɛ nɛ.» ⁵⁵ Bipiib biba mɔ là te ni'saan ki yebe, ki se fɔnfɔkm ki likeh. Bi là ñen' haali Galile ne ki pɛ u'bo ki toreh wɔ. ⁵⁶ Bi'ni biba si: Mari Madelenn nin Saak nin *Yosef ya naa Mari nin Sebede ya bijieb ya naa.

Yesu ya subm

(Mark 15:42-47; Luk 23:50-56; San 19:38-42)

⁵⁷ Nì juɔre', ne ufàadaan uba baa' ní ki yé Arimate ya nil, bi yih wɔ *Yosef. U mɔ là yé *Yesu ya panpaanke nɛ. ⁵⁸ U jon' Pilat saan ki tì tɔke' wɔ ki ye u tuo' la, wɔ í cèbe wɔ *Yesu ya gbɛnent. Ne Pilat de' usen ki ye bɛ í cèbe wɔ tù. ⁵⁹ Ne *Yosef taa' *Yesu ya gbɛnent, ki taa' kukpɛlɛfɛnku ki tenten' tù, ⁶⁰ ki taa' tù ki tì ble' ufele uba ni, ki binde' kutengbengbenku kuba, ki biin' bufɛnañbu ne ki bure'. U là cère' bi cube' ufele nnɔ kujɔtenku kuba ya kele ni ne ki de' wɔn bugben. Ba laan là sube' nil len.* ⁶¹ Mari Madelenn nin Maritɔ nnɔ mɔ là te ni'saan, ki ke likul nnɔ ya nun bó.

Sojambe gu Yesu ya kul

⁶² Lidaali là bi bondeh *Saba ya daali nnɔ gèbre', nì faa' ne bitɔtuɔrcienb nin *Farisienmbe taan' ki jon' Pilat saan, ⁶³ ki tɔke' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, ti tiere' ki ye utonnɛndaan nnɔ là fuobe ma nnɔ, u là ye u kpo' la, wienta daali u li mɛkre bitenkpiib ni. ⁶⁴ Nɛn bo, cère sojambe í li gu u'kul, ki tì baa' wienta daali, ɲɔ u'panpaankaab la baa kí lá suu kí ñen u'gbɛnent, kí tɔke binib kí ye u mɛkre' bitenkpiib ni nɛ. Bi tien' nnɔ la, ku ya tonnenfɔrkaaku li cɛn kukpiɛku.» ⁶⁵ Ne Pilat ye: «Sojambe sɔ. Li joh men ki tì cère bɛ í li gu u'kul ni yé ma bo.» ⁶⁶ Ne bi bure' ki tì pɔle' ki dieke' litenl là bi likul nnɔ, ki cère' sojambe nnɔ gu.

28

Yesu mɛkre' bitenkpiib ni

(Mark 16:1-10; Luk 24:1-12; San 20:1-10)

¹ *Saba ya daali gèbre', kutaaku kùà li faa nnɔ, ne Mari Madelenn nin Maritɔ wɔre' ki fii' ki jon' bɛ í tì gɔnde likul nnɔ. ² I ya tàan bo ne kitink jènge' ki gbien', ne Yonbdaan ya tond uba ñen' paaki bó ní, ki lá biire' litenl nnɔ ki binde' lè, ki kèle' li'bo. ³ U windeh ten utemeknde, ne u'wengolkaar pìen tein. ⁴ Sojambe bà gu likul nnɔ laa' wɔ ma nnɔ, bujewanbu cuo' bɛ cɛn. Bi'gbɛnent ɲɔh, ne bi fifike'.

⁵ Ne utond nnɔ tɔke' bipiib nnɔ ki ye: «Ninbi, la fenge men. N ben ni nuunh *Yesu wà bi là kpɛ' wɔ udɔpɔnpɔn bo nnɔ nɛ. ⁶ Wa ji te niɛ saan. U mɛkre' ten u là len' ma bo nɛ. Dɛn men, kí liike u là dɔ nà saan. ⁷ Jo men tonm kí tì tɔke u'panpaankaab kí ye u mɛkre', ki liere' bɛ ki bure' Galile bó ɲɔ. Bi li tì lɛ wɔ nɛn bó nɛ. N ɲmɔbe tun ne í tɔke nɛ.»

⁸ Ne bipiib nnɔ pɔk ki siere' likul nnɔ saan; bujewanbu ɲmɔbe bɛ, ama bi'yɛnm men sɔnge cɛn ne bi tiinh ki joh bɛ í tì tɔke *Yesu ya panpaankaab Uwien ya tond nnɔ tɔke' bɛ nà nnɔ.

⁹ Bi joh ma nnɔ nɛ *Yesu cende' bɛ usen ni, ki fuonde' bɛ. Ne bi gbaan' u'nintuɔli, ki cuo' u'tàan ki puke' wɔ. ¹⁰ Ne u tɔke' bɛ ki ye: «La fenge men. Li joh men kí tì tɔke n'panpaankaab kí ye bɛ í li joh Galile. Bi li tì lɛ nni nɛn bó nɛ.»

Bi pèn' Sojambe ilike bɛ í tɔke kí ye Yesu ɲa mɛkre'

¹¹ Uyo wà bipiib nnɔ joh nnɔ, ne sojambe bà gu *Yesu ya kul nnɔ ya biba jon' Yerusalem, ki tì tɔke' bitɔtuɔrcienb bi laa' nà ke. ¹² Ne bitɔtuɔrcienb nin Sufmbe ya cienb taan' ki kèle' ki gbierɛ', ne ki ñen' ilike ì yebe ki de' sojambe nnɔ, ¹³ ki tɔke' bɛ ki ye: «Li joh men kí li

* 27:60 Sufmbe là subeh bitenkpiib nnɔ nɛ.

tòkeh binib ki teh ni dɔ kuñonku ki gɔh, nɛ u'panpaankaab baa' ki lá sun' ki ñen' wɔ likul nnɔ ni. ¹⁴ Pilat cii' la, tinbi nɛ li duɔn u'yɛnm kí ñen nɛ len.»

¹⁵ Sojambe nnɔ teke' ilike nnɔ, nɛ ki jon' ki tì tien' bi tòke' bɛ ki ye ma bo. Nɛn bo nɛ bi kpaandeh tigber nnɔ Sufmbe ni haali nin dinnɔ.

Yesu sɔn' u'panpaankaab uɣɛndun ni ni'ke saan

(Mark 16:14-18; Luk 24:36-49; San 20:19-23; Itùon 1:6-8)

¹⁶ Tɔ, *Yesu ya panpaankaab piik nin uba nnɔ jon' Galile ni, lijuɔl là *Yesu là yien' bɛ li'bo nnɔ bo. ¹⁷ Bi laa' wɔ ma nnɔ, nɛ ki gbaan' u'nintuɔli ki puke' wɔ. Ama bi'ni biba jieh.

¹⁸ Nɛ *Yesu nɛkn' bɛ ki tòke' bɛ ki ye: «Uwien de' nni mituɔm kɛ paaki nin tingi. ¹⁹ Nɛn bo, li joh mɛn inibol kɛ saan, kí tì tien bɛ n'panpaankaab, kí sɔi bɛ Uwien ya ñunm, Baa nin Bijɛ nin *Mifuoñaanm ya yel bo, ²⁰ kí wɔkn bɛ bɛ í li boh n tòke' nɛ nà kɛ nnɔ. Ní li bɛn kí ye n te ni'saan uyo kɛ kí tì baa uɣɛndun ya gbenm.»

Tigbɛmɔnmɔnt tà

Mark

kele' tù nnɔ

Nà wɔngɛh kugbɔnku kuu te ma bo

Mark ɲa yé Yesu ya tondb piik nin bile nnɔ ya uba. Ama u cii' Yesu ya gber Pier nin Pɔl saan nɛ, kimɛ u tien' bi'saan ki wuɔke'. U kele' kugbɔnku kuu ki de' binib bà nnɔ ya biba ɲa yé Sufmbɛ. Wa kele' ku'ni bi maa' Yesu ma bo, ka kele' Yesu len' tigber tà nnɔ mɔ nì fòke, ama u tùɔre' ki kele' Yesu sɔnsɔn' itùon yà nin u tien' miyɔkm ya bont tà kɛ, ki wuɔn' Yesu buu' biwiɛnb nin wɔn nin Sufmbɛ ya ciɛnb finfinde' ma bo nɛ.

Mark cin' u'gbɔnku ma nnɔ, u wuɔn' ki ye Yesu yé Uwien ya Bijɛ nɛ (1:1), ki tì tonde' nin wɔn Yesu, Uwien ya Bijɛ ya kuum udɔpɔnpɔn bo ya gber (15:39).

Bi li fre kí gbiire Mark ya gbɔnku ibɔk ile. Libɔkkpiɛkl cinh liyul 1:1 kí tì baa iyul 8:26 nɛ libɔkliel cinh iyul 8:27 kí tì baa 16:20. Kugbɔnku kuu ya bɔkkpiɛkl ni (1:1–8:26), Yesu buu' biwiɛnb, ki ɲɔre' isɛnpol binib saan, ki wɔkn' binib Uwien ya gber. Ama wa yíe binib ń bende u yé udaan wà nɛ ka toh binib mɔ ń tɔke u yé udaan wà. Kugbɔnku kuu ya bɔkliel ni (8:27–16:20), Mark yíe wɔ ń wuɔn binib kí ye Yesu yé Uwien ya Bijɛ nɛ. U yé Uwien ya Bijɛ ma nnɔ, nɛ cèrɛ' u teh miyɔkm ya bont.

Imɔn, Yesu yé Uwien ya Bijɛ nɛ, ama u tuo' ki tien' u'ba unisaal ki tuo' Uwien ya ɲɔbu bó, ki jin' ijend ki tì kpo' udɔpɔnpɔn bo.

San wà siih binib Uwien ya ɲunm ya gber

(Matie 3:1-12; Luk 3:1-18; San 1:19-28)

¹ *Uwien ya Bijɛ *Yesu Kristo ya gbɛmɔnmɔnt ya cinm. ² Tù cin' tɛn *Uwien ya ɲɔbɔnsɔknl Esayi là kele' ma u'gbɔnku ni ki ye:

«Liike, n li sɔn n'tond wɔ ń liere ɲɛ,

kí lá tùɔre a'sɛn.

³ Udaan uba te kupenpelku ni ki wuureh ki teh:

«Tùɔre mɛn Yonbdaan ya sɛn,

kí cubn u'sɛngbenmu kí de wɔ.» »

⁴ Nnɔ nɛ San wà siih binib Uwien ya ɲunm baa' ki te kupenpelku ni, ki kpaandeh ki teh: «Lèbre mɛn ní'tetem, ń sù nɛ Uwien ya ɲunm ɲɔ Uwien ń fèrɛ nɛ ní'biere.» ⁵ Nɛ Sude ya tinfenm yaab kɛ nin Yerusalem yaab kɛ bàareh u'saan ki kpiireh bi'biere, nɛ u siih bɛ Uwien ya ɲunm Sude ya kpenl ni.

⁶ San là guo liliɛrl là nnɔ bi taa' ɲɔkma ya kobr nɛ ki lòn' lè. U là gbin kugbɔnku ya ningbenl nɛ u'ciɛk ni. U là jinh inacu nin tisiir nɛ. ⁷ U là tɔkeh linigol nnɔ ki teh: «Uba li paan n'puoli bó ní ki ɲmɔbe mituɔm ki cɛn' nni. Ma kpe ń bùɔn kí lore u'taceningben. ⁸ Min taa' miɲunm nɛ ki sù' nɛ Uwien ya ɲunm. Wɔn nɛ lá li cèrɛ *Mifuoɲaanm ń jiiire ní ni'bo.»

San sù' Yesu Uwien ya ɲunm

(Matie 3:13-4:11; Luk 3:21-22; 4:1-13)

⁹ Tɔ, i ya dɛn nɛ *Yesu ɲɛn' Nasaret, udu wà te Galile ya tinfenm ni nnɔ ki baa' San saan. Nɛ San sù' wɔ Uwien ya ɲunm Sude ya kpenl ni. ¹⁰ *Yesu ɲɛh miɲunm ni uyo wà nnɔ nɛ ki laa' kutaaku kere', ki laa' *Mifuoɲaanm jiih ní ki naan unɛnjel, ki lá kèlɛ' u'bo. ¹¹ Nɛ unieke uba ɲɛn' paaki bó ní ki ye: «Sin, a yé n'bijɛ nɛ, n yíe ɲɛ nɛ n'yɛnm sɔngɛ a'bo.»

Satan biike' Yesu

¹² I ya tàan bo, nɛ *Mifuoɲaanm taa' *Yesu ki jon' kupenpelku ni. ¹³ U là tien' len iwien pinan nɛ, nɛ *Satan bìkreh wɔ. U te nin kumuɔku ni ya went nɛ, nɛ Uwien ya tondb toreh wɔ.

Yesu cin' u'tuonl Galile ni

¹⁴ Tɔ, nì tete ne bi lá cuo' San ki pekñ'. Ni ya puoli bó ne *Yesu jon' Galile ki tì kpaandeh Uwien ya gbemɔnmɔnt, ¹⁵ ki teh: «Uyo baa'-a! Uwien ya bel nekñ' ní ɲɔ. Lèbre men nì'tetem, kí teke tigbemɔnmɔnt kí ji.»

Yesu yin' bijenbeb binan be ní paan u'bo

(Matie 4:18-22; Luk 4:14-15; 5:1-11)

¹⁶ *Yesu cuonh ki kpàakeh Galile ya ñunciem, ne ki laa' Simɔn nin u'ninje Andre te ki wienh bubebu. Bi là yé bijenbeb ne. ¹⁷ Ne u tɔke' be ki ye: «Paan men n'bo ní, ɲɔ ní cère ní li taakeh binib ki dienh nni.» ¹⁸ Bi dàan' bi'bàan i ya tàan bo, ne ki paan' u'bo.

¹⁹ U jende' waamu ki pukñ', ne ki tí laa' Sebede ya bijieɓ Saak nin u'ninje San te bi'ñerbu ni, ki tùareh bi'bàan. ²⁰ *Yesu yin' be i ya tàan bo ne bi dàan' bi'baa Sebede nin u'tonsɔn buñerbu nnɔ ni, ki paan' u'bo.

Yesu ɲɔre' usenpol uje uba saan

(Luk 4:31-37)

²¹ Yesu nin u'panpaankaab tì baa' Kapernawum ya du ni. *Saba ya daali ne *Yesu kɔn' bi'taanl ya duku ni, ki wɔknh binib Uwien ya gber. ²² Nì cuo' binib bà cengeh u'bó nnɔ miyɔkm cɛen, kime wa wɔknh be ten *Yiko ya wɔnwɔknb wɔknh ma bo, u wɔknh be ten unil wà du u wɔknh nà bo ne.

²³ Uje uba mɔ là te *Sufmbe ya taanl ya duku nnɔ ni usenpol ɲaake wɔ, ne u wuure' ²⁴ ki ye: «Nasaret ya Yesu, tinbi nin sin tu le ne? A baa' á lá boln te ne-εε? N ben a yé udaan wà. A yé Uwien ya Niñaan ne.» ²⁵ Ne *Yesu tien' u'bo ki ye: «Ŋmile, kí siere uje wuɔ saan.» ²⁶ Ne usenpol nnɔ ñɔnñɔnge' uje nnɔ nin ufaa, ki wuure' ki gbien', ne ki siere' u'saan. ²⁷ Ne nì cuo' bi'ke miyɔkm cɛen. Nen saan ne bi niireh tɔb ki teh: «Nì yé be sɔ? U wɔknh miwɔkñfɛnm ne ki du mi'bo-a, ki wɔbndeh isenpol mɔnɔn ì tuonh u'ñɔbu bó-a!»

²⁸ Nen bo ne *Yesu ya yel kpére' Galile ya tinfenm ni ni'ke saan.

Yesu buu' binib bà bun iwien ke ya bol

(Matie 8:14-17; Luk 4:38-41)

²⁹ *Yesu nin bà pe u'bo nnɔ ñen' litaanl ya duku nnɔ ni, ne ki jon' Simɔn nin Andre den. Saak nin San mɔ piere' be. ³⁰ Tɔ, Simɔn ya cɔbnaa dɔ ki bun, u'gbenent ton. Ne bi pɔk ki tɔke' *Yesu ki ye u bun, ³¹ ne u baa' u'saan ki cuo' u'nuɔ ki fin' wɔ. U'gbenent sɔnge' ne u cènde' be.

³² Ni'daali ya tajuɔku uwien lu' ma nnɔ, ne bi tukeh bà bun iwien ke ya bol nin isenpol ɲaake bà nnɔ ke ya bol ki bàareh *Yesu saan. ³³ Udu nnɔ ya nib ke là taan' Simɔn nin Andre den ne bunañɔbu saan. ³⁴ Ne *Yesu buu' binib bà bun iwien ke ya bol bi yebe, ki ɲɔre' isenpol binib saan ì yebe ka cèreh ì lienh, kime ì ben wɔ.

Yesu tɔke' binib Uwien ya gber Galile ya tinfenm ni

(Luk 4:42-44)

³⁵ Utenɲafaa ne *Yesu fii' nì blike ki ñen' ki jon' nib ɲa te nà saan ki tì kàareh. ³⁶ Ne Simɔn nin u'tɔntɔknlieb mɔ fii' ki ñen', ki nuunh wɔ, ³⁷ bi tì laa' wɔ ma nnɔ, ne ki tɔke' wɔ ki ye: «Binib ke nuunh ɲe ne.» ³⁸ Ne u tɔke' be ki ye: «Tí jo men nitɔnn bó, itengbaan yà te kɔnkɔnm nnɔ ni ɲɔ ní tì tɔke Uwien ya gber ni'mɔ bó. Kime nen bo ne n baa'.» ³⁹ Ne ki taa' be ki jon' Galile ya tinfenm ke ni, ki tì kɔh Sufmbe ya táan ya dur ni, ki kpaandeh Uwien ya gber, ki ɲuɔh isenpol binib saan.

Yesu cère' ujend uba lùore'

(Matie 8:1-4; Luk 5:12-16)

⁴⁰ Ujend uba baa' *Yesu saan, ne ki gbaan' u'nintuoli, ki gbáan' wɔ ki ye: «A yíe la, a li fre kí cère ní lùore.» ⁴¹ Yesu muɔ' wɔ micɛɛkm cɛen, ne ki tende' u'nuɔ, ki me' wɔ, ki tɔke' wɔ ki ye: «N yíe, lùore.» ⁴² I ya tàan bo ne lijendl nnɔ pɔk ki gben' ne u lùore'. ⁴³ Nen saan ne *Yesu tɔke' wɔ ki ye wɔ ní li joh, ne ki kpekpe' u'bo, ⁴⁴ ki ye: «Liike a'yul bo ki la tɔke nil, ama jo tí tì le utɔtuørke, kí tien milùorm ya tuør! ten Moyis là ye be ní li teh ma bo. Nen ne li wuɔn kí ye a lùore'.» ⁴⁵ Ama uje nnɔ bure' ma nnɔ, u tì kpaandeh tigber nnɔ

ni'ke saan ne. U tien' nno ma nno, ne *Yesu ŋa ji li fre kí kò du uba ni, ka bòle'. U là juonh idugbaan ne nib ŋa te nà saan. Ne binib ñeh ni'ke bó ki bàareh u'saan.

2

Uje uba ya tàan nin u'nuò faan' Yesu cèrè' u faake'
(*Matie 9:1-8; Luk 5:17-26*)

¹ Iwenkàanke gèbre', ne *Yesu liebe' ki jon' Kapernawum ya du bó. Binib cii' u te u càan' iden yà nno ni, ² ne linigol taan' ni'saan ki yebe haali fɛnm ŋa ji tì te nañòbu ni mɔnɔn. Ne u tòkeh be Uwien ya gber. ³ Tò, binib biba tuke' uje uba u'tàan nin u'nuò ke faan' ki baa' Yesu saan. Binib binan ne là tuke' wò. ⁴ Linigol nno bo ba ní fre kí taa wò kí nènde *Yesu ma nno, ne ki don' u te kudulekaaku kùà ni nno ya paaki, ki cube' libònl u se nà saan nno, ne ki taa' uje nno ki kuɔn' ki yekn' nin linagenl nno ki ble' *Yesu ya nun bó. ⁵ *Yesu laa' bi teke' wò ki jin' ma nno, ne u tòke' uje nno ki ye: «N'buke, n fèrè' ŋe a'biere ŋò.»

⁶ *Yiko ya wɔnwɔknb biba ke ni'saan ki maaleh bi'fèl ni ki teh: ⁷ «Be tien' uje wuò lienh nò nno? U sukreh Uwien ne. Uwien baba ŋa ñí la, ŋme li fre kí fèrè binib bi'biere?» ⁸ *Yesu pòk ki bende' u'yenm ni bi maaleh ma bo ne ki niire' be ki ye: «Be tien' ni maaleh nò nno ni'yenm ni? ⁹ Ni le ba faa? Ní tòke uje wuò kí ye n fèrè' wò u'biere ne faa bii wò ní fii kí yuure u'nagenl kí li cuonh ne faa? ¹⁰ Nen bo, n li wuɔn ne kí ye Unil ya Bijè ŋmòbe mituɔm uɔendun wuu ni wò ní fèrè binib bi'biere.» Ne ki tòke' uje wà ya nuò nin u'tàan faan' nno ki ye: ¹¹ «N lienh sin ne, fii kí yuure a'nagenl, kí li kunh.»

¹² I ya tàan bo ne u fii' ki yuure' u'nagenl ki ñen' saali bi'ke ya nun bó. Nì cuo' bi'ke miyòkm cɛen ne bi pèkeh Uwien ki teh: «Ti fii' ma, ta laan laa' niè ya bonn ya tunbu.»

Yesu yin' Lefi wò ní paan u'bo
(*Matie 9:9-13; Luk 5:27-32*)

¹³ *Yesu liebe' ki jon' Galile ya ñuncienm ya gbaal, ne binib ligol bàareh u'saan, u tòkeh be Uwien ya gber. ¹⁴ U joh ma nno ne ki laa' ulenpotekl uba ke lenpotekbùol, bi yih wò Lefi u yé Alfe ya bije. Ne *Yesu tòke' wò ki ye: «Paan n'bo ní.» Ne u fii' ki paan' u'bo.

¹⁵ Ni ya puoli bó ne *Yesu te Lefi den ki jinh tijier. Bilenpotekb ligol nin bibierdenb mò là ke wɔn nin u'panpaankaab saan ki jinh tijier, kime bi là paakeh u'bo ki yebe. ¹⁶ *Yiko ya wɔnwɔknb biba, bà yé *Farisienmbe nno laa' *Yesu nin bilenpotekb nin bibierdenb te ki jinh tijier ma nno ne bi niire' u'panpaankaab ki ye: «Be tien' u te ki jinh nin bilenpotekb nin bibierdenb-i?»

¹⁷ *Yesu cii' bi len' ma bo, ne ki tòke' be ki ye: «Binib bà ŋmòbe laanfie ŋa nuunh dɔktie, bà bun ne nuunh dɔktie. Ma baa' ní yin nimònb, n baa' ní yin bibierdenb ne.»

Uñòlòle ya gber
(*Matie 9:14-17; Luk 5:33-39*)

¹⁸ Uyo uba ne San ya panpaankaab nin *Farisienmbe là lùo buñòbu, ne binib biba baa' ki lá niire' *Yesu ki ye: «Be tien' San ya panpaankaab nin *Farisienmbe yaab lùoh buñòbu a'yaab ben ŋa lùoh?» ¹⁹ Ne u jiin' be ki ye: «Binib bà bi yin' be upiikuɔn li fre kí lòle buñòbu uyo wà piice laan te bi'saan-ii? Piice laan te bi'saan la, ba ní fre kí lòle ñòbu. ²⁰ Ama uyo uba we ní be ní ñen piice nno bi'saan ufaa. U ya yo ne bi li lòle buñòbu.» ²¹ Ne ki tí ye: «Uba ŋa ní taa kpelcefɛnku ya jenl kí lekn lilièrkpaal. U tien' nno la, kukpelcefɛnku ya jenl nno li kere lilièrkpaal nno ne libònl nno ní yebre kí pukn. ²² Uba mò ŋa ní taa midaam mà ŋa laan muò' ki ben' kí pieke iyòkpaan ni. U tien' nno la, midaam nno li kprien iyòl nno, kí wule kí ñende ne iyòl nno mò ní saa. Bi piekeh midaam mà ŋa laan muò' ki ben' iyòfɛn ni ne.»

Saba ya daali ya gber
(*Matie 12:1-8; Luk 6:1-5*)

²³ *Saba uba ya daali ne *Yesu nin u'panpaankaab gèbreh ikpàan iba ni. Bi cuonh ki joh ma nnò ne u'panpaankaab coh ijifen* ki cienh. ²⁴ Ne *Farisienmbe niire' *Yesu ki ye: «Be tien' a'panpaankaab teh yiko kùòn' nà *Saba ya daali?» ²⁵ Ne u tòke' be ki ye: «Na laan kaan' *Dafid là tien' ma bo ne-εε? Wòn nin u'nib ña là ñmòbe jier ma mikònm cuo' be nnò ²⁶ u kòn' Uwien ya ninbonl ni, uyo wà Abiyatar là yé bitòtuòrcienb ya cien nnò, ki taa' kpònò wà bi taa' ki de' Uwien nnò ki ñmòn', ne ki de' wòn nin bà tòke nnò bi'mò ñmòn'. Ama bitòtuòrkaab baba ne là ñmòbe usen be ñ ñmòn kpònò nnò.» ²⁷ Ne ki tòke' be ki ye: «Unisaal bo ne Uwien sien' *Saba ya daali, na yé *Saba ya daali bo ne Uwien ñen' unisaal. ²⁸ Nen bo, Unil ya Bijé ne ñmòbe usen wò ñ wuòn bi li tien nà haali *Saba ya daali mònòn.»

3

Uje uba ya nuò uba faan', Yesu cèrè' u faake' Saba ya daali

(Matie 12:9-14; Luk 6:6-11)

¹ *Saba uba ya daali ne *Yesu tí lièbe' ki kòn' *Sufmbe ya taanl ya duku ni. Uje uba mo te len u'nuò uba faan'. ² Ne bi sekndeh ki likeh u li cèrè uje nnò ñ faake *Saba ya daali bii wa ñ cèrè wò ñ faake, kime bi là nuunh bi li dule nà bo kí biin wò ne. ³ Ne *Yesu tòke' uje wà ya nuò faan' nnò ki ye: «fii kí sere siik ni.» ⁴ Ne ki niire' be ki ye: «*Saba ya daali la, unil ñmòbe usen wò ñ tien nà mòn bii nà bre ne? U ñmòbe usen wò ñ ñmien unil bii wò ñ ku wò ne?» Ba jiin' wò. ⁵ Ne u liike' be ki gòbre' ki bòn' nin ubenpiebe, u'yenm saa' bi'yufaa bo, ne u tòke' uje wà ya nuò faan' nnò ki ye: «Tènde a'nuò.» U tènnde' u'nuò ne u jire' u'ciem. ⁶ Nen saan ne *Farisienmbe ñen', ki taan' ki kèlè' i ya tàan bo nin Herod yaab be ñ gbiere kí liike bi li tien ma kí ku Yesu.

Linigol taan' Yesu saan

⁷ Ne *Yesu nin u'panpaankaab siere' ni'saan ki bure' miñuncienm bó, ne linigocienl paan' u'bo. Linigol nnò ñen' ní Galile ya tinfenm ni nin Sude ya tinfenm ni ⁸ nin Yerusalem ni nin Idume ya tinfenm ni nin mitinfenm mà te Sude ya kpenpuol nnò ni nin Tir nin Sidon ya tinfenm ni ne. Bi là yebe cèen ne. Bi cii' *Yesu teh miyòkm ya bont ma nnò ne cèrè' bi baa' u'saan. ⁹ Ne u tòke' u'panpaankaab ki ye be ñ taa buñerbu kí pùkn miñunm bo wò ñ kò ñò linigol nnò la pèbe wò. ¹⁰ Kime u là cèrè' binib faake ki yebe ma nnò ne biwieb ke kpieleh be ñ nènnde kí me wò. ¹¹ Isenpol yà ñaake binib nnò laa' wò la, ì cèreh bi gbaandeh u'nintuoli ne ki wuureh ki teh: «A yé Uwien ya Bijé ne.» ¹² Ama *Yesu tengeh isenpol nnò bo ne ki teh ì la cèrè binib ñ bende u yé udaan wà.

Yesu gènde' u'tondb piik nin bile

(Matie 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³ Ni ya puoli bó ne *Yesu don' lijuòl bo, ki yin' u yé binib bà nnò. Bi baa' u'saan, ¹⁴ ne u gènde' binib piik nin bile be ñ li tuu ki te u'saan, ne ki yin' be u'tondb. U gènde' be wò ñ li sòn h be bi tì tòkeh binib tigbèmmòmònt ne, ¹⁵ kí li ñmòbe mituòm ki ñuòh isenpol binib saan. ¹⁶ U gènde' binib piik nin bile bà nnò ya yel sò: Simòn, u baan' wò Pier ¹⁷ nin Sebede ya bijieb Saak nin u'ninje San, u baan' be Bowanerges, ni'tingi si: «itetien ya nib» ¹⁸ nin Andre nin Filip nin Batelemi nin Matie nin Toma nin Alfe ya bije Saak nin Tade nin Simòn wà ya nun mòn u'du ya gber bo ¹⁹ nin Sudas Iskariyot wà lá li kuòre wò nnò.

Biba ye Yesu ñmòbe Belsebul ya tuòm ne

(Matie 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10)

²⁰ *Yesu kun' ne linigol tí taan' u'saan haali wòn nin u'panpaankaab ña tì ñmòbe fènm be ñ ji jier mònòn. ²¹ U'den yaab cii' nì te nnò ne bi baa' be ñ taa wò. Kime bi maaleh ki teh u waare' ne.

²² Tò, Yiko ya wònwòknb bà ñen' Yerusalem bó ní nnò lienh ki teh Belsebul ne ñaake wò. Wòn isenpol ya cien ne dienh wò mituòm u ñuòh isenpol binib saan. ²³ Ne u yin' be ki pòn' be mikpenjenm ki ye: «*Satan li tien mila kí ñòre wòn *Satan? ²⁴ Libel liba ya nib

* 2:23 Liike Matie 12:1.

bore' tɔb ki kɔnh bi'ɣmiel ni la, libel nnɔ li juore fɛnm nɛ. ²⁵ Iden iba mɔ ya nib bore' tɔb ki kɔnh bi'ɣmiel ni la, iden nnɔ li juore fɛnm nɛ. ²⁶ Nɛn bo nɛ *Satan liebe' ki kɔnh nin u'ba la, u li gben kɔ juore fɛnm nɛ.

²⁷ «Uba ɣa ɳ fre kɔ ufɛfaa den kɔ fie u'bont ka ɣmɔbe tuɔm mɔ u li kpiɛ kɔ lɔle wɔ kɔ yaan. U lɔle' wɔ la, u ya yo nɛ u li fre kɔ u'den kɔ fie u'bont kɛ. ²⁸ N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, Uwien li fɛre binib bi'biere kɛ, kɔ fɛre bɛ bi suke' wɔ isuk ɔ yebe ki kɛ ma kɛ. ²⁹ Ama, unil suke' *Mifuoɳaanm mɛn la, Uwien ɣa ɳ fɛre wɔ, u'biere li juore u'bo nɛ haali uyo wɔ ɣa ɣmɔbe gbenm.» ³⁰ Bi tɔke' wɔ ki ye usɛnpol nɛ ɣaake wɔ ma nnɔ, nɛ cɛre' u len' nnɔ.

Yesu ya naa nin u'ninjieɓ
(*Matie 12:46-50; Luk 8:19-21*)

³¹ Tɔ, *Yesu ya naa nin u'ninjieɓ baa' nɔ ki lɔ te saali, nɛ ki sɔn' bɛ ɳ tɔ yin wɔ. ³² Linigol kɛ ki guɔn' wɔ, nɛ bi tɔke' wɔ ki ye: «A'naa nin a'ninjieɓ [nin a'ninsieɓ]* te saali ki nuunh ɣɛ.» ³³ Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «ɣmɛ nɛ yɛ n'naa? Bi lɛ yɛ n'ninjieɓ-i?» ³⁴ Ki liike' ki bɔn' binib bɔ kɛ ki guɔn' wɔ nnɔ nɛ ki ye: «Liike mɛn, n'naa nin n'ninjieɓ sɔ. ³⁵ Unil wɔ kɛ teh Uwien yɛ nɔ la, wɔn nɛ yɛ n'ninje, ki yɛ n'ninse, ki yɛ n'naa.»

4

Wɔ plɛ' tibonbuor ya bim ya kɛnjenm
(*Matie 13:1-9; Luk 8:4-8*)

¹ *Yesu tɔ liebe' ki jon' Galile ya ɳunciɛnm ya gbaal ki tɔ wɔknh binib Uwien ya gber. Linigociɛnl tɔ taan' u'saan nɛ u kɔn' ki kɛle' buɳɛrɛbu ni miɳunm bo. Linigol nnɔ kɛ te miɳunm ya gbaal. ² Nɛ u wɔknh bɛ tibont tɔ yebe mikɛnjenm ni, ki tɔkeh bɛ ki teh: ³ «Li cengeh mɛn, ukpaal uba nɛ jon' wɔ ɳ tɔ plɛ tibonbuor ya bim. ⁴ U plɛh ma nnɔ, miba lu' usɛngbɛ, nɛ inuɔn baa' ki lɔ jin' mɛ. ⁵ Mitɔm lu' kutɛntiɛku bo, tɛnbim ɣa yebe nɔ saan. Tɛnbim ɣa yebe ma nnɔ, nɛ mɔ pɛn' tonm. ⁶ Uwien ɳɛn' ki tonge', nɛ ki sɛ' mɛ. Ma ɣmɔbe ɳaan mɔnmɔnm ma nnɔ, nɛ mɔ waan', ki kɔp'. ⁷ Mitɔm mɔ lu' kujɛgorku ni. Nɛ kujɛgorku kɛre' ki wɔbn' mɛ nɛ ma lɔon'. ⁸ Mitɔm mɔ lu' kitinmɔnmɔnk bo, ki pɛn', ki kɛre', ki lɔon'. Miba lɔon' pitata, mitɔm piluoluob, mitɔm mɔ kokobk.» ⁹ Nɛ ki tɔ ye: «Wɔ ɣmɔbe litubl la, wɔ ɳ cii.»

Bɛ tien' Yesu pɔh binib mikɛnjenm-i?
(*Matie 13:10-17; Luk 8:9-10*)

¹⁰ *Yesu nin u'tondb piik nin bile nin binib bɔ tuu ki paakeh u'bo nnɔ tɔ te bi'baba ma nnɔ, nɛ bi niire' wɔ mikɛnjenm nnɔ ya tingi. ¹¹ Nɛ u jiin' bɛ ki ye: «Uwien nɛ cɛre' ninbi bende' u'bel ni ya gbɛɔlkaar. Binib bɔ ɣa te u'bel ni nnɔ wɔn, nɔ yɛ ben bo mikɛnjenm baba nɛ, ¹² ɣɔ

«bɛ ɳ li likeh ka lɛnh,
kɔ li cengeh ka ciih ni'tingi,
nnɔ ɣa ɳ la, bi cii' ni'tingi,
ki lɛbre' bi'tetem la,
Uwien li fɛre bɛ bi'biere nɛ.» »

Wɔ plɛ' tibonbuor ya bim ya kɛnjenm ya tingi
(*Matie 13:18-23; Luk 8:11-15*)

¹³ *Yesu niire' bɛ ki ye: «Na cii' mikɛnjenm miɛ ya tingi la, ni li tien mila kɔ cii mɔ kɛ sɛn' nnɔ ya tingi? ¹⁴ Mikɛnjenm nnɔ ya tingi sɔ: ukpaal nnɔ te tɛn unil wɔ tɔkeh binib Uwien ya gber nɛ. ¹⁵ Mibim mɔ lu' usɛngbɛ nnɔ yɛ binib bɔ ciih Uwien ya gber, *Satan bɔareh i ya tɔan bo ki lɔ ɳɛndeh tɔ bi'fɛl ni nɛ. ¹⁶ Mibim mɔ lu' kutɛntiɛku bo nnɔ mɔ yɛ binib bɔ ciih Uwien ya gber, ki teknh tɔ tontonm nin uyɛnsɔnge, ¹⁷ ama ka cɛreh tɔ kpaakeh ɳaan bi'fɛl ni nɛ, nɛ ta wuɔkreh bi'ni mɔ. Liwɔbl bii ijend tu' bɛ tu'bo la, bi pɔk kɔ wiɛ Uwien ya sɛn nɛ. ¹⁸ Mibim mɔ lu' kujɛgorku ni nnɔ mɔ yɛ binib bɔ ciih Uwien ya gber, ¹⁹ nɛ uɳɛndun wuu ya gber nin lifaal ya yɛnmaale yɔ lɛreh binib nnɔ nin tibont kɛ

* 3:32 Bi kpiɛ' ki kele' tigbont tɔ nnɔ ya tuba ni nin a'ninsieɓ ɣa te tu'ni.

ya yenmaale kòh bi'fèl ni, ki wòbndeh tù, ki cèreh ta ñ fre kí sòn tuonl. ²⁰ Mibim mà lu' kitinmònmonk bo nnò mọ yé binib bà ciìh tigber nnò, ki teknh tù, ki te ten mibim mà lùonh nɛ. Miba lùonh pitata, mitòm piluoluob, mitòm mọ kokobk.»

Lifrl ya kpenjenm

(Luk 8:16-18)

²¹ Nɛ *Yesu tí tòke' bɛ ki ye: «Unil sɛ' lifrl la, u li taa kusenku kí cubn li bo-oo? Bii u li taa lè kí sien igado ya tingi-ii? Wa ñ taa lè kí tuòn likpenkpenl bo ka-aa? ²² Kime niba ña te ki buò ña ba lá li lɛ nɛ, niba mọ ña ñ juore kí li buò ña ka lá li ñɛ upaan bo. ²³ Wà ñmòbe litubl la, wò ñ cii.»

²⁴ U tí tòke' bɛ ki ye: «Liike mɛn ni'yul bo nin ni ciìh tigber tà nò. Ni taah nà ki bìkreh tibont ki dienh binitòb nnò Uwien mọ li taa nɛn nɛ kí biike kí de nɛ. U li biike kí gèbre nnò mònòn kí de nɛ. ²⁵ Kime wà ñmòbe la, bi li de wò kí pukn nɛ. Wà ña ñmòbe la, bi li tonde kí fie u ñmòbe nà waamu nnò mònòn nɛ.»

Kitink cèreh tibonbuor pɛh ma bo ya kpenjenm

²⁶ Yesu tí len' ki ye: «Uwien ya bel naan tibonbuor ya bim mà uje uba bule' mɛ u'kpàabu ni nɛ. ²⁷ U gòh-òò, u likeh ñonku nin wien ni-ii, mibim nnò pɛh nɛ ki kpienh, wa ben mì teh ma bo. ²⁸ Kitink nɛ cèreh mì pɛh, ki cinh ki kpienh, kí tì pobe kí maa, kí tien ijifen, kí fòre nin mibim. ²⁹ Nì lá ben' ki kpaan' micem la, nɛ wò ñ taa puoko kí jo kí tì ce.»

Mibim mà ñilke ya kpenjenm

(Matie 13:31-32, 34; Luk 13:18-19)

³⁰ *Yesu tí len' ki ye: «Ti li taa ba kí nenge Uwien ya bel-i? Ti li taa mile kpenjenm ba kí nenge lè? ³¹ Lì naan mibim mà bi yih mɛ mutaar nnò nɛ. Mɛn nɛ yé mibim mà ñilke tikpinsir kɛ ya bim ni kitink bo. ³² Ama bi bule' mɛ la, mì li pɛ kí kpére kí gèbre kpinsiiku kɛ kpinsiiku, kí tien isigben yà gbenge. Inuòn li fre kí tere isigben nnò ya sɔnge ni kí li kò mònòn.»

³³ *Yesu taah mikpenjenm ma sò ya bol mì yɛbe ki tòkeh binib Uwien ya gber, bi li fre kí cii ma bo. ³⁴ Wa tòkeh bɛ tuba ka pòn' bɛ kpenjenm. Ama wòn nin u'panpaankaab lá te bi'baba la, nɛ u tòkeh bɛ mikpenjenm nnò kɛ ya tingi.

Yesu cèrè' kutafaaku ñmile'

(Matie 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵ Nì daali ya taajuòku, uwien benh wù ñ kò ma nnò, nɛ Yesu tòke' u'panpaankaab ki ye: «Cèrè mɛn tí puore kí jo miñuncienm ya gbaatòl bó.» ³⁶ U cèbe' linigol nnò, nɛ u'panpaankaab kòn' u'saan buñerbu ni ki tuke' wò ki bure'. Iñertò mọ là pɛ bi'bo. ³⁷ Bi joh ma nnò nɛ kutafaabiiku kuba fii', ki cèreh iñungbegbel fih ki yildeh buñerbu nnò bo, nɛ miñunm kuonh bu'ni haali bù tì benh bù ñ gbe. ³⁸ Nin nɛn kɛ ña *Yesu wòn dò buñerbu ni nɛ puoli bó ki gòh ki kuu liyukukul. Nɛ bi baa' ki lá finde' wò ki tòke' wò ki ye: «Cɛnbaa, ti benh tí luo, nɛ ña tɔnge-ee?» ³⁹ Nɛn saan nɛ u finde', ki tien' kutafaaku nnò bo, nɛ ki tòke' miñunm nnò ki ye: «Duòn suoo.» Nɛ kutafaaku go, ni'ke ñmile' cim. ⁴⁰ Nɛ u niire' bɛ ki ye: «Bɛ tien' ni sen' bujɛwaanbu nò nnò? Na laan biɛ ki ñmòbe tekjim nɛ-ɛɛ?» ⁴¹ Bujɛwaanbu cuo' bɛ ki gbien' nɛ bi niireh tòb ki teh: «U cinbe ki yé bɛ ya nitunbu sò, kutafaaku nin miñunm kɛ tì boh wò?»

5

Usɛnpol ñaake uje uba Yesu ñore' wò

(Matie 8:28-34; Luk 8:26-39)

¹ *Yesu nin u'panpaankaab tì baa' miñuncienm ya gbaatòl, Gerasa yaab ya tinfɛnm ni. ² U ñɛh buñerbu ni uyo wà nnò nɛ uje uba pòk ki ñɛn' ikul bó ní ki cendeh wò. Usɛnpol nɛ là ñaake wò. ³ U là kò bi subeh binib tijòlulnt tà ni nnò nɛ. Bi lòle' wò tikudòkr mònòn la, u ciɛnh tù nɛ. Nɛn bo nɛ uba ña ji là lí fre kí cuo wò. ⁴ Bi là taah mugbiemu nin tikudòkr nɛ ki lùoh wò, nɛ u ciɛnh tikudòkr nnò ki kòh mugbiemu nnò. Uba ña là li fre wò. ⁵ U là

tuu ki te ikul nnɔ ni nin igbengben bo ne ñonku nin wien ni ki wuureh, ki taah iten ki bungreh u'ba.

⁶ U te fɔnfɔkm, ki laa' Yesu, ne ki sen' ki lá gbaan' u'nintuɔli, ⁷ ki wuure' ufaa bo ki ye: «Yesu, Uwien wà ña ñmɔbe Nacentɔ ya Bijɛ, min nin sin tu le ne? N gbáanh ñe ne, Uwien bo, la jènde nni.» ⁸ Yesu tɔke' usenpol nnɔ ki ye wɔ ñ siere uje nnɔ saan ma nnɔ ne cère' u len' nnɔ. ⁹ Nen saan ne *Yesu niire' wɔ ki ye: «Bi yih ñe ba?» Ne u ye: «Ti yebe ma nnɔ, bi yih nni Ligol ne,» ¹⁰ ki tùɔreh ki gbáanh wɔ ki teh u la ñɔre be kí ñen mitinfenm nnɔ ni.

¹¹ Tɔ, fangambe biba mɔ là te ni'saan ligbengbenl bo ki yebe ka dindin, bi kpaah be. ¹² Ne isenpol nnɔ gbáan' *Yesu ki ye wɔ ñ cèbe yè, yè ñ jo kí tì kɔ fangambe biɛ nɔ. ¹³ U tuo', ne ì siere' uje nnɔ saan, ki tì kɔn' fangambe nnɔ. Ne fangambe nnɔ ke sen' ki tinde' ligbengbenl, ki tì lu' miñunm ni ki luɔ'. Fangambe nnɔ là li baa ten itur ile.

¹⁴ Bà kpaah fangambe nnɔ sen' ki jon' udu ni nin idugbaan ki tì tɔke' binib tigber nnɔ. Bi cii' tù ma nnɔ, ne ki baa' be ñ lá liike nà tien'. ¹⁵ Bi baa' *Yesu saan ki laa' uje wà isenpol yà yebe là ñaake wɔ nnɔ ya yenm jire' u ke ki guo, ne bujewanbu cuo' be. ¹⁶ Ne binib bà là te ni'saan ki laa' *Yesu cère' uje nnɔ faake' ma bo nin nà tien' fangambe nnɔ tɔke' be ni'ke. ¹⁷ Ne bi gbáan' *Yesu ki ye wɔ ñ ñe bi'tinfenm ni.

¹⁸ Ne u liebe' ki kɔn' buñerbu. U liebeh wɔ ñ tì kɔ buñerbu ma nnɔ ne uje wà isenpol là ñaake wɔ nnɔ gbáanh wɔ ki teh wɔ ñ cère wɔ ñ paan u'bo. ¹⁹ Ne u yè', ki tɔke' wɔ ki ye: «Liebe kí kun kí tì tɔke a'den yaab Yonbdaan muɔ' ñe micɛɛkm ki tien' nà ke ki de' ñe nnɔ.» ²⁰ Ne u bure' ki gèbreh mitinfenm mà bi yih mè Idu Piik nnɔ ni, ki tɔkeh binib *Yesu tien' nà ke ki de' wɔ. Ne nì cuo' bi'ke miyɔkm cɛen.

*Yesu cère' upii uba faake', ki mɛkre' kibupiik kiba mɔ
(Matie 9:18-26; Luk 8:40-56)*

²¹ *Yesu liebe' ki puore' miñuncienm ya gbaatol nin buñerbu ne linigocienl taan' u'saan miñunm nnɔ ya gbaal. ²² Nen saan ne *Sufmbe ya taanl ya duku ya cien uba baa', bi yih wɔ Yayirus. U laa' *Yesu ma nnɔ, ne ki gbaan' u'nintuɔli, ²³ ki gbáan' wɔ cɛen ki ye: «N'bise benh wɔ ñ kpo ne. N gbáanh ñe ne, den kí taa a'nuɔ kí paan u'bo wɔ ñ faake kí li fuobe.» ²⁴ Ne *Yesu paan' u'bo ki bure', linigocienl pɛ u'bo ki pebeh wɔ ikele ke.

²⁵ Tɔ, upii uba mɔ là te ni'saan, ki laa' tifer ibin piik nin ile ta gben'. ²⁶ U là jon' daktiɛmbe ligol saan, ki laa' ijend ke ya bol bi'nuɔ ni, ki ñende' u'like ke ki tì gben' na tungreh, ama u'wien nnɔ kpireh ki joh ne. ²⁷⁻²⁸ U cii' bi lienh *Yesu bó, ne u maale' u'yenm ni ki ye: «N me' u'wengolkaar mɔnɔn la, n li faake ne.» Ne ki pɛ *Yesu bo linigol nnɔ ni, ki tì me' u'wengolkaar. ²⁹ U'fer nnɔ pɔk ki gben' i ya taa bo, ne u bende' u'gben ni ki ye u'wien nnɔ gben'-a! ³⁰ U ya yo ne *Yesu mɔ pɔk ki bende' ki ye mituɔm miba ñen' u'ni, ne ki jiebe' linigol nnɔ ni ki niire' ki ye: «Ñme me' n'wengolkaar-i?» ³¹ Ne u'panpaankaab tɔke' wɔ ki ye: «A laa' linigol lie pebeh ñe ikele ke ma bo ne a niireh ki teh ñme me' ñe-ɛɛ?» ³² Ne u jiebeh ki likeh ni'ke saan wɔ ñ le udaan wà me' wɔ. ³³ Upii nnɔ ben nibonn nà tien' wɔ ma nnɔ, ne bujewanbu cuo' wɔ u'gbenent ñoh. Ne u baa' ki lá gbaan' *Yesu ya nintuɔli, ki tɔke' wɔ tigbemɔnt ke. ³⁴ Ne *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «N'bise, a'tekjim ne ñmien' ñe. Li joh nin uyenduɔn. A'wien nnɔ gben' nínɔ.»

³⁵ *Yesu laan te ki lienh, ne binib biba ñen' Yayirus donbó ki lá tuobe' be usen ni ne ki tɔke' Yayirus ki ye: «A'bise kpo'-a! La ji ñ li ñmɔbe Cenbaa yenñaabe.» ³⁶ *Yesu cii' bi len' ma bo. Nin nen ke u tɔke' wɔ ki ye: «La fenge, teke nni kí ji baba.» ³⁷ Ne ka cère' binib ke paan' u'bo, u cère' Pier nin Saak nin Saak ya ninje San baba ne paan' u'bo. ³⁸ Bi tì baa' Yayirus den ne ki cii' kuwaaku bó. Binib te ni'saan ki yebe, ki muɔh ki kpiendeh cɛen. ³⁹ *Yesu kɔn' iden nnɔ ni ne ki niire' be ki ye: «Be tien' ni muɔh ki ñmɔbe kuwaaku nɔ nnɔ? Kibuk nnɔ ña kpo', kí gɔh ne.»

⁴⁰ U len' nnɔ ma nnɔ, ne bi leh wɔ. Nen saan ne u ñɔre' bi'ke ki ñen' saali, ne ki taa' kibuk nnɔ ya naa nin ki'baa nin u'panpaankaab bita nnɔ ki kɔn' kì te kuduku kùà ni nnɔ, ⁴¹ ne ki cuo' ki'nuɔ, ki tɔke' kè bi'lenm ni ki ye: «Talita kumi,» ni'tingi si: «Kibupiike, n tɔkeh ñe ne fiil!»

⁴² Nε kì fii' ki sere' i ya tàan bo, ki cuonh. Bi laa' nnò ma nnò, nε nì cuo' bi'ke miyòkm ki tì kende'. Kì là yé ibin piik nin ile ya bupiik nε. ⁴³ Nε *Yesu kpekpe' bi'bo, ki ye bi la tòke nil, nε ki ye bε ñ de kè tijier kè ñ ji.

6

Nasaret ya nib ña teke' Yesu ki jin'

(*Matie 13:53-58; Luk 4:16-30*)

¹ *Yesu siere' ni'saan ki liebe' u'du ni nε u'panpaankaab paan' u'bo. ² *Saba ya daali nε u'kòn' bi'taanl ya duku ni, ki wòknh binib Uwien ya gber. Nì cuo' linigol là cenge u'bó nnò miyòkm cεen, nε bi niireh tób ki teh: «U laa' nen ke le saan-i? U laa' la mie ya yenfuom-i? U teh miyòkm ya bont tà nò, u teh mila ki teh tù? ³ Kanpinta ña ñí-ii? Mari ya bije ña ñí-ii? Saak nin Yose nin Sud nin Simòn ya ninje ña ñí-ii? U'ninsieb ña te nie saan-ii?» Nnò nε bi'yenm ña ñmaake' u'bo nε ba teke' u'gber. ⁴ Nε u tòke' bε ki ye: «*Uwien ya ñòbonsòknl ke ñòbonsòknl ya du ni yaab nin u'densen yaab nin u'dencenl yaab baba nε ña boh wò.» ⁵ U taa' u'nuò ki paan' biwienb biba bo nε bi faake' baba ña ñí la, wa ji fre ki tien' yòkm ya bontónn ni'saan. ⁶ Ba teke' wò ki jin' ma nnò nε nì cuo' wò miyòkm cεen.

Yesu sòn' u'panpaankaab piik nin bile

(*Matie 10:5-15; Luk 9:1-6*)

U siere' ni'saan nε ki cuonh itengbaan ni ki wòknh binib tigbemònmònt. ⁷ U yin' u'panpaankaab piik nin bile nε ki sòn' bε bilele, ki de' bε mituòm bε ñ li ñuòh isenpol binib saan. ⁸ Nε ki tòke' bε ki ye: «Ni joh la, ni la tuke jier, ki la tuke kòl, ki la cùòn like, ki la tuke niba nin nitònn, ní li tuke ugbièn baba, ⁹ kí ceke itacaan, ki la tuke lier ile mò. ¹⁰ Ni tì baa' nà ke saan bi teke' nε iden yà ni la, ni la lèbre den kí tì baa' lidaali là ni li siere ni'saan. ¹¹ Nà saan ya nib ña teke' nε ki yè' ni'gber la, ní siere nè kí kpakpaare ni'taan ya tengunku* kí wie nè. Nen nε li yé ni'saan ya nib bo kudìeku.»

¹² Nε u'panpaankaab bure' ki tì kpaandeh tigbemònmònt ki teh: «Lèbre mèn ni'tetem.»

¹³ Nε ki ñuòh isenpol ì yebe binib saan ki taah mikpòm ki faanh biwienb bi yebe, nε bi faakreh.

San wà siih binib Uwien ya ñunm ya kuum

(*Matie 14:1-12; Luk 9:7-9*)

¹⁴ Tò, *Yesu ya yel kpíenhi ni'ke saan haali uber Herod mònòn tì cii', kime bi lienh *Yesu bo ki teh San wà là siih binib Uwien ya ñunm nnò nε mεkre' bitenkpiib ni. Nen nε cère' u'ñmòbe mituòm ki teh miyòkm ya bont. ¹⁵ Bitòb lienh ki teh u yé Eli nε. Bitòb mò teh u yé *Uwien ya ñòbonsòknl ten biñòbonsòkntòb bà là te uyo bo nnò nε. ¹⁶ Herod cii' *Yesu ya gber ma nnò nε ki ye: «N là cère' bi tükre' San wà ya yul nnò wòn nε mεkre' bitenkpiib ni.»

¹⁷ Nà cère' Herod len' nnò si: wòn nin u'yul nε là cère' u'sojambe cuo' San ki lòle' wò tikudòkr ki pèkn', u'po Herodiyad bo. Kime Herodiyad là yé Herod ya ninje Filip ya po nε, nε u taa' wò ki kuòn'. ¹⁸ Tò, San tòke' Herod ki ye wa ñmòbe sen wò ñ taa u'ninje ya po. ¹⁹ Nen bo nε Herodiyad là nen San ki yé wò ñ ku wò, ka ñ fre, ²⁰ kime Herod là boh San nε, ki ben ki ye u yé unimòn nε, ki yé Uwien ya nil, nε ka sè u'bo. Herod là cengeh San ya gber la, wa ji tì ben u maaleh ki teh bà, ama u nín yé wò ñ li tuu ki cengeh u'bó nε.

²¹ Ama lidaali liba Herodiyad laa' u li dule nà bo. Herod maa' uwien wà nnò gbore' ki baa', nε u tien' tijier tù yebe, ki yin' binikpekpièkb nin u'sojacièn nin Galile ya tinfenm ya cièn bε ñ baa kí lá ji. ²² Bi te ki jinh ma nnò nε Herodiyad ya bise baa' ki lá ñòn' kiciek bi'ke ya nun bó. Uber Herod nin bà ke jinh u'saan tijier nnò ya yenm sònge' u'bo. Nε u tòke' ujefaan nnò ki ye: «Mie nni a yé nà, ñ de ñε.» ²³ Nε ki pole' ki ye: «A mie' nni nà ke la, n li de ñε nè nε; haali nì yé n'bel ya gbiirm bolm mile mònòn la, n li tuo.»

* ^{6:11} Sufmbε bo kí kpakpaare itaan ya tengunku ya tingi si: nà ke ji tu unil la, nì yé u'yaar nε, na ji yé uba yaar.

²⁴ Nε ujɛfaan nnɔ ñɛn' ki tì niire' u'naa ki ye: «N'naa, n li tɔke wɔ kí ye wɔ ñ de nni ba?» Nε u tɔke' u'biɛ ki ye: «Tɔke kí ye a yíe San wà siih binib Uwien ya ñunm nnɔ ya yul nε.»

²⁵ Nε u pɔk ki liebe' ki kɔn' i ya tɔan bo uber Herod saan, ki tɔke' wɔ ki ye: «N yíe itaan yíe bo á tükre San wà siih binib Uwien ya ñunm nnɔ ya yul nε kí kpìen kikensenk ni kí de nni.» ²⁶ U len' nnɔ ma nnɔ, nε nì saa' uber Herod ya yɛnm ki gbien'. Ama u pole' bicɛnb ya nun bó ma nnɔ nen nε cère' wa yìe'. ²⁷ Nen saan nε u sɔn' soja uba i ya tɔan bo wɔ ñ jo kí tì gɛ kí tükre San ya yul ní. Nε soja nnɔ jon' lipekl ni ki tì cuo' San ki tükre' liyul, ²⁸ ki kpìen' kikensenk ni, ki lá de' ujɛfaan nnɔ. Nε u' mɔ taa' ki tì de' u'naa. ²⁹ San ya panpaankaab cii' nì te nnɔ, nε ki baa' ki lá yuure' u'gbɛnent, ki tì sube'.

Yesu jin' linigocienl liba

(Matie 14:13-21; Luk 9:10-17; San 6:1-14)

³⁰ Tɔ, *Yesu ya tondb liebe' ki taan' u'saan, nε ki tɔke' wɔ bi tien' nà kɛ nin bi wɔkn' binib nà kɛ. ³¹ Binib mɔ te ni'saan ki yebe, biba joh, bitɔb liebeh. Nen bo nε wɔn nin u'panpaankaab ña laa' fɛnm mɔnɔn bɛ ñ ji jier. Nε u tɔke' bɛ ki ye: «Cère mɛn tí bure nib ña te nà saan kí tì ñ li te ti'ba kí fuore waamu.» ³² Nen saan nε bi kɔn' buñerbu ki bure' bi'baba nib ña te nà bó.

³³ Ama binib laa' bi cubn' nà bó, bà yebe bende' bɛ nε ki ñɛn' idu kɛ ni, ki sɛn' ki kpíe' ki baa' ni'saan nin bɛ. ³⁴ *Yesu baa' ki ñɛn' buñerbu ni uyo wà nnɔ nε ki laa' linigocienl liba. Nε ki muɔ' bɛ micɛckm cɛen, kime bi te tɛn ipe yà ña ñmɔbe wà kpaah yè nε. Nen bo nε u cin' ki tɔkeh bɛ tigber tù yebe. ³⁵ Uwien benh wù ñ kɔ ma nnɔ nε u'panpaankaab baa' ki lá tɔke' wɔ ki ye: «Ti te ñɛn ña te nà saan nε, nε uwien mɔ benh wù ñ kɔ ma nɔ, ³⁶ cère binib biɛ nɔ ñ jo mudufifiirmu nin itengbaan yà kɔkuɔ niɛ saan nɔ ni kí tì de niba kí ji.» ³⁷ Nε u tɔke' bɛ ki ye: «Ninbi bugben de bɛ mɛn bɛ ñ ji.» Nε bi niire' wɔ ki ye: «A yíe tí ñɛn iwɛntun kobiile ya tuonl ya paaku nε kí de kɔnɔ kí lá de bɛ, bɛ ñ ñmɔn-ii?» ³⁸ Nε u niire' bɛ ki ye: «Ni ñmɔbe kɔnɔ uñɛ? Jo mɛn kí liike.» Nε bi bure' ki tì liike', ki liebe' ní ki lá tɔke' wɔ ki ye: «Ti ñmɔbe kɔnɔ uñun nin ijɛn ile nε.»

³⁹ Nε u tɔke' u'panpaankaab ki ye bɛ ñ cère binib nnɔ kɛ ñ kèle timɔsɔngt bo icek icek. ⁴⁰ Nε bi kɛkèle' icek icek binib piñunñun nin binib kokobk. ⁴¹ Nen saan nε u yuure' kɔnɔ uñun nin ijɛn ile nnɔ, ki yaare' ki liike' paaki, nε ki faare' Uwien, ki kɔkuɔ', ki taa' ki de' u'panpaankaab bɛ ñ gbiire binib nnɔ kɛ. Bi gbiire' ijɛn ile nnɔ mɔ ki tí taa' ki de' bi'kɛ. ⁴² Bi'kɛ ñmɔn' ki gbo', ⁴³ nε bi tantaan' kɔnɔjenjɛnt nin tijɛnjenjɛnt tà sɛn' nnɔ, ki gbien' ikpencub piik nin ile. ⁴⁴ Binib bà jin' tijier nnɔ bijɛb là te itur iñun nε.

Yesu cuonh miñunm bo

(Matie 14:22-33; San 6:15-21)

⁴⁵ I ya tɔan bo nε *Yesu wɔbn' u'panpaankaab ki ye bɛ ñ liebe kí kɔ buñerbu nnɔ kí liere wɔ usɛn kí puore miñunciɛnm ya gbaatɔl kí jo Betsayida ya du ni ñɔ wɔn bugben ñ cère linigol nnɔ lè ñ kun. ⁴⁶ U cèbe' linigol nnɔ ma nnɔ nε ki don' lijuɔl bo wɔ ñ tì kàare.

⁴⁷ U'panpaankaab joh ma nnɔ nì tì biire' ki laa' buñerbu nnɔ te miñunm ya siik ni nε; nε *Yesu te liwel bo u'baba. ⁴⁸ U laa' kutafaaku tobreh bɛ, nì faa bi'bo ki gbien' ba ji li fre kí kùre. Ukuojemuɔyo nε u cuonh miñunm bo ki joh bi'saan ki tì nekn' bɛ ki benh wɔ ñ gèbre. ⁴⁹⁻⁵⁰ Bi laa' unil cuonh miñunm bo ma nnɔ bi maaleh ki teh nì yé ufɛnfɛnd nε. Bujɛwaanbu cuo' bɛ ki gbien' nε bi wuure'.

Nε u tɔke' bɛ i ya tɔan bo ki ye: «Cuo mɛn ni'ba, Min *Yesu nε, la sɛn mɛn jɛwaanbu.» ⁵¹ Nε ki kɔn' bi'saan buñerbu ni. U kɔn' buñerbu ni nε kutafaaku nnɔ go. Nε nì beke' bɛ cɛen. ⁵² Bi'yɛnm là libe' ma nnɔ nε cère' ba bende' u taa' kɔnɔ ki tien' miyɔkm ya bonn nà nnɔ ya tingi.

Yesu cère' biwienb faake' Genesaret ya tinfenm ni

(Matie 14:34-36)

⁵³ Yesu nin u'panpaankaab tì baa' miñunciɛnm ya gbaatɔl, Genesaret ya tinfenm ni, ki ñɛn' buñerbu ni, nε ki lɔle' bù. ⁵⁴ Bi ñɛn' buñerbu ni uyo nnɔ nε binib bende' *Yesu i ya tɔan bo. ⁵⁵ Nε ki tiinh ki joh mitinfenm nnɔ ni ni'kɛ saan, ki tukeh biwienb inagen bo. Bi

cii' u te nà saan la, nɛ bi taah bɛ ki joh u'saan. ⁵⁶ U jon' iducɛncien ni bii itengbaan ni la, bi taah biwienb nɛ ki lá siendeh binib taakeh nà saan, ki gbáanh wɔ ki teh wɔ ń cèrɛ biwienb ń mɛ u'lierku ya ñɔgben baba. Bà kɛ mɛ' u'lierku ya ñɔgben nnɔ kɛ faake' nɛ.

7

Yesu nin Sufmɛ ya yaajɛbok ya gɛr
(*Matie 15:1-9*)

¹ *Farisienmɛ nin *Yiko ya wɔnwɔknɔ biba ñɛn' Yerusalem bó, ki baa' ki lá taan' *Yesu saan. ² Bi laa' *Yesu ya panpaankaab biba jinh inɔbɔnjɔkn, ni'tingi si: ba nire' ki paan' iyaajɛbok ye ma bo. ³ Tɔ, *Farisienmɛ nin Suftɔb kɛ pɛ bi'yaajɛbok bo nɛ. Ba nire' ki paan' bi'yaajɛbok ye ma bo la, ba ń ji jier. ⁴ Nɛ bi ñɛn' kidaak ki baa' ka sɔkre' bi'ba ki paan' bi'yaajɛbok ye ma bo la, ba ń ji jier. Bi liɛbe' ki ɣmɔbe iyaajɛboktɔ mɔ ì yɛbe: ten tiñunñuwent nin icùɔn nin tikur ya sɛn ya cɛndm.

⁵ Nɛ *Farisienmɛ nin *Yiko ya wɔnwɔknɔ nnɔ niire' *Yesu ki ye: «Bɛ tien' a'panpaankaab ɣa pɛ ti'yaajɛbok ye ma bo?» ⁶ Nɛ u jiin' bɛ ki ye: «Ninbi iñuɔn ilele ya nibɛ, Uwien ya ñɔbonsɔknl Esayi là len' ni'gɛr ma nnɔ, u là ɣmɔbe imɔn nɛ. U là len' ki ye Uwien ye:

«Binib biɛ pèkeh nni buñɔbu ni nɛ,
bi'yɛnm ɣa neke n'saan.

⁷ Bi pukeh nni fɛnm nɛ,
ki wɔknɔ binib iyaajɛbok baba.»

⁸ Nɛ *Yesu tí tɔke' bɛ ki ye: «Ni wienh *Uwien ya wɔbl, nɛ ki boh iyaajɛbok.» ⁹ Nɛ ki tí tɔke' bɛ ki ye: « «Ninbi ya bùol, kí wiɛ *Uwien ya wɔbl, kí paan ni'yaajɛbok bo ɣa faa-a!»

¹⁰ Kime Moyis là len' ki ye: «Li boh a'naa nin a'baa», ki tí len' ki ye: «Unil tɔke' u'naa bii u'baa liñɔbonbil la, bɛ ń ku wɔ.» ¹¹ Ama ninbi wɔknɔ binib ki cèrɛh bi lienh ki teh bi bi li de bi'naambe nin bi'baambe nà nnɔ, ji yé «kɔrban nɛ» ba ji li fre kí de bɛ nɛ. Kɔrban ya tingi si: ni yé Uwien yaann nɛ. ¹² Nɛn bo, ninbi nɛ cèrɛh ba toreh bi'naambe nin bi'baambe. ¹³ Nnɔ nɛ ni taah ni'yaajɛbok ki lèbeh Uwien ya gɛr, ki tɔkeh yè ni'tɔb ki nɛbreh, ki teh tibontɔr ten tuu nɔ tù yɛbe.»

Tibont tà kuɔndeh unil tijɔknt
(*Matie 15:10-20*)

¹⁴ Yesu tí yin' linigol nnɔ, nɛ ki tɔke' bɛ ki ye: «Ni'ke ń li cengeh n'bó ɣɔ kí cii n li tɔke nɛ tigɛr tà nɔ ya tingi. ¹⁵ Tibont tà kɔh unil ya ñɔbu ni ɣa ń fre kí kuɔn wɔ jɔknt. Tà ñɛh u'fɛl ni nnɔ, tun nɛ kuɔndeh wɔ tijɔknt. ¹⁶ [Wà ɣmɔbe litubl la, wɔ ń cii.]»*

¹⁷ U siere' ki dàan' linigol nnɔ ki tì kɔn' iden iba ni. U ya yo nɛ u'panpaankaab niire' wɔ mikpenjenm nnɔ ya tingi. ¹⁸ Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Ni'mɔ ɣa laan biɛ ki ben tibont ya tingi nɛ-ɛɛ? Na ben ki ye tibont tà kɔh unil ya ñɔbu ni ɣa ń fre kí kuɔn wɔ jɔknt-ii? ¹⁹ Kime ta kɔh u'fɛl ni, tù kɔh u'puoku ni nɛ, nɛ u joh kunincɛnku ki ñɛndeh tù.» *Yesu len' nnɔ ma nnɔ, u wuɔn' ki ye jier tuba ɣa kùɔ nɛ.

²⁰ U tí ye: «Tibont tà ñɛh unil ya fɛl ni nnɔ, tun nɛ kuɔndeh wɔ tijɔknt. ²¹ Kime tibonbiert ñɛh unil ya fɛl ni nɛ. Tun si: iyenmaalbiere nin lisɔnsɔndl nin bunasubu nin linikul ²² nin linaɣmaal nin ununfɔke nin mibiɛrm nin milerkjim nin fɛnfɛnm nin mituom nin isuk nin tigbengt nin mijɔrtetɛm. ²³ Tibonbiert tuu kɛ ñɛh unil ya fɛl ni nɛ, ki kuɔndeh wɔ tijɔknt.»

Upii uba teke' Yesu ki jin', ka yé Suf
(*Matie 15:21-28*)

²⁴ *Yesu siere' ni'saan, nɛ ki jon' Tir ya tinfɛnm ni. U kɔn' iden iba ni, ka yé uba ń bɛnde kí ye u te ni'saan ama wa fre' ki bɔle' u'ba. ²⁵ Tɔ, upii uba là te mitinfɛnm nnɔ ni usɛnpol ɣaake u'bisɛ. U cii' *Yesu bó, nɛ ki baa' i ya tàan bo ki lá gbaan' u'nintuɔli. ²⁶ Upii nnɔ ɣa yé Suf, bi maa' wɔ Siri ya tinfɛnm ya kele wà bi wù Fenisi nnɔ ni nɛ. U gbáan' *Yesu

* ^{7:16} Bi kpiɛ' ki kele' tigbont tà nnɔ ya tuba ni migbiirm 16 ɣa te tu'ni.

ki ye wə́ n̄ ɲɔre usenpol wà ɲaake u'biŋe nnɔ. ²⁷ Nɛ *Yesu tɔke' wə́ ki ye: «Cère mubumu n̄ ji kí gbo kí yaan, kimɛ na mɔn bɛ n̄ taa mubumu ya jier kí wiɛ isengbele.» ²⁸ Nɛ upii nnɔ ye: «Yonbdaan, n̄ yé imɔn nɛ, ama isengbele jinh mubumu ya jieyɔyɔl yà luh tingi ni nnɔ nɛ.» ²⁹ Nɛ *Yesu tɔke' wə́ ki ye: «A'ñɔbonmɔnmɔnl lie bo, li jo, usenpol nnɔ dāan' a'buk ɲɔ.»

³⁰ U liebe' ki kun', ki tì baa' ki laa' usenpol nnɔ mɔnbe ki dāan' u'buk ɲɔ, kì dɔ kuduku ni.

*Yesu cère' ugbaanl*enteb uba faake'

³¹ *Yesu tí siere' Tir ya tinfɛnm ni, ki ñɛn' Sidɔn ya du ni, ki jon' Galile ya ñunciɛnm ya kele wà te mitinfɛnm mà bi yih mè Idu Piik nnɔ bó. ³² Tɔ, binib biba tuke' ugbaanlenteb uba ki baa' u'saan, ki gbáan' wə́ ki ye wə́ n̄ taa u'nuɔ kí paan u'bo. ³³ Nɛ *Yesu taa' wə́ ki ñɛn' linigol nnɔ ni, ki jon' ugbe, ki taa' u'nɔbii ki tuun' ugbaan nnɔ ya tub ni, ki s̄ii' tiñinsɛnt ki mɛ u'lɛnl, ³⁴ ki yaare' ki liike' paaki, ki fuore' ki jiin', nɛ ki ye «Efata,» ni'tingi si: «Ñɛre.»

³⁵ Nɛ u'tub ñɛre' i ya tàan bo, u'lɛnl mɔ tɛbre', nɛ u cin' ki lienh mɔnmɔnm. ³⁶ Nɛ *Yesu kpekpe' bi'bo ki ye bi la tɔke uba. Nin u kpekpe' bi'bo ma kɛ nnɔ, bi t̄ɔɔreh ki kpaandeh t̄u nɛ. ³⁷ N̄i cuo' binib miyɔkm ki tì kende' nɛ bi lienh ki teh: «U teh nà kɛ nnɔ mɔn nɛ, haali ki tì cèreh igbaan mɔnɔn ciuh, ki cèreh bilenteb mɔ lienh.»

8

Yesu tí jin' linigocienl liba

(Matie 15:32-39)

¹ I ya den nɛ, linigocienl liba tí taan' *Yesu saan. Ba ɲmɔbe niba bɛ n̄ ji, nɛ u yin' u'panpaankaab ki tɔke' bɛ ki ye: ² «Linigol lie nɔ ɲmɔbe nni micɛɛkm cɛɛn nɛ. Bi te n'saan ma wienta sɔ. Ba ji ɲmɔbe niba bɛ n̄ ji. ³ Biba ñɛn' ní fɔnfɔkm nɛ. N cèbe' bɛ bi kunh ka jin' niba la, bi li tì dɔre usen ni.» ⁴ Nɛ u'panpaankaab jiin' wə́ ki ye: «Ti te ñɛn ɲa te nà saan nɛ. ɲmɛ li fre kí lɛ tijier niɛ saan kí de binib biɛ kɛ bɛ n̄ ji kí gbo?» ⁵ Nɛ u niire' bɛ ki ye: «Ni ɲmɔbe kpɔnɔ uɲɛ?» Nɛ bi ye: «Ulole.» ⁶ Nɛ u tɔke' linigol nnɔ ki ye lè n̄ kɛle tingi ni, nɛ ki yuure' kpɔnɔ ulole nnɔ, ki faare' Uwien, ki kɔkuɔ' ki taa' ki de' u'panpaankaab, bɛ n̄ gbiire linigol nnɔ. Nɛ bi taa' ki gbiire' bɛ. ⁷ Bi ɲmɔbe mujɛnwawaamu muba mɔ. Nɛ u yuure' mu'mɔ, ki faare' Uwien, nɛ ki ye bɛ n̄ taa mu'mɔ kí gbiire linigol nnɔ. ⁸ Bi'ke ɲmɔn' ki gbo', nɛ bi tantaan' tijenjɛnt t̄a s̄ien' nnɔ, ki gbien' ikɛnden ilole. ⁹ Binib nnɔ là li baa ten itur inan. Nɛn saan nɛ u cèbe' bɛ, ¹⁰ nɛ wɔn nin u'panpaankaab kɔn' buñerbu i ya tàan bo ki bure' Dalmanuta ya tinfɛnm bó.

Bi yíe Yesu n̄ tien miyɔkm ya bonn

(Matie 16:1-4)

¹¹ *Farisienmbɛ baa' ki lá cin' ki nieh nin *Yesu miniɛm. Bi yíe bɛ n̄ biike wə́ nɛ ki tɔke' wə́ ki ye wə́ n̄ tien miyɔkm ya bonn nà li wuɔn kí ye u'tuɔm ñɛn' Uwien saan nɛ. ¹² *Yesu fuore' ki jiin', nɛ ki tɔke' bɛ ki ye: «Bɛ tien' fɛnfɛnnɔ ya nib biɛ nuunh bɛ n̄ lɛ miyɔkm ya bonn-i? N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, ba n̄ lɛ yɔkm ya bonn niba.» ¹³ Nɛ ki siere' bi'saan ki liebe' ki kɔn' buñerbu ki joh wə́ n̄ tì puore miñunciɛnm.

Yesu lienh Farisienmbɛ nin Herod ya kpɔnɔ ya ñɔke bó

(Matie 16:5-12)

¹⁴ Tɔ, Yesu ya panpaankaab là sunde' ka tuke' kpɔnɔ. Kpɔnɔ uba kpein nɛ là te bi'saan buñerbu ni. ¹⁵ *Yesu kpekpe' bi'bo ki ye: «Li bɛn mɛn *Farisienmbɛ nin Herod ya kpɔnɔ ya ñɔke bó.» ¹⁶ Nɛ bi tɔkeh tɔb ki teh: «Ta tuke' kpɔnɔ ma nnɔ nɛ cère u len' nnɔ.»

¹⁷ *Yesu bende' bi tɔkeh tɔb ki teh bà, nɛ ki niire' bɛ ki ye: «Bɛ tien' ni tɔkeh tɔb ki teh na tuke' kpɔnɔ? Na laan biɛ ki freh ki sekndeh tibont nɛ-ɛɛ? Bii na ciuh tu'tingi nɛ? Ni'yɛnm biɛ ki liibe nɛ-ɛɛ? ¹⁸ Ni ɲmɔbe inun, bɛ tien' na lenh-i? Ni ɲmɔbe itub, bɛ tien' na ciuh-i? Na tien, ¹⁹ n là taa' kpɔnɔ uɲun ki kɔkuɔ', ki gbiire' binib itur iɲun ma nnɔ, ni là tantaan' nà s̄ien' nnɔ ki gbien' ikpɛncub ubien wà nɛ-ɛɛ?» Nɛ bi ye: «Piik nin ile.» ²⁰ Nɛ

u liebe' ki niire' be ki ye: «Na tien n là taa' kpɔnɔ ulole ki kɔkuɔ', ki gbiire' binib itur inan ma nnɔ, ni là tantaan' tijenjent tà s'ien' nnɔ ki gbien' ikenden ubien wà nɛ-ɛɛ?» Nɛ bi ye: «Ilole.»²¹ Nɛ u ye: «Na laan bie ki ciuh tibont ya tingi nɛ-ɛɛ?»

Yesu likre' ujuɔn uba Betsayida ya du ni

²² Yesu nin u'panpaankaab tì baa' Betsayida ya du ni, nɛ bi tuke' ujuɔn uba ki baa' *Yesu saan, ki gbáan' wɔ ki ye wɔ ñ taa u'nuɔ kí mɛ wɔ. ²³ *Yesu cuo' u'nuɔ, nɛ ki dère' wɔ ki ñien' udu ni, ki sii' tiñinsent, ki sèkn ujuɔn nnɔ ya nun, ki taa' u'nuɔ ki paan' u'bo, ki niire' wɔ ki ye: «A lenh nibonn-ii?»²⁴ U likre', nɛ ki ye: «N lenh binib ama bi naan isiin nɛ ki cuonh.»²⁵ Nɛ *Yesu liebe' ki taa' u'nuɔ ki pi' u'nun bó, u faake' nɛ ki tùɔre' ki ñe'be' inunbii ki caan' ki ji lenh tibont ke mɔnmɔnm. ²⁶ Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye wɔ ñ li kun ki la liebe' udu nnɔ ni*.

Pier len' ki ye Yesu yé Uwien ya Nigendke Kristo

(Matie 16:13-20; Luk 9:18-21)

²⁷ *Yesu nin u'panpaankaab siere' ni'saan ki bure' iduwawaale yà te ka fɔke nin Sesare Filip ya tinfenm nnɔ bó. Bi joh ma nnɔ nɛ u niire' be ki ye: «Binib lienh ki teh n yé ñme nɛ?»²⁸ Nɛ bi jiiin' wɔ ki ye: «Biba lienh ki teh a yé San wà siih binib Uwien ya ñunm nɛ. Bitɔb lienh ki teh a yé Eli nɛ. Bitɔb mɔ lienh ki teh a yé *Uwien ya ñɔbonsɔknɔ ya uba nɛ.»²⁹ Nɛ u niire' be ki ye: «Ninbi nín teh n yé ñme nɛ?» Nɛ Pier jiiin' wɔ ki ye: «A yé Uwien ya Nigendke Kristo nɛ.»³⁰ Nɛn saan nɛ *Yesu kpekpɛ' bi'bo ki ye bi la tɔke nil u yé udaan wà.

Yesu len' u'kuum nin u'mekrm bó

(Matie 16:21-28; Luk 9:22-27)

³¹ Ni ya puoli bó nɛ Yesu cin' ki tɔkeh u'panpaankaab ki teh: «Nì kpe Unil ya Bijɛ ñ ji ijend kí gbien nɛ. *Sufmɛ ya cienb nin bitɔtuɔrcienb nin *Yiko ya wɔnwɔknɔ li wíe u'gber, kí ku wɔ, nɛ wienta daali wɔ ñ mekre bitenkpiib ni.»³² U tɔke' be tigber nnɔ tù wien nɛ. Nɛn saan nɛ Pier taa' wɔ ki jende', ki tì kɔn' nin wɔ ki ye u la lienh ki teh nnɔ. ³³ Ama *Yesu jie'be' ki liike' u'panpaanketɔb nɛ ki tien' Pier bo ki ye: «Paare n'puoli, Satan. Kime a'yenmaale ña ñien' Uwien saan, ñ yé binib yi nɛ.»³⁴ Nɛ ki yin' linigol nin u'panpaankaab ki tɔke' be ki ye: «Unil yíe wɔ ñ paan n'bo la, u la tɔnge u'ba, wɔ ñ li yuunh u'dɔpɔnpɔn ki bukeh ki paakeh n'bo. ³⁵ Kime wà ke yíe wɔ ñ fie u'miel la, wɔn nɛ li kpo kí juore fenm. Ama wà ke li tuo kí kpo min nin tigbɛmɔnmɔnt tuu bo nnɔ, wɔn nɛ li le limiel. ³⁶ Unil laa' uñendun wuu ni ya bont ke ñɔ ki tì luɔ' limiel la, u laa' be ya kpele nɛ? ³⁷ Unil li taa bà kí pè kí teke u'miel-i? ³⁸ Unil ye min nin n'gber ñmɔbe wɔ ife fenfenno ya nib bà ña cuube Uwien saan, ki yé bibierdenb nnɔ saan la, udaan mɔ lá li ñmɔbe nni ife nɛ uyo wà Unil ya Bijɛ lá li baa ní nin Uwien ya tondb, wɔ ñ li ñmɔbe u'Baa Uwien ya kpieke nnɔ.»

9

¹ U tí tɔke' be ki ye: «N tɔkeh nɛ imàn nɛ, ninbi bà se nie saan nɔ ya biba li le Uwien ya bel we ní nin mituɔm nɛ kí yaan kí kpo.»

Yesu ya gbenent lèbre'

(Matie 17:1-13; Luk 9:28-36)

² Iwien iluob gèbre', nɛ *Yesu taa' Pier nin Saak nin San ki jende' ki tì don' lijɔfɔkɔkɔl liba bo bi'baba. U'gbenent lèbre' bi'nun bó, ³ nɛ u'wengolkaar pende' kponkpon, ki windeh tein. Uba ña te uñendun wuu ni kí fre kí tien kukpɛlciɛku kù ñ li piɛn nnɔ. ⁴ Nɛ bi laa' Eli nin Moyis puɔ' u'saan bi tɔkeh tigber. ⁵ Nɛn saan nɛ Pier tɔke' *Yesu ki ye: «Cɛnbaa, ti te nie saan ma nɔ, nì mɔn nɛ. Cère tí pɔ ininbon ita, sin liba, Moyis liba, Eli mɔ liba.»⁶ Pier ña ben u li len kí ye bà, kime bujewaambu cuo' wɔn nin bipanpaanketɔb nnɔ ki gbien'-a.

* 8:26 Bi kpie' ki kele' tigbont tà nnɔ ya tuba ni nì kele' ki ye: «La tì tɔke nil tigber nnɔ udu ni nɛ.»

⁷ Kutewolgbonku kuba baa' ki pibn' bi'bo, ne bi cii' unieke uba bó kutewolgbonku nno ni u ye: «N'Bije so nɔ, n yíe wɔ, li cengeh men u'bó.» ⁸ I ya tãan bo ne bi jiebe' ki liike', ka ji laa' nito, bi laa' *Yesu baba ne se bi'saan.

⁹ Bi jiih lijuɔl nno ya tingi ma nno, ne *Yesu kpekpe' bi'bo ki ye bi la tɔke uba bi laa' nà nɔ kí tì baa uyo wà Unil ya Bije li mekre bitenkpiib ni nno. ¹⁰ Ne bi tuo' u ye ma nno, ama ki ji niireh tɔb ki teh u ye wɔ n' ye ba ne ki ye «kí mekre bitenkpiib ni?» ¹¹ Ne ki niire' wɔ ki ye: «Be bo ne Yiko ya wɔnwɔknb lienh ki teh Eli li baa ne kí yaan Kristo n' baa ní?» ¹² Ne u jiih' be ki ye: «Eli li mɔnbe kí kpiɛ kí baa kí lá tùɔre tibont ke ne kí yaan. Ama nì nín tien' mila ki liebe' ki kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye binib li jènde Unil ya Bije kí gbien, kí yuɔn wɔ? ¹³ N tɔkeh ne ne, Eli baa' ní nɔ. Ne bi tien' wɔ bi yíe ma bo. Bi tien' wɔ ten nì kele' ma u'bo *Uwien ya gbɔnku ni nno ne.»

Yesu nɔre' usenpol kibuk kiba saan

(Matie 17:14-21; Luk 9:37-43)

¹⁴ Tɔ, *Yesu nin u'panpaankaab bita nno tì baa' u'panpaanketɔb saan, ne ki laa' linigocienl se ki guɔn' be. *Yiko ya wɔnwɔknb biba mɔ te, ki nieh nin be miniem. ¹⁵ Linigol nno laa' *Yesu i ya tãan bo ma nno, ne nì cuo' bi'ke miyɔkm cɛen. Ne bi sen' ki jon' ki tì fuonde' wɔ. ¹⁶ Ne u niire' u'panpaankaab ki ye: «Ninbi nin ben nieh be bo?»

¹⁷ Ne linigol nno ni, uje uba tɔke' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, n tuke' n'buk ne ki baa' a'saan. Usenpol uba ne njaake kè, ki tien' kè ulentɛb. ¹⁸ U cuo' kè nà saan la, u gbɔbreh kè ne, ne kuñinsenjujuku puubeh ki'ñɔbu bó, kì nɔmɔnh iñin, ki'gbenent mɔ tereh. N gbáan' a'panpaankaab be n' nɔre usenpol nno, ne ba fre'.» ¹⁹ Ne *Yesu tɔke' be ki ye: «Ninbi fɛnfennɔ ya nibɛ, na teke' Uwien ki jin'. N li wuɔke ni'saan kí tì kpaan mila ne? N li nɔmɔbe sukla ni'bo kí tì kpaan mila ne?» Ne ki ye: «Taa men kibuk nno ní.»

²⁰ Ne bi taa' kè ki baa' u'saan. Usenpol nno laa' *Yesu ma nno ne ki cère' ki'gbenent nɔh pepebu, kì lu' ki bindeh, kuñinsenjujuku puubeh ki'ñɔbu bó. ²¹ Ne *Yesu niire' ki'baa ki ye: «Nì cin' kè ma nì wuɔke'-aa?» Ne ki'baa ye: «Nì cin' kè haali ki'buwaam ni ne. ²² U sɔbe ki gbɔbreh kè umu nin miñunm ni ne, ki nuunh wɔ n' ku kè. A li fre la, á muɔ te micɛɛkm kí tore tɛ.» ²³ Ne *Yesu ye: «Be tien' a ye n li fre la? Wà teke' ki jin' nɔ n' gbele niba.» ²⁴ Ne kibuk nno ya baa wuure' i ya tãan bo ki ye: «N teke' nɛ ki jin', tore nni, kime n'tekjim ne nɔre' nni.»

²⁵ *Yesu laa' linigol nno tiinh ki taakeh ní, ne u tien' usenpol nno bo ki ye: «Usenpol wà teh binib igbaanlentɛb nno n tɔkeh nɛ ne, dàan kibuk kie, ki la ji n' nɛkn kè lidaali liba.» ²⁶ Usenpol nno wuure', ne ki cère' kibuk nno ya gbenent nɔh pepebu, ne ki dàan' kè. Kì dɔ ki naan utenkpii, ne binib bà yebe ye kì kpo'-a! ²⁷ Ama *Yesu cuo' ki'nuɔ ki fin' kè. Ne kì fii' ki sere'.

²⁸ *Yesu kun' ma nno ne u'panpaankaab niire' wɔ bi'baba bo ki ye: «Be tien' tinbi nɔ fre' ki nɔre' usenpol nno?» ²⁹ Ne u jiih' be ki ye: «Yie ya senpol ya bol wɔn, ikaare baba nɔ n' la, bonn nɔ te kí fre kí nɔre yè.»

Yesu tí len' u'kuum nin u'mekrm bó

(Matie 17:22-23; Luk 9:43-45)

³⁰ Yesu nin u'panpaankaab siere' ni'saan, ne ki cuon' ki càare' Galile ya tinfenm. *Yesu nɔ yíe uba n' li ben u te nà saan, ³¹ kime u yíe wɔ n' wɔkn u'panpaankaab ne. U tɔke' be ki ye: «Bi li taa Unil ya Bije kí nɔkn binib, be n' ku wɔ. Ama wienta daali u li mekre bitenkpiib ni.» ³² U'panpaankaab nɔ cii' u'lenm nno ya tingi ne ka kaabe' be n' niire wɔ mɔ.

nɔmɛ yé unikpekpiɛk-i?

(Matie 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ Yesu nin u'panpaankaab tì baa' Kapernawum ya du ni, ne ki kɔn' kuduku kuba ni. Bi te kuduku nno ni ma nno, ne u niire' be ki ye: «Ni bi nieh be bo usen ni?» ³⁴ Ne bi se ki nɔmin, kime bi bi nieh ticiɛnt bo ne usen ni. ³⁵ Nen saan ne u kèle' ki yin' u'panpaankaab piik nin bile nno ke, ne ki tɔke' be ki ye: «Unil yíe wɔ n' li yé usenlier la, wɔ n' tien' u'ba bi'ke ya gbaarke, kí li yé bi'ke ya tonsɔnl.» ³⁶ Ne ki taa' kibuk kiba ki sien' bi'siik ni, ki

yuure' kè ki bibe', ki tòke' be ki ye: ³⁷ «Wà ke teke' kibuk ten kie n'yel bo la, u teke' min ne. Wà ke teke' nni la, na yé u teke' min ne, u teke' wà sən' nni ní nnò ne.»

*Wà ɲa nen te la, u se ti'ciək bó ne
(Luk 9:49-50)*

³⁸ Nen saan ne San tòke' wò ki ye: «Cenbaa, ti laa' unil uba u ɲuəh isenpol binib saan a'yel bo. Wa pe ti'bo ma nnò ne ti pien' wò.» ³⁹ Ne *Yesu ye: «La ji n' pien wò men, kime nil ɲa n' fre kí tien miyokm ya bonn n'yel bo ɲò kí pək kí len n'bo nà bre i ya taaan bo. ⁴⁰ Wà ɲa nen te la, u se ti'ciək bó ne. ⁴¹ N tòkeh ne imòn ne, wà ke de' ne kiñunyibuok ki ye ni yé Kristo yaab ma nnò ne la, wa n' lúo u'suul fiebu.»

*La cère ubaan uba n' tùre Uwien ya sən
(Matie 18:6-9; Luk 17:1-2)*

⁴² «Ama ibaan yà teke' nni ki jin' nò, unil cère' i'ni uba tùre' Uwien ya sən la, bi bi taa' linècienl, ki jòn' u'tule ni, ki ture' wò ki wié' miñuncienm ni la, nì bi li tu udaan bo. ⁴³ A'nuò ne cèreh a biih la, cere wù. A ɲmòbe unuò uba ɲò ki laa' limiel là ɲa ɲmòbe gbenm la, nì tu nin á li ɲmòbe inuò ile, ɲò kí kò umucencien wà ɲa n' kpiin ni. ⁴⁴ [Ni'saan, «Mu ɲa n' kpiin. Ininbieb yà ɲmònɲ tigbenent mò ɲa n' kpo.»]* ⁴⁵ A'taal ne cèreh a biih la, cere lè. A ɲmòbe litaal liba ɲò ki laa' limiel là ɲa ɲmòbe gbenm la, nì tu nin á li ɲmòbe itaaan ile, ɲò kí kò umu wà ɲa n' kpiin ni. [⁴⁶ Ni'saan, «Mu ɲa n' kpiin. Ininbieb yà ɲmònɲ tigbenent mò ɲa n' kpo.»]† ⁴⁷ A'nunbu ne cèreh a biih la, likre bù. A ɲmòbe bununbu buba ki kòn' Uwien ya bel ni la, nì tu nin á li ɲmòbe inun ile, ɲò kí kò umu wà ɲa n' kpiin ni. ⁴⁸ Ni'saan, «Mu ɲa n' kpiin. Ininbieb yà ɲmònɲ tigbenent mò ɲa n' kpo.»

⁴⁹ «Umu ne li cère unil ke n' ɲmaake ten miyaam. ⁵⁰ Miyaam yé nibonn nà mən ne. Ama m' saa' ka ji ɲme la, niba ɲa te kí ji n' fre kí ɲmaake mè. Ní li ɲme ten miyaam, kí li ɲme nin tɔb.»

10

*Uwien taan' nà la, nil la bore nè
(Matie 19:1-12; Luk 16:18)*

¹ *Yesu siere' ni'saan, ne ki jon' Sude ya tinfenm mà te Suden ya kpenpuol bó nnò ni. Inigol tí taan' u'saan, ne u tí wòkn' be ten u tí n' teh ma bo.

² *Farisienmbé biba nek'n' wò ki yé be n' biike wò, ne ki niire' wò ki ye: «Uje ɲmòbe usen wò n' wié u'po-oo?» ³ Ne u niire' be ki ye: «Moyis là ye ní li teh mila?» ⁴ Ne bi ye: «Moyis là ye uje yé wò n' wié u'po la, wò n' kele kugbònkú kí de wò kí wuən kí ye u wié' wò.» ⁵ Ne *Yesu ye: «Ni'yufaa bo ne cère' Moyis là kele' ki ye ní li teh nnò. ⁶ Ama micincinm, uyo wà Uwien là ñen' uɲendun wuu nnò, «u là ñen' uje nin upii ne. ⁷ Nen ne cère' uje kuòn' upii la, u li dään u'naa nin u'baa, ⁸ ne ben bile nnò n' taan kí tien unibaab.» Nnò ne ba ji te nib bile, bi ji yé unibaab ne. ⁹ Tò, Uwien taan' nà la, nil la bore nè.»

¹⁰ Bi tì baa' iden ne u'panpaankaab mò liebe' ki niire' wò tigber nnò bo. ¹¹ Ne u jiin' be ki ye: «Uje wà wié' u'po, ki tí kuòn' upiitò la, uje nnò yé ujenarɲmaa ne u'po ukpiek nnò bo. ¹² Upii wà fii' u'ce saan, ki tì kun' ujetò la, upii nnò yé upiinarɲmaa ne.»

*Yesu nin mubumu
(Matie 19:13-15; Luk 18:15-17)*

¹³ Tò, binib tukeh mubumu, ki bàareh *Yesu saan ɲò wò n' me mù, ne u'panpaankaab kònɲ nin be. ¹⁴ U laa' bi kònɲ nin be ma nnò, na ɲmaake' wò, ne u tòke' be ki ye: «Cère men mubumu mù n' li bàareh n'saan. La piendeh mù men, kime binib bà te ten mubumu ne si Uwien ya bel. ¹⁵ N tòkeh ne imòn ne, wà ke ɲa teke' Uwien ya bel ya gber kibuk yaam la, wa n' kò lí'ni.» ¹⁶ Nen saan ne u yuunh mubumu nnò, ki taah u'nuò ki paakeh mu'bo, ki teh mù Uwien ya mənɲ.

* 9:44 Bi kpié' ki kele' tigbont tà nnò ya tuba ni migbiirm 44 ɲa te tu'ni. † 9:46 Liike 9:44.

*Ufaadaan uba ya gber**(Matie 19:16-30; Luk 18:18-30)*

¹⁷*Yesu siereh uyo wà nnò, ne uje uba sen' ki baa' ki lá gbaan' u' nintuoli, ki niire' wò ki ye: «Cenbaa wà mòn, n li tien mila kí le limiel là ña ñmòbe gbenm-i?» ¹⁸ Ne *Yesu niire' wò ki ye: «Be tien' a yih nni wà mòn-i? Uwien baba ña ñí la, uba ña mòn. ¹⁹ A ben iwòb yà ye: «La ku nil, ki la teh nañmaal, ki la suh, ki la nendeh nib bo, ki la jinh nib, kí li boh a'naa nin a'baa nnò.» ²⁰ Ne uje nnò ye: «Cenbaa, n boh ni'ke haali n'buwaam ni ne.» ²¹ *Yesu liike' wò, u'yenm sänge' u'bo, ne u tóke' wò ki ye: «Nibonn niba ne pòre' ñe. Jo kí tì kuòre a ñmòbe tibont tà ke nnò, kí taa ilike nnò kí de bicécekdenb, kí li ñmòbe lifaal paaki bó, ñò kí baa kí lá paan n'bo.» ²² *Yesu len' nnò ma nnò, ne uje nnò saa' u'nun bó, ki siere' ki bure' nin uyensaa, kime u ñmòbe lifaal ki gbien'.

²³ *Yesu jibe' ki liike' u'panpaankaab, ne ki tóke' be ki ye: «Nì faa ki gbien' nin binib bà ñmòbe lifaal nnò ní kò Uwien ya bel ni.» ²⁴ U len' nnò ma nnò, ne miyòkm cuo' u'panpaankaab cèen, ne u tí tóke' be ki ye: «N'bumu, Uwien ya bel ni ya kòm faa cèen ne. ²⁵ Nì faa nin ufaandaan ní kò Uwien ya bel ni ki cen' ñòkma ní càare mikpelpienbonm ni.» ²⁶ Nì tùòre' ki beke' be cèen, ne bi tókeh tób ki teh: «O, nì te nnò la, ñme li fre kí ñmere?» ²⁷ *Yesu caan' bi'bo inun, ne ki tóke' be ki ye: «Binib ne ña ní fre, Uwien wòn ña ní gbele niba, u li fre kí tien ni'ke.»

²⁸ Ne Pier tóke' wò ki ye: «Tinbi wòn la, ti dàan' tibont ke ne ki paan' a'bo-a!» ²⁹ Ne *Yesu ye: «N tókeh ne imòn ne, unil wà ke dàan' u'den bii u'ninjieb bii u'ninsieb bii u'naa bii u'baa bii u'bumu bii u'kpàan min nin tigbemòmònt bo la, ³⁰ u li le iden nin ninjieb nin ninsieb nin naambe nin mubumu nin ikpàan, ni'ke bolm kobk fenfennò, ama u li le ijend mò. Ne uyo wà we ní nnò, u lá li le limiel là ña ñmòbe gbenm. ³¹ Bisenlierb lá li paan puoli ki yebe. Puoli bó yaab mò lá li liere usen ki yebe.»

*Yesu tí len' u'kuum nin u'mekrm bó nta bo**(Matie 20:17-19; Luk 18:31-34)*

³² *Yesu nin u'panpaankaab doh Yerusalem bó, ne u le usen. Bi joh ma nnò u'panpaankaab ya yenm saa' ne bujewanbu cuo' bà mò pè u'bo nnò. Nen saan ne u tí yin' u'panpaankaab piik nin bile nnò u'ba saan ne ki cin' ki tókeh be nà li tì tu wò ni'bó. ³³ U tóke' be ki ye: «Li cengeh men, ti doh Yerusalem bó ne. Ti tì baa' la, bi li taa Unil ya Bijé kí ñukn bitòtuòrcienb nin *Yiko ya wònwòknb, be ní bu wò tibuur, kí ye u kpe mikuum, kí taa wò kí ñukn bà ña yé Sufmbe. ³⁴ Bi li lè wò, kí cere u'bo tiñinsent, kí ñi wò inalebe, kí yaan kí ku wò, ne wienta daali wò ní mekre bitenkpiib ni.»

*Saak nin San ya mièbu**(Matie 20:20-28)*

³⁵ Tò, Sebede ya bijieb Saak nin San nekn' Yesu, ne ki tóke' wò ki ye: «Cenbaa, ti yé á tuo kí tien ti li miè ñe nà ne.» ³⁶ Ne u niire' be ki ye: «Ni yé ní tien ba ne kí de ne?» ³⁷ Ne bi ye: «A lá jin' a'bel la, á cère ti'ni uba ní li ke a'nojie bó, utò mò ní li ke a'nògen bó.» ³⁸ Ne u ye: «Na ben ni mieh nibonn nà. Ni li fre kí ji n li ji ijend yà nnò-ò?» Bii ni li fre kí kò n li kò micéckm mà ni nnò ni-ii? * ³⁹ Ne bi ye: «Ti li fre.» Ne u ye: «Imòn, ni li ji n li ji ijend yà nnò, ki li kò n li kò micéckm mà ni nnò ni. ⁴⁰ Ama binib bà li kèle n'nojie nin n'nògen bó nnò wòn, na yé min ne li gènde be. Uwien ne li de mifenm nnò u bonde' mè ki ble' binib bà nnò.»

⁴¹ U'panpaankaab piik bà sien' nnò cii' Saak nin San tóke' wò ki ye bà, ne bi'benku ni cin' ki beh bi'bo. ⁴² Nen saan ne u yin' be u'ba saan ki tóke' be ki ye: «Ni ben nì te ma uñendun wuu ni. Bà yé idu ya berb wòbndeh i'nib ne, ne bà ñmòbe ticiènt nnò wòngèh be bi'tuòm kpe ma bo. ⁴³ Na ní li te nnò ninbi ni. Ni'ni wà yé wò ní li yé ucien la, wò ní tien u'ba ni'tonsònl. ⁴⁴ Ni'ni wà yé wò ní li yé usenlier la, wò ní tien u'ba ni'ke ya yonb. ⁴⁵ Kime

* ^{10:38} Yesu taa' tinennent tule ne ki wuòn' ijend nnò yebe ki kpe ma bo. Tun si: kí ñu kijendyiek ni bii kí lùò ijend ni.

Unil ya Bijε ηa baa' uηendun wuu ni be' n' sɔn k' de wɔ. U baa' wɔn ne' n' sɔn k' de binib, k' kpo ηɔ k' de binib bɔ yebe k' wiε.»

Yesu likre' Bartime

(*Matie 20:29-34; Luk 18:35-43*)

⁴⁶ *Yesu nin u'panpaankaab t' baa' Seriko ya du ni. Bi ñeh u'ni uyo wà nnɔ ne linigocienl paan' bi'bo. Ujuɔn uba ke sengbaal ki mieh, bi yih wɔ Bartime, u yé Time ya bije. ⁴⁷ U cii' bi ye Nasaret ya *Yesu ne gèbreh, ne u cin' ki wuureh ki teh: «Yesu, *Dafid ya yaabile, muɔ nni micεεkm.»

⁴⁸ Linigol nnɔ tengeh u'bo ki teh wɔ n' ηmile, ama u t'oreh ki wuureh ne ki teh: «*Dafid ya yaabile, muɔ nni micεεkm.» ⁴⁹ Ne *Yesu sere' ki ye: «Yin wɔ men ní.» Ne bi yin' wɔ ki t'oke' wɔ ki ye: «Cuo a'ba! Fii k' sere, u yih ηε.»

⁵⁰ Ne u wiε' u'liergbenku, ki fii' wukbu, ki baa' *Yesu saan. ⁵¹ *Yesu niire' wɔ ki ye: «A yíe n' tien ba k' de ηε?» Ne u ye: «Cenbaa, n yíe n' likre ne.» ⁵² Ne *Yesu ye: «Li joh, a'tekjim ne ηmien' ηε.» U likre' i ya t'aa bo, ne ki paan' *Yesu bo.

11

Binib kpiεkreh Yesu u t' kɔn' Yerusalem ni

(*Matie 21:1-11; Luk 19:28-40; San 12:12-19*)

¹ *Yesu nin u'panpaankaab t' neke Yerusalem ki tuo' Betifaaje nin Betani ya du. I te Olifi ya siin ya juɔl bó ne. Bi t' tuo' ni'saan ma nnɔ, ne u sɔn' u'panpaankaab ni bile ² ki t'oke' be ki ye: «Li joh men udu wà te inun bó nɔ ni. Ni t' kɔn' u'ni la, ni li pɔk k' le uηuunfanfaan uba l'uo. Uba ηa laan j'εke' wɔ. Ní lore wɔ k' taa ní. ³ Unil niire' ne ki ye be tien' ni loreh wɔ la, ní ye: «Yonbdaan ne cieke wɔ. U li jiin wɔ ní fenfenno wuɔ.» »

⁴ Bi bure', ne ki t' laa' uηuunfanfaan nnɔ l'uo iden iba saali bunañɔbu saan ki neke usen. Ne bi cin' ki loreh wɔ. ⁵ Binib bɔ se ni'saan nnɔ ya biba niire' be ki ye: «Ni teh ba sɔ? Be tien' ni loreh uηuunfanfaan wuɔ nɔ?» ⁶ Ne bi jiin' be *Yesu bi ye be n' ye ma nnɔ. Ne binib nnɔ c'εbe' be bi bure', ⁷ ki tuke' uηuunfanfaan nnɔ ki baa' *Yesu saan, ne ki taa' bi'lier ki paan' u'bo, *Yesu j'εke'. ⁸ Nen saan ne biba taah bi'lier ki p'ereh usen ni ki yebe. Bitɔb k'oh kumuɔku ni, ki bereh tifer ki mɔ lá p'ereh. ⁹ Bɔ le usen nnɔ nin bɔ pe puoli nnɔ ke wuureh ki teh: «Osana*, Uwien ya mɔnm n' li te wà we ní Yonbdaan ya yel bo nnɔ bo. ¹⁰ Uwien ya mɔnm n' li te ti'yaaje *Dafid ya bel là we ní nnɔ bo. Osana, Uwien wà te paaki bó.»

¹¹ Tɔ, *Yesu t' baa' Yerusalem, ki kɔn' Uwien ya duku† ya luo bo, ki liike' tibont ke. Uwien beh w' n' kɔ ma nnɔ, ne wɔn nin u'panpaankaab piik nin bile nnɔ ñen' ki bure' Betani ya du bó.

Yesu wiε' bukenkenbu buba min'uum

(*Matie 21:18-19*)

¹² Kutaaku faa', ne *Yesu nin u'panpaankaab ñen' Betani ya du ni ki bure'. Bi joh ma nnɔ ne mik'ɔnm t' cuo' wɔ. ¹³ U laa' bukenkenbu buba t' se fɔnfɔkm ki ηmɔbe tifer. Ne u jon' wɔ n' t' liike u li le niba bu'bo bii wa n' le. U t' baa' bu'nintuɔli, ki laa' tifer baba ne bu'bo. Kime na là yé kenken ya l'ɔnl'ɔnyo. ¹⁴ Ne u toke' busubu nnɔ ki ye: «Uba ηa ji li le bil liba a'bo fiebu.» Ne u'panpaankaab cii' u len' ki ye bɔ.

Yesu ηɔre' binib Uwien ya duku ya luo bo

(*Matie 21:12-17; Luk 19:45-48; San 2:13-22*)

¹⁵ Yesu nin u'panpaankaab t' baa' Yerusalem. Ne *Yesu kɔn' Uwien ya duku ya luo bo, ki cin' ki ηuɔh binib bɔ ku'oreh tiwent nin bɔ daanh tiwent nnɔ ki ñendeh; ki tureh bilikkpendb ya teb nin bɔ ku'oreh inenjel nnɔ ya biemu ki gb'ɔbreh. ¹⁶ Wa c'εreh nib tukeh went ki g'εbreh Uwien ya duku ya luo bo.

¹⁷ Nen saan ne u t'oke' be ki ye:

«N' kele' *Uwien ya gb'ɔnku ni ki ye:

* 11:9 Liike Matie 21:9. † 11:11 Liike Matie 12:5.

«Bi li yin n'duku inibol ke ya kaare ya duku ne»,
ama ninbi taa' kù ki tien' binasub ya tantaanbùol ne.»

¹⁸ Bitòtuòrcienb nin *Yiko ya wònwòknb cii' *Yesu tien' ma bo. Ne bi nuunh bi li tien ma kí ku wò, ama ki ji fenge wò. Kime u'wòknm sònge linigol nnò ya yènm cèen ne. ¹⁹ Nì juore' ma nnò, ne *Yesu nin u'panpaankaab tí siere' udu nnò ni.

Yesu wié' bukenkenbu bùa miñùum nnò kuore'
(*Matie 21:20-22*)

²⁰ Kutègesònsònkù, ne bi cuonh ki gèbreh bukenkenbu nnò saan, ki laa' bù kuore' paaki ki tì ci' tingi. ²¹ Ne Pier tiere' nà wun tien', ne ki tòke' *Yesu ki ye: «Cenbaa, liike, a wun wié' bukenkenbu bùa miñùum nnò, kuore'-al!» ²² Ne *Yesu tòke' be ki ye: «Teke men Uwien kí ji. ²³ N tòkeh ne imònd ne, unil wà ke li tòke lijuòl lie kí ye lè ñ fii kí tì lu miñunciènm ni, ki teke' ki jin' ki ye nì li tien ten u len' ma bo, ka maaleh milele la, nì li tien nnò ne. ²⁴ Nen bo ne n tòkeh ne ki teh ni mie' Uwien nibonn nà ke ni'kaare ni la, ní li du kí ye ni laa' ne ò, ne ni li mònbe kí le nè ne. ²⁵ Uyo wà ni te ki kàareh, kí lá tiere ki ye uba òmòbe ne tigber tà ke la, ní fère udaan ò ni'Baa wà te paaki bó nnò mò ñ fère ne ni'biil. [²⁶ Ama na fère' ni'tòb la, ni'Baa wà te paaki bó mò ò ñ fère ne.]»[‡]

Bi niire' Yesu wà de' wò usen wò ñ tien u teh nà nò?
(*Matie 21:23-27; Luk 20:1-8*)

²⁷ Yesu nin u'panpaankaab tí liebe' ki baa' Yerusalem ni. *Yesu kòn' ki cuonh Uwien ya duku ya luo bo, ne bitòtuòrcienb nin *Yiko ya wònwòknb nin *Sufmbe ya cienb baa' u'saan, ²⁸ ki niire' wò ki ye: «A òmòbe usen á tien a teh nà nò-ò? Òme ne de' òe usen á tien nè?» ²⁹ Ne u ye: «N'mò li niire ne iniire iba kpein ne. Ni fre' ki jii' nni la, n'mò li tòke ne n òmòbe usen wà ki teh n teh nà nò. ³⁰ San là siih binib Uwien ya ñunm ma nnò, òme ne là de' wò usen-i? Uwien bii binib ne? Tòke nni men.»

³¹ Nen saan ne bi tòkeh tòb ki teh: «Ti ye Uwien ne de' wò usen la, u li niire te kí ye: «Be tien' ta là teke' wò ki jin'-i?» ³² Ta ñ fre kí ye binib mò sò.» Bi fenge linigol nnò mò, kime bi'ke tuo' ki ye San là cinbe ki yé *Uwien ya ñòbonsòknl ne. ³³ Ne bi tòke' *Yesu ki ye: «Ta ben.» Ne u'mò ye: «N'mò òa ben, ka ñ tòke ne wà de' nni usen ñ tien n teh nà nò mò.»

12

Bikpàab bà bre ya kpenjenm
(*Matie 21:33-46; Luk 20:9-19*)

¹ Ni ya puoli bó ne *Yesu pòn' be mikpenjenm ki ye: «Uje uba ne là òmòbe bukpàabu, ki caan' bukpàabu nnò ni tisir tà bi taah tu'bii ki òeh fen nnò, ne ki beke' ki linde' bù, ki gbin' kubùoku kùa bi li òmengeh isibii nnò bu'ni, ki caan' kininbentaak bu'ni, ki taa' bù ki guun' bikpàab biba, ne ki bure' usen. ² Uyo wà isibii nnò tì ben' nnò, ne u sòn' utonsònl uba bikpàab nnò saan, wò ñ tì teke wòn ukpèdaan ya bó ní. ³ Utònsònl nnò tì baa' ne bi cuo' wò ki ñi', ki òore' wò, u liebe' inuòkuon. ⁴ Ukpèdaan nnò tí sòn' utonsòntò bi'saan. Ne bi tì ñi'ni' ki cube' u'yul, ki susuke' wò. ⁵ U tí liebe' ki sòn' utonsòntò bi'saan. Wòn tì baa' ma, bi ku' wò ne. U liebe' ki sònsòn' bitònsònb bi'saan bi yebe, bi tí ñi'ni' biba, ki kuku' bitòb. ⁶ U'bije baba ne ji sien' u'saan, u yé u'bije nnò cèen. Ne u fòre' ki sòn' wò bi'saan, ki maaleh ki teh u yé u'bije ma nnò, bi li tì bo wò ne. ⁷ Ama bikpàab nnò laa' u'bije nnò we ní ma nnò, ne bi tòke' tòb ki ye: «Wòn ne yé u'faajil, cère men tí ku wò ò lifaal nnò ñ juore tí yaal.» ⁸ Ne bi cuo' wò ki ku', ki ñen' ki tì wié' kpegbaal.

⁹ «Tò, ukpèdaan nnò li tien mila? U li baa kí lá ku bikpàab nnò ne, kí taa bukpàabu nnò kí guun bikpètòb. ¹⁰ Na kaan' *Uwien ya gbònkù ni nì kele' nà saan ki ye:

«Litenl là bidumeb wié' lè nnò,
len ne lá tien' litenkpièkl là cò kuduku nnò ne-èè?»

¹¹ Yonbdaan ne tien' nnò,
ne nì òmòbe kuñuòrku tí nun bó.» »

[‡] 11:26 Bi kpié' ki kele' tigbònt tà nnò ya tuba migbiirm 26 òa te tu'ni.

¹² *Sufmbe ya cienb bende' ki ye *Yesu pøn' ben ne mikpenjenm. Nen bo ne bi'nun món be ní cuo wə, ama bi fenge' linigol nnə ne ki siere' ki dàan' wə.

Sesa ya lenpolike

(Matie 22:15-22; Luk 20:20-26)

¹³ Bi sòn' *Farisiënmbé biba nin uber Herod yaab ya biba *Yesu saan be ní ti dēle wə, wə ní len kí lòle u'ba. ¹⁴ Bi tì baa' ne ki tōke' wə ki ye: «Cenbaa, ti ben ki ye a tōkeh tigbemənt ne, ka fenge uba, ka boh uba ki cen' u'tə. A wəngēh tē Uwien ya sən mənəmnm ne. Tə, ti ħməbe usen tí li pèh lenpo ki dienh ubercien Sesa bii ta ħməbe? * Tí li pèh bii ti la pèh?»

¹⁵ *Yesu ben ki ye bi yé iñuən ilele ya nib ne, ne ki tōke' be ki ye: «Bē tien' ni bīkreh nni? Taa mēn milikbim miba ní ní liike.» ¹⁶ Bi taa' ní; ne u niire' be ki ye: «Ĥmē ya nēnnenku nin u'yel te mi'bo?» Ne bi ye: «Ubercien Sesa.» ¹⁷ Ne u tōke' be ki ye: «Taa mēn nà yé Sesa yaann kí de Sesa, kí taa nà mə yé Uwien yaann, kí de Uwien.» U len' nnə ma nnə ne ní cuo' be miyokm cēen.

Bitenkpiib ya mēkrm ya gber

(Matie 22:23-33; Luk 20:27-40)

¹⁸ Nì ya puoli ne Saduseyēmbé biba baa' *Yesu saan. Ben ne lienh ki teh bitenkpiib ħa ní mēkre nnə. ¹⁹ Bi tōke' wə ki ye: «Cenbaa, Moyis là kele' yiko ki de' tē ki ye: «Unil ya ninje kpo' ki cèrē' u'po, ka ħməbe buk la, wə ní kere ukpopii nnə, kí maa mubumu kí de u'ninje wə kpo' nnə.» ²⁰ Tə, ninjieb bilole biba ne là te, ne ukpiek lá kuən' upii, ki kpo', ka maa' buk. ²¹ Wə tə u'bo nnə kere' ukpopii nnə ki mə kpo' ka maa' buk. Wə mə tə wən bo nnə mə kere' wə ki mə kpo' ka maa' buk. ²² Bijeb bilole nnə kē tien' nnə ki kpo' ka maa' buk. Upii nnə mə tì fōrē' ki kpo'. ²³ Tə, bitenkpiib lá mēkre' uyo wə la, ħmē li si upii nnə? Kimē bi'kē bilole kuən' wə ki tì bòn' ne.»

²⁴ Ne *Yesu jiin' be ki ye: «Na ben nà kele' *Uwien ya gbənkū ni ya tingi, ka ben Uwien ya tuəm kpe ma bo. Nen ne cèrēh ni tūreh. ²⁵ Bitenkpiib lá mēkre' la, jeb ħa ní kuən piib, piib mə ħa ní kun cēr. Bi li te tēn Uwien ya tondb ne paaki bó. ²⁶ Bitenkpiib ya mēkrm mēn la, na kaan' Moyis ya gbənkū ni nà saan Uwien là len' nin Moyis kufetuku kuba saan kù teknh umu ka wih nnə ne-εε? U là tōke' Moyis ki ye: «Min ne yé *Abraham nin *Isaak nin Sakəb ya Wien.» ²⁷ Uwien ħa yé tenkpiib ya Wien, u yé bà fuobe ya Wien ne. Ninbi lienh ki teh bitenkpiib ħa ní mēkre ma nnə ni tūrē' kpelkpel ne.»

Li lē wəbl yé wəbkpiekl-i?

(Matie 22:34-40; Luk 10:25-28)

²⁸ *Yiko ya wənwəknl uba là te ni'saan ki cii' bi nieh nin təb ma, ne ki laa' *Yesu jiin' be mənəmnm ma bo. U nekñ' *Yesu ki niire' wə ki ye: «Iwəb kē nni li lē yé likpiekl-i?» ²⁹ Ne *Yesu jiin' wə ki ye: «Liwəbkpiekl si: «Ninbi Israyel yaabe, li cengeh mēn: Yonbdaan Uwien baba ne yé Yonbdaan. ³⁰ Li yíe a'Yonbdaan Uwien nin a'fèl kē nin a'tetem kē nin a'yēnmaale kē nin a'tuəm kē.» ³¹ Liwəbl là tə si: «Li yíe a'tə tēn a'yíe a'ba ma bo.» Wəbl liba ħa te ki gèbre' lie ya wəbl.»

³² Ne u tōke' *Yesu ki ye: «Cenbaa, a tōke' tigbemənt ne. A tōke' ki ye Yonbdaan Uwien yé Uwenbaabe ne, uba ħa te ki pukñ' u'bó ma nnə, tū te ne. ³³ Unil yíe Uwien nin u'fèl kē nin u'yēnmaale kē nin u'tuəm kē, ki yíe u'tə tēn u'yíe u'ba ma bo la, nēn ne mən ki cen' wə ní li taah tiwēnt ki teh ituəre ki wīndeh ki dienh Uwien nin mipum kē ya bol.» ³⁴ *Yesu laa' u len' nin mibenm, ne u tōke' wə ki ye: «Ĥa fōke nin Uwien ya bēl.» Nen gèbre' ma nnə, uba ħa ji kaabe' ki niire' *Yesu niire ki pukñ'.

Uwien ya Nigēndkē Kristo nin Dafid ya gber

(Matie 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ *Yesu là te Uwien ya duku ya luo bo, ki wəknh binib Uwien ya gber ma nnə, ne ki niire' be ki ye: «Nì tien' mila *Yiko ya wənwəknb lienh ki teh Uwien ya Nigēndkē Kristo yé *Dafid ya yaabil-i? ³⁶ Mifuoñanm là cèrē' *Dafid bugbēn len' ki ye:

* 12:14 Liike Matie 22:17.

⟨Yonbdaan Uwien tɔke' n'Yonbdaan ki ye:

Kɛle n'nɔjie bó,

kí tì baa uyo wà

n li cère á tɛ a'nennɛndb bo litaal.⟩

³⁷ *Dafid mɔnɔn là yin' Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo u'Yonbdaan la, u ji tien' mila ki liebe' ki yé u'yaabil-i?⟩ Linigocienl cengeh *Yesu ya gɛr, nɛ nì ñmɛ lɛ cɛɛn.

Li ben men Yiko ya wɔnwɔknb bó

(Matie 23:1-36; Luk 20:45-47)

³⁸ Yesu wɔknh bɛ Uwien ya gɛr, nɛ ki tɔkeh bɛ ki teh: «Li ben men *Yiko ya wɔnwɔknb bó. Bi yíe bɛ ní li guoh tiliɛrgbengt nɛ ki gaakeh, ki yíe binib ní li gbaandeh ki fuondeh bɛ mudaamu ni, ³⁹ ki yíe bɛ ní li kaah binikpɛkpiɛkb ya kànkàan itáan ya dur ni nin tinacent ni. ⁴⁰ Ben nɛ jinh ki pendeh bikpopiib, ki kàareh nì wuɔkreh, ki bɔndeh binib ya nun bó. Nɛn bo nɛ Uwien li tùɔre kí dɛre bi'tub cɛɛn.»

Ukpɔpiicɛɛkdaan uba ya pum

(Luk 21:1-4)

⁴¹ Tɔ, *Yesu kɛ ki nɛke Uwien ya pum ya likkpienbùol, nɛ ki likeh linigol nno kpìndeh len ilike ma bo. Bifàadɛnb bà yebe bàareh ki kpìndeh ilike len ì yebe. ⁴² Ukpɔpiicɛɛkdaan uba mɔ baa' ki lá kpìen' milikbim mile ma baa' gbɔnku kuba mɔnɔn. ⁴³ Nɛ *Yesu yin' u'panpaankaab ki tɔke' bɛ ki ye: «N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, ukpɔpiicɛɛkdaan wuɔ kpìen' ilike ki cɛn' bà kɛ kpìen' nno. ⁴⁴ Kimɛ bi'kɛ de' ka pɔkre' bi'like ya pɔkl. Ama wɔn yé ucɛɛkdaan nɛ, ki tonde' u ñmɔbe nà kɛ nno ki lá kpìen'.»

13

Bi lá li bere Uwien ya duku

(Matie 24:1-2; Luk 21:5-6)

¹ *Yesu siere' Uwien ya duku ya luo bo ki ñien', nɛ u'panpaankaab ni uba tɔke' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, liike itɛn yíe gbenge ki kpɛ ma bo-a! Liike bi taa' yè ki mɛn' tidur tù ñmɔbe kuñuɔrku ma bo-a!» ² Nɛ u tɔke' wɔ ki ye: «A laa' tiducient tuu nɔ-ɔɔ? Bi lá li bere tu'kɛ nɛ, tɛnl liba mɔnɔn ña lá li juore kí li pɛ tɔl bo.»

Ijɛnd ya yo lá li te ma bo

(Matie 24:3-14; Luk 21:7-19)

³ Yesu jon' ki tì kɛle' Olifi ya siin ya juɔl bo, Uwien ya duku ya nuun bó, nɛ Pier nin Saak nin San nin Andre baa' u'saan bi'baba, ki lá niire' wɔ ki ye: ⁴ «Tɔke tɛ, tibont nno kɛ lá li tien uyo wà? Ku lɛ diɛku ba li wuɔn kí ye uyo nno baa'.» ⁵ Nɛ u cin' ki tɔkeh bɛ ki teh: «Li ben men, ki la cère uba ní tuln nɛ. ⁶ Kimɛ binib lá li baa ki yebe kí li ñmɔbe n'yel ki teh bi yé min nɛ, kí tuln binib bà yebe. ⁷ Ni lá cii binib tɔh lituɔl kɔnkɔnm ni bii fɔnfɔkm la, ni la cère ni'fɛl ní li tiinh. Kimɛ tu ya bont kɛ li tien nɛ kí yaan, na laan yé gbengbenyo. ⁸ Kimɛ linibol liba li jèke linibotɔl. Libel liba ya nib mɔ li jèke libetɔl yaab. Kitink li jènge bùol, bùol. Mikònm mɔ li lu. Nì li te tɛn imerwien ya cincinm nɛ.

⁹ «Ninbi ben wɔn, li ben men. Bi lá li cuo nɛ kí jon tibuur, kí ñì nɛ itáan ya dur ni. Min bo, bi lá li tuke nɛ kí jo tibuur idu ya cienb nin biberb saan. Nno nɛ ni li yé n'mònkunb bi'saan. ¹⁰ Bi li kpaande tigbɛmɔnmònt tuu inibol kɛ saan nɛ kí yaan. ¹¹ Bi cuo' nɛ ki jon' tibuur la, ni la pɔk kí li yɔke ni li len kí ye bà. Uyo nno lá baa' la, *Mifuoñaanm nɛ li tɔke nɛ ni li len kí ye bà. Na yé ninbi nɛ li len, *Mifuoñaanm nɛ li len. ¹² U ya yo nɛ unil li kuɔre u'ninjɛ, bɛ ní ku wɔ. Baa mɔ li kuɔre u'buk, bɛ ní ku kè. Mubumu mɔ li fii kí sere mu'naambe nin mu'baambe bo, kí cère bɛ ní ku bɛ. ¹³ Min bo nɛ binib kɛ li nɛn nɛ. Ama wà kɛ li mìnɛ kí li ñmɔmɔbe kí tì fɔre nno, wɔn nɛ li ñmɛre.»

Nibonn nà ñmɔbe ijuɔke ya gɛr

(Matie 24:15-28; Luk 21:20-24)

¹⁴ «Ni li lɛ ijuɔke ya bonn nà saah tibont tà kɛ mɔn nno se na bi li sere nà saan. (Wà kɛ kàanh la, wɔ ní li ciinh ni'tingi.) Uyo nno lá baa' la, bà li te Sude ya tinfenm ni nno, bɛ ní sɛn

kí jo ijuon bó. ¹⁵ Wà te kudulekaaku ya paaki la, u la jiire kí kò iden ni, kí taa niba. ¹⁶ Wà mɔ te ikpàan bó la, u la liebe kí kun, wò ní tì taa u'liergbenku. ¹⁷ U ya yo bipiib bà punbe nin bà ñmɔbe mubumu mùa ñaanh, li ñmɔbe micɛckm nɛ. ¹⁸ Li kàareh mɛn, Uwien la cère nè ní tien kusenañuoku. ¹⁹ I ya den binib li ji ijend kí gbien. Haali uñendun ya cincinm kí lá baa fɛnfennɔ, nib ña laan jin' i ya jend ya bol, ka ji li li ji yè fiebu. ²⁰ Yonbdaan ña bi kùore' ijend nno ya wien bo la, uba mɔnɔn ña bi li ñmɛre. U gènde' binib bà nno bo nɛ cère' u kùore' iwien nno bo.

²¹ «U ya yo unil tɔke' nɛ ki ye: «Liike mɛn, Uwien ya Nigendke Kristo te niɛ saan» bii «u te niɛ bó» la, ni la tuo. ²² Kime bitonnenmɔnkunb li baa. Biba li ye bi yé Uwien ya Nigendke Kristo nɛ. Bitɔb li ye bi yé *Uwien ya ñɔbonsɔknɛ nɛ. Bi li tien micincilm ya bont nin miyɔkm ya bont, kí tuln binib. Bi li nuunh nì tuo' la, bɛ ní tuln Uwien gènde' binib bà nno mɔnɔn nɛ. ²³ Ninbi li ben mɛn. N kpɛ' ki tɔke' nɛ tɔgɛr nno kɛ ña.»

Unil ya Bijɛ ya baam ya gbɛr

(Matie 24:29-31; Luk 21:25-28)

²⁴ «Ama, ijend nno ya yo gèbre' la,

uwien li bìike,

uñmaal ña ji li wien,

²⁵ Iñmaabii li cecere kí lu,

tibont tà ñmɔbe mituom paaki bó li jènge.

²⁶ U ya yo nɛ bi li lɛ Unil ya Bijɛ te titewɔlgbont ni, ki we ní, ki ñmɔbe ufaa nin ukpɛke kí gbien'. ²⁷ U ya yo nɛ u li sɔn Uwien ya tondb bɛ ní jo lenpuoli nin nintuoli nin ugen nin ujie bó, kí cin utingbaan uba kí tì baa utɔ, kí taan Uwien gènde' binib bà nno kɛ.»

Bukenkenbu ya kpenjenm

(Matie 24:32-35; Luk 21:29-33)

²⁸ «Bukenkenbu ya tetem yé mikpenjenm nɛ ni'bo. Ni lá laa' bù tɔh isigben, ki bundeh la, ni ben ki ye nì neke uñalend nɛ*. ²⁹ Nno nɛ, ni lá laa' tibont tuu teh la, ní li ben kí ye Unil ya Bijɛ nɛkn' ni'nañuon saan ña†. ³⁰ N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, tibont nno kɛ li tien kí lɛ fɛnfennɔ ya nib biɛ ña laan kpo' ki gben'. ³¹ Kutaaku nin kitink li gben. Ama n'gber tun ña ñmɔbe tù ní gben.»

Uba ña ben lidaali là Unil ya Bijɛ li baa ní

(Matie 24:36-44)

³² «Ama uba ña ben tibont nno li tien lidaali là bii uyo wà. Paaki bó, Uwien ya tondb ña ben. U'Bijɛ mɔnɔn ña ben, Uwien Baa baba nɛ ben. ³³ Li ben mɛn ki la gɔh, kime na ben uyo nno. ³⁴ Nì naan uje wà joh usɛn ki tɔke' u'tonsɔnb ki ye bɛ ní li likeh u'den mɔnmɔnm, ki wuon' wà kɛ u li sɔn lituonl là, ki tɔke' u'nañɔguurl ki ye u la gɔh, ki yaan ki bure' nɛ. ³⁵ Nɛn bo, la gɔh mɛn, kime na ben uyo wà ududaan li baa ní. U li baa ní kutajuoku-uu, kuyɔku-uu, ukuojɛmuɔyo-oo, kutɛnñaaku-uu, na ben. ³⁶ Li ben mɛn, ña u la lá lure kí baa kí lɛ ni dɔ ki gɔh. ³⁷ N tɔkeh nɛ nà nɔ n tɔkeh binib kɛ nɛ, la gɔh mɛn.»

14

Bi kpaan' iyɛ bɛ ní ku Yesu

(Matie 26:1-5; Luk 22:1-2; San 11:45-53)

¹ Nì sɛn' iwien ile bɛ ní jele *Sufmbɛ ya Pak ya nacenku. U ya yo nɛ bi ñmɔnh kpɔnɔ wà ña ñmɔbe ñɔke. *Bitɔtuɔrcienb nin *Yiko ya wɔnwɔknɛ nuunh bi li tien ma kí bɔle kí cuo *Yesu kí ku wɔ, ² nɛ ki tɔkeh tɔb ki teh: «Ti la cuo wɔ mɛn kunacenku nno ya yo. Ti cuo' wɔ u ya yo la, udu ya nib li kpre.»

Upii uba wule' Yesu ya yul bo lɛfina

(Matie 26:6-13; San 12:1-8)

* 13:28 Liike Matie 24:32. † 13:29 Liike Matie 24:33.

³ Tə, *Yesu là te Betani ya du ni, Simòn ujend den ki jinh tijier. U jinh uyo wà nnə ne upii uba kən' ní ki tuke ləfina uba u' daaku faa cɛen alabaat* ya dingl ni, bi yih ləfina nnə naar. Upii nnə kpəbre' lidingl nnə ya tule, ki taa' ləfina nnə ke ki wuwule' *Yesu ya yul bo. ⁴ Binib bà te ni'saan nnə ya biba ya benku ni ben', nɛ bi niireh tɔb ki teh: «Bɛ tien' u ñènde' ləfina wuɔ nɔ? ⁵ Bi bi li fre kí kuɔre wɔ kí lɛ nè ñ gèbre iwentun kobiita ya paaku kí taa kí gbiire bijiinb-a!» Nɛ ki kɔnh nin upii nnə. ⁶ Nɛ *Yesu ye: «Cère wɔ mɛn wɔ ñ fuore. Bɛ tien' ni ŋaabah u'yɛnm nɔ nnə? U tien' nà mɔn nɛ ki de' nni-a! ⁷ Bijiinb li li te ni'saan uyo ke nɛ. Ni yíe ní tore bɛ uyo wà la, ni li fre kí tore bɛ; ama min ŋa ñ li te ni'saan uyo ke. ⁸ U tien' u li fre kí tien nà nɛ. U taa' ləfina nnə ki wule' n'bo ki kpiɛ' ki bonde' n'gbenɛnt ŋɔ bɛ ñ sube nni nɛ. ⁹ N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, bi li kpaande tigbɛmɔnmɔnt tuu uɣɛndun ni nà saan ke nnə, bi li len u tien' nà nɔ bó, ŋɔ binib ñ li tien u'bó.»

Sudas yíe wɔ ñ kuɔre Yesu

(Matie 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ *Yesu ya panpaankaab piik nin bile ya uba, bi yih wà Sudas Iskariyot nnə jon' ki tì laa' bitɔtuɔrciɛnb ki ye u li taa *Yesu kí ŋukn bɛ. ¹¹ Bi cii' nnə ma nnə bi'yɛnm sɔnge' cɛen, nɛ bi pùon' ki ye bi li de wɔ ilike. Nɛ u bure' ki tì nuunh u li ñɛ isen yà kí taa *Yesu kí ŋukn bɛ.

Yesu nin u'panpaankaab jele' Sufmbe ya Pak ya nacenku

(Matie 26:17-25; Luk 22:7-14, 21-23; San 13:21-30)

¹² Kpɔnɔ wà ŋa ŋmɔbe ñɔke ya nacenku ya cincindaali, lidaali là bi kòreh *Sufmbe ya Pak ya pefanfaan nnə nɛ *Yesu ya panpaankaab niire' wɔ ki ye: «A yíe tí tien ŋɛ kunacenku nnə ya jier lɛ saan-i?» ¹³ Nɛ u tɔke' u'panpaankaab ni bile ki ye: «Ní jo udu bó. Ni tì kən' u'ni la, ni li lɛ uje uba u tuke liñuncuɔl ki cendeh nɛ. Ní paan u'bo, ¹⁴ kí tì kɔ u li kɔ iden yà ni nnə ni kí tɔke udendaan kí ye: «Tí Cɛnbaa ye wɔn nin u'panpaankaab li ji kunacenku nnə ya jier ku lɛ duku ni?» ¹⁵ U li wuɔn nɛ lidutɔtuɔl ya paaki ya ducienku kuba bi bonde' kù ŋɔ, tibont ke te ku'ni. Ní tien te kunacenku nnə ya jier kun ni.» ¹⁶ Bi bure' ki tì baa' udu nnə ni, nɛ ki laa' *Yesu tɔke' bɛ ki ye bi li lɛ nà ke nnə, nɛ ki tien' kunacenku nnə ya jier.

¹⁷ Nì juɔre' nɛ *Yesu nin u'panpaankaab piik nin bile nnə baa' ki kən' kuduku nnə ni. ¹⁸ Bi ke ki jinh uyo wà nnə nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, ninbi bà te ki jinh n'saan nɔ ni ya uba nɛ li kuɔre nni.»

¹⁹ Bi'yɛnm saa' ki gbien', nɛ bi niireh wɔ jeje ki teh: «N teh min ŋa ñí-a?» ²⁰ Nɛ u ye: «Ninbi piik nin bile biɛ ni ya uba nɛ li kuɔre nni. Min nin udaan nɛ taan' ki paan' lisenl ni nɔ. ²¹ Unil ya Bijɛ li kpo ten nì kele' u'bo *Uwien ya gbɔnku ni ki ye ma bo nnə nɛ. Ama unil wà li kuɔre wɔ nnə nì bre udaan bo. Ba bi maa' wɔ mɔnɔn la, nì bi li tu u'bo.»

Yonbdaan ya jier

(Matie 26:26-30; Luk 22:14-20; 1 Korɛnt yaab 11:23-25)

²² Bi te ki jinh tijier ma nnə, nɛ *Yesu yuure' kpɔnɔ, ki faare' Uwien, ki kɔkuɔ', ki taa' ki de' bɛ, ki ye: «Teke mɛn. Nà sɔ yé n'gbenɛnt.» ²³ Nɛ ki taa' midaaam mɔ, ki faare' Uwien, ki taa' ki de' bɛ, bi'ke ñun'. ²⁴ Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Nà sɔ yé n'sɛm. Mɛn nɛ wɔngɛh ki teh Uwien cuo' nin binib kujɔtieku. Mì li puube binib bà yebe ya kpele bo.» ²⁵ Nɛ ki ye: «N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, ma ji li ñu sibii ya daam haali kí tì baa lidaali là n li liebe kí ñu mè midɛfɛnm Uwien ya bel ni.»

Yesu tɔke' Pier ki ye u li niɛ kí ye wa ben wɔ

(Matie 26:31-35; Luk 22:31-34; San 13:36-38)

²⁶ Bi gen' Uwien ya yuon ki gben' nɛ ki ñɛn' ki don' Olifi ya siin ya juɔl bo. ²⁷ Nɛn saan nɛ *Yesu tɔke' bɛ ki ye: «Ní'ke li sɛn kí dàan nni, kime nì kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «N li ku upekpaal nɛ ipe ke ñ yere.» ²⁸ Ama uyo wà n li mɛkre bitenkpiib ni nnə, n li liere nɛ kí jo Galile.» ²⁹ Nɛ Pier tɔke' wɔ ki ye: «Bi'ke li sɛn kí dàan ŋɛ mɔnɔn la, min ŋa ñ sɛn.»

* 14:3 Liike Matie 26:7.

³⁰ Nε *Yesu ye: «N təkheh ηe imòn ne, kuñonku kuu a li niε bolm mita kí ye ηa ben nni ne kí yaan ukuoje ní muo kí lere.» ³¹ Nε Pier ñiikeh ki lienh ki teh: «Haali bi li ku min nin sin ke mənən la, ma ní niε kí ye ma ben ηe.» Nε bitəb bà sien nno ke len' nno.

Yesu kàare' ni'ba saan bi yih nè Getsemani

(*Matie 26:36-46; Luk 22:39-46*)

³² Tə, *Yesu nin u'panpaankaab tì baa' niba saan, bi yih nè Getsemani. Nε u təkhe' be ki ye: «Juore men niε saan, ní jo kí tì kàare.» ³³ Nε ki taa' Pier nin Saak nin San ki bure'. Bujewaanbu cin' ki kəh wə ne u'yenm saah. ³⁴ Nε u təkhe' be ki ye: «N'yenm saa' ki tì kende' ten mikuum ne benh nin nni. Ni'mə ní juore niε saan, ki la gəh.»

³⁵ U jende' ki jon' inun bó waamu, ne ki pùon' ki kàareh ki teh nì li tuo la, Uwien la cère' ijend yie ya yo ní baa ní, ³⁶ ki lienh ki teh: «O, n'Baa, a li fre kí tien nibonn ke. Cère ijend yie ní jende nni. Ama la cère nè ní li yé min yie nà, cère' nè ní li yé sin yie nà.»

³⁷ U liebe' ní u'panpaankaab bita nno saan, ki laa' bi də ki gəh ne, ne u təkhe' Pier ki ye: «Simən, a gəh ne-εε? ηa ní fre kí la gùən kukurku kuba mənən-ii? ³⁸ La gəh men, kí li kàareh ηə ki la lu biikm ni. Ni'yenm yie, ama mituəm ne pəre' ne.»

³⁹ Nε ki tí jende' waamu, ki kàare' nin i ya ñəbonbaab. ⁴⁰ U tí liebe' ní u'panpaankaab bita nno saan, ki laa' bi tí gəh ne, kime migùənm ne ñənde' be, ba ben bi li jiin kí ye bà.

⁴¹ U tí jon' ki kàare' ki liebe' ní nta bo, ki təkhe' be ki ye: «Ni bie ki fuoreh ne ki də ki gəh-a! Nì dəkre'-a! Uyo baa'-a! Bi li taa Unil ya Bijε kí ηukn bibierdenb. ⁴² Fii men tí jo. Liike men, wà kuəre' nni nno nek'n ní ηə.»

Yesu ya cuom

(*Matie 26:47-56; Luk 22:47-53; San 18:3-12*)

⁴³ U laan bie ki lienh ne Sudas u'panpaankaab piik nin bile nno ya uba nin linigol pək ki puə' u'bo ki tuke mujusiemu nin ilenben. Bitətuərcienb nin *Yiko ya wənwəknb nin *Sufmbε ya cienb ne sən' be ní. ⁴⁴ Sudas wà kuəre' *Yesu nno təkhe' linigol nno ki ye: «Ni lá laa' n jon' ki tì ləkn' wà la, wən nínə. Ní cuo wə, kí tūəre kí li ηuuke wə ki joh.»

⁴⁵ Tə, Sudas tì baa' ne ki pək ki nek'n *Yesu ne ki ye: «Cənbaa,» ne ki ləkn' wə. ⁴⁶ Nε bi cuo' Yesu. ⁴⁷ Bà te ni'saan nno ya uba nère' kijusiek ki ge' ki paare' bitətuərcienb ya cien ya tonsənl uba ya tubl. ⁴⁸ Nε *Yesu təkhe' bà baa' be ní lá cuo wə nno ki ye: «Ni tuke mujusiemu nin ilenben ní lá cuo nni ten n yé udukond ne-a! ⁴⁹ Idaan ke n là te ni'saan Uwien ya duku ya luo bo ne ki wəknh binib, ne na cuo' nni u ya yo. Tə, ni cuo' nni fenfennə, ηə nà kele' *Uwien ya gbənk ni nno nè ní tien ne.»

⁵⁰ Nen saan ne u'panpaankaab ke sen' ki dāan' wə. ⁵¹ Unacenfaan uba mə là pε u'bo ki fifike' bukpelbu. Bi ye be ní cuo unacenfaan nno ki tì dəkre' nin u'kpelbu, ⁵² ne u dāan' bù ki sen' liñil ki bure'.

Sufmbε ya buur ya cekl yaab bun' Yesu tibuur

(*Matie 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; San 18:13-14, 19-24*)

⁵³ Bi taa' *Yesu ki jon' bitətuərcienb ya cien den. Bitətuərcienb ke nin *Sufmbε ya cienb nin *Yiko ya wənwəknb mə taan' ni'saan. ⁵⁴ Pier pε *Yesu bo, ki te fonfəkm ki tì baa' bitətuərcienb ya cien den, ki kən' ki kèle' biguguurb saan ki lokreh umu. ⁵⁵ Bitətuərcienb nin tibuur ya cekl yaab ke nuunh bi li dule nà bo kí biin *Yesu ηə kí ku wə. Bi tien' ma ke ba laa' u'biil. ⁵⁶ Binib ligol nen' u'bo kutonnenku ke ya bol ama bi'gber nno ηa cende'. ⁵⁷ Bi'ni biba fii' ki sere' ki nen' u'bo ki ye: ⁵⁸ «Ti cii' u len' ki ye u li bere Uwien ya duku kua binib men' kù nno, kí me kutəku iwien ita, nib ηa ní me kun.» ⁵⁹ U ya sen ni mənən bi'gber ηa cende'.

⁶⁰ Bitətuərcienb ya cien fii' ki sere' binib nno ke ya siik ni, ne ki niire' *Yesu ki ye: «ηa ní len kí jiin-ii? ηa ηməbe tuba á len kí jiin binib bà biindeh ηe nə-əə?» ⁶¹ Nε *Yesu ηmin ka gere'. Bitətuərcienb ya cien tí niire' wə ki ye: «A yé Uwien ya Nigendke Kristo ne-εε? A yé ti pəkheh wà nno ya Bijε ne-εε?» ⁶² Nε *Yesu ye: «N yé wən ne. Ni li le Unil ya Bijε ke Uwien, mituəm ke ya daan ya jie bó, ki li le u te titewəlgənt ni paaki bó, ki we ní.»

⁶³ U len' nnə ma nnə, nɛ bitətuərciɛnb ya ciɛn kɛrɛ' wən bugbɛn ya liɛrl†, nɛ ki ye: «Ta ji nuunh mənknunl. ⁶⁴ Ni cii' u suke' Uwien ma bo. Ni maaleh mila?» Nɛ bi'kɛ ye u bii' ki kɛrɛ mikuum.

⁶⁵ Bi'ni biba cin' ki cɛrɛh u'bo tiñinsɛnt ki taa' kukpɛlcieku ki pibn' u'nun bó, ki kureh wə, ki təkɛh wə ki tɛh: «Bukrɛ' wà kure' ɲɛ.» Nɛ biguguurb nnə taa' wə nin itɛnpɛ.

Pier niɛ' ki ye wa ben Yesu

(Matie 26:69-75; Luk 22:56-62; San 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Pier te uluo bo uyo wà nnə, nɛ bitətuərciɛnb ya ciɛn ya piitonsənl uba baa' ⁶⁷ ki laa' Pier lokrɛh umu, nɛ u tūɔrɛ' ki liikɛ' wə ki ye: «A'mə là te nin Nasarɛt ya *Yesu wuə nɛ.»

⁶⁸ Nɛ Pier niɛ' ki ye: «Ma bɛn, ka cii' a'lenm nnə ya tingi.» Nɛ ki siɛrɛ' ki kən' kunakuuku ni. [U ya yo nɛ ukuoje muə'.]‡

⁶⁹ Upiitonsənl nnə tí laa' wə nɛ ki tí təkɛ' binib bà te ni'saan nnə ki ye: «Ujɛ wuə mə yé *Yesu yaab ya uba nɛ.» ⁷⁰ Nɛ Pier tí niɛ' nle bo.

Ni tí pukn' waamu nɛ binib bà te u'saan nnə mə təkɛ' wə ki ye: «Nì yé imən nɛ, a yé *Yesu yaab ya uba nɛ, kimɛ a'mə yé Galilɛ ya nil nɛ.» ⁷¹ Nɛ Pier cin' ki niɛh ki poleh ki tɛh: «Ma bɛn ni lienh unil wà ya gbɛr nə, n nɛn' la, Uwien la dàan nni» ⁷² Nɛ ukuoje pək ki muə' i ya tàan bo ki lɛrɛ'. Nɛn saan nɛ Pier tiɛrɛ' *Yesu bi təkɛ' wə ma ki ye: «A li niɛ bolm mita kí ye ɲa bɛn nni nɛ kí yaan ukuoje n' muə' kí lɛrɛ» nnə, nɛ ki muə' cɛɛn.

15

Bi tuke Yesu ki jon' Pilat saan tibuur

(Matie 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5; San 18:28-38)

¹ Nì faa' kutɛnɲɛsənsənkɛ, nɛ bitətuərciɛnb nin *Sufmbɛ ya ciɛnb nin *Yiko ya wənwəknb nin tibuur ya cɛkl yaab kɛ kɛlɛ' ki bonde' bi li tien ma bo. Bi lòlɛ' *Yesu, nɛ ki taa' wə ki tì ɲukn' Pilat. ² Pilat niirɛ' wə ki ye: «Sin, a yé *Sufmbɛ ya bɛr nɛ-ɛɛ?» Nɛ u jiin' wə ki ye: «Sin nɛ ye nnə.»

³ Tə, Bitətuərciɛnb nnə biin' wə isɛn yà yɛbɛ ni. ⁴ Nɛ Pilat tí niirɛ' wə ki ye: «ɲa n' lɛn kí jiin-ii? Cɛngɛ bi biindeh ɲɛ mibiinm mà kɛ ya bol-a!» ⁵ Ama *Yesu ɲa ji jiin' ñəbonl, nɛ nì cuo' Pilat miyəkkm.

Bi bun' Yesu tibuur ki ye u kɛrɛ mikuum

(Matie 27:15-26; Luk 23:13-25; San 18:39-19:16)

⁶ *Sufmbɛ ya Pak ya nacenku kɛ nacenku ya yo la, Pilat li ñɛn lipɛkl ya nil wà linigol yíɛ wə nɛ kí wiɛ. ⁷ U ya yo ki laa' ujɛ uba te lipɛkl ni bi yih wə Barabas. Wən nin binib bà là pɛ u'bo nnə là kp̄iin' kukpiinku nɛ ki ku' unil uba. Nɛn bo nɛ bi là pɛkn' bɛ. ⁸ Linigol nnə baa' Pilat saan ki təkɛ' wə ki ye wə n' tien u tì n' tɛh ma kunacenku nnə ya yo. ⁹ Nɛ u niirɛ' bɛ ki ye: «Ni yíɛ n' wiɛ nɛ *Sufmbɛ ya bɛr nɛ-ɛɛ?» ¹⁰ U niirɛ' nnə, kimɛ u bɛn ki ye bitətuərciɛnb ɲməbɛ kinɛnk nɛ *Yesu bo, nɛn nɛ cɛrɛ' bi taa' wə ki ɲukn' wə.

¹¹ Ama bitətuərciɛnb bɛn surɛh linigol nnə nɛ ki tɛh bɛ n' təkɛ' Pilat wə n' wiɛ bɛ Barabas.

¹² Nɛ Pilat tí niirɛ' bɛ ki ye: «Nnə la, ujɛ wà ni yih wə *Sufmbɛ ya bɛr nnə n li tien wə mila?»

¹³ Nɛ bi wuure' ki ye: «Kɛrɛ wə udəpənpənb bol!» ¹⁴ Nɛ Pilat tí niirɛ' bɛ ki ye: «U tén ki bii' li lɛ biil nɛ?» Nɛ bi tūɔrɛh ki wuureh ki gbiekɛh ki tɛh: «Kɛrɛ wə udəpənpənb bol!»

¹⁵ Pilat yíɛ wə n' səngɛ bi'yɛnm nɛ ki wiɛ' Barabas. U cɛrɛ' u'sojambɛ ñi' *Yesu inalɛbɛ, nɛ u taa' wə ki de' bɛ bɛ n' tì kɛrɛ wə udəpənpənb bo.

Sojambɛ lɛh Yesu

(Matie 27:27-31; San 19:2-3)

¹⁶ Sojambɛ nnə taa' wə ki kən' Pilat den uluo bo, nɛ ki yin' bi'cɛkl ya sojambɛ kɛ ki taan', ¹⁷ ki taa' kuliermómónku* kuba ki goln' wə, nɛ ki taa' ikonkon ki lònlònl' uyukpɛkpiɛ ki kɛpɛl' u'yul, ¹⁸ nɛ ki tɛh tɛn bi pɛkɛh wə nɛ ki tɛh: «*Sufmbɛ ya bɛrə, ti fuondeh ɲɛ-a!»

† 14:63 Liikɛ Matie 26: 65. ‡ 14:68 Bi kpiɛ' ki kɛlɛ' tigbənt tà nnə ya tuba ni u ya yo nɛ ukuoje muə' ɲa tɛ tu'ni. * 15:17 U ya yo, biberb là guoh tiliermómnt tà ya daaku faa nɛ.

¹⁹ Ki taah lilēnbenl ki kpaakeh u'yul bo, ki cēreh u'bo tiñinsent ne ki gbaandeh u'nun bó ki gòndeh. ²⁰ Bi lè' wə ki tì gben', ne ki gore' kuliermónmónku nnə, ki taa' u'wengolkaar ki jiin' ki goln' wə, ne ki taa' wə ki ñen' ki bure' be' n' tì kpe' wə udəpənpən bo.

Bi kpe' Yesu udəpənpən bo

(Matie 27:32-44; Luk 23:26-43; San 19:17-27)

²¹ Bi joh ma nnə ne ki tì cende' uje uba bi yih wə Simən, u yé Sirenn ya du ya nil ne, ki ñen' ikpàan bó ní. U yé Aleksand nin Lufus ya baa ne. Bi cuo' uje bugben ki wəbn' wə, wə n' tuke *Yesu ya dəpənpən. ²² Bi taa' *Yesu ki tì baa' niba saan, bi yih nē Golgota, ni'tingi si: «Kuyukpəbku ya Bùol.» ²³ Ne ki taa' midaam mà cuuke' uñəke wə bi yih wù miir nnə ki de' wə ki ye wə n' ñu. Ne u yie' ka ñun'. ²⁴ Sojambe nnə kpe' wə udəpənpən bo. Ne ki taa' u'wengolkaar be' n' tì gbiire ne ki fùəre' imúon ki liike' wə ke li ji nà bó. ²⁵ Nì là te kutenjaaku tikur tiwe ne, ne bi kpe' wə udəpənpən bo. ²⁶ Bi là kele' nà cère' bi kpe' wə nnə ki tēbn' u'dəpənpən bo u'yul bó. Bi là kele' ki ye: «*Sufmbe ya ber.» ²⁷ Bi kpe' idukond ile mə idəpənpən bo Yesu saan. Bi kpe' uba u'nojje bó, ki kpe' utə u'nəgen bó. [²⁸ Ne nà kele' *Uwien ya gbənkū ni nnə tien'. Nì kele' ki ye: «Bi kaan' wə ki kpəbn' idukond bó ne.»]†

²⁹ Binib bà gēbreh ni'saan nnə sukreh wə ki gònbeh iyul ki təkēh wə ki teh: «Sin wə là ye a li bere Uwien ya duku kí liebe kí mē kù iwien ita nnə ³⁰ ηmien a'ba, kí jiire ní udəpənpən wuu bo-a!»

³¹ Bitətuərcienb nin *Yiko ya wənwəknb mə leh wə ki teh: «U ηmien' binitəb ne, ka n' fre kí ηmien u'ba-a! ³² Uwien ya Nigendke Kristo, Israyel yaab ya berə, jiire ní udəpənpən wuu bo fenfennə, tí le ηə kí teke ηe kí ji-a!» Ne bi kpe' idukond yə u'saan idəpənpən bo nnə mə sukreh wə nnə.

Yesu ya kuum udəpənpən bo

(Matie 27:45-56; Luk 23:44-49; San 19:28-30)

³³ Tə, kuwensiiku ya yo ne nì ci' ki bliike' utingben ke bo ki tì baa' kutaajuəku tikur tuta ya yo. ³⁴ Tikur tuta ya yo ne *Yesu wuure' ufaa bo ki ye: «Elowi, Elowi, lama sabaktani?» Ni'tingi si: «N'Wien, n'Wien, be tien' a wie' nni?»

³⁵ Binib bà se ni'saan nnə ya biba ηa cii' u wuure' ki ye ba mənəmən ne ki ye: «Li cengeh men u yih Eli ne.» ³⁶ Bi'ni uba sen' ki jon' ki tì yuure' ticitənt ki lá sèkn' midəmijmiiikm miba ni, ki taa' ki tuun' lilēnbenl bo, ki tēnde' ki kòle' u'ñəbu ki ye wə n' muəre, ne ki ye: «Dàan mən, tí liike Eli li baa kí lá jiin wə bii wa n' baa.»

³⁷ Nən saan ne *Yesu wuure' ufaa bo, ne ki kpo'. ³⁸ U ya yo ne kukpelcəkpekpiəku kùə bore' Uwien ya duku ni bolm mile nnə kere' ku'siik ni paaki ki tì ci' tingi. ³⁹ Sojambe kobk ya cien wə se *Yesu ya nun bó nnə laa' u kpo' ma bo ne ki ye: «Imən, uje wuə mənbe ki yé Uwien ya Bijə ne.»

⁴⁰ Bipiib biba mə là te ni'saan, ki se fənfəkm ki likeh. Bi'ni uba si Mari Madelenn, utə si Saakbuk nin Yose ya naa Mari, utə mə si Salome. ⁴¹ *Yesu là te Galile ma nnə, ne bipiib nnə là pə u'bo, ki sənəh itəon ki toreh wə. Bipiib bà là pə u'bo ki tì baa' Yerusalem nnə mə là te ni'saan ki yebe.

Yesu ya subm

(Matie 27:57-61; Luk 23:50-56; San 19:38-42)

⁴²⁻⁴³ Nì juəre' ma nnə ne uje uba baa' ní bi yih wə Yosef u yé Arimate ya nil, ki yé tibuur ya cekl yaab ya uba binib boh wə cēen. U'mə là gu Uwien ya bel li baa ní uyo wə nnə ne. Nì là yé kutaaku kùə li faa *Saba ya daali, uyo wə bi bondeh *Saba ya daali nnə ne. Yosef jon' Pilat saan nin lifèl ki tì təkē' wə ki ye u tuo' la, wə n' cēbe wə *Yesu ya gbenent. ⁴⁴ Pilat cii' bi ye *Yesu kpo' ηə ma nnə ne nì cuo' wə miyəkm. Nən saan ne u yin' sojambe kobk ya cien ki niire' wə ki ye: «*Yesu kpo' ma nì wuəke'-aa?» ⁴⁵ Ne u təkē' wə u kpo' uyo wə. Pilat cii' u kpo' uyo wə ma nnə, ne ki de' Yosef usen wə n' tì taa' u'gbenent. ⁴⁶ Ne Yosef jon'

† 15:28 Bi kpiə' ki kele' tigbənt tà nnə ya tuba ni migbiirm 28 ηa te tu'ni.

ki tì de' kukpelciëku kuba, ne ki jiin' *Yesu ya gbenent udòpònpòn bo, ki taa' kù ki tenten' tù, ki taa' ki tì ble' ufele uba ni. Bi là cube' ufele nnò kujòtenku kuba ya kele ni ne, ne ki binde' kutengbengbenku kuba, ki biin' bufenañobu‡. ⁴⁷ Ne Mari Madelenn nin Yose ya naa Mari laa' bi ble' *Yesu nà saan.

16

Yesu mekre' bitenkpiib ni

(Matie 28:1-8; Luk 24:1-12; San 20:1-10)

¹ *Saba ya daali gèbre' ma nnò, ne Mari Madelenn nin Saak ya naa Mari nin Salome jon' ki tì de' mikpòm mà ya nu ñme be ní tì faan *Yesu ya gbenent. ² Saba ya daali gèbre', kutaaku kùà li faa nnò, ne bipiib nnò wòre' ki fii' nì biike ki bure' likul nnò bó ki tì baa' ki laa' uwien te ki puòreh. ³ Bi joh ma nnò ne ki niireh tób ki teh: «Ñme li tì biire te kútenku nnò?» ⁴ Bi tì tuo ni'saan sò, ki liike' ki laa' kútenku nnò ña ji bi. Kù là yé kutencencienku ne. ⁵ Bi tì baa' ki kòn' likul nnò ni ne ki laa' unacenfaan uba ke unòjie bó ki guo kulièrpenpienku. Ne bujewaambu cuo' be cèen.

⁶ Nen saan ne unacenfaan nnò tòke' be ki ye: «La cère men nè ní cuo ne jewaambu. Ni nuunh Nasaret ya *Yesu wà bi là kpè' wò udòpònpòn bo nnò ne. U mekre'-a! Wa ji te niè saan. Liike men, bi là taa' wò ki ble' nà saan sò. ⁷ Li joh men, kí tì tòke Pier nin u'panpaanketób kí ye u liere' be ki bure' Galile bó ñò. Bi li tì le wò nen bó ne ten u là tòke' be ma bo.»

⁸ Nì beke' bipiib nnò cèen ne bi ñen' likul nnò ni ki tiinh bi'gbenent ke ñòh. Bujewaambu cuo' be ma nnò ne ba tòke' nil.

Yesu mekre' ki cère' bi laa' wò

(Matie 28:9-10; San 20:11-18; Luk 24:13-35)

[⁹ *Saba ya daali gèbre', kutaaku kùà li faa nnò ya tərjaaku, *Yesu mekre' ma nnò ne ki kpiè' ki taa' u'ba ki wuòn' Mari Madelenn. Wòn ne yé upii wà isenpol ilole là ñaake wò, *Yesu ñore' yè nnò. ¹⁰ U jon' *Yesu yaab saan ki laa' bi te uyensaa ni, ki ke ki muòh. Ne u tòke' be ki ye u laa' Yesu. ¹¹ Bi cii' u ye u laa' *Yesu u fuobe, ne ba teke' ki jin'.

¹² Ni ya puoli bó ne bi'ni bile là cuonh ki joh udugbaan bó. Bi joh ma nnò ne *Yesu cère' bi laa' wò. Wa te ten u là te ma uyo wà Mari Madelenn laa' wò nnò. ¹³ Bi liebe' bi'tób saan ki tì tòke' be ki ye bi laa' Yesu, ne ba tí teke' ki jin'.

Yesu cère' u'panpaankaab piik nin uba laa' wò

(Matie 28:16-20; Luk 24:36-49; San 20:19-23; Itùon 1:6-8)

¹⁴ *Yesu fòre' ki cère' u'panpaankaab piik nin uba laa' wò uyo wà bi te ki jinh tijier. U kòn' nin be ki ye be tien' ba teke' binib bà laa' wò u mekre' nnò len' nà nnò ki jin-i? Ne ki ye bi'yul ne faa. ¹⁵ Ne ki tí tòke' be ki ye: «Li joh men uñendun ni ni'ke saan kí li kpaandeh tigbemòmònt binib ke saan. ¹⁶ Wà ke li teke kí ji kí cère be ní sii wò Uwien ya ñunm ne li ñmere. Wà ke ña teke' ki jin' la, Uwien li dere u'tub. ¹⁷ Binib bà ke li teke kí ji nnò li tien miyòkm ya bont. N'yel bo, bi li ñore isenpol, ki li len milencenm, ¹⁸ ki li cuo iwe ya ní tien be niba. Bi ñun' uñòkñendke la, wa ní tien be niba. Bi li taa bi'nuò kí paan biwienb bo ne be ní faake.»

Uwien taa' Yesu ki don' paaki bó

(Luk 24:50-53; Itùon 1:9-11)

¹⁹ Yonbdaan *Yesu tòke' be tigber ki tì ghen' ne Uwien cère' u don' paaki bó, ki tì kèle' u'jie bó. ²⁰ Nen saan ne u'panpaankaab joh ni'ke saan ki tòkeh binib tigbemòmònt. Ne Yonbdaan toreh be ki cèreh bi teh miyòkm ya bont. Nen ne wongeh ki teh bi lienh tigber tà nnò te ne.]*

‡ 15:46 Liike Matie 27:60. * 16:20 Bi kpiè' ki kele' tigbònt tà nnò ya tuba ni migbiirm 9 kí tì baa 20 ña te tu'ni.

Tigbɛmɔnmɔnt tà

Luk

kɛlɛ' tù nnɔ

Nà wɔngɛh kugbɔnku kuu te ma bo

Bi yih wà kɛlɛ' kugbɔnku kuu nnɔ Luk nɛ. Wa yé Yesu ya tondb piik nin bile nnɔ ya uba. Ama u tùɔrɛ' ki nuun' bà là pɛ Yesu bo saan nɛ ki bɛndɛ' u'gɛr cin' ma bo nin tù tì fɔrɛ' ma bo. U là tɔkɛ nin Pɔl u'sɛn ya jom ni ma nnɔ nɛ cɛrɛ' u bɛndɛ' tù ki pukn'.

U kɛlɛ' kugbɔnku kuu ki de' binib bà nnɔ ɲa yé Sufmbɛ. Bi teke' Yesu ki jin' nɛ. Nɛn nɛ cɛrɛ' u tɔkɛh bɛ iñɔbonfafa ya tingi nin Sufmbɛ ya yaajɛtɛntiɛnm mà ba bɛn mè nnɔ.

Luk kɛlɛ' kugbɔnku kùà nɔ pɛ Matie nin Mark yaar bo nɛ, ama u kɛlɛ' tigɛr tuba ta te Matie nin Mark nin San ya gbɔnt ni. Tun si: Yesu jon' ki fuondɛ' Mart nin Mari (10:38-42) nin Samari ya jɛnimɔn ya gɛr (10:29-37) nin uje wà ya buk bole' u liɛbɛ' ki laa' kè nnɔ ya gɛr (15:11-32).

Luk bo, Yesu Kristo nɛ yé Yonbdaan nɛ, ki yé Uwien sɔn' wà wɔ ñ lá ɲmɛn binib. Imɔn, Uwien mɛkrɛ' wɔn Yesu nɛ, ki de' wɔ mituɔm tibont kɛ bo. Luk ya gbɔnku ya gɛr tì tonde' Yerusalem ni nɛ (iyul 24) nin Yesu ya kuum udɔpɔnpɔn bo nin u'mɛkrɛm bitɛnkpiib ni.

Nà cɛrɛ' Luk kɛlɛ' kugbɔnku kuu nɔ

¹ Ni bɛn ki ye binib bà yɛbɛ ñikn' ki kɛlɛ' tigbɔnt ni tibont tà là tien' tì'ni nnɔ. ² Bi kɛlɛ' tù tɛn binib bà là te tu'cincinyo ki laa' tù tien' ma bo, ki yé binib bà kpaandɛh Uwien ya gɛr nnɔ là wɔkn' tɛ ma bo nɛ. ³ Nɛ n'mɔ tùɔrɛ' ki nuun' ki bɛndɛ' tù cin' ma bo, nɛ ki maalɛ' ki ye nì mɔn n'mɔ ñ paan tu'bo mɔnmɔnm kí kɛlɛ' tù tɛntiɛn ma bo, kí de sin ucien Teofil, ⁴ ɲɔ a'mɔ ñ bɛndɛ' kí ye bi wɔkn' ɲɛ tigɛr tà nnɔ mɔnbɛ ki te nɛ.

Uwien ya tond uba len' ki ye bi li maa San

⁵ Uyo wà Herod là yé Sude ya bɛr nnɔ, ki laa' utɔtuɔrkɛ uba te, ki yé Abiya ya cɛkl yaab ya uba, bi yih wɔ Sakari; ki yih u'po Elisabet, u yé Arɔn ya yaabil. ⁶ Bi'kɛ bile là yé binib bà cuubɛ nɛ Uwien ya nun bó, ki boh Yonbdaan ya wɔb, ki tɛh u yé nà kɛ mɔnmɔnm. ⁷ Ama ba là ɲmɔbɛ buk, kime Elisabet là yé uɲɔl nɛ, nɛ bi'kɛ bile là pore'-a.

⁸ Nì kpaan' Sakari ñ sɔn lituonl Uwien ya nun bó, kime u'cɛkl li sɔn itùon Uwien ya nun bó uyo wà nnɔ baa'. ⁹ Nɛ bitɔtuɔrkaab ya tɛntiɛnm bo, bi fùɔrɛ' imúɔn, nì lu' Sakari bo, nɛ bi gɛndɛ' wɔ, wɔ ñ kɔ Yonbdaan ya dubɛnku ni, kí tì sɛ liɲubl. ¹⁰ Uyo wà u te ki sienh liɲubl nnɔ, Uwien ya nib ligol te saali nɛ ki kàarɛh. ¹¹ Nɛn saan nɛ Yonbdaan ya tond uba baa' u'saan, ki se bi sienh liɲubl liponpuol là bo nnɔ ya jie bó. ¹² Sakari laa' wɔ ma nnɔ, nì bɛkɛ' wɔ, nɛ bujɛwaanbu cuo' wɔ. ¹³ Nɛ utond nnɔ tɔkɛ' wɔ ki ye: «Sakari, la cɛrɛ' nɛ ñ cuo ɲɛ jɛwaanbu. Uwien cii' a'kaarɛ bó. A'po Elisabet li maa kibujɛbuk, nɛ á yin kè San. ¹⁴ Kì li cɛrɛ' a'yɛnm ñ sɔngɛ kí gbien, nɛ binib bà yɛbɛ mɔ li pokn' kí màam bo. ¹⁵ Kì li yé unikɛkɛkɛ nɛ Yonbdaan ya nun bó. Ka ñ ñu sibii ya daam, ka ñ ñu dɛfɛfaam kɛ dɛfɛfaam. *Mifuoñaanm li te ki'bo ki gbien' haali ki'naa ya bɛnku ni nɛ. ¹⁶ Kì li cɛrɛ' Israyɛl yaab bà yɛbɛ ñ liɛbɛ kí paan Yonbdaan Uwien bo. ¹⁷ Kì li ɲmɔbɛ *Uwien ya Fuoñaanm nin mituɔm tɛn *Uwien ya ñɔbonsɔknl Eli nɛ. Kì li liɛrɛ Yonbdaan usɛn, kí cɛrɛ' bibaambɛ ñ liɛbɛ kí taan nin bi'bumu buñɔbu, kí cɛrɛ' binib bà ɲa tuo' Uwien ya ñɔbu bó ñ li ɲmɔbɛ iyɛnmaalɛ tɛn binimɔnb, kí cɛrɛ' binib ñ li yé binib bà bonde' bɛ ñ teke Yonbdaan.»

¹⁸ Nɛ Sakari tɔkɛ' utond nnɔ ki ye: «Bɛ li cɛrɛ' ñ bɛndɛ' kí ye a len' nà nɔ, nì tɛ? Kime min pore'-a nɛ n'po mɔ pore'.» ¹⁹ Nɛ utond nnɔ jiiin' wɔ ki ye: «N yé Uwien ya tond Gabriel nɛ, ki tɛ Uwien ya nun bó ki sɔnh u'tuon. U sɔn' nni ní ñ lá tɔkɛ ɲɛ tigbɛmɔnmɔnt tuu nɛ. ²⁰ Tɔ, a'lɛn li tɛbɛ, ɲa ji li frɛh ki lienh kí tì baa uyo wà nibonn nnɔ ñ tien, kime ɲa teke' ki jin' ki ye n tɔkɛ' ɲɛ tigɛr tà nɔ ya yo lá baa' la, tù li tien.»

²¹ U ya yo ki laa' linigol nnɔ gu Sakari li ñe ní Uwien ya duku ni uyo wà nɛ. U wuɔke' ka ñen' ní ma nnɔ nɛ nì beke' bɛ cɛɛn. ²² U lá ñen' ní ka ji freh ki lienh, nɛ bi bende' ki ye u laa' niba nɛ tidɛknt yaam Uwien ya duku ni. Nɛ u wɔngɛh bɛ migbaam, ka freh ki lienh.

²³ Sakari ya tòn ya wien tì gben' nɛ u liɛbe' u'den. ²⁴ Nì tete nɛ u'po Elisabet lá punbe', ki bɔle' u'ba ki tì baa' iŋmaale iŋun, ²⁵ nɛ ki maale' u'yɛnm ni ki ye: «A laa'-aa! Uyo wà Yonbdaan yíe nɛ ki muɔ' nni, ki ñen' nni ifɛ ni binib ya nun bó.»

Uwien ya tond tɔke' Mari ki ye u li maa Yesu

²⁶ Elisabet ya tɛnpunbe ya ŋmaalluob ni, nɛ Uwien sɔn' u'tond Gabriel Galile ya tinfɛnm ya du uba ni, bi yih wù Nasaret. ²⁷ U là sɔn' wɔ ujɛfaan uba saan nɛ wa bɛn jɛ, bi yih wɔ Mari. Bi là pun' wɔ ujɛ uba nɛ u yé *Dafid ya yaabil, bi yih wɔ Yosef. ²⁸ Utond nnɔ baa' ki kɔn' Mari den, nɛ ki ye: «N fuondeh ŋɛ Mari. Yonbdaan tien' ŋɛ tinimònt ki gbien', nɛ ki te nin ŋɛ.» ²⁹ Mari cii' iñɔbon nnɔ ma nnɔ nɛ nì beke' wɔ cɛɛn, u maaleh wɔ ñ bende ifuonde nnɔ ya tingi si bà. ³⁰ Nɛ utond nnɔ tɔke' wɔ ki ye: «Mari, la cère nè ñ cuo ŋɛ jɛwaanbu, kime Uwien tien' ŋɛ tinimònt nɛ. ³¹ Liike-a! A li punbe, kí maa kibujɛbuk kí yin kè Yesu. ³² Kì li yé unikpekpiek nɛ, bi li yih kè Uwien wà ŋa ŋmɔbe Nacentɔ ya Bijɛ nɛ. Yonbdaan Uwien li de wɔ u'yaaje *Dafid ya bɛl. ³³ U li yé ubɛr nɛ Sakɔb ya yaabii bo uyo kɛ. Nɛ u'bɛl nnɔ ŋa ñ li ŋmɔbe gbenm.» ³⁴ Nɛn saan nɛ Mari tɔke' utond nnɔ ki ye: «Nì li tien mila kí tuo, kime ma bɛn jɛ-a?» ³⁵ Nɛ utond nnɔ jiin' wɔ ki ye: «*Mifuoñaanm li jiire ní a'bo, nɛ Uwien wà ŋa ŋmɔbe Nacentɔ ya tuòm ñ lèkn a'bo tɛn usɔngɛ. Nɛn nɛ cère' a li maa kibuk kà nnɔ, li yé uñaan, bi li yih kè Uwien ya Bijɛ nɛ. ³⁶ Liike, a'puole Elisabet punbe' ma u'ŋmaalluob sɔ. Wɔn wà bi là yih wɔ uŋɔl nnɔ punbe' u'por ni nɛ. ³⁷ Kime Uwien ŋa gbele' niba.» ³⁸ Nɛn saan nɛ Mari jiin' utond nnɔ ki ye: «N yé Yonbdaan ya piitonsɔnl nɛ. Nè ñ tien tɛn a len' ma nɔ.» U ya yo nɛ utond nnɔ siere' ki dàan' wɔ.

Mari jon' ki tì fuonde' Elisabet

³⁹ I ya den nɛ Mari pɔk ki bure' ijuɔn bó, Sude ya tinfɛnm ya du uba ni. ⁴⁰ U tì baa' ki kɔn' Sakari den, nɛ ki fuonde' Elisabet. ⁴¹ Elisabet cii' ifuonde nnɔ ma nnɔ, nɛ u'buk nukbe' u'benku ni. *Mifuoñaanm jiire' ní u'bo ki gbien', ⁴² nɛ u len' ufaa bo ki ye: «Uwien tien' ŋɛ u'mɔnm ki cɛn' bipiib kɛ, ki tien' mimɔnm kibuk kà te a'benku ni nnɔ mɔ bo. ⁴³ N'mo ya ba nɛ n'Yonbdaan ya naa baa' n'saan-i? ⁴⁴ Kime uyo wà a'fuonde lu' n'tubl ni nnɔ, nɛ n'buk nukbe' n'benku ni nin uyɛnsɔngɛ. ⁴⁵ Sin wà teke' ki jin' ki ye Yonbdaan tɔke' ŋɛ nà nnɔ li tien nnɔ, Uwien ya mɔnm te a'bo.»

Mari ɣɛn' iyuon ki donde' Yonbdaan

⁴⁶ Nɛ Mari ye:
«N ñɛngɛh Yonbdaan,
⁴⁷ ki ŋmɔbe uyɛnsɔngɛ ki gbien',
Uwien, n'ŋmienl bo.
⁴⁸ U tiere' min u'tonsɔnpiijiin bó,
fɛnfɛnnɔ kí taa kí li joh,
binib kɛ li len kí ye Uwien ya mɔnm te n'bo.
⁴⁹ Kime mituòm kɛ ya daan tien' nni
tibont tà ŋmɔbe ukpieke,
u'yel si: Uñaan nɛ.
⁵⁰ U li tuu ki teh binib bà boh wɔ tinimònt nɛ,
haali uyo wà ŋa ŋmɔbe gbenm.
⁵¹ U wuɔn' binib u'tuòm,
ki ŋɔre' binib bà maaleh ki teh
bi yé binikpekpiekb nnɔ.
⁵² U ñen' bibercienb bi'bɛl ni,
ki kpieke' bijiinb.
⁵³ U de' binib bà mikònm ŋmɔbe bɛ tibont na ŋmɔbe fuul,
ki ŋɔre' bifaadɛnb bi bure' inɔpien.

⁵⁴ U tiere' u'nimònt bó,
 ki tore' u'tonsònb Israyel yaab,
⁵⁵ ten u là ye u li tuu ki teh ma
 ki dienh tí'yaaje *Abraham nin u'yaabii nnò.»
⁵⁶ Mari tien' Elisabet saan nì baa' ten iḡmaale ita,
 nē ki liebe' ki kun'.

San wà siih binib Uwien ya ñunm ya màam

⁵⁷ Elisabet ya mamaayo baa', nē u maa' kibujebuk. ⁵⁸ U'den yaab nin u'konkuonlieb cii' Yonbdaan muò' wò micēcēkm ki gbien', nē wòn nin ben kē pokn'.

⁵⁹ Kibuk nnò ya wienniin daali, nē bi baa' bē ní jīe ki'punl, ki yíe bē ní yin kē Sakari ten ki'baa. ⁶⁰ Nē ki'naa yìe', ki ye bi li yin kē San nē. ⁶¹ Nē bi tōke' wò ki ye ba yih a'den ya nil uba li ya yel-a. ⁶² Nē bi niire' ki'baa migbaam ki ye u yíe wò ní yin u'buk li lē yel ba?

⁶³ Nē u wuòn' bē ki ye bē ní de wò kudòbipenpenku kuba wò ní kele ku'bo. Bi de' wò, nē u kele' ki ye: «ki'yel si San» nē. Nē nì cuo' bi'kē miyòkm. ⁶⁴ I ya tàan bo nē Sakari ya lenl tēbre', nē u cin' ki lienh, ki pèkeh Uwien. ⁶⁵ Nēn saan nē bujēwaanbu cuo' binib bà kē kò ka fòke nin ní'saan nnò. Sude ya tinfenm ya du yà kē te ijuòn bó nnò ya nib lienh tigber nnò. ⁶⁶ Tù de' binib bà kē cii' tù nnò iyenmaale. Nē bi maaleh bi'yenm ni ki teh: «Kibuk kie lá li yé bē ya nitunbu sò?» Kime Yonbdaan ya tuòm te ki'bo.

Sakari ya yuon

⁶⁷ Nēn saan nē *Mifuoñaanm jiiire' ní kibuk nnò ya baa Sakari bo ki tì gben', ki cèrē' u sòkndeh Uwien ya ñòbon ki teh:

⁶⁸ «Tí pèke mēn Yonbdaan, tinbi Israyel yaab ya Wien,
 kime u baa' u'nib saan, ki teke' bē ki wiē',

⁶⁹ ki cèrē' wà li ḡmien tē,
 ñēn' u'tonsònl *Dafid den,
 ki ḡmòbe mituòm.

⁷⁰ U là cèrē' u'ñòbonsòknb len' nēn nē uyo bo.

⁷¹ Bi là len' ki ye:

«Uwien ye u li fie tē bà se ti'bo saan,
 kí ñēn tē bà kē nēn tē ya nuò ni.

⁷² U là muò' tí'yaajeb micēcēkm,
 ki tiere' u'jòtiekú bó.»

⁷³ U là pùon' nà sò tí'yaaje Abraham:

⁷⁴ «u là ye u li ñēn tē tí'nēnēndb ya nuò ni,
 ḡò tí li pukeh wò ki la fēnge,

⁷⁵ kí li pē u'bo mōnmōnm,
 kí li cuube u'nun bó,
 tí'fuobm kē ni.»

⁷⁶ «Sin, n'bukē, bi li yin ḡē

Uwien wà ḡa ḡmòbe Nacentò ya ñòbonsòknl.

Kime a li liere Yonbdaan,
 kí tùòrē u'sen kí de wò,

⁷⁷ kí cèrē u'nib ní bēnde kí ye u li fèrē bē bi'biere, bē ní ḡmēre.»

⁷⁸ Kime tí'Wien ḡmòbe tinimònt ki gbien'.

U'nimònt nnò bo nē u li cèrē kuwenwenku ní ñē paaki bó kí wende tí'bo ten uwien puòreh ma bo.

⁷⁹ Kuwenwenku nnò li wende binib bà te licinñunl ni, mikuum ya jinjinku yiin bi'bo nnò. Kù li wuòn tē usen wà li de tē uyenduòn.»

⁸⁰ Kibuk nnò kpīenh, nē ki lenh miyēnm*. Kì te kupenpelku ni nē ki tì baa' uyo wà kí ñēn' ki'tuonl upaan bo Israyel yaab ya nun bó.

* 1:80 Bi li fre kí lēbre ki lenh miyēnm kí ye ki pē Uwien ya sen bo nin kí'yēnmaale kē mō.

2

Yesu ya màam ya gber
(Matie 1:18-25)

¹ Tò, i ya den ne Erom ya bercien Ogust caan' ki ye be ní kàan binib bà ke te u ya tinfenm bo nnò. ² Bi là kaan' kukènkpièku bu' gben ma nnò ki laa' Kirinus ne yé Siri ya tinfenm ya gobina. ³ Wà ke là li jo kí tì kàan kukènkpièku nnò u' yaajedu ni ne. ⁴ Nen bo ne Yosef ñen' Galile ya tinfenm ya du wà bi yih wù Nasaret nnò ni, ki jon' bi maa' *Dafid udu wà ni u te Sude ya tinfenm ni, bi yih wù Betelem nnò ni, kime Yosef bugben yé *Dafid ya yaabil ne. ⁵ U là tòke nin Mari utenpunb ki jon' ni' bó kukènkpièku nnò ne. Bi là pun' Yosef u ya jefaani ne, ama wa laan là kuon' wò. ⁶ Bi te Betelem ni u yo wà nnò, ne Mari ya mamaayo baa', ⁷ u maa' u' jefenmel kì yé kijek ki taa' tikpelcer ki pòbn' kè, ki taa' kè ki kpìen' tiwent jinh nà ni, kime fenm ña là te cenduku ni.

Uwien ya tond uba tòke' biwenkpaab Yesu ya màam bó

⁸ Tò, biwenkpaab biba là te mitinfenm nnò ni, ki kòh ikpàan bó, ki gòh ki gu bi' went kuñonku. ⁹ Yonbdaan ya tond uba può' bi'saan, ne Yonbdaan ya wenwenku wende' ki yile' bi'bo, ne bujewanbu cuo' be cèen. ¹⁰ Nen saan ne utond nnò tòke' be ki ye: «La fenge men, kime n tuke tigbemòmònt ne ní lá tòke ne. Tigber nnò li sònge binib ke ya yènm kí gbien. ¹¹ Dinnò wuò nò, bi maa' ni' ñmìenl *Kristo Yonbdaan, *Dafid ya du ni. ¹² Nà sò li yé kudieku: ni li le kicènfendk kiba puòbe tikpelcer ni ki kpe tiwent jinh nà ni.» ¹³ Ne Yonbdaan ya tondb ligol baa' utondbaab nnò saan i ya tàan bo bi pèkeh Uwien ki teh: ¹⁴ «Uwien si ukpìeke paaki bó. Uyenduon ní li te kitink bo binib bà Uwien yíe be nnò bo» ¹⁵ Yonbdaan ya tondb nnò siere' ki liebe' ki don' paaki bó u yo wà nnò, ne biwenkpaab nnò ji tòkeh tób ki teh: «Tí jo men Betelem, kí tì liike nibonn nà tien' ni' bó ñò Yonbdaan cèrè' tí bende nò.» ¹⁶ Ne bi pòk ki bure' ki tì baa' ki laa' Mari nin Yosef nin kicènfendk nnò, ki kpe tiwent jinh nà ni. ¹⁷ Bi laa' kè ma nnò, ne ki len' Yonbdaan ya tond bi tòke' be nà ke kicènfendk nnò bo nnò. ¹⁸ Ne ni beke' binib bà ke cii' biwenkpaab len' tigber tà nnò. ¹⁹ Mari wòn cengeh tigber nnò ke, ne ki tùòreh ki taah tù ki blinh u'fèl bo. ²⁰ Nen saan ne biwenkpaab nnò siere' ki liebeh, ki pèkeh Uwien, ki kpìekreh wò, bi cii' nà nin bi laa' nà bo. Kime ni' ke tien' ten Yonbdaan ya tond bi len' ma bo ne. ²¹ Wienniin daali bi jiè' kibuk nnò ya punl ne ki yin' kè Yesu. Kime Yonbdaan ya tond là ye be ní yin kè li ya yel ne ki yaan bi punbe' kè.

Bi taa' Yesu ki kòn' Uwien ya duku ya luo bo ki wuon' Uwien

²² Uyo wà ni kpaan' be ní tien tijòknt ya ñenm ya tuòrl ten Moyis ya yiko ye ma bo nnò, ne Mari nin Yosef taa' kibuk nnò ki jon' Yerusalem, be ní tì wuon Yonbdaan. ²³ Kime ni kele' Yonbdaan ya yiko ya gbònkni ni ki ye: «Kibujèbukpìek ke li yé Yonbdaan yaak ne.» ²⁴ Mari nin Yosef li tien lituòrl nnò Yonbdaan ya yiko ye ma bo ne. U ye be ní li taah kumuòku ni ya nenjel ile bii iden ya nenjefanfaan ile ne ki teh lituòrl nnò.

²⁵ Tò, uje uba là te Yerusalem ni, bi yih wò Simeyòn, u yé unil wà cuube ne, ki pè *Uwien bo mòmòmòm, ki gu lidaali là Uwien li ñen Israyel yaab bi' jend ni. *Mifuoñaanm là te u'bo, ²⁶ ki tòke' wò ki ye wa ní kpo, ka laa' Yonbdaan ya Nigèndke Kristo. ²⁷ *Mifuoñaanm cèrè' u kòn' Uwien ya duku* ya luo bo. U te len uyo wà nnò, ne kicènfendk *Yesu ya naa nin ki' baa tuke kè ki kòn' ní, be ní lá tien kè lituòrl Yonbdaan ya yiko ye ma bo, ²⁸ ne Simeyòn teke' kè ki ñuuke, ki pèkeh Uwien ki teh:

²⁹ «Tòò, Yonbdaan, fènfennò a tien' a là tòke' nni nà nnò. A li fre kí cèrè min a' tonsònl ní kpo nin uyenduon.

³⁰ Kime a cèrè' n' nun laa' Uñmìenl.

³¹ A là bonde' wò uñendun ya nib ke ya nun bó ne.

³² U yé kuwenwenku kùà li cèrè bà ña yé Israyel yaab ní bende ñe ne. Wòn bo ne binib li kpìeke a' nib Israyel yaab.»

* 2:27 Liike Matie 12:5; Mark 11:11.

³³ Kibuk nnɔ ya naa nin ki'baa cii' Simeyɔn len' ki'bo tigber tà nnɔ, nɛ nì beke' bɛ. ³⁴ U tien' bɛ Uwien ya mɔnm, ki tɔke' ki'naa Mari ki ye: «A li ben ki ye kibuk kie bo, tinbi Israyel yaab ni bà yebe li lu, bà yebe mɔ li fii. Kì yé kudieku kùà li cèrè binib ɲa ñ len ki cii' tɔb bó nɛ. ³⁵ Kì li cèrè iyennaale yà buɔ binib bà yebe ya fèl ni ñ ñe upaan bo. Sin Mari mɔnɔn, nì li wire ɲe ten bi cɔke' ɲe kijuk nɛ.»

³⁶ Upii uba mɔ là te, ki yé *Uwien ya ñɔbonsɔknl, bi yih wɔ Ann. U yé Fanuyel ya bise, ki yé Aser ya bol ya nil, ki pore' cɛen. U là tien' u'cɛ saan ibin ilole, nɛ u kpo' ki cèrè' wɔ, ³⁷ u juore' ki yé ukpopii ki tì baa' ibin piniin nin inan, ka jendeh Uwien ya duku, ki pukeh wɔ ñɔnku nin wien ni, ki lùoh buñɔbu, ki kàareh. ³⁸ Tɔ, u ya yo nɛ u' mɔ baa' ní, ki cin' ki faareh Uwien kibuk nnɔ bo, nɛ ki tɔke' ki'gber Yerusalem ya nib bà ke là gu uyo wà Uwien li teke bɛ kí wiɛ nnɔ.

Yoséf nin Mari liebe' ki kun' Nasaret
³⁹ *Yesu ya baambe tien' Yonbdaan ya yiko ye ma nnɔ ke, nɛ ki liebe' ki kun' Nasaret, bi'du ni Galile ya tinfenm ni. ⁴⁰ Kibuk nnɔ kpienh, ki faakreh, ki lenh miyenuom, nɛ Uwien ya mɔnm te ki'bo.

Yesu tɔke nin u'baambe ki jon' Yerusalem
⁴¹ Binl ke binl *Yesu ya baambe doh Yerusalem bó nɛ ki tì jelah Pak ya nacenku. ⁴² *Yesu tì laa' ibin piik nin ile uyo wà nnɔ, nɛ bi tuke' wɔ ki don' Yerusalem bó ten bi tì ñ tuu ki joh ma kunacenku nnɔ. ⁴³ Kunacenku nnɔ ya wien tì gben' ma nnɔ nɛ bi liebe' ki kunh bi'donbó. Ama kibuk *Yesu wɔn là juore' Yerusalem ni nɛ, ba ben ki ye u juore'. ⁴⁴ *Yesu ya baambe cuon' liwentunɲmenl ki maaleh ki teh u lii te bisenɲotɔb ni nɛ. Bi lá tiere' ki liike' ka laa' wɔ, nɛ ki cin' ki nuunh wɔ bi'yaab nin bi'benbenkaab ke ni. ⁴⁵ Ba laa' wɔ, nɛ ki pekre' ki nuunh wɔ ki liebeh Yerusalem. ⁴⁶ Wienta daali nɛ bi laa' wɔ Uwien ya duku ya luo bo, u ke *Yiko ya wɔnwɔknb ya siik ni, ki cengeh bi'wɔknm, ki niireh bɛ iniire. ⁴⁷ Nì jin' binib bà ke cengeh u'bó nnɔ, kime u ɲmɔbe mibenm, nɛ ki jiindeh bɛ mɔnmɔnm. ⁴⁸ Uyo wà u'baambe tì laa' wɔ nnɔ, nì beke' bɛ cɛen, nɛ u'naa ye: «Kibuke! Bɛ nɛ a tien' te nɔ nnɔ? Liike min nin a'baa ya yenm saa' ma cɛen uyo wà ti nuunh ɲe nnɔ-a!» ⁴⁹ Nɛ *Yesu jiiin' bɛ ki ye: «Bɛ bo nɛ ni nuunh nni? Na ben ki ye ñ li te n'Baa den nɛ-ɛɛ?†» ⁵⁰ Ama ba cii' u tɔke' bɛ liñɔbonl là nnɔ ya tingi.

⁵¹ Nɛn saan nɛ *Yesu paan' bi'bo ki liebe' Nasaret, kime u là boh bɛ nɛ. U'naa taah tigber nnɔ ke ki blinh u'fèl bo. ⁵² *Yesu kpienh ki yebreh, u'yenuom pukndeh, nɛ Uwien nin binib ke ya yenm sɔnge u'bo.

3

San wà siih binib Uwien ya ñunm ya gber
(*Matie 3:1-12; Mark 1:1-8; San 1:19-28*)

¹ Erom yaab ya bercien Tiber Sesa ya bel ya piikn binlɲun bo, ki laa' Pɔns Pilat nɛ yé Sude ya tinfenm ya gobina. Herod mɔ yé Galile ya tinfenm ya gobina, u'ninje Filip mɔ yé Iture nin Trakonit ya gobina, nɛ Lisaniyas mɔ yé Abilenn ya. ² U yo wà Anni nin Kayif yé bitɔtuɔrcienb ya cienb nnɔ nɛ Uwien len' nin Sakari ya bije San kupenpelku ni. ³ U cin' ki cuonh mitinfenm mà nuɔn Suden ya kpenl nnɔ ni, ki kpaandeh ki teh: «Lèbre men ni'tetem, ñ sii nɛ Uwien ya ñunm ɲɔ Uwien ñ fère nɛ ni'biere.» ⁴ U tien' nnɔ ɲɔ nà kele' *Uwien ya ñɔbonsɔknl Esayi ya gbɔnku ni nnɔ nè ñ tien nɛ. Nì kele' ki ye:

«Udaan uba te kupenpelku ni ki wuureh ki teh:

«Tùore men Yonbdaan ya sen,
kí cubn u'sengbenmu kí de wɔ.

⁵ Bi li taa titent kí gbien tijɔbɔr ke,
kí bere kí jenge ijuɔn nin igbengben ke,
kí naare isen yà ke pɔle',
kí kpelke isen yà ke ɲa kpelke.

† 2:49 Bi li fre kí lèbre ñ li te n'Baa den kí ye ñ li sɔnh n'Baa ya tuonl nɛ mɔ.

⁶ Unisaal ke li le Uwien ηmiendeh ma binib.» »

⁷ Nen saan ne San tōkeh linigol là bàareh u'saan, ki nuunh wə́ n̄ s̄i be Uwien ya ñunm nnə́ ki teh: «Iwaaleb ninbi, ηme ne wuən' ne ni li tien ma kí ñe Uwien ya benpiebe wə́ we ní nnə́ ni? ⁸ Li s̄onh men it̄uon yà wə́ngēh ki teh ni lèbre' ni'tetem, ki la li maaleh ni'yenm ni ki teh: «Ti'yaaje si *Abraham ma nnə́, n̄ d̄ēkre' ne», kime n tōkeh ne ne, Uwien li fre kí cère iten yie n̄́ kpende *Abraham ya yaabii. ⁹ Uwien bonde' liyel ηə́ wə́ n̄́ kp̄ikre isiin. Isiin yà ke ηa l̄uonh biim̄onm̄on la, u li gē yì kí wie umu ni ne.»

¹⁰ Ne inigol nnə́ niireh wə́ ki teh: «Ti n̄́n li tien mila?» ¹¹ Ne u j̄iindeh be ki teh: «Wà ηm̄əbe ilier ile la, wə́ n̄́ taa liba kí pu wà ηa ηm̄əbe. Wà m̄ə ηm̄əbe tijier la, wə́ n̄́ pu wà ηa ηm̄əbe.»

¹² Bilenpotekb m̄ə baa' u'saan wə́ n̄́ s̄i be Uwien ya ñunm, ne ki niire' wə́ ki ye: «Cenbaa, ti'm̄ə li tien mila?» ¹³ Ne u j̄iin' be ki ye: «La wə́bndeh m̄en nib be n̄́ li paanh n̄́ ḡēbreh bi sien' ne ubien wà.»

¹⁴ Ne sojambe m̄ə niire' wə́ ki ye: «Ne tinbi le? Ti'm̄ə li tien mila?» Ne u j̄iin' bi'm̄ə ki ye: «La fienh m̄en nib ya bonn, ki la biin wà ηa ηm̄əbe biil. Cère m̄en ni'yenm n̄́ li s̄onge ni'paaku bo.»

¹⁵ Binib là gu Uwien ya Nigendke Kristo ya baam, ne ki maaleh bi'yenm ni ki teh: «San la lii yé wən ne-a?» ¹⁶ Ne San tōke' bi'ke ki ye: «Min taah miñunm ne ki siih ne Uwien ya ñunm. Ama uba we ní, ki cen' nni. Ma kpe n̄́ lore u'taceningben. Wən ne lá li cère *Mifuoñaanm nin umu n̄́ j̄iire ní ni'bo. ¹⁷ U taa' kiyonyiek ηə́ wə́ n̄́ t̄i lende u'ji. U li taa mijibim kí c̄uon ub̄onbuon ni, kí taa tifent kí wie umu wà ηa n̄́ kpiin ni.»

¹⁸ Tə́, San liebe' ki taa' iñ̄əbontə́ ì yebe ki saake' binib ya gbenent, ki tōke' be tigbem̄onm̄ont.

¹⁹ U ya yo ne gobina Herod là taa' u'ninje ya po Herodiyad, ki kuon', ki liebe' ki s̄on' it̄uonbiertə́ m̄ə ì yebe. Nen ke bo ne San tōke' wə́ ki ye u bii'. ²⁰ Nen bo ne Herod cuo' San ki t̄i pek'n', ki liebe' ki bii' ki puk'n'.

San s̄i' Yesu Uwien ya ñunm

(Matie 3:13-17; Mark 1:9-11)

²¹ San là siih binib ke Uwien ya ñunm ma nnə́, ne ki s̄i' *Yesu m̄ə. *Yesu kàareh uyo wà nnə́, ne kutaaku yàare', ²² *Mifuoñaanm j̄iinh ní ki naan unenjel ki lá kèle' u'bo, ne unieke uba ñen' paaki bó ní ki ye: «Sin, a yé n'bijē* ne, n yíe ηe ne n'yenm s̄onge a'bo.»

Yesu ya yaajeb ya yel

(Matie 1:1-17)

²³ Uyo wà *Yesu baa ten ibin pita nnə́, ne ki cin' u'tuonl. Binib là maaleh ki teh u yé Yosef ya bije ne. Yosef là yé Heli ya bije ne, ²⁴ Heli m̄ə yé Matat ya bije, Matat m̄ə yé Lefi ya bije, Lefi m̄ə yé Melki ya bije, Melki m̄ə yé Yanayi ya bije, Yanayi m̄ə yé Yosef ya bije, ²⁵ Yosef m̄ə yé Matatias ya bije, Matatias m̄ə yé Amos ya bije, Amos m̄ə yé Nahum ya bije, Nahum m̄ə yé Esili ya bije, Esili m̄ə yé Nagayi ya bije, ²⁶ Nagayi m̄ə yé Mart ya bije, Mart m̄ə yé Matatias ya bije, Matatias m̄ə yé Semeyinn ya bije, Semeyinn m̄ə yé Yosek ya bije, Yosek m̄ə yé Yoda ya bije, ²⁷ Yoda m̄ə yé Yowanan ya bije, Yowanan m̄ə yé Lesa ya bije, Lesa m̄ə yé Sorobabel ya bije, Sorobabel m̄ə yé Salatiel ya bije, Salatiel m̄ə yé Neri ya bije, ²⁸ Neri m̄ə yé Melki ya bije, Melki m̄ə yé Adi ya bije, Adi m̄ə yé Kosam ya bije, Kosam m̄ə yé Elmadam ya bije, Elmadam m̄ə yé Eri ya bije, ²⁹ Eri m̄ə yé *Yesu† ya bije, *Yesu m̄ə yé Elieser ya bije, Elieser m̄ə yé Yorim ya bije, Yorim m̄ə yé Matat ya bije, Matat m̄ə yé Lefi ya bije, ³⁰ Lefi m̄ə yé Simeyon ya bije, Simeyon m̄ə yé Suda ya bije, Suda m̄ə yé Yosef ya bije, Yosef m̄ə yé Yonam ya bije, Yonam m̄ə yé Eliyakim ya bije, ³¹ Eliyakim m̄ə yé Meleya ya bije, Meleya m̄ə yé Mena ya bije, Mena m̄ə yé Matata ya bije, Matata m̄ə yé Natan ya bije, Natan m̄ə yé *Dafid ya bije, ³² *Dafid m̄ə yé Yese ya bije, Yese m̄ə yé Yobed ya bije,

* 3:22 Bi kpiē' ki kele' tigbont t̄a nnə́ ya tuba ni bi ye: A yé n'bijē ne. Dinnə́ n tien' ηe n'bijē.

† 3:29 Migbiirm miē ni bi ye *Yesu la, ba niire' Yonbdaan Yesu. U'm̄ə te uba ne.

Yobed mɔ yé Bos ya bije, Bos mɔ yé Sala ya bije, Sala mɔ yé Nasɔn ya bije, ³³ Nasɔn mɔ yé Aminadab ya bije, Aminadab mɔ yé Adimin ya bije, Adimin mɔ yé Arini ya bije, Arini mɔ yé Esilɔm ya bije, Esilɔm mɔ yé Fares ya bije, Fares mɔ yé Suda ya bije, ³⁴ Suda mɔ yé Sakɔb ya bije, Sakɔb mɔ yé *Isaak ya bije, *Isaak mɔ yé *Abraham ya bije, *Abraham mɔ yé Tara ya bije, Tara mɔ yé Nakor ya bije, ³⁵ Nakor mɔ yé Seruk ya bije, Seruk mɔ yé Eragawu ya bije, Eragawu mɔ yé Falek ya bije, Falek mɔ yé Eber ya bije, Eber mɔ yé Sala ya bije, ³⁶ Sala mɔ yé Kayinam ya bije, Kayinam mɔ yé Afaksad ya bije, Afaksad mɔ yé Sem ya bije, Sem mɔ yé Nowe ya bije, Nowe mɔ yé Lamek ya bije, ³⁷ Lamek mɔ yé Matusala ya bije, Matusala mɔ yé Enək ya bije, Enək mɔ yé Yared ya bije, Yared mɔ yé Malelel ya bije, Malelel mɔ yé Kayinam ya bije, ³⁸ Kayinam mɔ yé Enɔs ya bije, Enɔs mɔ yé Set ya bije, Set mɔ yé Adam ya bije, Adam mɔ yé Uwien ya bije.

4

*Satan biike' Yesu**(Matie 4:1-11; Mark 1:12-13)*

¹ *Mifuoñaanm jiiire' ní *Yesu bo ki gbe u'ni. U siere' Suden ya kpenl saan, ne m̀i tuke' wɔ ki jon' kupenpelku ni, ² ne usenpol bikreh wɔ len ki t̀i baa' iwien pinan. Iwien pinan nɔ wa jin' niba. Ì gèbre' ma nɔ ne mikònm cuo' wɔ.

³ Nen saan ne usenpol t̀ake' wɔ ki ye: «A yé Uwien ya Bijé la, c̀ere litenl lie ní kpende kpɔnɔ.» ⁴ *Yesu jiiin' wɔ ki ye: «Ǹi kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Nil ɔa ní li fuobe jier baba bo.» »

⁵ Ne usenpol taa' wɔ ki don' nà saan dokre', ki wuɔn' wɔ uɔendun ya bel ke i ya t̀aan bo, ⁶ ne ki t̀ake' wɔ ki ye: «N li de ɔe libel lie ya cient nin li'faal ke, kime bi là taa' ni'ke ki de' min ne. N li fre kí taa nè kí de n yé wà. ⁷ Nen bo, a gbaan' n' nintuɔli ki puke' nni la, sin ne li si ni'ke.» ⁸ Ne *Yesu jiiin' wɔ ki ye: «Ǹi kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «A li gbaan kí kpɛke a'Yonbdaan Uwien ne kí li pukeh wɔn baba.» »

⁹ Ne *usenpol taa' wɔ ki jon' Yerusalem, ki t̀i duon' wɔ *Uwien ya duku ya paaki leklemi, ne ki t̀ake' wɔ ki ye: «A yé *Uwien ya Bijé la, maabe kí lá ci tingi ni, ¹⁰ kime ǹi kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Sin bo, Uwien li wɔbn u'tondb be ní guure ɔe.» ¹¹ Ki tí ye: «Bi li guɔre ɔe ɔa a'taal la me tenl.» » ¹² Ne *Yesu jiiin' wɔ ki ye: «Ǹi tí kele' mɔ ki ye: «ɔa ní biike a'Yonbdaan Uwien.» »

¹³ Usenpol biike' *Yesu mibiikm ke ya bol ki t̀i gbele', ne ki laan siere' ki d̀aan' wɔ.

*Yesu cin' u'tuonl Galile ni**(Matie 4:12-17; Mark 1:14-15)*

¹⁴⁻¹⁵ *Yesu liebe' ní Galile ya tinfenm ni nin *Mifuoñaanm ya tuɔm, ki wɔknh *Sufmbe ya t̀aan ya dur ni; ne binib ke kpɛkreh wɔ. U ya yo ne u'yel kpɛnh mitinfenm nɔ ni ni'ke saan.

*Nasaret ya nib ɔa teke' Yesu ki jin'**(Matie 13:53-58; Mark 6:1-6)*

¹⁶ *Yesu baa' Nasaret ya du ni, bi wube' wɔ nà saan, ne ki kɔn' *Sufmbe ya taanl ya duku ni *Saba ya daali ten u t̀i ní teh ma uyo ke. U fii' ki sere' wɔ ní k̀aan *Uwien ya gbɔnku, ¹⁷ ne bi taa' *Uwien ya ñɔbonsɔknl Esayi ya gbɔnku ki de' wɔ. U p̀ere' kugbɔnku nɔ, ne ki kaan' nà saan ǹi kele' ki ye:

¹⁸ «Yonbdaan ya Fuoñaanm te n'bo, kime u gènde' nni ní t̀ake bijiinb tigbɛmɔnmɔnt ne, ki sɔn' nni ní lá t̀ake iyonbe kí ye ì li teke i'yul, kí t̀ake ijùɔn kí ye ì li likre, kí t̀ake bi jèndeh bà nɔ kí ye bi li ñe bi'jend ni,

¹⁹ kí t̀ake binib libinl là Yonbdaan li tien be tinimɔnt.»

²⁰ *Yesu konkonde' kugbɔnku nɔ, ki jiiin' ki de' litaanl ya duku ya tonsɔnl, ne ki k̀ele'. Binib bà ke te kuduku nɔ ni caan' u'bo inun, ²¹ ne u cin' ki t̀akeh be ki teh: «Tigber tà

ni cii' tù nò, dinnò ne tù tien'.» ²² Ne bi'ke kun' u'bo imòn. U len' iñòbonmònman yà nno beke' be cèen, ne bi niireh tób ki teh: «Wa yé Yosef ya bije-εε?»

²³ Ne u tóke' be ki ye: «N ben ki ye ni li pò nni mikpenjenm miε nò ki ye: «Dòktie, buu a'ba.» Ni tí li tóke nni kí ye «ni cii' n tien' nà ke Kapernawum ya du ni nno, í tien nè n'du ni mò.» » ²⁴ Ne ki tí ye: «N tókeh ne imòn ne, «*Uwien ya ñòbonsòknl ke ñòbonsòknl ya tiema du ni yaab ne ña teknh u'gber.» » ²⁵ N tókeh ne imòn ne, Eli ya yo utaa là sere' ibin ita nin iñmaale iluob ne, ne mikòncienm lu' uñendun ke ni. U ya yo ki laa' bikpopiib po ne Israyel ya du ni. ²⁶ Nin nen ke ñò Uwien ña là sòn' Eli bi'ni uba mònòn saan. Ama u là sòn' wò Sarepta ya du wà te Sidòn ya tinfenm ni nno ya kpopii uba saan ne. ²⁷ *Uwien ya ñòbonsòknl Elise ya yo ki laa' ijend po ne Israyel ya du ni, ama Elise ña là cère' bi'ni uba mònòn lùore', u là cère' Naaman wà yé Siri ya tinfenm ya nil nno baba ne lùore'.

²⁸ Binib bà ke te litaanl ya duku ni nno cii' u len' nà nno ne bi'benku ni ben' u'bo ki gbien', ²⁹ ne bi fii', ki cuo' wò ki ñen' udu ni, ki taa' wò ki tì baa' bi'du nno te ligbengbenl là bo nno ya tintinm saan, be í ture wò kí wie li'tingi. ³⁰ Ama u ñen' bi'siik ni, ki bure'.

Yesu ñore' usenpol uje uba saan

³¹ U tì baa' Galile ya tinfenm ya du uba ni bi yih wù Kapernawum, ki cin' ki wòknh binib Uwien ya gber *Saba ya daali. ³² U'wòknh nno cuo' binib nno ke miyòkm cèen, kime u du u'wòknh nno bo ne. ³³ Tò, uje uba là te Sufmbe ya taanl ya duku nno ni usenpol ñaake wò. U laa' Yesu, ne ki wuure' ufaa bo ki ye: ³⁴ «Ho! Nasaret ya Yesu, tinbi nin sin tu le ne? A baa' á lá boln te ne-εε? N ben a yé udaan wà, a yé Uwien ya Niñaan ne.» ³⁵ Ne *Yesu tien' u'bo ki ye: «Ñmile, kí siere ki dàan uje wuò nò». Ne usenpol nno gbòbe' uje nno binib ke ya siik ni, ki dàan' wò ka tien' wò niba. ³⁶ Ne nì cuo' bi'ke miyòkm cèen. Nen saan ne bi niireh tób ki teh: «Be ya gber sò nò? U ñmòbe ufaa nin mituòm ne ki wòbndeh isenpol, ì dàandeh binib-a!» ³⁷ Ne *Yesu ya yel kpienh mitinfenm nno ke ni.

Yesu buu' binib bà bun iwien ke ya bol

(Matie 8:14-17; Mark 1:29-34)

³⁸ *Yesu ñen' litaanl ya duku nno ni, ki jon' Simòn den, ki laa' Simòn ya còbnaa bun, u'gbenent ton cèen. Bi gbáan' *Yesu ki ye wò í cère wò í faake. ³⁹ Ne u gòn' u'bo, ki tien' iwien nno bo ne u faake' ki pòk ki fii' ki cènde' be.

⁴⁰ Uwien benh wù í lu uyo wà nno, ne bà ke yaab bun iwien ke ya bol tukeh be ki bàareh *Yesu saan. U taah u'nuò ki paakeh bi'bo, ne bi faakreh. ⁴¹ U cèreh isenpol mò dàandeh linigol, ki wuureh ki teh: «A yé Uwien ya Bijε ne.» Ama *Yesu tengeh i'bo ne ka cèreh ì lienh kime ì ben ki ye u yé Uwien ya Nigendke Kristo ne.

⁴² Nì faa', ne *Yesu siere' ki jon' nib ña te nà saan. Ne linigol cin' ki nuunh wò. Bi tì laa' wò, ne ka ji yé wò í siere kí dàan be. ⁴³ Ne u tóke' be ki ye: «Nì kpe í taa Uwien ya bel ya gbemòmònt tuu nò kí tóke idutò mò yaab ne, kime nen bo ne Uwien sòn nni ní.» ⁴⁴ Nno ne u tókeh binib Uwien ya gber *Sufmbe ya táan ya dur tà te Sude ya tinfenm ni nno ni.

5

Yesu yin' u'panpaankekiekb

(Matie 4:18-22; Mark 1:16-20; San 1:35-51)

¹ Lidaali liba *Yesu là se Genesaret ya ñuncienm ya gbaal, ne linigol pebeh wò ki nuunh be í cenge Uwien ya gber. ² U laa' iñerde ile miñunm nno ya gbaal. Bijenbeb ñen' i'ni ki te ki sòkreh bi'bàan. ³ Ne *Yesu kòn' iñerde nno ya buba, bù yé Simòn yaabu, ne ki gbáan' wò ki ye wò í sule kí kò miñunm ni waamu. U sule' ki kòn', ne *Yesu kèle' buñerbu nno ni, ki cin' ki wòknh inigol Uwien ya gber.

⁴ U wòkn' ki tì gben', ne ki tóke' Simòn ki ye: «Jo miñunm ñò nà saan, ní tì wie ni'bàan kí cuo' ijen.» ⁵ Ne Simòn jiin' wò ki ye: «Cenbaa, ti jènde' kuñòñmenku ne ka cuo' bonn. Ama sin len' ma nò, n li wie.»

⁶ Bi wie', ki cuo' ijen ì yebe ka dindin, haali ibàan tì benh yè í kere. ⁷ Ne bi kenbe' ki yin' bi'jenbetòb bà te buñertòbu ni nno, be í baa kí tore be. Bi baa', ne bi ñen' ijen nno ki

gbien' iñerde ile nnò ké, haali ì tì benh yì ñ lin. ⁸ Simòn Pier laa' nnò ma nnò, nɛ ki gbaan' *Yesu ya nun bó, ki tóke' wò ki ye: «Yonbdaan, jende n'saan, kime n yé ubierdaan nɛ.» ⁹ Bi cuo' ijèn ì yebe ma nnò, nɛ nì cuo' Simòn nin bà ké te u'saan nnò miyòkm cɛɛn. ¹⁰ Miyòkm cuo' Sebede ya bijieb Saak nin San bà yé Simòn ya tonsòntòb nnò mò. Nɛn saan nɛ *Yesu tóke' Simòn ki ye: «La fenge, fɛnfennò kí taa kí li joh, a ji li taakeh binib nɛ ki dienh nni.» ¹¹ Bi dère' bi'ñerde nnò ki ñɛn' ugbe, ki dàan' ni'ké, nɛ ki paan' u'bo.

Yesu cère' ujend uba lùore'
(*Matie 8:1-4; Mark 1:40-45*)

¹² Lidaali liba nɛ *Yesu te mitinfenm nnò ya du uba ni, uje uba mò te len lijendl gbe u'gbenent ké bo. U laa' Yesu, nɛ ki baa' ki lá pùon' u'nun bó, ki gbáan' wò ki ye: «Yonbdaan, a yíe la, a li fre kí cère ñ lùore.» ¹³ Nɛ *Yesu tɛnde' u'nuò ki mɛ' wò, nɛ ki ye: «N yíe, lùore.» Nɛ lijendl nnò pòk ki gben' i ya tàan bo. ¹⁴ Nɛ *Yesu kpɛkpɛ' u'bo ki ye u la tóke nil nà tien', nɛ ki tóke wò ki ye: «Li jo kí tì le utòtuòrkɛ, kí tien milùorm ya tuòrl tɛn Moyis là ye bɛ ñ li teh ma bo. Nɛn nɛ li wuòn kí ye a lùore'.»

¹⁵ *Yesu ya yel tùòreh ki kpíenɛ, nɛ inigol taakeh u'saan bɛ ñ cenge u'gber ki yebe, ki nuunh wò ñ buu bi'ni bà yé biwiɛnb. ¹⁶ Ama u sòbe ki siereh bi'saan nɛ, ki joh nib ɲa te nà saan, ki tì kàareh.

Uje uba ya tàan nin u'nuò faan' Yesu cère' u faake'
(*Matie 9:1-8; Mark 2:1-12*)

¹⁷ Lidaali liba nɛ *Yesu te ki wòknɛ Uwien ya gber. *Farisienmbɛ nin *Yiko ya wònwòknɛ bà ñɛn' Galile nin Sude ya tinfenm ya du ké ni nin Yerusalem bó ní nnò mò te ni'saan. Yonbdaan Uwien ya tuòm cèreh u buuh biwiɛnb. ¹⁸ Nɛ bijeb biba tóke' uje uba linagenl bo ki baa' ní. Uje nnò ya tàan nin u'nuò nɛ là faan'. Bi nuunh bɛ ñ taa wò kí kuòn kuduku ni kí tì ble *Yesu ya nun bó nɛ. ¹⁹ Linigol nnò bo ba laa' fenm bɛ ñ kuòn wò Yesu saan ma nnò, nɛ ki don' u te kudulekaaku kùa ni nnò ya paaki, ki cube' libònl, nɛ ki taa' wò ki kuòn' ki yekn' nin linagenl nnò, ki ble' siik ni *Yesu ya nun bó. ²⁰ *Yesu laa' bi teke' wò ki jin' ma nnò, nɛ ki tóke' uje wà ya tàan nin u'nuò faan' nnò ki ye: «N fère' ɲɛ a'biere ɲò.»

²¹ Nɛn saan nɛ *Yiko ya wònwòknɛ nin *Farisienmbɛ cin' ki maaleh ki teh: «U yé ɲmɛ nɛ ki sukreh Uwien nò? Uwien baba ɲa ñí la, ɲmɛ li fre kí fère binib bi'biere?» ²² *Yesu bende' bi'yenmaale, nɛ ki niire' bɛ ki ye: «‹Bɛ tien' ni maaleh nò nnò ni'yenm ni?› ²³ Ni le ba nɛ faa? Ní tóke wò kí ye n fère' wò u'biere nɛ faa bii wò ñ fii kí li cuonh nɛ faa? ²⁴ Nɛn bo, n li wuòn nɛ kí ye Unil ya Bijɛ ɲmòbe mituòm uɲɛndun wuu ni wò ñ fère binib bi'biere. Nɛ ki tóke' uje wà ya tàan nin u'nuò faan' nnò ki ye: «N lienɛ sin nɛ, fii, kí yuure a'nagenl, kí li kunh.»

²⁵ I ya tàan bo nɛ u pòk ki fii' bi'nun bó, ki yuure' linagenl là u bi dò li'bo nnò, ki pèkeh Uwien ki kunh. ²⁶ Nì cuo' bi'ké miyòkm cɛɛn, nɛ bi pèkeh Uwien. Bujewaanbu cuo' bɛ, nɛ bi lienɛ ki teh: «Ti laa' miyòkm ya bonn dinnò.»

Yesu yin' Lefi wò ñ paan u'bo
(*Matie 9:9-13; Mark 2:13-17*)

²⁷ Ni ya puoli bó nɛ *Yesu siere' ni'saan ki joh, ki laa' ulenpotekl uba bi yih wò Lefi, u ké lenpotekbùol. *Yesu tóke' wò ki ye: «Paan n'bo ní.» ²⁸ Nɛ u dàan' ni'ké, ki fii' ki paan' u'bo.

²⁹ Lefi tien' tijier u'den tù yebe ki teke' *Yesu kucènku. Bilenpotekb ligol nin binitòb mò là te tijier nnò ya jim. ³⁰ Nà ɲmaake' *Farisienmbɛ nin bi'yaab bà yé *Yiko ya wònwòknɛ nnò, nɛ bi niire' *Yesu ya panpaankaab ki ye: «Bɛ tien' ni jinh, ki ñuh nin bilenpotekb nin bibierdenb-i?» ³¹ Nɛ *Yesu tóke' bɛ ki ye: «Binib bà ɲmòbe laanfíe ɲa nuunh dòktie, bà bun nɛ nuunh dòktie. ³² Ma baa' ñ yin nimònb, n baa' ñ yin bibierdenb nɛ bɛ ñ lèbre bi'tetem.»

Uñòlòle ya gber
(*Matie 9:14-17; Mark 2:18-22*)

³³ *Farisienmbe nno tãke' *Yesu ki ye: «San ya panpaankaab nin tinbi *Farisienmbe yaab sãbe ki lùoh buñõbu ne, ki kàareh, ne a'yaab ben jinh ki ñuh-a!» ³⁴ Ne u jiin' be ki ye: «Ni li fre kí cère binib bà bi yin' be upiikuon nno ñ lòle buñõbu uyo wà piice laan te bi'saan-ii? ³⁵ Ama uyo uba we ní be ñ ñen piice bi'saan. U ya yo ne bi li lòle buñõbu.» ³⁶ Ne u tí pòn' be mikpenjenm ki ye: «Uba ña ñ jje kí lekre lilièfènl ya kpelcièku kí lekn likpaal. U tien' nno la, u li saa lifènl nno, ne lifènl ya kpelcièku nno ña ñ tuo kí cuo nin likpaal nno. ³⁷ Uba mō ña ñ taa midaam mà ña laan muo' ki ben' kí pieke iyokpaan ni. U tien' nno la, midaam nno li kprien iyol nno, kí wule kí ñende ne iyol mō ñ saa. ³⁸ Ama bi piekeh midaam mà ña laan muo' ki ben' iyofèn ni ne. ³⁹ Wà ke ñun' midaam mà muo' ki ben' la, wa ji yie mà ña laan muo' ki ben', u li ye: «Mà muo' ki ben' nno ne ñme.» »

6

*Saba ya daali ya gber**(Matie 12:1-8; Mark 2:23-28)*

¹ *Saba uba ya daali, *Yesu nin u'panpaankaab gèbreh ikpàan iba ni, ne u'panpaankaab coh ijifen* ki cienh ki nukeh ki ñmõnh. ² Ne *Farisienmbe biba niire' be ki ye: «Be tien' ni teh yiko kùon' nà *Saba ya daali?» ³ Ne *Yesu jiin' be ki ye: «Na kaan' *Dafid là tien' ma bo ne-ee? Mikõnm là cuo' wõn nin u'nib ma nno, ⁴ u kòn' Uwien ya ninbonl ni, ki taa' kpõnõ wà bi taa' ki de' Uwien nno ki ñmõn', ki taa' ki de' u'nib, bi'mõ ñmõn'. Ama bitatũrkaab baba ne là ñmõbe usen be ñ ñmõn kpõnõ nno.» ⁵ Ne ki tãke' be ki ye: «Unil ya Bijè ne ñmõbe usen wõ ñ wuõn bi li tien nà Saba ya daali.»

*Uje uba ya nuõ faan', Yesu cère' u faake' Saba ya daali**(Matie 12:9-14; Mark 3:16)*

⁶ *Saba ya detõl liba, *Yesu tí kòn' litaanl ya duku ni, ki wõknh binib Uwien ya gber. Uje uba mō te len, u'nõjie faan'. ⁷ *Yiko ya wõnwõknb nin *Farisienmbe sekndeh be ñ liike u li cère unil ñ faake *Saba ya daali bii wa ñ cère, kime bi nuunh be ñ le bi li dule nà bo kí biin wõ ne. ⁸ *Yesu ben bi'yenmaale ma nno ne ki tãke' uje wà ya nuõ faan' nno ki ye: «Fii kí sere siik ni.» U fii' ki sere', ⁹ ne *Yesu niire' be ki ye: «*Saba ya daali la, unil ñmõbe usen wõ ñ tien nà mõn bii nà bre ne? U ñmõbe usen wõ ñ ñmien unil bii wõ ñ ku wõ ne?» ¹⁰ U liike' bi'ke ki gõbre' ki bõn', ne ki tãke' uje wà ya nuõ faan' nno ki ye: «Tende a'nuõ.» U tende' u'nuõ, ne u jire' u'ciem. ¹¹ Bi'benku ni ben' cèen, ne bi gbierèh be ñ liike bi li tien *Yesu ma.

*Yesu gènde' u'tondb piik nin bile**(Matie 10:1-4; Mark 3:13-19)*

¹² Lidaali liba ne *Yesu don' lijuõl bo wõ ñ tì kàare, ki gõn' ki kàareh ¹³ nì tì faa', ne u yin' u'panpaankaab ki gènde' bi'ni piik nin bile, ki yin' be u'tondb. ¹⁴ U'tondb nno ya yel sõ: Simõn, wà u yin' wõ Pier nno nin u'ninje Andre nin Saak nin San nin Filip nin Batelemi ¹⁵ nin Matie nin Toma nin Alfe ya bijè Saak nin Simõn wà ya nun mõn u'du ya gber bo, ¹⁶ nin Saak ya bijè Sudas nin Sudas Iskariyõt wà lá li kuõre Yesu.

*Yesu kpaandeh Uwien ya gber, ki buuh biwienb**(Matie 4:23-25)*

¹⁷ Yesu nin u'tondb jinh lijuõl nno bo, ki lá sere' li'ñiel, u'panpaankaab yebe nà saan nno. Linigocienl liba mō là te ni'saan. Lì ñen' ní Sude ya tinfenm ke ni nin Yerusalem ni nin Tir ni nin Sidõn ya du ni ne. Idu nno te miñuncienm ya gbaal ne. ¹⁸ Bi baa' be ñ cenge u'gber ne, kí nuunh wõ ñ buu bi'ni bà yé biwienb. Ne u buu' be, ki ñõre' isenpol mō ñ ñmõbe binib bà ki jèndeh nno saan. ¹⁹ Linigol nno ke nuunh be ñ me wõ, kime mituõm miba ne ñeh u'ni ki cèreh bi'ke faakreh.

*Uwien ya mõnm te ni'bo**(Matie 5:1-12)*

* 6:1 Liike Matie 12:1.

²⁰ Nɛn saan nɛ Yesu caan' u'panpaankaab bo inun, ki ye:
«Ninbi bijiinbɛ, Uwien ya mɔnm te ni'bo,
kime Uwien ya bɛl yɛ ni'yaal nɛ.

²¹ Ninbi bà mikònm ñmɔbe nɛ fɛnfennɔ nɔ,
Uwien ya mɔnm te ni'bo,
kime ni lá li ji kí gbo.
Ninbi bà muɔh fɛnfennɔ nɔ, Uwien ya mɔnm te ni'bo,
kime ni lá li lè.

²² «Binib nɛn nɛ,
ka yíe bɛ ní li lɛnh nɛ,
ki sukreh nɛ,
ki saah ni'yel Unil ya Bijɛ bo la, Uwien ya mɔnm te ni'bo.

²³ Bi teh nɛ nnɔ la, cɛre mɛn ni'yɛnm ní li sɔnge ní li poknh,
kime ni li lɛ lisuul là yɛbe paaki bó.
Bi'yaajɛb mɔ là teh nnɔ nɛ Uwien ya ñɔbonsɔknɛ.»

Ni bre binib bo

²⁴ «Ama ninbi bifaadenbɛ, ni bre ni'bo,
kime ni jin' ni'ñmaa ñɔ.

²⁵ Ninbi bà jinh ki gbieh fɛnfennɔ nɔ,
ni bre ni'bo,
kime mikònm lá li cuo nɛ.
Ninbi bà lɛh fɛnfennɔ nɔ,
ni bre ni'bo,
kime ni'yɛnm lá li saa tɛn ni kɛ mikuum nɛ ki muɔh.

²⁶ Binib kɛ pɛkeh nɛ la, ni bre ni'bo.
Bi'yaajɛb mɔ là teh nnɔ nɛ bitonnenñɔbonsɔknɛ.»

Li yíe mɛn ni'nennɛndb

(Matie 5:38-48; 7:12a)

²⁷ «N tɔkeh ninbi bà cengeh nni nɔ nɛ, li yíe mɛn ni'nennɛndb, kí li teh bà nɛn nɛ mɔnmɔnm. ²⁸ Li tɔkeh mɛn binib bà wienh nɛ miñuum ki teh Uwien ní tien bɛ u'mɔnm, kí li kàareh ki dienh bà sukreh nɛ. ²⁹ Unil kpòbe' a'kpienku kuba la, pekre kutɔku mɔ kí de wɔ. Unil fie' a'lierghbenku la, cɛbe wɔ a'lierwawaal mɔ. ³⁰ Wà kɛ miɛ' ñɛ nibonn la, pu wɔ. Wà mɔ taa' a'bonn la, la niire wɔ ni'bó. ³¹ Ni yíe binib ní li teh nɛ nà nnɔ, ni'mɔ ní li teh bɛ nɛn.

³² «Ni yíe bà yíe nɛ baba la, ni li lɛ ku lɛ penpeku? Bibierdenb mɔnɔn yíe bà yíe bɛ nɛ. ³³ Ni teh mɔnmɔnm bà teh nɛ mɔnmɔnm baba nɛ la, ni li lɛ ku lɛ penpeku? Bibierdenb mɔnɔn teh nnɔ nɛ. ³⁴ Ni kpendeh bà ni daan ki ye bi li jiiin nɛ baba la, ni li lɛ ku lɛ penpeku? Bibierdenb mɔnɔn kpendeh bi'tɔb nɛ, ki daan ki teh bi li jiiin bɛ bi kpende' nà nnɔ. ³⁵ Ama ninbi li yíe mɛn ni'nennɛndb, kí li teh bɛ nà mɔn, kí li kpendeh binib tibont, ki la daan ki ye bi li jiiin nɛ tù. Ni teh nnɔ la, ni li lɛ lisuul là yɛbe, nɛ ki li yé Uwien Wà ña ñmɔbe Nacento ya bumu. Wɔn mɔnɔn teh bibierdenb nin binib bà ña faareh wɔ tinimònt nɛ. ³⁶ Li teh mɛn tinimònt tɛn ni'Baa Uwien teh ma bo.»

La li biindeh mɛn tɔb

(Matie 7:1-5)

³⁷ «La biindeh mɛn nib ñɔ Uwien mɔ la biin nɛ. La ye mɛn uba kpe utudere ñɔ Uwien mɔ la ye ni'mɔ kpe utudere. Li fɛreh mɛn binib bi'biere ñɔ Uwien mɔ ní fɛre nɛ ni'yi. ³⁸ Li punh mɛn binib ñɔ Uwien mɔ ní li punh nɛ. U li gbien ni'yiek kè ní gbe wɔ ní yeyeke, kí ñiñi kí gbien nɛ ní wule, nɛ kí de nɛ, kime ni taah nà ki bìkreh tibont ki dienh binitɔb nnɔ Uwien mɔ li taa nɛn nɛ kí biike kí de nɛ.»

³⁹ *Yesu tí pɔn' bɛ mikpenjenm ki ye: «Ujuɔn li fre kí diɛ u'juɔntɔ-ɔɔ? Bi'kɛ bile ña ní lu kubùoku ni-ii? ⁴⁰ Wà bengeh ña cen' wà wɔknh wɔ. Ama wà kɛ benge' ki tì gben' la, u li te tɛn u'cɛbaa nɛ.

⁴¹ «Be tien' a lenh kumuaku kua te a'to ya nunbu ni, ka ji lenh jaantelke wa puon a'yaabu ni? ⁴² A li tien mila ki take a'to ki ye: «Cere ni nen kumuaku kua te a'nunbu ni no», no ka lenh jaantelke wa puon a'yaabu ni no. Sin inuon ilele ya nilo, kpie ki nen jaantelke wa puon a'nunbu ni no, ki li lenh monmonm, ki yaan ki fre ki nen kumuaku a'to yaabu ni.»

Busubu nin bu'bii ya gber

(Matie 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ *Yesu ti take' be ki ye: «Busumonmonbu na ni fre ki loun ibii ya na mon. Busubu bua na mon mo na ni fre ki loun ibii ya mon. ⁴⁴ Busubu ya bii ne cereh bi bendeh bu ye busubu bua ya bol. Ba poh kenken konkonbu bo, ka poh cecce mo benenk bo. ⁴⁵ Unimon ya yenmaalmonmon ya te u'fel bo ne cereh u teh na mon, ne ubierdaan ya yenmaalbiere cereh u teh na bre, kime unil ke len' ki kun' na bo la, ni nen' iyenmaale ya te u'fel bo ne.»

Binib bile men' bi'dur ma bo

(Matie 7:24-27)

⁴⁶ «Be bo ne ni yih nni: «Yonbdaan, Yonbdaan,» ka teh n takeh ne ni li teh ma bo. ⁴⁷ Wa ke baa' n'saan, ki ciih n'gber, ki teh tu ye ma la, n li wuon ne u naan udaan wa. ⁴⁸ U naan uje wa ye wo ni me kuduku no ki gbin' ni nuoke', ki pu' litenpuul kutentiek bo ne. Miwuom kon' ki puube' ki yile' kuduku no bo, ne ka fre' ki jenge' ku, kime udaan no men' ku monmonm ne. ⁴⁹ Ama unil wa ciih n'gber, ka teh tu ye ma la, u naan uje wa men' kuduku utintele bo ne. Miwuom kon', ki puube' ki yile' ku'bo, ne ku pak ki lu' kpelkpel.»

7

Yesu buu' sojaci en uba ya tonsanl

(Matie 8:5-13)

¹ *Yesu take' binib no tigber ki gben', ne ki bure' Kapernawum ya du bo. ² Sojambe kobk ya cien uba la te ki nmobe utonsanl uba ki ye wo cee. Utonsanl no la bun ki benh wo ni kpo. ³ Sojaci en no cii' bi lienh Yesu bo, ne u san' Sufmbe ya cienb u'saan, be ni ti gbáan wo wo ni baa ki la nmien u'tonsanl no. ⁴ Bicienb no baa' *Yesu saan, ne ki tuoreh ki gbáanh wo ki teh: «Sojaci en no kpe á tore wo ne, ⁵ kime u ye ti'du ya nib, ne won ne men' ti'taanl ya duku.»

⁶ Nen saan ne Yesu paan' bi'bo ki bure', ki ti neke sojaci en no den, ne u san' u'jotieb bi tuobe' wa usen bo, ki take' wa ki ye: «Yonbdaan, sojaci en no ye a la ji ni jende a'ba, kime wa kpe á baa ki ko u'den. ⁷ Nen bo ne u maale' ki ye wa kpe wo ni bugben ni tuobe ne usen bo monon. A li len' ki ye faake la, u'tonsanl no li faake ne. ⁸ Kime won monon nmobe binib ba ye nin wo bicienb, ne ki mo ye sojambe biba ya cien. U take' uba ki ye: «Li joh» la, u joh ne, u take' uti ki ye: «Den» la, u bareh ne. U ti take' u'tonsanl ki ye: «Tien nie» la, u teh nen ne.»

⁹ *Yesu cii' u'nobon no ma no, ni cuo' wo miyokm, ne u jiebe' ki liike' linigol la pe u'bo no ki ye: «N takeh ne ne, ma laan laa' mie ya tekjim ya tunbu Israyel yaab monon ni.» ¹⁰ Binib ba tuobe' *Yesu usen bo no liebe' sojaci en no den, ki laa' u'tonsanl no faake'-a.

Yesu mekre' ukpopii uba ya bije

¹¹ Lidaali liba ne *Yesu joh udu uba bo, bi yih wu Nayinn, ki take nin u'panpaankaab nin binib ligol. ¹² U ti tuo wo ni ko udu no ni, ne ki laa' ukpopii uba ya bubaabk kpo' bi tuke ki joh kukaaku bo, ne udu no ya nib pe ka dindin. ¹³ Yonbdaan laa' ukpopii no ma no, ne ki muo' wo miccekem, ki take' wa ki ye: «Ji la muh», ne ¹⁴ ki cuon' ki nekn' ikelien, ki tende' u'nuo ki me' ye. Binib ba tuke utenkpii no sere', ne u ye: «Unacien, n lienh sin ne, fii.» ¹⁵ U fii' ki kele', ki cin' ki lienh, ne *Yesu taa' wo ki de' u'naa. ¹⁶ Nen saan ne bujewaambu cuo' bi'ke, ne bi pekeh Uwien ki teh: «Uwien ya nobonsokncien uba ne nen' ti'ni. Uwien ne baa' wo ni nmien u'nib.»

¹⁷ Ne bi takeh *Yesu tien' na no Sude ya tinfenm ke ni nin itengbaan ya ke neke Sude no ni.

San wà siih binib Uwien ya ñunm sɔn' u'panpaankaab Yesu saan (Matie 11:2-19)

¹⁸ San wà siih binib Uwien ya ñunm nno ya panpaankaab jon' ki tì tɔke' wɔ tigber nno ke. Ne u yin' bi'ni bile, ¹⁹ ki sɔn' be Yonbdaan saan, be n' tì niire wɔ kɪ ye wɔn ne yé wà li baa* ní nno bii bi li guure utɔ ne?

²⁰ San ya panpaankaab nno baa' *Yesu saan ne ki tɔke' wɔ ki ye: «*San wà siih binib Uwien ya ñunm nno ne sɔn' te a'saan tí lá niire ɲe*» kɪ ye: «*Sin ne yé wà li baa ní nno bii ti li guure utɔ ne?*» ²¹ U ya yo ki laa' *Yesu cèreh biwienb bà yebe faakreh, ki cèreh iwɔb cuonh, ki ɲuɔh isenpol binib saan, ki likreh ijùn ì yebe; ²² ne ki tɔke' San ya panpaankaab nno ki ye: «*Liebe men kɪ tì tɔke San ni laa' nà nin ni cii' nà: ijùn likreh, iwɔb cuonh, ijend lùoreh, igbaan ciih, bitenkpiib mekreh, ne bijiinb ciih tigbɛmɔnmɔnt.*» ²³ Wà ɲa tùre' Uwien ya sen min bo la, Uwien ya mɔnm te u'bo.»

²⁴ San ya panpaankaab liebe' uyo wà nno, ne Yesu cin' ki tɔkeh linigol San ya gber ki teh: «*Ni là jon' kupenpelku ni ní tì liike ba? Ni là jon' ní tì liike limuɔnl là mitafaam jèngèh lè ne-εε?*» ²⁵ Ni nín là jon' ní tì liike ba? Ni là jon' ní tì liike unil wà guo tikpelcɛmɔnmɔnt ne-εε? Binib bà guoh tikpelcɛmɔnmɔnt, ki te liwiel ni nno kɔh biberb den ne. ²⁶ Tɔ, ni nín là jon' ní tì liike ni le bonn ne? Ni là jon' ní tì liike Uwien ya ñɔbonsɔknl ne-εε? N tɔkeh ne imɔn ne, u cen' Uwien ya ñɔbonsɔknl mɔnɔn. ²⁷ Kime wɔn San bo ne nì kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

«*Liike, n li sɔn n'tond wɔ n' liere ɲe,*

kí lá tùre a'sen.»

²⁸ «*N tɔkeh ne ne, ba laan maa' nil uba, u cen' San. Ama unil wà yé uwaal Uwien ya bel ni cen' wɔ.*

²⁹ «*Udu ya nib ke, haali nin bilɛnpotekb ke cii' San ya gber, ki bende' ki ye Uwien yé ugɛmɔndaan, ne ki cèrè' u sii' be Uwien ya ñunm.*» ³⁰ Ama Farisienmbe nin bà ben yiko mɔnmɔnm ɲa tuo' u sii' be Uwien ya ñunm. Nen ne wuɔn' ki ye bi yìe' Uwien yìe nà.»

³¹ Yesu tí len' ki ye: «*N nín li taa ba kɪ nenge fɛnfɛnnɔ ya nib-i? Bi naan ba?*» ³² Bi naan ten mubumu ne ke kidaak ni ki jeleh, ki tɔkeh mu'tɔmu ki teh:

«*Ti piebe' ne liwol, ne na ɲɔn' ciɛk.*

Ti gen' ikuyuon, ne na muɔ'.»

³³ Kime San wà siih binib Uwien ya ñunm baa' ki kùɔ tijier tubambe, ka ñuh daam, ne ni ye usenpol ne ɲaake wɔ. ³⁴ Unil ya Bijɛ baa', ki jinh ki ñuh, ne ni ye: «*Liike men uje wuɔ yé ufɔnfuɔb ne ki yé udeyibl, ki jɔreh nin bilɛnpotekb nin bibierdenb.*» ³⁵ Ama binib bà ke tuo' Uwien ya yenfuom ne ben mì mɔn ki kpe ma bo.»

Upii uba kpiɛke' Yesu

³⁶ Lidaali liba ne Farisien uba yin' *Yesu wɔ n' baa kɪ lá ji u'den, ne u jon' Farisien nno den, ki tì ke ki jinh. ³⁷ Upiisɔnsɔnd uba mɔ là te udu nno ni. U cii' *Yesu te Farisien nno den ki jinh, ne ki tuke ní lɛfina uba alabaat† ya dingl ni, ³⁸ ki baa' ki lá sere' *Yesu ya puoli bó u'taan saan, ki muɔh, u'nunsiir luh *Yesu ya taa bo, ki sèkndeh yè, ne u taah u'yur ki ɲmireh yè, ki bibeh yè, ki taah lɛfina nno ki faanh yè. ³⁹ Farisien nno laa' nno ma nno, ne ki maale' u'yenm ni ki ye: «*Uje wuɔ bi yé *Uwien ya ñɔbonsɔknl la, u bi li bende upii wà miɛkeh wɔ nɔ yé udaan wà. U bi li bende kɪ ye u yé usɔnsɔnd ne.*»

⁴⁰ Ne *Yesu tɔke' Farisien nno ki ye: «*Simɔn, n ɲmɔbe tigber tuba n' tɔke ɲe.*» Ne u ye: «*Len n'cɛnbaa*» ⁴¹ Ne *Yesu ye: «*Uje uba ne kpende' binib bile ilike. U kpende' uba milikbim itur kobiɲun, ki kpende' utɔ milikbim itur piɲun.*» ⁴² Bi'ke bile ɲa n' fre kɪ pè wɔ ma nno, ne u cèbe' be bi'fɛn. Bijɛb bile nno ni, u le li yìe ulikdaan nno ki cen' utɔ.» ⁴³ Ne Simɔn jiin' wɔ ki ye: «*N maale' ki ye wà ya fɛnl yebe nno ne li yìe wɔ ki cen'.*» Ne *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «*A tɔke' bù te.*» ⁴⁴ Ne ki pekre' upii nno bó, ki tɔke' Simɔn ki ye: «*A laa' upii wuɔ-ɔɔ? N kɔn' ní a'den ma ɲa de' ñunm be n' sɔkre n'taan, ama upii wuɔ wɔn, u taa' u'nunsiir ne ki sèkn' yè, ki taa' u'yur ki ɲmiɲmire' yè.*» ⁴⁵ ɲa lɔkn' nni ama n tì kɔn' ní ma

* 7:19 Liike Matie 11:3. † 7:37 Liike Matie 26:7.

wɔn ɲa dɔ̀an n'tàan ya bibm haali nin fɛnfɛnnɔ. ⁴⁶ Sin ɲa taa' kpɔm mɔ̀nɔn ki fàan' n'yul, ama wɔn taa' lɛfina nɛ ki fàan' n'tàan. ⁴⁷ Nɛn bo, n tɔ̀keh ɲɛ nɛ, n fèrɛ' wɔ u'biɛrɛ ì yɛbɛ ma nɔ̀, nɛ cèrɛ' u yíe nni ki gbien', kime unil wà n fèrɛ' wɔ ibiɛrɛ waamu la, udaan mɔ̀ yíe nni waamu nɛ.» ⁴⁸ Nɛn saan nɛ u tɔ̀kɛ' upii nɔ̀ mɔ̀ ki ye: «N fèrɛ' ɲɛ a'biɛrɛ.» ⁴⁹ Nɛ wɔn nin binib bà jinh nɔ̀ maaleh bi'yɛnm ni ki teh: «Ujɛ wuɔ yé ɲmɛ nɛ, ki tì fèrɛh binib bi'biɛrɛ?» ⁵⁰ Nɛ *Yesu tɔ̀kɛ' upii nɔ̀ ki ye: «A'tekjim nɛ ɲmien' ɲɛ. Li joh nin uyɛnduɔ̀n.»

8

Yesu ya tondb nin bipiib biba piɛrɛh wɔ

¹ Ni ya puoli bó nɛ *Yesu joh iducɛncien nin iduwawaale ni, ki kpaandɛh Uwien ya bɛl ya gbɛmɔ̀nmɔ̀nt, nɛ u'tondb piik nin bile nɔ̀ pɛ u'bo. ² Bipiib bà u là cèrɛ' bi faakɛ' nin u là ɲɔ̀rɛ' bà saan isɛnpol nɔ̀ mɔ̀ pɛ u'bo. Bɛn si: Mari wà bi yih wɔ Madɛlɛnn nɔ̀, *Yesu là ɲɔ̀rɛ' isɛnpol ilole wɔn saan nɛ ³ nin Herod ya tonsɔ̀nb ya cɛn Kusa ya po Sann nin Susann nin bipiitɔ̀b ligol, nɛ bi'kɛ taah bi'bont ki toreh wɔn nin u'tondb.

Wà plè' tibonbuor ya bim ya kpɛnɛnm

(Matie 13:1-9; Mark 4:1-9)

⁴ Tɔ̀, binib ñɛn' ní idu kɛ ni, ki baa' *Yesu saan, ki taan' ki tien' linigociɛnl, nɛ u pɔ̀n' bɛ mikpɛnɛnm ki ye: ⁵ «Ukpaal uba nɛ là jon' wɔ́ nì tì plè tibonbuor ya bim. U plèh ma nɔ̀, miba lu' usɛngbɛ, nɛ binib tɛtɛ' mi'bo, nɛ inuɔ̀n baa' ki lá jin' mɛ. ⁶ Mitɔ̀m lu' kutɛntiɛku bo, ki pɛn'. Nì'saan ɲa sɔ̀ngɛ ma nɔ̀, nɛ mipiɛm nɔ̀ kuorɛ'. ⁷ Mitɔ̀m mɔ̀ lu' kujɛgorku ni, ki pɛn'. Nɛ mipiɛm nɔ̀ nin kujɛgorku kɛ kpɛnh, nɛ kujɛgorku wɔ̀bn', ki ku' mɛ. ⁸ Mitɔ̀m mɔ̀ lu' kitinmɔ̀nmɔ̀nk bo, ki pɛn' ki kpé'rɛ', nɛ ki lùon' kokobk.» *Yesu len' ki pukn' ki ye: «Wà ɲmɔ̀bɛ litubl la, wɔ́ nì cii.»

Bɛ tien' Yesu pɔ̀h binib mikpɛnɛnm-i?

(Matie 13:10-17; Mark 4:10-12)

⁹ *Yesu ya panpaankaab niirɛ' wɔ̀ mikpɛnɛnm nɔ̀ ya tingi. ¹⁰ Nɛ u jiin' bɛ ki ye: «Uwien nɛ cèrɛ' ninbi bɛndɛ' u'bel ya gbɛbɔ̀lkaar. Ama bitɔ̀b bɛn wɔ̀n, nì yé mikpɛnɛnm nɛ bi'bo ɲɔ̀

«bɛ́ nì li likɛh ka lɛnh,

kí li cɛngɛh ka ciɛh nì'tingi.» »

Wà plè' tibonbuor ya bim ya kpɛnɛnm ya tingi

(Matie 13:18-23; Mark 4:13-20)

¹¹ «Mikpɛnɛnm nɔ̀ ya tingi sɔ̀: tibonbuor nɔ̀ yé Uwien ya gbɛr nɛ. ¹² Mibim mà lu' usɛngbɛ nɔ̀ yé binib bà ciɛh Uwien ya gbɛr, usɛnpol bàarɛh ki lá ñɛndɛh tù bi'fèl ni ɲɔ̀ bi la teke Uwien kí jí kí ɲmɛrɛ nɛ. ¹³ Mibim mà lu' kutɛntiɛku bo nɔ̀ mɔ̀ yé binib bà ciɛh Uwien ya gbɛr, ki teknh tù nin uyɛnsɔ̀ngɛ, ama ka cèrɛh tù kpaakɛh ñaan bi'fèl ni nɛ. Bi teke' Uwien kí jin' nì wuɔ̀kɛ' waamu, mibiikm tu' bɛ la, bi pɔ̀k kí wiɛ Uwien ya sɛn nɛ. ¹⁴ Mibim mà lu' kujɛgorku ni nɔ̀ mɔ̀ yé binib bà ciɛh Uwien ya gbɛr nɛ ki cèrɛh uɛndun ya gbɛr nin lifaal ya yɛnmaale nin uɛndun ya ɲmaa wɔ̀bndɛh tigbɛr nɔ̀ ki cèrɛh ta fɔ̀rɛh mɔ̀nmɔ̀nm b'fèl ni nɛ. ¹⁵ Mibim mà lu' kitinmɔ̀nmɔ̀nk bo nɔ̀ mɔ̀ yé binib bà ya fèl bo mɔ̀n, bi ɲmɔ̀bɛ tigbɛmɔ̀nt, ki cɛngɛh tigbɛr nɔ̀, ki taah tù ki blinh bi'fèl bo, ki ñikndɛh ki cèrɛh tù sɔ̀nh ituon nɛ.»

Yesu sureh binib bɛ́ nì li cɛngɛh u'gbɛr

(Mark 4:21-25)

¹⁶ *Yesu tí ye: «Uba ɲa nì sɛ frl kí taa lisenl kí cubn li'bo bii kí taa lè kí sien gado ya tingi. Ama u li taa lè kí tuɔ̀n likpɛnkɛnl bo nɛ ɲɔ̀ bà kɛ kɔ̀h ní idɛn ni nì li lɛnh. ¹⁷ Kime bonn ɲa tɛ ki buɔ̀ ɲɔ̀ ba lá li lɛ nɛ, gbɛr mɔ̀ ɲa tɛ ki buɔ̀ ɲɔ̀ ka lá li ñɛ upaan bo. ¹⁸ Nɛn bo, liikɛ mɛn ni'yul bo nin ni cɛngɛh n'gbɛr ma bo, kime wà ɲmɔ̀bɛ la, bi li de wɔ̀ kí pukn, wà ɲa ɲmɔ̀bɛ la, bi li tonde kí fie u maaleh ki teh u ɲmɔ̀bɛ nà waamu nɔ̀ mɔ̀nɔ̀n nɛ.»

Yesu ya naa nin u'ninjieb

(Matie 12:46-50; Mark 3:31-35)

¹⁹ *Yesu ya naa nin u'ninjieb baa' ki nuunh wə. Linigol te ma nno ne ba fre' ki kən' ki laa' wə. ²⁰ Ne bi tək'e' wə ki ye: «A'naa nin a'ninjieb te saali ki yie be n' le ne.» ²¹ Ne u tək'e' be ki ye: «N'naa nin n'ninjieb si binib bà ke ciuh Uwien ya gber ki teh tù ye ma bo ne.»

Yesu cè're' kutafaaku n̄mile'

(Matie 8:18, 23-27; Mark 4:35-41)

²² Lidaali liba ne *Yesu nin u'panpaankaab kən' buñerbu, ne u tək'e' be ki ye: «Cè're men tí puore kí jo miñuncienm ya gbaatəl bó.» Ne bi bure'. ²³ Bi te miñunm bo ki joh ma nno ne *Yesu duən' ki gəh. Kutafaabiiku kuba pək ki fii' miñunm bo, ki cè'reh miñunm fih ki kəh buñerbu nno ni ki gbiekeh. Nì là yé kinunbən̄k ne bi'bo. ²⁴ Ne bi baa' ki lá finde' *Yesu ki tək'e' wə ki ye: «Cənbaa, Cənbaa, ti benh tí luo ne.» *Yesu finde', ki tien' kutafaaku nin iñungbegbel nno bo. Kutafaaku go, iñungbegbel nno lu' ne ni'ke n̄mile'. ²⁵ Ne u niire' u'panpaankaab ki ye: «N' le ni'tekjim-i?» *Yesu tien' nà nno cuo' be miyək̄m, ki cuo' be bujewaambu, ne bi niireh təb ki teh: «U cinbe ki yé be ya nitunbu sə nə? U tengeh kutafaaku nin miñunm mənən bo, ne ni'ke boh wə.»

Yesu n̄ore' isenpol uje uba saan

(Matie 8:28-34; Mark 5:1-20)

²⁶ Bi tì baa' Gerasa yaab ya tinfenm ni. Mitinfenm nno kuo Galile ya ñuncienm ne. ²⁷ *Yesu ñeh buñerbu ni uyo wà nno, ne mitinfenm nno ya je uba cende' wə. Isenpol ne là n̄aake wə. U cuonh upuntenge nì wuəke', ka ji te den, ki kə bi subeh bitenkpiib tijəlulnt tà ni nno ni. ²⁸ Uje nno laa' *Yesu ma nno ne ki gbaan' u'nintuəli, ne isenpol nno cè're' u wuure' ufaa bo ki ye: «Yesu, Uwien wà n̄a n̄mabe Nacentə ya Bijə, min nin sin tu le ne? N gbáanh n̄e ne, la jènde nni.» ²⁹ Yesu tək'e' usenpol nno kí ye wə n' siere kí dàan uje nno ma nno ne cè're' u len' nno. Usenpol nno cuo' uje bugben nì wuəke'. Bi là kuəndeh wə mugbiemu, ki lùoh wə tikudəkr, u la jo niba saan ne, ama u cienh tikudəkr nno ne ki kəh mugbiemu nno. Usenpol nno tukeh wə ki joh nib n̄a te nà saan ne. ³⁰ *Yesu niire' wə ki ye: «Bi yih n̄e ba?» Ne u ye: «Bi yih nni Ligol ne.» Isenpol n̄aake wə ki yebe ma nno ne cè're' u ye nno. ³¹ Ne isenpol nno gbáan' *Yesu ki ye u la wəbn yè, yè n' jo kubùoku* kùà n̄o ka n̄mabe bien nno ni.

³² Tə, fangambe biba mə là te ligbengbenl bo ki yebe ka dindin, bi kpaah be. Isenpol nno gbáan' *Yesu ki ye wə n' cèbe yè, yè n' jo kí tì kə fangambe nno. U tuo', ³³ ne ì dàan' uje nno, ki jon' ki tì kən' fangambe nno. Ne fangambe nno ke sen' ki tinde' ligbengbenl nno, ki tì lu' miñunm ni ki luo'.

³⁴ Bà kpaah fangambe nno laa' nà tien', ne ki sen' ki jon' udu ni nin idugbaan, ki tì tək'e' binib tigber nno. ³⁵ Ne bi ñen' ki joh be n' tì liike nà tien'. Bi tì baa', ki laa' uje wà isenpol dàan' wə nno ya yenm jire' u ke *Yesu saan, ki guo, ne bujewaambu cuo' be. ³⁶ Binib bà là te ni'saan ki laa' tibont nno ke tentien' ma bo nno tək'e' be *Yesu cè're' uje nno faake' ma bo. ³⁷ Ne bujewaambu cuo' Gerasa ya tinfenm yaab ke cəen. Nen ne cè're' bi tək'e' *Yesu ki ye wə n' jende bi'saan. *Yesu liebe' ki kən' buñerbu, wə n' bure, ³⁸ ne uje wà isenpol dàan' wə nno gbáanh wə ki teh wə n' cèbe wə n' paan u'bo, ne *Yesu n̄a tuo', ki tək'e' wə ki ye: ³⁹ «Liebe kí kun kí tì tək'e' binib Uwien tien' nà ke ki de' n̄e.» Ne u bure', ki cuonh udu ni ni'ke saan, ki tək'e' binib *Yesu tien' nà ke ki de' wə.

Yesu cè're' upii uba faake', ki mək're' kibupiik kiba mə

(Matie 9:18-26; Mark 5:21-43)

⁴⁰ *Yesu liebe' ki baa' miñuncienm ya gbaatəl, ne linigol teke' wə, kime bi'ke là gu wə ne. ⁴¹ Ne *Sufmbe ya taanl ya duku ya cien uba, bi yih wə Yayirus, baa' ki lá gbaan' *Yesu ya nintuəli, ki gbáan' wə ki ye wə n' den u'den, ⁴² kime u'bubaabk ne bun, ki benh kè n' kpo; kì n̄mabe ibin piik nin ile ne. Ne *Yesu paan' u'bo ki bure'.

* 8:31 Sufmbe là maaleh ki teh kubùoku kuba ne te bi pəkndeh len isenpol ki gu lidaali là Uwien li bu yè tibuur.

U joh ma nnɔ nɛ linigol pɛ u'bo ki pɛbeh wɔ, wa ji tì freh ki fuoreh. ⁴³ Upii uba mɔ te ni'saan, ki laa' tifer ibin piik nin ile ta gben'. U jon' dɔktiɛmbe saan, ki ñɛnde' u'like kí tì gben'. Uba ña fre' ki buu' wɔ. ⁴⁴ U baa' *Yesu ya puoli bó, ki lá mɛ' u'wengolkaar ya ñɔgbɛn, nɛ u'fɛr nnɔ pɔk ki gben' i ya tɔan bo. ⁴⁵ Nɛ *Yesu niire' ki ye: «Ŋmɛ mɛ' nni?» Bi'kɛ niɛ' ki ye ba mɛ' wɔ ma nnɔ nɛ Pier tɔke' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, linigol là guɔn' ñɛ nɔ nɛ pɛbeh ñɛ.» ⁴⁶ Nɛ *Yesu ye: «Unil uba mɛ' nni, kime n laa' mituɔm miba ñɛn' nni.» ⁴⁷ Upii nnɔ laa' wa ñ fre kí bɔle, bujɛwaanbu cuo' wɔ, u'gbɛnɛnt ñɔh, nɛ u baa' ki lá gbaan' *Yesu ya nintuɔli, ki tɔke' wɔ binib kɛ ya nun bó, nà cɛrɛ' u mɛ' wɔ nin u faake' i ya tɔan bo ma bo. ⁴⁸ Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «N'bisɛ, a'tekjim nɛ ñmɛn' ñɛ. Li joh nin uyɛnduɔn.» ⁴⁹ *Yesu laan te ki lienh nɛ unil uba ñɛn' Yayirus donbó ki lá tuobe' bɛ usɛn ni, ki tɔke' Yayirus ki ye: «A'bisɛ kpo'-a! La ji ñ li ñmɔbe Cɛnbaa yɛnɔaabe.» ⁵⁰ *Yesu cii' bi len' ma bo, nin nɛn kɛ ñɔ u tɔke' Yayirus ki ye: «La fɛnge, teke nni kí ji baba, u li ñmɛrɛ.»

⁵¹ *Yesu tì baa' Yayirus den, nɛ ka cɛrɛ' binib kɛ paan' u'bo ki kɔn'. U cɛrɛ' Pier nin San nin Saak nin kibupiik nnɔ ya naa nin ki'baa baba nɛ paan' u'bo ki kɔn'. ⁵² Binib bà kɛ te ni'saan nnɔ muɔh ki'kuum bo nɛ ki kpiɛndeh. Nɛ *Yesu tɔke' bɛ ki ye: «La ji muɔh mɛn, ka kpo', kí gɔh nɛ.»

⁵³ Nɛ bi lɛh Yesu, kime bi bɛn ki ye kibuk nnɔ kpo'-a! ⁵⁴ *Yesu cuo' ki'nuɔ, ki tɔke' kɛ ki ye: «N'bukɛ, fii.» ⁵⁵ Nɛ ki'naank liebe' ní i ya tɔan bo, kí fii' nɛ *Yesu ye bɛ ñ de kɛ tijier kɛ ñ ji. ⁵⁶ Nì cuo' ki'naa nin ki'baa miyɔkm, nɛ *Yesu kɛkɛpɛ' bi'bo ki ye bi la tɔke nil nà tien' nɔ.

9

Yesu sɔn' u'tondb piik nin bile

(Matie 10:5-15; Mark 6:7-13)

¹ *Yesu taan' u'tondb piik nin bile, ki de' bɛ mituɔm nin usɛn bɛ ñ li ñuɔh isɛnpol kɛ ya bol binib saan, kí li buuh iwɛn. ² U sɔn' bɛ, bɛ ñ li tɔkeh binib Uwien ya bɛl ya gber, kí li buuh biwɛnb, ³ nɛ ki tɔke' bɛ ki ye: «Ni joh la, ni la tuke bonn. Ni la tuke gbien, ki la tuke kɔl, ki la tuke jier, ki la tuke like, ki la tuke liɛr ile mɔ. ⁴ Ni tì baa' idɛn yà kɛ bi teke' nɛ la, ni li te nɛn saan kí tì baa lidaali là ni li siere udu nnɔ ni. ⁵ Udu wà ya nib ña teke' nɛ la, ní kpakpaare ni'taan ya tɛngunku* kí wiɛ nɛ, kí siere. Nɛn nɛ li yé ni'saan ya nib bo kudɛku.» ⁶ Tɔ, bi bure', nɛ ki joh idu ni, ki tɔkeh binib tigbɛmɔnmɔnt, ki cɛrɛh biwɛnb faakrɛh ni'kɛ saan.

Herod nuunh wɔ ñ bɛnde Yesu yé udaan wà

(Matie 14:1-12; Mark 6:14-29)

⁷ Gobina Herod cii' bi lienh *Yesu teh tibont tà kɛ nnɔ bó, nɛ ka bɛn u li maale kí ye bà. Kime biba lienh ki teh: «San wà là siih binib Uwien ya ñunm nnɔ nɛ mɛkre',» ⁸ bitɔb lienh ki teh: «Eli nɛ liebe' ní», bitɔb mɔ lienh ki teh: «Uwien ya ñɔbonsɔknɛ bà là te uyo bo nnɔ ya uba nɛ mɛkre' ki liebe' ní.» ⁹ Nɛ Herod ye: «Min bugbɛn nɛ là cɛrɛ' bi tɔkre' San ya yul-a! N cii' bi lienh wà mɔ bó nɔ, u'mɔ yé ñmɛ nɛ?» Nɛ ki nuunh wɔ ñ lɛ Yesu.

Yesu jin' linigociɛnl liba

(Matie 14:13-21; Mark 6:30-44; San 6:1-14)

¹⁰ *Yesu ya tondb liebe' ní, ki lá tɔke' wɔ bi tien' nà kɛ, nɛ u taa' bɛ ki jɛnde' bi tì te bi'baba Bɛtsayida ya du bó ya kele. ¹¹ Inigol nnɔ cii' u bure' ma nnɔ nɛ ki paan' u'bo. *Yesu teke' bɛ, ki tɔkeh bɛ Uwien ya bɛl ya gber, nɛ ki buuh bi'ni bà yé biwɛnb.

¹² Uwien bɛnh wù ñ lu, nɛ u'tondb piik nin bile nnɔ nɛkn' wɔ ki tɔke' wɔ ki ye: «Ti te ñiɛn ña te nà saan nɛ, cɛrɛ linigol liɛ ñ jo idu bó, kí tì nuun tijier nin gɔgɔbùol.» ¹³ Nɛ *Yesu ye: «Ninbi bugbɛn, de bɛ mɛn bɛ ñ ji.» Nɛ bi ye: «Ti ñmɔbe kpɔnɔ unjun nin ijen ile baba nɛ, ti'bugbɛn nɛ ña nín jon' ki tì dɛ' tijier ki lá dɛ' biɛ ya nib kɛ ña ñí la.» ¹⁴ Bijɛb

* 9:5 Sufmbɛ bo kí kpakpaare itaan ya tɛngunku ya tingi si: nà kɛ ji tu unil la, na yé uba yaar, ni ji yé u'yaar nɛ.

là li baa ten itur injun. Ne *Yesu tãke' u'panpaankaab ki ye: «Cère men linigol nnò ní kèle tingi ni, icék icék binib pijunjun.»

¹⁵ Ne bi cère' bi'ké kèle' nnò. ¹⁶ Ne *Yesu yuure' kpõnõ unjun nin ijen ile nnò, ki yaare' ki liike' paaki, ki faare' Uwien tu'bo, ki kãkuõ', ki taa' ki de' u'panpaankaab be ní gbiire linigol nnò. ¹⁷ Bi'ké ñmõn' ki gbo', ne bi tantaan' tijenjent tà sien' nnò, ki gbien' ikpencub piik nin ile.

Pier ye Yesu yé Uwien ya Nigendke Kristo ne
(*Matie 16:13-19; Mark 8:27-29*)

¹⁸ Lidaali liba ne *Yesu jende' ki tì kàareh, ne u'panpaankaab te u'saan. U niire' be ki ye: «Inigol lienh ki teh n yé ñme ne?» ¹⁹ Ne bi jiiin' wõ ki ye: «Biba lienh ki teh a yé San wà siih binib Uwien ya ñnunm nnò ne, bitõb lienh ki teh a yé Eli ne, bitõb mõ lienh ki teh Uwien ya ñõbonsõknb bà là te uyo bo nnò ya uba ne mekre' ki liebe' ní.» ²⁰ Ne u niire' be ki ye: «Ninbi nín teh n yé ñme ne?» Ne Pier jiiin' wõ ki ye: «A yé Uwien ya Nigendke Kristo ne.» ²¹ Ne *Yesu tũõre' ki kpekpe' bi'bo ki ye bi la tãke tũ nil.

Yesu len' u'kuum nin u'mekrm bó
(*Matie 16:24-28; Mark 8:30-9:1*)

²² Yesu tãke' be ki ye: «Nì kpe Unil ya Bijé ní ji ijend kí gbien ne. *Sufmbe ya cienb nin bitõtũrcienb nin *Yiko ya wõnwõknb li wié u'gber, kí ku wõ, ne wienta daali wõ ní mekre bitenkpiib ni.»

²³ Ne ki tãke' bi'ké ki ye: «Unil yé wõ ní paan n'bo la, u la tõnge u'ba. Wõ ní li yuunh u'dõpõnõn daan ke daan ki bukeh ki paakeh n'bo. ²⁴ Kime wà ke yé wõ ní fie u'miel la, wõn ne li kpo kí juore fenm. Ama wà ke li tuo kí kpo min bo nnò, wõn ne li ñmere. ²⁵ Unil laa' unjendun wuu ni ya bont ke ñõ ki tì luõ' limiel la, u laa' be ya kpele? ²⁶ Unil ye min nin n'gber ñmõbe wõ ife la, uyo wà Unil ya Bijé lá li baa ní kí li ñmõbe wõn nin u'Baa nin u'tõndb ya kpieke nnò, udaan mõ li ñmõbe wõ ife ne. ²⁷ N tãkeh ne imõn ne, ninbi bà se nie saan nõ ya biba li le Uwien ya bel ne kí yaan kí kpo.»

Yesu ya gbenent lèbre'
(*Matie 17:1-8; Mark 9:2-8*)

²⁸ *Yesu len' ki gben' ma nnò, iwien iniin gèbre', ne u taa' Pier nin San nin Saak, ki don' lijuõl liba bo wõ ní tì kàare. ²⁹ U tì te ki kàareh ma nnò ne u'nun bó lèbre', u'wengolkaar pende' kponkpon, ki dõnbeh inun bó. ³⁰ Ne bi laa' bije bile u'saan bi tãkeh tigber. Moyis nin Eli ne. ³¹ Bi'mõ windeh tein. Bi tãkeh wõ u li kpo Yerusalem ni ma bo ya gber ne. ³² U ya yo ki laa' migũõnm ñõnde' Pier nin u ya tõb, ne bi dõ ki gõh. Bi finde', ne ki laa' *Yesu windeh ki dõnbeh inun bó, ki laa' bijeb bile nnò mõ se u'saan. ³³ Uyo wà, bijeb nnò ye be ní siere *Yesu saan nnò, ne Pier tãke' wõ ki ye: «Cenbaa, ti te nie saan ma nõ nì mõn ne. Cère tí põ ininbon† ita, sin liba, Moyis liba, Eli mõ liba.» Pier len' nnò, kime wa ben u li len kí ye bà ne.

³⁴ U lienh nnò u'ñõbu ña laan lu', ne kutewõlgbõnku kuba baa' ki lá pibn' bi'bo. Kù pibndeh bi'bo uyo wà nnò ne bujewanbu cuõ' Pier nin u'tõb nnò. ³⁵ U ya yo ne bi cii' unieke uba bó kutewõlgbõnku nnò ni u ye: «N'Bijé sõ nõ, n gènde' wõn ne. Li cengeh men u'bõ.» ³⁶ Unieke nnò tì ñmile' uyo wà nnò, bi laa' *Yesu baba ne ji se. Ne bi bõle' tigber nnò bi'ba ya bùõl, ka tuo' ki tãke' nil bi laa' nà nnò u ya yo.

Yesu ñõre' usenpol kibuk kiba saan
(*Matie 17:14-18; Mark 9:14-27*)

³⁷ Kutaaku faa', ne bi jiiire' ní lijuõl nnò bo. Ne linigocienl tuobe' *Yesu usen bó. ³⁸ Linigol nnò ni uje uba wuure' ki ye: «Cenbaa, n gbáanh ñe ne, muõ n'bije, kime u yé n'bubaabk ne. ³⁹ Usenpol uba ne sõbe ki coh kè, ki cèreh kì ciikeh ki wuureh, ki'gbenent tereh, kuñinsenjujuku ñeh ki'ñõbu bó. Usenpol nnò bungreh kè ki gbiekeh, ne ka wienh kè tonm. ⁴⁰ N gbáan' a'panpaankaab be ní ñõre usenpol nnò kí'saan, ne ba fre'.»

† 9:33 Liike Matie 17:4.

⁴¹ Ne *Yesu ye: «Ninbi fenfennə ya nibε, na teke' Uwien ki jin', ki yé binib bà bre. N li wuəke ni'saan kí tì kpaan mila nε? N li ηməbe sukle ni'bo kí tì kpaan mila nε? Ne ki təke' uje nno ki ye: «Taa a'bijε ní.» ⁴² Kibuk nno we ní uyo wà nno nε usenpol nno tí gbəbe' kè tingi ni, ki cère' ki tereh. Ne *Yesu tien' usenpol nno bo, ki buu' kibuk nno, ki taa' kè ki de' ki'baa. ⁴³ Nì cuo' linigol nno kε miyək m nε bi lienh ki teh: «Uwien ηməbe mituəm.»

Yesu tí len' u'kuum nin u'mekrm bó
(*Matie 17:22-23; Mark 9:30-32*)

*Yesu teh nà nno beke' linigol nno kε, nε u təke' u'panpaankaab ki ye: ⁴⁴ «Tùre kí cenge mēn n ye n təke nε nà nō. Nà n taande bi li taa Unil ya Bijε kí ηukn binib.» ⁴⁵ Ne ba cii' ni'tingi. Uwien nε bəle' nē ηə bi la bende. Ne ba kaabe' bε n niire *Yesu ni'tingi mō.

ηmε yé unikpekpiεk-i?
(*Matie 18:1-5; Mark 9:33-37*)

⁴⁶ *Yesu ya panpaankaab cin' ki nieh nin təb bε n bende wà yé bi'ke ya cien nε. ⁴⁷ *Yesu ben bi'yenmaale, nε ki taa' kibuk kiba ki sien' u'ba saan, ⁴⁸ ki təke' bε ki ye: «Wà kε teke' kibuk ten kie n'yel bo la, u teke' min nε. Wà kε teke' nni la, u teke' wà sən' nni ní nno nε. Imən, wà yé uwaal ni'ni la, wən nε yé ni'ke ya cien.»

Wà ηa nēn nε la, u se ni'ciεk bó nε
(*Mark 9:38-40*)

⁴⁹ Nēn saan nε San təke' wə ki ye: «Cēnbaa, ti laa' unil uba u ηuəh isenpol binib saan a'yel bo. Wa pε a'bo ten tinbi ma nno nε ti pien' wə.» ⁵⁰ Ne *Yesu təke' wə ki ye: «La ji n pien wə mēn, kime wà ηa nēn nε la, u se ni'ciεk bó nε.»

Samari yaab biba ηa teke' Yesu

⁵¹ Uyo wà *Yesu li liebe kí dùo paaki bó nno nekn' ní. Ne u caan' ki ye u li jo Yerusalem nε, pèrm ηa te len, ⁵² nε ki sən' u'tondb bε n liere usen. Bi bure' ki tì baa' Samari ya du uba ni, bε n bonde kí li gu wə. ⁵³ Ama udu nno ya nib ηa teke' wə, kime u joh Yerusalem bó nε. ⁵⁴ U'panpaankaab Saak nin San laa' nno ma nno nε ki təke' wə ki ye: «Yonbdaan, a yie tí cère umu n jiire ní kí lá wi bε-εε?» ⁵⁵ Ne *Yesu jibe' ki liike' Saak nin San, ki kən' nin bε. ⁵⁶ Ne wən nin u'panpaankaab siere' ni'saan, ki bure' udutə bó.

Binib bà yie bε n paan Yesu bo ya gber
(*Matie 8:19-22*)

⁵⁷ Bi joh ma nno nε uje uba təke' *Yesu ki ye: «A joh nà bó kε la, n li pε a'bo nε.» ⁵⁸ Ne *Yesu təke' wə ki ye: «ηεk ηməbe ifele, inuəw mō ηməbe titer, ama Unil ya Bijε wən ηa ηməbe u li kpəkn nà saan yul.» ⁵⁹ U tí təke' utə mō ki ye: «Paan n'bo ní.» Ne u ye: «Yonbdaan, cèbe nni n jo kí tì sube n'baa ηə kí liebe ní kí paan a'bo.» ⁶⁰ Ne *Yesu təke' wə ki ye: «Cère bitenkpiib n li subeh bi'təb. Sin wən li joh kí tì li təkεh binib Uwien ya bεl ya gber.»

⁶¹ Ne utə mō tí təke' *Yesu ki ye: «Yonbdaan, n li paan a'bo, ama cère n kun kí tì cèbe n'den yaab ηə.» ⁶² Ne *Yesu təke' u'mō ki ye: «Wà kε ηa teke' Uwien ya tuonl tinəjer tule la, wa kpε wə n sən Uwien ya bεl ni ya tuonl.»

10

Yesu sən' u'panpaankaab pilole nin bile

¹ Ni ya puoli bó nε Yonbdaan *Yesu liebe' ki gēnde' binib pilole nin bile*, ki sən' bε, bilele bε n liere kí jo wən bugbēn li jo idu yà kε ni nno. ² Ne ki təke' bε ki ye: «Tijier ben' ki yebe, ama bà li taan tù ηa yebe. Nēn bo gbāan mēn ukpēdaan wə n sən bitonsənb bε n tì taan u'jier. ³ Li joh mēn. N sən h nε ma nō, ni li te ten mupebumu nε te ikēr ya siik ni. ⁴ Ni la tuke likbu, ki la tuke kəl, ki la taa tacaan, ki la fuonde nil sēn ni. ⁵ Ni kən' iden yà la, ní kpιε kí fuonde iden nno ya nib kí ye: «Li te mēn uyenduəw ni.» ⁶ Unil te ni'saan ki nuunh uyenduəw la, u li lε ni'yenduəw nno. Nno ηa nī la, ni'yenduəw nno li juore ni'yu

* 10:1 Bi kpιε' ki kεle' tigbont tà nno ya tuba ni bi ye binib pilole nε.

ne. ⁷ Ní li te i ya den, ki la lèbre dentɔ, kí li jinh ki ñuh bi dienh ne nà, kime utons�nl ke kpe be ní li pèh wɔ ne. ⁸ Ni kɔn' udu wà ni, bi teke' ne la, ní li jinh bi li de ne nà, ⁹ kí li buuh biwienb bà te ni'saan, kí li tɔkeh be ki teh Uwien ya bɛl nekn' be ɲɔ. ¹⁰ Ama ni kɔn' udu wà ni, ba teke' ne la, jo mɛn binib taakeh nà saan kí ti tɔke be kí ye: ¹¹ «Ní'du wuu ya tengunku kùà mɔnɔn tɛbn' ti'tàan bo nɔ, ti pipre' kun ne kí wiɛ ni'bo. Ama ní nín li bɛn kí ye Uwien ya bɛl nekn' ne ɲɔ.» ¹² *Yesu tí tɔke' be ki ye: «N tɔkeh ne ne, lidaali là Uwien li bu binib tibuur nnɔ, binib nnɔ ya tudere li cɛn Sodɔm† yaab yu.» »

Idu yà ɲa tuo' ki teke' Yesu ki jin'

(Matie 11:20-24)

¹³ *Yesu tí len' ki ye: «Korasinn yaabe, nì bre ni'bo. Betsayida yaabe, nì bre ni'mɔ bo. Kime ni laa' miyɔkm ya bont tà ni'bùol nɔ, Tir nin Sidɔn yaab mɔ bi là laa' tù la, bi bi tien' ten bi ke mikuum ne, kí pùnpùkn mifentem ɲɔ kí wuɔn kí ye bi lèbre' bi'tetem nì wuɔke'. ¹⁴ Lidaali là Uwien li bu binib tibuur nnɔ, ni ya tudere li cɛn Tir nin Sidɔn yaab yu. ¹⁵ Ninbi Kapernawum yaabe, ni maaleh ki teh Uwien li duon ne paaki ne-ɛɛ? U li jiin ne kutenkpiiku ni ne.»

¹⁶ *Yesu tɔke' u'panpaankaab ki ye: «Wà cengeh ni'gber la, u cengeh n'yaar ne. Wà nen ne la, u nen min ne. Wà nen nni la, u nen wà sɔn' nni ní ne.»

Yesu ya panpaankaab pilole nin bile nnɔ liebe' ní

¹⁷ *Yesu ya panpaankaab pilole nin bile nnɔ liebe' ní nin uyensonge, ki tɔke' wɔ ki ye: «Yonbdaan, isenpol mɔnɔn tuonh ti'ñɔbu bó ne a'yel bo.» ¹⁸ Ne u tɔke' be ki ye: «N laa' *Satan cere' kutaaku bo ten utemɛknde ki lá lu'. ¹⁹ Liike mɛn, n de' ne mituɔm ní li taanh iwe nin inen bo, kí li ɲmɔbe mituɔm ki cɛn' unennend ya tuɔm ke. Bonn ɲa ní tien ne. ²⁰ La li poknh mɛn isenpol tuo' ni'ñɔbu bó ma nnɔ bo, ama li poknh mɛn Uwien kele' ni'yel paaki bó ma nnɔ bo.»

Yesu ye wɔn bo ɲa ñí la, uba ɲa ní fre kí bɛnde Uwien

(Matie 11:25-27; 13:16-17)

²¹ U ya yo ne *Mifuoñaanm cère' *Yesu ya yɛnm sɔnge cɛen ne u len' ki ye: «Baa, sin kutaaku nin kitink ya Yonbdaan, a bole' tibont tà biyɛnfodenb nin bibenbenb nnɔ, a taa' tù ki wuɔn' biwaab ne. Nen bo ne n pèkeh ɲɛ. Imɔn, Baa, a yíe ne ki tien' nnɔ.»

²² *Yesu tí len' ki ye: «N'Baa ne taa' tibont ke ki ɲukn' nni. N'Baa ɲa ñí la, uba ɲa bɛn min u'Bije yé udaan wà. Min u'Bije ɲa ñí la, uba mɔ ɲa bɛn n'Baa yé udaan wà. Binib bà n yíe' ki taa' n'Baa ki wuɔn' be nnɔ mɔ bɛn u yé udaan wà.»

²³ Ne ki jjebe' ki liike' u'panpaankaab, ki tɔke' bɛn baba ki ye: «Ní'nunbu laa' nà nɔ, Uwien ya mɔnm te ni'bo. ²⁴ N tɔkeh ne ne, *Uwien ya ñɔbonsɔknb nin biberb ligol là yíe be ní le ni lenh nà nɔ, ne ka laa' nè. Bi là yíe be ní cii ni ciih nà nɔ, ne ka cii' nè.»

Samari ya jɛnimɔn uba ya gber

²⁵ Nen saan ne bà bɛn *yiko mɔnmɔnm nnɔ ya uba fii' ki sere' ki nuunh wɔ ní biike *Yesu ne ki niire' wɔ ki ye: «Uwɔnwɔknɔ, n li tien mila kí le limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm-i?» ²⁶ Ne *Yesu niire' wɔ ki ye: «Bɛ kele' *Yiko ya gbɔnku ni? A kàanh be len-i?» ²⁷ Ne u jiin' wɔ ki ye: «Li yíe a'Yonbdaan Uwien nin a'fèl ke nin a'tetem ke nin a'tuɔm ke nin a'yɛnmaale ke, kí li yíe a'tɔ mɔ ten a yíe a'ba ma bo.» ²⁸ Ne *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «A jiin' mɔnmɔnm. Li teh nnɔ kí le limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm.»

²⁹ Ama u yíe wɔ ní wuɔn kí ye u cuube ma nnɔ, ne ki tí niire' *Yesu ki ye: «Ŋme ne nín yé n'tɔ?» ³⁰ Ne *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Uje uba ne là ñɛn' Yerusalem ki joh Seriko bó, ki tí lu' idukond ya nuɔ ni. Idukond nnɔ fie' u'went ke, ki ñi' wɔ u tí benh wɔ ní kpo, ne ì siere' ki dàan' wɔ. ³¹ Nibonn yaam, utɔtuɔrke uba mɔ kpe u ya sɛn ki lá leke' u'bo, ne ki lɔke' ki gèbre'. ³² Nì te pupuki, ne Lefi ya bol ya nil uba mɔ kpe u ya sɛn ki mɔ lá leke' u'bo, ne ki mɔ lɔke' ki gèbre'. ³³ Ama Samari ya nil uba mɔ là joh usen ki tí baa' ni'saan ki laa' wɔ, ne ki muɔ' wɔ micɛɛkm cɛen. ³⁴ U cuon' ki nekn' wɔ, ki taa' midaam mà bi yih mè fen

† 10:12 Sodɔm yé uyo bo ya du uba ne. U'nib là teh ibiere cɛen ne.

nnɔ ki sɔsɔkre' u'gbien, ki taa' mikpɔm ki tentien' yɛ, ki taa' tikpɛlɔer ki lɔlɔle' yɛ, ki taa' wɔ ki jɛkn' wɔn bugben ya ŋuun bo, ki taa' wɔ ki jon' ticɛndur tuba saan, ki tɪ liike' wɔ.
³⁵ Kutaaku faa' nɛ u ŋɛn' ilike ki de' ticɛndur nnɔ ya daan, ki tɔke' wɔ ki ye: «Liike nni wɔ. A ŋɛn' ilike ki pukn' yii bɔ la, n lá liebe' ní la, min bugben nɛ li pɛ ɲɛ.» »

³⁶ Nɛ *Yesu niire' wà ben *yiko nnɔ ki ye: «A ya bùol bijeb bita nnɔ ni, ɲmɛ nɛ yíe wà lu' idukond ya nuɔ ni nnɔ?» ³⁷ Nɛ u jiiin' wɔ ki ye: «Wà muɔ' wɔ micɛɛɛkm nnɔ.» Nɛ *Yesu ye: «Li joh ki mɔ́ n̄ tì n̄ li teh nnɔ.»

Yesu jon' ki tɪ fuonde' Mart nin Mari

³⁸ *Yesu nin u'panpaankaab te usen ni ki joh ma nnɔ nɛ ki tɪ baa' udu uba ni, nɛ upii uba teke' wɔ u'den, bi yih wɔ Mart. ³⁹ U ɲmɔbe ninɛ uba, bi yih wɔ Mari. Mari nnɔ baa' ki lá kɛle' Yonbdaan *Yesu saan, ki cengeh u'gber. ⁴⁰ Ama Mart wɔn ya nun mɔ́n tijier ya tienm bo nɛ. Nɛn bo nɛ u kpiere' ní ki lá tɔke' *Yesu ki ye: «Yonbdaan, n' ninɛ cɛbe' min baba nɛ itùon nɛ nà teh ɲɛ niba? Tɔke wɔ wɔ́ n̄ tore nni-a!» ⁴¹ Nɛ Yonbdaan tɔke' wɔ ki ye: «Mart, Mart, a cère' a' nun mɔ́n tibont tà yebe bo nɛ, nɛn nɛ cère' a jieh. ⁴² Ama nibonn niba kpein nɛ yé nibonmònn. Mari wɔn gènde' nɛn nɛ. Uba ɲa n̄ fie n̄ u'saan.»

11

Yesu wɔkn' u'panpaankaab bi li kàareh ma bo

(Matie 6:9-13; 7:7-11)

¹ Lidaali liba nɛ *Yesu te niba saan ki kàareh. U kàare' ki tɪ gben', nɛ u'panpaankaab ya uba tɔke' wɔ ki ye: «Yonbdaan, San wà siih binib Uwien ya ŋunm wɔkn' u'panpaankaab bi li kàareh ma bo nɛ, a' mɔ́ n̄ wɔkn te ti li kàareh ma bo.» ² Nɛ *Yesu tɔke' bɛ ki ye: «Ni kàareh la, ní li teh:

«Tɪ'Baa,
 cère binib kɛ n̄ li boh a'yel,
 cère' a'bel n̄ baa ní,

³ Li dienh tɛ daanl kɛ daanl ya wentunl ya jier.

⁴ Fère tɛ ti'biere, kime ti'mɔ fèreh bà kɛ biih tɛ nnɔ nɛ.

La cère tí lu mibiikm ni.» »

⁵ *Yesu tí tɔke' bɛ ki ye: «Tɛntɛn, ní'ni uba n̄ li ɲmɔbe jɔ, nɛ u'jɔ nnɔ n̄ baa u'den kuyɔku ya siik kí len kí ye: «N'jɔ, kpende nni kpɔnɔ uta, ⁶ kime n'jɔ uba nɛ ŋɛn' usen ki baa' n'den, nɛ ma ɲmɔbe jier n̄ de wɔ.» ⁷ Nɛ u'jɔ nnɔ n̄ jiiin kuduku ni ki ye: «La ɲmɔbe nni yenɲaabe, min nin n'bumu kɛ duɔn' ki piin'-a, ma n̄ fre kí fii kí de ɲɛ.» ⁸ N tɔkeh nɛ nɛ, wa n̄ fii kí de wɔ kujɔtieku bo mɔ́nɔn la, u li fii kí de wɔ u yíe nà kɛ, u gbien' wɔ uyɛnɲaabe ma nnɔ bo. ⁹ Nɛn bo nɛ n tɔkeh nɛ, li mieh men, bi li pu nɛ; li nuunh men, ni li lɛ; li ñih men kunagenku, bi li piire. ¹⁰ Kime wà kɛ mieh la, bi punh wɔ nɛ. Wà kɛ nuunh la, u lenh nɛ. Wà kɛ mɔ́ ñih kunagenku la, bi piireh nɛ. ¹¹ Ní'ni uba ya buk miɛ' wɔ ujen la, u li de kɛ uwe-ɛɛ? ¹² Bii kɪ mie' wɔ lijènl la, u li de kɛ unen-ii? ¹³ Ninbi bibierdenb, ni ben ki dienh ní'bumu nà mɔ́n la, bɛ li tien ní'Baa wà te paaki bɔ ɲa n̄ cère *Mifuoñaanm n̄ jiiire ní binib bà mieh wɔ mè nnɔ bo!»

Biba ye Yesu ɲmɔbe Belsebul ya tuɔm nɛ

(Matie 12:22-30; Mark 3:20-27)

¹⁴ Ujɛ uba nɛ là te usenpol cère' u'lɛnl tɛbe. *Yesu ɲɔre' usenpol nnɔ u'saan, nɛ u ji freh ki lienh. Nì bɛke' linigol cɛen. ¹⁵ Ama bí'ni biba lienh ki teh u taah isenpol ya cien Belsebul ya tuɔm nɛ ki ɲuɔh isenpol binib saan.

¹⁶ Bitɔb mɔ́ yíe bɛ n̄ biike wɔ, nɛ ki tɔke' wɔ ki ye wɔ́ n̄ tien miyɔkm ya bonn nà li wuɔn kí ye u'tuɔm ŋɛn' Uwien saan nɛ. ¹⁷ Ama u ben bí'yenmaale ma nnɔ nɛ ki tɔke' bɛ ki ye: «Libel là kɛ ya nib bore' tɔb ki kɔnh bí'ɲmiel ni la, libel nnɔ li juore fɛnm nɛ, nɛ lí'nib ya dur n̄ lulu tu'tɔr bo. ¹⁸ Ni lienh ki teh n taah isenpol ya cien Belsebul ya tuɔm nɛ ki ɲuɔh isenpol binib saan bii ba? *Satan ya nib tɔh lituɔl bí'ɲmiel ni la, u'bel li tien mila ka n̄

* 11:11 Bi kpiɛ' ki kele' tigbɔnt tà nnɔ ya tuba ni n̄ kele' ki ye: Ní'ni uba ya buk miɛ' wɔ kpɔnɔ la, u li de kɛ litenl-ii?

juore fɛnm-i? ¹⁹ Ni ye min taah isɛnpol ya ciɛn Bɛlsebul ya tuɔm nɛ ki ŋuɔh isɛnpol binib saan la, ni'yaab taa' ŋmɛ ya tuɔm ki ŋuɔh isɛnpol binib saan? Ni'yaab teh ma bo nɛ li wuɔn kí ye na ŋmɔbe mɔn. ²⁰ Ama min taa' Uwien ya tuɔm nɛ ki ŋuɔh isɛnpol binib saan. Nɛn nɛ wuɔn' ki ye *Uwien ya bɛl baa' ní ni'saan.

²¹ «Ufɛfaa bɛle' u'jɛkɔnwɛnt, ki kɛ ki gu u'dɛn la, niba ŋa ní tien u'faal. ²² Ama wà mɔ faa ki cɛn' wɔn pi' wɔ ki faake' nin wɔ la, u li fie u'jɛkɔnwɛnt tà u du tu'bo nɔ kɛ, kí fie u'faal mɔ kí gbigbiire binib.

²³ «Wà kɛ ŋa se n'ciɛk bó la, u nɛn nni nɛ. Wà kɛ ŋa taakeh ki toreh nni la, u kpiɛndɛh nɛ.»

Isɛnpol liebe' unil saan la, nì bre u'bo ma bo
(*Matie 12:43-45*)

²⁴ «Usɛnpol siere' ki dàan unil la, u cuonh ki lindɛh kupɛnpɛlku ni nɛ, ki nuunh u li kɛle nà saan kí fuore. U tì luɔ' la, nɛ wɔ ní ye u li liebe kí tì ŋɛkn u là siere' ki dàan wà nɔ nɛ. ²⁵ U li liebe ní kí lɛ bi tùɔre' ki ŋɛŋɛre' u'kɔnkuɔn nɔ, ki tien' tibonmɔnmɔnt len. ²⁶ Nɛn saan nɛ u li jo kí tì taa ní isɛnpol ilole yà bre ki cɛn' wɔn, i'kɛ ní lá ŋɛkn unil nɔ kí li te, kí cɛre wɔ ní juore fɛnm kí cɛn u là te mikpiɛkm ma bo.»

Uwien ya mɔnm li te binib bà bo

²⁷ *Yesu laan biɛ ki lienh, nɛ upii uba len' ufaa bo linigol nɔ ni ki ye: «Upii wà maa' ŋɛ ki ŋaan' ŋɛ nɔ Uwien ya mɔnm te u'bo.» ²⁸ Nɛ *Yesu ye: «Binib bà cengeh Uwien ya gɛr, ki boh tù nɔ, Uwien ya mɔnm te bɛn bo nɛ.»

Bi yíe Yesu ní tien miyɔkm ya bonn
(*Matie 12:38-42*)

²⁹ Binib taakeh *Yesu saan ki yɛbreh, nɛ u len' ki ye: «Fɛnfɛnnɔ ya nib biɛ yé bibiɛrdɛnb nɛ, ki nuunh bɛ ní lɛ miyɔkm ya bonn. *Uwien ya ñɔbonsɔknl Sonas ya yɔkm ya bonn baba ŋa ní la, ba ji li lɛ yɔkm ya bontɔnn niba. ³⁰ Uwien là tien' Sonas nà nɔ là yé kudɛku nɛ Ninif yaab bo. Nɔ nɛ, u li tien Unil ya Bijɛ nà nɔ mɔ li yé kudɛku fɛnfɛnnɔ ya nib bo. ³¹ Uwien li bu binib tibuur lidaali là nɔ, Seba ya piiber li fii kí biin fɛnfɛnnɔ ya nib, kime u là ñɛn' ní fɔnfɔkm nɛ wɔ ní lá cenge Salomɔn ya yɛnfogɛr. Ama unil uba te niɛ saan nɔ ki cɛn' Salomɔn. ³² Uwien li bu binib tibuur lidaali là nɔ, Ninif ya nib mɔ li fii kí biin fɛnfɛnnɔ ya nib, kime Sonas là tɔke' bɛ Uwien ya gɛr, nɛ bi lèbre' bi'tetɛm. Ama unil te niɛ saan nɔ ki cɛn' Sonas.»

Inun yé tigbɛnɛnt ya frl nɛ
(*Matie 5:15; 6:22-23*)

³³ «Uba ŋa ní sɛ frl kí taa lè kí bɔle bii kí taa kusenku kí cubn li'bo, ama u li taa lè kí tuɔn likpɛnkpɛnl bo nɛ ŋɔ bà kɛ kɔh ní idɛn ni ní li lenh. ³⁴ A'nunbu yé a'gbɛnɛnt ya frl nɛ. A'nun mɔn la, a'gbɛnɛnt kɛ te kuwenwenku ni nɛ. A'nun ŋa mɔn la, a'gbɛnɛnt kɛ te licinñunl ni nɛ. ³⁵ Nɛn bo, fiin kí liike kuwenwenku kùa te a'bo nɔ la li yé licinñunl-a! ³⁶ Kuwenwenku wɛndɛh ŋɛ, ka siɛn' niba saan la, a'gbɛnɛnt kɛ te ku'ni nɛ. Nì te tɛn lifrl là wien cɛɛn nɛ wɛndɛh ŋɛ.»

Yesu biin' Farisiɛnmɛ nin Yiko ya wɔnwɔknɔ
(*Matie 23:1-36; Mark 12:38-40*)

³⁷ *Yesu len' ki gben', nɛ Farisiɛn uba yin' wɔ wɔ ní baa kí lá ji u'dɛn, nɛ u jon' Farisiɛn nɔ den ki tì kɛ ki jinh. ³⁸ Farisiɛn nɔ laa' *Yesu jinh ka nire' ki paan' iyaajɛbok ye ma bo, nɛ nì cuo' wɔ miyɔkm. ³⁹ Nɛ Yonbdaan tɔke' wɔ ki ye: «*Farisiɛnmɛ, liike mɛn ni naan ma, ni ñikndɛh ki cɛndɛh isɛn nin tiyer ya puoli nɛ, ama inasuyɛnmaale nin mibiɛrm nɛ gbe ní fɛl ni. ⁴⁰ Ijɔr ninbi, na bɛn ki ye Uwien wà ñɛn' tibont tà ni lenh tù nɔ, wɔn nɛ tien' unisaal ya fɛl mɔ-ɔɔ? ⁴¹ Nɛn bo, taa mɛn ni ŋmɔbe tibont tà, kí pu bijiinb ŋɔ ni' bont kɛ la li ŋmɔbe jɔknt.

⁴² «Ninbi *Farisienmbe, nì bre ni'bo, kime ni gbiinh ni'ninjo nin ni'gònt nin ni'kpinfetòr bolm piik ne, ki taah miba ki dienh Uwien, ama ka tange ní li cuube, ka yíe Wien mɔ. Ni bi li teh nen ne, ki la sunde tibontòr tà s'ien' nno mɔ bó.

⁴³ «Ninbi *Farisienmbe, nì bre ni'bo, kime ni yíe ní li kaah binikpekpiëkb ya kànkàan ne itáan ya dur ni, ki yíe binib ní li gbaandeh ki fuondeh ne mudaamu ni. ⁴⁴ Nì bre ni'bo, kime ni naan ikul yà bere' nib ña ji lenh yè, ki cuonh ki taanh i'bo ka ben ne.»

⁴⁵ Ne bà ben *yiko mɔnmɔnm nno ya uba tɔke' wɔ ki ye: «Uwɔnwɔknɔ, a lienh nno ma nɔ, a sukreh ti'mɔ ne-a!» ⁴⁶ Ne *Yesu ye: «Ninbi bà ben *yiko mɔnmɔnm nno, nì bre ni'mɔ bo, kime ni cèreh binib tukeh itukkpekpiëk ne ka toh ni'bugben ní taa ni'nobil mɔnɔn kí me yè. ⁴⁷ Nì bre ni'bo, kime ni meh *Uwien ya ñɔbonsɔknɔ bà là te uyo bo nno ya kul ne, ki sunde'-a ki ye ni ya yaajeb ne là ku' be. ⁴⁸ Ni teh nà ne wongeh ki teh ni tuo' ni'yaajeb là tien' nà nno ne, kime bi là ku' *Uwien ya ñɔbonsɔknɔ, ne ninbi ji meh bi'kul. ⁴⁹ Nen bo ne Uwien len' nin miyefuom ki ye: «N li sɔn n'ñɔbonsɔknɔ nin bitondb bi'saan. Bi li ku bi'ni biba kí jènde bitɔb.» ⁵⁰ Nen ne li cère Uwien ní dere fenfenno ya nib ya tub haali uɣendun ya cincinyo bi là ku' *Uwien ya ñɔbonsɔknɔ bà ke nno bo ki lá tu fenfenno, ⁵¹ kí cin Abel, ki tì baa' Sakari, wà bi là ku' wɔ Uwien ya duku ya luo bo nno. N tɔkeh ne imɔn ne, Uwien li dere fenfenno ya nib ya tub binib nno ke ya kuum bo.

⁵² «Ninbi bà ben *yiko mɔnmɔnm nno, nì bre ni'bo, kime na dienh nib sen be ní bende Uwien. Ninbi ña pɛ Uwien ya sen bo, ne ki piendeh binib bà yíe be ní paan u'bo nno mɔ.»

⁵³ *Yesu ñen' uyo wà nno, ne *Yiko ya wɔnwɔknɔ nin *Farisienmbe taa' u'bo ubenpiebe ne ki niireh wɔ iniire tigber ke ya bol bo, ⁵⁴ ki nuunh be ní ðele kí cuo wɔ u'lenm ni.

12

Li ben men iñuɔn ilele ya nib bó

(Matie 10:26-27)

¹ U ya yo ne binib itur itur taan' *Yesu saan, haali ki tì pɛbeh tɔb. Ne *Yesu cin' ki tɔkeh u'panpaankaab ki teh: «Li ben men *Farisienmbe ya kɔnɔ ya ñɔke bó, bi yé iñuɔn ilele ya nib ne. ² Niba ña te ki buɔ ñɔ ka lá li ñe upaan bo. Tigber tuba mɔ ña te ki juore' kí li buɔ ñɔ ba lá li bende tù. ³ Ni len' nà ke licinñunl ni la, bi li cii nè kuwenwenku ni ne. Ni bunbe' nà litubl ni kudubenku bó nno, bi li kpaande nè kuduku ya paaki ne.»

Li fenge men Uwien baba

(Matie 10:28-31)

⁴ «Ninbi bà yé n'jɔtieb nno, n tɔkeh ninbi ne: la fenge men bà kuuleh tigbenent, ka ji li fre kí tien niba kí pukn. ⁵ N li wuɔn ne udaan wà nì kɔe ní li fenge wɔ. Li fenge men Uwien. Wɔn ne li fre kí cère ní kɔe ne ki ñmɔbe mituɔm wɔ ní taa ne kí wíe umu wà ña ní kpiin ni. N tɔkeh ne ne, li fenge men wɔn.

⁶ «Bi li fre kí kuɔre inuɔn iñun iñe ne? Nin nen ke ñɔ Uwien ña ní sunde i'ni uba mɔnɔn bó. ⁷ Nen bo, la fenge men, kime ni cen' inuɔn ligol. Uwien ben haali ni'yur mɔnɔn ya ñɔbu.»

Li lienh binib ya nun bó ki teh a yé Yesu yɔ

(Matie 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ «N tɔkeh ne ne, wà ke lienh binib ya nun bó ki teh u yé n'yɔ la, Unil ya Bijɛ mɔ li len Uwien ya tondb ya nun bó kí ye udaan mɔ yé u'yɔ ne. ⁹ Ama wà ke lienh binib ya nun bó ki teh wa yé n'yɔ la, n'mɔ li len Uwien ya tondb ya nun bó kí ye udaan mɔ ña yé n'yɔ. ¹⁰ Unil len' Unil ya Bijɛ bo fenfenm la, Uwien li fère wɔ. Ama unil suke' *Mifuoñaanm men la, Uwien ña ní fère wɔ.

¹¹ «Bi taa' ne ki jon' itáan ya dur ni bii tibuur ya cienb saan bii udu ya cienb saan be ní bu ne tibuur uyo wà la, la niin men ni li len ma bo bii ni li len bà kí ñe len. ¹² Kime *Mifuoñaanm ne li cère ní bende ni li len kí ye bà u ya yo.»

Ufaadenjɔr uba ya kpenjenm

¹³ Linigol nnɔ ni uje uba tɔke' *Yesu ki ye: «Cɛnbaa, tɔke n'ninje kɪ ye wɔ ɳ gbiire ti'baa ya faal kɪ de nni n ya bɔ.» ¹⁴ Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Uje, ɳme de' nni usen ɳ tɔɔre ni'gber bii ɳ gbiire nɛ ni'faal-i?» ¹⁵ Nɛ ki tɔke' linigol nnɔ ki ye: «Li bɛn mɛn ki la cɛre ni'nun ɳ li fɔke lifaal bo, kime unil ɳmɔbe lifaaciɛnl mɔnɔn la, na yɛ len nɛ li cɛre wa ɳ kpo.»

¹⁶ Nɛ ki pɔn' bɛ mikpɛnjɛnm ki ye: «Ufaadaan uba nɛ lɔ te u'kpɔan lɔɔn' cɛɛn. ¹⁷ Nɛ u maaleh u'fɛl ni ki teh: «N li tien mila? Kime ma ji ɳmɔbe ɳ li cɔɔn nɔ saan n'jier.» ¹⁸ Nɛ ki ye: «N li tien ma sɔ: n li we n'bɔnbuɔn kɛ nɛ, kɪ mɛ icɛnciɛn, kɪ cɔɔn n'jier nin n'bont kɛ, ¹⁹ nɛ kɪ ye n ɳmɔbe lifaal li yebe ki li baa nni ibin ibin. Nɛn bo, n li fuoreh nɛ, kɪ li jinh, ki ñuh, ki poknh.» ²⁰ Nɛn saan nɛ Uwien tɔke' wɔ ki ye: «Ujɔr sin, a li kpo kuñɔnku kuu kɛ. A taan' lifaal lɔ kɛ nɔ, ɳme ji li si lɛ?» ²¹ Unil wɔ kɛ nuunh lifaal ki dɔkndeh, ka ɳmɔbe nɔ yɛ lifaal Uwien ya nun bɔ nnɔ yaam mɔ te nnɔ nɛ.»

La cɛre mɛn ni'nun ɳ li mɔn tijier nin tiwɛngolkaar bo

²² *Yesu tɔke' u'panpaankaab ki ye: «Nɛn bo nɛ n tɔkeh nɛ ki teh ni la cɛre nɛ ɳ li wiɛbe nɛ ni li tien ma kɪ li fuobe bo, nɳ li maaleh ki teh: «Ti li ji ba?» Ki la cɛre nɛ ɳ li wiɛbe nɛ ni'gbɛnɛnt bo, nɳ li maaleh ki teh: «Ti li gole ba?» ²³ Kime limiɛl cɛn' tijier, nɛ tigbɛnɛnt mɔ cɛn' tiwɛngolkaar. ²⁴ Maale mɛn kɪ liike ikankaan te ma bo. Ya koh, ka ceh, ka ɳmɔbe bɔnbuɔn, ka ɳmɔbe jieblibɔɔl. Ama Uwien nɛ jindeh yɛ. Na nɳn cɛn' inuɔn-ii? ²⁵ Ni'ni ɳme nɛ u'nɳinm ni, u li fre kɪ fɔkn u'miɛl waamu kɪ pukn-i? ²⁶ Na nɳn li fre kɪ tien nibonwawaann ma nɔ, bɛ tien' ni nɳinh tibontɔr bo? ²⁷ Maale mɛn kɪ liike tisir puh ma bo. Ta loh kunkum, ka loh kpɛlɛer mɔ. Ama n tɔkeh nɛ nɛ, ubɛr Salomɔn nin u'faaciɛnl kɛ wa lɔ gole' kpɛlɛer tɔ mɔn ki baa' mipuum nnɔ ya miba mɔnɔn. ²⁸ Uwien cɛreh timɔsir tɔ te kubaaku ni dinnɔ ki li wun teke umu puh mipɔmɔnmɔnm la, bɛ li cɛre wa ɳ tien ninbi binib mimɔnm kɪ cɛn timuɔr-i? Ni'tekjim nɛ pɔre' nɛ. ²⁹ Ninbi la cɛre mɛn ni'nun ɳ li mɔn ni li ji bɔ nin ni li ñu bɔ bo, ki la cɛre iyɛnmaale ɳ li jɛndeh nɛ. ³⁰ Kime unjɛndun yaab bɔ ɳa pɛ Uwien ya sɛn bo ya nun nɛ mɔn tu ya bont kɛ bo. Ama ninbi bɛn wɔn, ni'Baa Uwien bɛn ki ye ni cɛke tɔ. ³¹ Nɛn bo, cɛre mɛn ni'nun ɳ li mɔn *Uwien ya bɛl bo, u li taa tibont nnɔ kɪ pukn nɛ. ³² Kicɛkwawaak ya nibɛ, la fɛnge mɛn, kime ni'Baa Uwien yɛ nɳ li te u'bel ni nɛ.»

Lifaal lɔ ɳa ɳmɔbe gbenm

(Matie 6:19-21)

³³ «Kuɔre mɛn ni ɳmɔbe nɔ, kɪ taa ilike nnɔ kɪ pu bijiinb, ɳɔ kɪ li ɳmɔbe muliksɔrmu mɔa ɳa ɳ saa, kɪ li ɳmɔbe Uwien saan lifaal lɔ ɳa ɳmɔbe gbenm. Nasu ɳa ɳ nɛkn nɛn saan, kuotuul mɔ ɳa te ni'saan kɪ mɔ lɛ. ³⁴ Kime ni'faal te nɔ saan la, ni'fɛl mɔ dɔ nɛn saan nɛ.»

Bonde mɛn kɪ li gu Yonbdaan

³⁵ «Li bondeh mɛn ni'ba, ki la cɛre ni'fr ɳ kpɳin. ³⁶ Li te mɛn tɛn bitonsɔnb bɔ gu uyo wɔ bi'cɛnbaa ñɛn' upiikuɔn bɔ ki lɔ ñi' kunagenku la, bɛ ɳ pɔk kɪ piire nnɔ. ³⁷ Uwien ya mɔnm te bitonsɔnb bɔ bi'cɛnbaa li baa ki lɛ bɔ gɔh nnɔ bo. N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, u li taa u'tonsɔnkpɛlɛer kɪ gole kɪ cɛre bɛn nɛ ɳ kɛle, wɔn ɳ taa tijier kɪ gbiire bɛ. ³⁸ U baa' kuyɔku ya siik bii ukuojɛmuɔyo mɔnɔn ki laa' bi bonde' la, Uwien ya mɔnm te bi'bo. ³⁹ Ni bɛn ki ye ududaan bi bɛn uyo wɔ unasu li baa la, wa bi li cɛre nasu ɳ kɔ u'den. ⁴⁰ Ni'mɔ ɳ bonde kɪ li gu, kime uyo wɔ na maaleh ki teh Unil ya Bijɛ li baa nɳ nnɔ, u ya yo nɛ u li baa.»

Utonsɔnl wɔ mɔn nin wɔ bre ya gber

(Matie 24:45-51)

⁴¹ Nɛn saan nɛ Pier niire' *Yesu ki ye: «Yonbdaan, a pɔn' tinbi nɛ mikpɛnjɛnm miɛ bii a pɔn' mɛ binib kɛ nɛ?» ⁴² Nɛ u jiin' wɔ ki ye: «U lɛ tonsɔnl ba nɛ ɳmɔbe mibɛnm u'cɛnbaa du u'bo? Wɔn si: wɔ ya cɛnbaa li de wɔ ticiɛnt wɔ ɳ li likeh u'tonsɔntɔb, kɪ li loh bɛ tijier uyo wɔ ni kɛ nɛ. ⁴³ Utonsɔnl nnɔ ya cɛnbaa baa' ki laa' u sɔnh lituonl nnɔ li'donbɔ la, Uwien ya mɔnm li te utonsɔnl bugbɛn bo. ⁴⁴ N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, u'cɛnbaa li de wɔ ticiɛnt wɔ ɳ li likeh u'bont kɛ. ⁴⁵ Ama n'ba la, utonsɔnl nnɔ li maale u'yɛnm ni kɪ ye u'cɛnbaa li wuɔke, nɛ kɪ cin kɪ li ñih u'tonsɔntɔb, bijɛb nin bipiib kɛ, kɪ li jinh, ki ñuh ki yibeh.»

⁴⁶ Utonsɔnl nnɔ ya cɛnbaa li baa ní lidaali là nin uyo wà wa maaleh ki teh u li baa, nɛ kí bien u'gbɛn cɛɛn, kí cère wɔ́ n̄ le bà ɲa tuo' Uwien ya ñɔbu bó li le utudɛrɛ wà nnɔ.

⁴⁷ «Utonsɔnl wà ben u'cɛnbaa yíe ma, ka bonde' bonn, ka tien' u'cɛnbaa yíe ma la, bi li bien u ya gbɛn nɛ kí gbien. ⁴⁸ Ama utons�ɔnl wà ɲa ben u'cɛnbaa yíe ma, ki sɔnh lituonl là kpe bɛ n̄ ñi wɔ́ mɔnɔn la, bi li ñi wɔ́ waamu nɛ. Nɛn bo nɛ bi de' wà n̄i yebe la, bi niireh wɔn nɛ bi de' wɔ́ nà nnɔ bó ki gbiekeh. Bi guun' wà tibont tù yebe la, bi niireh wɔn nɛ tu' bó ki gbiekeh.»

Na yé ñɔkpaan, n̄i yé umaapàare nɛ

(Matie 10:34-36)

⁴⁹ «N tuke umu nɛ ki lá wiɛ' kitink bo, nɛ n bi yíe wù n̄ pɔk kí teke nɛ. ⁵⁰ N li jènde kí tì kɛnde. Ma jènde' ki tì gbɛn' la, n' yɛnm ɲa n̄ duɔn. ⁵¹ Ni maaleh ki teh n tuke uñɔkpaan nɛ ki baa' uɲɛndun wuu ni-ii? Na te nnɔ, n tɔkeh nɛ nɛ, n tuke umaapàare nɛ ki baa'. ⁵² Kime fɛnfɛnnɔ kí taa kí li joh, binib biɲun te iden iba la, bi li pàare tɔb. Bitá li nɛn bile, bile nnɔ mɔ li nɛn bitá.

⁵³ Bibaa li nɛn u'bijɛ,
u'bijɛ mɔ li nɛn wɔ;
binaa li nɛn u'bise,
u'bise mɔ li nɛn wɔ;
upii li nɛn u'yaabise,
u'yaabise mɔ li nɛn wɔ.»

Binib ɲa ciìh Uwien teh tibont tà fɛnfɛnnɔ nɔ ya tingi

(Matie 16:2-3)

⁵⁴ *Yesu tɔke' linigol nnɔ ki ye: «Ni laa' titewɔlgbont te nintuoli bó la, ni pɔk tɔkeh ki teh: «utaa li nii nɛ», nɛ wɔ́ n̄ nii. ⁵⁵ Mitafaam ñɛn' unɔgɛn bó ní la, ni tɔkeh ki teh kutòntònkú li cùun, nɛ kù n̄ cùun. ⁵⁶ Ninbi iñuɔn ilele ya nibɛ, ni freh ki sekndeh ki bendeh kutaaku nin kitink ya bont teteh ma bo, bɛ tien' na fre' ki sekn' ki bende' Uwien teh tibont tà fɛnfɛnnɔ nɔ ya tingi?»

A bii' unil la, cuo u'dunl tonm

(Matie 5:25-26)

⁵⁷ «Bɛ tien' ninbi bugbɛn ɲa freh ki maaleh ki bendeh nà mɔn-i? ⁵⁸ Sin nin unil ɲmɔbe mimaam, nɛ u tuke mè kí jo tibuur la, cère ní gbɛn mè uyo wà ni laan te usɛn ni. Nnɔ ɲa ñí la, u li taa ɲɛ kí tì ɲukn tibuur ya ciɛn, u' mɔ́ n̄ taa ɲɛ kí tì ɲukn lipekl ya ciɛn wɔ́ n̄ pekn ɲɛ. ⁵⁹ N tɔkeh ɲɛ nɛ, ɲa tì pèn' ki gbɛn' tibuur ya like la, ɲa n̄ ñɛ len.»

13

Lèbre mɛn ni'tetem

¹ U ya yo nɛ binib biba baa' ki lá tɔke' *Yesu ki ye Galile yaab biba là te ki teh lituɔrl ki dienh Uwien, nɛ Pilat ku' bɛ. ² Nɛ *Yesu jiin' bɛ ki ye: «Ni maaleh ki teh Galile ya nib nnɔ là yé bibierdenb ki cɛn' Galile ya nitɔb nɛ cère' bi jènde' bɛ nnɔ-ɔɔ? ³ Na te nnɔ. N tɔkeh nɛ nɛ, na lèbre' ni'tetem la, ni'kɛ mɔ li kpo nnɔ nɛ.» ⁴ *Yesu tí len' ki ye: «Likpɛnkpɛnfɔfɔkrl là lu' ki ku' bijɛb piik nin biniin Silowe ni ma nnɔ, ni maaleh ki teh bi là teh ibiere ki cɛn' Yerusalem ya nitɔb kɛ nɛ-ɛɛ? ⁵ Na te nnɔ. N tɔkeh nɛ nɛ, na lèbre' ni'tetem la, ni'kɛ mɔ li kpo nnɔ nɛ.»

Busubu bùa ɲa lùonh ya kpɛnɲɛnm

⁶ Nɛ ki pɔn' bɛ mikpɛnɲɛnm ki ye: «Bukɛnkɛnbu buba nɛ là se uje uba ya kpàabu ni. N̄i tete nɛ u lá baa' wɔ́ n̄ liike bù lùon' bii bua lùon'-i? Nɛ ki laa' bua lùon'. ⁷ Nɛ u tɔke' u'tonsɔnl wà gu bukpàabu nnɔ ki ye: «Ibin ita sɔ n baa' ma kɛ n̄ pùɔ ikenkɛn busubu buu bo la, ma lenh bonn. Gɛ bù, la cère bù n̄ ji n̄ li se ki teknh kitink ya sensenm fɛnm.» ⁸ Nɛ utonsɔnl nnɔ tɔke' wɔ́ ki ye: «Cɛnbaa, dàan bù libinl lie nɔ, n̄ gbii bu' ñiɛl, kí nuun tiwent ya bint kí tien bù. ⁹ N'ba la, libinl là we ní nɔ, bù li lùon. Bua lùon' la, á ji n̄ gɛ bù.» »

Yesu cère' upii uba faake' Saba ya daali

¹⁰ *Saba uba ya daali ne *Yesu te Sufmbe ya taanl ya duku kuba ni, ki wəknh binib Uwien ya gber. ¹¹ Ki laa' upii uba mə te len, usenpol ŋaake wə, ki tien' wə uwien ibin piik nin iniin, u bə ka freh ki yaareh. ¹² *Yesu laa' wə, ki yin' wə, ne ki təkə' wə ki ye: «Upii, a laa' a'ba,» ¹³ ki taa' u'nuə ki paan' u'bo, ne u yaare' i ya taaan bo, ki cin' ki pəkəh Uwien.

¹⁴ *Yesu cèrè' upii nnə faake' *Saba ya daali ma nnə ne litaanl ya duku nnə ya cien ya benku ni ben' ne u təkə' linigol nnə ki ye: «Ni ŋməbe iwien iluob ne ní li sən̄h itùon. Ni li bàareh i ya wien ne u buuh ne, na yé *Saba ya daali ne ni li bàareh u buuh ne.»

¹⁵ Ne Yonbdaan *Yesu təkə' wə ki ye: «Ninbi iñuəon ilele ya nibe, ni'ni ŋme ŋa ñendeh u'ne bii u'ŋuun *Saba ya daali ki tì ñundeh? ¹⁶ Upii wuə yé *Abraham ya yaabil ne, ne *Satan cèrè' u bun ibin piik nin iniin ka ní fre kí yaare. Ma bi li cèrè wə ní faake *Saba ya daali bii?» ¹⁷ *Yesu len' nnə ma nnə ne ife cuo' binib bà ke nich nin wə miniem nnə. Ama linigol nnə ke ya yenm sən̄ge' u tien' miyək̄m ya bont tà ke nnə bo.

Mibim mà ñilke ya kpenjenm
(*Matie 13:31-32; Mark 4:30-32*)

¹⁸ Nen saan ne *Yesu ye: «Uwien ya bel naan ba? N li taa ba kí nenge lè? ¹⁹ Lì naan mibim mà bi yih mè mutaar uje uba taa' ki bule' u'kpàabu ni ne. Mì pen' ki kpére' ki tən' isigben, ne inuəon tereh i'bo ki kəh.»

Kpəno ya ñəke ya kpenjenm
(*Matie 13:33*)

²⁰ *Yesu tí ye: «N tí li taa ba kí nenge Uwien ya bel-i? ²¹ Lì naan kpəno ya ñəke wə upii uba bun' kpənoyom mà dindin, ki taa' wù ki tien' len, kpəno nnə ke nuule' ne.»

Ni li ñe bunañəbu bùa kí kə
(*Matie 7:13-14, 21-23*)

²² *Yesu joh Yerusalem, ne ki ñeh iducenciən nin iduwawaale ni ki wəknh binib Uwien ya gber. ²³ Ne udaan uba niire' wə ki ye: «Yonbdaan, bà li ŋmère ŋa yebe ne-εε?» Ne *Yesu təkə' be ki ye: ²⁴ «Cèrè men ni'nun n li mōn ní ñe bunañəbu bùa wiebe kí kə. N təkəh ne ne, kime binib bà yebe li nuunh be ní ñe bù kí kə ka ní fre. ²⁵ Uyo uba ududaan lá li fii kí p̄iin bunañəbu, ne ni juore' kí li se saali ki ñih kunagenku ki teh: «Yonbdaan, p̄iire te bunañəbu.» U li təkəh ne kí ye: «Ma ben ni yé nà bó yaab.» ²⁶ Nen saan ne ni li lienh ki teh: «Tinbi nin sin ne là taakeh ki jinh ki ñuh. A là te tí'du ya sən̄je ni ne ki wəknh binib Uwien ya gber.» ²⁷ Ne wə ní təkəh ne kí ye: «N təkəh ne ne, jende men n'saan, ma ben ni yé nà bó yaab. Ninbi, ni'ke teh nà bre ne.» ²⁸ Nen ne cèrè' bi li juon ne saali, ní li muəh ki ŋmən̄h iñəgben uyo wə ni li le *Abraham nin *Isaak nin Sakəb nin *Uwien ya ñəbonsək̄nb ke te Uwien ya bel ni nnə. ²⁹ Binib li ñe lenpuoli bó ní nin nintuəli bó ní nin ikele ke ní kí lá kèle kí ji tijier Uwien ya bel ni. ³⁰ Nnə ne bà paan' puoli ya biba lá li liere usen. Bà mə liere' usen ya biba lá li paan puoli.»

Yesu kp̄endeh Yerusalem bo
(*Matie 23:37-39*)

³¹ U ya yo ne *Farisenmbe biba nək̄n' *Yesu ki təkə' wə ki ye: «Siere libuol lie kí li joh, kime Herod yíe wə ní ku ŋe ne.» ³² Ne *Yesu təkə' be kí ye: «Li joh men kí tì təkə u ya tiibe ki ye: «Dinnə n ŋuəh isenpol binib saan, ki cèrèh biwienb faakreh, ki tí li wun tien nnə wenli mə, ne n'tuonl ní gben wienta daali.» ³³ Ama n li cuon dinnə nin wenli nin daalibó ne kí baa Yerusalem, kime na kpe *Uwien ya ñəbonsək̄nl ní kpo niba saan, ki kende' Yerusalem ni.»

³⁴ Ne ki ye: «Yerusalem, Yerusalem, a kuuleh *Uwien ya ñəbonsək̄nb, ki yək̄reh u sən̄h binib bà a'saan nnə iten ki kuuleh be. Uyo ke n là yíe ní taan a'nib n'ba saan ten ukuoñə taakeh u'bumu u'fíebe ni ma bo, ne ba tuo'. ³⁵ Liike men Uwien səl̄n' ne ni'kənkuəon ma. N təkəh ne ne, na ji li le nni, kí tì baa uyo wə ni li len kí ye: «Uwien ya mən̄m ní li te wə we ní Yonbdaan ya yel bo nnə bo.» »

14

*Yesu cèrè' uwi*en uba faake' Saba ya daali

¹ *Saba uba ya daali ne *Yesu jon' *Farisienmbe ya cien uba den wə́ n̄ tì ji tijier, ne binib bà te ni'saan nnə sieke wə́. ² Uje uba mə́ te ni'saan ki se *Yesu ya nun bó u' gbenent cəncuən', ³ ne *Yesu niire' bà ben *yiko mənəmnm nnə nin *Farisienmbe ki ye: «Unil ηməbe usen wə́ n̄ buu biwiēnb *Saba ya daali bii wa ηməbe?» ⁴ Bi ηmin, ne *Yesu mē' uje nnə ki cèrè' u faake', ne u cèbe' wə́ u bure'. ⁵ Ne u niire' be ki ye: «Ni'ni ηmē ya buk bii u'ne lu' liñunbunl ni *Saba ya daali la, wa n̄ ñen wə́ i ya tään bo?» ⁶ Ne ba fre' ki jiin' wə́ u'niire nnə.

Yesu təkhe binib ukànkàan ya gber

⁷ *Yesu laa' bi yin' binib bà tijier ya jim nnə gèndeh binikpekpiēkb ya kànkàan ki kaah, ne u pən' be mikpenjenm ki ye: ⁸ «Unil yin' ηe upiikuən ya jier ya jim la, la jo kí tì kèle binikpekpiēkb ya kànkàan. Nba la, u yin' uba mə́ u cen' ηe u' mə́ n̄ lá baa ní, ⁹ ne wà yin' ni'ke bile nnə n̄ baa kí lá təkhe ηe kí ye: «Cèrè uje wuə́ n̄ kèle a ke nà saan nə.» Ne a fii kí tì kèle puoli bó nin ife. ¹⁰ Nen bo, unil yin' ηe tijier ya jim la, jo kí tì kèle puoli bó, ηə wà yin' ηe nnə lá baa' la, wə́ n̄ təkhe ηe kí ye: «N'jo, den inun bó ní.» Nen saan ne n̄ li yé a'bo ukpiēke sin nin bà ke jinh tijier nnə ya nun bó. ¹¹ Kime wà ke kpiēkreh u'ba la, Uwien li yuən wə́. Wà ke jiindeh u'ba tingi la, Uwien li kpiēke wə́.»

¹² Ne *Yesu təkhe' wà yin' wə́ tijier ya jim nnə ki ye: «A ye á yin binib tijier ya jim la, la yin a'jətieb, ki la yin a'ninjieb, ki la yin a kpi nin bà, ki la yin a'kənkuənlieb bà yé bifaađenb, kime bi'mə́ li fre kí yin ηe á ji kí jiin. ¹³ Ama a ye á yin binib tijier ya jim la, yin bijiinb nin itejenb nin iwə́b nin ijùən. ¹⁴ Uwien ya mən̄m li te a'bo, kime ben ηa ηməbe niba be n̄ jiin ηe. Uwien ne li su ηe uyo wà u li cèrè binimə́nb n̄ mekre bitenkpiib ni nnə.»

Tipiikuənjier ya kpenjenm

(*Matie 22:1-10*)

¹⁵ Wən nin binib bà jinh tijier nnə ya uba cii' u len' ma bo ne ki təkhe' wə́ ki ye: «Bà li ji tijier Uwien ya bel ni nnə, Uwien ya mən̄m te bi'bo.» ¹⁶ Ne *Yesu təkhe' wə́ ki ye: «Uje uba ne là tien' tijier tù yebe, ki yin' binib ligol be n̄ baa kí lá ji. ¹⁷ Tijier nnə ya jijiyo baa' ne u sən' u'tonsənl u nən' ki təkhe' be kí ye be n̄ den bi bonde' ni'ke ki gben'-a. ¹⁸ Ne bi'ke yìe', a li ye bi kpaan' iye ne. Ukpiēk ye: «Tien' nni kafala, ma n̄ fre kí baa, kime n de' bukpaabu ne ki yíe n̄ jo kí tì liike bù.» ¹⁹ Utə ye: «Tien' nni kafala, ma n̄ fre kí baa, kime n de' inaje piik ne ki yíe n̄ jo kí tì wə́kn yè.» ²⁰ Utə mə́ ye: «N laan kuən' upii sə́, nen bo ne ma n̄ fre kí baa.» ²¹ Ne utonsənl nnə liebe' u'cənbaa saan, ki tì təkhe' wə́ bi'ke len' ma bo. Nen saan ne u'cənbaa nnə ya benku ni ben', ne u təkhe' u'tonsənl nnə ki ye: «Jo tontonm isenje nin musenbumu ni, kí tì taa ní bijiinb nin itejenb nin ijùən nin iwə́b, be n̄ baa kí lá ji.» ²² Ne utonsənl nnə liebe' ní ki lá təkhe' u'cənbaa ki ye: «Cənbaa, n tien' a ye ma nnə, ama mifenm biē ki sien'.» ²³ Ne u'cənbaa təkhe' wə́ ki ye: «Nnə la, jo isen ni nin ikpàan ni, kí tì cékn binib be n̄ baa ηə n'den n̄ gbe. ²⁴ N təkhe ne ne, binib bà n là kpiē' ki yin' be nnə uba mənən ηa n̄ lèn n'jier.» »

Dàan mēn tibont ke kí paan Yesu bo

(*Matie 10:37-38*)

²⁵ *Yesu joh ma nnə ne binib pe u'bo ki yebe. U jiebe' ki liike' be, ne ki təkhe' be ki ye: ²⁶ «Unil baa' wə́ n̄ paan n'bo, ka yíe nni ki cen' u'naa nin u'baa nin u'po nin u'bumu nin u'ninjieb nin u'ninsieb nin u'miel mənən la, wa kpe wə́ n̄ li yé n'panpaanke. ²⁷ Unil wà ke ηa yuunh u'dəpənən ki bukeh ki paakeh n'bo la, wa n̄ fre kí li yé n'panpaanke. ²⁸ Ni'ni ηmē ne yíe wə́ n̄ mē kuduku la, wa n̄ kpiē kí kèle kí bù kí liike u'like li baa bii ya n̄ baa? ²⁹ Wà tien' nnə ηə ki pu' kuduku nnə ka fre' ki mēn' ki faa' kù la, binib bà ke li le kuduku nnə li lè wə́ ne, ³⁰ kí len kí ye: «Liike mēn udaan wuə́ cin' ki meh kuduku ne ka fre' ki faa' kù.» ³¹ U le ber ba ne ηməbe sojambe itur piik ki yíe wə́ n̄ jo kí tì jèke' ubertə wà ηməbe sojambe itur pile, ηə ka n̄ kpiē kí kèle kí maale kí liike, u li fre kí taa u'sojambe itur piik nnə kí tuobe ubertə wà ηməbe sojambe itur pile nnə bii wa n̄ fre? ³² U laa' wa n̄ fre la,

wɔn nnɔ laan te fɔkm ma nnɔ, u li sɔn ucendenduol ne wɔ ɔ cende wɔ usen ni kɔ tɔke wɔ kɔ ye wɔ ɔ cɛre be ɔ gben tigger nnɔ. ³³ Nnɔ ne ni'ni wà ke ɔa dàan' u ɔmɔbe nà ke la, wa ɔ fre kɔ li yé n'panpaanke.»

Miyaam ya kpenjenm

(Matie 5:13; Mark 9:50)

³⁴ «Miyaam yé nibonn nà mɔn ne. Ama mi saa' ka ji ɔme la, niba ɔa te kɔ ji ɔ fre kɔ ɔmaake mè. ³⁵ Mi li juore fɛnm ne, ma ji li ɔmɔbe tuonl. Bi li taa mè kɔ wule ne. Wà ɔmɔbe litubl la, wɔ ɔ cii.»

15

Upe wà bole' ya kpenjenm

(Matie 18:12-14)

¹ Bilɛnpotekb nin bibierdentɔb ke nekndeh *Yesu saan be ɔ cenge u'gber. ² Ne *Farisienmbɛ nin Yiko ya wɔnwɔknb bunbeh u'bo ki teh: «Uje wuɔ teknh bibierdenb ne ki taakeh ki jinh nin be.»

³ Nen saan ne *Yesu pɔn' be mikpenjenm ki ye: ⁴ «Ni'ni ɔme ɔmɔbe ipe kobk ɔa uba bole' la, wa ɔ cɛre ipe piwe nin iwe yà sien' nnɔ kumuɔku ni, kɔ jo kɔ tɔ nuun wà bole' nnɔ haali kɔ tɔ le wɔ? ⁵ U tɔ laa' wɔ la, u'yɛnm li sɔnge ne wɔ ɔ yuure wɔ kɔ buke. ⁶ U tɔ baa' iden la, u li yin u'jɔtieb nin u'kɔnkuɔnlieb, kɔ tɔke be kɔ ye: «Cɛre mɛn tɔ li poknh, kime n laa' n'pe wà là bole' nnɔ.» ⁷ Nnɔ ne n tɔkeh ne, ubierdaan uba mɔnɔn lèbre' u'tetem la, Uwien ya yɛnm li sɔnge u'bo kɔ cɛn binib piwe nin biwe bà cuube ka ɔmɔbe be ɔ lèbre bi'tetem nnɔ bo.»

Bulikbu bùa bole' ya kpenjenm

⁸ «U le pii ba ɔmɔbe milikbim piik ɔa miba bole' la, wa ɔ sɛ lifrl, kɔ ɔère kuduku, kɔ tùore kɔ nuun kɔ tɔ le mè? ⁹ U tɔ laa' mè la, u li yin u'jɔtieb nin u'kɔnkuɔnlieb kɔ tɔke be kɔ ye: «Cɛre mɛn tɔ li poknh, kime n laa' n'likbu bùa là bole' nnɔ.» ¹⁰ Nnɔ ne n tɔkeh ne, ubierdaan uba mɔnɔn lèbre' u'tetem la, Uwien ya tondb li pokn u'bo.»

Kibuk kà gaare' ya kpenjenm

¹¹ *Yesu tɔ ye: «Uje uba ne là te ki ɔmɔbe bijieb bile. ¹² Ne uwaal tɔke' u'baa ki ye: «N'Baa, gbiire a'faal kɔ taa n lá li ji nà bó kɔ de nni.» Ne u'baa gbiire' u'faal ki de' bi'ke bi ya bó. ¹³ Na wuɔke', ne uwaal nnɔ taan' u'faal ke, ki bure' fɔnfɔkm udu uba bó, kɔ tɔ te ni'bó ki teh fɛnfɛnm, kɔ ñende' u'faal ke. ¹⁴ U tɔ ñende' ni'ke kɔ gben', ne mikɔncienm miba lu' udu nnɔ ni. U ya yo ne tijiint kɔn' wɔ. ¹⁵ Nen saan ne u jon' udu nnɔ ya je uba saan wɔ ɔ taa wɔ lituonl, ne uje nnɔ jon' wɔ u'kpàábó u tɔ gu fangambe. ¹⁶ U yé wɔ ɔ ji fangambe nnɔ ya jier mɔnɔn, ama uba ɔa dienh wɔ tɔ. ¹⁷ Ne u maale' u'yɛnm ni ki ye: «N'Baa ya tonsɔnb ke jinh ki gbieh ne, ne mikɔnm benh mè ɔ ku min nie saan. ¹⁸ N li fii kɔ liebe n'baa bó, kɔ tɔ tɔke wɔ kɔ ye: «N'Baa, n bii' Uwien, ki bii' a'mɔ. ¹⁹ Ma ji kpe á yin nni a'bije. Li teh nni ten n yé a'tonsɔnb ya uba ne.» ²⁰ Ne ki fii' kɔ liebeh u'baa bó.

«U tɔ tuo iden, ki laan bie ki te fɔkm, ne u'baa laa' wɔ, nì cuo' wɔ micɛɛkm, ne u sen' ki tuobe' wɔ usen bó, kɔ lɔkn' wɔ. ²¹ Ne u'bije tɔke' wɔ ki ye: «N'Baa, n bii' Uwien, ki bii' a'mɔ. Ma ji kpe á yin nni a'bije.» ²² Ama u'baa tɔke' u'tonsɔnb ki ye: «Taa mɛn liliermɔnmɔnl ní tonm kɔ lá gɔln wɔ, kɔ piln wɔ miflìm, kɔ cɛkn wɔ itacaan, ²³ kɔ taa ní unafanfaan wà gbenge, kɔ lá kòre, tɔ jele kunacunku. ²⁴ Kime n là maaleh ki teh n'bije wuɔ nɔ kpo' ne, jaan u fuobe. U là bole' ne, ne n piire' wɔ.» Ne bi cin' kɔ jeleh kunacunku.

²⁵ «U ya yo kɔ laa' u'bije ucien te ukpàábó ne. U ñen' ukpàábó ní kɔ lá tuo iden, ne kɔ cii' inacɛnjelgangaan nin kujaanku bó. ²⁶ Ne u yin' bitonsɔnb ya uba, kɔ niire' wɔ nà tien'. ²⁷ Ne u tɔke' wɔ ki ye: «A'waake ne liebe' ní. U liebe' ní nin laanfie ma nnɔ, ne a'baa cɛre' bi kòre' unafanfaan wà gbenge.» ²⁸ U cii' nnɔ ma nnɔ ne u'benku ni ben', u je' ka kɔn', ne u'baa ñen' kɔ gbáan' wɔ. ²⁹ Ne u tɔke' u'baa ki ye: «Liike, n sɔnh ɔe itùon ibin ibin ne, ka yie' a'ñɔbu bó fiebu, ama ɔa de' nni wɔbuk mɔnɔn, min nin n'jɔtieb ɔ jele kunacunku. ³⁰ Ama a'bije wuɔ, wɔn là paan' ijenkpend bo ne, kɔ tɔ ñende' a'faal kɔ lá liebe' ní, ne a

kòre' wə unafanfaan wà gbenge-a! 31 Ne u'baa jiiin' wə ki ye: <N'buke, sin te n'saan uyo ke ne. Sin ne si n ηmabe tibont tà ke. 32 A'waake wən, n là maaleh ki teh u kpo' ne, jaan u fuobe. U là bole' ne, ne n piire' wə. Nen bo ne nì kpε tí jele kunacenku kí pokn.> »

16

Utonsɔnl wà ηmabe miyenfuom

1 *Yesu tɔke' u'panpaankaab ki ye: «Ufaadaan uba ne là te ki ηmabe utonsɔnl uba u likeh u'bont ke. Bi linde' u'puoli bó ki lá tɔke' u'cenbaa ki ye u ñèndeh u'faal ne. 2 Ne u'cenbaa yin' wə ki lá niire' wə ki ye: <N ciilh bi lienh a'bo be ya gber sɔ? Wuɔn nni a tentien' n'bont ma bo, kime ηa ji li yé n'tonsɔnl.> 3 Ne utonsɔnl nnɔ maale' u'yenm ni ki ye: <N'cenbaa li ñen nni lituonl ni ma, n li tien mila? Ma ηmabe tuɔm ní ko kpàar-a! Ki ye n li mieh mɔ la, nì ηmabe nni ife ne. 4 Tɔ, n ben n li tien ma ηɔ n'cenbaa ñen' nni lituonl ni la, biba ní teke nni bi'den.> 5 Ne ki yih bà ηmabe u'cenbaa ya fɛnl nnɔ uba uba, ne ki niire' ukpiɛk ki ye: <A ηmabe n'cenbaa ya fɛnl iηe?> 6 Ne u ye: <Mikpɔm tikucinwawaart* kobk.> Ne u tɔke' wə ki ye: <Taa a'fɛnl ya gbɔnku ní kí kèle tonm, kí kele tikucinwawaart piɔun.> 7 Ne ki niire' utɔ ki ye: <Sin, a'mɔ ηmabe u'fɛnl iηe?> Ne u ye: <Iji tibɔtɔcɛncient† kobk.> Ne u tɔke' u'mɔ ki ye: <Taa a'fɛnl ya gbɔnku kí kele tibɔtɔcɛncient piniin.> 8 Utonsɔnl wà ηa ηmabe gbemɔnt nnɔ ya cenbaa cii' nnɔ ma nnɔ, ne ki pɛke' wə ki ye u ηmabe miyenfuom ne ki tien' nnɔ. Kime uηendun wuu ya nib ηmabe miyenfuom bi'tɔb bo ki cen' bà yé Uwien yaab.

9 «N tɔkeh ne ne, ní li taah uηendun wuu ni ya faal là lereh binib, ki coh binib kujɔtioku, ηɔ lì lá gben' la, Uwien ní teke ne u'den yà tuu ki te ni. 10 Wà yé unimɔn nibonwawaann ni la, u li yé unimɔn ne niboncɛncienn mɔ ni. Wà ηa yé nimɔn bonwawaann ni la, wa ní li yé nimɔn boncɛncienn mɔ ni. 11 Na yé nimɔnb uηendun wuu ya faal ni la, ηme ji li de ne lifaamɔnl-i? 12 Na likeh utɔ ya bont mɔnmɔnm la, ηme ji li de ne ni'yaar-i?

13 «Utonsɔnl uba ηa ní fre kí li pɛ cenbaambe bile bo. U li nen uba ne, kí li yíe utɔ. U li se uba ya cik bó ne, kí li likeh utɔ fɛnm. Na ní fre kí li pɛ Uwien bo ki liebe' ki pɛ ilike mɔ bo.»

Yesu len' tigbetɔr tù yebe

(Matie 11:12-13; 5:31-32; Mark 10:11-12)

14 *Farisienmbe cii' *Yesu len' tigber tà ke nnɔ ne ki leh wə, kime bi yíe ilike ki gbien'. 15 Ne u tɔke' be ki ye: «Ninbi, ni yé binib bà yih ni'ba binimɔnb ne binib ya nun bó, ama Uwien ben ni'fɛl ni te ma bo, kime binib likeh nà ten nì yé nibonmɔnn la, nì yé fɛnm ne Uwien ya nun bó.

16 «Uwien de' Moyis *yiko wà nnɔ, binib là pɛ wən nin *Uwien ya ñɔbonsɔknb ya gber bo ne ki tì baa' San ya yo. Kí ñe u ya yo ne bi tɔke' binib Uwien ya bel ya gbemɔnmɔnt, ne unil ke mɔh ki nuunh wə ní kɔ lí'ni nin ufaa. 17 Nin nen ke ηɔ nì faa nin Yiko ya gbeyɔyɔl liba mɔnɔn ní juore fɛnm ki cen' kutaaku nin kitink ya gbenm.

18 «Uje wà ke wie' u'po ki tí kuɔn' upiitɔ la, u tien' linaɔmaal ne. Upii ya ce wie' wə, ujetɔ kuɔn' wə la, uje nnɔ mɔ tien' linaɔmaal ne.»

Ufaadaan uba nin Lasaar ya gber

19 «Ufaadaan uba ne là te, ki guoh tiwenmɔnmɔnt tà ηmabe kudaaku, ki teh tinacent idaan ke, ki jinh nà ηme, ki poknh. 20 Uɛɛɛkdaan uba mɔ là dɔ ufaadaan nnɔ ya nañɔjebu saan inel yèyèke' wə ni'ke saan, bi yih wə Lasaar. 21 U yíe wə ní ji ijieyɔyɔl yà ñeh ufaadaan nnɔ ya tebl bo ki luh nnɔ mɔnɔn ka ní le. Isengbele ne bàareh ki lá liereh u'nel nnɔ. 22 Nì tete ne uɛɛɛkdaan nnɔ lá kpo'. Ne Uwien ya tondb baa' ki lá yuure' wə ki don' paaki bó *Abraham saan. Ufaadaan nnɔ mɔ lá kpo', ne bi sube' wə. 23 U te kutenkpiiku ni ki jèndeh, ne ki lá yaare' ki laa' *Abraham fɔnfɔkm, ki laa' Lasaar mɔ te u'saan. 24 Ne u wuure' ki

* 16:6 Bi yih tikucinwawaart nnɔ ne bat. Kuba li fre kí teke ten litr pita nin uluob. † 16:7 Bi yih tibɔtɔcɛncient nnɔ ne Kɔr. Kuba li fre kí teke ten litr kobiita nin piluob.

ye: <N'baa *Abraham, muo nni micεεkm, kí sɔn Lasaar wɔ́ n̄ tì taa u'nɔbijom, kí tuun miñunm ni kí lá sèkn n'lɛnl, kime n jèndeh umu wuu ni ki gbiekeh nε.> ²⁵ Nε *Abraham tɔke' wɔ́ ki ye: <N'buke, tiere kí ye a là fuobe ma nnɔ, a là te liwiɛl ni nε, nε Lasaar te ijend ni. Fɛnfɛnnɔ Lasaar ji te uyensɔnge ni nε niε saan, nε sin te ijend ni. ²⁶ Nitɔnn mɔ si: kubùoku kùà ñɔ ka ñmɔbe bien nε te tinbi nin ninbi ya siik ni, ñɔ unil yé wɔ́ n̄ ñε tì'saan kí jo ni'bó la, u la fre, uba mɔ ña n̄ fre kí ñε ni'saan kí baa ti'bùol.> ²⁷ Nε ufaadaan nno tɔke' *Abraham ki ye: <Wee, n'baa, n̄ te nnɔ la, n gbáanh ñε nε, sɔn Lasaar wɔ́ n̄ jo n'baa den ²⁸ kime n'ninjieb bijun s̄ien' ni'bó. Wɔ́ n̄ tì gbiere bε, ñɔ bi la baa niε saan, ki mɔ n̄ lá li jèndeh.> ²⁹ Nε *Abraham tɔke' wɔ́ ki ye: <Bi ñmɔbe Uwien de' Moyis *yiko wà nno nin *Uwien ya ñɔbonsɔkn̄b ya gber. Bε n̄ li pε *yiko nno bo, kí li cengeh tigber nno teh bà.> ³⁰ Nε u ye: <N'baa *Abraham, na te nnɔ, ba n̄ cii, ama unil ñen' kutenkpiiku ni ki jon' bi'saan la, bi li lèbre bi'tetem.> ³¹ Nε *Abraham tɔke' wɔ́ ki ye: <Ba paan' Uwien de' Moyis *yiko wà nno bo, ka cenge' *Uwien ya ñɔbonsɔkn̄b ya gber la, unil mekre' bitenkpiib ni mɔnɔn la, ba n̄ tuo kí lèbre bi'tetem.> »

17

La cère uba n̄ tùre Uwien ya sɛn

(Matie 18:6-7, 21-22; Mark 9:42)

¹ *Yesu tɔke' u'panpaankaab ki ye: «Nà li cère binib n̄ tùre Uwien ya sɛn ña li li lúo, ama wà li cère utɔ́ n̄ tùre nnɔ, n̄ bre u'bo. ² Bi bi taa' linèciɛnl ki jon' u'tule ni, ki ture' wɔ́ ki wiε' miñunciɛnm ni la, n̄ bi li tu u'bo, nin wɔ́ n̄ cère ibaan yie ya uba n̄ tùre Uwien ya sɛn. ³ Nɛn bo, li ben mɛn.

A'tɔ bii' ñε la, wuɔn wɔ́ u'biil. U tuo' ki ye u bii' la, á fère wɔ́. ⁴ U bii' ñε uwien uba bolm milole, ki baa' a'saan bolm milole ki tɔke' ki ye u bii' ñε la, á fère wɔ́.»

Mitekjim ya gber

(Matie 17:19-20)

⁵ Nε u'tondb tɔke' wɔ́ ki ye: «Yonbdaan, cère ti'tekjim n̄ yebre kí pukn.» ⁶ Nε u tɔke' bε ki ye: «Ni bi ñmɔbe mitekjim m̄i waa tɛn kusiiku kùà bi yih kù mutaar nno ya bim mɔnɔn la, ni bi li tɔke busubu buu kí ye bù n̄ ñεbe bu'ba kí tì caan miñunciɛnm ni, nε bù n̄ tuo ni'ñɔbu bó.»

Utonsɔnl bi li sɔnh ma bo u'cɛnbaa ya bùol

⁷ «Ni'ni ñmε ñmɔbe utonsɔnl u koh wɔ́ bukpaabu bii u kpaah wɔ́ tiwent, ki ñen' ni'bó ní la, u li tɔke wɔ́ kí ye: <Den tonm kí lá ji?> ⁸ Na te nnɔ. U li tɔke wɔ́ kí ye: <Lèbre a'kpɛlɛr, kí tien tijier, kí taa kí lá sien nni n̄ ji kí ñu kí tì gben kí yaan a'mɔ n̄ ji kí ñu.> ⁹ Utonsɔnl tien' u'cɛnbaa ye wɔ́ n̄ tien nà la, u li de wɔ́ faala-aa? ¹⁰ Ni'mɔ yaam te nnɔ nε. Ni tien' Uwien ye ní tien nà kε la, ní tɔke kí ye: <Ti yé bitonsɔnb bà ña nuunh bε n̄ pèke tε nε, ti tien' ti bi li tien nà nε.> »

Yesu cère' ijend piik lùore'

¹¹ *Yesu joh Yerusalem ma nnɔ, nε ki ñen' Samari nin Galile ya tinbien. ¹² U tì kɔh udu uba ni uyo wà nnɔ, nε ijend piik tobreh wɔ́ usɛn bó, ki te fɔnfɔkm, ¹³ ki lienh ufaa bo ki teh: «Cɛnbaa Yesu, muo tε micεεkm.» ¹⁴ *Yesu laa' yè nε ki tɔke' yè ki ye: «Li joh mɛn bitɔtuorkaab saan bε n̄ tì fiin nε.»

Ì joh ma nnɔ nε ki lùore'. ¹⁵ Bi'ni uba laa' u lùore' ma nnɔ, nε ki liebe' ní ki lá pèkeh Uwien ufaa bo, ¹⁶ nε ki gbaan' *Yesu ya nintuoli, ki faare' wɔ́. Ujε bugben yé Samari ya nil nε. ¹⁷ Nɛn saan nε *Yesu ye: <Ijend piik nno kε ña lùore' bi? Biwε nno nín te le saan-i? ¹⁸ Ucaan wuɔ́ baba ña n̄ la, bi'ni uba mɔnɔn ña maale' wɔ́ n̄ liebe' ní kí kpíeke Uwien-a!> ¹⁹ Nε ki tɔke' wɔ́ ki ye: «Fii, kí li joh, a'tekjim nε ñmien' ñε.»

Uwien ya bɛl li baa ní

(Matie 24:23-28, 37-41)

²⁰ *Farisienmbe niire' *Yesu ki ye: «Uwien ya bel li baa ní u le yo ba?» Ne u tóke' be ki ye: «Uwien ya bel ya baam ña yé bonn ná binib lenh nè. ²¹ Ba ní ye: «Liike men li te nie saan bii li te nie bó.» Kime Uwien ya bel te ni'ni ne.»

²² Ne ki tóke' u'panpaankaab ki ye: «Uyo uba we ní, ni'nun li món ní tien Unil ya Bijé saan liwentunl liba mōnōn, ka ní le wō. ²³ Bi li tóke ne kí ye: «Liike men, u te nie bó,» bii «U te nie saan.» La jo men, ki la jekbeh. ²⁴ Kime utemēknde ñeh kutaaku ya kele uba, ki muōreh ki tí bàareh ukeltō ma bo nnō, Unil ya Bijé yaam mō li te nnō ne lidaali là u li baa ní nnō. ²⁵ Ama ni kpe wō ní ji ijend kí gbien ne. Fēnfennō ya nib li wie u'gber ne kí yaan tibont nnō ke ní tien. ²⁶ Nì là te ma bo Nowe ya yo nnō, Unil ya Bijé ya babaayo mō lá li te nnō ne. ²⁷ Binib là jinh ne ki ñuh, bijeb kuāndeh bipiib, bipiib mō kunh ticē, ki tí baa' lidaali là Nowe kōn' buñercienbu, ne miwuōm kōn' ki jin' bi'ke. ²⁸ Bii nì li te ten nì là te ma bo Lōt ya yo ne. Binib là jinh ne ki ñuh, ki teh ukpenkpende, ki koh tikpàar, ki meh tidur. ²⁹ Ama lidaali là Lōt ñen' Sodōm ya du ni nnō, ne umu nin mitenñōkjiem ñen' paaki bó ní utaa yaam ki lá ku' bi'ke. ³⁰ Lidaali là Unil ya Bijé lá li puō ni'bó ní nnō, nì li te nnō ne.

³¹ «U ya yo wà te kudulekaaku ya paaki, u'went te kuduku ni la, u la jiiire kí kō kí taa tū. Wà mō te ikpāan bó la, u la liebe kí kun. ³² Tiere men Lōt ya po bó. ³³ Wà nuunh wō ní fie u'miel la, wōn ne li kpo kí juore fēnm. Wà li tuo kí kpo min bo nnō, wōn ne li le limiel. ³⁴ N tókeh ne ne, ni'daali ya ñōnku, binib bile li dō gado uba bo, be ní taa uba kí dàan utō. ³⁵ Bipiib bile li te ki nāanh unegōn uba bo, be ní taa uba kí dàan utō. ³⁶ [Bijeb bile li te bukpaabu ni, be ní taa uba kí dàan utō.]*»

³⁷ Ne u'panpaankaab niire' wō ki ye: «Yonbdaan, nì li tien le saan-i?» Ne u tóke' be ki ye: «Liwenkpil te ná saan la, inenyobl taakeh nen ne.»

18

Ukpōpii uba nin tibuur ya nil uba ya gber

¹ Ne *Yesu pōn' be mikpenjenm, wō ní wuōn be kí ye nì mōn be ní li kàareh uyo ke ne, ki la cère bi'gbenent ní ñende. ² U tóke' ki ye: «Tibuur ya nil uba ne là te udu uba ni, ka fenge Wien, ka boh nib. ³ Ukpōpii uba mō là te udu nnō ni, ki bàareh u'saan, ki tókeh wō ki teh: «Liike min nin n'ñennend ya gber tuu kí kun nni imōn.» ⁴ U tuu ki yienh nì tí wuōke', ne u maale' u'yēnm ni ki ye: «Nin ma fenge Wien, ka boh nib ma ke nnō, ⁵ n li kun wō imōn ne, kime u gbien' nni uyēnñaabe ne. Ma kun' wō mōn la, u li tuu ki bàareh ne n'yēnm ní tí ñe n'ba ni.» »

⁶ *Yesu tí tóke' u'panpaankaab ki ye: «Ni cii' tibuur ya nil wà ña buh buur tu'donbó nnō len' ma bo-a! ⁷ Uwien ne ña ji li kun u'nigēndkaab bà muōh ki yih wō ñōnku nin wien ni nnō imōn-ii? U li taande-ee? ⁸ N tókeh ne ne, u li kun be imōn na ní taande. Ama Unil ya Bijé lá li baa ní uyo wà nnō, u li bie kí le binib ñmōbe mitekjim kitink kie bo-oo?»

Farisien uba nin ulēnpotekl uba ya gber

⁹ *Yesu tí pōn' mikpenjenm wō ní wuōn binib bà maaleh ki teh bi cuube ki yindeh binitōb nnō. ¹⁰ U ye: «Bijeb bile ne don' Uwien ya duku bó, be ní tí kàare. Uba yé Farisien, ne utō yé ulēnpotekl. ¹¹ Farisien nnō se ne ki kàareh u'yēnm ni ki teh: «Uwien, n faareh ñe nin ma te ten binitōb te ma nnō bo. Ma suh, ka teh ná bre, ka teh nañmaal, ka te ten ulēnpotekl wuō nō. ¹² N lūoh buñōbu bolm mile ne iwien ilole ni. N lenh ná ke nnō, n gbiinh nè bolm piik ne, ki taah miba ki dienh ñe.» ¹³ Ama ulēnpotekl nnō, wōn se fōnfōkm ne, ka kaabe wō ní yaare kí liike paaki bó mōnōn, ki gbiknh liyul ki teh: «O, Uwien muō min ubierdaan micēcek.» ¹⁴ N tókeh ne ne, Uwien bù' ulēnpotekl nnō ne ugbēmōndaan, u kun', ná yé Farisien nnō, kime wà ke kpiēkreh u'ba la, Uwien li yuōn wō ne. Wà ke jiiindeh u'ba tingi la, Uwien li kpieke wō ne.»

*Yesu nin mucēnfēndmu
(Matie 19:13-15; Mark 10:13-16)*

* 17:36 Bi kpiē' ki kele' tigbōnt tà nnō ya tuba ni migbiirm 36 ña te tu'ni.

¹⁵ Binib tukeh mucenfendmu ki bàareh *Yesu saan ɲɔ wɔ ń taa u'nuɔ kí me mù. U'panpaankaab laa' nnɔ ma nnɔ, nɛ ki kɔnh nin bɛ. ¹⁶ Ama *Yesu cèrɛ' bi taa' mù ki baa' u'saan, nɛ u ye: «Cèrɛ mɛn mubuwawaamu mù ń li bàareh n'saan. La piendeh mù mɛn, kime binib bà te tɛn mubumu nɛ si Uwien ya bɛl. ¹⁷ N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, wà kɛ ɲa teke' Uwien ya bɛl ya gɛr kibuk yaam la, wa ń kɔ li'ni.»

Ufàadaan uba ya gɛr

(Matie 19:16-30; Mark 10:17-31)

¹⁸ *Sufmɛ ya cien uba niire' *Yesu ki ye: «Cɛnbaa wà mɔn, n li tien mila kí le limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm-i?» ¹⁹ Nɛ *Yesu ye: «Bɛ tien' a yih nni wà mɔn-i? Uwien baba ɲa ńí la, uba ɲa mɔn. ²⁰ A bɛn iwɔb yà ye: «La teh narɲmaal, ki la ku nil, ki la suh, ki la nendeh nib bo, kí li boh a'naa nin a'baa nnɔ.» ²¹ Nɛ ucien nnɔ tɔke' wɔ ki ye: «N boh ni'kɛ haali n'buwaam ni nɛ.» ²² *Yesu cii' nnɔ ma nnɔ nɛ ki tɔke' wɔ ki ye: «Nibonn niba biɛ ki pɔrɛ' ɲɛ. Kuɔrɛ a ɲmɔbe tibont tà kɛ, kí taa ilike nnɔ kí de bijiinb, kí li ɲmɔbe lifaal paaki bó, ɲɔ kí baa kí lá paan n'bo.» ²³ Ama u cii' nnɔ ma nnɔ nɛ u'yɛnm saa' ki gbien', kime u'faal yɛbe.

²⁴ *Yesu laa' u'yɛnm saa' ma nnɔ nɛ u ye: «Nì faa ki gbien' nin binib bà ɲmɔbe lifaal ń kɔ Uwien ya bɛl ni. ²⁵ Nì faa nin ufàadaan ń kɔ Uwien ya bɛl ni ki cɛn' nin ńɔkma ń càare mikpɛlpienbonm ni.» ²⁶ Nɛ binib bà cengeh u'bó nnɔ ye: «O, nì te nnɔ la, ɲmɛ li fre kí ɲmɛrɛ?» ²⁷ Nɛ *Yesu ye: «Binib nɛ ɲa ń fre, Uwien wɔn ɲa gɛle' niba.»

²⁸ Nɛ Pìɛr tɔke' wɔ ki ye: «Tinbi wɔn la, ti dàan' ti'faal nɛ ki paan' a'bo-a!» ²⁹ Nɛ *Yesu tɔke' bɛ ki ye: «N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, unil wà kɛ dàan' u'den bii u'po bii u'ninjiɛb bii u'naa bii u'baa bii u'bumu, Uwien ya bɛl bo la, ³⁰ u li le haali kí tì gèbre tibont tà kɛ u dàan' tù nnɔ fɛnfennɔ wuɔ nɔ. Nɛ uyo wà we ní nnɔ, u li le limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm mɔ.»

Yesu len' u'kuum nin u'mɛkrm bó nta bo

(Matie 20:17-19; Mark 10:32-34)

³¹ *Yesu nin u'panpaankaab piik nin bile nnɔ cuonh ki joh, nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Li cengeh mɛn, ti doh Yerusalem bó sɔ, *Uwien ya ńɔbonsɔknb là kele' nà kɛ Unil ya Bijɛ bo nnɔ li tien nɛ. ³² Kime bi li taa wɔ kí ɲukn bà ɲa yé Sufmɛ, bɛ ń lè wɔ, kí jènde wɔ, kí cɛrɛ u'bo tińinsɛnt, ³³ kí ńì wɔ inalebe, kí yaan kí ku wɔ, nɛ wienta daali wɔ ń mɛkre bitɛnkpiib ni.» ³⁴ U'panpaankaab nnɔ ɲa cii' ni'tingi, kime ińɔbon nnɔ ya tingi buɔ nɛ, nɛ ba bende' ì ye yè ń ye bà.

Yesu likre' ujuɔn uba

(Matie 20:29-34; Mark 10:46-52)

³⁵ *Yesu tì nɛkn' Seriko ya du ni. Ujuɔn uba là te udu nnɔ ni, ki kaah sɛngbaal ki mieh binib tibont. ³⁶ U cii' linigol gèbreh ma nnɔ nɛ u niire' ki ye: «Bɛ teh nɔ?» ³⁷ Nɛ bi tɔke' wɔ ki ye: «Nasarɛt ya *Yesu nɛ gèbreh.» ³⁸ Nɛ u yin' ufaa bo ki ye: «Yesu, *Dafid ya yaabile, muɔ nni micɛɛkm.» ³⁹ Binib bà le *Yesu usɛn nnɔ tɛngɛh u'bo ki teh wɔ ń ɲmile, ama u tùɔrɛh ki wuureh nɛ ki teh: «*Dafid ya yaabile, muɔ nni micɛɛkm.» ⁴⁰ Nɛ *Yesu sere' ki ye bɛ ń taa wɔ ní. U nɛkn' *ma nnɔ nɛ Yesu niire' wɔ ki ye: ⁴¹ «A yíe ń tien bà kí de ɲɛ?» Nɛ u ye: «Yonbdaan, n yíe ń likre nɛ.» ⁴² Nɛ *Yesu ye: «Likre, a'tekjim nɛ ɲmien' ɲɛ.» ⁴³ U likre' i ya tàan bo, nɛ ki paan' u'bo, ki pèkeh Uwien. Binib nnɔ kɛ laa' nnɔ ma nnɔ nɛ ki mɔ pèkeh Uwien.

19

Ulenpotekl uba teke' Yesu u'den

¹ *Yesu kɔn' Seriko ya du ni, ki joh wɔ ń càare. ² Ujɛ uba là te len, bi yih wɔ Sase, u yé bilɛnpotekb ya cien nɛ, ki yé ufàadaan mɔ, ³ ki nuunh wɔ ń lɛ *Yesu kí bende wɔ. Ama linigol te ma nnɔ, wa fre' ki laa' wɔ, kime u yé kinijenjenk nɛ. ⁴ Nɛ u sɛn' ki liere' usɛn ki tì don' busubu buba, *Yesu li gèbre nà saan, ɲɔ u lá gèbreh la, wɔ ń lɛ wɔ. ⁵ *Yesu tì baa' ni'saan, ki yaare' ki liike', nɛ ki tɔke' wɔ ki ye: «Sase, jiire ní tonm, kime dinnɔ wuɔ nɔ nì kpɛ ń gɔ a'den nɛ.»

⁶ U jire' ní tonm, ne ki teke' *Yesu nin uyensonge. ⁷ Linigol nno laa' nno ma nno ne bi'ke bunbeh ki teh: «U jon' ki tí càan' ubierdaan ne.»

⁸ Ne Sase fii', ki sere', ki tóke' Yonbdaan ki ye: «Yonbdaan a ben-ii! N li gbiire n'faal mile kí taa miba kí de bijiinb. N là jin' unil ya bonn la, n li jiin nè bolm minan ne kí de udaan.» ⁹ Ne *Yesu tóke' wó ki ye: «Dinnó Uhmienl baa' iden yii, kime a'mó yé *Abraham ya yaabil ne. ¹⁰ Unil ya Bijé baa' wó ní lá nuun bà bole' ne, kí hmien be.»

Bitonsónb bita ya kpenjenm
(*Matie 25:14-30*)

¹¹ Binib bà cengeh *Yesu ya gber nno maaleh ki teh u neke Yerusalem ma nno, bi li pòk kí le Uwien ya bel i ya tàan bo ne, ne u tí pòn' be mikpenjenm, ¹² ki ye: «Unikpekpiék uba là yíe wó ní jo udu uba bó nì fòke, be ní tí jin wó libél wó ní liebe ní. ¹³ Nen saan ne u yin' u'tonsónb piik, ki de' unil ke milikbim, ne ki tóke' be ki ye: «Taa men kí li teh ukpenkpende, kí tí baa uyo wà n li liebe ní.» ¹⁴ U'du ni ya nib là nen wó, ne ki sòn' binib ki ye be ní upaan u'bo kí tí tóke ubercien kí ye: «Ta yíe uje wuó ní li ye tí'ber.» ¹⁵ Ama u jin' libél nno, ki liebe' ki kun' ní, ne ki yin' u'tonsónb bà u là de' be ilike nno gó wó ní liike wà ke tien' ukpenkpende, ki laa' kpele wà. ¹⁶ Ukpiék baa', ki lá tóke' wó ki ye: «Cenbaa, a là de' nni milikbim mà nno, n taa' mè ki tien' ukpenkpende, ki laa' piik ki pukn'.» ¹⁷ Ne u tóke' wó ki ye: «Nì mòn. A yé utonsónmòn mòn ne. A tien' unimòn nibonwawaann ni ma nò, n li cère a li likeh idu piik.» ¹⁸ Ne nle mò baa', ki lá tóke' wó ki ye: «Cenbaa, a là de' nni milikbim mà nno, n taa' mè ki tien' ukpenkpende, ki laa' miyun ki pukn'.» ¹⁹ Ne u tóke' u'mó ki ye: «Li yé idu injun ya cien.» ²⁰ Ne utó mò baa', ki lá tóke' wó ki ye: «Cenbaa, liike, a'likbim nno sò. N là pòbn' mè kukpelcieku ni ne ki bóle'.» ²¹ Kime n fenge ne. A'gber faa ne, a yuunh ña ble' nà, ne ki ceh ña bule' nà.» ²² Ne u tóke' wó ki ye: «Utonsonbiero sin, a len' ki lòle' a'ba ne. N li ñi nen bo ne kí bu ne tibuur. A ye a ben n'bó, n'gber faa ne, n yuunh ma ble' nà, ne ki ceh ma bule' nà. ²³ Be tien' ña nín taa' n'like ki tí ble' banki n lá baa' ní la, ní le n'like nin kpele kí pukn-i?» ²⁴ Ne ki tóke' bà te ní'saan nno ki ye: «Fie men u'saan milikbim nno, kí taa kí pukn wà hmòbe milikbim piik nno.» ²⁵ Ne bi tóke' wó ki ye: «Cenbaa, u hmòbe milikbim piik-a!» ²⁶ Ne u ye: «N tókeh ne ne, wà ke hmòbe la, bi li de wòn ne kí pukn. Wà ña hmòbe la, bi li tonde kí fie u hmòbe nà waamu nno mòn nne. ²⁷ N'nennendb ben wòn, ba là yíe ní li yé bi'ber. Nen bo, taa men be ní, kí lá kòkòre be n'nun bó.» »

Binib kpiékreh Yesu u tí kòn' Yerusalem ni
(*Matie 21:1-11; Mark 11:1-11; San 12:12-19*)

²⁸ *Yesu pòn' be mikpenjenm nno ki tí gben', ne ki liere' be usen bi doh Yerusalem bó. ²⁹ U tí nekn' Betifaaje nin Betani ya du. Ì te lijuól liba saan ne, bi yih lè Olifi ya siin ya juól. Nen saan ne u sòn' u'panpaankaab bile ³⁰ ki ye: «Li joh men udu wà te inun bó nò ni. Ni tí kòn' u'ni la, ni li le unjuunfanfaan uba lùo. Uba ña laan jèke' wó. Ní lore wó kí taa ní. ³¹ Unil niire' ne ki ye be tien' ni loreh wó la, ní tóke wó kí ye: «Yonbdaan ne cieke wó.» »

³² *Yesu sòn' bà nno, bure' ki tí laa' tibont nno ke te ten u bi tóke' be ma bo. ³³ Bi loreh unjuunfanfaan nno uyo wà nno, ne u'denb niire' be ki ye: «Be tien' ni loreh wó?» ³⁴ Ne bi jiin' be ki ye: «Yonbdaan ne cieke wó.» ³⁵ Ne ki tuke wó ki baa' *Yesu saan, ne ki taa' bi'liergbengt ki paan' unjuunfanfaan nno bo, ki cère' *Yesu jèke'. ³⁶ U joh ma nno ne binib taah bi'liergbengt ki pèreh usen ni. ³⁷ U tí nekn' Yerusalem ki baa' Olifi ya siin ya juól ya tintindbùol, ne u'panpaankaab ke ligol cin' ki poknh, ki lienh ufaa bo ki pèkeh Uwien bi là laa' *Yesu tien' miyòkm ya bont tà ke nno bo,

³⁸ ki wuureh ki teh:

«Uwien ya mòm ní li te
uber wà we ní Yonbdaan ya yel bo nno bo.
Uyenduon ní li te paaki bó,
pèke men Uwien paaki bó.»

³⁹ *Farisienmbe bà te linigol nnò ni ya biba tòke' *Yesu ki ye: «Cenbaa, tòke a'panpaankaab bie be ní ñmile.» ⁴⁰ Ne *Yesu tòke' be ki ye: «N tòkeh ne ne, bi ñmile' mònòn la, iten li wuure kí pèke nni ne.»

Yesu muòh Yerusalem bo

⁴¹ *Yesu nekn' Yerusalem ya du, ki laa' wù ma nnò ne ki muòh u'bo, ⁴² ki teh: «Yerusalem, a bi ben uyenduòn ya sen dinnò la, nì bi li mòn a'bo. Ama fenfennò ña ji li le wù, kime u buò ne. ⁴³ Uyo uba we ní a'nennendb lá li ñe ni'ke bó ní kí lá jebe ñe, ⁴⁴ kí ku a'nib ke, kí bere a'dur ke, ka ní cère tenl liba ní juore kí li pe tól bo, kime ña bende' uyo wà Uwien baa' wò ní tore ñe.»

Yesu ñore' ikpenkpend Uwien ya duku ya luo bo

(*Matie 21:12-17; Mark 11:15-19; San 2:13-22*)

⁴⁵ *Yesu kòn' Uwien ya duku ya luo bo, ne ki cin' ki ñuòh bà kuòreh tibont u'bo nnò ki ñendeh.

⁴⁶ Ne ki tòkeh be ki teh:

«Nì kele' *Uwien ya gbònkú ni ki ye:

«N'duku li yé ikaare ya duku ne,

ama ninbi taa' kù ki tien' binasub ya tantaanbùol ne.» »

⁴⁷ Idaan ke *Yesu te Uwien ya duku ya luo bo ne, ki wòknh binib Uwien ya gber. Ne bitòtuòrcienb nin *Yiko ya wònwòknb nin *Sufmbe ya cienb nuunh be ní ku wò, ⁴⁸ ka laa' bi li ñe isen yà, kime binib ke ya nun mòn be ní cenge u'gber ne.

20

Bi niire' Yesu wà de' wò usen wò ní tien u teh nà nò

(*Matie 21:23-27; Mark 11:27-33*)

¹ Lidaali liba ne *Yesu te Uwien ya duku ya luo bo, ki wòknh binib Uwien ya gber, ki tòkeh be tigbemòmònt, ne bitòtuòrcienb nin *Yiko ya wònwòknb nin *Sufmbe ya cienb baa', ² ki lá niire' wò ki ye: «Tòke te, a ñmòbe usen a tien' a teh nà nò-òò? ñme ne de' ñe u ya sen-i?» ³ Ne u jiin' be ki ye: «N'mò li niire ne iniire iba ne. Tòke nni men. ⁴ San là siih binib Uwien ya ñunm ma nnò, ñme là de' wò usen-i? Uwien bii binib ne?»

⁵ Nen saan ne bi tòkeh tób ki teh: «Ti ye Uwien ne de' wò usen la, u li niire te kí ye: «Be tien' ta là teke' wò ki jin'-i?» ⁶ Ti tí ye binib ne de' wò usen la, linigol lie li yèke te iten kí ku te, kime bi'ke tuo' ki ye San là yé *Uwien ya ñòbonsòknl ne.» ⁷ Ne bi jiin' *Yesu ki ye ba ben wà là de' San usen. ⁸ Ne u'mò ye: «N'mò ña ben, ka ní tòke ne wà de' nni usen ní tien n teh nà nò mò.»

Bikpàab bà bre ya kpenjenm

(*Matie 21:33-46; Mark 12:1-12*)

⁹ Ni ya puoli bó ne u pòn' binib mikpenjenm ki ye: «Uje uba ne là ñmòbe bukpaabu, ki caan' bukpaabu nnò ni tisir tà bi taah tu'bi ki ñeh fen nnò, ki taa' bù ki guun' bikpaab biba, ne ki bure' usen, ki tì wòke' ni'bó. ¹⁰ Uyo wà isibii nnò tì ben' nnò, ne u sòn' utonsònl uba bikpaab nnò saan be ní tì de wò u ya bó ní. Ama bikpaab nnò tì ñi' wò, ki ñore' wò u bure' inòpien. ¹¹ Ne u tí sòn' utonsòntò, bi tí ñi' u'mò, ki suke' wò, ki ñore' u'mò u bure' inòpien. ¹² Ne u tí liebe' ki sòn' nta, bi tí ñi' u'mò ki bunbunge' wò, ne ki ñore' wò. ¹³ Ne ukpedaan nnò ye: «N li tien mila? N li sòn n'bijè wà n yíe wò ne. Nba la, bi li tì bo wòn.» ¹⁴ Ama bikpaab nnò laa' u'bijè nnò we ní ma nnò, ne bi tòke' tób ki ye: «Wòn ne yé u'faajil, cère men tí ku wò ñò lifaal nnò ní juore tí yaal.» ¹⁵ Ne bi ñen' wò ukpegbe, ki tì ku' wò.

«Nen bo ukpedaan nnò li tien be mila? ¹⁶ U li baa kí lá ku bikpaab nnò, ne kí taa bukpaabu nnò kí guun bikpetòb.»

Linigol nnò cii' u len' nnò ma nnò, ne bi ye: «Uwien la cère nè ní tien.»

¹⁷ *Yesu caan' bi'bo inun ne ki ye: «Na te nnò la, nà kele' *Uwien ya gbònkú ni ki ye: «Litenl là bidumeb wié' lè nnò, len ne lá tien' litenkpièkl là co kuduku» nnò ya tingi si ba?»

¹⁸ Wà ke lu' litenl nnò bo la, u li kòkuò nɛ. Litenl nnò lu' wà mò bo la, li li memere wò nɛ.
¹⁹ *Yiko ya wɔnwɔknɔb nin bitɔtuɔrcienɔb bende' ki ye *Yesu pɔn' ben nɛ mikpenjenm nnò. Nen bo nɛ bi nun mɔn be n' cuo wò i ya tɔan bo, nɛ ki fenge' linigol nnò.

Sesa ya lenpolike

(Matie 22:15-22; Mark 12:13-17)

²⁰ U ya yo nɛ bi cin' ki pingeh Yesu, nɛ ki sɔn' bifiɔfiɔnb biba u'saan, be n' li teh ten bi yé binimɔnb nɛ ki yíe be n' cenge u'gber, nɔ kí dule u'lenm bo kí cuo wò, kí nɔkn udu nnò ya gobina. Wɔn nɛ nɔmɔbe mituɔm udu nnò bo. ²¹ Nɛ bi baa' ki lá niire' wò ki ye: «Cɛnbaa, ti ben ki ye a lienh nà nin a wɔknɔh binib nà ke nnò cuube nɛ, ki ben ki ye nɔ boh uba ki cɛn' utò, ki wɔknɔh mɔnmɔnm binib li tien ma kí li pɛ Uwien ya sɛn bo. ²² Tòke tɛ, ti nɔmɔbe usɛn tí li pèh lenpo ki dienɔh ubercien Sesa bii ta nɔmɔbe?»

²³ Ama *Yesu ben bi'cekn nɛ ki tòke' be ki ye: ²⁴ «Wuɔn nni mɛn milikbim miba.» Bi wuɔn' wò, nɛ u niire' be ki ye: «Nɔmɛ si kunɛnnɛnku nin liyel là te mi'bo nɔ?» Nɛ bi ye: «Ubercien Sesa.» ²⁵ Nɛ u tòke' be ki ye: «Taa mɛn nà yé Sesa yaann kí de Sesa, kí taa nà mò yé Uwien yaann kí de Uwien.» ²⁶ Ba fre' ki laa' bi li dule nà bo kí cuo *Yesu u'lenm ni binib ya nun bó. U'lenm ni, u jiin' bi'niire ma bo nnò cuo' be miyòkm, nɛ ba ji ye niba.

Bitɛnkpiib ya mèkrm ya gber

(Matie 22:23-33; Mark 12:18-27)

²⁷ Saduseyɛnmbɛ biba mò nekɔn' Yesu. Ben nɛ lienh ki teh bitɛnkpiib nɔ n' mèkre nnò. Bi niire' wò ²⁸ ki ye: «Cɛnbaa, Moyis là ke'le' yiko ki de' tɛ ki ye: «Unil ya ninjɛ kpo' ki cèrɛ' u'po, ka nɔmɔbe buk la, wò n' kere ukpɔpii nnò, kí maa mubumu kí de u'ninjɛ wà kpo' nnò.» ²⁹ Tò, ninjɛb bilole biba nɛ là te, nɛ ukpiɛk lá kuɔn' upii, ki kpo', ka maa' buk. ³⁰ Nɛ ulie kere' ukpɔpii nnò, ki mò kpo', ka maa' buk. ³¹ Nta mò tien' nnò, ki mò kpo', ka maa' buk. Bi teteh nnò nɛ jɛb bilole nnò ke tì kuɔn' upii nnò ki bòn', ki kpo', ka maa' buk. ³² Upii nnò mò tì fòrɛ' ki kpo'. ³³ Tò, bitɛnkpiib lá mèkre' uyo wà la, nɔmɛ li si upii nnò? Kime bi'ke bilole kuɔn' wò ki tì bòn' nɛ.»

³⁴ Nɛ *Yesu tòke' be ki ye: «Uɔɛndun wuu ni nɛ bijɛb kuɔndeh bipiib, bipiib kunh ticer. ³⁵ Ama binib bà Uwien ye bi kpɛ be n' mèkre bitɛnkpiib ni, kí li yé uɛndun wà we ní yaab nnò; wun ni jɛb nɔ n' kuɔn piib, bipiib mò nɔ n' kun cɛr. ³⁶ Ba ji li kpo, kime bi li te ten Uwien ya tondb nɛ. Bi li mèkre ma nnò, bi li yé Uwien ya bumu nɛ. ³⁷ Moyis mɔnmɔn là wuɔn' tɛ nì wien ki ye bà kpo' li mèkre. U laa' nà saan kufɛtuku kuba kù teknh umu ka wih nnò, u yin' Yonbdaan ki ye *Abraham nin *Isaak nin Sakòb ya Wien nɛ. ³⁸ Uwien nɔ yé tenkpiib ya Wien, u yé bà fuobe ya Wien nɛ, kime wɔn bo bi'ke fuobe nɛ.»

³⁹ Nɛ *Yiko ya wɔnwɔknɔb biba tòke' *Yesu ki ye: «Cɛnbaa, a len' mɔnmɔnm.» ⁴⁰ Nɛ uba nɔ ji kaabe' wò n' niire wò niire niba bo.

Uwien ya Nigɛndke Kristo nin Dafid ya gber

(Matie 22:41-46; Mark 12:35-37)

⁴¹ Nɛ *Yesu niire' be ki ye: «Nì tien' mila, binib lienh ki teh Uwien ya Nigɛndke Kristo yé *Dafid ya yaabil-i? ⁴² Kime *Dafid bugben là len' Uwien ya yuon ya gbɔnku ni ki ye: «Yonbdaan Uwien tòke' n'Yonbdaan ki ye:

Kèle n'nojje bó,

⁴³ kí tì baa uyo wà n li cèrɛ á tɛ a'nennɛndb bo litaal.»

⁴⁴ *Dafid yih *Uwien ya Nigɛndke Kristo u'Yonbdaan la, u ji tien' mila ki liebe' ki yé u'yaabil mò?»

Li ben mɛn Yiko ya wɔnwɔknɔb bó

(Matie 23:1-36; Mark 12:38-40)

⁴⁵ Linigol nnò cengeh *Yesu ya gber, nɛ u tòke' u'panpaankaab ki ye: ⁴⁶ «Li ben mɛn *Yiko ya wɔnwɔknɔb bó. Bi yíe be n' li guoh tiliɛrgbengt nɛ ki gaakeh, ki yíe binib n' li gbaandeh ki fuondɛh be mudaamu ni, ki yíe be n' li kaah binikpɛkpiɛkb ya kànkàan itáan ya dur nin tinacent ni. ⁴⁷ Ben nɛ jinh ki pendɛh bikpɔpiib, ki kàareh nì wuɔkreh nɔ binib n' ye bi yé binimɔnb. Uwien li dɛrɛ bi'tub kí gbien kí cɛn binitòb.»

21

Ukpopiicecekdaan uba ya pum

(Mark 12:41-44)

¹*Yesu liike', ki laa' bifaaɗenb bàareh ki kpìndeh ilike Uwien ya pum ya likkpienbùol, ²ki laa' ukpopiicecekdaan uba mɔ baa' ki lá kpìen' milikbim mile. ³Nɛ u ye: «N tɔkeh ne imònd nɛ, ukpopiicecekdaan wuɔ kpìen' ilike ki cɛn' bi'kɛ. ⁴Kimɛ bi'kɛ de' ka pɔkre' bi'like ya pɔkl. Ama wɔn yé ucɛcekdaan nɛ, nɛ ki tonde' u ɲmɔbe nà ke nnɔ ki baa', ki lá kpìen'.»

Bi lá li bere Uwien ya duku

(Matie 24:1-2; Mark 13:1-2)

⁵Binib lienh Uwien ya duku ya gber ki teh bi taa' iten yà ki men' kù nnɔ nin binib pun' Uwien tibont tà, bi taa' ki tien' ku'ni nnɔ mɔn cɛen. Nɛ *Yesu tɔke' bɛ ki ye: ⁶«Ni likeh nà nɔ, uyo uba we ní, tenl ɲa n juore kí li pɛ tɔl bo, bi li bere ni'kɛ nɛ.»

Ijend ya yo lá li te ma bo

(Matie 24:3-14; Mark 13:3-13)

⁷Nɛ bi niire' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, nì li tien nnɔ u lɛ yo ba? Ku lɛ dièku ba li wuɔn tɛ kí ye uyo baa'?» ⁸Nɛ u jiin' bɛ ki ye: «Li ben men, ki la cère uba n tuln nɛ. Kimɛ binib lá li baa ki yebe, kí li ɲmɔbe n'yel ki teh bi yé min nɛ, kí tɔke kí ye uyo nnɔ baa' ɲɔ. Ni la paan bi'bo. ⁹Ni lá cii' binib tɔh lituɔl kɔnkɔnm, ki cii' binib yienh bi'berb ya ɲuɔn bó la, ni la cère nè n cuo nɛ jɛwaanbu, kimɛ tu ya bont kɛ li tien nɛ kí yaan. Ama na yé uɲendun li pɔk kí gben i ya tãan bo nɛ.»

¹⁰Nɛn saan nɛ u tí tɔke' bɛ ki ye: «Linibol liba li jèke linibotɔl. Libel liba ya nib mɔ li jèke libetɔl yaab. ¹¹Kitink li jènge kí gbien, nɛ mikònm nin iwienbiere mɔ n lu bùol, bùol. Micincilncienm li tien kutaaku bo.

¹²«Ama kí yaan nɛn kɛ n tien nnɔ, bi li cuo nɛ, kí jènde nɛ, kí cère bɛ n bu nɛ tibuur *Sufmbɛ ya tãan ya dur ni, kí taa nɛ kí jon lipɛkl. Min bo nɛ bi lá li tuke nɛ kí jon tibuur biberb nin idu ya cienb saan. ¹³Nnɔ nɛ ni li yé n'mònkunb bi'saan. ¹⁴Taa men kí ble ni'yul ni kí ye na n lí nuunh ni li tì len ma kí ɲmɛre. ¹⁵Kimɛ min nɛ li tɔke nɛ, ni li tì len ma bo nin miyɛnfuom, ɲɔ ni'nennɛndb ya uba la fre kí niɛ nin nɛ, ki la fre kí len kí jiin nɛ. ¹⁶Haali ni'baambe nin ni'naambe nin ni'ninjieb nin ni'yaab nin ni'jɔtieb mɔnɔn li kuɔre nɛ. Nɛ bi li ku ni'ni biba. ¹⁷Min bo nɛ binib kɛ li nɛn nɛ. ¹⁸Ama ni'ni uba mɔnɔn ya yul ɲa n gàare. ¹⁹Ni mìnɛ' ijend kɛ ni la, ni li lɛ limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm.»

Bi lá li bere Yerusalem ya du

(Matie 24:15-21; Mark 13:14-19)

²⁰«Ni lá laa' sojambe jebe' Yerusalem ya du uyo wà la, li ben men kí ye bi li bere wù, na n taande. ²¹Uyo nnɔ lá baa' la, bà te Sude ya tinfenm ni nnɔ, bɛ n sen kí jo ijuɔn bó. Bà mɔ te Yerusalem ni la, bɛ n sen kí ñɛ u'ni. Bà mɔ te idugbaan bó la, bi la ji n kɔ udu ya benku ni. ²²Kimɛ u ya yo nɛ Uwien li dɛre Yerusalem ya nib ya tub, ɲɔ nà kɛ kele' *Uwien ya gbɔnku ni nnɔ n tien. ²³U ya yo, bipiib bà punbe' nin bà ɲmɔbe mubumu mùa ɲaanh, li ɲmɔbe micɛckm nɛ, kimɛ Uwien ya benku ni ben' udu nnɔ ya nib bo ma nnɔ, bi li jènde kí gbien. ²⁴Bi li ku biba nin kijusiek, kí cuo bitɔb kí jon inibol kɛ ya du bó, nɛ bà ɲa yé *Sufmbɛ nnɔ li ɲuuke Yerusalem bugben kí tì baa uyo wà Uwien sien' nnɔ.»

Unil ya Bijɛ ya baam ya gber

(Matie 24:29-31; Mark 13:24-27)

²⁵«Micincilm ya bont li tien uwien nin uɲmaal nin iɲmaabii bo. Iɲungbegbel li fii miɲunciɛnm bo, kí li ɲmɔbe kuwaaku kí gbien, kí ɲaabe binib ya yɛnm ba ji li ben bi li tien ma. ²⁶Tibont tà ɲmɔbe paaki bó mituɔm li jènge, binib li maaleh nà li tu uɲendun wuu nɔ bo nɛ bi'fɛl n sen kí tì kɛnde. ²⁷U ya yo nɛ bi li lɛ Unil ya Bijɛ te kutɛwɔlgbɔnku ni, ki we ní, ki ɲmɔbe ufaa nin ukpiɛke ki gbien'. ²⁸Ni lá laa' tu ya bont kɛ cin' ki teh la, ní cuo ni'ba, kí cère ni'yul n lí cɛ, kimɛ ni'ɲmɛɲmɛryo nɛkn' ní ɲɔ.»

Bukɛnkenbu ya kpenjenm

²⁹ Yesu tí pòn' be mikpenjenm ki ye: «Sekn men bukenkenbu nin isito ke. ³⁰ Ni lá laa' ì bundeh la, ninbi nin ni'yul ben kí ye nì neke uñalend ne. ³¹ Ni'mo yaam te nno ne. Ni lá laa' tibont nno teh la, ní li ben kí ye Uwien ya bel nekn' ní ɔ̀.

³² «N tókeh ne imòn ne, tibont nno ke li tien, kí le fenfennò ya nib bie ɔ̀ laan kpo' ki gben'. ³³ Kutaaku nin kitink li gben, ama n'gber tun ɔ̀ ɔ̀mòbe tù ní gben.»

La gòh men ɔ̀ Unil ya bije ya baam la pìln ne

³⁴ «Liike men ni'yul bo, ki la cèrè tidèyibr nin ujincien nin uɔ̀endun ya bont ya nuunm ní yebre ní fèl ní ɔ̀ Unil ya Bijè ya babaadaali la pìln ne, ³⁵ ten bubebu pìlndeh ijèn ma bo, kime Unil ya Bijè ya baam li ci binib bà ke te utingben bo ne. ³⁶ La gòh men, kí li kàareh uyo ke, ɔ̀ kí le mituòm kí ñe ijend yà ke we ní nno ni, kí fre kí sere Unil ya Bijè ya nun bó.»

³⁷ Uwien ni la, *Yesu te Uwien ya duku ya luo bo ne ki wòknh binib Uwien ya gber, ne nì biire' la, u joh ki tì gòh Olifi ya siin ya juol bo. ³⁸ Ne udu ya nib ke bàareh u'saan Uwien ya duku ya luo bo kutenɔ̀sònsònkú ki cengeh u'gber.

22

Bi kpaan' iye be ní ku Yesu

(Matie 26:1-5, 14-16; Mark 14:1-2, 10-11; San 11:45-53)

¹ Kpòno wà ɔ̀ ɔ̀mòbe ñòke ya nacenku kùà bi yih kù *Sufmbe ya Pak nno nekn' ní. ² Ne bitòtuòrcienb nin *Yiko ya wònwòknb nuunh bi li tien ma kí ku Yesu, ne ki ji fenge udu ya nib.

Sudas yíe wò ní kuòre Yesu

(Mark 14:10-11; Matie 26:14-16)

³ Nen saan ne *Satan kòn' Sudas Iskariyòt ya fèl ni. U yé *Yesu ya panpaakaab piik nin bile nno ya uba ne. ⁴ U jon' bitòtuòrcienb nin Uwien ya duku ya guguurb ya cienb saan, wò ní tì tóke be u li tien ma kí taa *Yesu kí ɔ̀kn be. ⁵ Bi'yenm sònge' cèen, ne bi kpaan' buñòbu ki ye bi li de wò ilike. ⁶ U tuo', ne ki nuunh u li ñe isen yà kí taa *Yesu kí ɔ̀kn be ki la cèrè linigol nno ní bende.

Yesu nin u'panpaankaab jele' Sufmbe ya Pak

(Matie 26:17-29; Mark 14:12-26)

⁷ Lidaali là bi jeleh kpòno wà ɔ̀ ɔ̀mòbe ñòke ya nacenku nno baa'. Nen daali ne bi kòreh *Sufmbe ya Pak ya pefanfaan. ⁸ Ne *Yesu sòn' Pier nin San ki tóke' be ki ye: «Jo men kí tì tien te Pak ya jier tí ji.» ⁹ Ne bi niire' wò ki ye: «A yíe tí tien ku'jier le saan-i?» ¹⁰ Ne u ye: «Cenge men, ni tì kòn' udu ni la, ni li le uje uba tuke liñuncuol ki cendeh ne. Ní paan u'bo, kí tì kò u li kò iden yà ni nno ni, ¹¹ kí tóke udendaan ki ye: «Tì' Cènbàa ye wòn nin u'panpaankaab li ji Pak ya nacenku ya jier ku le duku ni?» ¹² U li wuòn ne lidutòtuol ya paaki ya ducienku kuba, bi bonde' kù ɔ̀. Ní tien kunacenku nno ya jier kun ni.» ¹³ Bi bure', ki tì baa' ki laa' *Yesu bi tóke' be ki ye bi li le nà nno ke, ne ki tien' kunacenku nno ya jier.

Yonbdaan ya jier

(Matie 26:26-30; Mark 14:22-26; 1 Korènt 11:23-25)

¹⁴ Tijier nno ya jijiyo baa', ne *Yesu nin u'tondb kèle' ki jinh. ¹⁵ Ne u tóke' be ki ye: «N' nun là mòn min nin ninbi ní taan kí ji kunacenku ya jier ne kí yaan ní jènde. ¹⁶ N tókeh ne ne, kime ma ji li ji ku'jier kí tì baa uyo wà ku'tingi li tùòre kí wende Uwien ya bel ni.»

¹⁷ Ne ki taa' midaam, ki faare' Uwien ki ye: «Teke men midaam mié kí gbiire. ¹⁸ N tókeh ne ne, ma ji li faa kí ñu sibii ya daam, kí tì baa uyo wà Uwien ya bel li baa ní.»

¹⁹ Ne ki taa' kpòno, ki faare' Uwien, ki kòkuò', ki taa' ki de' be, ne ki ye: «Nà sò yé n'gbenent, n taa' ki de' ne. Li teh men nno kí li tien n'bó.» ²⁰ Bi jin' ki tì gben', ne u taa' midaam mò, ki faare' Uwien, ne ki ye: Midaam mié yé n'sèm ne, ki wòngèh ki teh Uwien cuo' nin binib kujòtiefènku. Ninbi bo ne mì li puube.

²¹ «Liike men, wà li kuore nni nnò ke nie saan ki jinh nin nni. ²² Unil ya Bijé li kpo Uwien sien' wò ma bo nɛ. Ama unil wà li kuore wò nnò, nì bre udaan bo. ²³ Nɛ u'panpaankaab cin' ki niireh tɔb ki teh: <Ti'ni ñmɛ li tien ni ya bonn-i?> »

Yesu ya panpaankaab findeh ticiɛnt bo
(*Matie 18:1; 20:25-28; Mark 9:34; 10:42-45*)

²⁴ Uyo uba nɛ *Yesu ya panpaankaab findeh nin tɔb wà li yé uciɛn bi'ni. ²⁵ Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Idu ya berb wɔbndeh i' nib nɛ, nɛ bà ñmɔbe ticiɛnt bi'bo cèreh bi yih bɛ binimònb. ²⁶ Ninbi yaam ña te nnò. Wà yé uciɛn ni'ni la, wò ñ tien u'ba uwaal. Wà yé usɛnlier la, wò ñ tien u'ba utonsɔnl. ²⁷ Wà teh tijier nin wà jinh, ñmɛ cɛn' utɔ? Na yé wà jinh-ii? Nin nɛn ke ñɔ min te ni'ni tɛn utonsɔnl nɛ.

²⁸ «Ninbi nɛ ñikn' ka siere' ki dàan' nni uyo wà ke nì faa n'bo. ²⁹ Nɛn bo, n'Baa cèrɛ' u'bel yé n'yaal ma nnò, n'mò li cèrɛ lè ñ li yé ni'yaal, ³⁰ ñɔ ní li jinh ki ñuh nin nni n'bel ni, kí kèlɛ muberbiemu bo, kí bu Israyɛl yaab ya baamul piik nin ile nnò tibuur.»

Yesu tɔke' Pier ki ye u li nie kí ye wa bɛn wò
(*Matie 26:31-35; Mark 14:27-31; San 13:36-38*)

³¹ *Yesu tɔke' Simɔn ki ye: «Simɔn, Simɔn, liike *Satan miɛ' usɛn wò ñ yoyoke nɛ tɛn bi yoknh kufenku ma bo ki ñɛndeh mibim nɛ. ³² Ama n kàare' ki de' sin ñɔ a'tekjim la pɔrɛ ñɛ. Uyo wà a liebe' ní ki paan' n'bo la, á saake a'ninjiɛb ya gbenɛnt.» ³³ Nɛ Pier tɔke' wò ki ye: «Yonbdaan, n li tuo bɛ ñ pɛkn min nin sin, bii kí kpo nin ñɛ mɔnɔn-a!» ³⁴ Nɛ *Yesu ye: «Pier, n tɔkeh ñɛ nɛ, dinnò mɔnɔn, a li nie bolm mita kí ye ña bɛn nni nɛ kí yaan ukuojɛ ñ muɔ.»

Bonde men ni'ba, nì yé lituɔl nɛ ni'bo

³⁵ Nɛ ki niire' bɛ ki ye: «N là sɔn' nɛ ma, ki ye ni la tuke like, ki la tuke kɔl, ki la taa tacaan nnò, ni là luɔ' niba-aa?» Nɛ bi ye: «Ta là luɔ' niba.» ³⁶ Nɛ u ye: «Fɛnfɛnnò wà ñmɔbe bulikbu la, wò ñ li tuke. Wà mɔ ñmɔbe likɔl la, wò ñ li tuke. Wà ña ñmɔbe jusiek la, wò ñ kuore u'lierku kí dɛ. ³⁷ N tɔkeh nɛ nɛ, kime nà kele' n'bo *Uwien ya gbɔnku ni nnò li tien nɛ.

Nì kele' ki ye:

<Bi kaan' wò ki kpɔbn' idukond bó nɛ>,

<bi li mɔnbe kí tien nni nnò nɛ fɛnfɛnnò.> »

³⁸ Nɛ bi ye: «Yonbdaan, liike-a mujusiemu mule sɔ.» Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Nì li dèkre.»

Yesu kàare' Olifi ya siin ya juɔl bo
(*Matie 26:36-46; Mark 14:32-42*)

³⁹ *Yesu ñɛn' ni'saan ki jon' Olifi ya siin ya juɔl bo tɛn u tì ñ joh uyo ke ma bo, nɛ u'panpaankaab mɔ paan' u'bo. ⁴⁰ U tì baa' ni'saan, nɛ ki tɔke' bɛ ki ye: «Li kàareh men ñɔ ki la lu biikm ni.» ⁴¹ Nɛ ki dàan' bɛ, ki jɛnde' waamu, ki gbaan' ki kàareh ⁴² ki teh: «N'Baa, a yíe la, cèrɛ ijɛnd yíe ñ jɛnde nni. Ama la cèrɛ n ya yíem ñ tien, cèrɛ a'yaam ñ tien.» [⁴³ Nɛn saan nɛ Uwien ya tond uba ñɛn' paaki bó ní, ki baa' u'saan ki saake' u'gbenɛnt. ⁴⁴ *Yesu ya yɛnm saa' ki tì kɛnde', nɛ u tùɔrɛ' ki kàare' nin inunmón; nɛ kutòntònkɔ ñɛh wò ki naan misɛm ki tuoreh tingi ni.]*

⁴⁵ U kàare' ki gben' nɛ ki fii' ki liebe' u'panpaankaab bita nnò saan, ki laa' bi'yɛnm saa' ki gbien', bi dɔ ki gòh, ⁴⁶ nɛ u ye: «O! Nì tuo', ni dɔ ki gòh-ɔɔ? Fii men, kí li kàareh ñɔ ki la lu biikm ni.»

Yesu ya cuom
(*Matie 26:47-56; Mark 14:43-50; San 18:3-11*)

⁴⁷ *Yesu laan biɛ ki lienh nɛ linigol liba puɔ' bi'bo, bi yih wà Sudas, u yé *Yesu ya panpaankaab piik nin bile ya uba nnò le bɛ usɛn. U nɛkn' *Yesu nɛ ki lɔkn' wò. ⁴⁸ Nɛ *Yesu tɔke' wò ki ye: «Sudas! A li lɔkn Unil ya Bijé nɛ kí kuore wò-ɔɔ!» ⁴⁹ *Bà te nin Yesu nnò laa' nà bɛnh nè ñ tien, nɛ ki niire' wò ki ye: «Yonbdaan, tí taa mujusiemu kí gɛgɛ

* 22:44 Bi kpiɛ' ki kele' tigbɔnt tà nnò ya tuba ni migbiirm 43 nin 44 ña te tu'ni.

bε-εε?» ⁵⁰ Nε bi'ni uba taa' kijusiek ki ge' ki paare' bitōtuarcienb ya cien ya tonsōnl uba ya nōjietubl. ⁵¹ Nε *Yesu ye: «Dàan mēn, nì li dèkre», nε ki mε' utonsōnl nno ya tubl nno ki cère' u faake'. ⁵² Nε ki tōke' bitōtuarcienb nin Uwien ya duku ya guguurb ya cienb nin *Sufmbe ya cienb bà baa' bε í lá cuo wō nno ki ye: «Ni tuke mujusiemu nin ilēnben ní lá cuo nni ten n yé udukond nε-a!» ⁵³ N là te nin nε Uwien ya duku ya luō bo idaan kε, nε na cuo' nni. Ama fēnfennō ninbi nin ubierō ya tuōm ya yo nε baa'.»

Pier nie' ki ye wa ben Yesu

(Matie 26:57-58, 69-75; Mark 14:53-54, 66-72; San 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Nēn saan nε bi cuo' *Yesu ki taa' wō ki jon' bitōtuarcienb ya cien den. Nε Pier pε bi'bo ki te fōnfōkm. ⁵⁵ Bi sère' umu uluo ya siik, nε ki kèle' ki jebe' wū. Pier mō baa' ki kèle' bi'ni. ⁵⁶ Upiitonsōnl uba laa' wō u kε umu saan, nε u caan' u'bo inun ki ye: «Uje wuō nō mō bi te nin *Yesu nε.» ⁵⁷ Nε u niε' ki ye: «Upii, ma ben wō.» ⁵⁸ Nì pukn' waamu, nε unitō mō laa' wō, ki tōke' wō ki ye: «A'mō yé bi ya uba nε.» Nε Pier ye: «Kayi! Ma yé bi'yo.» ⁵⁹ Nì tien ten kukurku kuba, nε unitō mō len' ki ye: «Nì yé imōn nε, uje wuō mō bi te nin *Yesu nε, kime u yé Galile yō nε.» ⁶⁰ Nε Pier jiiin' wō ki ye: «Uje, ma ben a ye a ye bà.» U laan biε ki lienh nε ukuoje pōk ki muō'. ⁶¹ U ya yo nε Yonbdaan jiebe' ki caan' Pier bo inun. Nε Pier tiere' Yonbdaan bi tōke' wō ma ki ye: «Dinnō, a li niε bolm mita kí ye ŋa ben nni nε kí yaan ukuoje í muō nno.» ⁶² Nε u fii' ki ñen' saali, ki tì muō' ki gbiende' cēen.

Biguguurb sukreh Yesu ki yieke ki ñih wō

(Matie 26:67-68; Mark 14:65)

⁶³ Nēn saan nε binib bà gu *Yesu nno lēh wō, ki yieke ki ñih wō, ⁶⁴ ki taa' kukpēlcieku ki pibn' u'nun bó, ki tōkeh wō ki teh: «Bukre' wà ñi' ŋε.» ⁶⁵ Nε ki liebe' ki sukreh wō isuk mō ì yebe.

Sufmbe ya buur ya cekl yaab bun' Yesu tibuur

⁶⁶ Nì faa' kutēnēsōnsōnku, nε *Sufmbe ya cienb nin bitōtuarcienb nin *Yiko ya wōnwōknb taan', ki cère' bi taa' *Yesu ki baa' bi'buur ya cekl yaab saan. ⁶⁷ Nε bi niire' wō ki ye: «A yé Uwien ya Nigēndkε Kristo nε la, tōke tε.» Nε u jiiin' bε ki ye: «N tōke' nε mōnōn la, na li li teke kí ji. ⁶⁸ N tí niire' nε iniire mō la, na í jiiin nni. ⁶⁹ Ama kí ñε fēnfennō kí taa kí li joh, Unil ya Bijε li kèle Uwien, mituōm kε ya daan ya jie bó.» ⁷⁰ Nε bi'kε ye: «Nēn mēn la, a yé Uwien ya Bijε nε-a!» Nε *Yesu jiiin' bε ki ye: «Ninbi mōnōn len' bù te, n yé wōn nε.» ⁷¹ Nēn saan nε bi ye: «Ta ji nuunh mōnkunl, tinbi mōnōn cii' u'ñōbu ni.»

23

Bi tuke Yesu ki jon' Pilat saan tibuur

(Matie 27:1-2, 11-14; Mark 15:1-5; San 18:28-38)

¹ Nε bi'kε fii', ki taa' *Yesu ki jon' Pilat saan, ² ki cin' ki biindeh wō ki teh: «Ti laa' uje wuō sureh tí'du ya nib nε bε í kpre, ki tōkeh bε ki teh, bi la ji í li pēh ubercien Sesa lēnpo, ki teh u yé Uwien ya Nigēndkε Kristo, uber nε.» ³ Nε Pilat niire' wō ki ye: «Sin, a yé *Sufmbe ya ber nε-εε?» Nε u jiiin' wō ki ye: «Sin nε ye nno.» ⁴ Nε Pilat tōke' bitōtuarcienb nin linigol nno ki ye: «Ma laa' uje wuō ya biil.» ⁵ Nε bi ñiikeh ki teh: «U wōknh Sude ya tinfenm kε ni nε, ki cēreh binib kpreh. U cin' Galile ya tinfenm ni nε, ki ŋmōŋmōbe ki lá baa' niε saan.»

Herod bun' Yesu tibuur

⁶ Pilat cii' nno ma nno, nε ki niire' ki ye: «Uje bugben yé Galile yō nε-εε?» ⁷ Pilat cii' *Yesu ñen' Galile ma nno, nε u ye bε í taa wō kí jo Herod saan, kime Herod nε likeh Galile ya nib, ki te Yerusalem ni i ya den. ⁸ Herod laa' *Yesu ma nno, nε u'yēnm sōnge cēen, kime u là cii' u'bó, nε ki nuunh wō í lε wō nì tì wuōke', ki daan wō í tien miyōkm ya bonn ŋō wō í lε. ⁹ U niire' *Yesu iniire ì yebe, ama *Yesu ŋa jiiin' wō ñōbonl. ¹⁰ Bitōtuarcienb nin *Yiko ya wōnwōknb mō te ní'saan ki biindeh wō ufaa bo. ¹¹ Herod nin u'sōjambe liike' wō

fenn, ki lè' wə, nɛ Herod taa' kulierku kuba, kù mən cɛɛn ki goln' wə, ki cèrɛ' bi taa' wə ki jiin' Pilat saan. ¹² Herod nin Pilat ɲa là ɲmɛ. Nɛn daali nɛ bi ɲmaake'.

Bi bun' Yesu tibuur ki ye u kpɛ mikum

(*Matie 27:15-26; Mark 15:6-15; San 18:39-19:16*)

¹³ Nɛn saan nɛ Pilat yin' bitətuərɛiɛnb nin *Sufmɛ ya ciɛnb nin udu ya nib, ¹⁴ ki təkɛ' bɛ ki ye: «Ni taa' uɲɛ wuɔ ki baa' n'saan ki ye u gaandeh binib nɛ. Nɛn bo nɛ n bun' wə tibuur ni'kɛ ya nun bó, ki niirɛ' wə iniirɛ ni biindeh wə isɛn yà ni nnə, ka laa' u bii' bà. ¹⁵ Herod mə ɲa laa' u bii' bà. Nɛn bo nɛ u jiin' wə ní ti'saan. Tə, wa tien' nà kpɛ kuum. ¹⁶ Nɛn bo, n li cèrɛ bɛ ní ñi wə nɛ, kí taa wə kí wiɛ.» ¹⁷ [Binl kɛ binl, kunacɛnku nnə ya yo la, Pilat ñɛndeh lipekl ya nil uba nɛ ki wienh.]* ¹⁸ Nɛ bi'kɛ taan' ki wuure' ki ye: «Ku uɲɛ wuɔ nə, kí wiɛ tɛ Barabas.» ¹⁹ Bi là cuo' Barabas ki pɛkn', kime u là cèrɛ' binib kpi' udu ni, nɛ ki ku' unil mə.

²⁰ Pilat yíe wə ní wiɛ *Yesu ma nnə, nɛn nɛ cèrɛ' u liebɛ' ki len' nin binib nnə. ²¹ Ama bɛ ní wuureh nɛ ki teh: «Kpɛ wə udəpənpən bo! Kpɛ wə udəpənpən bo!» ²² Nɛ u tí niirɛ' bɛ nta bo ki ye: «U tén ki bii' li lɛ biil bɛ nɛ? Min ɲa laa' u tien' nà nì kpɛ kuum. N li cèrɛ bɛ ní ñi wə nɛ, kí taa wə kí wiɛ.» ²³ Ama bi ñiikɛh ki wuureh ufaa bo nɛ ki teh bɛ ní kpɛ wə udəpənpən bo. Bi wuure' ki tì faake' ²⁴ nin Pilat, nɛ u gbɛlɛ' ki tuo' bi ye ma. ²⁵ U pɛkre' Barabas wà là cèrɛ' binib kpi' udu ni, ki ku unil mə nnə ki wiɛ'. Bi là ye wə ní wiɛ' wən nɛ. Ama *Yesu wən, u taa' wə ki de' bɛ bɛ ní tì tien wə bi yíe ma nɛ.

Bi kpɛ' Yesu udəpənpən bo

(*Matie 27:32-44; Mark 15:21-32; San 19:17-27*)

²⁶ Bi taa' *Yesu ki bure'. Bi joh ma nnə nɛ ki tì cɛndɛ' uɲɛ uba bi yih wə Simən, u yé Sirenn ya du ya nil nɛ, ki ñɛn' ikpàan bó ní. Bi cuo' uɲɛ bugben ki wəbn' ki bukɛn' wə udəpənpən nɛ u pɛ *Yesu ya puoli bó. ²⁷ Linigociɛnl pɛ *Yesu bo. Bi'ni biba yé bipiib nɛ, ki muɔh ki kpɛndɛh u'bo. ²⁸ *Yesu jibe' ki liikɛ' bɛ, nɛ ki ye: «Yerusalem ya piibɛ, la muɔh mɛn min bo, li muɔh mɛn ninbi nin ni'bumu bo. ²⁹ Kime uyo uba we ní bi li len kí ye: «Bipiib bà yé iɲəl, ka maa', ka ɲaan' nnə yaam tu.» ³⁰ U ya yo nɛ binib li təkɛ ijuɔn kí ye: «Bere mɛn kí ñɛkn ti'bo», kí təkɛ igbɛngben mə kí ye: «Lèkn mɛn ti'bo.» ³¹ Kime bi teh udəpənpən nə la, bi ji li tien mila udəkuon-i?»

³² Bi là tuke' idukond ile mə, bɛ ní tì taan kí ku yɛn nin Yesu. ³³ Bi tì baa' niba saan, bi yih nɛ «Kuyukpəbku ya Bùol.» Nɛn saan nɛ bi kpɛ' *Yesu udəpənpən bo, nɛ ki kpɛ' idukond ile nnə mə. Bi kpɛ' uba u'nəjie bó, ki kpɛ' utə u'nəgen bó. ³⁴ [Nɛ *Yesu ye: «N'Baa, fère bɛ bi'biere, kime ba bɛn bi teh nà.»]† Sojamɛ taa' u'wɛngolkaar ki fùrɛ' imúɔn ki gbiirɛ' tì. ³⁵ Nɛ udu ya nib se ki likeh. *Sufmɛ ya ciɛnb bɛn lɛh *Yesu nɛ ki teh: «U ɲmien' bitəb nɛ. U yé Uwien ya Nigendkɛ Kristo la, wə ní ɲmien u'ba mə.» ³⁶ Sojamɛ nnə mə sukreh wə, ki nɛkn' wə ki taa' midɛɲminmiikm ki tɛndɛ' wə, ³⁷ nɛ ki ye: «A yé *Sufmɛ ya bɛr la, ɲmien a'ba-a!» ³⁸ Bi là kele' ki tɛbn' u'yul ya paaki bó, ki ye: «*Sufmɛ ya bɛr sə nə.»

³⁹ Idukond yà bi kpɛ' yè idəpənpən bo nnə ya uba mə sukreh wə ki teh: «ɲa yé Uwien ya Nigendkɛ Kristo bi? ɲmien a'ba ɲə kí ɲmien ti'mə!» ⁴⁰ Nɛ udukondtə nnə tien' u'bo ki ye: «Tinbi nin wən taan' ki laa' utudɛrɛ uba, nɛ ɲa fɛngɛ Wien-a! ⁴¹ Tinbi yaam kpɛ' utudɛrɛ wuu nɛ, kime bi tien' tɛ ti'tuon kpɛ ma bo nɛ. Ama wən ɲa tien' biere iba.» ⁴² Nɛ ki ye: «Yesu, a lá jin' a'bɛl uyo wà la, á li tien n'bó.» ⁴³ Nɛ *Yesu jiin' wə ki ye: «N təkɛh ɲɛ imən nɛ, dinnə mənən a li tɛ nin nni Uwien den nɛ.»

Yesu ya kuum udəpənpən bo

(*Matie 27:45-56; Mark 15:33-41; San 19:28-30*)

⁴⁴ Nì là tuo kuwensiiku ya yo nɛ, nì ci' ki biikɛ' utingbɛn kɛ bo ki tì baa' kutaajuəku tikur tuta ya yo. ⁴⁵ Wien ɲa ji ñɛh nɛ kukpɛlɛkɛkpɛkiɛku kù a bore' Uwien ya duku ni bolm mile nnə kɛrɛ' ku'siik ni. ⁴⁶ U ya yo nɛ *Yesu wuure' ufaa bo ki ye: «N'Baa, n taa'

* ^{23:17} Bi kpɛ' ki kele' tigbənt tà nnə ya tuba ni migbiirm 17 ɲa tɛ tu'ni. † ^{23:34} Bi kpɛ' ki kele' tigbənt tà nnə ya tuba ni, «N'Baa, fère bɛ bi'biere, kime ba bɛn bi teh nà» ɲa tɛ tu'ni.

n'miel ki ŋukn' ŋe.» U len' nnɔ ki tì gben', nɛ ki kpo'. ⁴⁷ Sojambe kobk ya cien laa' nnɔ ma nnɔ, nɛ ki pɛke' Uwien ki ye: «Uje wuɔ mɔnbe ki yé ugbemɔndaan nɛ.»

⁴⁸ Binib bà kɛ baa' ligol bɛ ní lá liike nnɔ, laa' tibont tà kɛ tien', nɛ ki liebe' ki kunh nin uyensaa. ⁴⁹ Binib bà kɛ ben wɔ nin bipiib bà ñen' Galile ya tinfenm bó ní, ki pɛ u'bo nnɔ, se fɔnfɔkm ki likeh.

Yesu ya subm

(Matie 27:57-61; Mark 15:42-47; San 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Uje uba là te, bi yih wɔ Yosef, u ñen' *Sufmbe ya du uba ni, nɛ bi yih wù Arimate. U là yé *Sufmbe ya buur ya cɛkl yaab ya uba nɛ, ki cuube, ki yé unimɔn, ki gu Uwien ya bel li baa ní uyo wà. Wa là tuo' u'tɔb ye bɛ ní tien ma, nɛ ka kuɔn' u'ba bi'tuon ni. ⁵² U jon' Pilat saan ki tì tɔke' wɔ ki ye wɔ ní cèbe wɔ *Yesu ya gbenent ŋɔ wɔ ní jiin tù udɔpɔnpɔn bo kí tì sube. ⁵³ Pilat tuo', nɛ Yosef jiin' *Yesu ya gbenent udɔpɔnpɔn bo, ki taa' kukpɛlciɛku ki tenten' tù, ki taa' ki tì ble' ufele ni. Bi là cube' ufele nnɔ kujɔtenku kuba ya kele ni nɛ, ka laan sube' nil len[‡]. ⁵⁴ Ni là yé lidaali là bi bondeh Saba nɛ, nɛ Saba bugben benh wɔ ní cin.

⁵⁵ Bipiib bà là ñen' Galile ya tinfenm bó ní ki pɛ *Yesu bo nnɔ, paan' Yosef bo, ki tì laa' ufele nnɔ, ki laa' bi taa' *Yesu ya gbenent ki ble' len ma bo. ⁵⁶ Bipiib nnɔ liebe' ki kun', ki tì bonde' lefina nin mikpɔm. Nɛ ki juore' ki fuore' *Saba ya daali liwɔbl ye ma bo.

24

Yesu mɛkre' bitenkpiib ni

(Matie 28:1-10; Mark 16:1-8; San 20:1-10)

¹ *Saba ya daali gɛbre', kutaaku kùà li faa nnɔ, nɛ bipiib nnɔ wɔre' ki fii', ki taa' bi là bonde' mikpɔm mà mi'nu ŋmɛ nnɔ ki jon' likul bó. ² Bi tì baa', ki laa' kutenku kùà bi là taa' ki biin' likul nnɔ ŋa ji bi. ³ Nɛ bi kɔn' ka laa' Yonbdaan *Yesu ya gbenent. ⁴ Nì beke' bɛ cɛen nɛ ba ji ben bi li ye bà. I ya tɔan bo nɛ bi laa' bijɛb bile baa' ki lá sere' bi'saan, ki guo tikpɛlɛer tù windeh ki dɔnbeh inun bó. ⁵ Bujewaanbu cuo' bipiib nnɔ, nɛ ba ji kaabe' ki liike' bijɛb nnɔ, nɛ bi niire' bɛ ki ye: «Bɛ tien' ni nuunh unifuob bitenkpiib ni? ⁶ Wa ji te niɛ saan. U mɛkre'-a. Tiere mɛn u là tɔke' nɛ ki ye bà uyo wà u laan là te Galile ni nnɔ. ⁷ U là ye «nì kpe' bɛ ní taa Unil ya Bijɛ kí ŋukn bibierdenb, bɛ ní kpe' wɔ udɔpɔnpɔn bo, ŋɔ wienta daali wɔ ní mɛkre bitenkpiib ni nɛ.» »

⁸ Nɛn saan nɛ bipiib nnɔ tiere' *Yesu la len' ki ye bà. ⁹ Bi siere' likul nnɔ saan ki liebe' ki kun', ki taa' tigber nnɔ kɛ ki tɔke' *Yesu ya tondb piik nin uba nnɔ nin binitɔb bà kɛ mɔ là pɛ u'bo nnɔ. ¹⁰ Bipiib nnɔ ya yel si: Mari Madelenn nin Sann nin Mari Saak ya naa. Ben nin bipiitɔb nɛ taa' tigber nnɔ ki tɔke' *Yesu ya tondb. ¹¹ Bi tɔke' bɛ ma nnɔ nɛ bi maaleh ki teh nì yé mijɔrlenm nɛ, nɛ ka teke' tigber nnɔ ki jin'. ¹² Nɛn saan nɛ Pier fii' ki sen' ki jon' likul nnɔ saan, ki gbien' ki liike', ki laa' kukpɛlciɛku nnɔ baba nɛ dɔ len. Nibonn nà tien' nnɔ cuo' wɔ miyɔkm cɛen, nɛ u liebe' ki kun'.

Yesu cère' u'panpaankaab bile laa' wɔ Emayus ya sen ni

(Mark 16:12-13)

¹³ Nɛn daali nɛ *Yesu ya panpaankaab ya bile joh udu uba bó bi yih wù Emayus. Kí ñɛ Yerusalem kí tì baa udu nnɔ nì te ten kɔnsini piik nin uba nɛ. ¹⁴ Bi joh ma nnɔ nɛ ki lienh tibont tà kɛ tien' nnɔ bó. ¹⁵ Bi lienh ki niɛh nin tɔb uyo wà nnɔ, nɛ *Yesu nɛnde' bɛ, bi tɔke ki joh. ¹⁶ Nì libe' bi'yɛnm nɛ ba bende' wɔ. ¹⁷ U niire' bɛ ki ye: «Nì cuonh ki lienh bɛ ya gber nɛ?» Bi'yɛnm saa' nɛ bi sere'. ¹⁸ Bi'ni bi yih wà Kleyopas nnɔ jiin' wɔ ki ye: «N maale' ki ye sin baba nɛ te Yerusalem ni, ka ben nà tien' len idɛn yie nɔ.» ¹⁹ Nɛ u ye: «Bɛ ya bonn tien'-i?» Nɛ bi tɔke' wɔ ki ye: «Ti lienh nà tu' Nasaret ya *Yesu nnɔ ya gber nɛ. U là yé *Uwien ya ñɔbonsɔknl nɛ, ki ŋmɔbe mituɔm u'lenm nin u'tuon kɛ ni, binib nin Uwien ya nun bó. ²⁰ Ama ti'yaab bà yé bitɔtuɔrcienb nin ti'du ya cienb taa' wɔ ki tì ŋukn' Erom ya cienb, bi bun' wɔ ki ye u kpe' mikuum, nɛ ki kpe' wɔ udɔpɔnpɔn bo. ²¹ Tinbi là

[‡] 23:53 Liike Matie 27:60.

daan ki ye wɔn nɛ li teke tinbi Israyel yaab kí wiɛ. Nin ti'dɛndɛnl kɛ ɲɔ tibont nnɔ kɛ tien' ma dinnɔ wienta sɔ. ²² Ama ti'cɛkl ya piib biba tɔke' tɛ tigber tuba tù jin' tɛ. Bi wɔrɛ' ki fii' ki jon' likul bó, ²³ ka tì laa' *Yesu ya gbenent, nɛ ki liebe' ní ki lá tɔke' tɛ ki ye Uwien ya tondb biba baa' bi'saan ki tɔke' bɛ ki ye u fuobe. ²⁴ Nɛ ti'yaab biba mɔ jon' likul nnɔ bó, ki tì laa' nì te ten bipiib nnɔ len' ma nɛ. Ama wɔn wɔn, ba laa' wɔ.»

²⁵ Nɛ *Yesu tɔke' bɛ ki ye: «O, bijɛbɛ, mibenm nɛ pɔrɛ' nɛ. Na teke' *Uwien ya ñɔbonsɔknɔ là len' nà kɛ nnɔ tonm. ²⁶ Nì kpɛ Uwien ya Nigendkɛ Kristo n' jènde nɛ kí yaan Uwien n' kpɛkɛ wɔ.» ²⁷ Nɛ ki cin' ki tɔkeh bɛ nà kɛ kele' u'bo Uwien ya gbɔnt ni nnɔ. U cin' ki tɔkeh bɛ Moyis là kele' nà u'bo nɛ ki tì baa' *Uwien ya ñɔbonsɔknɔ kɛ mɔ là kele' nà.

²⁸ Bi tì nekɔ' bi joh udu wà ni nnɔ, nɛ *Yesu tien' ten u ye wɔ n' gèbre nɛ. ²⁹ Nɛ bi cɛkn' wɔ ki ye wɔ n' juore bi'saan, uwien benh wù n' lu nɛ, nì li biire na n' wuɔke. Nɛ u juore' bi'saan. ³⁰ Bi kɛlɛ' bɛ n' ji uyo wà nnɔ, nɛ u yuure' kpɔnɔ, ki faare' Uwien, ki kɔkuɔ' ki de' bɛ. ³¹ Nɛn saan nɛ bi'yɛnm cìbre', bi bɛnde' wɔ, nɛ u pɔk ki fele'. ³² Nɛ bi tɔke' tɔb ki ye: «U bi lienh ki tùrɛh ki tɔkeh tɛ *Uwien ya gbɔnku ya gber ya tingi usen ni ma nnɔ, nà bi sienh ti'fɛl ni ten umu-uu?»

³³ Nɛ bi fii' ki liebe' Yerusalem i ya tàan bo ki tì laa' *Yesu ya tondb piik nin uba nnɔ nin binitɔb taan' ki te. ³⁴ Bi tɔke' bipanpaankaab bile nnɔ ki ye: «Yonbdaan mɔnbe ki mɛkre'. U cèrɛ' Simɔn laa' wɔ.» ³⁵ Nɛ bipanpaankaab bile nnɔ mɔ tɔke' bɛ nà tien' usen ni, ki tɔke' bɛ ki ye bi bɛnde' wɔ uyo wà u kɔkuɔ' kpɔnɔ nnɔ nɛ.

Yesu cèrɛ' u'panpaakaab piik nin uba laa' wɔ

(Matie 28:16-20; Mark 16:14-18; San 20:19-23; Itùon 1:6-8)

³⁶ Bi lienh bi'ñɔbu ɲa lu', nɛ *Yesu baa' ki lá sere' bi'siik ni, ki tɔke' bɛ ki ye: «Li te mɛn uyɛnduɔn ni.» ³⁷ Nì fɛnde' bɛ ki gbien', bujɛwaanbu cuo' bɛ, kime bi maaleh ki teh nì yé ufɛnfɛnd nɛ. ³⁸ Nɛ u niire' bɛ ki ye: «Bɛ tien' nì cuo' nɛ bujɛwaanbu, ni maaleh milele? ³⁹ Liike mɛn n'nuɔ nin n'tàan, min lì nɛ. Mɛ nni mɛn kí liike, ni li lɛ n'ɲmɔbe tigbenent nin ikpɔb. Fɛnfɛnd ɲa ɲmɔbe gbenent ki niireh nin kpɔbl.» ⁴⁰ U lienh nnɔ uyo wà nnɔ, nɛ ki wɔngɛh bɛ u'nuɔ nin u'tàan. ⁴¹ Nɛn saan nɛ bi'yɛnm sɔngɛ', ama ba laan teke' ki jin' ki gben', ki biɛ ki te miyɔkm ni. Nɛ u niire' bɛ ki ye: «Nì ɲmɔbe niba libùol liɛ ní ji-ii?» ⁴² Bi de' wɔ lijenjenpulkaal liba. ⁴³ Nɛ u teke', ki ɲmɔn' bi'nun bó.

⁴⁴ Nɛ ki tɔke' bɛ ki ye: «N laan là te nin nɛ uyo wà nnɔ, n là tɔke' nɛ ki ye: nì kpɛ Moyis là kele' nà nin *Uwien ya ñɔbonsɔknɔ là kele' nà nin nà kɛ kele' Uwien ya yuon ya gbɔnku ni n'bo nnɔ, kɛ n' tien nɛ.»

⁴⁵ Nɛn saan nɛ u cìbre' bi'yɛnm bɛ n' fre kí cii nà kele' *Uwien ya gbɔnku ni nnɔ ya tingi. ⁴⁶ Nɛ ki tí tɔke' bɛ ki ye: «Nì kele' ki ye nì kpɛ Uwien ya Nigendkɛ Kristo n' jènde, kí kpo kí mɛkre bitɛnkpiib ni wienta daali. ⁴⁷ Bi li tɔke uyɛndun ya nib kɛ n'gber, kí ye bɛ n' lèbre bi'tetem ɲɔ Uwien n' fèrɛ bɛ bi'biere. Bi li cin Yerusalem ni nɛ kí li tɔkeh tù. ⁴⁸ Ninbi nɛ yé n'mònkunb tibont nnɔ kɛ bo. ⁴⁹ Min nin n'yul nɛ li cèrɛ ní lɛ n'Baa là pùon' ki ye u li de nɛ nà nnɔ. Ní li te Yerusalem ni, kí tì baa lidaali là ni li lɛ mituɔm mà li ñɛ paaki bó ní nnɔ.»

Yesu don' paaki bó ma bo

(Mark 16:19-20; Itùon 1:9-11)

⁵⁰ *Yesu taa' bɛ ki jon' Betani ya du bó ya kele, ki tì yuon' u'nuɔ ki tien' bɛ Uwien ya mɔnm. ⁵¹ U teh bɛ Uwien ya mɔnm uyo wà nnɔ, nɛ ki dään' bɛ, Uwien cèrɛ' u don' paaki bó. ⁵² Bi gbaan' ki kpɛkɛ' wɔ, nɛ ki liebe' Yerusalem nin uyɛnsɔngciɛn. ⁵³ Bi là tuu ki te Uwien ya duku ya luɔ bo nɛ ki pèkeh Uwien.

Tigbɛmɔnmɔnt tà

San

kele' tù nno

Nà wɔngɛh kugbɔnku kuu te ma bo

Yesu ya tond San nɛ kele' kugbɔnku kuu nno. U yíe binib í bɛnde Yesu yé udaan wà nɛ. Yesu yé Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo nɛ. Wɔn nɛ liɛbe' ki yé Uwien ya Bijɛ.

San kele' tigbɛmɔnmɔnt ma bo nno bore' nin Matie nin Mark nin Luk kele' tù ma bo. U yíe binib í tùɔre kí cii Yesu tien' tibont tà nin u len' tà nno ya tingi nɛ. San ya gbɔnku ya cincinm (1:1-18) u tɔkeh binib ki teh Yesu bugbɛn nɛ yé Uwien ya ñɔbonl. U là te nin Uwien nɛ haali ucincinyo nɛ ki baa' ki lá kɔn' nin binib (1:1-18).

San ya gbɔnku gbiire' ibɔk ile nɛ. Libɔkkpiɛkl ni (1:18-12:50), San lienh Yesu tien' miyɔkm ya bont tà nno bó nɛ. U tien' tù ki tì dukn' bolm milole nɛ. Tu ya bont nɛ wɔngɛh ki teh Yesu yé Uwien ya Bijɛ. Sufmɛ ya cienb tuu ki findeh nin wɔ ki teh u taah u'ba ki kpàandeh Uwien nɛ, ki kɛndeh Saba ya daali ya yiko bo. Yesu tɔke' binib ki ye wɔn nɛ yé tijier tà dienh limiel, ki yé kuwenwenku kùà wɛndeh uɛndun.

Libɔkliel ni (13:1-21:25), San liɛbe' ki ye Yesu nɛ yé usɛn wà unisaal li kpìen wù kí baa Baa Uwien saan, ki liɛbe' ki ye Yesu siere' uɛndun wuu ni ki liɛbe' u' Baa bó (iyul 13-17). Li ya bɔkl ni San lienh bi cuo' Yesu ma bo, ki bun' wɔ tibuur ki ye u kpɛ mikuum, ki kpɛ' wɔ udɔpɔnpɔn ma bo nɛ. U mɛkre' bitenkpiib ni, ki cèrɛ' u'panpaankaab laa' wɔ u fuobe (iyul 18-21).

Yesu Kristo nɛ yé Uwien ya ñɔbonl

¹ Uwien ɲa laan là ñɛn' uɛndun ma nno ki laa' Liñɔbonl te nɛ. Lì là te nin Uwien nɛ, ki yé Uwien. ² Lì là te nin Uwien nɛ micincinm. ³ Uwien là ñɛn' tibont kɛ nin len nɛ. Uwien ɲa ñɛn' bonn niba ɲɔ la te ni' ñɛnm ni. ⁴ Len nɛ yé limiel ya daan. Limiel nno nɛ dienh binib kuwenwenku. ⁵ Kuwenwenku nno wɛndeh licinñunl ni, nɛ licinñunl ɲa fre' ki kpiin' kù.*

⁶ Uwien sɔn' unil uba ní, bi yih wɔ San. ⁷ U baa' wɔ í kun kuwenwenku nno bo imɔn nɛ, ɲɔ wɔn bo binib kɛ í teke kù kí ji. ⁸ Wɔn ɲa yé kuwenwenku nno, ama u baa' wɔ í kun ku'bo imɔn nɛ. ⁹ Kù yé kuwenwenmɔnku kùà baa' uɛndun ni kù í wɛnde binib kɛ nɛ.

¹⁰ Uwien ñɛn' uɛndun nin Liñɔbonl nno nɛ. Lì baa' uɛndun ni ama uɛndun ya nib ɲa bɛnde' lè. ¹¹ Lì baa' li'yaab saan, nɛ li'yaab ɲa teke' lè. ¹² Ama binib bà kɛ teke' lè nno, bi teke' lè ki jin' nɛ, nɛ lè de' bɛ usɛn bɛ í li yé Uwien ya bumu. ¹³ Bi yé Uwien ya bumu ma nno, na yé u maa' bɛ ten unisaal maa' mubumu ma bo nɛ, Uwien nɛ yíe ki cèrɛ' bi yé u'bumu.

¹⁴ Liñɔbonl nno tien' li'ba unisaal, ki baa' ki lá kɔn' ti'ni, ki teh tinimɔnt cɛɛn, ki tɔkeh tigbɛmɔnt baba. Ti laa' u'kpɛke. Ukpɛke wà u' Baa Uwien de' wɔ wù, kime u yé u'bubaabk nɛ. ¹⁵ San kun' u'bo imɔn ki kpaande' ki ye: «N là lienh wɔn bo nɛ ki teh wà li paan n'bo ní nno cɛn' nni, kime u là te ki laa' ba laan maa' nni.»

¹⁶ U'nimɔnt ni nɛ u de' ti'ke bupaabu, ki li liɛbe kí de te bù kí pukn. ¹⁷ Imɔn, Moyis nɛ là de' te *yiko. Tinimɔnt nin tigbɛmɔnt tun wɔn, *Yesu Kristo nɛ baa' nin tù. ¹⁸ Uba ɲa kpele ki laa' Wien. Ama u'Bijɛbaab wà yé Uwien ki te nin Uwien nno nɛ cèrɛ' ti bɛnde' wɔ.

San wà siih binib Uwien ya ñunm ya gɛɛr

(Matie 3:1-12; Mark 1:1-8; Luk 3:1-18)

¹⁹ Sufmɛ ya cienb bà te Yerusalem ni nno sɔn' bitɔtuɔrkaab nin Lefi yaab† San saan, nɛ bi tì niire' wɔ ki ye: «A yé ɲmɛ nɛ?» ²⁰ Nɛ San kun' imɔn ki ye: «Min ɲa yé Uwien ya

* 1:5 Bi li fre' kí lɛbre licinñunl ɲa fre' ki kpiin' kù kí ye licinñunl ɲa teke' kù mɔ. † 1:19 Lefi yaab yé binib bà là toreh bitɔtuɔrkaab Uwien ya duku ni nɛ.

Nigendke Kristo.» ²¹ Ne bi liebe' ki niire' wɔ ki ye: «A nín yé ημε? A yé Eli νε-εε?» Ne u ye: «Ma yé Eli.» Bi tí niire' wɔ ki ye: «A yé *Uwien ya ñɔbonsɔknl wà li baa ní nnɔ νε-εε?» Ne u ye: «Hnhn.» ²² Ne bi tí niire' wɔ ki ye: «A nín yé ημε νε? A bugben tɔke te a yé udaan wà, ηɔ tí bende ti li tí jiin bà sɔn' te ní nnɔ kí ye bà.»

²³ Nen saan ne San jiin' be ki ye: «N yé

wà wuureh kupenpelku ni ki teh:

⟨Tùɔre men kí cubn Yonbdaan ya sɛn,⟩ nnɔ ne.

*Uwien ya ñɔbonsɔknl Esayi là len' nnɔ ne.»

²⁴ Bi sɔn' binib bà San saan nnɔ ya biba là yé *Farisienmbe ne. ²⁵ Bi liebe' ki niire' wɔ ki ye: «Ŋa yé Uwien ya Nigendke Kristo, ka yé Eli, ka yé *Uwien ya ñɔbonsɔknl wà li baa ní nnɔ mɔ la, be nín tien' a siih binib Uwien ya ñunm-i?» ²⁶ Ne u tɔke' be ki ye: «Min taah miñunm ne ki siih binib Uwien ya ñunm. Ama uba te ni'siik ni, na ben wɔ. ²⁷ U pe n'puoli bó ní ne, ama ma kpe ní lore u'taceningben mɔnɔn.»

²⁸ Ni'ke là tien' Betani ya du ni ne, Suden ya kpenpuol bó. San là siih binib Uwien ya ñunm nen saan ne.

Yesu ne yé Uwien ya Pebuk

²⁹ Kutaaku faa', San laa' *Yesu we ní u'saan, ne u ye: «Liike men, Uwien ya *Pebuk kà ñendeh uɣendun ya nib ya biere nnɔ sɔ. ³⁰ N là tɔke' wɔn ya gber ne ki ye uje uba pe n'puoli bó ní ki cen' nni nnɔ, kime u là te ki laa' ba laan maa' nni. ³¹ Min mɔnɔn ŋa là ben udaan wà ne, ama n baa' ki siih binib Uwien ya ñunm ηɔ Israyel yaab ne ní bende wɔ.»

³² Ne San tɔke' binib ki ye: «N laa' *Mifuoñaanm ñen' paaki bó ki jiinh ní, ki naan unenjel, ki lá te u'bo. ³³ Min mɔnɔn ŋa là ben udaan wà ne, ama Uwien wà sɔn' nni ní li siih binib u'ñunm nnɔ, ne tɔke' nni ki ye n li le *Mifuoñaanm jiire' ní ki lá te uje uba bo. Wɔn ne li cère *Mifuoñaanm ní jiire ní binib bo. ³⁴ N laa', ne ki kun' imɔn ki ye wɔn ne yé Uwien ya Bijɛ.»

Bà kpɛ' ki tien' Yesu ya panpaankaab

³⁵ Kutaaku faa', ne San tí te ni'saan nin u'panpaankaab bile. ³⁶ U laa' *Yesu gèbreh, ne u caan' u'bo inun, ki ye: «Liike men, Uwien ya Pebuk sɔ.» ³⁷ San ya panpaankaab bile nnɔ cii' u len' nà, ne ki paan' *Yesu bo. ³⁸ *Yesu jiebe', ki laa' bi pe u'bo, ne u niire' be ki ye: «Ni yé ba?» Ne bi ye: «Rabi, a te le saan-i?» Rabi ya tingi si: Uwɔnwɔknl bii Cenbaa ne. ³⁹ Ne u ye: «Den men, ni li le.» Nì là te kutaajuɔku tikur tunan ya yo ne. Bi paan' u'bo ki tì laa' u te nà saan, ne ki juore' u'saan ki tonde' ni'daali ya wentunl.

⁴⁰ Bijɛb bile bà là cii' San ya lenm ηɔ ki paan' *Yesu bo nnɔ, bi yih uba Andre, u yé Simɔn Pier ya ninje. ⁴¹ U kpɛ' ki jon' ki tì laa' u'ninje Simɔn ne ki tɔke' wɔ ki ye: «Ti laa' Mesi.» Mesi ya tingi si: Uwien ya Nigendke Kristo ne. ⁴² Ne ki taa' wɔ ki baa' *Yesu saan. *Yesu caan' Simɔn bo inun, ki tɔke' wɔ ki ye: «Bi yih ηe Simɔn ne, San ya bijɛ. Bi ji li yih ηe Sefas ne.» Sefas ya tingi si: Litenpenl ne.

⁴³ Kutaaku tí faa' ne *Yesu yé wɔ ní jo Galile ya tinfɛnm bó. U laa' Filip ne ki tɔke' wɔ ki ye: «Paan n'bo ní.» ⁴⁴ Filip nnɔ yé Betsayida ya du yo ne. Andre nin Pier mɔ yé nen bó yaab ne. ⁴⁵ Filip jon' ki tì laa' Natanayel ne ki tɔke' wɔ ki ye: «Ti laa' unil wà Moyis là kele' u'gber Yiko ya gbɔnku ni nnɔ. *Uwien ya ñɔbonsɔknb mɔ là len' u'gber. Wɔn si: Nasaret ya Yesu, Yosef ya bijɛ.» ⁴⁶ Ne Natanayel niire' wɔ ki ye: «Nibonmɔnmɔnn li fre kí ñe ní Nasaret ya du ni-ii?» Ne Filip tɔke' wɔ ki ye: «Den kí tì liike.»

⁴⁷ *Yesu laa' Natanayel we ní u'saan, ne u ye: «Liike men, Israyel ya bol ya nil tenten sɔ, u yé ugbemɔndaan ne.» ⁴⁸ Ne Natanayel niire' wɔ ki ye: «A ben nni le saan-i?» Ne *Yesu ye: «A bi te bukenkenbu ni ma nnɔ n kpɛ' ki laa' ηe ne ki yaan Filip yin' ηe.» ⁴⁹ Ne Natanayel ye: «Cenbaa, a mɔnbe ki yé Uwien ya Bijɛ ne. A yé Israyel ya bercien ne.» ⁵⁰ Ne *Yesu ye: «N tɔke' ηe ki ye n laa' ηe bukenkenbu ni ma nnɔ ne a teke' nni ki jin'. A li le miyɔkm ya bont tà yebe ki cen' nie nɔ.» ⁵¹ Ne ki ye: «N tɔkeh ne imɔn ne, ni li le kutaaku ye, kí le Uwien ya tondb doh kutaaku ki jiinh ní *Unil ya Bijɛ ya yul ya paaki.»

2

Bi tien' upiikuon uba Kana ya du ni

¹ Wienta daali ne bi tien' upiikuon uba Kana ya du ni, Galile ya tinfenm ni. *Yesu ya naa mɔ̀ là te ni'saan. ² Bi là yin' *Yesu nin u'panpaankaab mɔ̀ upiikuon nnɔ̀. ³ Midaam là pɔ̀re', ne *Yesu ya naa tɔ̀ke' wɔ̀ ki ye: «Ba ji ηmɔ̀be daam.» ⁴ Ne *Yesu jiin' wɔ̀ ki ye: «Upii, min nin sin tu le ne? N'yo ηa laan baa'-a!» ⁵ Ne u'naa tɔ̀ke' bitonsɔ̀nb ki ye: «U ye ma la, ní tien nnɔ̀.»

⁶ Tɔ̀, icincencien iluob iba là se ni'saan. Cin ke cin là li fre kí teke ten icuon iniin bii icuon piik nin ile. *Sufmbe là kuonh i ya cin ni ne miñunm ki taah ki sɔ̀kreh bi'ba, ki paakeh iyaajebok ye ma bo. ⁷ *Yesu tɔ̀ke' bitonsɔ̀nb nnɔ̀ ki ye: «Gbien men icin yii nɔ̀ miñunm.» Ne bi gbien' i'ke miɛen. ⁸ Ne u ye: «Kon men kí tì de wà likeh kunacenku ya tòn.» Ne bi kon' ki tì de' wɔ̀, ⁹ ki laa' miñunm nnɔ̀ kpɛnde' midaam ηɔ̀. Ne u wube' ki liike', ka ben m̀ ñen' nà saan. Ama bitonsɔ̀nb bà kon' ki tì de' wɔ̀ nnɔ̀, ben ben. Ne u yin' piice, ¹⁰ ki tɔ̀ke' wɔ̀ ki ye: «Wà ke ye wɔ̀ ní de midaam la, u kpìereh ki dienh mà ηme ne. Binib ñun' ki tì gbo' la, ne u ji dienh mà ηa ηme ki gbien'. Sin s̀en' ma ηme ki tì kende' ne ki yuon' ki de'-a!»

¹¹ Nen ne yé miyɔ̀km ya bonn nà *Yesu cin' ki tien' nè. U là tien' miyɔ̀km ya bonn bugben Kana ni ne, Galile ya tinfenm ni, ki c̀ere' binib laa' u ηmɔ̀be ukpieke ma bo. Ne u'panpaankaab teke' wɔ̀ ki jin'.

¹² Ni ya puoli bó ne wɔ̀n nin u'naa nin u'ninjieb nin u'panpaankaab jire' Kapernawum ya du bó, ki tì tien' ni'bó iwenkàanke.

Yesu ηɔ̀re' ikpenkpend Uwien ya duku ya luo bo

(Matie 21:12-13; Mark 11:15-17; Luk 19:45-46)

¹³ Nì là sien' waamu ne *Sufmbe ya Pak ní jele, ne *Yesu don' Yerusalem bó, ¹⁴ ki tì kɔ̀n' Uwien ya duku* ya luo bo, ki laa' binib te u'bo. Biba kuɔ̀reh inɛ nin ipe nin inenjel, bitɔ̀b kpɛndeh ilike. ¹⁵ Ne u taa' iηmi ki tien' unalebe yaam, ki ηɔ̀re' biwenkuɔ̀rb nnɔ̀ nin bi'pe nin bi'ne nnɔ̀ ke ki ñen' saali, ki kpenkprien' bilikkpendb nnɔ̀ ya like, ki tuture' bi'teb ki gbɔ̀gbɔ̀be'. ¹⁶ Ne ki tɔ̀ke' binenjekuɔ̀rb nnɔ̀ ki ye: «Ñen men ni'ke niɛ saan! Ni la taa n'Baa ya duku kí tien kukpenkpendduku.» ¹⁷ Ne u'panpaankaab tiere' ki ye nì kele' *Uwien ya gbɔ̀nku ni ki ye: «Uwien, n'nun món a'duku ya gber bo c̀een, ne nì sienh n'fèl ni ten umu.»

¹⁸ Ne *Sufmbe ya cienb niire' wɔ̀ ki ye: «A li tien mi le yɔ̀km ya bonn kí wuon te kí ye a ηmɔ̀be usen á tien a teh nà nɔ̀?» ¹⁹ Ne u ye: «We men Uwien ya duku kuu, ηɔ̀ ní taa iwien ita kí liebe kí me kù.» ²⁰ Ne bi ye: «Bi taa' ibin pinan nin iluob ne ki men' Uwien ya duku kuu nɔ̀, ne sin ye a li taa iwien ita kí liebe kí me kù-uu?» ²¹ Ama *Yesu lienh Uwien ya duku kùà bó nnɔ̀, u niireh u'gbenent ne. ²² Uyo wà u m̀ekre' bitenkpiib ni nnɔ̀, ne u'panpaankaab tiere' ki ye u là len' nnɔ̀. Ne ki teke' nà kele' *Uwien ya gbɔ̀nku ni nnɔ̀ nin *Yesu ya lenm ki jin'.

Yesu ben nà te unil ya fèl ni

²³ *Yesu là te Yerusalem ni ne Pak ya nacenku nnɔ̀ ya yo, ki tien' miyɔ̀km ya bont, binib laa', ne bà yebe teke' wɔ̀ ki jin'. ²⁴ Ama wɔ̀n ηa du bi'bo, kime u ben binib ke ya yenmaale. ²⁵ Wa nuunh uba ní tɔ̀ke wɔ̀ unil ya gber. Kime wɔ̀n bugben ben nà te unil ya fèl ni.

3

Yesu nin Nikodem ya gber

¹ Uje uba là te bi yih wɔ̀ Nikodem, u yé *Farisienmbe ya c̀ekl ya nil ne, ki yé Sufmbe ya cienb ya uba. ² U baa' *Yesu saan kuñonku ki tɔ̀ke' wɔ̀ ki ye: «Cenbaa, ti ben ki ye Uwien ne sɔ̀n' ηe ní á lá wɔ̀kn te, kime Uwien ηa te nin nil la, wa ní fre kí tien yɔ̀km ya bont ten a teh ma bo nɔ̀.» ³ Ne *Yesu tɔ̀ke' wɔ̀ ki ye: «N tɔ̀keh ηe imòn ne, ba maa' unil wà ki lere' la* ,

* 2:14 Liike Matie 12:5; Mark 11:11; Luk 2:27. * 3:3 Grɛkmbe ya lenm ya ñobonl là teh kí maa kí lere nnɔ̀ li fre kí ye kí maa paaki bó mɔ̀.

udaan ɲa ń fre kí le Uwien ya bɛl.»⁴ Nɛ Nikodem ye: «Unil tien' ucien la, bi li tien mila kí maa wɔ kí lere? U li fre kí liebe kí kɔ u'naa ya benku ni ɲɔ bɛ ń maa wɔ kí lere-ee?»⁵ Nɛ *Yesu ye: «N tɔkeh ɲɛ imɔ̀n nɛ, ba maa' nil wà miñunm nin *Mifuoñaanm ni la, udaan ɲa ń fre kí kɔ Uwien ya bɛl ni.⁶ Unisaal maa' nà la, nì yé unisaal nɛ. *Mifuoñaanm maa' nà la, nì yé *Mifuoñaanm yaann nɛ.⁷ La cèrè n tɔke' ɲɛ ma ki ye nì kpɛ bɛ ń maa nɛ kí lere nɔ ń cuo ɲɛ miyɔkm.⁸ Mitafaam† joh mì yíe nà bó nɛ, nɛ a ciih mi'waaku bó, ka ben mì ñɛn' nà, ki niireh nin mì joh nà. Unil wà kɛ *Mifuoñaanm maa' wɔ la, u'mɔ yaam te nɔ nɛ.»

⁹ Nɛ Nikodem niire' wɔ ki ye: «Nì li tien mila kí tien-i?»¹⁰ Nɛ *Yesu jiin' wɔ ki ye: «A yé unil wà wɔknh Israyel yaab Uwien ya gber, nɛ ka ben n len' nà nɔ ya tingi-ii?»¹¹ N tɔkeh ɲɛ imɔ̀n nɛ, ti lienh ti ben nà nɛ, ki kundeh imɔ̀n ti'nun laa' nà bo, nɛ na teknh ti'mònkun ki jinh.¹² N tɔkeh nɛ uɲɛndun wuu ni ya gber, nɛ na teknh tù ki jinh. N tɔke' nɛ paaki bó yaar la, ni li tien mila kí teke tù kí ji?¹³ Unil ya Bijɛ wà ñɛn' paaki bó ki jiire' ní ɲa ñí la, uba ɲa don' paaki bó.

¹⁴ «Bi li fin Unil ya Bijɛ paaki bó tɛn Moyis là fin' ma uwe uɔ bo ki caan' kupenpelku ni nɔ nɛ,¹⁵ ɲɔ unil wà kɛ teke' wɔ ki jin' la, wɔ ń le limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm.»¹⁶ Imɔ̀n, Uwien yíe uɲɛndun ya nib ki gbien', nɛ ki taa' u'Bubaabk ki de' ɲɔ wà kɛ teke' wɔ ki jin' la, u la kpo kí juore fɛnm, ama wɔ ń le *limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm.¹⁷ Kimɛ Uwien ɲa sɔn' ní u'Bijɛ uɲɛndun ni wɔ ń lá biin uɲɛndun ya nib, u sɔn' wɔ ní wɔ ń lá ɲmien bɛ nɛ.¹⁸ Wà kɛ teke' wɔ ki jin' la, Uwien ɲa ń biin wɔ. Ama wà kɛ ɲa teke' wɔ ki jin' la, Uwien biin' wɔ ɲɔ, kimɛ wa teke' wɔn Uwien ya Bubaabk ki jin'.¹⁹ Uwien ñiikeh nà bo sɔ ki biindeh binib: kuwenwenku baa' uɲɛndun ni, nɛ binib yíe licinñunl ki cɛn' kuwenwenku, kimɛ bi'tuon bre nɛ.²⁰ Wà kɛ teh nà bre nɛn kuwenwenku nɛ, ka yíe wɔ ń nekɔ kù, kimɛ u jie u'tuonbiere nɔ li ñɛ upaan bo nɛ.²¹ Wà kɛ teh nà mɔn joh kuwenwenku ni nɛ, nɛ binib ń le u'tuon kí bɛnde kí ye u teh Uwien yíe nà nɛ.

San len' Yesu ya gber ma bo

²² Ni ya puoli bó nɛ *Yesu nin u'panpaankaab jon' Sude ya tinfenm ni, ki tì te ní'bó, nɛ u siih binib Uwien ya ñunm.²³ San mɔ là siih binib Uwien ya ñunm, ɛnɔn ya du ni nɛ, kimɛ miñunm là yebe ní'saan. Udu nɔ kpieke Salim ya du nɛ. Binib là bàareh u'saan, nɛ u siih bɛ Uwien ya ñunm.²⁴ U ya yo ki laa' ba laan là cuo' San ki tì pekɔn'.

²⁵ San ya panpaankaab findeh nin Suf uba bi sɔkreh bi'ba ki paakeh iyaajɛbok ye ma bo nɔ bo nɛ.²⁶ San ya panpaankaab baa' ki lá tɔke' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, unil wà là te a'saan Sudeɲa ya kpenpuol bó, a tɔke' binib u'gber nɔ, u'mɔ ji siih binib Uwien ya ñunm nɛ, nɛ binib kɛ ji joh wɔn saan.»²⁷ Nɛ San tɔke' bɛ ki ye: «Nil ɲa ń fre kí li ɲmɔbe niba ɲɔ Wien ɲa de' wɔ nɛ.²⁸ Ninbi bugben yé n'mònkunb ki ye n là len' ki ye min ɲa yé Uwien ya Nigendke *Kristo, ama Uwien sɔn' nni ń liere wɔn nɛ usɛn.²⁹ Uje kuɔndeh upii la, wɔn si upii. Piice ya jɔ wɔn te ugbe nɛ ki cengeh u'jɔ bó. U tì cii' u'jɔ ya niɛke bó uyo wà la, nɛ u'yɛnm ń sɔnge cɛɛn. N'mɔ ɲmɔbe u ya yɛnsɔnge nɛ ki tì gben'.³⁰ Nì kpɛ wɔn *Kristo ya yel ń li tùɔreh ki kpienh, nɛ n'yaal ń li sondeh.»

Unil wà ñɛn' paaki bó ní ya gber

³¹ Wɔn wà ñɛn' paaki bó ní nɔ nɛ cɛn' nà kɛ te. Unil wà ñɛn' uɲɛndun ni yé uɲɛndun ya nil nɛ, ki lienh uɲɛndun ya lenm. Unil wà ñɛn' paaki bó ní nɛ cɛn' nà kɛ te.³² U kundeh imɔ̀n u laa' nà nin u cii' nà bo nɛ. Ama uba mɔnɔn ɲa teke' u'mònkun nɔ.³³ Wà kɛ teke' u'mònkun nɔ la, u tuo' ki ye Uwien yé ugbeɲmɔndaan nɛ.³⁴ Unil wà Uwien sɔn' wɔ ní nɔ lienh wɔn Uwien ya gber nɛ, kimɛ Uwien taa' *u'Fuoñaanm ki de' wɔ ki tì gben' nɛ.³⁵ Uwien Baa yíe u'Bijɛ, nɛ ki taa' nà kɛ te ki ɲukɔn' wɔ.³⁶ Wà teke' Uwien ya Bijɛ ki jin' la, u ɲmɔbe limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm nɛ. Ama wà ɲa tuo' ki teke' Uwien ya Bijɛ ki jin' la, wa ń le limiel nɔ. Uwien ya mutuol li tuu ki te u'bo nɛ.

† 3:8 Grɛkɔmbe ya lenm ya ñɔbonl là teh Mifuoñaanm nɔ li fre kí ye mitafaam mɔ.

4

Yesu nin Samari ya pii uba ya gber

¹*Yesu cii' binib tōke' *Farisienmbe ki ye u teh binib u'panpaankaab ki siih be Uwien ya ñunm ki cen' San. ²Imòñ, *Yesu bugben ña là siih nib Uwien ya ñunm. U'panpaankaab ne là siih be. ³*Yesu cii' bi lieh nnò ma nnò ne u siere' Sude ya tinfenm ni, ki liebeh Galile ya tinfenm bó. ⁴U joh Galile la, u li ñe *Samari ya tinfenm ni ne.

⁵U ti baa' Samari ya du uba ni, bi yih wù Sikar. Sakòb là de' u'bijje Yosef bukpaabu bùa nnò ña fōke nin ni'saan. ⁶Sakòb ya ñunbunl te nen saan ne. *Yesu cuon' ki jii', ne ki kèle' liñunbunl nnò ya ñogbel bo. Nì là tuo kuwensiiku ya yo ne.

⁷Samari ya pii uba baa' wò ñ lun miñunm, ne *Yesu tōke' wò ki ye: «Pu nni miñunm ñ ñu.» ⁸U ya yo ki laa' u'panpaankaab jon' udu ya benku ni be ñ ti de tijier.

⁹Ne upii nnò ye: «Kí ye be bo? Sin Suf mò lá mieh min Samari ya pii miñunm-ii?» U len' nnò, kime Sufmbe ña là nekndeh Samari yaab.

¹⁰Ne *Yesu ye: «A bi ben Uwien ya paabu, ki tí bi ben wà mieh ñe miñunm nò la, sin ne bi li mie wò, ne u bi li de ñe mifuobm ya ñunm.*» ¹¹Ne upii nnò ye: «Cenbaa, ña ñmòbe bonlunkaann, liñunbunl nnò mò ñò, a li le mifuobm ya ñunm nnò le saan-i? ¹²Ti'yaaje Sakòb ne là de' te liñunbunl lie nò. Wòn nin u'bijieb nin u'went ke là ñun' li'ñunm. Sin ne cen' wòn-ii?» ¹³Ne *Yesu tōke' wò ki ye: «Wà ke ñuh mie ya ñunm la, uñuñun li liebeh ki coh wò ne. ¹⁴Ama wà ke li ñu n li de wò miñunm mà nnò, ñuñun ña ji li cuo wò fiebu. N li de wò miñunm mà nnò li te ten liñunbunl ne u'ni, kí li dienw wò limiel là ña ñmòbe gbenm.» ¹⁵Ne upii nnò ye: «Cenbaa, de nni mi ya ñunm, ñuñun ji la cuo nni ñò n ji la bàareh nie saan ki luh.»

¹⁶Ne *Yesu ye: «Jo kí ti yin a'ce kí liebe ní.» ¹⁷Ne u ye: «Ma ñmòbe ce.» Ne *Yesu jiin' wò ki ye: «A ye ña ñmòbe ce ma nò, nì yé imòñ ne. ¹⁸Kime a kun' ticer ki tí dukn' jeb biñun ne. A ji te uje wà saan fenfenno nò ña yé a'ce. A len' ma nò, a tōke' tigbemònt ne.»

¹⁹Ne upii nnò ye: «Cenbaa, n bende' ki ye a yé *Uwien ya ñòbonsòknl ne. ²⁰Tinbi Samari yaab ya yaajeb puke' Uwien lijuòl lie bo ne, ne ninbi *Sufmbe ye bi li pukeh Uwien nà saan si: Yerusalem ni ne.»

²¹Ne *Yesu tōke' wò ki ye: «Upii, teke kí ji kí ye, uyo we ní, nib ña ji lá li pukeh Baa Uwien lijuòl lie bo, ka ji li pukeh wò Yerusalem mò ni. ²²Ninbi Samari yaab pukeh Uwien, ne ka ben wò. Tinbi *Sufmbe wòn, ti ben wò, ne ki pukeh wò. Kime wà li ñmien binib ke ñen' *Sufmbe ni ne. ²³Uyo we ní, ne nì yé fenfenno ne, bipupukmònb li pukeh Baa Uwien bi'fèl ni ne imònmòñ. Kime Uwien nuunh bi ya nib ya bol ne be ñ li pukeh wò.

²⁴Uwien ña ñmòbe gbenent, ba lenh wò. Binib bà ke pukeh wò nnò li pukeh wò bi'fèl ni† ne imònmòñ.» ²⁵Ne upii nnò ye: «N ben ki ye Uwien ya Nigendke, wà bi yih wò *Kristo nnò, li baa ní. U lá baa' la, u li tōke te tibont ke ya tingi.» ²⁶Ne *Yesu ye: «Min wà lieh ñe nò, n yé wòn ne.»

²⁷U ya yo ne u'panpaankaab liebe' ní. Bi laa' wòn nin upii tōkeh tigber ma nnò ne nì cuo' be miyòkm, ama uba ña kaabe' ki niire' wò ki ye: «A yé ba u'saan-i?» Bii «A tōkeh wò be ya gber-i?»

²⁸Nen saan ne upii nnò taa' u'cuòl ki sien', ki jon' udu ya benku ni, ki tí tōke' binib ki ye: ²⁹«Den men kí tí liike uje wà tōke' nni n tien' nà ke nò-a! Wa lii yé Uwien ya Nigendke Kristo-oo?» ³⁰Ne bi ñen' udu ni ki joh *Yesu bó.

³¹Upii nnò liebe' udu bó uyo wà nnò, ne *Yesu ya panpaankaab gbáanh wò ki teh: «Cenbaa, ji tijier.» ³²Ne u tōke' be ki ye: «N ñmòbe tijier tuba ñ ji na ben tù.»

³³Ne u'panpaankaab niireh tób ki teh: «Uba ne nín tuke' tijier kí lá de' wò bii?» ³⁴Ne u tōke' be ki ye: «N'jier si ñ tien wà sòn' nni ní yé nà ne, kí sòn u'tuonl kí tí gben. ³⁵Ninbi pòh mikpenjenm ki teh: «Nì sèn' iñmaale inan ne nè ñ kpaan tikpejier ya taanm.» Ama min tōkeh ne ne: yaare men kí liike, tikpejier ben' ki kpaan' mitaanm ñò. ³⁶Wà taakeh

* ^{4:10} Grɛkmbɛ ya lenm ya ñòbonl là te mifuobm ya ñunm nnò li fre kí ye miñunbungkaam mò. † ^{4:24} Grɛkmbɛ ya lenm ya ñòbonl là teh bi'fèl ni nnò li fre kí ye Mifuoñaanm ya tuòm bo mò.

tikpejier teknh u'paaku ne, ki taakeh ni'ke limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm bo. Nen ne li cère wà buuh nin wà taakeh ke ní li ɲmɔbe uyensonge. ³⁷ Mikpenjenm mà teh: «Uba buuh, ne utɔ taakeh» nnɔ yé imɔn ne. ³⁸ Kimɛ n sɔn' ne ní tì taan tikpejier tà na jènde' tu'bo ne. Biba ne jènde' ki sɔn', ne ninbi jondeh bi'tontonku bo.»

³⁹ Upii nnɔ tɔke' Samari ya tinfenm yaab ki ye *Yesu tɔke' wɔ u tien' nà ke ma nnɔ ne bi teke' *Yesu ki jin' ki yebe, ⁴⁰ ki baa' u'saan, ki gbáan' wɔ ki ye wɔ ń juore bi'saan, ne u tien' nin be iwien ile. ⁴¹ Binib teke' wɔ ki jin' wɔn bugben ya lenm bo ki yebe ki cɛn' bà teke' wɔ ki jin' upii nnɔ ya lenm bo nnɔ. ⁴² Ne bi tɔke' upii nnɔ ki ye: «Na ji yé a ya lenm baba bo ne ti teke' wɔ ki jin'. Tinbi bugben cii' u len' ma bo, ki bende' ki ye u mɔnbe ki yé uɲendun ya ɲmienl ne.»

Yesu cère' utonsɔncien uba ya buk faake'

⁴³ Iwien ile nnɔ gèbre', ne *Yesu ńen' ni'saan ki jon' Galile ya tinfenm ni. ⁴⁴ Wɔn bugben ne là len' ki ye *Uwien ya ńɔbonsɔknl ke ńɔbonsɔknl ya tiema du ni yaab ne ɲa boh wɔ. ⁴⁵ Ama u tì baa' Galile ya tinfenm ni ma nnɔ, bi teke' wɔ kucɛnku mɔnmɔnm ne, kime bi'mɔ là jon' Yerusalem be ní tì jele kunacenu ma nnɔ, bi là laa' u tien' nà ke kunacenu nnɔ ya yo.

⁴⁶ U liebe' ki baa' Kana ya du ni, Galile ya tinfenm ni, u là cère' miñunm kpɛnde' midaam nà saan nnɔ. Gobina ya tonsɔncien uba te Kapernawum ya du ni u'bijɛ bun. ⁴⁷ Utonsɔncien nnɔ cii' *Yesu ńen' Sude ya tinfenm bó ki baa' Galile ya tinfenm ni, ne u baa' ki gbáan' *Yesu ki ye wɔ ń jo u'den, kí cère u'bijɛ ń faake, kime u beh wɔ ń kpo ne. ⁴⁸ Ne *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Na laa' yɔkm ya diɛku nin yɔkm ya bonn la, na li teke nni kí ji-a!» ⁴⁹ Ne utonsɔncien nnɔ tɔke' wɔ ki ye: «Yonbdaan, jo n'den tonm! A taande' la, a li tì baa kí le n'buk nnɔ kpo'-a.» ⁵⁰ Ne *Yesu ye: «Li kunh, a'bijɛ faake'-a.»

Ujɛ nnɔ teke' *Yesu tɔke' wɔ nà nnɔ ki jin', ne ki liebe' ki kùnh. ⁵¹ U kùnh ma nnɔ ne u'tonsɔnb tuobe' wɔ usen ni ki tɔke' wɔ ki ye: «A'bijɛ faake'-a.»

⁵² Ne u niire' be ki ye: «U le yo ba ne u'gbenent tunge'?» Ne bi tɔke' wɔ ki ye: «Wenli kutaajuɔku kukurku kuba ya yo ne u'gbenent wun sɔnge'.» ⁵³ Ne uje nnɔ bende' ki ye u ya yo ne *Yesu wun tɔke' wɔ ki ye u'bijɛ faake' ɲɔ. Nen saan ne wɔn nin u'den yaab ke teke' *Yesu ki jin'.

⁵⁴ Nen ne tien' miyɔkm ya bonlienn nà *Yesu tien' nè uyo wà u ńen' Sude ya tinfenm ni, ki liebe' ní Galile ya tinfenm ni nnɔ.

5

Ujɛ uba ya tɔan nin u'nuɔ faan' Yesu cère' u faake'

¹ Ni ya puoli bó ne Sufmbe ya nacenku kuba te Yerusalem ni, ne *Yesu don' ni'bó. ² Bi là lùke' kujɛbieku kuba Yerusalem ni, kù te bi yih nà saan ipe ya nañɔbu nnɔ. *Sufmbe ya lenm ni, bi yih kujɛbieku nnɔ Betsata ne. Tininbont tunjun là se ki guɔn' kù. ³ Biwienb dɔdɔ tininbont nnɔ ni ki yebe. Biba yé ijùɔn, bitɔb yé idien, bitɔb mɔ ya nuɔ nin bi'taan ke faan'. [Bi'ke là dɔ ki gu uyo wà miñunm li jènge ne. ⁴ Kimɛ uyo uba la, Uwien ya tond uba tì ń jiiire ní ne kí lá kɔ kujɛbieku nnɔ ni, kí kùkùre miñunm. Uyo wà u baa' ki lá kùreh uwien wà kpɛ' ki kɔn' la, u bun iwien yà ke la, u li faake ne.]* ⁵ Ujɛ uba mɔ là te ni'saan ki bun ibin pita nin iniin. ⁶ *Yesu laa' u dɔ, ne u bende' ki ye u bunge' nì wuɔke'-a. Ne u niire' wɔ ki ye: «A yíe á faake-ee?» ⁷ Ne uwien nnɔ jiiin' wɔ ki ye: «Yonbdaan, miñunm lá jèngɛh la, ma ɲmɔbe nil wà li taa nni kí kuɔn mi'ni. N beh ń kɔ la, ne uba ń kpɛ nin nni kí kɔ.» ⁸ Ne *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Fii, kí yuure a'nagenl, kí li cuonh.» ⁹ Ne u faake' i ya tɔan bo, ki yuure' u'nagenl, ki cuonh.

Ni'daali là yé *Saba ya daali ne. ¹⁰ Nen bo ne *Sufmbe ya ciɛnb tɔke' uje wà faake' nnɔ ki ye: «Dinnɔ yé *Saba ya daali ne, ɲa ɲmɔbe sen a yuure' a'nagenl kí tuke.» ¹¹ Ne u tɔke' be ki ye: «Ujɛ wà cère' n faake' nnɔ, wɔn ne ye ń yuure n'nagenl kí li cuonh.» ¹² Ne bi niire' wɔ ki ye: «U le daan ne ye á yuure a'nagenl kí li cuonh-i?»

* ^{5:4} Bi kpɛ' ki kele' tigbont tà nnɔ ya tuba ni migbiirm 5:3b-4 ɲa te tu'ni.

¹³ Nε uje wà faake' nnò òa bende' unil wà nε, kime linigol là te ni'saan ma nnò wa bende' *Yesu taa' nà bó.

¹⁴ Uyo uba nε *Yesu lá laa' wò Uwien ya duku ya luo bo, nε ki tòke' wò ki ye: «Liike, fεnfennò a faake'-a! A la ji ní tien biere òa ijend yà cεn' yie nò la tu ηε.» ¹⁵ Nε uje nnò jon' ki tì tòke' *Sufmbe ya cienb ki ye *Yesu nε cère' u faake'. ¹⁶ Nεn bo nε Sufmbe ya cienb cin' ki kònñ nin Yesu, kime u cère' unil faake' *Saba ya daali. ¹⁷ Ama *Yesu tòke' bε ki ye: «N'Baa sònñ itùon nε haali nin fεnfennò, nε n'mò sònñ.» ¹⁸ *Yesu len' nnò ma nnò nε Sufmbe ya cienb tùoreh ki nuunh bε ní ku wò. Na yé u saa' *Saba ya daali ya kuol baba nε bi nuunh bε ní ku wò, kime u yin' Uwien wòn bugben ya Baa ma nnò u taa' u'ba ki kpaan' Uwien nε.

Uwien de' u'Biε mituòm

¹⁹ Nεn saan nε *Yesu liebe' ki tòke' bε ki ye: «N tòkeh nε imòn nε, Uwien ya Biε òa ní fre kí tien niba u'ba bo. U laa' u'Baa teh nà nnò, u'mò teh nεn nε. U'Baa teh nà nnò, u'mò teh nεn nε, ²⁰ kime Baa yie u'Biε, nε ki wuòn' wò u teh nà kε. U li wuòn wò itùon yà cεn' yie nò, òa nε ní tùore kí cuo nε miyòkm. ²¹ Uwien Baa mεkreh bitenkpiib, ki cèreh bi fuobe ma nnò, nnò nε u'Biε mò li cère u yie bà nnò ní li fuobe. ²² Uwien Baa òa buh nil uba buur, u cèbe' u'Biε nε tibuur kε, ²³ òa binib kε ní kpieke u'Biε ten bi kpiekreh u'Baa ma bo. Unil wà kε òa kpieke' Uwien ya Biε la, wa kpieke' u'Baa wà sòn' wò ní nnò mò nε.

²⁴ «N tòkeh nε imòn nε, unil wà kε cii' n'gber, ki teke' wà sòn' nni ní ki jin' la, u laa' limiel là òa òmòbe gbenm nε. Uwien òa ní biin udaan. U ñen' mikuum ni nε, ki kòn' mifuobm ni. ²⁵ N tòkeh nε imòn nε, uyo we ní, nε nì yé fεnfennò nε, bitenkpiib li cii Uwien ya Biε ya nieke bó. Bà li cii nnò li lε limiel. ²⁶ Baa yé limiel ya daan ma nnò nε ki cère' u'Biε mò yé limiel ya daan, ²⁷ ki de' wò ufaa wò ní bu binib tibuur, kime u yé Unil ya Biε nε. ²⁸ La cère men nie kε ní cuo nε miyòkm. Uyo we ní, binib bà kε te ikul ni nnò li cii u'nieke bó, ²⁹ kí ñε ní. Bà sòn' lituonmòmòmnl nnò li mεkre kí lε limiel, nε bà sòn' itùonbiere nnò mò li mεkre òa Uwien ní bu bε tibuur.»

Nà wòngεh ki teh Yesu mòmbe ki ñen' ní u'Baa Uwien saan

³⁰ «Ma ní fre kí tien niba n'ba bo. N buh binib tibuur n'Baa ye ma bo nε. N'buur cuube nε, kime ma nuunh n yie nà, n nuunh wà sòn' nni ní nnò yie nà nε. ³¹ N kundeh n'ba bo imòn la, na ní tuo n'mònkun nnò. ³² Uba nε kundeh n'bo imòn, nε n ben ki ye u lienh n'bo nà nnò, yé imòn nε. ³³ Ninbi bugben là sòn' ni'tondb San saan, nε u tì len' n'bo tigbemònt. ³⁴ Na yé n nuunh unil ya mònkun nε cère' n tiere' nε San ya gber. N lienh nnò òa ní òmère nε. ³⁵ San là te ten lifrl là bi sε' lè li wendeh nε. Ninbi bugben là tuo' ki pokn' u'wenwenku ni uyo uba. ³⁶ Ama niba kundeh n'bo imòn, ki cεn' San ya mònkun. Nεn si: n'Baa de' nni itùon yà nnò n sònñ yεn nε, nε n li sòn yè kí tì gben nε. Itùon bugben nε wòngεh ki teh n'Baa nε sòn' nni ní. ³⁷ N'Baa wà sòn' nni ní nnò, wòn bugben kundeh n'bo imòn nε. Ama na cii' u'nieke bó, ka laa' wò mò. ³⁸ U'gber òa te ní fèl ni, kime na teke' u sòn' wà ní nnò ki jin'. ³⁹ Nì tùoreh ki fiinh *Uwien ya gbònku, ki maaleh ki teh, ni li lε kun ni nε limiel là òa òmòbe gbenm. Kugbònku nnò nε kundeh n'bo imòn. ⁴⁰ Nε na yie ní baa n'saan kí lε limiel nnò.

⁴¹ «Na yé n nuunh ukpieke binib saan nε. ⁴² Ama n ben nε, ninbi òa òmòbe Wien ya yiem ní fèl ni. ⁴³ Min baa' n'Baa ya yel bo nε, nε na teke' nni. Ama unil baa' wòn bugben ya yel bo la, ni teknh wò nε. ⁴⁴ Ni yie ní li kpiekreh tób nε, ka nuunh kpieke wà ñeh ní Uwien baba saan nnò. Nεn bo, ni li tien mila kí teke nni kí ji? ⁴⁵ Ni la maaleh ki teh min nε li biin nε n'Baa saan. Ni du Moyis wà bo nnò, wòn nε li biin nε. ⁴⁶ Ni bi teke' Moyis ki jin' la, ni bi li teke n'mò kí ji nε, kime Moyis là kele' n ya gber nε. ⁴⁷ Na teke' Moyis kele' nà nnò ki jin' ma nnò, ni li tien mila kí teke n'gber kí ji?»

6

*Yesu jin' linigocienl liba
(Matie 14:13-21; Mark 6:30-44; Luk 9:10-17)*

¹ Ni ya puoli bó nɛ *Yesu puore' Galile ya ñunciɛnm mà bi liɛbe' ki yih mè Tiberiyad ya ñunciɛnm nno. ² Binib laa' u teh miyɔkm ya bont, ki cèreh biwienb faakreh ma nno nɛ bi pɛ u'bo ki yebe. ³ Nɛ *Yesu nin u'panpaankaab don' lijuɔl ki tì kèle'. ⁴ Nì là sien' waamu nɛ *Sufmɛ ya Pak ñ jele. ⁵ *Yesu yaare' ki laa' binib we ní u'saan ligol, nɛ u niire' Filip ki ye: «Ti li de tijier lɛ saan ɲɔ binib biɛ ñ ji?» ⁶ Wɔn bugben là ben u li tien ma bo, nɛ ki niire' Filip ɲɔ wɔ ñ cii u li len kí ye bà. ⁷ Nɛ Filip jiin' wɔ ki ye: «Ti taa' iwien kobiile ya tuonl ya paaku mɔnɔn ki de' tijier la, ta ñ baa unil kɛ ñ lɛ finfiimu kí ji.»

⁸ Nɛ u'panpaankaab ya uba, bi yih wà Andre u yé Simɔn Pier ya ninje nno tɔke' *Yesu ki ye: ⁹ «Kibujɛbuk kiba te niɛ saan ki ɲmɔbe kpɔnɔ uɲun nin mujɛnwawaamu mule ama binib biɛ yebe ki kpɛ ma nɔ, nì li tien bɛ ba?»

¹⁰ Nɛ *Yesu tɔke' bɛ ki ye: «Cère men binib nno kɛ ñ kèle.» Timɔsɔngt là yebe ni'saan, nɛ bi kèle' tu'bo. Bijɛb là li baa tɛn itur iɲun. ¹¹ *Yesu yuure' kpɔnɔ nno, ki faare' Uwien, ki gbiire' binib nno, nɛ ki tien' nno mujɛnwawaamu nno mɔ. U là de' bi'kɛ bi yé ma bo nɛ. ¹² Bi'kɛ ɲmɔn' ki gbo', nɛ u tɔke' u'panpaankaab ki ye bɛ ñ tanaan tijɛnjɛt tà sien' nno ɲɔ niba la ñɛnde. ¹³ Bi tanaan' binib nno ɲmɔn' kpɔnɔ uɲun nno ki gbo' tijɛnjɛt tà sien nno, ki gbien' ikpɛncub piik nin ile.

¹⁴ Binib nno laa' *Yesu tien' miyɔkm ya bonn nno ma nno nɛ ki ye: «Ujɛ wuɔ mɔnbe ki yé *Uwien ya ñɔbonsɔknl wà li baa uɲɛndun wuu ni nno nɛ.» ¹⁵ *Yesu bɛnde' ki ye bi nuunh bɛ ñ cuo wɔ kí tien bi'ber, nɛ ki siere' bi'saan, ki liɛbe' ki don' lijuɔl u'baba.

Yesu cuonh miñunm bo
(Matie 14:22-33; Mark 6:45-52)

¹⁶ Kutaajuɔku juɔre' ma nno nɛ u'panpaankaab bure' miñunciɛnm bó, ¹⁷ ki tì kɔn' buñɛrbu, ki joh miñunciɛnm ya kpenpuol, Kapɛrnawum ya du bó. Nì biire' ki laa' *Yesu ɲa laan baa' bi'saan. ¹⁸ Kutafaaku fii' ki joh ki gbiekeh, nɛ iñungbegbel fih. ¹⁹ Bi kùre' buñɛrbu ki baa' kɔnsini uɲun bii uluob, nɛ ki laa' *Yesu cuonh miñunm bo ki nekndeh buñɛrbu nno, nɛ bujɛwaanbu cuo' bɛ. ²⁰ Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Min nɛ. La sɛn mɛn jɛwaanbu.» ²¹ U len' nno ma nno bi'yɛnm sɔngɛ nɛ bi taa' wɔ buñɛrbu nno ni. Nɛ i ya tɔan bo bi pɔk ki baa' ugbe, bi li ñɛ nà saan buñɛrbu ni.

Linigol nuunh Yesu

²² Kutaaku faa', nɛ linigol là juore' miñunciɛnm ya gbaatɔl nno tiere' ki ye buñɛrbu buba nɛ wun te ni'saan, ki bɛnde' ki ye bù wun fii' uyo wà nno, *Yesu ɲa kɔn' bù, u'panpaankaab baba nɛ wun kɔn' bù ki bure'. ²³ Ama iñɛrtɔ ñɛn' Tiberiyad ya du bó ní ki baa' nà saan Yonbdaan wun taa' kpɔnɔ ki faare' Uwien, ki de' binib bi ɲmɔn' nno. ²⁴ Linigol nno laa' *Yesu nin u'panpaankaab ɲa ji te ni'saan ma nno nɛ bi kɔn' iñɛrde nno, ki joh miñunciɛnm ya kpenpuol, Kapɛrnawum ya du bó, bɛ ñ tì nuun wɔ.

Yesu nɛ yé limiɛl ya jier

²⁵ Bi tì laa' wɔ miñunciɛnm ya kpenpuol, nɛ ki niire' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, a baa' niɛ saan u lɛ yo ba?» ²⁶ Nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, ni jin' tijier ki gbo' ma nno, nɛn bo nɛ ni nuunh nni, na yé ni bɛnde' miyɔkm ya bont nno ya tingi nɛ ki nuunh nni. ²⁷ La sɔnh mɛn ki nuunh tijier tà saah. Ama li sɔnh mɛn ki nuunh tijier tà diɛnh nɛ limiɛl là ɲa ɲmɔbe gbenm. Unil ya Bijɛ nɛ li de nɛ tijier bugben, kime Baa Uwien bugben wuɔn' ki ye u de' wɔn nɛ u'tuɔm.»

²⁸ Nɛ bi niire' wɔ ki ye: «Ti li tien mila kí sɔn Uwien yé itùon yà?» ²⁹ Nɛ *Yesu ye: «Uwien yé lituonl là si: ní teke min wà u sɔn' nni ní nno nɛ kí ji.» ³⁰ Nɛ bi ye: «A li tien mi lɛ yɔkm ya bonn tí lɛ ɲɔ kí teke ɲɛ kí ji? A li sɔn ba? ³¹ Ti'yaajɛb là jin' tijier tà bi yih tù *mann nno kupɛnpɛlku ni. Nì kɛle' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «U de' bɛ tijier tà ñɛn' paaki bó ní bɛ ñ ji.» ³² Nɛ *Yesu ye: «N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, na yé Moyis nɛ là de' nɛ tijier tà ñɛn' paaki bó ní nno. Ama n'Baa nɛ diɛnh nɛ tijiɛmɔnt tà ñɛh paaki bó ní. ³³ Kime tijier tà Uwien diɛnh nɛ tù nno, tun nɛ ñɛh paaki bó ní ki diɛnh uɲɛndun ya nib limiɛl.» ³⁴ Nɛ bi ye: «Yonbdaan, li diɛnh tɛ tu ya jier uyo kɛ.» ³⁵ Nɛ u ye: «Min nɛ yé limiɛl ya jier. Wà kɛ baa' n'saan la, kònm ɲa ji li cuo wɔ. Wà kɛ teke' nni ki jin' la, ñuñun ɲa ji li cuo wɔ.»

³⁶ N kpie' ki tōke' ne ηο: ni laa' nni, ama na nín teke' nni ki jin'. ³⁷ Binib bà ke n'Baa taah be ki dienh nni li baa n'saan. Wà ke baa' n'saan la, ma ní wie wə. ³⁸ Kime n ñen' paaki bó ní ní lá tien wà sən' nni ní yíe nà ne, ma baa' ní tien n'bugben yíe nà. ³⁹ Wà sən' nni ní yíe nà si: u de' nni binib bà ke nno, n la cère bi'ni uba ní bole, ama ní mēkre bi'ke uwenfərke ya daali*. ⁴⁰ Kime n'Baa yíe nà si: «Binib bà ke laa' min u'Bije ki teke' nni ki jin' nno ní le limiel là ηa ηmabe gbenm ne. Ne n li mēkre be uwenfərke ya daali.»

⁴¹ U ya yo ne Sufmbe ya cienb bunbeh u'bo, kime u len' ki ye: «Min ne yé tijier tà ñen' paaki bó ní.» ⁴² Ne ki tōkeh tōb ki teh: «Uje wuə Yosef ya bije *Yesu ηa ñí-ii? Ti ben u'naa nin u'baa-a! Be tien' u len' ki ye u ñen' paaki bó ní?»

⁴³ Ne *Yesu liebe' ki tōke' be ki ye: «La bunbeh men tōb saan. ⁴⁴ N'Baa wà sən' nni ní nno ηa dēre' nil, ki baa' n'saan la, nil ηa ní fre kí baa n'saan. Unil wà ke baa' n'saan la, n li mēkre udaan uwenfərke ya daali. ⁴⁵ Uwien ya ñəbonsəknb là kele' ki ye: «Uwien li wəkn bi'ke miwəknm.» Unil wà ke cii' n'Baa len' nà miwəknm nno ni, ki teke' nè la, udaan li baa n'saan. ⁴⁶ Uba ηa laa' Baa Uwien, wà ñen' ní u'saan nno baba ne laa' wə. ⁴⁷ N tōkeh ne imən ne, unil wà teke' nni ki jin' la, u ηmabe limiel là ηa ηmabe gbenm ne. ⁴⁸ Min ne yé limiel ya jier. ⁴⁹ Ni'yaajeb là jin' tijier tà bi yih tù *mann nno kupenpelku ni. Nin nen ke ηə bi kpo'. ⁵⁰ Ama tijier tà ñen' paaki bó ní nno, unil jin' tun la, wa ní kpo. ⁵¹ Min ne yé tijier tà ñen' paaki bó ní ki dienh binib limiel. Unil jin' tu ya jier la, u li fuobe ne uyo ke. N'gbenent ne yé tijier tà n li de tù uηendun ya nib ηə be ní le limiel.» ⁵² Nen bo ne *Sufmbe findeh bi'ηmiel ni ki teh: «Uje wuə li tien mila kí de' te u'gbenent tí ηmən-i?»

⁵³ Ne *Yesu ye: «N tōkeh ne imən ne, na ηmən Unil ya Bije ya gbenent, ka ñuh u'səm la, miel ηa te ní ni. ⁵⁴ Unil wà ηmən n'gbenent ki ñuh n'səm la, limiel là ηa ηmabe gbenm te u'ni, ne n li mēkre wə uwenfərke ya daali. ⁵⁵ Kime n'gbenent yé tijiemənt ne, ne n'səm yé midemənm. ⁵⁶ Unil wà ηmən n'gbenent ki ñuh n'səm la, u te nin nni, ne n'mə te nin wə. ⁵⁷ N'Baa yé limiel ya daan ne ki sən' nni ní, wən bo ne n fuobe. Nno ne unil ηmən n'gbenent la, min bo ne u'mə li fuobe. ⁵⁸ Tijier tà ñen' paaki bó ní te nno ne. Ta te ten ni'yaajeb là jin' tà nno. Ben kpo'-a. Ama unil jin' tu ya jier la, u li fuobe ne uyo ke.» ⁵⁹ *Yesu là wəknh *Sufmbe ya taanl ya duku kua te Kapernawum ni nno ne ki len' nen ke.

Yesu ya panpaankaab biba siere' u'saan

⁶⁰ U'panpaankaab cii' nno ma nno ne bi'ni bà yebe ye: «Tigber tuu faa ne. ηme li fre kí cenge tù?»

⁶¹ U bende' u'yenm ni ki ye bi bunbeh tigber nno bo, ne ki niire' be ki ye: «Nì saa' ni'yenm ne-εε? ⁶² Ni nín ji bi laa' Unil ya Bije liebe' ki doh paaki bó u là te nà saan ne le? ⁶³ *Mifuoñaanm ne dienh limiel. Unisaal baba ηa ní fre kí tien bonn. Tigber tà n tōke' ne nò ñen' *Mifuoñaanm saan ne ki dienh limiel. ⁶⁴ Ama ni'ni biba ηa teke' ki jin'.» Kime *Yesu là ben haali micincinm bà ηa teke' wə ki jin', ki ben wà lá li kuəre wə mə. ⁶⁵ Ne u tí ye: «Nen bo ne n tōke' ne ki ye n'Baa ηa cèbe' wà la, wa ní fre kí baa n'saan.»

⁶⁶ Kí ñe u ya yo ne u'panpaankaab ni bà yebe siere' u'saan ka ji tōkeh nin wə. ⁶⁷ Ne u niire' piik nin bile nno ki ye: «Ni'mə yíe ní siere bi?» ⁶⁸ Ne Simən Pier jii' wə ki ye: «Yonbdaan, ti siere' la, ti li jo ηme saan-i? Sin ne ηmabe limiel là ηa ηmabe gbenm ya gber. ⁶⁹ Ti teke' ki jin', ki ben ki ye sin ne yé Uwien ya Niñaan.»

⁷⁰ Ne u tōke' be ki ye: «Min ne ηa gènde' ne piik nin bile-ee? Ama ni'ni uba yé usenpol ne.» ⁷¹ *Yesu len' nno ma nno, u niireh Simən Iskariyot ya bije Sudas ne. Nin Sudas mə yé u'panpaankaab piik nin bile nno ya uba ma ke nno, wən ne lá li kuəre wə.

7

Yesu ya ninjieb ηa teke' wə ki jin'

¹ Ni ya puoli bó ne *Yesu cuonh Galile ya tinfenm ni, ka yíe wə ní jo Sude ya tinfenm ni, kime Sufmbe ya cienb bà te ni'bó nno nuunh be ní ku wə ne. ² Tə, nì là sien' waamu ne *Sufmbe ní jele kunacenkua kua bi yih kù Ininbon ya nacenku nno. ³ Ne u'ninjieb tōke'

* 6:39 Uwenfərke ya daali yé lidaali là Uwien li bu binib ke tibuur nno ne.

wə ki ye: «Siere niε saan, kí li joh Sude ya tinfenm bó ɲə a'panpaankaab mə́ n̄ tì lε a teh miyəkɲm ya bont tà. ⁴ Unil yé u'yel n̄ fii la, wa buəh u sən̄h nà. A teh miyəkɲm ya bont tà n̄nə, cère binib kε n̄ lε a teh nà.» ⁵ Kime ben u'ninjieɓ mənən ɲa là teke' wə ki jin'.

⁶ Nε *Yesu təkε' bε ki ye: «N'yo ɲa laan baa'. Ninbi wən uyo kε mən ni'bo nε. ⁷ Uɲendun ya nib ɲa n̄ fre kí li nen ninbi. Bi nen min nε, kime n lienh ki teh bi'tuon bre nε. ⁸ Ninbi li joh mən kunacenku n̄nə. Min ɲa n̄ jo, kime n'yo ɲa laan baa'.» ⁹ U là təkε' bε n̄nə nε ki juore' Galile ya tinfenm ni.

Yesu jon' Ininbon ya nacenku ya jelm

¹⁰ *Yesu ya ninjieɓ bure' kunacenku n̄nə ma n̄nə nε u'mə ləkɲe' ki paan'. ¹¹ *Sufmbe ya cienb nuunh wə kunacenku n̄nə ni, nε ki niireh ki teh: «U te lε sə?»

¹² Nε linigol n̄nə bunbeh ki təkεh təɓ u'gber. Biba teh u yé unimən, nε bitəɓ teh wa yé nimən, u tulndeh binib nε. ¹³ Ama uba ɲa len' u'gber paan bo, kime bi fenge *Sufmbe ya cienb nε.

¹⁴ Bi jele' kunacenku ki tì gbiire' siik ni uyo wà n̄nə, nε *Yesu jon' Uwien ya duku bó, ki tì wəknh binib Uwien ya gber. ¹⁵ Nì cuo' *Sufmbe miyəkɲm, nε bi len' ki ye: «Uje wuə ɲa benge' gbənku-a! U tien' mila ki ben kugbənku miε ya benm-i?» ¹⁶ Nε u təkε' bε ki ye: «N wəknh binib nà nə, na yé min bugben ya wəknh. Nì yé wà sən' nni ní n̄nə ya wəknh nε. ¹⁷ Unil yé wə n̄ tien Uwien yé nà la, u li bende n wəknh binib nà nə, nì yé Uwien ya wəknh nε bii n lienh min bugben ya yel bo nε. ¹⁸ Unil wà lienh wən bugben ya yel bo la, u nuunh u'tiema kpieke nε. Unil wà nuunh wà sən' wə ya kpieke la, wən nε yé ugbeməndaan, ka ɲməbe tonnenku. ¹⁹ Moyis nε ɲa là de' nε *yiko-oo? Nin nen kε ni'ni uba ɲa pε yiko n̄nə bo. Bε tien' ni nuunh ní ku nni?»

²⁰ Nε linigol n̄nə təkε' wə ki ye: «Usenpol nε ɲaake ɲe! ɲme nuunh wə n̄ ku ɲe?» ²¹ Nε u ye: «N tien' miyəkɲm ya bonn niba kpein nε *Saba ya daali, nε nì cuo' ni'kε miyəkɲm. ²² Moyis là ye ní li jeh ipun. Upunjie ɲa ñen' Moyis saan, u ñen' ni'yaajekpiekb saan nε. Nen bo nε *Saba ya daali mənən, kibuk kà kpaan' ní jie ki'punl la, ni jeh kè nε. ²³ Ni jeh ipun *Saba ya daali ɲə ni la saa Moyis ya yiko nε. Nε min cère' uwien ya gbenent kε faake' *Saba ya daali, nε ni'benku ni ben' n'bo-oo? ²⁴ La likeh mən nib ya nun bó ki buh bε buur. Cère mən ni'buur n̄ li cuube.»

Binib nuunh bε n̄ bende Yesu yé udaan wà

²⁵ Yerusalem yaab biba lienh ki teh: «Uje wà bi nuunh bε n̄ ku wə n̄nə ɲa sə-ə? ²⁶ Wən nε lienh binib ya nun bó ba teh wə niba n̄! Bii ti'cienb mənbe ki bende' ki ye u yé Uwien ya Nigendke Kristo nε? ²⁷ *Kristo lá baa' la, uba ɲa n̄ bende u ñen' nà saan. Ama uje wuə wən ti'kε ben u ñen' nà saan.»

²⁸ *Yesu te Uwien ya duku ya luo bo, ki wəknh binib, nε ki len' ufaa bo ki ye: «Ni mənbe ki ben nni ki ben n ñen' nà saan-a! Nin nen kε ɲə ma baa' n'ba ya baam. Wà sən' nni ní n̄nə yé ugbeməndaan nε. Ama ninbi ɲa ben wə. ²⁹ Min wən, n ben wə, kime n ñen' wən saan nε, nε wən nε sən' nni ní.»

³⁰ Nen saan nε bi nuunh bε n̄ cuo wə. Ama uba ɲa tien' wə niba, kime u'yo ɲa laan là baa'. ³¹ Linigol n̄nə ni binib bà yebe nε teke' wə ki jin', nε ki len' ki ye: «Uwien ya Nigendke Kristo lá baa' la, u li tien miyəkɲm ya bont kí cən uje wuə tien' ma bo nə-ə?»

Farisienmbe nin bitətuərcienb nuunh bε n̄ cuo Yesu

³² *Farisienmbe cii' linigol n̄nə bunbeh *Yesu bo nà kε n̄nə, nε ben nin bitətuərcienb sən' biguguurb bε n̄ tì cuo wə ní. ³³ Nε *Yesu təkε' linigol n̄nə ki ye: «Ma ji li wuəke ni'saan, n li liebe wà sən' nni ní n̄nə bó. ³⁴ Ni lá li nuun nni ka n̄ lε nni, kime na n̄ fre kí jo n tì li te nà saan n̄nə.»

³⁵ Nε *Sufmbe niireh təɓ ki teh: «U li jo lε saan nε ta n̄ lε wə? U li jo Grəkmbε ya tinfenm mà *Sufmbe yere' ki te mi'ni n̄nə nε kí tì n̄ li wəknh Grəkmbε-εε? ³⁶ U len' ki ye ti li nuun wə, ka n̄ lε wə, ka n̄ fre kí jo u tì li te nà saan n̄nə. U'lenm miε nə ya tingi si ba?»

Miñunm mà dienh limiel ya gber

³⁷ Kunacunku nnɔ ya tontonddaali là yé uwengbenge nɛ. Nɛn daali nɛ *Yesu sere' ki len' ufaa bo ki ye: «Uñuñun ñmɔbe wà la, wɔ ñ den n'saan kí ñu. ³⁸ Unil wà teke' nni ki jin' la, miñunm mà dienh limiel li puube u'fɛl ni ten likpenl nɛ. Nì kele' nnɔ nɛ *Uwien ya gbɔnku ni.» ³⁹ U len' nnɔ ma nnɔ, u niireh *Mifuoñaanm mà Uwien lá li de mè binib bà teke' wɔ ki jin' nnɔ nɛ. U ya yo ki laa' *Mifuoñaanm ña laan là jii're' ní, kime Uwien ña laan là kpieke' Yesu.

Yesu bo, binib ña len' ki cii' tɔb bó

⁴⁰ Linigol nnɔ cii' *Yesu len' nà nnɔ nɛ biba len' ki ye: «Uje wuɔ mɔnbe ki yé *Uwien ya ñɔbonsɔknl wà li baa ní nnɔ nɛ.» ⁴¹ Bitɔb ye: «U yé Uwien ya Nigendke Kristo nɛ.» Nɛ bitɔb mɔ ye: «Kristo li fre kí li yé Galile ya nil-ii? ⁴² Na kele' Uwien ya gbɔnku ni ki ye u li yé ti'yaaje *Dafid ya yaabil, kí li yé *Dafid ya du Betelem ya nil nɛ-ɛɛ?» ⁴³ Nnɔ nɛ Yesu bo, linigol nnɔ ña len' ki cii' tɔb bó, nɛ ki gbiire' icɛk ile. ⁴⁴ Bi'ni biba là nuunh be ñ cuo wɔ ufaa bo nɛ, ama uba ña tien' wɔ niba.

⁴⁵ Biguguurb bà bitɔtuɔrcienb nin *Farisienmbe sɔn' be be ñ tì cuo *Yesu nnɔ liebe' bi'saan, nɛ bi niire' be ki ye: «Be tien' na cuo' wɔ ní?» ⁴⁶ Nɛ bi ye: «Nil uba ña laan len' ten u ya jɛ.» ⁴⁷ Nɛ *Farisienmbe nnɔ ye: «Ninbi mɔ cère' u tuln' nɛ nɛ-ɛɛ? ⁴⁸ Bicienb nin tinbi *Farisienmbe ni, unil te ki teke' wɔ ki jin'-ii? ⁴⁹ Linigol là teke' wɔ ki jin' nnɔ ña ben *yiko ya gber nɛ. Bi yé binib bà Uwien wie' be miñuun nɛ.»

⁵⁰ Nikodem, *Farisienmbe ya uba, wà là jon' *Yesu saan uyo uba nnɔ niire' be ki ye: ⁵¹ «Ti'yiko bo, ti li fre kí biin unil, ka kpie' ki bun' wɔ tibuur ki bende' u tien' nà-aa?» ⁵² Nɛ bi ye: «Sin, a'mɔ yé Galile yɔ nɛ-ɛɛ? Tùɔre kí fiin *Uwien ya gbɔnku kí liike, a li le Galile ya nil uba mɔnɔn ña laan ñen' *Wien ya ñɔbonsɔknl?»

Upiinañmaa uba ya gber

⁵³ [Nɛ bi'ke kùn'.

8

¹ *Yesu don' lijuɔl liba bo, bi yih lè Olifi ya siin ya juɔl. ² Nì faa' kutenñesɔnsɔnku, nɛ u liebe' Uwien ya duku bó. Binib taan' u'saan ki yebe, nɛ u kèle' ki wɔknh be Uwien ya gber. ³ Nɛn saan nɛ *Yiko ya wɔnwɔknb nin *Farisienmbe tuke' ní upii uba bi pìln' wɔn nin uje, ki lá sien' linigol nnɔ ya nun bó, ⁴ nɛ ki tɔke' *Yesu ki ye: «Cɛnbaa, upii wuɔ nɔ, bi pìln' wɔn nin jɛ nɛ. ⁵ Moyis ya yiko ni, nì yé liwɔbl nɛ be ñ li yèkreh iten kí kuuleh ni ya piibol. Tɔ, sin ye ba?» ⁶ Bi là len' nnɔ ñɔ be ñ dele *Yesu kudiɛku nɛ, kí le bi li dule nà bo kí biin wɔ. Nɛ *Yesu gòn' ki ñmɔbe u'nɔbil ki dengeh tingi ni.

⁷ Bi ñaake ki niireh wɔ ma nnɔ nɛ u yaare' ki tɔke' be ki ye: «Ní'ni wà ña laan tien' biere la, wɔn ñ kpie kí wie wɔ litenl,» ⁸ ki liebe' ki gòn' ki ñmɔbe u'nɔbil ki dengeh tingi ni. ⁹ Bi cii' u len' nnɔ ma nnɔ nɛ bi'ke siereh uba uba, ki cin' bicienb ki tì fɔre' biwaab, ki tì dàan' *Yesu nin upii nnɔ, u se *Yesu ya nun bó. ¹⁰ Nɛ *Yesu yaare' ki niire' wɔ ki ye: «Upii, bi te le saan-i? Uba ña biin' ñɛ-a?» ¹¹ Nɛ u ye: «Yonbdaan, uba ña biin' nni.» Nɛ *Yesu ye: «N'mɔ ña ñ biin ñɛ. Li joh, ki la ji ñ li teh biere.»*

Yesu nɛ yé uñendun ya wenwenku

¹² *Yesu tí tɔke' linigol ki ye: «Min nɛ yé uñendun ya wenwenku. Unil wà ke pe n'bo la, wa ñ li cuonh cinñunl ni, ama u li le kuwenwenku kùà dienh limiel.

¹³ «U len' nnɔ ma nnɔ nɛ *Farisienmbe tɔke' wɔ ki ye: «A kundeh a'ba bo nɛ imɔn. A'mònkun nnɔ ña yé mɔn.» »

¹⁴ Nɛ u tɔke' be ki ye: «N kundeh n'ba bo imɔn mɔnɔn la, n'mònkun nnɔ yé imɔn nɛ, kime n ben n ñen' nà saan, ki ben n joh nà saan mɔ. Ninbi nɛ ña ben n ñen' nà saan, ka ben n joh nà saan mɔ. ¹⁵ Ni buh tibuur unisaal buh ma bo nɛ. Min ña buh uba buur. ¹⁶ N li buh binib tibuur mɔnɔn la, n'buur cuube nɛ, kime na yé min baba nɛ buh binib tibuur, min nin n'Baa wà sɔn' nni ní nnɔ nɛ buh binib tibuur. ¹⁷ Nì'yiko ni, nì kele' ki ye bimònkunb

* 8:11 Bi kpie' ki kele' tigbont tà nnɔ ya tuba ni migbiirm 7:53 kí tì baa 8:11 ña te tu'ni.

bile len' tigbebaabt la, bi'mànkun nnò yé imòn nɛ. ¹⁸ N yé n'bugbɛn ya m̀nkunl nɛ. Nɛ n'Baa wà sòn' nni ní nnò m̀ yé n'm̀nkunl.» ¹⁹ Nɛ bi niire' wò ki ye: «A'baa te la?» Nɛ u jiin' bɛ ki ye: «Na bɛn nni, ka bɛn n'Baa m̀. Ni bi bɛn nni la, ni bi li bɛnde n'Baa m̀.»

²⁰ U lienh nnò, ki laa' u te Uwien ya duku ya luo bo nɛ, bi dienh Uwien mipum nà saan nnò, ki wòknh binib. Uba ɲa cuo' wò, kime u'yo ɲa laan baa'.

Yesu len' ki ye u ñɛn' ní paaki bó nɛ

²¹ *Yesu tí t̀ke' bɛ ki ye: «N bureh nɛ. Ni li nuun nni, ka í lɛ nni, kí tí kpo nin ni'biere. N joh nà saan nnò, na í fre kí jo ni'saan.»

²² Nɛ Sufmbɛ niireh t̀b ki teh: «U ye wò í ku u'ba nɛ bii? Kime u len' ki ye u jo nà saan nnò, ta í fre kí jo ni'saan.»

²³ Nɛ u t̀ke' bɛ ki ye: «Ninbi yé kitink bo yaab nɛ. Ama min ñɛn' ní paaki bó nɛ. Ni yé uɲɛndun wuu yaab nɛ, nɛ min ɲa yé uɲɛndun wuu yò. ²⁴ Nɛn bo nɛ n t̀ke' nɛ ki ye ní li kpo nin ni'biere. Kime na teke' ki jin' ki ye n yé n yé wà ma nnò ní li kpo nin ni'biere nɛ.»

²⁵ Nɛ bi niire' wò ki ye: «A yé ɲmɛ?» Nɛ u ye: «N t̀ke' nɛ micincinm ki ye n yé wà nnò, n yé wòn nɛ. ²⁶ N ɲm̀obe tigbɛr t̀u yebe í len ni'bo kí biin nɛ. Ama wà sòn' nni ní nnò yé ugbem̀ndaan nɛ. N cii' tigbɛr t̀a u'saan nnò n t̀keh tun nɛ uɲɛndun yaab.»

²⁷ *Yesu len' nnò ma nnò, ba bɛnde' ki ye u lienh u'Baa ya gbɛr nɛ. ²⁸ Nɛn saan nɛ u t̀ke' bɛ ki ye: «Ni li fin Unil ya Bijɛ uyo wà paaki bó nnò nɛ kí bɛnde kí ye «n yé n yé wà» nɛ. Ni li bɛnde kí ye ma sòn' niba n'ba bo. N t̀keh n'Baa wòkn' nni nà nɛ. ²⁹ Wà sòn' nni ní nnò te nin nni nɛ. Wa dàan nni n'baba, kime n teh nà sɔnge u'yɛnm nɛ uyo kɛ.»

³⁰ *Yesu lienh nnò ma nnò nɛ binib teke' wò ki jin' ki yebe.

Ibiere coh binib tiyonbt yaam

³¹ Nɛ *Yesu t̀ke' *Sufmbɛ bà teke' wò ki jin' nnò ki ye: «Ni pɛ n'gbɛr bo ka dàan' t̀u la, ni m̀nbe ki yé n'panpaankaab nɛ, ³² ki li bɛnde tigbɛm̀nt. Nɛ tigbɛm̀nt nnò li ñɛn nɛ tiyonbt ni.» ³³ Nɛ bi ye: «Ti yé *Abraham ya yaabii nɛ. Uba ɲa lì cuo' tɛ yonbt. Bɛ tien' a ye ti li ñɛ tiyonbt ni?» ³⁴ Nɛ u ye: «N t̀keh nɛ imòn nɛ, wà kɛ teh ibiere la, u yé ibiere ya yonb nɛ. ³⁵ Uyonb ɲa í li tuu ki yé u'yonbdaan den yò. Ama unil maa' u'bije la, u li tuu ki yé u'den yò uyo kɛ nɛ. ³⁶ Nɛn bo nɛ Uwien ya Bijɛ ñɛn' nɛ tiyonbt ni la, ni li m̀nbe kí ñɛ tu'ni nɛ. ³⁷ N bɛn ki ye ní yé *Abraham ya yaabii nɛ. Ama ni nuunh ní ku nni nɛ, kime na tuo' n'gbɛr. ³⁸ Min t̀keh nɛ n laa' nà n'Baa saan nɛ. Nɛ ninbi teh ni cii' nà ni'baa saan.» ³⁹ Nɛ bi ye: «Ti'baa si *Abraham nɛ.» Nɛ u ye: «Ni bi yé *Abraham ya bumu la, ni bi li sòn' u là sòn' ma bo nɛ. ⁴⁰ N t̀ke' nɛ n cii' tigbɛm̀nt t̀a Uwien saan nnò, nɛ ni nuunh ní ku nni. *Abraham ɲa là tien' nnò. ⁴¹ Ninbi teh tɛn ni'baa nɛ.» Nɛ bi ye: «Tinbi ɲa yé gbaandbumu. Ti ɲm̀obe Baa uba nɛ. Wòn si Uwien.» ⁴² Nɛ u ye: «Ni'baa bi si Uwien la, ni bi li yé nni nɛ, kime n ñɛn' ní Uwien saan nɛ. Ma baa' n'ba ya baam, wòn nɛ sòn' nni ní. ⁴³ Bɛ tien' na ciih n lienh ki teh bà? Kime na lì yé ní cenge n'gbɛr nɛ. ⁴⁴ Ni'baa si usɛnpol nɛ, nɛ ni nuunh ní li teh u yé nà. U yé unikul nɛ haali uɲɛndun ya cinm, ka t̀keh gbɛm̀nt, kime gbɛm̀nt ɲa te u'ni. U'lenm si kutonnenku nɛ, kime u yé utonnendaan nɛ, ki yé kutonnenku ya baa. ⁴⁵ Ama min t̀keh tigbɛm̀nt nɛ. Nɛn nɛ cèrɛ' na teknh n'gbɛr ki jinh. ⁴⁶ Ni'ni, ɲmɛ li fre kí wuòn kí ye n fii' ma, n tien' ibiere? N t̀keh tigbɛm̀nt nɛ. Bɛ tien' na teknh n'gbɛr ki jinh-i? ⁴⁷ Unil wà kɛ yé Uwien yò la, wòn nɛ ciih Uwien ya gbɛr. Ninbi ɲa ciih, kime na yé u'yaab.»

Unil wà kɛ boh Yesu ya gbɛr ɲa í kpo fiebu

⁴⁸ *Sufmbɛ t̀ke' wò ki ye: «Ta bi len'-ii? A yé Samari ya nil nɛ. Usɛnpol nɛ ɲaake ɲɛ.» ⁴⁹ Nɛ u t̀ke' bɛ ki ye: «Sɛnpol ɲa ɲaake nni. N boh n'Baa nɛ, nɛ ninbi ɲa boh nni. ⁵⁰ Min ɲa nuunh í kpɛke n'ba; uba nɛ kpɛkreh nni. Wòn nɛ si wò í liike tu ya gbɛr. ⁵¹ N t̀keh nɛ imòn nɛ, unil boh n'gbɛr la, wa í kpo fiebu.»

⁵² Nɛ *Sufmbɛ t̀ke' wò ki ye: «Fɛnfɛnnò wuò ti bɛnde' ki ye usɛnpol nɛ ɲaake ɲɛ. Ti'yaaje *Abraham nin *Uwien ya ñòbonsòknb là kpo', nɛ sin len' ki ye unil boh a'gbɛr la, wa í kpo fiebu-a! ⁵³ A cɛn' ti'yaaje *Abraham nɛ-ɛɛ? Wòn nin *Uwien ya ñòbonsòknb kɛ

kpo'. Sin yé ημε νε?»⁵⁴ Ne u tōke' be ki ye: «N bi kpiekreh n'ba ne la, n'kpieke nno bi yé fēnm ne. N'baa ne kpiekreh nni, wōn wà ni ye u yé ni'Wien nno. ⁵⁵ Na ben wō, ama min ben wō. N bi ye ma ben wō la, n bi li tien utonnendaan ten ninbi ne. Ama min ben wō, ne ki boh u'gber. ⁵⁶ Ni'yaaje *Abraham là maale' ki ye u li le n'yo, ne ki pokn'. U laa' n'yo nno, nen bo ne u là ηmōbe uyensange.» ⁵⁷ Ne *Sufmbe ye: «Ŋa baa' ibin piḡun, ne ki ye a laa' *Abraham?» ⁵⁸ Ne u ye: «N tōke' ne imōn ne, ba laan là maa' *Abraham ma nno ki laa' n te ne.»

⁵⁹ Nen saan ne bi gēnde' iten be n yēke kí ku wō, ne u lōkre' ki ñen' Uwien ya duku ya luo bo.

9

Yesu likre' uje uba bi maa' wō ujuōn

¹ *Yesu cuonh ki joh ne ki tì laa' uje uba, bi maa' wō ujuōn. ² Ne u'panpaankaab niire' wō ki ye: «Cēnbaa, uje wuō ne tien' ibiere bii u'naa nin u'baa ne tien' ḡō bi maa' wō ujuōn-i?» ³ Ne *Yesu jiin' be ki ye: «Na yé uje bugben ya biere bo, ka yé u'naa bii u'baa ya biere mō bo. Nì te nno ḡō unil ke n le Uwien li sōn lituonl là kí de wō ne. ⁴ Nì laan wien ma nō, nì kpe tí sōn wà sōn' nni ní nno ya tuonl ne. Nì li biire, ne nil ḡa n fre kí sōn. ⁵ N laan te uḡendun ni ma nō, n yé uḡendun ya wenwenku ne.»

⁶ U len' nno ki tì gben', ne ki sii' tiñinsent tingi ni, ki taa' u'nōbil ki bunbun' titent, ki fāan' ujuōn nno ya nun, ⁷ ki tōke' wō ki ye: «Jo kí tì fēnde kujebieku kua bi yih kù Silowe nno ni.» Silowe ya tingi si: Bi sōn' wà. Ujuōn nno jon' ki tì fēnde' ki liebeh ní ma nno, u ji like ne.

⁸ Ne ukōnkuōnlieb nin binib bà ben ki ye u yé wà tì n miēh nno niireh tōb ki teh: «Na yé uje wuō ne là tì n ke ki miēh nno-ḡḡ?» ⁹ Biba ye wōn ne. Bitōb ye bi naan ne, wōn ḡa ñí. Ne wōn bugben ye: «Min ne.» ¹⁰ Ne bi niire' wō ki ye: «A'nun likre' mila bo?» ¹¹ Ne u tōke' be ki ye: «Uje wà bi yih wō *Yesu nno, wōn ne bun' titent ki fāan' n'nun, ne ki tōke' nni ki ye n li joh Silowe ya jebieku ni kí tì fēnde. N jon' ki tì fēnde', ne ki likre'.» ¹² Ne bi niire' wō ki ye: «U te le saan-i?» Ne u ye: «Ma ben.»

Farisienmbe niire' ujuōn wà likre' nno iniire

¹³ Ne bi taa' wō ki jon' *Farisienmbe saan. ¹⁴ Tō, lidaali là *Yesu bun' titent ki likre' ujuōn nno là yé *Saba ya daali ne. ¹⁵ Ne *Farisienmbe mō niire' uje wà là yé ujuōn nno nì tien ma bo ḡō u likre'. Ne u tōke' be ki ye: «U bun' titent ne ki fāan' n'nun, ne n fēnde', ki likre'.»

¹⁶ Ne *Farisienmbe ya biba ye: «Uje bugben ḡa ñen' ní Wien saan, kime wa boh *Saba ya daali.» Ne bitōb ye: «Unil yé ubierdaan la, wa n fre kí tien yōkm ya bont ten u teh ma nō.» Bi len' ka cii' tōb bó ne ki gbiire' icek ile. ¹⁷ Ne bi liebe' ki niire' uje wà là yé ujuōn nno ki ye: «Sin wà u likre' ḡe nno, a maaleh ki teh u yé ημε νε?» Ne u ye: «U yé *Uwien ya ñōbonsaknl uba ne.»

¹⁸ *Sufmbe ya cienb ḡa teke' ki jin' ki ye u là yé ujuōn, ne ki likre'. Ne ki yin' u'naa nin u'baa ní ¹⁹ ki lá niire' be ki ye: «Ni'bijē sō nō-ḡḡ? Ni maa' wō ujuōn ne-εε? Nì tien' mila u ji likeh fēnfennō wuō nō?» ²⁰ Ne u'naa nin u'baa ye: «Ti ben ki ye ti'bijē ne. Ti là maa' wō ujuōn ne. ²¹ Ama ta ben nì tien' ma u likre' fēnfennō wuō nō, ka ben udaan wà likre' wō mō. Wa ji yé buk, niire wō men. U li tōke ne u'gber.» ²² U'naa nin u'baa là fēnge *Sufmbe ya cienb ma nno ne cēre' bi len' nno, kime *Sufmbe ya cienb là kpaan' buñōbu ki ye wà len' ki ye *Yesu yé Uwien ya Nigēndke Kristo la, bi li ḡōre wō bi'taanl ya duku ni ne. ²³ Nen bo ne u'naa nin u'baa len' ki ye: «Wa ji yé buk, niire wō men.»

²⁴ *Farisienmbe tí yin' uje wà là yé ujuōn nno, ki lá tōke' wō ki ye: «Tōke tigbēmōnt Uwien ya nun bó. Tinbi ben ki ye uje bugben yé ubierdaan ne.» ²⁵ Ne u ye: «U yé ubierdaan la, ma ben. N ben nà nno nen si: N là yé ujuōn ne, fēnfennō wuō n likre'.» ²⁶ Ne bi niire' wō ki ye: «U tien' mila ki likre' ḡe?» ²⁷ Ne u jiin' be ki ye: «N kpie' ki tōke' ne, ne na tuo' ní cii. Be bo ne ni nuunh n tí n liebe kí tōke ne? Ni'mō la lii nuunh ní tien u'panpaankaab ne-a?»

²⁸ U len' nno ma nno ne bi suke' wō, ki tōke' wō ki ye: «Sin ne yé u'panpaanke. Tinbi yé

Moyis ya panpaankaab nɛ. ²⁹ Tinbi bɛn ki ye Uwien là tɔkɛ' Moyis nɛ tigbɛr, ama uʒɛ wuɔ wɔn, ta bɛn u ñɛn' nà saan.» ³⁰ Nɛ u ye: «Liike mɛn miyɔkm ya bonn-a! U likre' nni, nɛ na bɛn u ñɛn' nà saan-a! ³¹ Ti bɛn ki ye Uwien ɲa cengeh bierdaan ya kaare. Unil boh Uwien ki teh Uwien ya yíem la, Uwien cengeh u ya kaare nɛ. ³² Uɲɛndun ya cincinyo kí lá baa dinnɔ, ta laan cii' nil likre' wà bi maa' wɔ ujuɔn. ³³ Uʒɛ bugbɛn ɲa bi ñɛn' ní Uwien saan la, wa bi li fre kí tien niba.» ³⁴ Nɛ bi tɔkɛ' wɔ ki ye: «Bi maa' sin a yé ubierdaan, nɛ a yíe á wɔkn tinbi-ii?» Nɛ ki ɲɔrɛ' wɔ ki ñɛn' litaanl ya duku ni.

Bà cinbe ki yé ijùɔn

³⁵ *Yesu cii' bi ɲɔrɛ' wɔ ki ñɛn' litaanl ya duku ni. Nɛ u jon' ki tì laa' wɔ, ki niire' wɔ ki ye: «Sin, a teke' Unil ya Bijɛ ki jin'-ii?» ³⁶ Nɛ u jiin' wɔ ki ye: «Cɛnbaa, ɲmɛ nɛ yé Unil ya Bijɛ? Tɔkɛ nni ɲɔ ní teke wɔ kí ji.» ³⁷ Nɛ *Yesu ye: «A laa' wɔ; wɔn nɛ tɔkeh ɲɛ tigbɛr nɔ.» ³⁸ Nɛ u ye: «Yonbdaan, n teke' ɲɛ ki jin',» nɛ ki gbaan' u'nintuɔli ki puke' wɔ.

³⁹ Nɛ *Yesu ye: «N baa' uɲɛndun wuu ni, ní bu tibuur nɛ, kí cère binib bà ɲa lenh ní likre, ɲɔ bà like ní juɔn.» ⁴⁰ Farisienmbɛ bà te u'saan nnɔ cii' u len' ma bo, nɛ ki niire' wɔ ki ye: «Tí' mɔ yé ijùɔn nɛ-ɛɛ?» ⁴¹ Nɛ u tɔkɛ' bɛ ki ye: «Ni bi yé ijùɔn la, na bi li ɲmɔbɛ biere. Ama ni lienh ki teh ni yé binunyaanb nɛ, nɛn bo nɛ ni juore' ki te ni'biere ni.»

10

Yesu nɛ yé upekpaamɔn

¹ «N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, unil wà maabe' ki kɔn' upepeke ni, ka ñɛn' nañɔbu ki kɔn' la, u yé unasu nɛ, ki yé udukond. ² Ama unil wà ñɛh bunañɔbu ki kɔh nnɔ, wɔn nɛ yé upekpaal. ³ Unil wà gu bunañɔbu nnɔ li pìire wɔ bù nɛ. Ipe bɛn u'nieke. U yih wɔn bugbɛn ya pe ya yel, nɛ ki ñɛndeh yè. ⁴ U tì ñɛn' u'pe kɛ la, u le usɛn nɛ ì pɛ u'bo, kime ì bɛn u'nieke. ⁵ Ya ní paan caan bo. Ì li sɛn wɔ nɛ mɔnɔn, kime ya bɛn cɛnb ya nieke.»*

⁶ *Yesu pɔn' bɛ mikrɛnɲɛnm mie nɔ, ama ba cii' mi'tingi.

⁷ Nɛ u tí tɔkɛ' bɛ ki ye: «N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, min nɛ yé upepeke ya nañɔbu. ⁸ Binib bà kɛ kpíɛ' ki baa' nin nni nnɔ yé binasub nɛ, ki yé idukond, ama ipe ɲa cenge' bi'bó. ⁹ Min nɛ yé bunañɔbu. Unil ñɛn' min ki kɔn' la, u li ɲmɛrɛ, kí li kɔh ki ñɛh, kí li lɛ u li ji bà. ¹⁰ Unasu baa' la, u nuunh wɔ ní suu ipe kí kòkòrɛ kí sasaa nɛ. Min baa' ní lá de yé limiel nɛ, ɲɔ niba la pɔrɛ i'fuobm ni.

¹¹ «Min nɛ yé upekpaamɔn. Upekpaamɔn li tuo kí kpo u'pe bo. ¹² Unil wà ɲa cinbe ki yé pekpaal ki kpaah ipe ilike bo, ɲɔ ka yé pedaan mɔ nnɔ, laa' ukèr we ní la, u li sɛn kí cère yè nɛ. Ukèr li cuo iba, nɛ yà sɛn' ní yeyere. ¹³ Wà kpaah ipe ilike bo nnɔ ɲa tɔnge yè. Nɛn nɛ cère u li sɛn kí dàan yè. ¹⁴ Min yé upekpaamɔn nɛ, ki bɛn n'pe, nɛ n'pe mɔ bɛn nni, ¹⁵ tɛn n'Baa bɛn nni ma, n'mɔ bɛn wɔ nnɔ. Nɛ min li tuo kí kpo n'pe bo. ¹⁶ N ɲmɔbɛ ipɛtɔ yà ɲa yé upepeke wuu ya pe. N li li kpaah i'mɔ nɛ, nɛ ì li cengeh n'nieke bó. I'kɛ li taan kí tien upepeke uba nɛ, kí li ɲmɔbɛ upekpaal uba. ¹⁷ N'Baa yíe nni, kime n li tuo kí kpo, ɲɔ kí liɛbɛ kí mɛkre. ¹⁸ Uba ɲa ní fre kí ku nni. Min nɛ tuo' bɛ ní ku nni. N ɲmɔbɛ mituɔm ní kpo, ki ɲmɔbɛ mituɔm ní mɛkre mɔ. N'Baa nɛ cèbɛ nni ní tien nnɔ.»

¹⁹ *Yesu len' nnɔ nɛ Sufmɛ ya gɛr ɲa tí cende'. ²⁰ Bi'ni bà yebe tɔkɛ' ki ye: «Usɛnpol uba nɛ ɲaake wɔ. U waare' nɛ. Bɛ tien' ni cengeh u'bó?» ²¹ Nɛ bitɔb ye: «U'lenm ɲa yé unil wà usɛnpol ɲaake wɔ ya lenm. Unil wà usɛnpol ɲaake wɔ li fre kí likre ijùɔn-ii?»

Sufmɛ ɲa teke' Yesu ki jin'

²² Sufmɛ là jɛleh kunacɛnku Yerusalem ni ki tien bi là tien' lituɔrl ki mɔnge' Uwien ya duku uyo wà nnɔ nɛ. Nì là yé tiwɔrcient ya yo nɛ.† ²³ *Yesu là cuonh ki joh ki liɛbeh Salomɔn ya ninbonku ni Uwien ya duku ya luo bo. ²⁴ *Sufmɛ ya ciɛnb guɔn' wɔ, nɛ ki

* ^{10:5} *Yesu ya yo nnɔ upedaan nin u'yul nɛ là sɔbɛ ki yé upekpaal. Bi là taakeh bi'pe ki gòndeh upepeke uba ni nɛ, nɛ uguguurl gu yè. Nì faa' la, nɛ wà kɛ ní baa upepeke nnɔ saan kí yin u'pe, yè ní ñɛ kí paan u'bo. † ^{10:22} Ba ɲa yé Sufmɛ là kɔn' Uwien ya duku ni ki kuɔn' kù tijɔnkt, nɛ bi tien' lituɔrl ki liɛbɛ' ki mɔnge' kù. Sufmɛ ji la jɛleh kunacɛnku ki tien nɛn bó nɛ.

²⁰ Mart cii' *Yesu we ní, ne u tobreh wə usen bó. Ama Mari wən juore' ki ke iden ne.
²¹ Mart tì take' *Yesu ki ye: «Yonbdaan, a bi te nie saan la, n'ninje ɲa bi kpo'». ²² Ama n ben ki ye fənfənnə wuə mənən, a mie' Uwien nibonn nà ke la, u li de ɲe nè ne.» ²³ Ne *Yesu təkə' wə ki ye: «A'ninje li məkre.» ²⁴ Ne Mart ye: «N ben ki ye u lá li məkre uwenfərke ya daali, lidaali là binib li məkre nnə ne.» ²⁵ Ne Yesu ye: «Min ne yé mimekrm ki yé limiəl. Unil teke' nni ki jin' la, u kpo' mənən la, u li fuobe ne. ²⁶ Wà ke fuobe ki teke' nni ki jin' la, wa ń kpo fiebu. A teke' n len' nà nò ki jin-ii?» ²⁷ Ne Mart ye: «Hnn, Yonbdaan, n teke' ki jin' ki ye a yé Uwien ya Bijɛ ne, ki yé Uwien ya Nigendke Kristo wà li baa ní uɲɛndun ni nnə.»

²⁸ Mart len' nnə, ne ki bure' ki tì yin' u'ninse Mari, ki bunbe' ki təkə' wə ki ye: «Cənbaa baa' ní, ki yih ɲe.»

²⁹ Mari cii' nnə ma nnə ne ki pək ki fii', ki jon' u'saan. ³⁰ *Yesu ɲa laan kən' udu ni, u laan te usen ni, Mart tuobe' wə nà saan nnə ne. ³¹ *Sufmbe bà te iden Mari saan, ki suondeh wə nnə laa' u pək ki fii' ki ñen' saali ma nnə ne bi'mə paan' u'bo. Bi là maaleh ki teh u joh likul bó ne wə ń tì muə.

³² Mari tì baa' *Yesu te nà saan uyo wà ki laa' wə nnə, ne ki gbaan' u'nintuəli, ki təkə' wə ki ye: «Yonbdaan, a bi te nie saan la, n'ninje ɲa bi kpo'». ³³ Yesu laa' u muəh, ki laa' *Sufmbe bà pɛ u'bo nnə mə muəh ma nnə, ne u'yenm saa' ki gbien', ³⁴ ne u niire' be ki ye: «Ni sube' wə le saan-i?» Ne bi ye: «Yonbdaan, den kí tì liike-a!»

³⁵ Ne saan ne Yesu muə'. ³⁶ Ne *Sufmbe ye: «Liike men u là yíe wə nì tì kpɛ ma.» ³⁷ Ne bi'ni biba ye: «Wən wà là likre' ujuən-ii? Wa bi li fre kí cère Lasaar la kpo-oo?»

³⁸ Nen saan ne *Yesu ya yenm tí saa' ki gbien', ne u bure' likul bó. Nì là yé kujəlulnku ne, ne litenl bi ku'ñəbu. ³⁹ Yesu ye: «Biire men litenl nnə.» Uje wà kpo' nnə ya ninse Mart təkə' wə ki ye: «Yonbdaan, u lii nuuke'-a! Kime u tien' len iwien inan sə.» ⁴⁰ Ne *Yesu ye: «Ma təkə' ɲe ki ye a teke' nni ki jin' la, a li le Uwien ɲməbe ukpieke ma bo-oo?» ⁴¹ Nen saan ne bi biire' litenl nnə, ne u yaare' ki liike' paaki ki ye: «N'Baa, n faareh ɲe nin a cenge' n'bó ma nə. ⁴² N ben ki ye uyo ke a cengeh n'bó ne. Ama linigol lie bo ne cère' n len' nnə, ɲə be ń teke' kí ji kí ye sin ne sən' nni ní.» ⁴³ U len' nnə, ne ki tien' ufaa bo ki ye: «Lasaar, ñe ní!» ⁴⁴ Ne uje wà bi yé utenkpii nnə ñen' likul ni ní, tikpelcɛr bie ki tenten' u'nuə nin u'taan, kutəku piibe u'nun bó. Ne Yesu təkə' be ki ye: «Ñenñen men tikpelcɛr nnə, kí cère wə ń li joh.»

Bi kpaan' iyɛ be ń ku Yesu

(Matie 26:1-5; Mark 14:1-2; Luk 22:1-2)

⁴⁵ Sufmbe bà là baa' Mari saan ki laa' Yesu tien' nibonn nà nnə, bi'ni bà yebe teke' wə ki jin'. ⁴⁶ Ama bi'ni biba mə jon' *Farisienmbe saan ki tì təkə' be *Yesu tien' nà nnə. ⁴⁷ Nen saan ne bitətuərcienb nin *Farisienmbe nnə yin' bi'buur ya cəkl yaab ki taan', ne ki təkə' be ki ye: «Ti li tien mila? Kime uje bugben teh miyəkɲm ya bont cɛen ne. ⁴⁸ Ti cère' u tuu ki teh nnə la, binib ke li teke' wə kí ji, ne Erom yaab li baa kí lá bere ti'Wien ya duku, kí gben ti'bol ya nib ke.»

⁴⁹ Bi yih bi'ni uba Kayif, wən ne là yé bitətuərcienb ya cien libinl nnə, ne u təkə' bitəb ki ye: «Na ben niba, ⁵⁰ ka ben ki ye nì mən unibaab ń kpo tì'du ya nib bo ɲə ti'bol ke la gben-ii?» ⁵¹ U len' ma nnə, na yé wən bugben ya yenm ni ne u len' nnə. U là yé bitətuərcienb ya cien libinl nnə ma nnə, ne cère' u len' ten uñəbonsəknl ki ye *Yesu li kpo bi'bol ya nib ke bo. ⁵² Na yé bi'bol ya nib baba bo ne u li kpo. U li kpo kí taan Uwien ya bumu mùa yere' ni'ke saan nnə kí tien be unibaab ne.

⁵³ Kí ñe nen daali ne bi sien' ki ye bi li ku Yesu ne. ⁵⁴ Nen bo ne *Yesu ɲa ji cèreh *Sufmbe lenh wə. U siere' ni'saan ki bure' udu uba bó, bi yih wù Efrayim, wa fəke nin kupenpelku, ne wən nin u'panpaankaab tì te ni'bó.

⁵⁵ Nì là sien' waamu ne be ń jele *Sufmbe ya Pak ya nacenku. Ne binib ñen' idugbaan ni ki baa' Yerusalem ki yebe, be ń lá ñen bi'yul bo tijəknt kí bonde kunacenku nnə. ⁵⁶ Bi te Uwien ya duku ya luo bo ki nuunh Yesu ma nnə ne ki niireh təb ki teh: «Ni maaleh

mila? U li baa kunacenku kuu bii wa n' baa?» ⁵⁷ Bitòtuòrcienb nin *Farisienmbe là len' ki ye unil ben u te nà saan la, wò n' wuòn be, be n' jo kí tì cuo wò.

12

Mari fàan' Yesu ya tàan lèfina

(Matie 26:6-13; Mark 14:3-9)

¹ Nì là sien' iwien iluob nè Sufmbe n' jele bi'Pak ya nacenku, nè *Yesu jon' Betani ya du ni. Lasaar wà u là mèkre' wò nnò, kòh nen ni nè. ² Bi tien' *Yesu tijier ni'saan. Mart nè là gbiinh be tijier nnò nè Lasaar mò yé bà jinh tijier *Yesu saan nnò ya uba. ³ Mari taa' lèfina uba u te litrjenku, u' daaku faa cèen, bi yih lèfina nnò naar, ki lá fanfaan' *Yesu ya tàan, ki taa' u'yur ki ñmijmire' yè. Lèfina nnò ya nu teke' kuduku ke. ⁴ Nè *Yesu ya panpaankaab ya uba, bi yih wà Sudas Iskariyot, wòn wà lá li kuòre Yesu nnò ye: ⁵ «Be tien' ba n' taa lèfina nnò kí kuòre kí le iwentun kobiita ya paaku kí taa kí de bijiinb-i?» ⁶ Na yé Sudas tòngeh bijiinb nè. Kime u là yé unasu nè. Wòn nè ñuuke kiliksork ma nnò, u suh bi taah ilike yà ki kpiendeh len nnò nè. Nen nè cère' u len' nnò. ⁷ Nè *Yesu tòke' Sudas ki ye: «Cère wò wò n' fuore. U taa' lèfina wuò wò n' bonde n' subm nè. ⁸ Bijiinb li li te ni'saan uyo ke nè; ama min ña n' li te ni'saan uyo ke.»

⁹ Sufmbe ligol cii' *Yesu te Betani ya du ni, nè ki baa' u'saan. Na yé Yesu baba bo nè bi baa'. Bi nuunh be n' le Lasaar wà *Yesu là mèkre' wò bitenkpiib ni nnò mò nè. ¹⁰ Nen saan nè bitòtuòrcienb sien' ki ye bi li ku Lasaar mò, ¹¹ kime wòn bo nè *Sufmbe teke' *Yesu ki jin' ki yebe, ka ji pe ben bitòtuòrcienb bo.

Bi kpièkreh Yesu u tì kòn' Yerusalem ni

(Matie 21:1-11; Mark 11:1-11; Luk 19:28-40)

¹² Kutaaku faa', nè linigocienl là baa' Yerusalem ni lè n' jele kunacenku nnò cii' *Yesu we ní, ¹³ nè bi bere' mubièbisiimu ya fèr ki tobreh wò usen bó, ki wuureh ki teh:

«Osana!

Uwien ya mòm n' li te wà we ní

Yonbdaan ya yel bo nnò bo.

Uwien ya mòm n' li te Israyel yaab ya ber bo.»

¹⁴ *Yesu laa' uñuunfanfaan ki jèke' ten n' kele' ma *Uwien ya gbònk ni ki ye:

¹⁵ «*Siyon' yaabe, la cère men nè n' cuo nè jèwaanbu.

Liike men, ni'bercien we ní,

ki jeke uñuunfanfaan.»

¹⁶ *Yesu ya panpaankaab ña laan là cii' ni'tingi u ya yo. Uwien kpièke' wò uyo wà nnò, nè bi tiere' ki ye n' kele' u'bo nnò nè *Uwien ya gbònk ni, ki bende' ki ye linigol nnò tien' wò bi bi li tien wò ma bo nè.

¹⁷ Linigol là là te *Yesu saan lidaali là u là mèkre' Lasaar ki yin' wò ki ye wò n' ñe ní likul ni nnò, ben nè là tòke' binib tigber nnò. ¹⁸ Nen bo nè binib ligol tuobe' wò usen bó, kime bi là cii' u tien' miyòkm ya bonn nnò ma bo. ¹⁹ Nen saan nè *Farisienmbe tòkeh tòb ki teh: «Ni laa'-aa? Ninbi ña ji li fre kí tien niba. Uñendun ya nib ke ji pe wòn bo nè.»

Grèkmbè biba nuunh be n' le Yesu

²⁰ Grèkmbè† biba mò là baa' Yerusalem kunacenku nnò ya yo be n' lá puke Uwien. ²¹ Bi nekn' Filip. U yé Betsayida ya du wà te Galile ya tinfenm ni nnò yò nè, nè ki tòke' wò ki ye: «Ucien, ti yé tí le *Yesu nè.» ²² Nè Filip jon' ki tì tòke' Andre. Nè bi'ke bile jon' ki tì tòke' Yesu. ²³ Nè *Yesu tòke' be ki ye: «Uyo wà Uwien li kpièke Unil ya Bijè nnò baa' ní ñò. ²⁴ N tòkeh nè imòn nè, bi bule' mijibim ma kpo' la, mi li juore mi'baba nè. Ama mi kpo' la, mi li pòre kí yebre nè. ²⁵ Wà ke yé wò n' fie u'miel la, wòn nè li kpo' kí juore fènm. Ama wà ke ña tòngeh u'miel uñendun wuu ni la, wòn nè li le limiel là ña ñmòbe gbenm. ²⁶ Unil yé wò n' sòn n'tuon la, udaan n' li pe n'bo. N te nà saan la, n'tonsònl mò li te nen saan nè. Unil sòn n'tuon la, n'Baa li kpièke wò.»

* ^{12:15} Bi lièbe' ki yih Yerusalem nè Siyon. † ^{12:20} Migbiirm miè ni bi ye Grèkmbè la, bi niireh bà ña yé Sufmbe nè.

Yesu lienh u'kuum bo

²⁷ «Fenfennɔ, n'yenm saa' ki gbien'-a! N li len kí ye ba? N ye: «N'Baa, ñe nni ijend ya we ní nɔ ni-ii?» Ama n baa' nen bo ne ki lá tu' uyo wuu nɔ. ²⁸ N'Baa, wuɔn a'kpieke.»

Nen saan ne unieke uba ñen' paaki bó ní ki ye: «N wuɔn' n'kpieke ɲɔ, ki li liebe kí wuɔn wù mɔ ne.»

²⁹ Linigol là se ni'saan ki cii' unieke nnɔ bó nnɔ, ya biba ye utaa ne dun', ne bitɔb ye Uwien ya tond uba ne len' wɔ.

³⁰ Ne u ye: «Na yé min bo ne cère' udaan wà len' nɔ len', ninbi bo ne u len'. ³¹ Fenfennɔ wuɔ ne Uwien li bu uɲendun wuu ya nib tibuur. Fenfennɔ ne Uwien li ɲɔre wà yé uɲendun wuu ya cien nnɔ. ³² Min wɔn, uyo wà bi li fin nni paaki bó nnɔ[‡], ne n li dère binib ke kí nekn n'ba.» ³³ U len' nnɔ ɲɔ wɔ í wuɔn u li kpo mikum mà ya bol ne.

³⁴ Ne linigol nnɔ tɔke' wɔ ki ye: «Ti cii' *Uwien ya gbɔnku ye Uwien ya Nigendke *Kristo li fuobe uyo ke ne. A tien' mila ki len' ki ye bi li fin Unil ya Bijɛ udɔpɔnpɔn bo paaki bó? ɲme yé Unil ya Bijɛ bugben-i?» ³⁵ Ne u tɔke' be ki ye: «Kuwenwenku ɲa ji li wuɔke' ni'ni. Li cuonh men uyo wà kuwenwenku laan te, ɲɔ licinñunl la pìln ne. Unil wà ke cuonh licinñunl ni la, wa ben u joh nà bó. ³⁶ Kuwenwenku laan te ma nɔ, teke men kù kí ji, ɲɔ kí li yé kuwenwenku yaab.»

*Yesu len' nnɔ, ne ki ñen' ni'saan ki jende' ki tì bɔle'.

Sufmbe ɲa teke' Yesu ki jin'

³⁷ Nin u là tien' miyɔkm ya bont tù yebe bi'nun ni ma ke nnɔ, ba teke' wɔ ki jin'. ³⁸ Ba teke' wɔ ki jin' ɲɔ *Uwien ya ñɔbonsɔknl Esayi là len' nà nnɔ nè í tien ne. U là ye:

«Yonbdaan, ɲme tuo' ki teke' ti len' nà nnɔ ki jin'-i?

ɲme bende' a ɲmɔbe mituɔm ma bo?»

³⁹ Esayi tí là len' nà bo cère' ba li li fre kí teke kí ji. U là ye:

⁴⁰ «Uwien juɔn bi'nun,

ki libe' bi'yenm,

ɲɔ bi la lenh,

ki la cii' ni'tingi bi'yenm ni,

ki la lèbre bi'tetem,

ɲɔ wɔ í buu be.»

⁴¹ Esayi là len' nnɔ, kime u là laa' *Yesu ya kpieke ma nnɔ ne cère' u len' u'gber.

⁴² Nin nen ke, *Sufmbe ya cienb bà yebe mɔnɔn là teke' *Yesu ki jin'; ama *Farisienmbe bo ne ba len' upaan bo ki ye bi teke' wɔ ki jin'. Bi là fenge' bi li ɲɔre be litaanl ya duku ni ne. ⁴³ Kime bi yé binib ya kpiekm ki cen' Uwien yaam.

Yesu tɔke' binib tigber tà nnɔ ne lá li biin be

⁴⁴ *Yesu len' ufaa bo ki ye: «Wà ke teke' nni ki jin' la, na yé u teke' min baba ne ki jin', u teke' wà sɔn' nni ní nnɔ mɔ ki jin' ne. ⁴⁵ Wà ke laa' nni la, u laa' wà sɔn' nni ní nnɔ mɔ ne. ⁴⁶ Min yé kuwenwenku ne ki baa' uɲendun ni, ɲɔ unil wà ke teke' nni ki jin' la, u la juore cinñunl ni. ⁴⁷ Unil cii' n'gber, ka bon' tù la, na yé min ne li biin wɔ, kime ma baa' í lá biin uɲendun ya nib, n baa' í lá ɲmien be ne. ⁴⁸ Wà ke wie' nni, ka teke' n'gber la, u laa' nibonn nà li biin wɔ. Uwenfɔrke ya daali la, n'gber nnɔ ne li biin wɔ, ⁴⁹ kime ma tɔkeh n'bugben ya gber. N'Baa wà sɔn' nni ní nnɔ, wɔn ne tɔke' nni n li len ma bo nin n li wɔkn ma bo. ⁵⁰ N ben ki ye u'gber dienh binib limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm ne. Nnɔ ne n tɔkeh tà ke nɔ n tɔkeh tù n'Baa tɔke' nni tù ma bo ne.»

13

Yesu sɔkre' u'panpaankaab ya tàan

[‡] 12:32 Bi li fin nni paaki bó nnɔ ya tingi te bolm mile bo ne. Miba si: kí fin udɔpɔnpɔn bo. Mitɔm si: kí dùo paaki u'Baa saan.

¹ Nì là sìen' waamu ne *Sufmbe ya Pak ya nacenku ní jele. *Yesu ben ki ye u'yo baa' wò ní ñe uṅendun wuu ni, kí liebe u'Baa bó. U là yíe u'nib bà te uṅendun ni nnò. U là yíe be ki tì gben' ne.

² *Yesu nin u'panpaankaab là jinh kutaajuòku ya jier uyo wà nnò ki laa' usenpol de' Simòn Iskariyòt ya bije Sudas iyenmaale ḡò wò ní kuòre Yesu. ³ Yesu ben ki ye u'Baa de' wò mituòm tibont ke bo, ki ben mò ki ye u'ñen' ní Uwien saan ne, ki tí liebeh Uwien saan. ⁴ Wòn nin u'panpaankaab ke ki jinh, ne u'fii' ki sere', ki gore' u'paaki bó ya lierl ki ble', ki taa' kukpelcieku ki gbin' u'ciek ni, ⁵ ne ki taa' miñunm ki kuore' kusenku ni, ki cin' ki sòkreh u'panpaankaab ya tàan*, ki taah u'gbin kukpelcieku kùà nnò ki ḡmireh yè. ⁶ U tì baa' Simòn Pier saan, ne u'tòke' wò ki ye: «Yonbdaan, sin ní lá sòkre min ya tàan-ii?» ⁷ Ne *Yesu ye: «Fenfennò ḡa ní cii n'teh nà nò ya tingi, ama a lá li cii nè uyo uba ne.» ⁸ Ne Pier ye: «ḡa li li sòkre n'tàan fiebu.» Ne *Yesu ye: «Ma sòkre' a'tàan la, ḡa ní le gbiin n'saan.» ⁹ Ne Simòn Pier ye: «Yonbdaan, nnò la, la sòkre n'tàan baba. Sòkre n'nuò nin n'yul mò.» ¹⁰ Ne *Yesu ye: «Unil sii' la, wa ní li nuunh wò ní pòk kí sii kí lere, u li sòkre u'tàan baba ne, kime u'gbenent ke wien ne. Ní'mò wien ne, ama na nín yé ní'ke ne wien.» ¹¹ Kime *Yesu ben udaan wà li kuòre wò, nen ne cère' u'len' ki ye: «Na yé ní'ke ne wien.»

¹² Tò, u sòkre' bi'tàan ki tì gben', ki gole' u'lierl nnò, ne ki liebe' ki tì kèle', ki niire' be ki ye: «Ní cii' n'tien' ne nà nò ya tingi-ii?» ¹³ Ni yih nni ní'Cenbaa nin ni'Yonbdaan ma nò, ni ḡmòbe imònd ne, kime n'yé wòn ne. ¹⁴ Min ni'Yonbdaan nin ni'Cenbaa sòkre' ni'tàan ma nò, ní'mò ní li sòkreh ni'tòb ya tàan nnò. ¹⁵ Kime min wuòn' ne ni li teh ma ne, ní'mò ní li teh ni'tòb ten n'tien' ne ma nò. ¹⁶ N tòkeh ne imònd ne, utonsònl ḡa cen' u'cenbaa, utond mò ḡa cen' wà sòn' wò. ¹⁷ Ni bende' n'len' nà nò ya tingi ma nò, ni teh nnò la, Uwien ya mòm li te ní'bo ne.

¹⁸ «Ma lienh ní'ke bo, min n'ben n'gènde' binib bà; ama nà kèle' *Uwien ya gbònkú ni nnò li tien ne. Ní kèle' ki ye: «Min nin unil wà taakeh ki jinh n'jier ne fii' ki sere' n'bo.» ¹⁹ N tòke' ne nibonn nà ḡa laan tien' ya gber fenfennò, ḡò ní lá tien' la, ní bende kí ye «n'yé n'yé wà» ne†. ²⁰ N tòkeh ne imònd ne, unil teke' n'sòn' unil wà la, u teke' min ne. Unil teke' nni la, u teke' wà sòn' nni ní nnò ne.»

Yesu tòke' u'panpaankaab ki ye bi'ni uba li kuòre wò

(Matie 26:20-25; Mark 14:17-21; Luk 22:21-23)

²¹ *Yesu len' nnò ki tì gben', u'yenm saa' ki gbien', ne u'tòke' be ki ye: «N tòkeh ne imònd ne, ní'ni uba li kuòre nni.» ²² Ne u'panpaankaab jìebèh ki likeh tòb, ka ben u'niireh wà. ²³ Bi jinh ma nnò, u'panpaankaab ni u'yé wà ki gbien' nnò ne ke ki buòke wò. ²⁴ Ne Simòn Pier kenbe' wò ki ye wò ní niire *Yesu kí ye u'niireh ḡme ne? ²⁵ Ne u'panpaanke nnò gbien' *Yesu bo, ki niire' wò ki ye: «Yonbdaan, ḡme ne?» ²⁶ Ne *Yesu tòke' wò ki ye: «N wóre' kponò ki se' ki de' wà la‡, wòn níno.» Ne ki wóre' kponò ki se', ki de' Simòn Iskariyòt ya bije Sudas. ²⁷ Sudas teke' kponò nnò uyo wà nnò, ne *Satan kòn' u'fèl ni. Ne *Yesu tòke' wò ki ye: «Tien a ye á tien nà nnò tonm!»

²⁸ Binib bà ke ki jinh tijier nnò ni uba mòmònd ḡa bende' nà cère' *Yesu tòke' wò ki ye nnò. ²⁹ Sudas ne ḡuuke kiliksòrk ma nnò, biba maale' ki ye *Yesu tòke' wò ki ye wò ní jo kí tì de be kunacenku ya bont ne, bii wò ní jo kí tì de bijiinb ne niba. ³⁰ Sudas teke' kponò nnò ma nnò ne ki pòk ki ñen' i ya tàan bo. Ní là yé kuñònkú ne.

Yesu gbierèh u'panpaankaab be ní li yíe tòb

³¹ Sudas ñen' uyo wà nnò ne *Yesu tòke' be ki ye: «Fenfennò Uwien kpièke' Unil ya Bijè. Wòn bo ne bi li kpièke Uwien mò. ³² Wòn bo ne bi kpièke' Uwien la, Uwien bugben mò li kpièke wò. U li kpièke wò fenfennò ne. ³³ N'bumu, ma ji li wuòke ní'saan. Ni li nuun nni, ama n'là tòke' *Sufmbe ya cienb nà nnò, n'ji li tòke ní'mò nè fenfennò, kí ye: «Na ní fre kí jo n'joh nà saan.» ³⁴ N de' ne liwòbfènl ne: «li yíe men tòb.» N yíe ne ma nnò, ní'mò ní li yíe tòb nnò. ³⁵ Ní yíe tòb la, nen ne li cère binib ke ní bende kí ye ní yé u'panpaankaab.»

* 13:5 Itàan ya sòkrm là yé liyonbtuonl ne. † 13:19 Liike 8:28. ‡ 13:26 Ki wóre' kponò ki se' ki de' unil yé kujòtieku ya dièku ne Sufmbe bo.

Yesu tōke' ki ye Pier li niē kí ye wa ben wō
(*Matie 26:31-35; Mark 14:27-31; Luk 22:31-34*)

³⁶ Nē Simōn Pier niire' wō ki ye: «Yonbdaan, a joh lē bó?» Nē *Yesu jiin' wō ki ye: «N joh nà bó nnō ŋa n̄ fre kí paan n'bo fēnfennō. A lā li paan n'bo uyo uba nē.» ³⁷ Nē Pier niire' wō ki ye: «Yonbdaan, bē bo nē ma n̄ fre kí paan a'bo fēnfennō? N li tuo kí kpo a'bo-a!» ³⁸ Nē *Yesu tōke' wō ki ye: «A li mōnbe kí tuo kí kpo n'bo-oo? N tōkeh ŋe imōn nē, a li niē bolm mita kí ye ŋa ben nni nē kí yaan ukuoje n̄ muō.»

14

Yesu nē yé usen wà joh Uwien saan

¹ *Yesu tōke' u'panpaankaab ki ye: «La cère mēn ni'yēnm n̄ saa. Teke mēn Uwien kí ji, kí teke n'mō kí ji. ² Mifēnm yēbe n'Baa den. Ma bi yēbe la, n bi li tōke nē kí ye n joh n̄ tì bonde mifēnm kí ble nē-ēē? ³ N jon' ki tì bonde' mifēnm ki ble' nē la, n li liēbe ní, kí lā taa nē, ŋō n̄ mō n̄ tì n̄ li te min te nà saan. ⁴ N joh nà bó nnō, ni ben ni bó ya sēn.» ⁵ Nē Toma tōke' wō ki ye: «Yonbdaan, ta ben a joh nà bó, ti li tien mila kí bēnde ni'bó ya sēn-i?» ⁶ Nē *Yesu tōke' wō ki ye: «Min nē yé usen wà wōngēh binib tigbēmōnt, ki diēnh bē limiēl. Uba ŋa n̄ fre kí jo n'Baa saan ka ŋēn' min saan. ⁷ Ni bi ben nni la, ni bi li bēnde n'Baa mō nē. Fēnfennō ni ben wō, ki laa' wō mō.»

⁸ Nē Filip tōke' wō ki ye: «Yonbdaan, wuōn tē a'Baa nē n̄ li dēkre tē.» ⁹ Nē *Yesu tōke' wō ki ye: «Filip, n te ni'saan n̄ wuōke' ki kpaan' nō, nē ŋa ben nni-ii! Unil wà laa' nni la, u laa' n'Baa nē. Bē tien' a tōke' ki ye n̄ wuōn nē n'Baa? ¹⁰ ŋa teke' ki jin' ki ye n te nin n'Baa nē, nē n'Baa mō tē nin nni-ii? N tōkeh nē tigber tà nō ŋa yé n'bugben yaar. N'Baa wà tē nin nni nnō nē sōnh u'tuon.

¹¹ «Teke mēn kí ji kí ye n te nin n'Baa nē, nē n'Baa mō tē nin nni. Na teke' n'gber ki jin' la, teke nni mēn kí ji miyōkm ya bont nnō bo. ¹² N tōkeh nē imōn nē, unil wà kē teke' nni ki jin' la, u li sōn itūon yà n sōn' yē nō. U li sōn itūon yà yēbe nin n sōn' yà nō mōnōn, kime n joh n'Baa bó nē. ¹³ Ni miē' nà kē n'yel bo la, n li tien nē, ŋō bē n̄ kpiēke n'Baa min u'bije bo. ¹⁴ Ni miē' nni * nà kē n'yel bo la, n li tien nē.»

Uwien li sōn Utotorl uba ní

¹⁵ Ni yíe nni la, ni li boh n'wōb nē, ¹⁶ nē n li gbáan n'Baa wō n̄ de nē Utotortō wō n̄ li te ni'saan uyo kē. ¹⁷ U yé *Mifuoñaanm nē, ki yé tigbēmōnt ya daan. Uḡendun ya nib ŋa n̄ fre kí teke mē, kime ba lēnh mē, ka ben mē mō. Ama Ninbi wōn, ni ben mē; m̄i te ni'saan, ki li te ni'ni mō.

¹⁸ Ma n̄ cère nē ní li te tēn mutēnkpiibumu. N li liēbe ní ni'saan. ¹⁹ N̄i s̄ien' waamu, uḡendun ya nib ŋa ji li le nni, ama ninbi li le nni, kime n fuobe, nē ni'mō li fuobe. ²⁰ Ni'daali baa' la, ni li bēnde kí ye min nin n'Baa taan' ki yé unibaab nē, nē ninbi nin min mō taan' ki yé unibaab.

²¹ «Unil wà yíe nni si: wà ben n'wōb ki boh yē nē. N'Baa li yíe unil wà yíe nni, nē n'mō li yíe udaan, kí cère udaan n̄ bēnde nni.»

²² Nē Sudastō, wà ŋa yé Sudas Iskariyōt nnō niire' wō ki ye: «Yonbdaan, bē bo nē a li cère tinbi n̄ bēnde ŋē, ka n̄ cère uḡendun ya nib n̄ bēnde ŋē?» ²³ Nē *Yesu jiin' wō ki ye: «Wà yíe nni la, u li boh n'gber nē, n'Baa li yíe wō, nē ti li baa u'saan, kí li kōh u'saan. ²⁴ Wà ŋa yíe nni la, wa n̄ li boh n'gber. Ni cēngēh tigber tà nō ŋa yé n'yaar, tū yé n'Baa wà sōn' nni ní nnō yaar nē.

²⁵ «N laan biē ki te ni'saan ma nnō nē ki tōke' nē tigber tuu nō. ²⁶ Ama *Mifuoñaanm mà yé Utotorl nnō, n'Baa li sōn mē ní n'yel bo. Mēn nē li wōkn nē ni'kē, kí tiere nē n tōke' nē tigber tà nnō.

²⁷ «Li te mēn uyēnduōn ni. N diēnh nē n ḡmōbe uyēnduōn wà nnō nē; ma diēnh nē wū tēn uḡendun ya nib diēnh ma bo. La cère mēn ni'yēnm n̄ saa, ki la sēn jēwaanbu. ²⁸ Ni cii' n tōke' nē ki ye n li jo kí liēbe ní ni'saan. Ni yíe nni la, n joh n'Baa saan ma nnō ni

* 14:14 Bi kpiē' ki kēle' tigbōnt tà nnō ya tuba ni nni ŋa te tu'ni.

bi li ηmabe uyensonge ne, kime n'Baa cen' nni. ²⁹ N takeh ne nibonn na ηa laan tien' ya gber fenfenna, ηo ni la tien' la, ni teke ki ji ne. ³⁰ Ma ji li take ne tigber ne ni wuoke, kime unendun wuu ya cien we ni, wa ni fre ki tien nni niba. ³¹ Ama ni kpe unendun ya nib ni bende ki ye n yie n'Baa, ne ki teh u take' nni ma bo. <Fii men ti jo.> »

15

Yesu ne ye busumandu

¹ «Min ne ye busumandu* ne n'Baa ye ukpaal wa tuoreh busubu nno. ² Isigben ya ke te n'bo ka luhon nno, u li ge yi ki wie ne. Ama isigben ya ke luhon nno, u li kpekpeke ki tuore yi, ne yi ni tuore ki luhon. ³ N take' ne tigber ta no tuore' ni tetem ηo. ⁴ Li te men nin nni, ten n te nin ne ma. Usigben te u'ba, ka tuuke busubu bo la, wa ni fre ki luhon. Nno ne ni mo ηa te nin nni la, na ni fre ki tien bonn.

⁵ «Min ne ye busubu, ne ninbi ye isigben. Unil wa ke te nin nni, n' mo te nin udaan la, u li te ten usigben wa luhon ki gbiekeh ne. Na te nin nni la, na ni fre ki tien bonn. ⁶ Unil wa ηa te nin nni la, bi li jende wa ki ti wie ne wa ni kuore ten usigben wa ηa tuuke subu bo. Isigben ya kuore' la, bi gendeh yi ki kpiendeh umu ni ne i wih. ⁷ Ni te nin nni, ki ηmabe n'gber ni fel' ni, ki mie' Uwien ni yie na la, u li de ne ne ne. ⁸ Ni ye n'panpaakaab, ki te ten isigben ya luhon ki gbiekeh la, nen ne kpiekreh n'Baa. ⁹ N'Baa yie nni ma nno ne n' mo yie ne. Li te men n'yiem ni. ¹⁰ N boh n'Baa ya wob, ne ki te u'yiem ni. Ni mo boh n ya wob la, ni mo li te n'yiem ni ne.

¹¹ «N take' ne nen ke ηo ni li ηmabe uyensonge wa n ηmabe wu nno ne; ηo ni yem ni li songe ki ti gben. ¹² N yie ni li teh na si: li yie men tob ten n yie ne ma bo. ¹³ Nil ηa ηmabe yiem ki cen' wa li tuo ki kpo u'jotieb bo. ¹⁴ Ni teh n take' ne na la, ni ye n'jotieb ne. ¹⁵ Ma ji li yih ne n'tonsanb; n li yih ne n'jotieb ne, kime utonsanl ηa ben u'cenbaa ya gber ke; ama min take' ne tigber ta ke n cii' tu n'Baa saan nno. ¹⁶ Na ye ninbi ne gende' nni, min ne gende' ne, ki de' ne lituonl ki ye ni li joh, ki li te ten isigben ya luhon isibii ya li tuu ki te. Nen bo, ni mie' n'Baa nibonn na ke n'yel bo la, u li de ne ne ne. ¹⁷ N yie ni li teh na si: ni li yie tob ne.»

Unendun ya nib li nen Yesu nin u'yaab

¹⁸ «Unendun ya nib nen ne la, ni li ben ki ye bi kpie' ki nende' min ne. ¹⁹ Ni bi ye unendun yaab la, unendun yaab bi li yie ne ne, kime unendun ya nib yie bi'yaab ne. Ama ninbi ηa ye unendun yaab. N nen' ne unendun ya nib ni ma nno ne cere' bi nen ne. ²⁰ Li tien men n la take' ne na ki ye: <Utonsanl ηa cen' u'cenbaa nno.> Bi jende' min la, bi li jende ni mo ne. Bi tuo' n'gber la, bi li tuo ni mo jaar ne. ²¹ Min bo ne bi li tien ne nen ke, kime ba ben wa son' nni ni. ²² Ma bi baa' ki la take' be n'gber la, uba ηa bi li biin be ki ye bi tien' ibiere, ama fenfenna, ba ji li fre ki dule niba bo ki ye ba tien' biere. ²³ Unil nen nni la, u nen n'Baa mo ne. ²⁴ Ma bi son' yokm ya tuon ya nisaal ηa laan son' ye bi laa' la, uba ηa bi li biin be ki ye bi tien' biere. Ama fenfenna bi laa' ye ne ki nen min nin n'Baa ke. ²⁵ Ama nen ke tien' ηo ne ni cere na kele' bi'yiko ya gbanku † ni nno ne ni tien ne. Ni kele' ki ye: <Bi nen nni ne ka ηmabe bi nen nni ba bo.>

²⁶ «To, n'Baa li cere ni son Utotorl ni. U ye *Mifuoñanm ne, ki ye tigbemont ya daan, ki nen' ni n'Baa saan. Mi la baa' uyo wa la, mi li kun n'bo imon. ²⁷ Ni mo li kun n'bo imon, kime ni te n'saan haali n'tuonl ya cincinyo ne.»

16

¹ «N take' ne nen ke ηo ni la tien' la, ni la wie ni tekjim ne. ² Bi li ηore ne itaan ya dur ni. Uyo uba manon we ni, unil ku' ne la, u li maaleh ki teh u tien' lituorl ne ki de' Uwien. ³ Ba bende' n'Baa ye udaan wa, ka bende' n' mo ye udaan wa, nen ne li cere be ni tien' ne

* 15:1 Busubu nno ye tisir ta bi taah tu'bi ki ηeh fen nno ne. † 15:25 Bi ye bi'yiko ya gbanku la, bi niireh Uwien ya jotiekpaaku ya gbanku ne. Liike 10:34.

nnɔ. ⁴ N tɔke' nɛ bi lá li tien' nɛ ma bo, ɣɔ u ya yo lá baa' la, ní li tien kí ye n là tɔke' nɛ nɛ ɣɔ.»

Mifuoñaanm ya tuonl

«Ma là tɔke' nɛ tù n'tuonl ya cincinyo, kime min nin ninbi nɛ là te. ⁵ Ama fɛnfɛnnɔ, n liebeh wà sɔn' nni ní nnɔ saan nɛ, nɛ ní ni uba ɣa niire' nni n joh nà bo-a?» ⁶ Kime n len' ki ye n li bure kí cère nɛ ma nnɔ nɛ ní yɛnm saa' ki gbien'. ⁷ Ama n tɔkeh nɛ imɔn nɛ, n jon' nɛ la, nì li mɔn ni'bo, kime ma jon' la, Utotorl nnɔ ɣa ní baa ní. N jon' la, n li sɔn wɔ ní ní saan. ⁸ U lá baa' la, u li cère uɣɛndun ya nib ní bende kí ye bi yé bibierɗɛnb, kí cère bɛ ní bende kí ye Uwien cuube, kí bende kí ye Uwien li bu bɛ tibuur. ⁹ U li cère bɛ ní bende kí ye bi yé bibierɗɛnb, kime ba teke' nni ki jin'. ¹⁰ U li cère bɛ ní bende kí ye Uwien cuube, kime n li jo n'Baa saan, nɛ na ji li lɛ nni. ¹¹ U li cère bɛ ní bende kí ye bi li bu bɛ tibuur, kime Uwien bun' uɣɛndun wuu ya cien tibuur ɣɔ.

¹² «N bie ki ɣmɔbe tigber tù yebe ní tɔke nɛ, ama tù li kpieke nin nɛ fɛnfɛnnɔ. ¹³ Uyo wà *Mifuoñaanm lá li baa nnɔ; mɛn mà yé tigbɛmɔnt ya daan nnɔ; m̀ li pekre nɛ tigbɛmɔnt ya sɛn kɛ ni. Ma ní tɔke mi'bugben ya gber, ama m̀ cii' tà nnɔ, tun nɛ m̀ li tɔke nɛ. M̀ li tɔke nɛ nà lá li tien' ya gber m̀. ¹⁴ M̀ li kpieke nni, kime m̀ li taa n ya gber nɛ kí tɔke nɛ. ¹⁵ N'Baa ya bont kɛ yé n'yaar nɛ, nɛn nɛ cère' n ye m̀ li taa n ya gber nɛ kí tɔke nɛ.»

Ni'yensaa li kpende uyensonge

¹⁶ «Nì sien' waamu, na ji li lɛ nni, nì pukn' waamu la, ni li lɛ nni.»

¹⁷ Nɛ u'panpaankaab biba niireh tɔb ki teh: «U len' nà nɔ ya tingi si ba? U ye nì sien' waamu, ta ji li lɛ wɔ, nì pukn' waamu la, ti li lɛ wɔ, ki ye u joh u'Baa bó! ¹⁸ Nɛ ki tí ye «U yih ba waamu?» Ta ben u ye wɔ ní ye bà?»

¹⁹ *Yesu bende' bi yé bɛ ní niire wɔ iniire, nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Ni niireh tɔb n len' ma ki ye: «nì sien' waamu, na ji li lɛ nni, nì pukn' waamu la, ni li lɛ nni nnɔ ya tingi nɛ-a?» ²⁰ N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, ninbi li muɔ kí kpiende, nɛ uɣɛndun ya nib li pokn. Ninbi ya yɛnm li saa, ama ní yensaa nnɔ lá li kpende uyensonge. ²¹ Upii benh nin timer la, u te uyensaa ni nɛ u'merwien bo. Ama u tì maa' ki gben' la, uyensonge li cère wa ji li tiere imerwien nnɔ bó, kime unifaan kɔn' uɣɛndun ni. ²² Nì te nnɔ nɛ ní m̀ bo; fɛnfɛnnɔ, ni te uyensaa ni nɛ. Ama n lá li liebe kí lɛ nɛ, nɛ ní li te uyensonge ni. Uba ɣa ní fre kí ñɛn ní yensonge nnɔ ní fèl ni.

²³ «Nɛn daali na ji li niire nni bonn niba bó. N tɔkeh nɛ imɔn nɛ, ni miɛ' n'Baa nibonn n'yel bo la, u li de nɛ nɛ nɛ. ²⁴ Na laan miɛ' bonn n'yel bo haali nin fɛnfɛnnɔ. Miɛ mɛn, ní li lɛ ɣɔ kí lɛ uyensonge kí tì gben.»

Yesu faake' nin uɣɛndun

²⁵ «N tɔke' nɛ ní kɛ mikpenjɛnm ni nɛ. Uyo uba we ní ma ji li pɔ kpenjɛnm kí tɔke nɛ gber. Ama n li tɔke nɛ n'Baa ya gber nɛ ní li wien nɛ. ²⁶ Ní daali ni li miɛ n'Baa tibont n'yel bo. Ma tɔkeh nɛ ki teh min nɛ li miɛ n'Baa kí de nɛ, ²⁷ kime n'Baa bugben nɛ yé nɛ, ní yé nni, ki teke' ki jin' ki ye n ñɛn' ní wɔn saan ma nnɔ bo. ²⁸ Tɔ, n ñɛn' n'Baa saan nɛ ki baa' uɣɛndun ni, n tí li ñɛ uɣɛndun ni kí liebe n'Baa bó.»

²⁹ Nɛ u'panpaankaab tɔke' wɔ ki ye: «A laa'-aa! Fɛnfɛnnɔ a ji lienh nì wien nɛ, ɣa ji pɔh kpenjɛnm. ³⁰ Fɛnfɛnnɔ ti bende' ki ye a ben tibont kɛ, ɣa nuunh nil ní niire ɣɛ niire kí yaan á bende u ye wɔ ní niire kí ye bà; nɛn nɛ cère' ti teke' ki jin' ki ye a ñɛn' ní Uwien saan nɛ.» ³¹ Nɛ *Yesu niire' bɛ ki ye: «Ni teke' ki jin' fɛnfɛnnɔ wuɔ nɔ-ɔɔ? ³² Tɔ, uyo uba we ní, ki li baa'-a, ní kɛ li yere wà kɛ ní taa u ya bó kí cère nni n'baba; ama ma te n'baba, kime n'Baa te nin nni. ³³ N tɔke' nɛ tigber tuu nɔ ɣɔ ni tɛ nin nni ma nnɔ, ní li te uyenduɔn ni nɛ. Uɣɛndun wuu ni, ni te ijend ni nɛ, ama li co mɛn ni'ba, kime n faake' nin uɣɛndun ki gben' u'tuom ɣɔ.»

¹ Tɔ, *Yesu len' nnɔ ki gben', nɛ ki yaare' ki liike' paaki bó, ki ye: «N'Baa, uyo baa', wuɔn a'Bije ya kpieke, ɔ a'Bije mɔ n' wuɔn a'kpieke. ² A de' wɔ mituɔm unisaal kɛ bo ɔ wɔ n' taa limiel là ɔa ɔmɔbe gbenm kí de a de' wɔ binib bà nnɔ kɛ nɛ. ³ Limiel là ɔa ɔmɔbe gbenm si ben n' bende kí ye sin baba nɛ yé Uwien imɔn, kí bende *Yesu Kristo wà a sɔn' wɔ n' nnɔ mɔ. ⁴ Min wuɔn' a'kpieke kitink bo, ki sɔn' a de' nni lituonl là n' sɔn nnɔ ki gben'. ⁵ N'Baa, fɛnfɛnnɔ, kpieke nni a'saan. De nni ukpieke wà n là ɔmɔbe wù a'saan ki laa' uɔɛndun ɔa laan te nnɔ.

⁶ «N cèrè' binib bà a gènde' bɛ uɔɛndun ya nib ni, ki de' nni nnɔ bende' a yé udaan wà. Bi là yé a'yaab nɛ, nɛ a taa' bɛ ki de' nni, nɛ bi boh a'gber. ⁷ Fɛnfɛnnɔ, bi bende' ki ye a de' nni nibonn nà kɛ nnɔ ñɛn' a'saan nɛ, ⁸ kime n tɔke' bɛ a tɔke' nni tigber tà nnɔ, nɛ bi teke' tù, ki mɔnbe ki bende' ki ye n ñɛn' ní a'saan nɛ, ki teke' ki jin' ki ye sin nɛ sɔn' nni ní.

⁹ «N kàareh ɔɛ ki dienh ben nɛ. Ma kàareh ɔɛ ki dienh uɔɛndun ya nib. Ama n kàareh ɔɛ ki dienh binib bà a de' nni bɛ nnɔ nɛ, kime bi yé a'yaab nɛ. ¹⁰ Nà kɛ yé n'yaann yé a'yaann nɛ, nɛ nà kɛ mɔ yé a'yaann yé n'yaann nɛ. Ben nɛ cèrèh binib lenh n'kpieke. ¹¹ Ma ji li te uɔɛndun ni, ben nɛ li te uɔɛndun ni; min we ní a'saan nɛ. N'Baa uñaan, a de' nni a'yel là nnɔ, cèrè liyel bugben ya tuɔm n' li gu bɛ, bɛ n' li yé unibaab ten min nin sin yé unibaab ma bo. ¹² N là te bi'saan uyo wà nnɔ, n là gu bɛ nin a'yel là a de' nni nnɔ ya tuɔm nɛ. N guure' bɛ, nɛ n' kpaan' wà n' kpo kí juore fɛnm nnɔ baba ɔa ñí la, bi'ni uba ɔa kpo' ki juore' fɛnm. U kpo' ki juore' fɛnm ɔa nà kele' a'gbɔnku ni nnɔ nɛ n' tien nɛ. ¹³ Fɛnfɛnnɔ, n we ní a'saan nɛ. N laan te uɔɛndun ni ma nnɔ nɛ ki lienh nnɔ, ɔa bɛ n' li ɔmɔbe uyensɔnge wà n ɔmɔbe wù nnɔ kí tì gben. ¹⁴ N tɔke' bɛ a'gber, nɛ ɔɛndun ya nib nɛnde' bɛ, kime ba yé ɔɛndun yaab, ten n' mɔ ɔa yé ɔɛndun yɔ ma. ¹⁵ Ma kàareh ɔɛ ki teh á ñɛn bɛ uɔɛndun ni, ama n kàareh ɔɛ ki teh a la cèrè usɛnpol ubierɔ nɛ n' tien bɛ niba. ¹⁶ Ba yé ɔɛndun yaab ten n' mɔ ɔa yé ɔɛndun yɔ ma. ¹⁷ Cèrè ben li cinbe ki yé a'yaab tigbɛmɔnt bo. A'gber nɛ yé tigbɛmɔnt nnɔ. ¹⁸ A sɔn' nni ní uɔɛndun ni ma nnɔ, nɛ n' mɔ sɔn' ben uɔɛndun ni. ¹⁹ Ben bo nɛ n taa' n'ba ki de' ɔɛ, ɔa bi'mɔ n' li cinbe ki yé a'yaab tigbɛmɔnt bo.

²⁰ «Ma kàareh ɔɛ ki dienh ben baba, n kàareh ɔɛ ki dienh binib bà bi li tɔke bɛ n'gber bɛ n' teke nni kí ji nnɔ mɔ nɛ. ²¹ N kàareh ɔɛ ɔa bi'ke n' taan kí li yé unibaab nɛ. Ten sin n'Baa a tɛ nin nni ma n' mɔ tɛ nin ɔɛ nnɔ, cèrè bi'mɔ n' li tɛ nin tɛ, ɔa uɔɛndun ya nib n' teke kí ji kí ye sin nɛ sɔn' nni ní. ²² A de' nni ukpieke wà nnɔ, n' mɔ de' bɛ wù, ɔa bɛ n' taan kí li yé unibaab ten min nin sin yé unibaab ma, ²³ kime n tɛ nin bɛ, nɛ a' mɔ tɛ nin nni. Nnɔ nɛ bi taan' ki yé unibaab ki tì gben', ɔa uɔɛndun ya nib n' bende kí ye sin nɛ sɔn' nni ní, kí bende kí ye a yíe bɛ ten a yíe nni ma bo. ²⁴ N'Baa, a de' nni binib bà nnɔ, n yíe n' tɛ nà saan la, bi'mɔ n' li tɛ nin nni nɛ, kí lɛ a de' nni ukpieke wà nnɔ, kime a yíe nni ki laa' ɔa laan ñɛn' uɔɛndun. ²⁵ N'Baa ugbɛmɔndaan, uɔɛndun ya nib ɔa ben ɔɛ, ama min ben ɔɛ. Nɛ biɛ nɔ mɔ ben ki ye sin nɛ sɔn' nni ní. ²⁶ N cèrè' bi bende' a yé udaan wà, ki li liebe kí cèrè bɛ n' bende ɔɛ, ɔa a yíe nni miyíem ma nnɔ n' li tɛ bi'ni, ɔa n' mɔ n' li tɛ nin bɛ.»

18

Yesu ya cuom

(*Matie 26:47-56; Mark 14:43-50; Luk 22:47-53*)

¹ *Yesu len' nnɔ ki tì gben', nɛ wɔn nin u'panpaankaab bure' ki tì puore' kubunbunku kùa bi yih kù Sedrɔn nnɔ. Isiin ya kpàabu buba tɛ n' saan, nɛ wɔn nin u'panpaankaab kɔn' bu'ni. ² Sudas, wà kuɔrè' *Yesu nnɔ, mɔ ben ni'saan, kime *Yesu nin u'panpaankaab là sɔbe ki taakeh nɛ nɛ. ³ Nɛ Sudas taa' Erom ya sojacekl liba nin Uwien ya duku ya guguurb bà bitɔtuɔrcienb nin *Farisienmbe sɔn' bɛ nnɔ, bi joh ni'saan ki tuke ifr nin imɔnafin nin tijekɔnwent. ⁴ *Yesu ben nà kɛ li tu wɔ ma nnɔ, nɛ ki tuobe' bɛ usɛn bó, ki niire' bɛ ki ye: «Ni nuunh ɔmɛ?» ⁵ Nɛ bi ye: «Ti nuunh Nasaret ya *Yesu nɛ.» Nɛ u ye: «Min sɔ.» Sudas wà kuɔrè' wɔ nnɔ mɔ tɛ bi'ni. ⁶ U len' ki ye wɔn sɔ ma nnɔ, nɛ bi sulnh puoli bó ki luh. ⁷ *Yesu tí niire' bɛ ki ye: «Ni nuunh ɔmɛ?» Nɛ bi ye: «Ti nuunh Nasaret ya *Yesu nɛ.» ⁸ Nɛ

u ye: «N tōke' nē ki ye min sō nō. Ni nuunh min nē la, cère mēn biē bē í li joh.»⁹ U len' nno ḡō u là len' tigber tà nno tù í tien nē. U là len' ki ye: «N'Baa a de' nni binib bà nno, ma cère' uba mōnōn bole'.»

¹⁰ Tō, Simōn Pier ḡmōbe kijusiek, nē ki nère' ki gē' ki paare' bitōtuōrcienb ya cien ya tonsōnl uba ya nōjietubl. Bi yih utonsōnl nno Malkus nē. ¹¹ Nē *Yesu tōke' Pier ki ye: «Jiin a'jusiek kí cūōn ki'tuōku ni. N'Baa sien' ki ye í ji ijend yà nno n la ji yē-εε?»

Bi tuke' Yesu ki jon' Anni saan

¹² Sojacekl nno nin li'cien nin Sufmbe ya guguurb nno cuo' *Yesu ki lōle' u'nuō, ¹³ nē ki kpie' ki tuke' wō ki jon' Anni saan. Anni yé Kayif ya cuōje nē. Kayif nē là yé bitōtuōrcienb ya cien libinl nno. ¹⁴ Wōn Kayif nē là tōke' *Sufmbe ya cienb ki ye nì mōn unibaab í kpo bi'du ya nib bo nno.

Pier niē' ki ye wa ben Yesu

(Matie 26:69-70; Mark 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ Bi tuke' *Yesu ki joh ma nno, nē Simōn Pier nin *Yesu ya panpaanketō uba pē u'bo. Bitōtuōrcienb ya cien ben *Yesu ya panpaanketō bugben. Nēn bo nē u paan' *Yesu bo ki kōn' bitōtuōrcienb ya cien nno den uluo bo. ¹⁶ Ama Pier wōn juore' ki se saali nē bunañōbu saan. Nē upanpaanketō wà bitōtuōrcienb ya cien ben wō nno jon' ki tì laa' upiitonsōnl wà gu bunañōbu nno, nē ki cère' Pier kōn'. ¹⁷ Nē upii nno niire' Pier ki ye: «Sin, a'mō ḡa lii yé uje wuō ya panpaankaab ya uba-aa?» Nē u jiin' wō ki ye: «Ma yé u'panpaanke.»

¹⁸ Tiwōr là te, nē bitōtuōrcienb ya cien ya tonsōnb nin biguguurb sère' umu, ki lokreh. Nē Pier mō te bi'saan ki lokreh.

Bitōtuōrcienb ya cien niire' Yesu iniire

(Matie 26:59-66; Mark 14:55-64; Luk 22:66-71)

¹⁹ Bitōtuōrcienb ya cien niire' *Yesu iniire u'panpaankaab bo nin u wōknh miwōknm ma nno bo. ²⁰ Nē *Yesu jiin' wō ki ye: «N len' binib kē ya nun bó nē, ki wōkn' uyo kē ni'tāan ya dur ni nin Uwien ya duku ya luō bo, *Sufmbe kē taakeh nà saan. Ma len' gber tuba bōlm ni. ²¹ Bē tien' a niireh min-i? Niire binib bà cenge' n'gber n tōke' bē ki ye bà. Ben ben n tōke' bē ki ye bà mōnmōnm.»

²² *Yesu len' nno ma nno, ki laa' biguguurb ya uba se ki neke wō, nē ki kpōbe' wō utēnpe, ki niire' wō ki ye: «A jiindeh bitōtuōrcienb ya cien nē nō nno-ōō?» ²³ Nē *Yesu jiin' wō ki ye: «N len' nì bre nē la, wuōn nà cère' nì bre; nē n tí len' nì mōn nē la, bē tien' a ñih nni?»

²⁴ Nēn saan nē Anni cère' bi taa' *Yesu ki jon' bitōtuōrcienb ya cien Kayif saan u'nuō juore' ki lūo.

Pier tí niē' ki ye wa ben Yesu

(Matie 26:71-75; Mark 14:69-72; Luk 22:58-62)

²⁵ Simōn Pier se ki lokreh umu, nē bi niire' wō ki ye: «Sin, a'mō ḡa lii yé u'panpaankaab ya uba-aa?» Nē u niē' ki ye: «Ma yé u'panpaanke.» ²⁶ Nē bitōtuōrcienb ya cien ya tonsōnb ya uba, wà Pier bi gē' ki paare' u'tubl nno ya den yō uba tōke' Pier ki ye: «Ma bi laa' ḡē u'saan bukpaabu nno ni-ii?» ²⁷ Nē Pier tí niē' ki ye wa ben Yesu. Nē ukuoje pōk ki muō' i ya tāan bo.

Bi taa' Yesu ki jon' Pilat saan

(Matie 27:1-2, 11-14; Mark 15:1-5; Luk 23:1-5)

²⁸ Nēn saan nē bi taa' *Yesu ki ñēn' Kayif den, ki jon' udu nno ya gobina den, bi yih wō Pilat. Nì là yé kutēnḡēsōnsōnku nē. *Sufmbe ya cienb ḡa là yé bē í kuōn bi'ba jōknt ḡō kí fre kí jele bi'Pak ya nacenku nē. Nēn nē cère' ba tuo' ki kōn' Pilat den*. ²⁹ Nēn bo nē Pilat ñēn' saali bi'saan, ki niire' bē ki ye: «Uje wuō tien' ba ni biindeh wō?» ³⁰ Nē bi jiin' wō ki ye: «Wa bi yé nibiēō la, ta bi cuo' wō ki ḡukn' ḡē.» ³¹ Nē Pilat ye: «Ninbi bugben, taa wō mēn kí tì bu wō nì'yiko ye ma bo.» Nē bi ye: «Tinbi Sufmbe ḡa ḡmōbe sen tí ku nil.»

* 18:28 Sufmbe kōn' bà ḡa yé Sufmbe den la, bi saa' bi'yiko nē, ki kuōn' bi'ba tijōknt kí tì kpaan uyo uba.

³² Bi len' nà nɔ nɛ wuɔn' ki ye *Yesu là len' nà ki tɔke' binib, u li kpo mikuum mà ya bol nnɔ nɛ ní tien. ³³ Pilat tí liebe' ki kɔn' tibuur ya duku ni, ki yin' *Yesu ki lá niire' wɔ ki ye: «Sin, a yé *Sufmbe ya ber nɛ-ɛɛ?» ³⁴ Nɛ *Yesu jiin' wɔ ki ye: «A len' nà nɔ, a maale' a'ba nɛ bii bi tɔke' ɲɛ nɛ ki ye n yé *Sufmbe ya ber-i?» ³⁵ Nɛ Pilat tɔke' wɔ ki ye: «Min ɲa yé Suf-a! A'bol ya nib nin bitɔtuɔrcienb nɛ taa' ɲɛ ki ɲukn' nni. A tien' bɛ nɛ?» ³⁶ Nɛ *Yesu ye: «N'bel ɲa yé uɲɛndun wuu ni ya bel. N'bel bi yé uɲɛndun wuu ni ya bel la, n'nib bi li kɔn tijer ɲɔ *Sufmbe ya cienb la fre kí cuo nni. Ama fɛnfennɔ, n'bel ɲa nín te niɛ saan.» ³⁷ Nɛ Pilat tɔke' wɔ ki ye: «Nɛn mɛn la, a yé uber nɛ-a!» Nɛ *Yesu jiin' wɔ ki ye: «Sin nɛ ye n yé uber. N baa' uɲɛndun wuu ni ní lá tɔke binib tigbɛmɔnt nɛ. Nɛn bo nɛ bi maa' nni. Unil wà kɛ pɛ tigbɛrmɔnt bo nɛ cengeh n'bo.» ³⁸ Nɛ Pilat niire' wɔ ki ye: «Tigbɛmɔnt si ba?»

Bi bun' Yesu tibuur ki ye u kpe mikuum

(Matie 27:15-31; Mark 15:6-20; Luk 23:13-25)

Pilat len' nnɔ ma nnɔ nɛ ki tí ñɛn' *Sufmbe bó, ki tí tɔke' bɛ ki ye: «Min ɲa laa' u'biil. ³⁹ Ama binl kɛ binl ni'Pak ya nacenku ya yo la, n tuu ki ñɛndeh lipekl ya nil uba nɛ ki wienh. Nɛn bo, ni yíe ní taa *Sufmbe ya ber nnɔ nɛ kí wiɛ-ɛɛ?» ⁴⁰ Nɛ bi wuure' ki ye: «La wiɛ wɔn, wiɛ Barabas.» Barabas nnɔ là yé unil wà yíe' Erom yaab ya ñɔbu bó nɛ.

19

¹ Nɛn saan nɛ Pilat cère' bi taa' *Yesu ki ñii' wɔ inalebe. ² Sojambɛ taa' ikonkon ki lɔnlɔn' uyukpɛkpiɛ ki kpele' u'yul, ki taa' kuliɛrmɔnmɔnku kuba ki goln' wɔ, ³ nɛ ki nekndeh wɔ ki tɔkeh wɔ ki teh: «Sufmbe ya berɔ, ti fuondeh ɲɛ-a!» Nɛ ki kpɔbreh wɔ itɛnpɛ.

⁴ Nɛ Pilat tí ñɛn' saali, ki tɔke' *Sufmbe ki ye: «N li taa wɔ kí ñɛn ní saali ni'saan ɲɔ ní bende kí ye ma laa' u'biil.» ⁵ Nɛn saan nɛ *Yesu ñɛn' ní saali ki kpiɛ ikonkon ya yukpɛkpiɛ, ki guo kuliɛrmɔnmɔnku nnɔ. Nɛ Pilat tɔke' bɛ ki ye: «Uje bugben sɔ.»

⁶ Ama bitɔtuɔrcienb nin biguguurb laa' wɔ ma nnɔ nɛ ki wuureh ki teh: «Kpɛ wɔ udɔpɔnpɔn bo! Kpɛ wɔ udɔpɔnpɔn bo!» Nɛ Pilat tɔke' bɛ ki ye: «Ni'bugben ní taa wɔ kí tí kpɛ wɔ udɔpɔnpɔn bo, kime min ɲa laa' u bii' nà nì kpɛ kuum.» ⁷ Nɛ bi tɔke' wɔ ki ye: «Tinbi ɲmɔbe yiko uba nɛ, nɛ yiko nnɔ bo, u kpɛ mikuum nɛ, kime u taa' u'ba ki tien' Uwien ya Bijɛ nɛ.»

⁸ Pilat cii' bi ye *Yesu taa' u'ba ki tien' Uwien ya Bijɛ ma nnɔ, nɛ bujewanbu tùɔre' ki cuo' wɔ cɛɛn. ⁹ Nɛ u tí liebe' ki kɔn' tibuur ya duku nnɔ ni ki tí niire' *Yesu ki ye: «Sin, a yé lɛ bó yɔ nɛ?» Ama *Yesu ɲa jiin' wɔ. ¹⁰ Nɛ Pilat tɔke' wɔ ki ye: «ɲa gereh min nɛ-ɛɛ? ɲa ben ki ye n ɲmɔbe mituɔm ní wiɛ ɲɛ bii' ní kpɛ ɲɛ udɔpɔnpɔn bo-oo?» ¹¹ Nɛ *Yesu tɔke' wɔ ki ye: «Uwien de' ɲɛ mituɔm mà nnɔ baba ɲa ñí la, ɲa ɲmɔbe tuɔm miba n'bo. Nɛn bo nɛ unil wà taa' nni ki ɲukn' ɲɛ nnɔ ya biil cen' a'yaal.»

¹² Nɛn saan nɛ Pilat nuunh u li tien ma kí wiɛ Yesu, ama *Sufmbe wuureh nɛ ki teh: «A wiɛ' wɔ la, ɲa ji yé ubercien Sesa* ya jɔ, kime unil wà kɛ yih u'ba uber la, u yé Sesa ya nɛnnɛnd nɛ.»

¹³ Pilat cii' bi len' nnɔ ma nnɔ, nɛ ki tí ñɛn' *Yesu saali, nɛ ki kèle' tibuur ya biek bo, bi yih libùol là «Itɛn ya benbenl nnɔ.» *Sufmbe ya lenm ni, bi yih ni'saan ki teh «Gabata» nɛ. ¹⁴ Nì là yé lidaali là *Sufmbe bondeh bi'Pak ya nacenku nnɔ nɛ, ki tuo liwenyul ya yo, nɛ Pilat tɔke' bɛ ki ye: «Ni'ber sɔ.» ¹⁵ Nɛ bi wuure' ki ye: «U kpɛ mikuum nɛ! U kpɛ mikuum nɛ! Kpɛ wɔ udɔpɔnpɔn bo!» Nɛ Pilat niire' bɛ ki ye: «N kpɛ ni'ber udɔpɔnpɔn bo-oo?» Nɛ bitɔtuɔrcienb jiin' wɔ ki ye: «Ta ɲmɔbe bɛrtɔ ki kɛnde' ubercien Sesa bo.» ¹⁶ Nɛn saan nɛ Pilat taa' *Yesu ki ɲukn' bɛ bɛ ní tí kpɛ wɔ udɔpɔnpɔn bo. Nɛ bi taa' wɔ ki bure'.

Bi kpe' Yesu udɔpɔnpɔn bo

(Matie 27:32-44; Mark 15:21-32; Luk 23:26-43)

¹⁷ *Yesu bugben tuke u'dɔpɔnpɔn ki ñɛn' udu ni, ki joh niba saan, bi yih nè «Kuyukpɔbku ya Bùol.» *Sufmbe ya lenm ni, bi yih ni'saan «Golgota» nɛ. ¹⁸ Bi kpɛ' wɔ

* 19:12 Sesa nɛ là yé Erom yaab likeh mitinfɛnm mà nnɔ kɛ ya bɛrcien.

udəpənpən bo nən saan nɛ, nɛ ki kpe' bijeb bile mə; uba ukele uba, utə mə ukelto, nɛ *Yesu fo siik ni. ¹⁹ Pilat kele' mikelm miba ki ye: «Nasaret ya *Yesu wà yé *Sufmbe ya ber nno sɔ», nɛ ki cère bi taa' ki tɛbn' u'dəpənpən bo. ²⁰ Nì kele' *Sufmbe ya lenm ni nin Erom yaab ya lenm ni nin Grekmbe ya lenm ni nɛ. Bi kpe' *Yesu udəpənpən bo nà saan nno ɲa fəke nin udu ni, nən nɛ cère' *Sufmbe bà yebe kaan' mikelm nno. ²¹ Nɛ *Sufmbe ya tətərcienb təke' Pilat ki ye: «ɲa bi li kele kí ye *Sufmbe ya ber, a bi li kele kí ye: wən nɛ ye u yé *Sufmbe ya ber nɛ.» ²² Nɛ Pilat təke' be ki ye: «N kele' nà nɔ n kele' nɛ.»

²³ Sojambɛ kpe' *Yesu udəpənpən bo ki gben', nɛ ki gbiire' u'wengolkaar igbiin inan, wà ke ugbiin uba ki tì sèn' u'lierfəfəkrku. Kulierfəfəkrku nno ɲa ɲməbe ñɛñɛ kí ñɛ paaki kí tì ci tingi, kime bi là lòn' kù nɛ. ²⁴ Nən saan nɛ bi təke' tɔb ki ye: «Ti la kere kù mən, cère mən tí fùore imúɔn, kí liike wà li ji kù.» Nən ke tien' ɲə nà kele' *Uwien ya gbənkɔ ni nno nɛ n̄ tien nɛ. Nì kele' ki ye:

«Bi gbiire' n'wengolkaar,
nɛ ki fùore' imúɔn,
bɛ n̄ liike wà li ji n'lierku.»

Tə, sojambɛ nno tien' nən nɛ.

²⁵ *Yesu ya naa nin u'naa ya ninse nin Klopas ya po Mari nin Mari Madelenn se u'dəpənpən saan. ²⁶ *Yesu laa' u'naa nin u'panpaanke wà u yíe wə ki gbien' nno se ki buəke, nɛ u təke' u'naa ki ye: «Upii, a'bijɛ sɔ.» ²⁷ nɛ ki təke' u'panpaanke nno mə ki ye: «A'naa sɔ.» Kí ñɛ nən daali nɛ u'panpaanke nno cère' *Yesu ya naa te u'den.

Yesu ya kuum udəpənpən bo

(*Matie 27:45-56; Mark 15:33-41; Luk 23:44-49*)

²⁸ Ni ya puoli bó nɛ *Yesu ben ki ye fɛnfɛnno u sən' u'tùon ke ki gben'-a, nɛ ki len' ki ye: «Uñuñun nɛ ɲməbe nni,» ɲə nà kele' *Uwien ya gbənkɔ ni nno n̄ tien. ²⁹ Licuəl liba se ni'saan ki gbe midɛɲmiɲmiikm miba, nɛ bi taa' ticitənt ki sèkn' mi'ni, ki taa' ki tuun' kusiiku kù a bi yih kù isəp nno ya lenbenl bo, ki tɛnde' ki kòle' u'ñəbu. ³⁰ U muore' midaam nno nɛ ki ye: «N tien' ni'ke ki gben' n̄nə», ki gòn', nɛ ki kpo'.

Soja uba cəke' Yesu ya kele ni likpaanl

³¹ Nì là yé lidaali là *Sufmbe bondeh bi'Saba nɛ. U ya *Saba là yé uwengbenge nɛ. Nən bo nɛ *Sufmbe ya cienb ɲa là yíe nikipil n̄ li te dəpənpən bo, nɛ ki təke' Pilat ki ye wə n̄ cère u'sojambɛ n̄ n̄ kí kuə bi kpe' binib bà nno ya tàan†, kí jiin bɛ. ³² Nɛ sojambɛ nno baa' ki ñi' ki kuə' binib bà bi kpe' bɛ idəpənpən bo nin *Yesu nno ya tàan. Bi ñi' ki kuə' ukpiek ye, ki ñi' ki kuə' ulie mə ye. ³³ Ama bi tì baa' *Yesu saan ma nno, ki laa' u kpo'-a, nən bo nɛ ba kuə' u'ye. ³⁴ Nɛ sojambɛ nno ya uba taa' likpaanl ki cəke' *Yesu ya kele ni. Nɛ misəm nin miñunm pək ki ñen' i ya tàan bo. ³⁵ Unil wà laa' tibont nno nɛ təke' u laa' nà. U len' nà nɔ yé imən nɛ, nɛ u ben ki ye u təke' tigbɛmənt nɛ, ɲə ni'mə n̄ teke kí ji. ³⁶ Bi tien' *Yesu nno ɲə nà kele' *Uwien ya gbənkɔ ni nno n̄ tien nɛ. Nì kele' ki ye: «Ba n̄ kuə u'krəbl liba mənən.» ³⁷ Nì tì liebe' ki kele' *Uwien ya gbənkɔ ni ki ye: «Bi li caan unil wà bi cəke' wə likpaanl nno bo inun.»

Yesu ya subm

(*Matie 27:57-61; Mark 15:42-47; Luk 23:50-56*)

³⁸ Ni ya puoli bó nɛ Yosef wà yé Arimate ya du ya nil nno baa' ki mie' Pilat ki ye wə n̄ cèbe wə wə n̄ jiin' *Yesu ya gbənɛnt udəpənpən bo. Pilat tuo', nɛ u jon' ki tì jiin' tù. Yosef bugben là yé *Yesu ya panpaanke nɛ ka tuo' nil n̄ bende, kime u là fenge *Sufmbe ya cienb nɛ. ³⁹ Nikodem, wà là baa' *Yesu saan miba kuñənkɔ nno mə baa', ki tuke' lɛfina. Bi cùuke lɛfina wà bi yih wə *miir nno nin bi yih wə alowɛs nno nɛ. Lɛfina nno ya kpieke li baa' ten kilo pita. ⁴⁰ Yosef nin Nicodem taa' kukpelcieku ki tenten' *Yesu ya gbənɛnt, nɛ ki taa' lɛfina nno ki tien' tu'bo, *Sufmbe subeh bitenkpiib ma bo. ⁴¹ Isiin ya kpàabu buba te bi kpe' *Yesu nà saan nno. Bi là gbin' ufele uba bukpàabu nno ni ka laan sube' nil len.

† 19:31 Bi là ñih ki kəh binib bà bi kpaakeh bɛ idəpənpən bo ya tàan ɲə bɛ n̄ kpo tonm nɛ.

⁴² Nì là yé lidaali là *Sufmbe bondeh Saba ne, ne ufele nnò mọ ọa fọke nin ni'saan. Nen bo ne bi taa' *Yesu ki tì sube' u'ni.

20

Yesu mekre' bitenkpiib ni

(Matie 28:1-8; Mark 16:1-8; Luk 24:1-12)

¹ *Saba ya daali gèbre', kutaaku kùà li faa nnò ne Mari Madelenn wọre' ki fii' nì bìike, ki bure' likul nnò bó. U tì baa' ki laa' kuteku kùà bi là taa' ki biin' likul nnò ọa ji bi. ² Ne u sen' ki jon' Simon Pier nin *Yesu ya panpaanketọ wà u yé wọ ki gbien' nnò saan, ki tì tọke' be ki ye: «Bi ñen' Yonbdaan likul nnò ni ọọ! Ta ben bi taa' wọ ki ble' nà saan!»

³ Nen saan ne Pier nin *Yesu ya panpaanketọ nnò ñen' ki joh likul nnò bó. ⁴ Bi joh ma nnò bi'ke bile tiinh ne, ama upanpaanketọ nnò sen' ki cen' Pier ki kpié' ki baa' li'saan, ⁵ ne ki gbien' ki liike', ki laa' tikpelcer nnò ne dọ len, ama wa kọn'. ⁶ Simon Pier, wà paan' puoli bó ní nnò, mọ baa', ne ki kọn' likul nnò ni, ki laa' tikpelcer nnò dọ len, ⁷ ki laa' kukpelcieku kùà bi là taa' ki pibn' *Yesu ya yul nnò jende' ki dọ likonkonl, ku'ba. ⁸ Nen saan ne upanpaanke wà bi kpié' ki baa' likul saan nnò mọ kọn' ki laa', ne ki teke' ki jin'. ⁹ Kime haali nin u ya yo ba laan là cii' nà kele' *Uwien ya gbọnku ni ki ye *Yesu lá li mekre bitenkpiib ni nnò ya tingi. ¹⁰ Ne *Yesu ya panpaankaab nnò liebe' ki kùn'.

Yesu cère' Mari Madelenn laa' wọ

(Matie 28:9-10; Mark 16:9-11)

¹¹ Tọ, Mari juore' ki se saali ne likul nnò saan ki muoh. U se ki muoh, ne ki lá gbien' ki liike' li'ni, ¹² ki laa' Uwien ya tondb bile bi guo tiwenpenpien ki ke *Yesu ya gbenent là dọ nà saan nnò. Uba ke u'yul là kunh nà bó, ne utọ mọ ke u'taan là kunh nà bó nnò. ¹³ Ne bi niire' wọ ki ye: «Upii, be tien' a muoh?» Ne u jiin' be ki ye: «Bi ñen' n'Yonbdaan ne, ma ben bi taa' wọ ki ble' nà saan.» ¹⁴ U len' nnò ma nnò ne ki jiebe' ki laa' *Yesu se, ama wa bende' ki ye *Yesu ne. ¹⁵ Ne *Yesu niire' wọ ki ye: «Upii, be tien' a muoh? A nuunh ọmẹ?» Mari maale' ki ye uje wà gu bukpaabu nnò ne, ne ki tọke' wọ ki ye: «Cenbaa, sin ne taa' wọ la, wuon' nni, a ble' wọ nà saan ní jo kí taa.» ¹⁶ Ne *Yesu ye: «Mari.» Ne u jiebe' ki tọke' wọ *Sufmbe ya lenm ni ki ye: «Rabuni.» Ni'tingi si «Cenbaa.» ¹⁷ Ne *Yesu ye: «La li co nni*, kime ma laan don' n'Baa bó, ama jo kí tì tọke' n'ninjieb kí ye: n doh n'Baa wà yé ni'mọ ya baa nnò bó ne. U yé n'Wien ne, ki yé ni'mọ ya Wien.» ¹⁸ Ne Mari Madelenn jon' ki tì tọke' *Yesu ya panpaankaab ki ye: «N laa' Yonbdaan,» ne ki tọke' be *Yesu tọke' wọ tigber tà nnò.

Yesu cère' u'panpaankaab laa' wọ

(Matie 28:16-20; Mark 16:14-18; Luk 24:36-49)

¹⁹ Tọ, *Saba ya daali gèbre', kutaaku kùà li faa' nnò ya tajuaku, ne *Yesu ya panpaankaab taan' ki te kuduku kuba ni ki pìnpìin' inańuon, kime bi là fenge *Sufmbe ya cienb ne. Ne *Yesu baa' ki lá sere' bi'siik ni, ki tọke' be ki ye: «Li te men uyenduon ni.» ²⁰ U len' nnò, ne ki wuon' be u'nuo nin u'kele ni ya gbien. U'panpaankaab laa' wọ ma nnò, ne bi'yenm sọnge. ²¹ Ne u tí tọke' be ki ye: «Li te men uyenduon ni. N'Baa sọn' nni ma nnò, ne n'mọ sọn' ninbi.» ²² U len' nnò, ne ki piebe' bi'bo, ki tọke' be ki ye: «Teke men *Mifuońaanm. ²³ Ni fere' binib bà bi'biere la, Uwien mọ li fere be. Na fere' bà la, Uwien mọ ọa ní fere be.»

Toma laa' Yesu ne ki teke' ki jin'

²⁴ *Yesu ya panpaankaab piik nin bile ya uba bi yih wà Toma, ki liebe' ki yih wọ lilebl nnò, ọa là te nin bitọb uyo wà *Yesu baa' bi'saan nnò. ²⁵ Bipanpaanketọb tọke' wọ ki ye: «Ti laa' Yonbdaan.» Ne u tọke' be ki ye: «Ma laa' bi là kpe' u'nuo ni ipenjen nà saan ya gbien, ka taa' n'nobil ki tuun' igbien nnò ni, ka taa' n'nuo ki tuun' bi là cọke' u'kele ni nà saan nnò ya gbiel ni la, ma ní teke kí ji fiebu.»

* 20:17 Bi li fre kí lebre la li co nni kí ye la me nni mọ.

²⁶ Tò, iwien iniin gèbre', ne *Yesu ya panpaankaab tí taan' ki te kuduku ni. Toma mò ji te bi'ni. Nin inañuon pipi ma ke nno *Yesu baa' ki lá sere' bi'siik ni ki ye: «Li te men uyenduon ni.» ²⁷ Ne ki tòke' Toma ki ye: «Tende a'nobil kí me nie saan, kí liike n'nuo ya gbien, kí tende a'nuo kí tuun n'kele ya gbiel mò ni. Ji la maaleh tema, teke kí ji.» ²⁸ Ne Toma ye: «A yé n'Yonbdaan nin n'Wien ne.» ²⁹ Ne *Yesu tòke' wò ki ye: «A laa' nni ma nno ne ki teke' ki jin'. Bà ña laa' nni ki teke' ki jin' nno, Uwien ya mōnm te bi'bo.»

Nà cère' San kele' kugbōnku kuu

³⁰ *Yesu tien' miyokm ya bontor mò tū yebe u'panpaankaab ya nun ni. Ba kele' tū kugbōnku kuu ni. ³¹ Bi kele' tuu nò ñò ní teke kí ji kí ye *Yesu yé Uwien ya Nigendke Kristo, ki yé Uwien ya Bijé ne. Ni teke' wò ki jin' la, wōn bo ne ni li le limiel.

21

Yesu tí cère' u'panpaankaab laa' wò

¹ Ni ya puoli bó ne *Yesu tí cère' u'panpaankaab laa' wò Tiberiyad ya ñuncienm ya gbaal. U cère' bi laa' wò ma sò: ² Simōn Pier nin Toma wà bi liebe' ki yih wò lilebl nno nin Natanayel wà ñen' ní Kana ya du wà te Galile ya tinfenm ni nno nin Sebede ya bijieb nin *Yesu ya panpaankaatòb bile ne là taan' ki te. ³ Ne Simōn Pier tòke' be ki ye: «N joh lijenbel ne.» Ne bi ye: «Ti'mò li paan a'bo.» Ne bi ñen' ki bure' ki tì kōn' buñerbu. Ba cuo' bonn haali kuñonmenku.

⁴ Nì tì wendeh uyo wà nno, ne bi laa' *Yesu se miñunm ya gbaal. Ama u'panpaankaab nno ña bende' ki ye wōn ne. ⁵ Ne u niire' be ki ye: «Hee! Nacenbe, na laa' bonn bi?» Ne bi ye: «Ta laa' bonn.» ⁶ Ne u tòke' be ki ye: «Wié men bubebu buñerbu ya jie bó, ni li le.» Bi wié' ki cuo' ijen ì yebe cēen ne ka fre' ki dere' bubebu nno ki jiin' ní.

⁷ Ne *Yesu ya panpaanke wà u yé wò ki gbien' nno tòke' Pier ki ye: «Yonbdaan ne.» Simōn Pier cií' Yonbdaan ne ma nno, ki laa' u te liñil ne, ne u taa' u'lierl ki gole', ki lu' miñunm ni ki joh u'saan. ⁸ U'panpaanketòb bà sien' nno we ní buñerbu ni ki dieh bubebu bù gbe ijen. Ba là fòke nin ñunm ya gbaal. Nì li te ten meta kobk ne. ⁹ Bi tì baa' miñunm ya gbaal ki ñen' buñerbu ni ne ki laa' ikuon ya mu uba, ujen puu u'ni, ki laa' kpōnō mō. ¹⁰ Ne *Yesu tòke' be ki ye: «Taa ní men ni cuo' ijen yà nò ya iba.»

¹¹ Nen saan ne Simōn Pier liebe' buñerbu nno ni, ki tì dere' bubebu ki ñen' liwēl bo, bù gbe ijengbengbenge kobk nin pinun nin ita. Nin ì yebe ma ke nno, bubebu nno ña kere'. ¹² Ne *Yesu tòke' be ki ye: «Den men kí ñmōn.» U'panpaankaab ya uba mōnōn ña tōnge wò ní niire wò kí ye: «Sín ñme ne?» Kime bi ben ki ye Yonbdaan ne. ¹³ Nen saan ne *Yesu nekn', ki yuure' kpōnō ki de' be, ki taa' ujen nno mō ki de' be. ¹⁴ *Yesu tì mekre' bitenkpiib ni ki cère' u'panpaankaab laa' wò ma, bolmta sò.

Yesu ye Pier ní li likeh u'nib

¹⁵ Bi jin' tijier nno ki gben' uyo wà nno, ne *Yesu niire' Simōn Pier ki ye: «Simōn, San ya bije, a yé nni ki cen' bié nò-ò?» Ne u jiin' wò ki ye: «Hnn, Yonbdaan, sin mōnōn ben ki ye n fe ñe.» Ne *Yesu tòke' wò ki ye: «Li likeh n'pebumu.» ¹⁶ Ne ki liebe' ki niire' wò ki lere' ki ye: «Simōn, San ya bije, a yé nni-ii?» Ne u tí jiin' wò ki ye: «Hnn, Yonbdaan, sin mōnōn ben ki ye n fe ñe.» Ne *Yesu tòke' wò ki ye: «Li yé n'pekpaal.» ¹⁷ Ne ki liebe' ki niire' wò nta ki ye: «Simōn, San ya bije, a fe nni-ii?» Ne Pier ya yenm saa', kime *Yesu niire' wò bolmta sò ki ye: «A fe nni-ii?» Ne u jiin' wò ki ye: «Yonbdaan, a ben tibont ke, ki ben ki ye n fe ñe.» Ne *Yesu tòke' wò ki ye: «Li kpaah n'pe. ¹⁸ N tòkeh ñe imōn ne, a là yé unacenfaan ma nno, a là guoh a'kpelcer a'ba ne, ki joh a yé nà bó. Ama a tì pore' uyo wà la, a li yuon a'nuo, ne unitò ní goln ñe, kí taa ñe kí jo ña yé nà bó.» ¹⁹ U len' nno ñò wò ní wuon, Pier lá li kpo mikuum mà ya bol kí kpieke Uwien ne. U len' nno ki gben', ne ki tòke' wò ki ye: «Paan n'bo ní.»

Pier niire' Yesu upanpaanketò nno ya gber

* 21:15 Grēkmbe ya lenm ya ñōbonl là ya tingi si: bié nò nno li fre kí li yé binitòb bii tibontor mō.

²⁰ Pier jijebe', ki laa' *Yesu yíe upanpaanke wà ki gbien' nnò pɛ bi'bo. Upanpaanke nnò nɛ là gbien' *Yesu bo, bi là jinh tijier uyo wà nnò, ki niire' wò ki ye: «Yonbdaan, ɲmɛ ye wò ń kuore ɲɛ?» ²¹ Pier laa' wò ma nnò, nɛ ki niire' *Yesu ki ye: «Yonbdaan, bɛ lá li tu wuò mɔ?» ²² Nɛ *Yesu jiin' wò ki ye: «N yíe wò ń li te kí tì baa uyo wà n li baa ní la, nì yé a'gber-ii? Sin, li pɛ n'bo ní dee.»

²³ Li ya ñɔbonl bo nɛ *Yesu yaab ni bi lienh ki teh u'panpaanke nnò ɲa ń kpo. *Yesu wɔn ɲa tɔke' ki ye wa ń kpo. Ama u tɔke' wò ki ye: «N yíe wò li te kí tì baa uyo wà n li baa ní la, nì yé a'gber-ii» nɛ?

²⁴ Upanpaanke nnò nɛ tɔke' binib tigber tuu, ki kele' t̀̀ kugbɔnku kuu ni. Nɛ ti ben ki ye u'gber nnò yé im̀̀n nɛ.

²⁵ *Yesu tien' tibont t̀̀ yebe. Bi bi ye bɛ ń kele tu'ke jɛjɛ la, n maale' ki ye uɲɛndun wuu ya fɛnm ɲa ń baa bɛ ń ble bi li kele tigbont t̀̀ nnò.

Yesu ya tondb ya tòn

Nà wɔngɛh kugbɔnku kuu te ma bo

Bi yih wà kele' kugbɔnku kuu nnɔ Luk nɛ. Kugbɔnku bugbɛn yé tiggɛmɔnmɔnt tà u kele' tù nnɔ ya tutukl nɛ. Kù tɔkeh Yesu ya tondb là kpaande' u'gbɛmɔnmɔnt uɔɛndun ni ma bo nɛ. Bi cin' ki kpaande' tù Yerusalem ni nɛ, ki tuɔn' mitinfɛnm mà guɔn' Yerusalem nnɔ, ki ɔmɔɔmɔbe ki tì baa' idu yà ke guɔn' Mediterane ya ñuncienm nnɔ.

Kugbɔnku kuu cin' nin Yesu ya dùom paaki bó Uwien saan ya gber nɛ (1:9). U cèrè' Mifuoñaanm jjiire' ní u'tondb bo ki toreh bɛ bi'tòn ni (2:1-12).

Kí cin iyul 2 kí tì baa iyul 12, bi lienh Yesu ya tond Pier bo nɛ nì yɛbe. Binib bà là kpiɛ' ki teke' Yesu ki jin' nnɔ kɛ là yé Sufmbɛ nɛ. Sufmbɛ ya cienb là jènde' bi'mɔ tɛn bi là jènde' Yesu ma bo nɛ. Nin bi jèndeh bɛ ma kɛ nnɔ Mifuoñaanm dienh bɛ lifèl nɛ bi tɔkeh binib Yesu ya gbɛmɔnmɔnt, ki teh miyɔkm ya bont (3-8).

Kí cin iyul 13 kí tì baa ku'biɛn, bi ji lienh Pɔl bo nɛ nì yɛbe. Bi lienh Pɔl concuon' ma bo ki tɔke' binib Uwien ya gber nɛ. Pɔl mɔ là yé Suf nɛ, ki yé Farisienmbɛ ya cɛkl ya uba, ki yé unil wà jèndeh Kristo ya taanl yaab cɛn.

Lidaali liba nɛ u lá joh Damas ya du bó wɔ ní tí ní tì jènde bà mɔ teke' Yesu ki jin' ni'bo nnɔ. Nɛ Yesu tì jìɛ' wɔ usen ki cèrè' u tien' u'yɔ. U ya Pɔl nɛ ji cèrè' Yesu ya gbɛmɔnmɔnt yere' Mediterane ya ñuncienm ya tinfɛnm ni, ki ɔmɔɔmɔbe ki tì baa' uduciɛn Erom ni.

Yesu pùon' ki ye u li de u'tondb Mifuoñaanm

¹ N'jɔ Teofil, n'gbɔnkpiɛku ni, n tɔke' ɛɛ *Yesu cin' ki tien' nà nin u wɔkn' nà, ² ki tì baa' lidaali là Uwien taa' wɔ ki don' paaki bó nnɔ. Kí yaan Uwien ní taa wɔ kí dùo paaki bó nnɔ *Mifuoñaanm cèrè' u wɔkn' binib bà u gènde' bɛ ki tien' u'tondb nnɔ bi li kpe isen yà. ³ U kpo' ki mɛkre' bitenkpiib ni ma nnɔ, u cèrè' ben nɛ laa' wɔ mibolm mà yɛbe, ki tì baa' iwien pinan, ɔwɔ wɔ ní wuɔn bɛ kí ye u mɔnbe ki fuobe. U cèrè' bi laa' wɔ, nɛ u tɔke' bɛ Uwien ya bel ya gber. ⁴ Lidaali liba wɔn nin ben jinh tijier*, nɛ u tɔke' bɛ ki ye: «Ni la jende Yerusalem ni, ama ní li te len, kí tì baa lidaali là n'Baa Uwien li de nɛ u là pùon' ki ye u li de nɛ nà nnɔ. Ni cii' lipuonl nnɔ min saan nɛ. ⁵ Ni là cii' n ye: San là taa' miñunm nɛ ki sii' binib Uwien ya ñunm, ama ninbi wɔn, nì sien' iwenkàanke nɛ, n li cèrè *Mifuoñaanm nɛ ní jjiire ní ni'bo.»

Uwien cèrè' Yesu don' paaki bó

⁶ *Yesu ya tondb taan' u'saan nɛ ki niire' wɔ ki ye: «Yonbdaan, nen mɛn la, fɛnfɛnno nɛ a li fie tinbi Israyel yaab ya bel, kí jiiin kí de tɛ-ɛɛ?»

⁷ Nɛ *Yesu jiiin' bɛ ki ye: «Lidaali là nin uyo wà tibont nnɔ li tien nnɔ ɔa yé ni'gber, Baa Uwien nɛ sien' ni'kɛ u yíe ma bo. ⁸ Ama uyo wà *Mifuoñaanm li jjiire ní ni'bo nnɔ, ni li lɛ mituɔm, kí li yé n'mònkunb Yerusalem ni nin Sude ya tinfɛnm kɛ ni nin Samari ya tinfɛnm kɛ ni nin utingbɛn kɛ bo.»

⁹ U len' nnɔ ma nnɔ nɛ Uwien cèrè' u doh paaki bó bi'nun ni. Nɛ kutɛwɔlgbɔnku kuba baa' ki lèkn' u'bo, ba ji laa' wɔ. ¹⁰ U doh uyo wà nnɔ nɛ bi juore' ki se ki likeh paaki bó. Bi se ki likeh ma nnɔ nɛ ki laa' i ya tàan bo bijeb bile se bi'saan, ki guo tikpɛlcɛpient, ¹¹ ki niire' bɛ ki ye: «Galile yaabɛ, bɛ tien' ni se ki likeh paaki nɔ? Uwien nɛ ñɛn' *Yesu wuo ni'saan ki don' paaki. U li baa ní tɛn ni laa' u doh ma bo nɔ nɛ.»

Yesu ya tondb nin binitɔb taan' bɛ ní kàare

¹² Tɔ, *Yesu ya tondb siere' lijuɔl là bi yih lè Olifi ya siin ya juɔl nnɔ bo ki liebe' Yerusalem ni. Lijuɔl nnɔ ɔa fɔke nin Yerusalem. Nì lii te kɔnsini uba nɛ. ¹³ Bi tì baa' Yerusalem ni ma nnɔ nɛ ki kɔn' bi tì ní taakeh ki te paaki ya duku kùà ni nnɔ. Pier nin San nin Saak nin Andre nin Filip nin Toma nin Batelemi nin Matie nin Alfe ya bije Saak nin

* 1:4 Bi li fre kí liebre wɔn nin ben jinh tijier nnɔ kí yé wɔn nin ben te mɔ.

Simòn wà ya nun món u'du bo ya gber nin Saak ya bije Sudas ne kòn' ki te kuduku nno ni. ¹⁴ Bipiib biba mō là te bi'ni, bi ya uba si: *Yesu ya naa Mari nin *Yesu ya ninjieb. Bi'ke kpaan' buñobu, ne ki tuu ki taakeh ki kàareh.

Bi gènde' Matiyas ki lèrè' Sudas ya lènl

¹⁵ I ya den ne binib bà teke' *Yesu ki jin' nno taan' litaanl. Bi là li baa binib kobk nin pile. Ne Pier fii' ki sere' bi'siik ni, ki tōke' be ki ye: ¹⁶ «N'yaabe, nì kpe *Mifuoñaanm là cèrè' *Dafid len' Sudas ya gber tà, bi kele' tū *Uwien ya gbōnku ni nno n̄ tien ne. Wōn Sudas ne là le ki wōngèh binib bà cuo' *Yesu nno usen. ¹⁷ Sudas là yé tinbi *Yesu ya tondb ya uba ne. *Yesu là gènde' u'mō ki de' wō ti sōnh lituonl là nō ne.» ¹⁸ (Sudas tien' nibonn nà bre, ne bi pèn' wō ilike, u taa' ki de' kitink kiba; ne ki lu' ki'bo libenlibl u'puoku kpiere', ne u'nier ke ñen'. ¹⁹ *Yerusalem ya nib ke cii' tigber nno. Nen bo ne bi yin' kitink nno bi'lenm ni ki ye: «Akaldama» Ni'tingi si: Misèm ya tink.) ²⁰ Pier tí len' ki ye: «Nì kele' iyuon ya gbōnku kùà te *Uwien ya gbōnku ni nno ni ki ye: <U'den n̄ tien kulengbonku, ño nil la ji n̄ li kō yì.>

Nì tí kele' ki ye:

<Unitō n̄ lèrè u'lènl.>

²¹ Binib te ki tōke' nin te uyo wà ke Yonbdaan *Yesu là te nin te ti joh ni'ke saan nno, ²² ki cin' uyo wà San là siih binib Uwien ya ñunm ki ti baa' lidaali là Uwien ñen' wō ti'bùol ki cèrè' u don' paaki nno. Nì kpe ben ya uba ne n̄ kpōbn ti'bó, kí li yé umònkunl Yonbdaan ya mekrm bo.»

²³ Nen saan ne bi gènde' bijeb bile. Bi yih uba Yosef, ki baanh wō Basabas, ki liebe' ki baanh wō Yustus mō, ki yih utō Matiyas. ²⁴ Ne bi kàare' ki ye: «Yonbdaan, sin ne ben binib ke ya fèl ni te ma bo. Binib bile biè ni, wuon te a gènde' wà, ²⁵ ño wō n̄ lèrè Sudas ya lènl a'tondb ya tuonl ni, kime Sudas dāan' lè ne ki jon' u kpe wōn li te nà saan». ²⁶ Bi kàare' Yonbdaan ki gben', ne ki fūore' imúon be n̄ liike bi li gènde' wà. Nen ne wuon' be ki ye bi li gènde' Matiyas ne. Ne bi taa' wō ki kpōbn' *Yesu ya tondb piik nin uba nno bó.

2

Mifuoñaanm ya baam

¹ *Pantekot ya nacenku ya daali, ne binib bà teke' *Yesu ki jin' nno ke taan' ki te bùol liba. ² Ne bi cii' i ya tāan bo kuwaaku kuba ñen' ní kutaaku bó, ki naan ten kutafaabiiku, ki lá gbe kuduku kùà bi ke ku'ni nno. ³ Nen saan ne bi laa' nibonn niba baa' ki naan imupien, ki pàareh ki paakeh wà ke ya yul bo. ⁴ Ne *Mifuoñaanm kòn' bi'ke ki tì gben', ki cèrè' bi lienh ilenbol, m̄ yíe wà ke n̄ len ma bo.

⁵ U ya yo ki laa' *Sufmbe bà pe Uwien bo mōnmōnm nno te Yerusalem ni ne. Bi ñen' idu yà ke te uñendun ni ne ki baa'. ⁶ Bi cii' binib bà teke' *Yesu ki jin' nno ya waaku bó ma nno ne ki taan' ni'saan ki yebe. Bi cii' bi lienh ma nno ne n̄ beke' be ki gbien', kime wà ke ciih bi lienh u'tiema lenm ne. ⁷ Nì beke' be ki gbien' ba ji ben bi li ye bà, ki ñuoreh binib bà teke' *Yesu ki jin' nno, ne ki ye: «O, binib bà lienh nō, bi'ke ña yé Galile yaab-ii? ⁸ Nì tien' mila ño ti'ni wà ke ciih bi lienh u'yaajelenm-i? ⁹ Ti'ni biba ñen' Pat ya du bó ní ne, bitōb ñen' Medi ya du bó ní, bitōb mō ñen' Elam ya du bó ní, bitōb mō ñen' Mesopotami bó ní, bitōb mō yé Sude ya tinfenm yaab, bitōb mō ñen' Kapadosi ya tinfenm bó ní, bitōb mō ñen' Pōnt ya tinfenm bó ní, bitōb mō ñen' Asi ya tinfenm bó ní, ¹⁰ bitōb mō ñen' Friji ya tinfenm bó ní, bitōb mō ñen' Panfili bó ní, bitōb mō ñen' Esipt bó ní, bitōb mō ñen' Libi ya du wà bi yih wù Sirenn nno ya tinfenm bó ní. Bitōb mō ñen' Erom bó ní. ¹¹ Ti'ni, biba yé *Sufmbe ne, bitōb mō yé Sufkpenkpend. Bitōb mō yé Kret yaab, bitōb mō yé Arabi yaab. Ti'ke ciih bi lienh ti'lenm ni ne ki tōkeh Uwien sōn' itūoncièn yà nno.» ¹² Nì beke' be ki gbien', ba ji ben bi li maale kí ye bà, ne ki niireh tōb ki teh: «Ni'tingi si ba?» ¹³ Ama biba mō sukreh be ne ki teh bi ñun' midaam ne ki yibe'.

Pier tōke' linigol Uwien ya gber

¹⁴ Nèn saan nè Pier nin u'tòb piik nin uba nnò fii' ki sere', nè Pier len' ufaa bo, ki tòke' linigol nnò ki ye: «Ninbi *Sufmbe nin ninbi bà ke te *Yerusalem ni nò, cenge men n'bó mòmòm, ñ tòke nè ni'tingi. ¹⁵ Ni maaleh ki teh binib bié ñun' midaam nè ki yibe'-ee? Ba ñun' daam, kime nì laan te kutenjaaku ya kur tuwe nè. ¹⁶ Ama *Uwien ya ñòbonsòknl Sowel là len' nà nnò nè teh. U là len' ki ye:

¹⁷ «Uwien ye: iwenfòrke yà we ní nò;
n li cère n'Fuoñaanm ñ baa binib ke bo,
ni'bijieb nin ni'bisieb li sòkn n'ñòbon,
ni'nacenfèn nin ni'jècien li le tibont tideknt yaam.

¹⁸ U ya yo nè n lá li cère n'Fuoñaanm ñ baa n'tonsònb,
bijeb nin bipiib bo,
be ñ tien n'ñòbonsòknb.

¹⁹ N li tien micincilm kutaaku nin kitink bo,
n li cère misèm nin umu nin kumuñijjuaku ñ li te,

²⁰ uwien li biike ten licinñunl,
nè uñmaal ñ mómde ten misèm,
kí yaan Yonbdaan ya daali ñ baa ní,
u li yé uwengbenge nè, ki li ñmòbe ukpieke.

²¹ Nèn daali wà ke li muò kí yin Yonbdaan ya yel nè li ñmere.» »

²² Pier tí len' ki pukn' ki ye: «Israyel yaabe, cenge men n'bó. Ninbi mòmòm ben ki ye Uwien cère' Nasaret ya *Yesu tien' miyòkm ya bont nin tibont tà ke nisaal ña ñ fre kí tien tù, ñò wò ñ wuòn nè *Yesu yé udaan wà nè. ²³ Bi taa' wò ki ñukn' nè, nè ni cère' bà ña pè yiko bo kpè' wò udòpòpòpò bo ki ku' wò. Uwien là ben nè ki sien' ki ye nè ñ tien nnò.

²⁴ Ama Uwien mekre' wò ki ñien' wò mikuum ya jend ni, kime kuum ña ñmòbe tuòm mè ñ juon wò kutenkpiiku ni. ²⁵ *Dafid là len' u'bo ki ye:

«N tuu ki lenh Yonbdaan n'nun bó nè.

U te n'nojie bó,
ñò niba la sèn n'fèl nè.

²⁶ Nèn bo nè n ñmòbe uyensonge,
ki lienh miyensonglenm,
n ben ki ye n li kpo,
ama n ñmòbe lidèndènl,

²⁷ kime ña ñ cère ñ juore kutenkpiiku ni,
ka ñ cère min a'niñaan ñ bùre.

²⁸ A wuòn' nni limièl ya sèn.

A te n'saan ma nnò,
a li cère n li ñmòbe uyensonge kí tì gben nè.» »

²⁹ Pier tí len' ki ye: «N'yaabe, nì kpè ñ tùòre kí tòke nè ti'yaaje *Dafid ya gber nè. U là kpo', nè bi sube' wò. U'kul bié ki te ti'du ni haali nin dinnò. ³⁰ U là yé *Uwien ya ñòbonsòknl nè, ki ben ki ye Uwien là pùon' ki pole' ki ye u lá li cère u'yaabil liba ñ kèle u'berbiek bo. ³¹ Uwien là cère' *Dafid bende' ki ye u'Nigèndke Kristo lá li mekre bitenkpiib ni. Nèn bo nè *Dafid là len' u'bo ki ye:

«Uwien ña cère' u juore' kutenkpiiku ni,
ka cère' u'gbenent bùre'.»

³² U ya *Yesu nè Uwien mekre' wò bitenkpiib ni, nè ti'ke yé bimònkunb. ³³ U'Baa Uwien kpieke' wò, ki taa' wò ki kàan' u'jie bó, ki de' wò u là pùon' ki ye u li de wò Mifuoñaanm mà nnò, nè u cère' mì baa' ti'bo. Ni ciìh nà, ki likeh nè nò, nì yé *Mifuoñaanm ya tuonl nè. ³⁴ Ti ben ki ye *Dafid ña là don' paaki, ama wòn bugben là len' ki ye:

«Yonbdaan Uwien tòke' n'Yonbdaan ki ye:

Kèle n'nojie bó,

³⁵ kí tì baa uyo wà n li cère á te a'nennèndb bo litaal.» »

³⁶ Nè Pier tí len' ki ye: «Israyel yaabe, ni'ke ñ mòmbe kí bende kí ye ninbi kpè' *Yesu wà udòpòpòpò bo nnò, Uwien tien' wòn nè Yonbdaan, ki tien' wò Kristo u'Nigèndke.»

³⁷ Linigol nnò cii' Pier len' nnò ma nnò nɛ nì jin' bɛ, ki saa' bi'yɛnm ki gbien', nɛ bi niire' Pier nin *Yesu ya tonɔtɔb ki ye: «Ti'yaabɛ, ti nín li tien mila?»

³⁸ Nɛ Pier jiin' bɛ ki ye: «Lèbre men ni'tetem, kí cère tí sii ni'ni wà kɛ Uwien ya ñunm *Yesu Kristo ya yel bo, ɔ Uwien n' fère nɛ ni'biere, kí pu nɛ *Mifuoñaanm, ³⁹ kime ti'Yonbdaan Uwien là pùon' lipuonl ki ye u li taa *Mifuoñaanm kí de u yin' binib bà kɛ nnò. Bɛn si: ninbi nin ni'bumu nin bà kɛ tɛ fɔkm nnò.»

⁴⁰ Pier taah iñòbontò ì yɛbe ki sureh bɛ, ki saakreh bi'gbɛnɛnt ki teh: «Wie men fɛnfennò ya nib bà yé bibierɛnb nnò ya gber ɔ Uwien n' ɔmien nɛ.»

Binikpiɛkb bà là teke' Yesu ki jin' nnò là fuobe ma bo

⁴¹ Nɛ bi sii' binib bà tuo' u'gber nnò Uwien ya ñunm. Ni'daali binib bà pukn' bà teke' *Yesu ki jin' bó nnò li baa tɛn itur ita. ⁴² Bi tuu ki cengeh *Yesu ya tonɔb ya wɔknm nin inunmón nɛ, ki tɛ tɛn bi tɛ naa nin baa, ki taakeh ki jinh tijier*, ki taakeh ki kàareh. ⁴³ Tò, Uwien cère' *Yesu ya tonɔb teh miyɔkm ya bont cɛɛn. Nɛn bo nɛ binib kɛ fenge Uwien. ⁴⁴ Binib bà kɛ teke' *Yesu ki jin' nnò kɛ buñòbu nɛ, ki taah bi'bont kɛ ki gbiinh tɔb. ⁴⁵ Bi kuɔreh bi'tinmu nin bi ɔmòbe tibont tà, nɛ ki taah ilike ki gbiinh tɔb, ni wiebe bɛ ma bo. ⁴⁶ Idaan kɛ bi là kɛ buñòbu nɛ, ki tuu ki taakeh Uwien ya duku ya luo bo, ki taakeh tɔb den ki jinh tijier, ki ɔmòbe uyɛnɔmaa nin lifɛsongl, ⁴⁷ ki pèkeh Uwien, nɛ bi'du ya nib kɛ yíe bi'gber. Nɛ idaan kɛ Yonbdaan ɔmiɛndeh binib ki pukndeh bi'bó.

3

Pier nin San cère' uwòb uba faake'

¹ Lidaali liba nɛ Pier nin San joh Uwien ya duku bó tikur tuta ya kaare ya yo. ² Tò, uje uba là tɛ bi maa' wò uwòb. Idaan kɛ bi yuunh wò ki lá kaandeh Uwien ya duku ya nañòbu bùa bi yih bù Bunañòmòmòmònbu nnò saan, wò n' li mieh binib bà kòh Uwien ya duku ya luo bo nnò nɛ tibont. ³ U laa' Pier nin San tuo bɛ n' kò Uwien ya duku ya luo bo, nɛ u miɛ' bɛ nibonn. ⁴ Pier nin San caan' u'bo inun, nɛ Pier tòke' wò ki ye: «Liike tɛ.» ⁵ Nɛ u tùɔre' ki likeh bɛ, ki daan u li lɛ bi'saan nibonn nɛ. ⁶ Nɛ Pier tòke' wò ki ye: «Ma ɔmòbe like, ka ɔmòbe ñòkm. Ama n li de ɔ n ɔmòbe nà nɛ. *Yesu Kristo wà yé Nasaret ya nil nnò ya yel bo, fii kí cuon!» ⁷ Nɛ ki cuo' u'nojje, ki fin' wò. Nɛ u'tàan nin u'tɛgbiemu pòk ki faake' i ya tàan bo. ⁸ U maabe' ki ci', ki sere', ki cin' ki cuonh, nɛ ki paan' bi'bo ki kòn' Uwien ya duku ya luo bo, ki cuonh, ki mèbreh, ki pèkeh Uwien. ⁹ Linigol kɛ laa' u cuonh ki pèkeh Uwien. ¹⁰ Bi bende' ki ye wòn nɛ tì n' kɛ Uwien ya duku ya Nañòmòmòmònbu saan ki mieh nnò. Bi laa' u faake' ma nnò nɛ nì cuo' bɛ miyɔkm nin bujɛwaanbu.

Pier lienh nin linigol Uwien ya duku ya luo bo

¹¹ Uje nnò ɔa dàan' Pier nin San. Nì cuo' binib nnò kɛ miyɔkm nɛ bi sen' ki baa' bi'saan kuninbonku* kuba ni, bi yih kù «Salomàn ya ninbonku.» ¹² Tò, Pier laa' binib nnò ma nnò, nɛ ki niire' bɛ ki ye: «Israyel yaabɛ, bɛ tien' nì cuo' nɛ miyɔkm-i? Bɛ tien' ni likeh tɛ tɛn ti'tiema tuòm nin ti pɛ Uwien bo mòmòmòmònm ma nnò nɛ cère' uje wuo faake'? ¹³ Uwien wà *Abraham nin *Isaak nin Sakòb nin ti'yaajeb là pukeh wò nnò nɛ kpɛke' u'tonsònl *Yesu wà ninbi kuɔre' wò ki yìe' wò Pilat ya nun bó nnò. Pilat wòn là yíe wò n' taa wò kí wie nɛ, nɛ na tuo'. ¹⁴ Ninbi, yìe' wà yé uñaan, ki yé ugbemòndaan, nɛ ki ji tòke' Pilat ki ye wò n' taa unikul kí wie. ¹⁵ Ni ku' wà yé limiel ya daan, nɛ Uwien mekre' wò bitenkpiib ni. Tinbi nɛ yé bimònkunb. ¹⁶ Ti du u'yel bo ma nnò nɛ liyel bugben ya tuòm cère' uje wà ni likeh wò ki bɛn wò nò faake'. Ti teke' *Yesu ki jin' ma nnò nɛ cère' uje wuo laa' laanfɛ ki tì gben' ki se ni'kɛ ya nun bó nò.

¹⁷ «N'yaabɛ, n bɛn ki ye ninbi nin ni'ciɛnb ku' *Yesu ma nnò, na bɛn nɛ ki sòn' li ya tuonl. ¹⁸ Uwien là cère' u'ñòbonsòknb kɛ len' uyo bo ki ye u'Nigɛndkɛ Kristo lá li jènde

* ^{2:42} Bi taakeh ki jinh tijier tà nnò li frɛ kí li yé Yonbdaan ya jier bii tijiefɛnt tuba. * ^{3:11} Bi yih nà saan kuninbonku nnò tɛ Uwien ya duku ya luo bo nɛ. Bi là taa' itɛn nɛ ki mɛn' ku'kpenkpen, ki lɛ' ki yekn' Uwien ya duku ya luo ya guoncɛncienl là guòn' ki linde' kù nnò.

nɛ. Nɛn nɛ tien'. ¹⁹ Nɛn bo, lèbre mɛn ni'tetem, kí liɛbe kí paan Uwien bo ɲo wə́ rí fère nɛ ni'biere. ²⁰ Nnɔ́ nɛ Yonbdaan li de nɛ lifuorl, ki li sɔ́n ní u'Nigendke Kristo ni'saan. Wɔ́n si *Yesu; u là gènde' wə́ ninbi bo nɛ. ²¹ Nì kpe wɔ́n *Yesu rí li te paaki bó nɛ, kí tì baa uyo wà Uwien li fènde tibont ke. Nì te tɛn u là cère' u'ñɔ́bonsɔ́knɔ́ len' nà ke uyo bo nnɔ́ nɛ. ²² Moyis wɔ́n là len' ki ye: <Yonbdaan Uwien li cère ni'ni uba rí ñɛ uñɔ́bonsɔ́knɔ́l ni'bo tɛn min. Ní cenge u li tɔ́ke nɛ nà ke. ²³ Unil wà ke ɲa tuo' uñɔ́bonsɔ́knɔ́l nnɔ́ ya ñɔ́bu bó la, Uwien li ñɛn wə́ u'nib ni nɛ ki gben' u'gber.> ²⁴ *Uwien ya ñɔ́bonsɔ́knɔ́l ke, ki cin' Samiel nin biñɔ́bonsɔ́knɔ́tɔ́b bà paan' u'bo nnɔ́ mɔ́ là len' nà teh idɛn yie nɔ́ ya gber. ²⁵ Ninbi nɛ yé Uwien ya ñɔ́bonsɔ́knɔ́l nnɔ́ ya yaabii, nɛ ki li jonde kujotieku kùu u là cuo' kù nin ni'yaajɛb nnɔ́ bo. U là tɔ́ke' ni'yaaje *Abraham ki ye u li tien inibol yà ke te utingben bo nnɔ́ u'mɔ́nm u ya yaabii bo nɛ. ²⁶ Mikpiɛkm, ninbi bo nɛ Uwien là gènde' u'tonsɔ́nl Yesu, ki sɔ́n' wə́ ni'saan wə́ rí lá tien nɛ Uwien ya mɔ́nm, kí ñɛn ni'ni wà ke u'tùonbiere ni.»

4

Sufmɛ ya buur ya cɛkl yaab bun' Pier nin San tibuur

¹ Pier nin San laan biɛ ki lienh nin linigol nnɔ́; u ya yo nɛ bitɔ́tuɔ́rkaab nin Uwien ya duguurb ya cien nin Saduseyɛnmɛ baa' bi'saan. ² Bi'benku ni ben' Pier nin San bo, kime bi wə́knɔ́ binib ki teh *Yesu mɛkre' bitɛnkpiib ni ma nnɔ́, binib bà kpo' mɔ́ li mɛkre nɛ. ³ Bi cuo' bɛ ki laa' uwien lu' ɲo, nɛ bi taa' bɛ ki tì pekɔ́n' ki cère' bi te len nì tì faa'. ⁴ Nin nɛn ke, binib bà cii' Pier nin San len' nà nnɔ́, bi'ni bà yebe teke' *Yesu ki jin'. Bijɛb bà teke' wə́ ki jin' nnɔ́ li baa tɛn itur iɲun.

⁵ Kutaaku faa', nɛ bitɔ́tuɔ́rcienb nin *Sufmɛ ya cienb nin *Yiko ya wɔ́nwə́knɔ́b taan' Yerusalem ni. ⁶ Bà là taan' nnɔ́ ya biba si: bitɔ́tuɔ́rcienb ya cien Anni nin Kayif nin San nin Aleksand nin bitɔ́tuɔ́rcienb ya cɛkl ya nitɔ́b ke. ⁷ Bi cère' Pier nin San sere' bi'siik ni nɛ bi niire' bɛ ki ye: «Ni taa' ba ya tuɔ́m nɛ bii ni taa' ɲmɛ ya yel nɛ ki buu' uwɔ́b wuɔ́ nɔ́?»

⁸ Nɛn saan nɛ *Mifuoñaanm cère' Pier tɔ́ke' bɛ ki ye: «Bitɔ́tuɔ́rcienb nin *Sufmɛ ya cienbɛ, ⁹ ti tore' uwɔ́b nnɔ́ ma nnɔ́, nɛ ni buh te tibuur dinnɔ́, ki niireh te ki teh ti tien' mila ki buu' wə́. ¹⁰ Tɔ́, ninbi nin Israyel ya nitɔ́b ke rí bende kí ye Nasaret ya *Yesu Kristo wà ninbi kpe' wə́ udɔ́pɔ́nɔ́n bo nnɔ́, Uwien mɛkre' wə́ bitɛnkpiib ni. U ya yel ya tuɔ́m nɛ cère' uje wuɔ́ faake' ki se ni'nun bó nɔ́. ¹¹ *Yesu bo nɛ nì kele' *Uwien ya gbɔ́nku ni ki ye: <Litenl là ninbi bidumɛb wiɛ' lè nnɔ́, len nɛ lá tien' litenkpiɛkl là co kuduku.>

¹² Miɲmienm ɲa rí ñɛ uba saan ki kende' *Yesu saan, kime *Yesu ya yel baba ɲa ñí la, Uwien ɲa de' nil uba liyel uɲɛndun wuu ni ɲo len bo tí fre kí ɲmɛre.»

¹³ Bi sekn' ki laa' Pier nin San ɲa yé nikpekpiɛkb udu ni, ka ben gbɔ́nku ki gbien', ki ɲmɔ́be lifèl ki lienh ma nnɔ́, nɛ nì cuo' bɛ miyɔ́km. Nɛ bi bende' ki ye ben nin *Yesu nɛ là te. ¹⁴ Tɔ́, bi laa' uje wà faake' nnɔ́ se Pier nin San saan ma nnɔ́ nɛ ba ji ben bi li ye bà. ¹⁵ Bi cère' bi ñɛn' Pier nin San tibuur ya duku nnɔ́ ni, nɛ bi cin' ki gbierɛh ¹⁶ ki teh: «Tì li tien mila binib biɛ nɔ́? Binib bà ke te Yerusalem ni ben ki ye bi mɔ́nbe ki tien' miyɔ́km ya bonn nɛ, ta rí fre kí niɛ. ¹⁷ Ama ta yíe tigber nnɔ́ rí yɛbre udu ni ni'ke saan. Nɛn bo, cère mɛn tí mɔ́nde bi'bo inun kí wə́bn bɛ, bi la ji rí tɔ́ke nil *Yesu ya gber.»

¹⁸ Nɛ bi liɛbe' ki yin' bɛ ki kuɔ́n', ki pien' bɛ ki ye bi la ji rí wə́kn nil *Yesu ya gber, ki la ji rí te u'yel mɔ́. ¹⁹ Ama Pier nin San tɔ́ke' bɛ ki ye: «Nì kpe tí tuo ni ya ñɔ́bu bó bii Uwien ya ñɔ́bu bó nɛ? Ninbi mɔ́nɔ́n maale mɛn kí liike. Ni lɛ ba mɔ́n Uwien saan ní-i? ²⁰ Tinbi ɲa rí fre kí li ɲmin kí la tɔ́ke ti laa' nà nin ti cii' nà.» ²¹ Bicienb nnɔ́ tí mɔ́nde' bi'bo inun nɛ ki taa' bɛ ki wiɛ'. Ba laa' bi li dule nà bo kí dɛre bi'tub, kime udu ya nib ke pèkeh Uwien miyɔ́km ya bonn nnɔ́ bo nɛ. ²² Pier nin San tien' miyɔ́km ya bonn, ki cère' uje wà faake' nnɔ́ ya bin gèbre' ibin pinan.

Binib bà teke' Yesu ki jin' nnɔ́ kàareh

²³ Tɔ́, bi taa' Pier nin San ki wiɛ' ma nnɔ́ nɛ bi liɛbe' ki jon' bi'tɔ́b saan, ki tì tɔ́ke' bɛ bitɔ́tuɔ́rcienb nin *Sufmɛ ya cienb nnɔ́ tɔ́ke' bɛ nà nnɔ́ ke. ²⁴ Bi cii' ma nnɔ́ nɛ bi'ke

kpaan' buñòbu, ki kàareh Uwien ki teh: «Yonbdaan, sin ne ñen' kutaaku nin kitink nin miñuncienm, ki ñen' tibont tà ke te kutaaku bo nin tà ke te kitink bo nin tà ke te miñuncienm ni. ²⁵ Sin ne là cèrè' Mifuoñaanm ya tuòm bo, a' tonsònl ti'yaaje *Dafid len' ki ye:

«Bè bo ne bà ña yé *Sufmbe ya benku ni ben' ki ti kende'?

Bè bo ne idu ya nib maaleh yenmaalfenm-i?

²⁶ Uñendun ya bercienb bonde' bi'ba,

ne idu ya berb taan' bi'tòb saan,

bè ñ kòn nin Yonbdaan nin u'Nigendke Kristo tijer.»

²⁷ Imòn ne, uber Herod nin Pòns Pilat nin bà ña yé Israyel yaab nin Israyel yaab là taan' udu wuu ni, ki ku' *Yesu wà yé a' tonsòñaan ki yé a'Nigendke nnò. ²⁸ Bi taan' ki tien' a'tuòm nin a'yíem bo, a là sien' ki ye nà ñ tien nnò ne. ²⁹ Yonbdaan, fènfennò gbien kí liike bi wòbndeh te liwòbl là ba, kí de tinbi a' tonsònb lifèl ñò tí li tòkeh binib a'gber ki la fenge. ³⁰ Wuòn a'tuòm kí cèrè biwiènb ñ faake, miyòkm ya bont ñ li teh, a' tonsòñaan *Yesu ya yel bo.»

³¹ Bi kàare' ki gben' ma nnò ne bi taan' ki te nà saan nnò jènge'. *Mifuoñaanm baa' bi'ke bo, ne bi laa' lifèl ki tòkeh binib Uwien ya gber.

Binib bà teke' Yesu ki jin' nnò taakeh bi'bont ki gbiinh tòb

³² Linigol là teke' *Yesu ki jin' nnò kpe buñòbu ne, ki ñmòbe iyenmaale iba. Uba ña lienh ki teh u'bonn yé u'baba yaann. Bi'ke là taakeh bi'bont ne ki gbiinh. ³³ *Yesu ya tondb ñmòbe mitòcienm ki kundeh imòn ki teh Yonbdaan *Yesu mònbe ki mekre' bitenkpiib ni. Ne Uwien juokeh bi'ke ki gbiekeh. ³⁴ Bi'ni uba ña te ki luo' niba, kime bà ke ñmòbe mutinmu bii iden nnò kuòreh ne ki taah bi kuòreh ki lenh ilike yà nnò, ³⁵ ki lá dienh *Yesu ya tondb, ne bi gbiinh, ki dienh unil ke nì wièbe wò ma bo.

³⁶ Uje uba te bi'ni, bi yih wò Yosef. Ne *Yesu ya tondb baanh wò Banabas, ni'tingi si: «wà sòngreh binib ya yènm.» U yé Lefi ya yaabil ne. Bi maa' wò Ciip ya du ni ne. ³⁷ U ñmòbe bukpaabu buba, ki kuòre' bù, ne ki taa' u kuòre' ki laa' ilike yà nnò, ki lá de' *Yesu ya tondb.

5

Ananias nin u'po Safira ya gber

¹ Tò, ujetò mò là te bi'ni, bi yih wò Ananias, ki yih u'po Safira. U kuòre' u'kpàabu buba, ki teke' ilike. ² Wòn nin u'po kpaan' buñòbu ne u bore' ilike nnò ya niba bó ki taa' u'ba, ki tuke' nà bó sien' nnò ki lá de' *Yesu ya tondb. ³ Ne Pier niire' wò ki ye: «Ananias, bè tien' a taa' a'fèl ki cèbe' *Satan nò nnò, ki lere' *Mifuoñaanm, ki bore' bukpaabu nnò ya like ya niba bó ki taa' a'ba! ⁴ Ña laan là kuòre' bukpaabu nnò ma nnò, bù là yé a'yaabu ne. A kuòre' bù ma nò, ilike nnò mò yé a'yi ne. Bè tien' a maale' a'fèl ni á tien nò? A lere' Uwien ne, ña lere' nib.» ⁵ Ananias cii' iñòbon nnò ma nnò, ne ki lu' ki kpo'. Ne bujewaancienbu cuo' binib bà ke cii' tigber nnò. ⁶ Nen saan ne binacenfèn baa' ki taa' bukpelbu, ki pòbn' wò, ki yuure' ki ñen' ki ti sube'.

⁷ Nì tien' ten tikur tuta, ne u'po kòn' ní, ka ben nà tien'. ⁸ Ne Pier niire' wò ki ye: «Tòke nni tigbemònt, ni kuòre' bukpaabu bùa nnò ya like kèkè sò-òò?» Ne u ye: «Hnn, i'kèkè nínò.» ⁹ Ne Pier tòke' wò ki ye: «Bè tien' sin nin a'cè ke kpaan' buñòbu ki biike' *Yonbdaan ya Fuoñaanm-i? Liike, bà sube' a'cè nnò ne tuo bunañòbu nò. Bi li yuure a'mò, kí ñen.» ¹⁰ Ne u'mò lu' u'nun bó i ya tàan bo ki kpo'. Binacenfèn baa' kòn' ní ki laa' u kpo', ne bi tí yuure' u'mò, ki ti sube' u'cè saan. ¹¹ Bujewaancienbu cuo' Kristo ya taanl yaab ke nin binib bà ke cii' tigber nnò.

Yesu ya tondb teh miyòkm ya bont

¹² *Yesu ya tondb teh miyòkm ya bont udu ya nib ni cèen. Binib bà teke' *Yesu ki jin' nnò ke kpe buñòbu ne, ki taan' ki te Salomòn ya ninbonku* ni. ¹³ Nitòb ña kaabe'

* 5:12 Liike 3:11.

ki taakeh nin be, ama udu ya nib ke là pèkeh be ne. ¹⁴ Ne binib ligol, bijeb nin bipiib ke teknh Yonbdaan ki jinh uyo ke ki pukndeh bi'bo. ¹⁵ *Yesu ya tondb teh miyokm ya bont ma nno, ne binib yuunh biwienb ki là blinh tikaagbont nin igado bo isengbe, ño Pier lá gèbreh, u'jinjinku mənən lu' bi'bo la, be ní faake. ¹⁶ Linigol mə tukeh biwienb nin binib bà isenpol ñaake be nno, ki ñeh ní idu yà neke Yerusalem nno ni, ki bàareh *Yesu ya tondb saan ne bi cèreh bi'ke faakreh.

Bi cuo' Yesu ya tondb

¹⁷ Tə, bitətuərcienb ya cien nin binib bà ke pe u'bo ki yé Saduseyenmbe nno laa' *Yesu ya tondb teh nno ma nno, ne bi taa' bi'bo iponponbe, ki jon' ¹⁸ ki cuo' be, ki ti pek'n' udu nno ya pekl ni. ¹⁹ Ama ni'daali ya ñonku, ne Yonbdaan Uwien ya tond baa' ki lá piire' lipekl ya nagenku, ki ñen' be, ne ki tək'e' be ki ye: ²⁰ «Li joh men Uwien ya duku ya luo bo, kí tí ñ li tək'eh binib mifuobfènm mié ya gber ke.» ²¹ Bi tuo' u'ñəbu bó, ne kutenñesənsənk'u bi kən' Uwien ya duku ya luo bo, ki wəknh binib Uwien ya gber.

Bitətuərcienb ya cien nin binib bà pe u'bo nno baa' ki lá yin' *Sufmbe ya buur ya cekl yaab bà bi liebe' ki yih be Israyel ya cienb nno ke ki taan', ne ki sən' biguguurb be ní jo lipekl bó kí tí taa' *Yesu ya tondb ní. ²² Bi tí baa' ni'saan ka laa' be, ne ki liebe' ní ki lá tək'e' ki ye: ²³ «Tí tí baa' ki laa' lipekl ya duku pi mənəmən ne, biguguurb mə se kunagenku saan ki gu. Nin nen ke ti piire' ma, ta laa' nil uba mənən len.» ²⁴ Uwien ya duku ya guguurb ya cien nin bitətuərcienb cii' tigber nno ma nno, ne nì beke' be *Yesu ya tondb bo cən, kime ba ben nì tien' ma† ²⁵ Nen saan ne unil uba baa', ki tək'e' be ki ye: «Liike mən-a! Bijeb bà ni pek'n' be nno, bi te Uwien ya duku ya luo bo ki wəknh binib Uwien ya gber.» ²⁶ Nen saan ne Uwien ya duku ya guguurb ya cien nin u'nib bure' be ní tí cuo' *Yesu ya tondb ní. Ba cuo' be nin ufaa, bi tuke' be ní suoo ne, kime bi fenge udu ya nib la yèke be ten ne.

²⁷ Bi tuke' be ki tí baa', ne ki cère' bi sere' *Sufmbe ya buur ya cekl yaab ya nun bó, ne bitətuərcienb ya cien tək'e' be ki ye: ²⁸ «Ta là wəbn' ki pien' ne ki ye ni la ji ní wəkn nil *Yesu ya gber-ii? Ne ni cère' ni'wəknm gbe Yerusalem ni ni'ke saan-a! Ni yíe ní ye uje bugben ya kuum ñen' tinbi ne-a!»

²⁹ Ne Pier nin *Yesu ya tondb tək'e' be ki ye: «Nì kpe tí tuo Uwien ya ñəbu bó ki cən' nin tí tuo binib ya ñəbu bó. ³⁰ Ninbi ne kpe' *Yesu udəpənpən bo, ki ku' wə, ne tí'yaajeb ya Wien məkre' wə bitenkpiib ni, ³¹ ki kpieke' wə, ki taa' wə ki kàan' u'jie bó, wə ní li yé uber, kí li yé Uñmienl, kí cère Israyel yaab ní lèbre bi'tetem ño Uwien ní fère be bi'biere. ³² Tinbi ne yé tigber nno ya mənknunb, ne Uwien taa' *Mifuoñaanm mà ki de' binib bà boh wə nno mə yé tu'mənkunl.»

³³ *Sufmbe ya buur ya cekl yaab cii' bi len' nno ma nno, ne bi'benku ni ben' bi'bo ki tí kende', ne bi yíe be ní ku be. ³⁴ Tibuur yaab nno ya uba fii' ki sere' bi'nun bó, bi yih wə Gamaliel. U yé *Farisienmbe ya uba ne, ki yé *Yiko ya wənwəknl mə, ki ñməbe liyel *Sufmbe ke saan. U tək'e' be ki ye be ní taa' *Yesu ya tondb nno kí ñe saali waamu. ³⁵ Bi ñen' saali, ne u tək'e' tibuur ya cekl yaab nno ki ye: «Israyel yaabe, liike men ni'yul bo nin ni yíe ní tien bijeb bié nà nə. ³⁶ Kime uje uba ne là te nà laan wuəke', bi yih wə Teyuda. U là yih u'ba unikpekpiek ne, ne bijeb kobiinan pe u'bo. Bi ku' wə ne binib bà ke pe u'bo nno yere', ne licekl nno juore' fənm. ³⁷ Uje nno yaam gèbre', ne Galile ya nil uba mə fii' ki sure' binib bi paan' u'bo ki yebe, bi yih wə Sudas. Nì là yé uyo wà bi kàanh kukènk'u nno ne. Bi ku' u'mə, ne binib bà ke pe u'mə bo nno, mə yere'. ³⁸ Nen bo ne n tək'eh ne, ji la tuuke men bijeb bié ya gber. Cère be men be ní li joh. Bi lienh nà nə nin bi sən'h lituonl là nə yé unisaal yaam ne la, nì li juore fənm ne. ³⁹ Ama nì yé Uwien yaam ne la, na ní fre kí pien be. Ni kənh nin be tijer la, nba la, ni lá li le ni kənh nin Uwien ne.»

Gamaliel len' nno ma nno, ne bi tuo'. ⁴⁰ Bi yin' *Yesu ya tondb, bi liebe' ki kən' ní, ne bi ñi' be, ki pien' be ki ye bi la ji ní li tək'eh nil *Yesu ya gber, ne ki taa' be ki wie'. ⁴¹ *Yesu ya tondb siere' bi'saan nin uyensənge, kime bi ben nì kpe be ní ji ife *Yesu ya yel bo ne.

† 5:24 Bi li fre kí lèbre ba ben nì tien' ma kí ye ba ben tigber nno li kpaan ma mə.

⁴² Idaan ke, bi tuu ki joh Uwien ya duku ya luo bo nin binib den ne, ki tì wòknh binib, ki tòkeh tìgbemòmòmònt ki teh *Yesu ne yé Uwien ya Nigendke Kristo.

6

Bi gènde' jeb bilole be ní li toreh Yesu ya tondb

¹ Iden yà binib bà teke' *Yesu ki jin' ya cekl yebreh ki pukndeh nnò, ne *Sufmbe bà teke' *Yesu ki jin' ki lienh Grèkmbè ya lenm nnò cin' ki kòn' nin Suftòb bà lienh bi'yaajelenm nnò* ki teh daan ke daan bi gbiinh tibont la, bi sundeh bi ya kpopiib bó ne. ² Ne *Yesu ya tondb piik nin bile nnò yin' binib bà ke teke' *Yesu ki jin' nnò ki taan', ne ki tòke' be ki ye: «Na mòm tí juore tijier ya gbiirm bo kí dàan Uwien ya gber ya tòm. ³ Nen bo, ti'yaabe, gènde men ni'ni jeb bilole bà *Uwien ya Fuoñaanm te bi'bo, bi ñmòbe miyenfuom, ki yé binimònb binib ya nun bó, ñò tí cère be ní li sòn' li ya tuonl. ⁴ Tinbi *Yesu ya tondb wòn, tí li mòmdeh ki kàareh ne, kí li tòkeh binib Uwien ya gber.»

⁵ *Yesu ya tondb len' nà nnò ñmaake' binib nnò ke, ne bi gènde' Etienn, u teke' *Yesu ki jin' mòmòmòm, *Mifuoñaanm te u'bo. Bi gènde' Filip nin Prokòr nin Nikanòr nin Timòn nin Pamena nin Antiyòk ya Nikola, u yé Sufkpenkpennd. ⁶ Bi taa' jeb bilole nnò ki wuòn' *Yesu ya tondb, bi taa' bi'nuò ki paan' bi'bo ne ki kàare' ki de' be.

⁷ Uwien ya gber yereh ni'ke saan, ne binib teknh *Yesu ki jinh ki yebreh ki pukndeh Yerusalem ni. Bitòtuòrkaab ligol mò tuo' ki teke' *Yesu ki jin'.

Bi cuo' Etienn

⁸ Uwien juoke' Etienn ki gbien', ki de' wò mituòm ki gbien', ki cère' u teh miyòkm ya bont udu ya nib ni. ⁹ *Sufmbe bà te litaanl ya duku kùà bi yih kù bà ña ji yé yonbe ya taanl ya duku nnò, ya biba nin Sirenn ya du nin Aleksandri ya du nin Silisi ya du nin Asi ya tinfenm yaab ke taan' ki findeh nin Etienn. ¹⁰ Ama ba fre' ki faake' nin wò, kime u lienh nin *Mifuoñaanm de' wò miyenfuom mà nnò ne. ¹¹ Nen saan ne bi de' bijeb biba ilike be ní nen u'bo kí ye bi cii' u suke' Moyis nin Uwien. ¹² Bi len' nnò ma nnò ne udu ya nib nin bi'cienb nin *Yiko ya wònwòknb kpre', ne ki bere' ki tì cuo' Etienn, ki taa' wò ki jon' *Sufmbe ya buur ya cekl yaab saan, ¹³ ne ki tuke' bitonnendènb ní bi lá len' ki ye: «Uyo ke uje wuò sukreh Uwien ya duku ne, ki saah Moyis ya yiko. ¹⁴ Kime ti cii' u len' ki ye Nasaret ya *Yesu li we Uwien ya duku kuu, kí lèbre mitetem mà Moyis là wòkn' te mè nnò.» ¹⁵ Ne tibuur ya cekl yaab nnò ke caan' Etienn bo inun ki laa' u'nun bó te ten Uwien ya tond ya nun bó.

7

Etienn len' ki jin' Sufmbe ya buur ya cekl yaab

¹ Nen saan ne bitòtuòrcienb ya cien niire' Etienn ki ye: «Bi len' ma nò, tù te-ee?» ² Ne Etienn jii' ki ye: «N'baambe nin n'ninjiebe, li cengeh men. Uyo wà ti'yaaje *Abraham laan là kò Mesopotami ya du ni, ka laan jon' ki tì kòn' Haraan ya du ni nnò, ne Uwien wà ñmòbe ukpíeke può' u'saan, ³ ki tòke' wò ki ye: «Ñe a'du ni nin a'yaab ni, kí jo n li wuòn ñe udu wà nnò ni.» ⁴ Nen saan ne u fii' Kalde yaab ya du ni, ki tì kòn' Haraan ya du ni. U te wun ni ne haali u'baa tì kpo', ne Uwien cère' u baa' ki kòn' udu wà ni kò u'ni fenfenno nò. ⁵ Uwien ña de' wò tink kiba udu wuu ni, wa de' wò tink kò kpe nin kutepenku ya pìen mòmòm, ama u pòn' ki ye u li taa udu wuu kí de wòn nin u'yaabii ne, wù ní li yé bi'yu uyo ke. Uyo wà Uwien pòn' lipuonl liè nnò, ki laa' *Abraham ña laan ñmòbe buk. ⁶ Ne Uwien tòke' wò ki ye: «A'yaabii lá li tien bicenb udutò ni, ne u'nib ní taa be kí tien iyonbe, kí jènde be ibin kobiinan. ⁷ Ama min Uwien ne li dere bi li yé udu wà ya nib ya yonbe nnò ya tub. Ni ya puoli bó ne a'yaabii li ñe udu nnò ni, kí baa kí lá li pukeh nni niè saan.» ⁸ Ne Uwien cuo' nin *Abraham kujotieku ki tòke' wò ki ye upunjie ne yé kudieku kùà wongeh

* ^{6:1} U ya yo binib bà là teknh *Yesu ki jinh nnò, biyèbnb là yé *Sufmbe ne. Bi'ni biba là lienh Grèkmbè ya lenm ne, ki pè Grèkmbè ya tentienm bo. Bitòb lienh bi'yaajelenm, ki pè bi'yaajetentienm bo. Ben ne là yebe.

bi'jätieku nnò. Nen bo ne *Abraham maa' *Isaak, ne ki jie' u'punl wienniin daali. *Isaak maa' Sakòb, ki maa' jie' u'punl. Sakòk maa' tien' nnò u'bijieb. Ben ne yé ti'yaajeb piik nin bile nnò.

⁹ «Ti'yaajeb nnò taa' iponponbe bi'waake Yosef bo, ne ki kuore' wò binib bo wò ní tì ní li yé uyonb Esipt bó. Ama Uwien là te nin wò, ¹⁰ ne ki ñen' wò u'jend ke ni, ki juoke' wò, ki de' wò miyefuom, ki cère' Esipt ya bercien Farahon yé u'gber; ne ki taa' wò ki tien' udu nnò nin u'den ke ya cien. ¹¹ Tò, mikònm miba ya bol lu' Esipt nin Kanaan ya du ni ni'ke saan. Nì là yé micèckciem ne binib bo. Ti'yaajeb ña ji là ñmòbe bi li ji bà. ¹² Sakòb cii' tijier te Esipt ni, ne u cère' u'bijieb jon' miba ki tì de'. ¹³ Bi jon' nle ma nnò, ne Yosef cère' u'ninjieb bende' wò, ne Farahon maa' bende' Yosef ya bol si là. ¹⁴ Nen saan ne Yosef sòn' be ní tì taa u'baa Sakòb nin u'den yaab ke ní Esipt ni. Bi là te binib pilole nin bijun ne. ¹⁵ Sakòb nin u'den yaab ke jon' ki tì kò Esipt ni, ne u tì kpo'. Nì tete ne u'bijieb, ti'yaajeb maa' tì kpo', ¹⁶ ne bi taa' be ki tì sube' ufele uba ni Sikem ya du ni. *Abraham ne là taa' ilike ki de' ufele nnò Sikem ni, Hemor yaab saan.

¹⁷ «Uyo wà Uwien li tien u là pùon' lipuonl là ki de' *Abraham nnò nekn' ní. U ya yo ne ti'bol ya nib pòre' ki yebre' Esipt ni, ¹⁸ ki tì baa' uyo wà ubertò teke' libel Esipt ni. Wòn ña tu' Yosef. ¹⁹ U là lere' ti'bol ya nib, ki jènde' ti'yaajeb, ki wòbn' be be ní taa bi'cenfendmu kí tì wiè mù ní kpo. ²⁰ U ya yo ne bi maa' Moyis, u là yé kibuk kà mòn Uwien ya nun bó ne. Bi wube' kè ki'baa den ñmaale ita ne. ²¹ Bi taa' kè ki tì wiè' uyo wà nnò, ne Farahon ya bise leke' ki'bo, ki yuure' kè, ki wube' kè ten u'tiema buk. ²² Bi wòkn' Moyis Esipt yaab ya yenfuom ke. U là yé unil wà ñmòbe mituom u'lenm ni nin u'tùon ni ne.

²³ «Tò, uyo wà u laa' ibin pinan nnò, ne u taa' iyenmaale ki jon' wò ní tì fuonde u'yaab Israyel yaab. ²⁴ U tì baa' ki laa' Esipt ya nil uba ñmòbe Israyel yò uba ki jèndeh, ne u teke' Israyel yò bo, ki ñii' ki ku' Esipt yò nnò. ²⁵ U tien' nnò ki maaleh ki teh u'yaab li bende kí ye Uwien li cère wòn ne ní ñen be bi'nennendb ya nuò ni, ama ba bende'. ²⁶ Kutaaku faa' sò u laa' Israyel yaab bile kònh. U yé wò ní pàa be, ne ki tòke' be ki ye: «Ni'ninjiel ne, be tien' ni ñmòbe tòb ki jèndeh?» ²⁷ Ama wà ñmòbe u'tò ki jèndeh nnò pe' Moyis ki jènde', ki tòke' wò ki ye: «Ñme ne kàan' ñe ti'ber ña a li buh te tibuur-i?» ²⁸ A yé á ku nni ten a wun ku' Esipt yò ma nnò ne-a!» ²⁹ U len' nnò ma nnò ne Moyis sen' ki jon' Madiyan ya du ni, ki tì kò, ne ki maa' mubujebumu mule ni'bo.

³⁰ «Ibin pinan gèbre', ne Uwien ya tond uba baa' Moyis saan kupenpelku ni, Sinayi ya juol saan, ki te kufetuku kuba ni kù teknh umu ka wih. ³¹ Moyis laa' nè ma nnò, ne nì cuo' wò miyòkm. Uyo wà u nekndeh wò ní liike nnò, ne ki cii' Yonbdaan len' ki ye: ³² «Min ne yé a'yaajeb ya Wien, ki yé *Abraham nin *Isaak nin Sakòb ya Wien.» Bujewanbu cuo' Moyis, u'gbenent ñoh, ne wa ji kaabe' ki liike'. ³³ Nen saan ne Yonbdaan tòke' wò ki ye: «Cèkre a'tacaan, kime a se nà saan nò n te ni'saan ne. ³⁴ Imòn, n laa' n'nib Israyel yaab ya cèckem kpe ma bo Esipt ni, ki cii' bi'kpiende bó, ne ki jiire' ní ní ñmien be. Fenfennò li joh, n sòn' ñe Esipt bó, á tì ñen be len ne.»

³⁵ «Moyis wà Israyel yaab là yè' wò, ki tòke' ki ye ñme kàan' wò uber wò ní li buh be tibuur nnò, Uwien tien' wòn ne uber nin Ñmienl, ki sòn' wò, ki cère' u'tond wà là baa' u'saan kufetuku kuba ni nnò toreh wò. ³⁶ Wòn ne ñen' be Esipt ni. U tien' miyòkm ya bont udu nnò ni nin miñunciemómómnm saan nin kupenpelku ni ibin pinan. ³⁷ Wòn Moyis ne tòke' Israyel yaab ki ye: «Uwien li cère ni'ni uba ní ñe uñòbonsòknl ni'bo ten min.» ³⁸ Israyel yaab là taan' kupenpelku ni uyo wà nnò, wòn ne là te ti'yaajeb nin Uwien ya tond wà lienh nin wò nnò ya siik ni. Utond nnò là tòke' wò tigber tà dienh limiel Sinayi ya juol bo wò ní lá tòke te ne. ³⁹ Nin nen ke ti'yaajeb ña tuo' ki bon' wò. Bi yè' u'ñòbu bó, ne ki yé be ní liebe Esipt ni, ⁴⁰ ne ki tòke' Aròn ki ye: «Mè te ibule yè ní li le te usen, kime Moyis wà ñen' te Esipt ni nnò, ta ben nà tu' wò.» ⁴¹ U ya yo ne bi men' ubul uba u naan kinabuk, ki tùore' lituòrl ki de' wò, ne ki jele' kunacenku ki pokn' bi men' ubul wà nnò bo ki gbien'. ⁴² Nen ne cère' Uwien búle' be ibuon, ki sèln' be bi pukeh tiwenwent tà te kutaaku bo nnò, ten *Uwien ya ñòbonsòknb kele' ma *Uwien ya gbònkni. Bi kele' ki ye: «Israyel yaabe, ni là kòre' tiwent ki tien' ituòre yà

nin ni tien' ituártò yà kupenpelku ni ibin pinan nnò,
ni là tien' ki de' min nε-εε?

⁴³ Na là tien' ki de' min,
ama ni là yuure' ubul Molok ya ninbonl nε ki tuke',
ki yuure' ubul wà naan liŋmaabil bi yih wə Erefann nnò mə.
Ni là mən' ibule nnò ki ye ni li gbaandeh ki pukeh yin nε.
Nen bo nε n li cère be n̄ cuo nε tiyonbt
kí jon nà bó fəke ki cən' nin *Babilonn.»

⁴⁴ «Ti'yaajeb là te kupenpelku ni ma nnò bi là ɣməbe ben nin Uwien cendeh lininbonl là ni nε. Kujotieku ya gbənkɔ mə là te len ni nε. Uwien nε là təkə' Moyis ki ye wə n̄ tien lininbonl nnò. Nε Moyis tien' lè Uwien wuən' wə ki ye lè n̄ li naan ma bo nnò. ⁴⁵ Ti'yaajeb là taa' lininbonl nnò ki de' bi'yaabii. Nε bi teke' lè ki ɣuuke ki tì baa' uyo wà Sosuwe yé bi'senlierl nnò. Ben nin Sosuwe là joh be n̄ tì teke udu wà, ben bo Uwien là ɣərə' inibol u'ni nnò ma nnò, bi là tuke lè nε. Lininbonl nnò là te nen saan nε, ki tì baa' uber *Dafid ya yo. ⁴⁶ Uwien ya yɛnm sɔnge *Dafid bo, nε *Dafid miε' wə usen wə n̄ mε kuduku ki de' wən Uwien wà yé u'yaaje Sakəb ya Wien nnò*. ⁴⁷ U'bije Salomən nε mən' Uwien kuduku.

⁴⁸ «Ama Uwien wà ɣa ɣməbe Nacentə ɣa kəh nib mən' tidur tà ni ten *Uwien ya ñəbonsəknl là len' ma ki ye Uwien ye:

⁴⁹ «Kutaaku nε yé n'berbiεk,
kitink yé n'taan taanh nà bo nε,
ni li mε be ya dubol nε kí de nni,
ɣə n̄ li kəh ku'ni ki fuoreh?

⁵⁰ Na yé min nε ñen' tibont kε-εε?» »

⁵¹ Etienn tí len' ki ye: «Ni'yul faa, nε ni'fèl bo te ten binib bà ɣa pε Wien bo, ka cengeh u'gber, ki yienh *Mifuoñaanm uyo kε. Ni te ten ni'yaajeb nε. ⁵² Ni'yaajeb là jènde' *Uwien ya ñəbonsəknb kε, ki ku' binib bà təkəh ki teh Uwien ya Gbɛmɔndaan li baa ní nnò. Fɛnfennò, u baa' ní, nε ni kuərə' wə, ki ku' wə. ⁵³ Uwien là sən' u'tondb bi lá de' ninbi nε u'yiko, nε na bon' wə.»

Bi yèke' Etienn iten ki ku' wə

⁵⁴ Etienn len' nnò ma nnò nε bi'benku ni ben' ki tì kende', nε bi gbienh u'bo inəbii.
⁵⁵ Ama *Mifuoñaanm te Etienn bo ma nnò, nε u yaare' ki liike' kutaaku bo, ki laa' Uwien ya wenwenku windeh, ki laa' *Yesu se Uwien ya jie bó. ⁵⁶ Nε u ye: «Liike mən, n laa' kutaaku ye, nε ki laa' Unil ya Bijε† se Uwien ya jie bó.»

⁵⁷ U len' nnò ma nnò nε bi wuure' ufaa bo, ki pipi' bi'tub, nε ki taan' ki bere' ki tì cuo' wə, ⁵⁸ ki ñen' wə udu nnò ni, be n̄ tì yèke wə iten kí ku wə, nε ki gore' bi'liercenciεn ki ble' ki guun' unacenfaan uba bi yih wə Səl. ⁵⁹ Bi yèkreh wə iten uyo wà nnò, nε u kàareh ki teh: «Yonbdaan Yesu, teke n'naank.» ⁶⁰ Nε ki gbaan', ki wuure' ufaa bo ki ye: «Yonbdaan, la tɔnge bi'biere yii nə.» U len' nnò ki gben', nε ki kpo'.

8

¹ Səl mə se bà ku' Etienn nnò ya ciek bó nε.

Səl jèndeh Kristo ya taanl yaab

Kí ñε nen daali nε bi cin' ki jèndeh *Kristo ya taanl yaab bà te Yerusalem ni nnò ki gbiekeh. Nen bo nε bi'ke yere', ki jon' Sude nin Samari ya tinfenm ni. *Yesu ya tondb baba nε ji là sien' Yerusalem ni. ² Binib bà pε Uwien bo mənəmən mən nε sube' Etienn, ki muə' u'kuum ki gbien'. ³ Səl wən là ñikndeh wə n̄ bere *Kristo ya taanl nε. U joh iden nε kí tì coh bijeb nin bipiib ufaa bo kí tì pekndeh.

Filip təkəh Uwien ya gbɛmənəmən Samari ni

* 7:46 Bi kpiε' ki kele' tigbont tà nnò ya tuba ni, n̄ kele' ki ye kí mε kuduku kí de Sakəb nε.

† 7:56 Bi liebe' ki yih Yesu nε Unil ya Bijε.

⁴ *Kristo ya taanl yaab yere' ma nnò, ne ki cuonh ni'ke saan ki tókeh binib u'gbemónmònt. ⁵ Filip jon' Samari ya tinfenm ya du uba ni ki tì tókeh binib Uwien ya Nigendke Kristo ya gber. ⁶ Udu nnò ya nib cengeh Filip bó, ki lenh u teh miyòkm ya bont tà nnò mò, nen ne cèrè' bi pè u'gber bo mòmòmóm. ⁷ Isenpol ñaake binib bi yebe ne u ñuòh yè bi'saan, ì sierèh ki wuureh ufaa bo. U cèrèh iwòb nin idien mò faakreh ki yebe. ⁸ Nen bo ne udu nnò ya nib ya yènm sòngè' ki gbien'.

⁹ Uje uba mò là te udu nnò ni, bi yih wò Simòn, u teh iñòke nì coh Samari ya tinfenm ya nib miyòkm. U là yih uba unikpekpièk ne. ¹⁰ Ne binib ke tuo' u'ñòbu bó, ka tuuke wà yé wà, ki lienh u'bo ki teh: «Uwien ya tuòm ne kpènde' unil wuò. Bi yih nen ne mitòciènm.» ¹¹ Bi tuonh u'ñòbu bó, kime u ñien' uyo ne ki teh iñòke nì coh be miyòkm. ¹² Ama Filip baa' ki lá tóke' be Uwien ya bel ya gbemónmònt, ki liebe' ki tóke' be *Yesu Kristo yé udaan wà, bi teke' ki jin' ne u sù' bi'jeb nin bipiib ke Uwien ya ñunm. ¹³ Simòn, uñòkdaan nnò mòmòmóm teke' ki jin', ne Filip sù' u'mò Uwien ya ñunm. Wa ji sierèh Filip saan, ki lenh u teh miyòkciènm ya bont, ne nì coh wò miyòkm cèen. ¹⁴ *Yesu ya tondb bà te Yerusalem ni nnò cii' Samari ya tinfenm ya nib mò teke' Uwien ya gber ki jin', ne bi sòn' Pier nin San ni' bó. ¹⁵ Bi tì baa', ne ki kàare' ki de' Samari ya nib bà teke' ki jin' nnò, ñò Uwien ñ de be *Mifuoñaanm. ¹⁶ Kime *Mifuoñaanm ña laan là jii're' ní bi'ni uba mòmòmóm bo. Bi là sù' be Uwien ya ñunm baba ne, Yonbdaan *Yesu ya yel bo. ¹⁷ Nen saan ne Pier nin San taa' bi'nuò ki paan' bi'bo, ki kàare' ki de' be, ne *Mifuoñaanm jii're' ní bi'bo. ¹⁸ Simòn uñòkdaan nnò, laa' *Yesu ya tondb taa' bi'nuò ki paan' binib bo, *Mifuoñaanm jii're' ní bi'bo ma nnò, ne u ye u li de be ilike, ¹⁹ be ñ de wò mituòm nnò, ñò u' mò taa' u'nuò ki paan' unil wà bo la, *Mifuoñaanm ñ jii're' ní udaan bo. ²⁰ Ne Pier tóke' wò ki ye: «Sin nin a'like ke ñ juore fenm, kime a maale' ki ye a li fre kí taa ilike kí de Uwien ya paabu ne. ²¹ A'niba ña lì te tigber tuu ni, kime a'yenmaale ña cuube Uwien ya nun bó. ²² Lèbre a'tetem, kí wie a'bièrm mie nò, kí kàare Yonbdaan, nba la, u li fèrè ñe a'yenmaalbiere yii nò. ²³ Kime n laa' a ñmòbe iponponbe ki gbien', ne ibiere lùò ñe iñmi yaam.» ²⁴ Ne Simòn uñòkdaan nnò, tóke' Pier nin San ki ye: «Ni bugben kàare men Yonbdaan kí de nni, ñò ni len' nà nò niba la tu nni.» ²⁵ Pier nin San kun' Yonbdaan bo imòn, ki tóke' binib u'gber ki tì gben' ne ki liebeh Yerusalem. Bi joh ma nnò ne ki tókeh tigbemónmònt Samari ya tinfenm ya du yà yebe ni.

Etiyopi ya keraciciènm uba teke' Yesu ki jin'

²⁶ Lidaali liba ne Yonbdaan ya tond uba tóke' Filip ki ye: «Fii, kí taa unògen bó, kí tì kpèn usen wà ñeh Yerusalem ki joh Gasa ya du bó nnò. Nib ña ji kpèndeh usen bugben.» ²⁷ Filip fii' ki bure'. U joh ma nnò ne ki laa' u'jefàarke uba, u yé Etiyopi ya keraciciènm uba ne. Wòn ne likeh Etiyopi ya piiber Kandasi ya faal ke. U là baa' Yerusalem ni ki puke' Uwien ne. ²⁸ U liebe' ki kunh ki kaa kutenlolku ni, ne ki kàanh *Uwien ya ñòbonsòknl Esayi là keke' kugbònkù kùà nnò. ²⁹ Ne Mifuoñaanm tóke' Filip ki ye: «Cuon kí nekn kutenlolku kuu nò.» ³⁰ Filip sen' ki nekn' kù, ne ki cii' u kàanh *Uwien ya ñòbonsòknl Esayi là keke' kugbònkù kùà nnò. Ne Filip niire' wò ki ye: «A kàanh kugbònkù kùà nò, a ciih ku'tingi-ii?» ³¹ Ne u ye: «Nil ña wuòn' nni ku'tingi la, n li tien mila kí cii?» Ne ki tóke' Filip ki ye wò ñ kò ní kí kèlè u'saan. ³² U kàanh *Uwien ya gbònkù ni nà saan nnò, nì keke' ki ye: «Bi tuke wò ten bi tuke upe ne ki joh be ñ tì kòrè.

U te ten bi gureh kipebuk ya kobr ne ka muòh.

Nnò ne u'mò ña len' tuba.

³³ Bi yuòn' wò, ne ki mun' wò imòn,

ñme ji li len u'yaabii bó?

Kime bi gben' u'mièl uñendun wuu ni ñò.»

³⁴ Ne uje nnò tóke' Filip ki ye: «N faare' ñe ne, laan tóke' nni, *Uwien ya ñòbonsòknl nnò len' ñme ya gber ne? Wòn bugben ya gber ne bii u len' uba yaar ne?» ³⁵ Nen saan ne Filip ñi' mikèlm nnò bo ki tóke' wò *Yesu ya gbemónmònt. ³⁶ Bi joh ki tì baa' libuòl liba miñunm te ni'saan, ne uje nnò tóke' Filip ki ye: «Liike-a, miñunm sò-a! A li tuo kí sù' nni

Uwien ya ñunm-ii?»³⁷ [Nε Filip ye: «A teke' *Yesu ki jin' mǎnmǎnm la, usen te.» Nε u ye: «N teke' ki jin' ki ye *Yesu Kristo yé Uwien ya Bijε nε.»]³⁸ Nεn saan nε u cère' bi sien' kutenlolku nno, nε wǎn nin Filip kε bile jiiere', ki kǎn' miñunm ni, nε Filip sii' wǎ Uwien ya ñunm. ³⁹ Bi ñen' miñunm ni uyo wǎ nno, nε Yonbdaan ya Fuoñaanm taa' Filip ki bure'. Ujε nno ña ji laa' wǎ nε ki liebe' ki kǎn' u'tenlolku ni, ki joh nin uyensonge. ⁴⁰ Filip wǎn, bi tì laa' wǎ Asǎt ya du ni nε. U ñeh idu yà kε ni nno, u tǎkeh binib tigbεmǎnmǎnt nε, ki tì baa' Sesare ya du ni.

9

Sǎl pekre' ki paan' Yesu bo

¹ U ya yo ki laa' Sǎl laan bie ki ñmǎbe limutuol binib bà teke' Yonbdaan ki jin' nno bo nε, ki nuunh wǎ ñ ku bε. U jon' bitǎtuǎrcienb ya cien saan, ² wǎ ñ kele kugbǎnku kí de wǎ usen wǎ ñ jo *Sufmbe ya tǎan ya dur tǎ te Damas ya du ni nno. U tì laa' ni' bǎ binib bà pε *Yesu ya sen bo, ni yé bijεb bii bipiib la, wǎ ñ cuo bε kí lòle, kí taa bε ní Yerusalem ni.

³ Sǎl joh ki tì nεke Damas ya du ma nno, nε kuwenwenku kuba ñen' paaki bó ní i ya tǎan bo, ki wende' ki yile' u'bo. ⁴ U lu' tingi ni, nε ki cii' unieke uba bó u teh: «Sǎl, Sǎl, be tien' a jèndeh nni?» ⁵ Nε Sǎl niire' ki ye: «Yonbdaan, a yé u lε daan nε?» Nε u tǎke' wǎ ki ye: «Min *Yesu nε, a jèndeh min nε. ⁶ Ama fii, kí kǎ udu ni, bi li tǎke ñε a li tien ma bo.» ⁷ Sǎl nin bijεb bà tǎke nno jeke ki se, ka ji li fre kí len, kime bi cii' unieke bó nε, ama ba laa' wǎ lienh. ⁸ Sǎl fii', u'nunbii kε, ama wa ji lenh. Nε bi cuo' u'nuǎ, ki dère' wǎ ki kǎn' Damas ya du ni. ⁹ U tien' iwien ita ka lenh, ka jinh, ka ñuh mǎ.

¹⁰ Tǎ, unil uba là te Damas ya du ni, ki teke' Yonbdaan ki jin', bi yih wǎ Ananias. Yonbdaan yin' wǎ tideknt yaam ki ye: «Ananias.» Nε u ye: «Min sǎ, Yonbdaan.» ¹¹ Nε Yonbdaan tǎke' wǎ ki ye: «Fii, kí tì kp̄ien usen wǎ bi yih wǎ usen wǎ cuube nno, kí li joh Sudas den, kí tì niire uje uba bó, u te ki kǎareh, bi yih wǎ Sǎl. U yé Tars ya du ya nil nε. ¹² U laa' uje uba tideknt yaam, bi yih wǎ Ananias, u kǎn' ní u'saan, ki lá taa' u'nuǎ ki paan' u'bo, wǎ ñ likre.» ¹³ Nε Ananias jii' ki ye: «Yonbdaan, n cii' binib len' uje bugben ya gber ki yebe. Bi ye u jènde' a' nib ki gbien' Yerusalem ni. ¹⁴ Bitǎtuǎrcienb de' wǎ usen u baa' nie saan mǎ wǎ ñ cuo binib bà taakeh a'yel bo nno nε.» ¹⁵ Nin nεn kε Yonbdaan tǎke' wǎ ki ye: «Li joh u'saan, kime min nε gènde' wǎ, wǎ ñ cère bà ña yé Israyel yaab nin bi'berb nin Israyel yaab ñ bende n yé udaan wǎ. ¹⁶ Min bugben nε li wuǎn wǎ u li ji ijend yà kε n'yel bo.» ¹⁷ Nεn saan nε Ananias fii' ki jon' Sudas den, ki tì kǎn' Sǎl saan, ki taa' u'nuǎ ki paan' u'bo, nε ki ye: «N'ninjε Sǎl, Yonbdaan *Yesu wǎ cère' a laa' wǎ usen ni, uyo wǎ a we ní nno nε sǎn' nni ní, ñ baa kí cère á likre, kí cère *Mifuoñaanm ñ jiiere ní a'bo.» ¹⁸ Nε nibonn niba ñen' Sǎl ya nun ni i ya tǎan bo ki lu' ki naan tijenpǎkr. U ya yo nε u likre', ki fii', bi sii' wǎ Uwien ya ñunm, ¹⁹ nε u jin' tijier ki laa' mituǎm.

Sǎl kpaande' Uwien ya gber Damas ya du ni

Sǎl tien' Damas ya du ni iwenkǎanke binib bà teke' Yonbdaan ki jin' nno saan. ²⁰ Nε ki cin' i ya tǎan bo ki kǎh *Sufmbe ya tǎan ya dur ni, ki tǎkeh binib ki teh *Yesu yé Uwien ya Bijε nε. ²¹ Miyǎkm cuo' binib bà kε ciuh u tǎkeh tigber tǎ nno, nε bi niireh tǎb ki teh: «Bo, na yé wǎn nε là jèndeh binib bà taakeh *Yesu ya yel bo Yerusalem ni nno-ǎǎ? Wa baa' wǎ ñ lá cuo bà mǎ te nie saan nǎ nε, kí lòle bε, kí taa bε kí jo Yerusalem, kí tì ñukn bitǎtuǎrcienb-ii?» ²² Sǎl wǎn tǎǎreh ki faakreh nε, ki lienh ki jinh *Sufmbe bà te Damas ya du ni nno, ki wǎngεh bε ki teh *Yesu mǎnbe ki yé Uwien ya Nigendkε Kristo nε.

²³ Iwien yà yebe gèbre', nε *Sufmbe nno gbiere' ki kpaan' bε ñ ku Sǎl. ²⁴ Idaan kε, ñǎnku nin wien ni, bi kε ki gu udu nno ya guon ya nañuǎn nε, Sǎl lá ñen' ní la, bε ñ ku wǎ. Nε u cii' bi kpaan' u'bo iye ma bo. ²⁵ Nε kuñǎnku kuba, wǎn nin binib bà te nno yuure' wǎ kukendencencienku kuba ni, ki ñen' liguonl.

Sǎl liebe' Yerusalem bó

* 8:37 Bi kpiε' ki kele' tigbǎnt tǎ nno ya tuba ni migbiirm 37 ña te tu'ni.

²⁶ Nε Səl bure' ki tì baa' Yerusalem, ki yíe wə́ n̄ taan nin binib bà teke' *Yesu ki jin' nnə; nε bi'ke fenge' wə, ka teke' ki jin' ki ye u'mə́ ji yé unil wà teke' *Yesu ki jin' nε. ²⁷ Nεn saan nε Banabas taa' wə ki jon' *Yesu ya tondb saan, ki tì təke' bε Səl là laa' Yonbdaan usen ni ma bo nin Yonbdaan len' nin wə ma bo nin u laa' lifèl ki təke' binib *Yesu ya gber Damas ya du ni ma bo. ²⁸ Banabas təke' bε ma nnə nε bi tuo' ki cère' Səl nin ben te. U təkeh nin bε ki cuonh Yerusalem ni ni'ke saan, ki təkeh binib Yonbdaan ya gber nin lifèl. ²⁹ U là təke' *Sufmbe bà lienh Grəkmbε ya lenm nnə mə́ tigber nnə, nε bi finde' nin wə, ki nuunh bε n̄ ku wə. ³⁰ Binib bà teke' *Yesu ki jin' nnə cii' bi nuunh bε n̄ ku Səl ma nnə, nε bi taa' wə ki jon' Sesare ya du ni, ki cère' u bure' Tars ya du bó. ³¹ *Kristo ya taanl yaab bà te Sude ya tinfenm ni nin Galile ya tinfenm ni nin Samari ya tinfenm ni nnə kε là te uyenduən ni nε, ki faakreh mitekjim ni, ki boh Yonbdaan bi'fuobm ni nε, *Mifuoñaanm saakreh bi'gbenent ki cèreh bi yebreh ki pukndeh.

Pier cère' Ene faake'

³² Tə, Pier joh ni'ke saan ma nnə, nε ki jon' Lida ya du ya nib bà teke' *Yesu ki jin' nnə mə́ saan. ³³ U laa' uje uba ni'saan u'gbenent faan' bi yih wə Ene. U də kukaagbənku bo haali ibin iniin ka freh ki fih. ³⁴ Nεn saan nε Pier təke' wə ki ye: «Ene, *Yesu Kristo de' ηε laanfie ηə. Fii, kí gbəgbəbe a'kaagbənku.» Nε u pək ki fii' i ya t̄aan bo. ³⁵ Binib bà kε te Lida ya du ni nin Sarənn ya du ni nnə laa' wə, nε ki lèbre' bi'tetem, ki paan' Yonbdaan ya sen bo.

Pier cère' upii uba mēkre' Yope ya du ni

³⁶ Upii uba là te Yope ya du ni ki teke' *Yesu ki jin', bi yih wə Tabita, ki liebe' ki yih u'yel bugben Grəkmbε ya lenm ni ki teh Dorkas, ni'tingi si: «υπιεεl». U là sən̄h it̄uonmən̄mən̄ ì yebe, nε ki punh bijiinb mipum. ³⁷ Uwien uba sə́ u lá bunge', ki kpo'. Bi s̄i' wə, nε ki taa' wə ki tì ble' lidutət̄uəl ya duku kuba ni paaki. ³⁸ Yope ya du ya nib bà teke' *Yesu ki jin' nnə cii' Pier te Lida ya du ni. Idu nnə ηa fəke nin i'tə́ ma nnə, nε bi sən' bijeb bile, bε n̄ tì yin Pier wə́ n̄ n̄ikn kí baa bi'saan tonm. ³⁹ Bi tì baa' ki təke' Pier nε u fii' ki paan' bi'bo ki bure'. U tì baa' ni'saan, nε bi taa' wə ki don' paaki ya duku nnə ni. Bikpopiib bà kε taan' ni'saan nnə te Pier ya nun bó ki muəh, ki wəngēh wə tikpelcer t̄a Dorkas là n̄iele' t̄u uyo wà u là fuobe nnə. ⁴⁰ Pier ηəre' bi'ke ki n̄en', nε ki gbaan', ki kàare', ki pekre' utenkp̄ii nnə bó ki len' ki ye: «Tabita, fii.» Nε u likre', ki laa' Pier, nε ki fii' ki kèle'. ⁴¹ Pier cuo' u'nuə́ ki fin' wə, nε ki yin' binib bà teke' *Yesu ki jin' nnə nin bikpopiib nnə, ki taa' wə ki wuə́n' bε u fuobe. ⁴² Binib bà kε te Yope ya du ni nnə cii' tigber nnə. Nεn bo nε binib teke' Yonbdaan ki jin' ki yebe. ⁴³ Pier tien' Yope ya du ni ki wuəke'. U là te uje u'ba den nε, bi yih wə Simən u yé ugbənjēbl.

10

Kərneyi laa' Yonbdaan ya tond uba tideknt yaam

¹ Uje uba là te Sesare ya du ni, bi yih wə Kərneyi. U yé Sojambε kobk ya cien nε. Bi yih Sojacekl nnə «Itali ya Sojambε nε.» ² Kərneyi nin u'den yaab kε pε Uwien bo mən̄mən̄m nε, ki boh wə. U punh bijiinb mipum ki gbiekeh, ki kàareh idaan kε. ³ Lidaali liba ya tajuəku tikur tuta ya yo, nε u cinbe ki laa' Uwien ya tond uba tideknt yaam, u kən' ní u'saan ki yin' wə ki ye: «Kərneyi.» ⁴ U liike' Uwien ya tond nnə, nε bujewaambu cuo' wə, nε u ye: «Yonbdaan, a ye ba?» Nε Uwien ya tond nnə təke' wə ki ye: «A'kaare nin a punh bijiinb mipum ma nnə nε cère' Uwien tiere' a'bó. ⁵ Fēnfennə, sən̄ binib bε n̄ jo Yope ya du ni, kí tì yin uje uba ní, bi yih wə Simən, ki baanh wə Pier. ⁶ U te ugbənjēbl uba den nε, bi yih u'mə́ Simən. Iden nnə te miñunciem̄ ya gbaal nε.» ⁷ Uwien ya tond wà len' nin Kərneyi nnə bure', nε Kərneyi pək ki yin' u'tonsənb ni bile nin u'sojambε bà te u'saan idaan kε, ki sən̄h wə it̄uon nnə ni ya uba, wà pε Uwien bo mən̄mən̄m nnə, ⁸ ki təke' bε u laa' nà nnə kε, nε ki sən' bε Yope ya du bó.

Uwien wuə́n' Pier nibonn niba tideknt yaam

⁹ Kutaaku faa' ki laa' bi te usen ni ki neke Yope ya du. Kuwensiiku ya yo, ne Pier don' u te kudulekaaku kua ni nno ya paaki wə́ n kàare. ¹⁰ Mikònm cuo' wə́, ne u yíe wə́ n ji. Bi teh tijier bé n de wə́ uyo wà nno, ne u laa' tidéknt yaam, ¹¹ kutaaku ye, ki laa' nibonn niba, ni naan bukpelbu ki pié, bi co ni' ñogben inan ni jinh ní tingi. ¹² Itaan inan ya went ke ya bol nin tiwent tà fuunh kubenku bo ke ya bol nin inuon ke ya bol te nibonn nno bo. ¹³ Ne u cii' unieke uba bó u ye: «Pier, fii kí ku kí ñmən.» ¹⁴ Ne Pier ye: «Kayi, Yonbdaan, n tì fii' ma, ma ñmən' nibonn nà yé likuəl, ki yé tijóknt ya bonn fiebu.» ¹⁵ Ne unieke nno tí ye: «Uwien mänge' nà la, la ye ni yé jəknt.» ¹⁶ Unieke nno ye nno bolm mita, ne nibonn nno pək ki liebe' ki don' kutaaku. ¹⁷ Uyo wà Pier te ki maaleh wə́ n bende u laa' nibonn nà tidéknt yaam nno ya tingi nno, ne binib bà Korneyi sən' be, bi te ki niireh bé n bende Simən den nno baa' ni'saan, ki lá sere' bunañobu ni, ¹⁸ ne ki yin' ki niire' ki ye: «Uje wà bi yih wə́ Simən, ki baanh wə́ Pier nno te iden yà sə-ə?» ¹⁹ Pier laan bié ki te ki maaleh u laa' nibonn nà tidéknt yaam nno ya tingi, ne *Mifuoñaanm təkə' wə́ ki ye: «Liike, bijeb bita biba nuunh ñe. ²⁰ Fii kí jiire, kí paan bi'bo, ki la jie, kime min ne sən' be ní.» ²¹ Ne Pier jiire', ki təkə' bijeb nno ki ye: «Min ne yé unil wà ni nuunh wə́ nno. Ni nuunh nni be bo?» ²² Ne bi təkə' wə́ ki ye: «Korneyi ne sən' te ní. U yé Sojambé kobk ya cien ne, ki yé ugbeməndaan, ki boh Uwien. *Sufmbe ke pəkəh wə́ ki gbiekeh ne. Uwien ya tond uba təkə' wə́ ki ye wə́ n yin ñe, á baa u'den wə́ n cenge a'gber.» ²³ Pier taa' be ki kən', ki cère' bi gən'.

Ni faa' ne u fii' ki paan' bi'bo. Yope ya du ya nib bà teke' *Yesu ki jin' nno ya biba pìere' wə́. ²⁴ Ni tí liebe' ki faa' ne Pier baa' Sesare ya du ni. U baa' ki laa' Korneyi yin' u'den yaab nin u'jotiemənb bi taan' ño, ki ke ki gu wə́. ²⁵ Pier baa' uyo wà nno, ne Korneyi tuobe' wə́, ki lá gbaan' u'nintuəli, ki puke' wə́. ²⁶ Ne Pier təkə' wə́ ki ye: «Fii», ne ki cuo' wə́ ki fin' ki ye: «N'mə yé unisaal ne.» ²⁷ U lienh nin wə́ ki tì kən', ne ki laa' binib taan' ki yebe. ²⁸ Ne u təkə' be ki ye: «Ninbi, ni ben ki ye unil wà ke yé Suf ña ñməbe sen wə́ n kə wà ña yé Suf den bii wə́ n taan nin udaan. Ama min wən Uwien wuən' nni ki ye n la ye uba yé jəknt ka kpé n nek n wə́. ²⁹ Nen bo ne ni yin' nni ma nno, n baa', ka yìe'. N ji niireh ne ne, ni cinbe ki yin' nni be bo?» ³⁰ Ne Korneyi təkə' wə́ ki ye: «Detəlbó ya tajuəku tikur tuta ya yo, ten wu ya yo, n là te n'den ki kàareh, ne ki laa' uje uba i ya taaan bo, u se n'nun bó ki guo tikpəlcər tū windeh teen. ³¹ Ne u təkə' nni ki ye: «Korneyi, Uwien teke' a'kaare, ki tiere' a punh bijiinb mipum ma nno bó. ³² Nen bo, sən binib bé n jo Yope ya du ni, kí tì yin uje wà te ni' bó, bi yih wə́ Simən, ki baanh wə́ Pier nno ní. U te ugbənjəbl uba den ne, bi yih u'mə Simən, u'den te miñuncienm ya gbaal.» ³³ U təkə' nni ma nno, i ya taaan bo, ne n sən' bé n tì yin ñe ní. A baa' ma nno, ni mən. Fənfənnə, ti'ke te nie saan Uwien ya nun bó ne, ki yíe tí cii tigber tà ke u təkə' ñe á lá təkə te nno.»

Pier təkə' Uwien ya gber Korneyi den

³⁴ Ne Pier len' ki ye: «Imən ne, fənfənnə n bende' ki ye Uwien ña yíe uba ki cen' utə. ³⁵ Inibol ke ni, unil te ki boh Uwien, ki teh nà cuube la, Uwien ya yenm sange u'bo ne. ³⁶ Ni ben tigbəmənəmən tə Uwien cère' Israyel yaab cii' tū nno. Tū yé tigber tà cère' Uwien nin binib taan' buñobu kí ñe *Yesu Kristo wà yé unil ke ya Yonbdaan nno bo ne. ³⁷ Ki ben San là kpaandeh uyo wà ki teh binib n lèbre bi'tetem wə́ n sii be Uwien ya ñunm nno gèbre' ma nno, nibonn nà tien', ki cin' Galile ya tinfenm ni ki tì baa' Sude ya tinfenm ke ni. ³⁸ Ki ben mə ki ye Uwien cère' *Mifuoñaanm te Nasaret ya *Yesu bo, ki de' wə́ mituəm. U là cuonh ni'ke saan ne ki teh nà mən, ki cèreh binib bà ke usenpol jəndeh be nno faakreh, kime Uwien là te nin wə́. ³⁹ U tien' tibont tà ke *Sufmbe ya du ni nin Yerusalem ni nno, tinbi ne yé tu'mənkunb. U ya *Yesu ne bi kpe' wə́ udəpənpən bo, ki ku' wə́. ⁴⁰ Ama wən ne, Uwien məkre' wə́ wienta daali bitenkpiib ni, ki cère' binib laa' wə́. ⁴¹ Wa cère' udu ya nib ke laa' wə́, ama Uwien gènde' tinbi bà uyoyo ti yé bimənkunb nno, u cère' tinbi ne laa' wə́. U məkre' bitenkpiib ni ma nno, tinbi nin wən ne taan' ki jin', ki ñun'. ⁴² U təkə' tinbi ne ki ye tí li kpaandeh ki təkəh udu ya nib u'gber, kí li yé u'mənkunb ki ye Uwien gènde' wən ne, wə́ n bu binifuob nin bitenkpiib ke tibuur. ⁴³ *Uwien ya ñəbonsəknə ke là

kun' wòn *Yesu bo imòn ki ye wà ke teke' wò ki jin' la, Uwien li fère udaan u'biere u'yel bo.»

Mifuoñaanm jiire' ní bà ña yé Sufmbe bo

⁴⁴ Pìer laan bié ki lienh, ne *Mifuoñaanm jiire' ní binib bà ke cengeh u lienh tigber tà nnò bo. ⁴⁵ Ne *Sufmbe bà teke' *Yesu ki jin' ki pìere' Pìer nnò, laa' Uwien de' bà ña yé *Sufmbe nnò mò *Mifuoñaanm ne nì cuo' be miyòkm. ⁴⁶ Bi cii' bi lienh ilenbol ki pèkeh Uwien. Nen saan ne Pìer len' ki ye: ⁴⁷ «Uwien de' binib bié mò *Mifuoñaanm ten tinbi ma nò, ñme ji li fre kí ye bi la sù be Uwien ya ñunm-i?» ⁴⁸ Ne ki de' usen bi sù' bi'ke Uwien ya ñunm, *Yesu Kristo ya yel bo. Nen saan ne bi gbáan' Pìer ki ye wò ñ tien bi'saan iwenkàanke kí pukn.

11

Pìer liebe' ní Yerusalem ki tòke' Kristo ya taanl yaab u tien' nà

¹ *Yesu ya tondb nin Sude ya tinfenm yaab bà ke teke' *Yesu ki jin' nnò cii' bà ña yé *Sufmbe mò teke' Uwien ya gber ki jin'. ² Pìer liebe' ní Yerusalem u yo wà nnò ne *Sufmbe bà teke' *Yesu ki jin' nnò findeh nin wò ³ ki teh: «Be tien' a kòn' bà ña yé *Sufmbe den, ki jin' nin be tijier-i?» ⁴ Nen saan ne Pìer taa' tigber cin' ma bo, ki tòke' be tù tentien' ma bo ki ye: ⁵ «N là te Yope ya du ni ki kàareh, ne ki laa' nibonn niba tidèknt yaam, nì ñen' ní kutaaku bo, ki naan bukpelbu ki pié, bi co ni'ñogben inan, nì jiih ní ki lá nek' nni. ⁶ N liike' nè mòmòm, ne ki laa' itàan inan ya went ke ya bol nin kumuòku ni ya went ke ya bol nin tiwent tà fuunh kubenku bo ke ya bol nin inuòn ke ya bol te nibonn nnò bo. ⁷ Ne n cii' unieke uba bó u tòke' nni ki ye: «Pìer, fii kí ku kí ñmòn.» ⁸ Ne n ye: «Kayi, Yonbdaan, n tì fii' ma, nibonn nà yé likuol ki yé tijòknt ya bonn ña laan kòn' n'ñòbu ni fiebu.» ⁹ Ne unieke nnò tí len' kutaaku bo ki ye: «Uwien mänge' nà la, la ye nì yé jòknt.» ¹⁰ Unieke nnò ye nnò bolm mita, ne ni'ke liebe' ki don' kutaaku. ¹¹ Ne i ya tàan bo, bijeb bita baa' ní ti te* iden yà nnò ya nañòbu saan. Bi sòn' be Sesare ya du bó ní ne be ñ lá yin nni. ¹² Ne *Mifuoñaanm tòke' nni ki ye ñ paan bi'bo, ki la ñmòbe gèngènde. Ne ti'ninjieb biluob bié nò pìere' nni, ti tì baa' ki kòn' uje nnò den, ¹³ ne u tòke' te u laa' Uwien ya tond uba baa' u'den ma bo, ki tòke' wò ki ye wò ñ sòn binib be ñ jo Yope ya du ni, kí tì yin uje wà bi yih wò Simòn, ki baanh wò Pìer nnò ní. ¹⁴ U li tòke' wò tigber tà li cère wòn nin u'den yaab ke ñ ñmère. ¹⁵ N cin' n li lienh, ne *Mifuoñaanm pòk ki jiire' ní bi'bo ten mì là jiire' ní ti'bo micincinm ma nnò. ¹⁶ Nen saan ne n tiere' Yonbdaan là tòke' te liñòbonl là nnò. U là ye: «San là taa' miñunm ne ki sù' binib Uwien ya ñunm, ama ninbi wòn, n li cère *Mifuoñaanm ne ñ jiire' ní ni'bo.» ¹⁷ Uwien de' tinbi bà teke' Yonbdaan *Yesu Kristo ki jin' bupaabu bùa nnò, u de' bi'mò bu ya paabaabu ne. Min yé ñme ne kí fre kí pien Uwien u la tien u yé ma?» ¹⁸ *Sufmbe nnò cii' Pìer len' nnò ma nnò, ne ba ji finde' nin wò. Bi pèke' Uwien, ne ki tòke' ki ye: «Imòn, Uwien ne mənbe ki cère' bà ña yé *Sufmbe nnò mò lèbre' bi'tetem ki laa' limiel.»

Antiyòk yaab teke' Yesu ki jin'

¹⁹ Tò, bi ku' Etienn uyo wà nnò, ne bi cin' ki jèndeh binib bà teke' *Yesu ki jin', ne bi yere' ni'ke saan, ki tì baa' Fenisi ya tinfenm nin Ciip nin Antiyòk ya du ni, ki tòkeh *Sufmbe baba *Yesu ya gber. ²⁰ Ama bi'ni bà yé Ciip nin Sirenn yaab nnò baa' Antiyòk ya du ni, ne ki cin' ki tòkeh bà ña yé *Sufmbe nnò mò Yonbdaan *Yesu ya gbemòmòm. ²¹ Bi là ñmòbe Yonbdaan ya tuòm ne. Nen bo ne binib teke' Yonbdaan ki jin', ki lèbre' bi'tetem, ki paan' u'sen bo ki yebe. ²² Tigber nnò lu' *Kristo ya taanl yaab bà te Yerusalem ni nnò ya tubl ni, ne bi sòn' Banabas Antiyòk ya du bó. ²³ U tì baa' ki laa' Uwien tien' be tinimònt ma nnò ne u'yenm sònge' ki gbien'. Ne u saake' bi'ke ya gbenent ki ye be ñ li pe Yonbdaan ya sen bo nin inunmòn. ²⁴ Banabas là yé unimòn ne, ki teke' *Yesu ki jin', ne *Mifuoñaanm te u'bo. Nen bo ne binib là teke' Yonbdaan ki jin' ki yebe ki pukn' u'bó.

* 11:11 Bi kpié' ki kele' tigbònt tà nnò ya tuba ni, nì kele' ki ye n te ne.

²⁵ Ni ya puoli bó nɛ Banabas bure' Tars ya du bó wə́ ń̀ tì nuun Sɔl. ²⁶ U tì laa' wə́, nɛ ki taa' wə́ ki baa' Antiyək ya du ni. Banabas nin Sɔl tien' len libinɣmenl nɛ ki te Kristo ya taanl yaab ni ki wəkn' linigol Uwien ya gber. Bi cin' ki yin' binib bà teke' Yesu ki jin' «Kristo yaab» Antiyək ya du ni nɛ.

²⁷ U ya yo nɛ *Uwien ya ñəbonsəknb biba ñen' Yerusalem, ki baa' Antiyək ya du ni. ²⁸ Bi yih uba Agabus. U fii' ki sere', nɛ *Mifuoñaanm cèrè' u len' ki ye mikòncienm miba li lu utingben kɛ bo. (Mikòncienm nnə mənbe ki lu' ubercien Klod ya yo nɛ.) ²⁹ Agabus len' nnə ma nnə nɛ bà teke' *Yesu ki jin' nnə ye unil kɛ ń̀ de u li fre kí de nà, bɛ ń̀ taa kí tì tore bi ya təb bà te Sude ya tinfenm ni nnə. ³⁰ Bi'kɛ de', nɛ bi taa' ki sən' Banabas nin Sɔl bɛ ń̀ tì de *Kristo ya taanl ya cienb bà te Sude ni nnə.

12

Uber Herod jènde' bà teke' Yesu ki jin'

¹ U ya yo nɛ uber Herod cin' ki jèndeh *Kristo ya taanl yaab biba. ² U cèrè' bi ku' San ya ninje Saak nin kijusiek. ³ U tien' nnə, ki laa' nì ñmaake' Sufmbɛ, nɛ u cèrè' bi tí cuo' Pier mə. Nì là yé uyo wə́ *Sufmbɛ jehleh kunacenu kùa bi ñmənɣ kɔnə wə́ ña ñməbe ñəke nnə nɛ. ⁴ Bi cuo' wə́ ma nnə nɛ ki taa' wə́ ki tì pekɣ'. Nɛ ki cèrè' Sojambe icɛk inan gu wə́. Cɛkl kɛ cɛkl ñməbe sojambe binan nɛ. Herod yíe *Sufmbɛ ya Pak ń̀ gèbre ñə nɛ wə́ ń̀ ñen Pier kí bu wə́ tibuur udu ya nib ya nun bó. ⁵ Pier te lipekl ni ma nnə nɛ *Kristo ya taanl yaab mə te ki kàareh Uwien nin inunmón, ki dienh wə́.

Uwien ya tond uba ñen' Pier lipekl ni

⁶ Tə, kutaaku kùa li faa ñə Herod ń̀ ñen Pier kí bu wə́ tibuur nnə ya ñonku ki laa' Pier də sojambe bile ya siik ni nɛ ki gəh, ki lùo tikudəkr tule. Biguguurb mə se bunañəbu saan ki gu. ⁷ Nɛ Yonbdaan Uwien ya tond uba pək ki puə' nɛ u'wenwenku wende' kuduku nnə ni. U ñi' Pier ya kɛle ni ki fɛnde' wə́, nɛ ki təkɛ' wə́ ki ye: «Fii tonm», nɛ tikudəkr nnə lore' u'nuə ni ki lu'. ⁸ Nɛ utond nnə tí təkɛ' wə́ ki ye: «Gbin a'ningbenl, kí cɛke a'tacaan.» Pier tien' nnə, nɛ u tí ye: «Gole a'liergbenku kí paan n'bo ní.» ⁹ Nɛ Pier paan' u'bo ki ñeh, ki maaleh ki teh nì yé tideknt nɛ. Wa maaleh ki teh utond nnə tien' nà nnə mənbe ki yé imən nɛ. ¹⁰ Bi ñeh ma nnə nɛ ki gèbre' uguguurl uba, ki tí gèbre' ulie, ki tì baa' tikur ya nagenku kùa pi saali ya nañəbu nnə. Kunagenku nnə pìire' ku'ba, nɛ bi ñen', ki kpìen' usen uba ki cuon' waamu, nɛ utond nnə pək ki bure' ki dāan' wə́. ¹¹ Nɛn saan nɛ Pier ya nun bó wende', nɛ u ye: «Fɛnfennə nɛ n bende' ki ye nì yé tigbɛmònt. Yonbdaan nɛ mənbe ki sən' u'tond ní u lá fie' nni Herod ya nuə ni, ki ñen' nni *Sufmbɛ yíe bɛ ń̀ tien nni nà nnə ni.»

¹² Pier cii' nà tien' wə́ nnə ya tingi, nɛ ki bure' San wə́ bi baanh wə́ Mark nnə ya naa Mari donbó. Binib taan' nì'saan ki kàareh ki yebe. ¹³ U tì baa', ki ñi' saali ya nagenku, nɛ upiitonsənl uba baa' ki lá liike' udaan wə́ ñih. Bi yih upii nnə Loda. ¹⁴ U bende' Pier ya niɛke, u'yenm sənge ki gbien' nɛ wa pìire, ki sen' ki liɛbe' u'təb saan, ki tì təkɛ' bɛ ki ye Pier nɛ se bunañəbu saan saali. ¹⁵ U len' nnə ma nnə, nɛ bi təkɛ' wə́ ki ye u waare' nɛ. Nin nɛn kɛ u ñiikeh ki teh nì yé imən nɛ. Nɛ bi təkɛ' wə́ ki ye nì lii yé Uwien ya tond wə́ gu wə́ nɛ. ¹⁶ Pier biɛ ki se ki ñih kunagenku, bi pìire' ki laa' wən nɛ, nɛ nì beke' bɛ cɛn. ¹⁷ Nɛn saan nɛ u yuon' u'nuə ki wuən' bɛ ki ye bɛ ń̀ ñmile. Bi ñmile' nɛ u təkɛ' bɛ Yonbdaan tien' ma ki ñen' wə́ lipekl ni, nɛ ki len' ki pukɣ' ki ye bɛ ń̀ jo kí tì təkɛ Saak nin bi ya təb tigber nnə. Nɛ ki ñen' ki bure' niba bó. ¹⁸ Nì faa' uyo wə́ nnə, nɛ sojambe nnə ya yenm saa' ki gbien', nɛ bi niireh təb ki teh Pier wuə nín tien' mila? ¹⁹ Nɛn saan nɛ Herod cèrè' bi nuun' wə́. Bi nuun' wə́, ka laa', nɛ u yin' biguguurb nnə, ki niire' bɛ tigber nnə, nɛ ki cèrè' bi ku' bɛ, nɛ ki siere' Sude ya tinfenm ni, ki bure' Sesare ya du bó, ki tì tien' nì'bó iden ile.

Uber Herod ya kuum

²⁰ Herod ya benku ni piebe' Tir nin Sidən ya nib bo ki gbien'. Nɛ bi'kɛ kpaan' buñəbu bɛ ń̀ jo kí lɛ wə́. Bi kpìe' ki laa' uje uba nɛ bi yih wə́ Blatus, wən nɛ gu Herod ya dugəkaaku. Wən nin ben kpaan' tù ñə wə́ ń̀ cuo uber ya dunl tigber nnə ń̀ gben nɛ, kime tijier ñeh

Herod ya du ni ne ki bàareh bi'du ni. ²¹ Bi sien' lidaali là be ní cende tɔb nnɔ baa', ne Herod gole' u'berlierl, ki kèle' u'berbiek bo, ne ki cin' ki lienh binib ke ya nun bó. ²² U lienh ma nnɔ, ne bi'ke wuureh ki teh: «Nì yé Uwien ya nieke ne, na yé nisaal yu.» ²³ Ne Yonbdaan ya tond uba pebe' wɔ i ya tàan bo, ki cère' iwien iba ya bol lu' u'bo, ne ininbieb ηmɔnh wɔ u tì kpo', kime wa kpieke' Uwien.

²⁴ U ya yo ne Uwien ya gber tùore' ki yere' ki gbe ni'ke saan. ²⁵ Banabas nin Sɔl ben wɔn, bi là taa' mipum ki tì de' *Kristo ya taanl ya cienb Yerusalem ni ma nnɔ, ne ki taa' San wà bi baanh wɔ Mark nnɔ, ki liebe' ki jon' Antiyɔk ya du bó.

13

Mifuoñaanm cère' bi gènde' Banabas nin Sɔl ki sɔn' be

¹ *Kristo ya taanl yaab bà te Antiyɔk ya du ni nnɔ, *Uwien ya ñɔbonsɔknb nin *Yesu ya gber ya wɔnwɔknb te bi'ni. Ben si: Banabas nin Simeyɔn, bi baanh wɔ unibɔn nin Lusiyus, u yé Sirenn ya du ya nil nin Manayenn, bi taan' ki wube' wɔn nin Herod Antipas ne. Utɔ si Sɔl. ² Lidaali liba ne bi lòle' buñɔbu ki taan' bùol liba ki dondeh Yonbdaan, ne *Mifuoñaanm tɔke' be ki ye: «Bore nni men Banabas nin Sɔl bi'ba, be ní sɔn n yin' be lituonl là bo nnɔ.» ³ Bi lòle' buñɔbu ki kàare' ki tì gben' ma nnɔ, ne ki taa' bi'nuɔ ki paan' Banabas nin Sɔl bo, ki cèbe' be bi bure'.

Banabas nin Sɔl jon' Ciip ya dekl bó

⁴ Tɔ, *Mifuoñaanm sɔn' Banabas nin Sɔl ma nnɔ, ne bi bure' ki tì baa' Selusi ya du ni, ki kɔn' buñercienbu, ki bure' Ciip ya dekl bó. ⁵ Bi tì baa' lidekl nnɔ ya du uba ni bi yih wù Salaminn, ne ki kɔh *Sufmbe ya táan ya dur ni ki tɔkeh binib Uwien ya gber. San Mark mɔ là tɔke nin be ki toreh be. ⁶ Bi cuon' ki càare' lidekl nnɔ ke, ne ki tì baa' ligbaatɔl ya du uba ni, bi yih wù Pafos, ki cende' uje uba, u yé uñɔkdaan, ki yé utonnenñɔbonsɔknl. U yé Suf ne, bi yih wɔ Bar Yesu. ⁷ Uñɔkdaan nnɔ là te lidekl nnɔ ya gobina saan ne, u yé ununwiendaan, u'yel si Segiyus Pɔlus. U cieke wɔ ní cii Uwien ya gber, ne ki cère' bi yin' Banabas nin Sɔl ní. ⁸ Bar *Yesu nnɔ ya yetɔl si Elimas ne. Grɛkmbɛ ya lenm ni Elimas ya tingi si uñɔkdaan ne. U jeh Banabas nin Sɔl ya gber, ne ki ñikndeh wɔ ní pien gobina nnɔ u la teke *Yesu kí ji. ⁹ Ne *Mifuoñaanm cère' Sɔl, wà bi liebe' ki yih wɔ Pɔl nnɔ caan' Elimas bo inun, ¹⁰ ki tɔke' wɔ ki ye: «Utonnendaan sin, a'biere ne yebre' nin ηe, a yé useɔnpol ya bije ne, ki nen nà ke mɔn. A nuunh á saa Yonbdaan ya gbemɔnt kí tì kpaan mila ne? ¹¹ Fɛnfennɔ, sin nin Yonbdaan ne kòle'. U li cère á juɔn teteli, ka ji li lenh bɔnbɔnl mɔnɔn kí tì baa uyo wà u yé.» I ya tàan bo, nì tien' ten ligunl yaam ki biike' u'nun bó, ne u yekn' ki juɔn', ki tulnh ki nuunh wà li cuo u'nuɔ kí die wɔ. ¹² Gobina nnɔ laa' nì tien' nnɔ ma nnɔ, ne u teke' Yonbdaan ki jin', kime Yonbdaan ya gber tà bi wɔkn' wɔ nnɔ jin' wɔ cɛen.

Pɔl nin Banabas jon' Pisidi ya tinfenm ya du uba ni bi yih wù Antiyɔk

¹³ Pɔl nin u'tɔntɔknlieb kɔn' buñercienbu Pafos ya du ni, ki bure' ki tì baa' Peje ya du ni, u te Panfili ya tinfenm ni. Nen saan ne San Mark dàan' be ki liebe' Yerusalem. ¹⁴ Pɔl nin Banabas ben siere' Peje ya du ni, ki bure' ki tì baa' Antiyɔk ya du ni, u te Pisidi ya tinfenm ni. *Saba ya daali, ne bi kɔn' ki kèle' bi'taanl ya duku ni. ¹⁵ Bi kaan' Moyis là kele' *yiko ya gbɔnku kùa nnɔ ni nin *Uwien ya ñɔbonsɔknb là kele' nà nnɔ ki gben', ne litaanl ya duku nnɔ ya cienb sɔn' be ní tì tɔke be kí ye bi ηmɔbe tigber be ní tɔke kí saake binib ya gbenent la, be ní tɔke. ¹⁶ Nen saan ne Pɔl fii' ki sere' ki yuon' unuɔ ki len' ki ye: «Israyel yaab nin ninbi bà ke boh Uwien nnɔ, li cengeh men. ¹⁷ Tinbi Israyel ya bol ya Wien ne là gènde' ti'yaajeb, ki cère' bi pàre' uyo wà bi là te Esipt ni nnɔ. Ne Uwien taa' u'tuɔm ki ñen' be u'ni. ¹⁸ U jènde' nin be kupenpelku ni ibin pinan ne, ¹⁹ ki yaan ki gben' inibol ilole yà là kɔ Kanaan ya tink bo nnɔ, ki taa' bi'tink nnɔ ki de' te, kì kpènde' ti'yaak.

²⁰ «Kí ñe uyo wà Israyel yaab là kɔ Esipt ni nnɔ kí tì baa uyo wà Uwien de' be Kanaan ya tink nnɔ, nì tien' ten ibin kobiinan nin pijun ne. Ni ya puoli bó ne Uwien gèndeh bi'ni biba ki teh bi'senlierb, ki ηmɔηmɔbe ki tì baa' u'ñɔbonsɔknl Samiel ya yo. ²¹ U ya yo ne

bi ye bi yíe be ní li ñmábe uber, ne Uwien gènde' Kis ya bije Sawul, u yé Bensamen* ya baamul ya nil ki tien' bi'ber. U yé bi'ber ki tí baa' ibin pinan, ²² ne Uwien ñen' wá libel ni, ki taa' *Dafid ki tien' bi'ber. Uwien len' wón *Dafid bo ne ki ye: «N laa' Yese ya bije *Dafid, u yé unil wà n'yenm sange u'bo ne. U li tien n yíe nà ke.» ²³ Uwien ñen' wón *Dafid ya yaabii ni ne *Yesu ki tien' Israyel yaab ya ñmienl kí ñe u là pùon' lipuonl là nnó bo. ²⁴ San liere' *Yesu usen ki baa' ki lá tóke' Israyel yaab ki ye be ní lèbre bi'tetem ñó wá ní sùì be Uwien ya ñunm. ²⁵ San là benh wá ní gben u'tuonl ma nnó, ne ki niire' be ki ye: «Ni ben n yé ni maaleh ki teh n yé wà nnó ne-εε? Na te nnó, wón pe ní n'puoli bó ne, ama ma nín kpe ní lore u'taceningben mánón.» »

²⁶ Tó, ne Pól tí tóke' be ki ye: «N'yaab *Abraham ya yaabii nin bà ña yé *Sufmbe ki boh Uwien nnó, Uwien là cèrè' tinbi ne cii' tigber tà li cèrè tí ñmere nnó. ²⁷ Nin nen ke Yerusalem ya nib nin bi'berb ña bende' *Yesu yé udaan wà, ka cii' *Uwien ya ñòbonsòknb là len' nà, bi kàanh nè *Saba ke Saba ya daali nnó ya tingi. Nen bo ne bi bun' *Yesu tibuur. *Uwien ya ñòbonsòknb là len' ki ye bi li tien nnó ne. ²⁸ Ba laa' bi li dule nà bo kí ye u kpe mikuum. Nin nen ke bi mié' Pilat usen be ní ku wá. ²⁹ Bi tien' wá nì kele' *Uwien ya gbónku ni ki ye bi li tien wá ma bo ki gben' ma nnó ne ki jii' wá udòpònpò bo, ki taa' wá ki tí sube'. ³⁰ Ama Uwien cèrè' u mekre' bitenkpiib ni. ³¹ *Yesu cèrè' binib bà là pe u'bo ki ñen' Galile ki lá baa' Yerusalem nnó laa' wá iwien yà yebe. Fefennó ben ne yé u'mònkunb udu ya nib ya nun bó. ³² Tinbi mánón tókeh ne tu ya gbemònmònt ne ki teh Uwien là pùon' lipuonl ki de' ti'yaajeb ne. ³³ U tien' lipuonl nnó ki de' tinbi bà yé bi'yaabii ne; ki mekre' *Yesu ten nì kele' ma Uwien ya yuon ya gbónku ni, iyul ile, ki ye:

«Sin ne yé n'Bije.

Dinnó ne n wuón' ki ye n yé a'Baa.»

³⁴ Uwien cèrè' *Yesu mekre' bitenkpiib ni, ka ji li liebe len, ki niireh nin wá ní bùrè. U là len' nen ne ki ye:

«N li de ne tibont tà n là pùon' ki ye n li de tù *Dafid nnó, tù ñen' ní n ya bùol ne, ki kpe be ní li du tu'bo.»

³⁵ Nen bo ne nì tí kele' kugbónku nnó ni niba saan ki ye:

«Ña ní cèrè a'niñaan ní bùrè.»

³⁶ *Dafid là fuobe uyo wá nnó, u là yé Uwien ya tonsónl ne, ki teh Uwien yíe ma. U tí kpo', ne bi sube' wá u'yaajeb saan, u bùrè'. ³⁷ *Yesu wón, Uwien mekre' wá ne, wa bùrè'. ³⁸⁻³⁹ N'yaabe, Moyis ya yiko ña là fre' ki bù' ne gbemòndènb ama wa ke teke' *Yesu ki jin' la, Uwien li bù wá ugbemòndaan ne. Ní li ben kí ye wón bo ne bi tókeh ne ki teh Uwien li fère ne ni'biere. ⁴⁰ Tó, liike men ni'yul bo ki là cèrè *Uwien ya ñòbonsòknb là len' nà nnó ní tu ne. Bi là len' ki ye: ⁴¹ «Ninbi bà yih bitòb fennm nnó, liike men, kí cèrè nè ní ji ne ní juore fennm, kime n li tien miyòkm ya bonn niba, uyo wá ni laan fuobe, unil tóke' ne lituonl nnó bó la, na ní teke kí ji.» »

⁴² Pól nin Banabas ñeh litaanl ya duku nnó ni uyo wá nnó, ne bi gbáan' be ki ye *Saba wá we ní nnó ya daali, be ní tí ní liebe ní, kí lá tóke be tu ya gber. ⁴³ Litaanl nnó yaare' uyo wá nnó, ne *Sufmbe ligol nin binib bà yé Sufkpenkpend ki pukeh Uwien nnó paan' Pól nin Banabas bo. Ne Pól nin Banabas tókeh be ki teh Uwien juoke' be ma nnó, be ní li tuu ki pe u'sen bo mánmóm.

⁴⁴ Tó, *Saba wá tuón' nnó ya daali, udu nnó ya nib bà yebe taan' be ní cenge Yonbdaan ya gber. ⁴⁵ *Sufmbe ya cienb laa' linigol nnó taan' ma nnó, ne bi ponbe' nin be ki gbien', ki sukreh Pól, ki saah u tókeh tigber tà nnó. ⁴⁶ Nin nen ke Pól nin Banabas laa' lifèl ki tóke' be ki ye: «Nì bi kpe tí kpié kí tóke ninbi ne Uwien ya gber. Ne ni yìe', ka teke' tù, ki maale'

* 13:21 Bensamen yé Sakób ya bufórkaak ne, ki yé Israyel yaab ya baamul piik nin ile nnó ya liba ya yaaje.

ki ye na kpe ní le limiel là ña ñmòbe gbenm. Nën bo ñe ti li pekre bà ña yé *Sufmbe bó.
⁴⁷ Yonbdaan tòke' te nà sò. U ye:

«N tien' sin ñe kuwenwenku á li wende inibol ke,
 kí cèrè binib bà ke te utingben bo ñ ñmère.» »

⁴⁸ Binib bà ña yé *Sufmbe nnò cii' bi len' nnò ma nnò, ñe bi'yenm sänge' ki gbien', ñe bi pèkeh Yonbdaan ya gber cèen. Ñe binib bà ke Uwien sien' ki ye be ñ le limiel là ña ñmòbe gbenm nnò, teke' ki jin'. ⁴⁹ Nën saan ñe Yonbdaan ya gber yereh mitinfenm nnò ke ni. ⁵⁰ *Sufmbe ben wòn, bi cèrè' bipiikpekpiëkb bà te udu nnò ni, ki pukeh Uwien nnò nin udu nnò ya cienb kpre' Pól nin Banabas bo, ki jènde' be, ñe ki ñore' be ki ñen' bi' du ni. ⁵¹ Pól nin Banabas kpakpaare' bi'tàan ya tengunku ki wié' nèt†, ñe ki bure' Ikoniyoŋm ya du bó. ⁵² Binib bà teke' *Yesu ki jin' Antiyòk ya du ni nnò wòn *Mifuoñaanm te bi'bo ñe bi ñmòbe uyensänge ki gbien'.

14

Pól nin Banabas te Ikoniyoŋm ya du ni

¹ Pól nin Banabas ti baa' Ikoniyoŋm ya du ni, ñe ki tien' bi bi tien' mà Antiyòk ni nnò. Bi kòn' *Sufmbe ya taanl ya duku ni ki tòke' binib Uwien ya gber. Nën bo ñe *Sufmbe nin Grèkmbè teke' ki jin' ki yebe. ² Ama *Sufmbe biba tien' uyufaa, ka teke' ki jin', ki sure' bà ña yé *Sufmbe nnò bi kpre' binib bà teke' *Yesu ki jin' nnò bo, ki maaleh bi'bo nà bre. ³ Nin ñen ke Pól nin Banabas tien' udu nnò ni ki wuòke'. Bi là ñmòbe lifèl ki lienh ki du Yonbdaan bo ñe, ñe u cèrèh bi teh miyòkm ya bont ñò wò ñ wuòn kí ye bi tòkeh u'juokm ya gber tà nnò yé imòn ñe. ⁴ Ama udu nnò ya nib ña len' ki cii' tób bó, ñe ki gbiire' icek ile. Biba se *Sufmbe ya ciëk bó, ñe bitòb mò se *Yesu ya tondb ya ciëk bó. ⁵ *Sufmbe nin bi'cienb nin bà ña yé *Sufmbe nnò ya biba bonde' bi li tien' *Yesu ya tondb ma, ki ye bi li jènde be ñe, kí yèke be iten kí ku be. ⁶ Pól nin Banabas cii' bi nuunh be ñ tien be ma, ñe ki sen' ki jon' Likawoni ya tinfenm ya du Lista nin Debe nin idu nnò ya tengbaan ni. ⁷ Ñe ki tòkeh ni'mò bó yaab tigbemònmònt nnò.

Pól nin Banabas te Lista ya du ni

⁸ Uje uba là te Lista ya du ni, u'tàan faan wà ñ fre kí fii kí sere. Bi maa' wò uwòb ñe, wa cuon' fiebu. ⁹ Lidaali liba Pól lienh ñe u cengeh. Pól caan' u'bo inun, ki bende' ki ye u'tekjim li cèrè wò ñ faake. ¹⁰ Ñe ki len' ufaa bo ki ye: «Fii kí sere.» Ñe uje nnò fii' ki maabe' ki ci', ki cin' ki cuonh. ¹¹ Linigol laa' Pól tien' nà nnò, ñe ki wuure' Likawoni yaab ya lenm ni ki ye: «Ho! Ibule ñe kpende' binib ki baa' ti'saan-a!» ¹² Ñe bi yin' Banabas *Seyus, ki yin' Pól Hermes*, kime Pól ñe sòbe ki lienh. ¹³ Ubul *Seyus nnò ya duku te udu nnò ya guon ya nañòbu saan ñe saali. Seyus ya tòtuòrke tuke' ní inaje nin misipuum mà u tien' mè uyukpekpië yaam ki baa' iguon nnò ya nañòbu saan, ki yíe wòn nin linigol nnò ñ tùòrè lituòrl kí de Banabas nin Pól.

¹⁴ Ama *Yesu ya tondb Banabas nin Pól cii' nnò ma nnò, bi'yenm saa' ki gbien', ñe bi cuo' bi'lier ki kere'†, ki sen' ki kòn' linigol nnò ya siik ni, ñe ki wuureh ¹⁵ ki teh: «Ti'jòtiebe, be bo ñe ni teh nié ya bonn-i? Ti'mò yé binib ten ninbi ñe. Ti baa' ki tòkeh ñe tigbemònmònt ñe ki teh ni'bule yii yé fenm ñe, ní wié yì ki paan' Uwien wà fuobe bo. Wòn ñe ñen' kutaaku nin kitink nin miñuncienm nin tibont ke. ¹⁶ Uyo bo, u là cèrè' inibol ke pe ì yíe nà bo ñe. ¹⁷ Nin ñen ke wà dàan' mimònm ya tienm ñò wò ñ wuòn binib u yé udaan wà. U cèrèh utaa niil, tijier teh, ni jinh ki gbuokeh, ki te liwiél ni.» ¹⁸ Nin *Yesu ya tondb len' nà ke nnò bi ñikn' ñe ki ti pien' linigol nnò li là tùòrè tuòrl kí de be.

¹⁹ Nën saan ñe *Sufmbe biba ñen' Antiyòk nin Ikoniyoŋm ya du bó ki baa' ní, ki lá sure' linigol nnò, ki cèrè' li kpre' Pól nin Banabas bo, ki yèke' Pól iten, ki fuun' wò ki ñen' udu

† 13:51 Sufmbe bo kí kpakpaare itàan ya tengunku ya tingi si: nà ke ji tu unil la, nì yé u'yaar ñe, na ji yé uba yaar. * 14:12 Grèkmbè ya du ni bi yih ibule ya cien ñe Seyus, ñe ki yih i'tond Hermes. † 14:14 Liike Matie 26:65.

ni, ki maaleh ki teh u kpo' nɛ. ²⁰ Binib bà teke' *Yesu ki jin' nnɔ baa' ki lá sere' ki guɔn' wɔ, nɛ u fii', ki liebe' ki kɔn' udu nnɔ ni.

Pɔl nin Banabas liebe' ki jon' Antiyɔk ya du ni

Kutaaku faa' nɛ Pɔl nin Banabas siere' ki jon' Dɛbe ya du bó, ²¹ ki tì tɔkeh ni' bó yaab tigbɛmɔnmɔnt nnɔ. Nɛ binib teke' tù ki paan' *Yesu ya sɛn bo ki yɛbe. Bi siere' ki liebe' Lista ya du nin Ikoniyoɔm ya du nin Antiyɔk ya du wà te Pisidi ya tinfɛnm ni nnɔ ni. ²² Bi gɛ̀breh idu nnɔ ni ma nnɔ, nɛ ki saakreh bà teke' *Yesu ki jin' nnɔ ya gbɛnɛnt, ki gbierɛh bɛ ki teh bɛ ń li tuu ki ɣmɔbe mitekjim, ki tɔkeh bɛ ki teh ti li jɛ̀nde kí gbien nɛ kí yaan kí kɔ Uwien ya bɛl ni. ²³ Nɛn saan nɛ bi gɛ̀nde' *Kristo ya táan kɛ ni biciɛnb, nɛ ki lòle' buñɔbu, ki kàare' ki de' bɛ, ki taa' bɛ ki ɣukn' Yonbdaan wà bi teke' wɔ ki jin' nnɔ.

²⁴ Pɔl nin Banabas ñɛn' Pisidi ya tinfɛnm ni, nɛ ki jon' Panfili ya tinfɛnm ni. ²⁵ Bi tì baa' Pɛje ya du ni ki tɔke' udu nnɔ ya nib Uwien ya gber, nɛ ki bure' Atali ya du bó. ²⁶ Bi tì baa', nɛ ki kɔn' buñɛrcienbu, ki puore' miñunciɛnm ki liebe' Antiyɔk ya du bó. U ya du ni nɛ *Kristo ya taanl yaab kàare' ki ye Uwien ń juoke bɛ bi sɔn' lituonl là nnɔ bo.

²⁷ Bi tì baa', nɛ ki taanl *Kristo ya taanl yaab, ki tɔke' bɛ Uwien cère' bi tien' tibont tà kɛ nnɔ nin u wuɔn' bà ɣa yé *Sufmɛ mitekjim ya sɛn ma bo. ²⁸ Pɔl nin Banabas tien' binib bà teke' *Yesu ki jin' nnɔ saan ki wuɔke'.

15

Bi finde' upunjɛ bo Antiyɔk ya du ni

¹ Tɔ, binib biba ñɛn' Sude ya tinfɛnm bó ní ki baa' Antiyɔk ya du ni, ki lá wɔknɛ binib bà teke' *Yesu ki jin' nnɔ ki teh: «Na jɛ' ni' pun Moyis ya yiko ye ma bo la, Uwien ɣa ń ɣmɛn nɛ.» ² Pɔl nin Banabas ɣa tuo', nɛ ki finde' nin bɛ tigber nnɔ bo ki gbien'. Nɛn bo nɛ bi'ke tuo' ki ye Pɔl nin Banabas nin binitɔb biba ń jo Yerusalem, kí tì lɛ *Yesu ya tondb nin u'taanl ya ciɛnb ifinfinde nnɔ bo. ³ Nɛ *Kristo ya taanl yaab bà te Antiyɔk ni nnɔ pìere' bɛ*. Bi joh ma nnɔ nɛ ki ñɛh binib bà teke' *Yesu ki jin', ki te Fenisi nin Samari ya tinfɛnm ni nnɔ saan, ki tɔkeh bɛ ki teh bà ɣa yé *Sufmɛ mɔ lèbre' bi'tetem ki teke' *Yesu ki jin'. Nɛ nì sɔngreh bi'ke ya yɛnm ki gbiekeh.

Bi taanl litaanl Yerusalem ni

⁴ Bi tì baa' Yerusalem ni, nɛ *Kristo ya taanl yaab nin bi'ciɛnb nin *Yesu ya tondb teke' bɛ kucɛnku. Nɛ Pɔl nin Banabas tɔke' bɛ Uwien cère' bi tien' tibont tà kɛ nnɔ. ⁵ *Farisiɛnmɛ ya cɛkl yaab bà lèbre' bi'tetem ki teke' *Yesu ki jin' nnɔ ya biba, fii' ki sere', ki len' ki ye bà ɣa yé *Sufmɛ ki teke' *Yesu ki jin' nnɔ, nì kpɛ bɛ ń jɛ' bi'pun nɛ, kí li boh Moyis ya yiko. ⁶ Nɛn saan nɛ *Yesu ya tondb nin u'taanl ya ciɛnb taanl bɛ ń liike bi li tien ma tigber nnɔ. ⁷ Bi finde' ki gbien' ma nnɔ, nɛ Pier fii' ki sere', ki tɔke' bɛ ki ye: «N'yaabɛ, ni bɛn ki ye Uwien gɛ̀nde' nni ni'ni nì wuɔke' ɣɔ bà ɣa yé *Sufmɛ ń cii u'gbɛmɔnmɔnt n'ñɔbu ni, kí teke' *Yesu kí ji nɛ. ⁸ Uwien bɛn binib ya fɛ̀l ni te ma bo, nɛ ki de' bɛ *Mifuoñaanm tɛn u là de' ti'mɔ ma bo ɣɔ wɔ ń wuɔn bɛ, kí ye u gɛ̀nde' bɛ nɛ. ⁹ Wa bore' tinbi nin bɛn, kime mitekjim bo nɛ u sɔkre' bi'fɛ̀l bo ya jɔknt. ¹⁰ Nì te nnɔ la, bɛ tien' fɛnfɛnnɔ ni dɛlkeh Uwien, ki wɔbndeh bɛ, bɛ ń tuke litukl là tinbi nin ti'yaajɛb ɣa fre' ki tuke' lè? ¹¹ Ama tinbi wɔn, Yonbdaan *Yesu ya juokm bo nɛ ti teke' wɔ ki jin' ki ɣmɛre'. Nì te nnɔ nɛ bà ɣa yé *Sufmɛ mɔ ya bùol.»

¹² Pier len' ki gbɛn', nɛ linigol nnɔ ɣmile', ki cengeh Banabas nin Pɔl li len kí ye bà. Nɛ bi cin' ki tɔkeh bɛ Uwien cère' bi tien' miyɔkm ya bont tà bà ɣa yé *Sufmɛ ni nnɔ ma bo. ¹³ Banabas nin Pɔl len' ki gbɛn' ma nnɔ nɛ Saak mɔ ye: «N'yaabɛ, cenge mɛn. ¹⁴ Simɔn tɔke' tɛ Uwien cin' ki tien' ma bo. U gɛ̀nde' bà ɣa yé *Sufmɛ mɔ ni binib ki tien' u'yaab. ¹⁵ Nì tien' tɛn *Uwien ya ñɔbonsɔknɛ là len' ma bo nɛ, kime nì kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

¹⁶ <Yonbdaan là len' ki ye:

* 15:3 Bi li fre kí lèbre ki pìere' kí ye ki tore' mɔ.

*Dafid ya den lu'†, n li liebe ní kí me yì,
N li liebe ní kí fin lilengbenl nnò kí cèrè iden nnò ní li se.

¹⁷ Nèn bo nɛ binib bà sɛn' kɛ li nuun min Yonbdaan.
Inibol yà kɛ n yin' yɛ, yɛ ní li yé n'yɛ nnò li nuun nni.

Yonbdaan nɛ len' nnò,
nɛ ki tien' tibont nnò kɛ.

¹⁸ U cèrè' binib bende' tibont nnò haali uyo bo nɛ.» »

¹⁹ Saak tí len' ki ye: «Nèn bo nɛ n maale' ki ye nì mɔn ti la li wɔbndeh bà ɲa yé *Sufmbe, ki lèbre' bi'tetem ki paan' Uwien bo nnò nin ti'yaajetentienm. ²⁰ Ama cèrè mɛn tí keke kugbɔnku kí tɔke bɛ kí ye: bi la li jinh bule ya jier, kime tù yé tijoknt nɛ, ki la teh naɲmaal, ki la ɲmɔnh wenkpil, ki la ji sɛm. ²¹ Kime haali ti'yaajeb ya yo kí lá baa dinnò, Moyis ɲmɔbe binib bà wɔknh u'yiko nɛ idu kɛ ni. Bi tuu ki kàanh wɔ nɛ *Saba kɛ *Saba ya daali *Sufmbe ya táan ya dur ni.»

Bi keke' kugbɔnku ki de' bà ɲa yé Sufmbe

²² Nèn saan nɛ *Yesu ya tondb nin u'taanl yaab kɛ nin bi'ciɛnb gbiere' ki kpaan' ki gɛnde' bijeb biba bi'ni ki pukn' Pɔl nin Banabas bó bɛ ní sɔn bɛ Antiyɔk ya du bó. Bi gɛnde' Sudas wà bi baanh wɔ Basabas nin Silas nɛ. Bi yé binib bà bi boh bɛ *Kristo ya taanl yaab ni nɛ. ²³ Bi de' bɛ kugbɔnku kùà nnò bi keke' ku'ni ki ye ma sɔ: «Tinbi *Yesu ya tondb nin *Kristo ya taanl ya ciɛnb, fuondeh ti'yaab bà ɲa yé Sufmbe ki te Antiyɔk ya du ni nin Siri ya tinfenm ni nin Silisi ya tinfenm ni nnò. ²⁴ Ti cii' ti'yaab biba jon' ni'saan, ki tì tɔke' nɛ tigber tà ɲaabeh ni'yɛnm ki dienh nɛ iyenmaale. Ta sɔn' bɛ bɛ ní tì tɔke nɛ gber. ²⁵ Nèn bo nɛ ti taan' ki kpaan' buñɔbu, ki gɛnde' ti'ni binib, tí sɔn bɛ ni'saan, bɛn nin Banabas nin Pɔl, ti'yaab bà ti yíe bɛ nnò. ²⁶ Bi yé binib bà ɲa tɔnge' bi'miel Yonbdaan *Yesu Kristo ya tuonl bo nɛ. ²⁷ Ti sɔn' Sudas nin Silas, bɛ ní lá tɔke nɛ buñɔbu ni tigber tà ti keke' tù kugbɔnku kuu ni nnò nɛ. ²⁸ *Mifuoñaanm tore' te ti kpaan' buñɔbu, ti la wɔbn nɛ kí de nɛ *yiko uba wɔ ní li yé ni'bo litukl kí pukn tibont tà yé ni'bo tibonmɔnt nnò bó. Tun si: ²⁹ ni la ɲmɔnh tɔtuɔrnɔnt, ki la jinh sɛm, ki la ɲmɔnh wenkpil, ki la teh naɲmaal. Ni cuo' ni'ba tu ya bont bo la, nèn nɛ mɔn. Ni'yaam ní li ɲmɛ.»

³⁰ Tɔ, bi cèbe' bi sɔn' binib bà nnò bi bure' Antiyɔk ya du bó. Bi tì baa' ni'bó, nɛ ki taan' *Kristo ya taanl yaab kɛ, ki taa' kugbɔnku nnò ki ɲukn' bɛ. ³¹ Bi kaan' kù ma nnò, nɛ bi'ke ya yɛnm sɔnge', kime kù saake' bi'gbɛnɛnt. ³² Sudas nin Silas yé *Uwien ya ñɔbonsɔknb ma nnò, nɛ ki tɔke' bɛ tigber tù yebe ki saake' bi'gbɛnɛnt bɛ ní li pɛ Uwien ya sɛn bo mɔnmɔnm. ³³ Bi wuɔke' ni'saan waamu nɛ ki yaan binib bà teke' *Yesu ki jin' nnò cèbe' bɛ bɛ ní liebe bà sɔn' bɛ nnò saan nin uyenduɔn. ³⁴ [Silas wɔn juore' ki te Antiyɔk ya du ni nɛ.]‡

³⁵ Pɔl nin Banabas mɔ juore' Antiyɔk ya du ni, ki tɔkeh nin binib bi yebe ki tì wɔknh binib, ki tɔkeh bɛ Yonbdaan ya gber.

Pɔl nin Banabas pàare' tɔb

³⁶ Iwenkàanke gèbre', nɛ Pɔl tɔke' Banabas ki ye: «Cèrè tí liebe idu yà kɛ ni, ti là tɔke' binib Yonbdaan ya gber nnò, kí tì fuonde binib bà teke' *Yesu ki jin' nnò kí liike bi ɲuuke u'gber ma bo.» ³⁷ Banabas là yíe wɔ ní tuke San wà bi liebe' ki yih wɔ Mark nnò nɛ. ³⁸ Ama Pɔl ɲa tuo' wɔ ní liebe kí tɔke nin San Mark, kime u là siere' ki dàan' bɛ Panfili ya tinfenm ni, nɛ ka tore' bɛ bi'tuon ni. ³⁹ Pɔl nin Banabas finde' nin tɔb nì tì ben' ki fiire', nɛ wà kɛ taa' u ya bó. Nèn saan nɛ Banabas taa' San Mark ki kɔn' buñɛrciɛnbu, ki bure' Ciip ya dekl bó. ⁴⁰ Nɛ Pɔl gɛnde' Silas wɔ ní pèrɛ wɔ. Binib bà teke' *Yesu ki jin' nnò kàare' Yonbdaan ki ye wɔ ní juoke bɛ, nɛ bi bure', ⁴¹ ki ñɛh *Kristo ya táan yà te Siri nin Silisi ya tinfenm ni nnò saan, ki cèreh i'nib faakreh mitekjim ni.

† 15:16 Migbiirm miɛ ya ciim te bolm mile bo nɛ. Dafid ya den lu' bii Dafid ya bel lu'. ‡ 15:34 Bi kpiɛ' ki keke' tigbɔnt tà nnò ya tuba ni migbiirm 34 ɲa te tu'ni.

16

Timote pèere' Pól nin Silas

¹ Pól nin Silas tì baa' Dèbe nin Lista ya du ni, ki laa' uje uba teke' *Yesu ki jin' ki te mifenm nnò, bi yih wò Timote. U'naa yé Suf nè, ki teke' *Yesu ki jin', nè u'baa yé Grèk. ² Binib bà teke' *Yesu ki jin' ki te Lista nin Ikoniyòm ya du ni nnò ke pèkeh Timote nè. ³ Pól yíe Timote í pèere wò. *Sufmbè bà te ni'saan nnò bo nè u jìe' Timote ya punl, kime *Sufmbè nnò ke ben ki ye Timote ya baa yé Grèk nè. ⁴ Bi cuonh ki ñeh idu ni ma nnò, nè ki tòkeh binib bà teke' ki jin' ki te i'ni nnò, *Yesu ya tondb nin u'taanl yaab ya cienb bà te Yerusalem ni ñen' isen yà nnò, nè ki sureh be be í li pè i'bo. ⁵ Nèn bo nè *Kristo ya táan yaab faakreh mitekjim ni, nè binitòb teknh wò ki jinh ki pukndeh bi'bo daan ke daan.

Uwien yíe Pól í jo Maseduonn ya tinfenm bó

⁶ *Mifuoñaanm pien' Pól nin u'tantòknlieb bi la tòke Uwien ya gber Asi ya tinfenm ni. Nèn bo nè bi gèbre' Friji nin Galasi ya tinfenm, ⁷ ki tì baa' Misi ya tinbien, ki maaleh be í jo Bitini ya tinfenm ni, nè *Yesu ya Fuoñaanm ña de' be sen. ⁸ Nèn saan nè bi gèbre' Misi ya tinfenm, ki tì baa' Trowas ya du ni. ⁹ Kuñonku nè Pól laa' Maseduonn ya tinfenm ya je uba tidèknt yaam, u se u'saan ki gbáanh wò ki teh wò í baa ní Maseduonn kí lá tore be. ¹⁰ Pól laa' Maseduonn ya je nnò tidèknt yaam ma nnò, nè ti * pòk ki bonde' i ya tàan bo, tí jo Maseduonn ya tinfenm bó, kime ti bende' ki ye Uwien nè yin' te ni'bo tí tì tòke u'gbemòmònt.

Upii uba teke' Yesu ki jin' Filip ya du ni

¹¹ Nèn saan nè ti kòn' buñercienbu Trowas ya du ni, ki cubn' Samotras ya dekl bó. Kutaaku faa' nè ti bure' Neyapoli ya du bó. ¹² Nè ki ñen' nèn saan, ki jon' Filip ya du bó; u yé Maseduonn ya tinfenm ya ducencien nè. Erom yaab nè ñuuke udu nnò. Ti tien' u'ni iwenkàanke nè. ¹³ *Saba ya daali, nè ti ñen' udu nnò ni, ki jon' ukpen uba ya gbaal. Ti maale' ki ye *Sufmbè taakeh nà saan ki kàareh lii te nè nè. Ti laa' bipiib biba taan' ni'saan, nè ti kèle' ki tòke' be Uwien ya gber. ¹⁴ Upii uba là te bi'ni, bi yih wò Lidi. U yé Tiyatiir ya du ya pii nè, ki pukeh Uwien, ki kuòreh ikpèlde ì mòn ki yé imónmón. Yonbdaan cìbre' u'yenm ki cèrè' u cenge' mòmòmòm, ki tuo' Pól len' nà nnò. ¹⁵ Ti sii' wòn nin u'den yaab ke Uwien ya ñunm ma nnò, nè u tòke' te ki ye: «Ni tuo' ki ye n mòmbe ki teke' Yonbdaan ki jin' la, ðen men, kí li te n'den.» Nè ki cékn' te ti tuo'.

Bi pèkn' Pól nin Silas Filip ya du ni

¹⁶ Lidaali liba nè ti tí là joh bi taakeh nà saan ki kàareh nnò. Nè uje faan uba cende' te usen ni, ki yé uyonb; ki ñmòbe ipol iba, ki tòkeh binib nà li wun í tien. U teh nnò nè ki lenh lifaal li yebe ki dienh u'cènbaambe. ¹⁷ U paan' tinbi nin Pól bo ki wuureh ki teh: «Binib bie nò yé Uwien wà ña ñmòbe Nacento ya tonsònb nè. Bi tòkeh nè ni li kpèn usen wà kí ñmèrè nè.» ¹⁸ U teh nnò nè idaan ke, Pól ya benku ni tì piebe', nè u jìe'be' ki tòke' ipol nnò ki ye: «Yesu Kristo ya yel bo, siere men u'saan.» Nè ì siere' u'saan i ya tàan bo. ¹⁹ Tò, uje faan nnò ya cènbaambe laa' ba ji li fre kí le faal u'bo, nè bi cuo' Pól nin Silas, ki tuke' be ufaa bo ki jon' udu nnò ya nib taakeh nà saan nnò, ñò u'cienb í bu be tibuur. ²⁰ Nè ki taa' be ki wuòn' Erom yaab ya buur ya cienb ki ye: «Binib bie nò yé *Sufmbè nè, ki tuke' fenfenm ki baa' tí' du ni, ²¹ ki wòknh mitetem mà ña kpè tinbi Erom yaab í tuo mè, ki niireh nin tí paan mi'bo.»

²² Bi len' nnò ma nnò nè linigol kpere' bi'bo. Tibuur yaab nnò ðere' ki gore' Pól nin Silas ya went, nè ki ye be í ñi be ilenben. ²³ Bi ñi' be cèen, nè ki taa' be ki tì pèkn', ki tòke' wà gu lipèkl nnò ki ye wò í li gu be mòmòmòm. ²⁴ Bi tòke' wò ma nnò nè u kuòn' be lipèkl ya dubenku ni, ki taa' bi'taan ki sekn' idò ya ñmòbe ibon ni, ki lòle' ki mòkn' yì.

²⁵ Nì tì tuo kuyòku, nè Pól nin Silas te ki kàareh, ki geh iyuon ki pèkeh Uwien, nè lipèkl ya nitòb cengeh bi'bo. ²⁶ Nè kitink jènge' i ya tàan bo ki gbien', ki cèrè' lipèkl ya duku ya

* 16:10 Wà kèle' kugbònkku kuu nnò ye tinbi ma nnò, nì wuòn' ki ye u'mò tòke nin Pól nè.

tenpuul mɔ jènge', nɛ li'nagent kɛ pìpìire'. Tikudɔkr tà lùo lipekl ya nib nno kɛ cecere'.
²⁷ Wà gu lipekl nno finde', ki laa' tinagent yeyɛ ma nno, nɛ u nèrè' u'jusiek wɔ ní ku u'ba, ki maaleh ki teh lipekl ya nib nno kɛ ñen' ki sensen' nɛ. ²⁸ Nɛ Pɔl tien' u'bo ki ye: «La tien a'ba nà bre, ti'kɛ te ni'saan.»

²⁹ Wà gu lipekl nno ye bɛ ní taa umu ní, nɛ ki tòrè' ki kɔn' lipekl ya du ni, ki gbaan' Pɔl nin Silas ya nun bó, u'gbenent kɛ ɲoh. ³⁰ Ni ya puoli bó nɛ u taa' bɛ ki ñen' saali, ki niire' bɛ ki ye: «Bicienbɛ, n li tien mila kí ɲmɛrɛ?» ³¹ Nɛ bi jiin' wɔ ki ye: «Teke Yonbdaan *Yesu kí ji, sin nin a'den yaab kɛ li ɲmɛrɛ.» ³² Nɛn saan nɛ bi tɔkɛ' wɔn nin u'den yaab kɛ Yonbdaan ya gber. ³³ Nɛ u taa' bɛ u ya yo kuñɔnku nno kɛ ki tì sɔkre' bi wun ñiñi' bɛ ma nno ya gbien. Nɛ Pɔl nin Silas sɔi' wɔn nin u'den yaab kɛ Uwien ya ñunm i ya tàan bo. ³⁴ Nɛ u taa' Pɔl nin Silas ki jon' u'den, ki tì de' bɛ tijier. U teke' Uwien ki jin' ma nno nɛ wɔn nin u'den yaab te uyensonge ni.

³⁵ Kutaaku faa' nɛ Erom ya buur yaab nno sɔn' bi'sojambe bɛ ní jo kí tì tɔkɛ wà gu lipekl nno wɔ ní taa bijeb nno kí wiɛ. ³⁶ Wà gu lipekl nno tɔkɛ' Pɔl ki ye tibuur yaab sɔn' ki tɔkɛ' nni ki ye ní taa nɛ kí wiɛ. Nɛn bo, ñɛ mɛn kí li joh nin uyenduɔn. ³⁷ Nɛ Pɔl ye: «Tibuur yaab cèrè' bi ñiñi' tinbi Erom yaab binib ya nun bó ka bun' tɛ buur, nɛ ki pekn' tɛ. Fɛnfennɔ bi ji yíe bɛ ní bɔlɛ kí wiɛ tɛ ma nɔ, ta ní tuo. Cèrè tibuur yaab bugben ní baa kí ñen tɛ.»

³⁸ Sojambɛ nno liebe' ki tì tɔkɛ' tibuur yaab nno Pɔl len' nà nno. Bi cii' Pɔl nin Silas yé Erom yaab ma nno nɛ bujewanbu cuo' bɛ. ³⁹ Nɛ bi baa' Pɔl nin Silas saan ki tien' bɛ kafala, nɛ ki ñen' bɛ lipekl ni, ki gbáan' bɛ bɛ ní siere udu nno ni. ⁴⁰ Pɔl nin Silas ñen' kupɛnpeknɔdu nno ni, nɛ ki jon' Lidi den, ki laa' binib bà teke' *Yesu ki jin' nno, ki saake' bi'gbenent, nɛ ki bure'.

17

Pɔl nin Silas te Tesalonik ya du ni

¹ Pɔl nin Silas siere' Filip ya du ni, nɛ ki gèbrɛ' Anfipolis nin Apoloni ya du ni, ki tì baa' Tesalonik ya du ni. *Sufmbɛ ya taanl ya duku kuba te len. ² Pɔl kɔn' litaanl ya duku nno ni ten u tì ní teh ma bo. Nɛ ki taa' *Saba uta ki tɔkeh bɛ *Uwien ya gbɔnku ya gber. ³ U tɔkeh tigber nno ya tingi ki teh Uwien ya Nigendkɛ Kristo li jènde, kí kpo kí mɛkre bitenkpiib ni nɛ. Nɛ ki teh n tɔkeh nɛ *Yesu wà ya gber nɔ, wɔn nɛ yé Uwien ya Nigendkɛ Kristo. ⁴ *Sufmbɛ biba nin Grekmɛ bà pukeh Uwien nno ligol nin bipiikpekpikɛb mɔ ligol ya yɛnm sɔnge' Pɔl len' nà nno bo, nɛ bi kpɔbn' wɔn nin Silas bó.

⁵ *Sufmbɛ bà ya yɛnm ɲa sɔnge' Pɔl len' nà nno bo nno, taa' u'bo iponponbe, nɛ ki taa' idukond isenje ni, ki kpɔbn' bi'ba bó, ki cèrè' udu nno ya nib taan' ki yebe ki kpre' Pɔl nin Silas bo, ki teh fɛnfɛnm udu ni. Bi jon' uje uba den, bi yih wɔ Sasɔn ki tì kɔn' nin mituɔm, ki nuunh bɛ ní taa Pɔl nin Silas kí jo udu nno ya nib taan' nà saan nno, ⁶ nɛ ka laa' bɛ. Ba laa' bɛ ma nno nɛ ki cuo' Sasɔn nin binib bà teke' *Yesu ki jin' nno ya biba ufaa bo, ki taa' bɛ ki jon' udu nno ya cienb saan, nɛ ki wuureh ki teh: «Binib bà cuon' ki saa' uɲɛndun kɛ nno, baa' niɛ saan mɔ, ⁷ nɛ Sasɔn teke' bɛ u'den. Bi kɛnde' ubercien Sesa ya yiko bo, nɛ ki lienh ki teh ubertɔ te, bi yih wɔ Yesu.» ⁸ Tigber nno cɔkɛ' linigol nin udu nno ya cienb kɛ, ⁹ nɛ bi teke' Sasɔn nin bi'tɔb nno ilike, ki yaan ki wiɛ' bɛ.

Pɔl nin Silas te Bere ya du ni

¹⁰ Nì biire' nɛ binib bà teke' *Yesu ki jin' nno cèrè' Pɔl nin Silas bure' i ya tàan bo Bere ya du bó. Bi tì baa' nɛ ki jon' *Sufmbɛ ya taanl ya duku bó. ¹¹ *Sufmbɛ bà kɔ Bere ya du ni nno teknh tigber ki cɛn' Tesalonik yaab. Nɛn bo nɛ bi teke' Pɔl tɔkɛ' bɛ tigber tà nno mɔnmɔnm, nɛ ki fiinh *Uwien ya gbɔnku daan kɛ daan bɛ ní liike tù te bii ta te. ¹² Bi'ni binib teke' *Yesu ki jin' ki yebe. Nɛ Grekmɛ ya piikpekpikɛb nin bijeb mɔ teke' wɔ ki jin' ka dindin. ¹³ Ama uyo wà *Sufmbɛ bà te Tesalonik ya du ni nno cii' Pɔl te Bere ya du mɔ ni ki tɔkeh binib Uwien ya gber nno, nɛ bi jon' ni'mɔ bó ki tí tì cèrè' linigol kpre'. ¹⁴ Nɛn saan nɛ binib bà teke' *Yesu ki jin' nno cèrè' Pɔl siere' i ya tàan bo ki kpien' usɛn wà joh miñuncienm bó nno. Silas nin Timote ben juore' Bere ya du ni nɛ. ¹⁵ Bà piɛrɛh Pɔl nno,

piere' wə ki tì baa' Atenn ya du ni nɛ. Nɛ Pəl təkɛ' bɛ ki ye bi tì baa' la, bɛ ń təkɛ Silas nin Timote kí ye bɛ ń baa' ní u'saan tonm.

Pəl təkɛh Uwien ya gɛɛr Atenn ya du ni

¹⁶ Pəl gu Silas nin Timote Atenn ya du ni uyo wà nnə, nɛ ki laa' ibule gbe udu nnə ni, nɛ u'yenn saa' ki gbien'. ¹⁷ U te *Sufmɛ ya taanl ya duku ni, nɛ wən nin *Sufmɛ nin binib bà pukeh Uwien nnə təkɛh tigɛɛr. Idaan kɛ u joh binib taakeh nà saan nɛ ki təkɛh binib bà bàareh ni'saan nnə *Yesu ya gɛɛr. ¹⁸ Binib biba mɔ là te ni'saan ki bɛnge' miyenfuom, bɛn nin Pəl lienh. Biba yé *Epikuryenmɛ, nɛ bitəb yé *Stoyisienmɛ. Biba lienh ki teh «Ujɛ wuɔ ńɔńobleh ki teh ba nɛ?» Nɛ bitəb lienh ki teh: «U lii lienh niba bó ya bule ya gɛɛr nɛ.» Bi len' nnə, kime Pəl təkɛh *Yesu ya gbemənmənt nin mimekrm ya gɛɛr nɛ. ¹⁹ Bɛn nin wən jon' udu nnə ya buur ya bùol, bi yih nà saan Ayeropaji* nnə, nɛ bi niire' wə ki ye: «A li fre kí təkɛ tɛ a wəknh binib miwəknfɛnm mà nɔ-ɔɔ?» ²⁰ Kime a kpaakeh tì'tub nɛ nin a'gbɛcent tuu, nɛ ti yíe tí cii tu'tingi. ²¹ Tə, Atenn ya du ya nib kɛ nin bicɛnb bà te udu nnə ni nnə fɛ tigbɛcent ya təkɛm nɛ. Nɛn bo nɛ bi taakeh ki kaah uyo kɛ ki təkɛh tù.

²² Pəl fii' ki sere' Ayeropaji ya nib nnə ya siik ni, nɛ ki ye: «Atenn yaabɛ, n sekn' ki laa' ni pɛ ibule bo cɛɛn nɛ. ²³ N cuonh ni'du ni uyo wà nnə nɛ ki likeh ni'ponpob, ki tì laa' liba bi kele' li'bo ki ye: «Ta bɛn wà nnə mɔ yaal sɔ.» Ni pukeh wà, ka bɛn wə nnə min baa' ń təkɛ nɛ u ya gɛɛr nɛ. ²⁴ Wən nɛ yé Uwien, ki ńɛn' uɲɛndun nin tibont tà kɛ te u'ni nɔ. Wən wà yé kutaaku nin kitink ya Yonbdaan nnə, ɲa kɔ nib mɛn' tidur tà nnə ni. ²⁵ Wa nuunh nil ya torm, niba ɲa pɔrɛ' wə, kime wən nɛ dienh binib limiel nin mitafaam mà bi fuoreh mɛ nɔ nin tibont kɛ. ²⁶ U ńɛn' unibaab nɛ, ki cɛrɛ' u pɔrɛ' inibol yà te utingbɛn kɛ bo nɔ. Wən Uwien nɛ sien' iyo kɛ, ki bobore' inibol kɛ nin i'kənkɔwɔn. ²⁷ U là tien' nnə ɲɔ binib ń li nuunh wə nɛ. Nba la, bi ɲanɲaanh kí nuunh wə la, bi li tì lɛ wə. Imən wa lì jende' tì'ni uba mənən saan. ²⁸ Wən bo nɛ ti te, ki fuobe, ki cuonh. Ni'yonyuonb biba mɔ là len' nnə nɛ. Bi là len' ki ye: «Tì mɔ yé Uwien ya bumu nɛ.» ²⁹ Ti yé Uwien ya bumu ma nnə, ta bi li maaleh ki teh Uwien naan tɛn ibule nɛ. Unisaal nɛ taa' u'yennmaale nin u'bɛnm ki kpen' itɛn, ki duore' miñdɛkm nin ilike ya kurku ki tien' yì. ³⁰ Uwien ɲa tɔnge binib ɲa laan là bɛn wə ki teh tibont tà nnə. Ama fɛnfennɔ u ji təkɛh uɲɛndun ya nib kɛ nɛ ki teh bɛ ń lɛbrɛ bi'tetɛm. ³¹ Kime u sien' lidaali là u li bu uɲɛndun ya nib kɛ tibuur tù ń li cuube. U gɛnde' unil wà li bu binib tibuur nnə. U cɛrɛ' udaan mɛkre' bitenkpiib ni ɲɔ wə ń wuɔn binib kí ye u mənbe ki gɛnde' wən nɛ.»

³² Binib nnə cii' Pəl len' ki ye binib li mɛkre bitenkpiib ni ma nnə, nɛ biba lɛ' wə, bitəb mɔ len' ki ye: «Ti lá li cenge a'gɛɛr tuu uyo uba nɛ.» ³³ Nɛ Pəl siere' bi'saan ki bure'. ³⁴ Nin nɛn kɛ binib biba teke' *Yesu ki jin', ki kpəbn' Pəl bó. Bi'ni bi yih uba Denis u yé Ayeropaji ya nil, utɔ mɔ yé upii, bi yih wə Damaris nin binitəb mɔ.

18

Pəl te Korɛnt ya du ni

¹ Pəl siere' Atenn ni, nɛ ki jon' Korɛnt ya du bó. ² U tì cende' Suf uba bi yih wə Akilas nin u'po. Bi maa' wə Pənt ya tinfenn ni nɛ, ki yih u'po Prisil. Bi ńɛn' Itali ya ducien Erom bó nɛ ki baa' na wuɔkɛ'. Kime ubɛrcien Klod nɛ là ble' liwəbl ki ye *Sufmɛ kɛ ń ńɛ Erom ya du ni. Pəl nin bɛn cuo' kujətiekɛ. ³ Bɛn nin Pəl ya tuonl kɛ là tɛ nɛ, bi là pəh ininbon* nɛ. Nɛn bo nɛ Pəl jon' ki tì te bi'dɛn, bi tɛ ki sɔnh. ⁴ *Saba kɛ *Saba ya daali Pəl joh *Sufmɛ ya taanl ya duku ni nɛ bi təkɛh tigɛɛr, nɛ u ńikndɛh *Sufmɛ nin Grekmɛ ń teke *Yesu kí ji.

⁵ Silas nin Timote ńɛn' Maseduənn ya du bó, ki baa' ní uyo wà nnə, nɛ Pəl taa' u'ba ki de' Uwien ya gɛɛr ya təkɛm baba, ki tùɔrɛh ki təkɛh *Sufmɛ ki teh *Yesu nɛ yé Uwien ya

* 17:19 Ayeropaji yé ligbɛngbɛnl liba ya yel nɛ Grekmɛ ya lenm ni. Bi là liebe' ki yih binib bà taakeh li'bo nnə mɔ ki teh Ayeropaji yaab nɛ. * 18:3 Bi là nukeh tigbɔnt nɛ ki pəh ininbon nnə, mitəm la, bi taah tikpɛlcɛr nɛ ki pəh yɛ.

ñunsii u le ba?» Nε bi jiin' wɔ ki ye: «Bi sii' tε San là siih binib Uwien ya ñunsii wà nno nε.»⁴ Nε Pɔl tɔke' bε ki ye: «San là siih binib Uwien ya ñunm mitetem ya lèbrm bo nε, nε ki tɔkeh bε ki teh bε ní teke wà li paan u'puoli bó ní nno kí ji. Ni'tingi si: bε ní teke *Yesu kí ji.»⁵ Bi cii' Pɔl len' nà nno, nε ki cère' u sii' bε Uwien ya ñunm Yonbdaan *Yesu ya yel bo. ⁶ Pɔl taa' u'nuɔ ki paan' bi'bo, nε *Mifuoñaanm jiiire' ní bi'bo, nε bi lienh milencenm, ki sɔkndeh Uwien ya ñɔbon. ⁷ Binib nno kε là li baa piik nin bile.

⁸ Pɔl là joh *Sufmbe ya taanl ya duku ni, ki tì baa' iɣmaale ita nε, ki lienh nin binib ka fenge, ki takeh bε Uwien ya bεl ya gber, ki ñikndeh ki sureh bε bε ní tuo u tɔkeh tigber tà nno. ⁹ Ama bi'ni biba ya yul faa, ba tuo' ki teke' tigber nno, nε ki séreh binib bà teke' *Yesu ki jin' ki pε u'sen bo nno linigol ya nun bó. Nεn bo nε Pɔl siere' ki dàan' bε, ki taa' bà teke' Yesu ki jin' nno, ki jon' Tiranus ya keraduku bó ki tì wɔknh bε idaan kε. ¹⁰ U tien' nno ki tì dukn' ibin ile nε. Nεn bo nε Asi ya tinfenm ya nib, bà yé *Sufmbe nin bà ɣa yé *Sufmbe kε cii' Yonbdaan ya gber.

Sikefa ya bijieb ya gber

¹¹ Uwien cère' Pɔl teh miyɔkm ya boncient cεn, ¹² haali bi tì taah mupapaajemu nin tikpelcεr tà kε mε' Pɔl nno mɔnɔn ki tì paakeh bi'wienb bo nin isenpol ɣaake binib bà bo, nε bi faakreh i ya tãan bo. ¹³ *Sufmbe biba mɔ là te ki cuonh ni'ke saan ki ɣuɔh isenpol binib saan. Bi yíe bε ní taa Yonbdaan *Yesu ya yel, kí li ɣuɔh isenpol binib saan, nε ki lienh ki teh: «*Yesu wà Pɔl tɔkeh binib u'gber nno ya yel bo, siere men.» ¹⁴ Bitɔtuarcienb ya cien uba nε là te ki ɣmɔbe bijieb bilole, ki yé Suf, bi yih wɔ Sikefa. Ben nε là cuonh ki teh nno. ¹⁵ Nε usenpol cère' uje wà u ɣaake wɔ nno tɔke' bε ki ye: «N ben Yesu, ki ben Pɔl yé udaan wà. Ninbi le? Ni'mɔ yé ɣmembe nε?» ¹⁶ Nε ki fii' ki ciin' bε, ki faake' nin bi'ke ki jènde' bε ki gbien', ki bunbunge' bε. Nε bi'ke sen' ki ñen' u'den iñil. ¹⁷ Efes ya nib, bà yé *Sufmbe nin bà ɣa yé *Sufmbe kε cii' tigber nno, bujɛwaanbu cuo' bi'ke; nε bi kpieke' Yonbdaan Yesu. ¹⁸ Linigol là teke' *Yesu ki jin' nno ya biba bàareh ki lá takeh binib ya nun bó bi là teh nà na mɔn nin bi là teh iñɔke ma bo. ¹⁹ Bà là teh iñɔke nno ya biba tukeh bi'ñɔkɣbɔnt ní ki lá taakeh ki cokndeh, ki sienh binib kε ya nun bó. Bi bù' tigbɔnt nno ya daaku, ki laa' nì te tilikur itur piɣun nε. ²⁰ Nno nε Yonbdaan ya tuɔm bo, u'gber yere' ni'ke saan ki ɣmɔbe mituɔm.

Kukpiinku kpi' Efes ya du ni

²¹ Ni ya puoli bó nε Pɔl maale' ki ye u li ñε Maseduɔnn nin Akayi ya tinfenm bó nε kí jo Yerusalem. Nε ki ye: «N tì baa' ni'bó la, n li jo Erom ya du bó mɔ.» ²² Nεn saan nε u gènde' bà toreh wɔ nno ya bile, bi yih uba Timote, ki yih utɔ Erat, ki sɔn' bε Maseduɔnn ya tinfenm bó. Nε wɔn juore' Asi ya tinfenm ni ki tien' iwenkãanke.

²³ U ya yo nε kukpiinku kpi' Efes ya du ni Yonbdaan ya sen bo ki bre cεn. ²⁴ Uje uba là te udu nno ni, bi yih wɔ Demetriyus. U taah ilike ya kur nε ki teh muduwawaamu mùa naan ten ubul *Atemis ya duku, ki kuɔreh binib bo. Lituonl nno bo bitonsɔnb lenh kpele cεn nε. ²⁵ Demetriyus taan' binib bà kε sɔnh lituonl nno nin binib bà mɔ sɔnh li ya tuonbol, nε ki tɔke' bε ki ye: «N'jɔtiebε, ni ben ki ye ti fuobe lituonl là bo sɔ-a! ²⁶ Ama Pɔl wɔn lienh ki teh, ibule ɣa yé bonn, binib nε meh yì. U sure' binib bà bi tuo' u'ñɔbu bó yebe. Na yé niε saan Efes ni baba, Asi ya tinfenm kε ni nε. Ninbi mɔnɔn cii', ki sekn' ki laa' mɔ. ²⁷ U teh nno la, na yé ti'tuonl baba nε li saa. Ubucien *Atemis mɔ ya duku li juore fenm nε. Atemis wà, Asi ya tinfenm ya nib nin uɣendun ya nib kε pukeh wɔ nno, mɔ ɣa ji li ɣmɔbe kpieke.»

²⁸ Binib nno cii' nno ma nno nε bi'benku ni ben' ki gbien' nε bi wuureh ki teh: «Efes yaab ya bul *Atemis yé ubucien nε.» ²⁹ Nεn saan nε udu nno ya nib kε kpre', ki tɔke ligol ki joh udu nno ya nib taakeh nà saan nno, nε ki cuo' Pɔl ya tɔntɔknlieb bile usen ni. Bi yih uba Gayus, ki yih utɔ Aristak. Bi yé Maseduɔnn ya tinfenm ya nib nε. ³⁰ Pɔl yíe wɔ ní jo linigol nno saan, nε binib bà teke' *Yesu ki jin' nno pien' wɔ. ³¹ Mitinfenm nno ya cienb bà yé Pɔl ya jɔtieb nno mɔ sɔn' ki tɔke' wɔ ki ye u la jo linigol nno taan' nà saan nno. ³² U ya yo nε linigol nno ɣmɔbe kuwaaku ki gbien', ka ji ben nà bó si nà bó. Biba

wuureh ki lienh tuba, bi'tòb mō wuureh ki lienh tutòr. Bi'ni biba ŋa ji là ben nà cèrè' bi taan' ni'saan mōnōn. ³³ *Sufmbe bà te ni'saan nno gènde' uje uba ki lièn' usen, bi yih wō Aleksand. Linigol nno ni biba tōke' wō tigber nno ya tingi, nē u yuon' unuō ki wuōn' ki ye u yé wō ní tōke linigol nno tigber nno ya tingi nē.

³⁴ Ama linigol nno bende' ki ye u yé Suf ma nno, nē bi taakeh ki wuureh ki tì baa' ten tikur tule ki teh: «Efes yaab ya bul Atemis yé ubucien nē.»

³⁵ Udu nno ya keraci cèrè' linigol nno ŋmile', nē u len' ki ye: «Efes yaabe, unil kē ben ki ye ninbi Efes yaab nē gu ubucien Atemis ya duku, ki ben ki ye u'nenenku ñen' kutaaku bo nē ki jiiere' ní. ³⁶ Uba ŋa ní fre kí nīe kí ye ta te. Nen bo, ni bi li duōn ni'yenm nē, ki la tien niba ka maale'. ³⁷ Kime ninbi nē tuke' bijeb biē nō ki baa' nīe saan. Ba saa' niba ubul ya duku ni, ka suke' ti'bule mō. ³⁸ Demetriyus nin u'tonsōnb ŋmōbe tigber nin unil la, tibuur ya bùol te, bà buh tibuur mō te, bē ní jo nen bó kí tì len. ³⁹ Ni tí ŋmōbe tigbetòr ki pukn' la, bi li tūōre tū udu ya taancienl là ñendeh *yiko nno ni nē. ⁴⁰ Ta ben la, dinno ya taanl liē bo, ti'du ya cienb li biin tē kí ye ti nuunh tí kpiin udu nē; kime ta ŋmōbe ti li ñi nà bo kí tōke nà cèrè' ti taan'.» U len' nno ki gben', nē ki cèrè' bi'ke siere'.

20

Pól jon' Maseduōnn nin Gres ya du ni

¹ Kukpiinku nno ya waaku tì ŋmile' ma nno, nē Pól cèrè' binib bà teke' *Yesu ki jin' nno taan' u'saan, nē u saake' bi'gbenent, ki cèbe' bē ki bure' Maseduōnn ya tinfenm bó. ² U ñeh idu yà te mitinfenm nno ni, ki tōkeh binib bà teke' *Yesu ki jin' nno tigber tū yebe ki saakreh bi'gbenent, ki tì baa' Gres ya du ni, ³ ki tien' len iŋmaale ita. U là benh wō ní kō buñercienbu uyo wà kí jo Siri ya tinfenm bó nno nē ki cii' *Sufmbe kpaan' u'bo iye bē ní tien wō nà bre, nē u ye u li liēbe' kí ñē Maseduōnn ya tinfenm bó nē. ⁴ Nē binib biba pìere' wō. Bà pìere' wō nno ya yel si: Sopater, u yé Bere ya du ya nil nē, ki yé Pirus ya bije nin Aristak nin Sekundus, bi yé Tesalonik ya du ya nib nē nin Gayus, u yé Dēbe ya du ya nil nē nin Ticik nin Trofim, bi yé Asi ya tinfenm ya nib nē nin Timote. ⁵ Binib bugben liere' usen ki jon' Trowas ya du ni ki tì gu tē*. ⁶ Tinbi wōn, kponō wà ŋa ŋmōbe ñōke ya *nacenku gèbre' nē ki yaan ti kōn' buñercienbu Filip ya du ni. Ti tì tu' bē Trowas ya du ni wienŋun daali nē, ki tien' len iwien ilole.

Pól te Trowas ya du ni

⁷ *Saba ya daali ya tajuōku nē ti taan' tí ji Yonbdaan ya jier, nē Pól cin' ki tōkeh binib Uwien ya gber. Nì faa' la, u li bure ma nno nē u tōke' bē tū ki tì baa' kuyōku ya siik. ⁸ Ti taan' lidutōtuōl liba ya paaki ya duku ni nē. Ifr yebe kuduku nno ni. ⁹ Unacenfaan uba kē lidutōtuōl nno ya dutaaku ya dubonl bo, bi yih wō Etikus. Pól tōke' tigber ki wuōke' ma nno nē migùōnm ñōnde' unacenfaan nno u gūōn' ki gbōkre', nē ki cere' ki lu' tingi. Bi jiiere' bē ní fin wō ki laa' u kpo'-a! ¹⁰ Nen saan nē Pól jiiere' ki bùōn' ki yuure' wō, nē ki tōke' bē ki ye: «Cuo men ni'ba, wa kpo'.» ¹¹ Pól liēbe' ki don' kuduku nno ya paaki nē ki gbiire' Yonbdaan ya jier bi jin', nē u tí tōke' bē tigber ki wuōke'. Nì tì tuo mifaam, nē u bure'. ¹² Bi tuke' unacenfaan nno ní u fuobe nē unil kē ya yenm duōn'.

Pól ñen' Trowas ki jon' Mile

¹³ Tinbi kōn' buñercienbu, ki liere' usen ki bure' Asōs ya du bó. Pól ye ti li taa wō buñercienbu ni nen bó nē, kime u là yé wō ní cuon nē kí jo ni'bó. ¹⁴ U tì tu' tē Asōs ni, nē ti taa' wō buñercienbu nno ni ti bure' Mitilenn ya du bó. ¹⁵ Ti siere' ni'saan ki bure', nì ŋmōŋmōbe ki tì faa' ki laa' ti gaake Kiyo ya dekl nē. Kutaaku faa' nē ti baa' lidektōl saan, bi yih lē Samōs, kutaaku tí liēbe' ki faa' nē ti baa' Mile ya du ni. ¹⁶ Kime Pól ŋa yé wō ní wuōke Asi ya tinfenm ni nē ki lōke' Efes ya du. U là benh wō ní baa Yerusalem tonm nē, ki maaleh nì tuo' la, wō ní baa len *Pantekot ya nacenku ya daali.

Pól cèbe' Kristo ya taanl là te Efes ni nno ya cienb

* 20:5 Liike 16:10.

¹⁷ Pól te Mile ya du ni, ne ki sòn' ki yin' *Kristo ya taanl ya cienb bà te Efes ya du ni nno. ¹⁸ Bi baa' u'saan uyo wà nno, ne u tóke' be ki ye: «Kí ñe lidaali là n'taal te Asi ya tinfenm ni nno, ninbi ne ben n là fuobe nin ne idaan ke ma bo. ¹⁹ N jiin' n'ba tingi ne ki sòn' Yonbdaan ya tuonl nin tinunsiir, ki jin' ijend, kime *Sufmbe biba là kpaan' iye be é ní li teh nni nà bre ne. ²⁰ N tóke' ne *Yesu ya gber binib taakeh nà saan nin ni'den ka bóle' ne tigber tà ke li tore ne. ²¹ N tóke' *Sufmbe nin bà ña yé *Sufmbe ki ye be é lèbre bi'tetem kí paan Uwien ya sen bo, kí teke Yonbdaan *Yesu kí ji. ²² Fenfennò min ne te usen ni ki joh Yerusalem nò. *Uwien ya Fuoñaanm ne wòbn' nni é jo. Ma ben nà li tì tu nni ni'bó. ²³ Ama n nín ben ki ye *Mifuoñaanm tókeh nni idu ke ni ki teh bi li tì lòle nni ni'bó, kí jènde nni mò. ²⁴ Ama min ña nín tógeh n'miel ten len ne yé n'bo nibonmònn. N yíe é sòn ki tì baa' n'tuonl ya bien ne. N yíe é tien Yonbdaan *Yesu ye é tien nà nno ne. Nen si: é tóke binib Uwien ya juokm ya gbemònmònt.

²⁵ «N là cuonh ki tókeh ninbi bà ke Uwien ya bel ya gber nno, n ben ki ye na ji li le nni. ²⁶ Nen bo ne n tókeh ne dinnò wuò ki teh ni'ni wà ke kpo' ki juore' fenfenm la, na ñen' min, ²⁷ kime n tóke' ne Uwien yíe nà ke, ka bóle' ne niba. ²⁸ Li ñuuke men ni'ba mòmòmòm, kí li ñuuke binib bà *Mifuoñaanm guun' ne be nno mò mòmòmòm. Li likeh be men. Bi yé Uwien ya taanl ne. U taa' u'Bije ya sèm ne ki de' lè. ²⁹ N ben ki ye n bure' la, binib li kò ni'ni, kí li bre ten ikèr, kí li nuunh be é bere litaanl nno, kí tien li'nib nà bre ka é lókre uba mòmòm. ³⁰ Bitonnendènb li ñe ninbi mòmòm ni kí lere binib bà teke' *Yesu ki jin' nno be é wíe u'sen kí paan ben bo. ³¹ Nen bo, la gòh men, kí li tien kí ye ibin ita sò n gbierèh ni'ni wà ke nin tinunsiir ne ñonku nin wien ni.

³² «Fenfennò n taa' ne ki ñukn' Uwien; ki tókeh ne ki teh ní tiere Uwien ya juokm ya gber bó. Tigber nno ñmòbe mituòm, ki li cèrè ní li faa mitekjim ni, ki li de ne lifaal là u bonde' lè ki ble' binib bà ke yé u'yaab nno. ³³ N là te ni'saan ma nno, ma binbe' uba ya likbu ki niireh nin u'wengolkaar. ³⁴ Ninbi mòmòm ben ki ye n ya nòje bo ne min nin n'tontòknlieb là fuobe. ³⁵ N tuu ki sòn ki wógeh ne ki teh ni'mò é li sòn nin inunmòn ñò kí li toreh bijiinb, kí li tien Yonbdaan *Yesu mòmòm là len' liñòbonl là ki ye: «Wà dienh ya yènm sònge ki cèn' wà teknh nno.» »

³⁶ Pól len' ki tì gben', ne wòn nin ben ke gbaan' ne u kàare'. ³⁷ Nen saan ne bi'ke cin' ki muòh ki joh ki tì lóknèh Pól. ³⁸ Bi'yènm tùòre' ki saa' u len' liñòbonl là ki ye ba ji li le wò nno bo ne, ne ki pìere' wò, wò é tì kò buñercienbu.

21

Pól doh Yerusalem bó

¹ Ti cèbe' be ma nno ne ki kòn' buñercienbu, ki bure' ki cubn' ki tì baa' Kòs ya dekl; wienle daali ne ti baa' Lod ya dekl, ki ñen' nen saan ki bure' Patara ya du bó. ² Ti laa' ni'saan buñercienbu buba bù fih bù é bure Fenisi ya tinfenm bó, ne ti kòn' bù ki bure'. ³ Ti joh ki tì likeh Ciip ya dekl tí'nun bó, ne ki ñmieke' lè unògen bó, ki cubn' Siri ya tinfenm bó, ki tì baa' Tir ya du ni. Bi li ñen ituk buñercienbu nno ni nen saan ne. ⁴ Ti laa' binib bà teke' *Yesu ki jin' udu nno ni, ne ki tien' bi'saan iwien ilole. *Mifuoñaanm cèrè' bi tóke' Pól ki ye u la dùo Yerusalem bó. ⁵ Iwien ilole nno gèbre' ma nno, ne ti liebe' ki bure'. Ti joh tí kò buñercienbu, ne ben nin bi'puob nin bi'bumu ke pìere' te ki ñen' udu nno ni. Tí'ke gbaan' miñuncienm nno ya gbaal, ki kàare', ⁶ ne ti cèbe' tób, ti kòn' buñerbu nno, ne ben liebe' ki kun'.

⁷ Ti kòn' buñercienbu mifòrkaam Tir ya du ni ne ki tì baa' Tolemays ya du ni. Ti jon' ki fuonde' binib bà teke' *Yesu ki jin' ki te ni'saan nno, ne ki tien' bi'saan uwien uba. ⁸ Kutaaku faa' ne ti tí liebe' ki bure' ki tì baa' Sesare ya du ni, ki jon' ki tì te Filip wà tókeh *Yesu ya gbemònmònt nno den. U yé bi là gènde' jeb bilole* bà nno ya uba ne. ⁹ U là ñmòbe bisieò binan ne ba ben jeb, ki sòknèh Uwien ya ñòbon. ¹⁰ Ti tien' ni'saan iwenkàanke, ne *Uwien ya ñòbonsòknl uba ñen' Sude ya tinfenm bó ki baa' ní bi yih wò Agabus. ¹¹ U tu' te ni'saan ne ki teke' Pól ya ningbenl, ki lòle' wòn Agabus ya tàan nin

* 21:8 Liike 6:5.

u'nuò, ki len' ki ye *Mifuoñaanm ye ma sò: «Udaan wà si liningbenl lie nnò *Sufmbe li tì lòle wò nnò nē Yerusalem ni, kí taa wò kí ñukn bà ña yé *Sufmbe.» ¹² Ti cii' nnò ma nnò nē tinbi nin binib bà te ni'saan nnò gbáan' Pól ki ye u la dùo Yerusalem bó. ¹³ Nē Pól ye: «Ni teh be nò, ki mòmuh ki saah n'yenm-i? Min bonde' ki gben' nē. Bi li tì lòle nni bii bi li tì ku nni Yerusalem ni Yonbdaan *Yesu bo mənən la, n lli jo nē.» ¹⁴ Wa tuo' ti'yaam ma nnò nē ti dàan' wò, ki ye: «Yonbdaan n' tien u yie ma.»

¹⁵ Ti tien' ni'saan iwenkàankē yà nnò gèbre', nē ti bonde' ki tì gben' ki don' Yerusalem bó. ¹⁶ Binib bà teke' *Yesu ki jin' ki te Sesare ya du ni nnò ya biba mō pìere' tē. Bi tuke' tē ki jon' uje uba den ti tì gən', bi yih wò Minason, u yé Ciip ya nil nē, ki pē Yesu ya sēn bo nì wuòke'.

Pól baa' Yerusalem ni ki jon' Saak den

¹⁷ Tò, ti baa' Yerusalem ni ma nnò nē binib bà teke' *Yesu ki jin' nnò teke' tē nin uyensonge. ¹⁸ Kutaaku faa' nē tinbi nin Pól jon' Saak den ki tì fuonde' wò. *Kristo ya taanl ya cienb kē mō là taan' ni'saan. ¹⁹ Pól fuonde' be ki tì gben', nē ki tōke' be ni'ke dokdoki kí ñē u'tuonl bo Uwien tien' nà bà ña yé *Sufmbe ya siik ni. ²⁰ Bi cii' Pól len' nà nnò, nē bi pèke' Uwien, ki tōke' wò ki ye: «Ti'ninje, a laa'-aa! *Sufmbe itur itur nē teke' *Yesu ki jin', nē bi'ke ya nun mōn be n' li boh Moyis ya yiko nē. ²¹ Bi cii' bi ye a wòknh *Sufmbe bà kē te inibotò ya du ni nnò ki teh bi la ji n' li pē Moyis ya yiko bo, ki la ji n' li jeh bi'bumu ya pun, ki la ji n' li pē bi'yaajebok bo. ²² Ti li tien mila? Bi lli li cii a'baam bó nē. ²³ Tò, á tien ti li tōke ñē nà nò. Bijeb binan biba te ti'ni, ki là pùon' lipuonl; ²⁴ taa be ní jo Uwien ya duku ni, kí tì tien tijoknt ya ñenm ya tuòrl, á pè bi li tì taa tibont tà kí tien lituòrl nnò bo, ñò be n' kuo bi'yur. A tien' nnò la, binib kē li bende kí ye bi lienh tà a'bo nnò ta te, kí bende kí ye a'mò pē Moyis ya yiko bo nē. ²⁵ Binib bà ña yé *Sufmbe ki teke' *Yesu ki jin' nnò, ben wən, ti là maale' ki ye nì mən tí kele kugbònkū nē kí tōke be kí ye bi la ñmònh tòtuòrnònt, ki la ñmònh wenkpil, ki la jinh sēm, ki la teh nañmaal.»

²⁶ Kutaaku tí faa' nē Pól taa' bijeb nnò, wən nin ben tì taan' ki cin' ki teh tijoknt ya ñenm ya tuòrl nnò. Nē u kən' Uwien ya duku ya luo bo, ki tōke' utòtuòrke lidaali là bi li tien lituòrl nnò kí gben ñò wà kē n' de Uwien u'pum.

Bi cuo' Pól Uwien ya duku ya luo bo

²⁷ Tò, bi li tien lituòrl nnò kí tì dukn iwien ilole nē. Iwien nnò tì benh yì n' gben, nē *Sufmbe bà ñen' Asi ya tinfenm bó ní nnò laa' Pól Uwien ya duku ya luo bo, ki cèrē' linigol kpre' Pól bo, nē ki cuo' wò, ²⁸ ki wuureh ki teh: «Israyel yaabe, la tuo men, uje wà sò cuonh ni'ke saan, ki wòknh binib kē miwòknm mà saah tinbi *Sufmbe nin Moyis ya yiko nin Uwien ya duku. U tuke' binib bà ña yé *Sufmbe mənən, ki kən' Uwien ya duku ni, ki kuòn' kù tijoknt.» ²⁹ Kime bi là laa' Pól nin Trofim, wà yé Efes ya du ya nil nnò tōke udu ni ma nnò nē bi maale' ki ye Pól taa' wò ki kən' Uwien ya duku ni nē.

³⁰ Kukpiinku kpi' udu ni ni'ke saan, nē udu nnò ya nib sēn' ki taan' ní, ki cuo' Pól, ki dērē' wò ki ñen' Uwien ya duku ni, nē ki pòk ki pìin' inañuòn. ³¹ Uyo wà bi nuunh be n' ku Pól nnò, nē Erom ya Sojambe ya cien cii' bi ye: «Yerusalem kē kpi' ñò.» ³² I ya tàan bo, nē ucien nnò taa' Sojambe nin sojambe kobk ya cienb biba, ki tiinh ki joh linigol nnò saan. Bi laa' Sojambe nnò nin bi'cien ma nnò, nē bi dàan' ka ji ñih Pól. ³³ Nēn saan nē sojambe ya cien nnò cuon' ki nek'n' Pól, ki cuo' wò, ki tōke' u'sojambe ki ye be n' taa tikudòkr tule kí lòle wò, nē ki niire' Pól yé udaan wà nin u tien' bà. ³⁴ Ama linigol nnò ni, biba wuureh ki lienh tuba, nē bitòb mō wuureh ki lienh tutòr. Kuwaaku nnò bo nē sojambe ya cien nnò ña fre' ki bende' nà tien', nē ki tōke' u'sojambe ki ye be n' taa Pól kí jo bi'tonsònduku saan. ³⁵ Bi tuke wò ki joh ki tì baa' kuduku nnò ya nañòkòkòl saan, nē sojambe tì gben' ki yuure' wò paaki, kime linigol nnò ñmòbe kinunbònk nē. ³⁶ Udu nnò ya nib kē pē puoli nē ki wuureh ki teh: «Ku wò men! Ku wò men!»

Pól len' wò n' fie u'ba Sufmbe saan

³⁷ Bi ye be n' kuòn Pól kuduku nnò ni uyo wà nnò nē u niire' sojambe ya cien nnò Grèkmbē ya lenm ni ki ye: «A li tuo kí cèbe nni n' tōke ñē liñòbonl liba-aa?» Nē ucien

nnò niire' wò ki ye: «A ciih Grekmbe ya lenm ne-εε? ³⁸ Nen men la, sin ηa ñí Esipt ya je wà cère' linigol yè' ti' du ya cienb ya ñabu bó iden yie nò ki tuke' binikub itur inan ki jon' kupenpelku ni nnò-a?» ³⁹ Ne Pòl ye: «Min yé Suf ne, ki maa' Tars ya du wà te Silisi ya tinfenm ni, u'yel kpére' nnò ni, ki yé len ya nil. A tuo' la, á cèbe nni ñ len nin linigol lie nò.»

⁴⁰ U cèbe' Pòl ki ye wò ñ len, ne Pòl sere' linañòkòkòl nnò bo, ki yuon' unuò ki ye be ñ ñmile, bi ñmile' cim, ne u len' be *Sufmbe ya lenm ni ki ye:

22

¹ «N'baambe nin n'ninjiebe, cenge men fenfenno n li tòke ne tigber tà kí fie n'ba nò.»

² Bi cii' u lienh bi ya lenm ma nnò, ne bi tùore' ki ñmile' cim.

Nen saan ne Pòl ye: ³ «N yé Suf ne, ki maa' Tars ya du wà te Silisi ya tinfenm ni nnò ni. Ama bi wube' nni udu wà ni sò. Gamaliel ne là wòkn' nni ti'yaajeb ya yiko ya bom mòmòmòm. Ne n'nun là món Uwien ya tuonl bo, ten ni'ke ya nun món ma li'bo fenfenno wuò nò. ⁴ N là jèndeh binib bà pe *Yesu ya sen bo ne haali bi ti' kpuokeh, ki coh bijeb nin bipiib, ki lùoh be tikudòkr, ki ti' pekndeh. ⁵ Bitòtuòrcienb ya cien nin *Sufmbe ya buur ya cekl yaab li fre kí tòke ne kí ye n len' nà nò ni yé imòn ne. Bi là kele' tigbònt mòmòm ki de' nni ñ ti' de *Sufmbe bà te Damas ya du ni nnò, be ñ cèbe nni ñ cuo binib bà teke' *Yesu ki jin' ki te ni'bo nnò, kí lòle be tikudòkr kí taa be kí baa Yerusalem ni, kí lá dere bi'tub.»

Pòl tòke' be u teke' Yesu ki jin' ma bo

(Itùon 9:1-19; 26:12-18)

⁶ «N là joh ki ti' nekñ' Damas ya du, kuwensiiku ya yo, ne kuwenwencienku kuba ci' ki ñen' paaki bó ní, ki wende' ki yile' n'bo. ⁷ N lu' tingi ni, ne ki cii' unieke uba bó u teh: «Sòl, Sòl, be tien' a jèndeh nni?» ⁸ Ne n niire' ki ye: «Yonbdaan, a yé u le daan ne?» Ne u jiin' nni ki ye: «Min Nasaret ya *Yesu ne, a jèndeh min ne.» ⁹ Min nin bà là te nnò laa' kuwenwenku nnò ama ba cii' wà lienh nni nnò ya nieke bó. ¹⁰ Ne n tí niire' ki ye: «Yonbdaan, n li tien mila?» Ne u jiin' nni ki ye: «Fii kí jo Damas ya du ni, bi li ti' tòke ηe a li tien nà ke.» ¹¹ Kuwenwenku nnò wende' n'nun ni ma nnò, ma ji lenh, ne min nin bà tòke nnò cuo' n'nuò ki dèh n ti' baa' Damas ya du ni.

¹² «Uje uba là te len, bi yih wò Ananiyas. U pe Uwien ya sen bo mòmòmòm, ki boh Moyis ya yiko ne *Sufmbe bà ke kò Damas ni nnò pèkeh wò. ¹³ U baa' ki sere' n'saan ne ki tòke' nni ki ye: «N'ninjè Sòl, likre.» Ne n pòk ki likre' i ya tàan bo ki laa' wò. ¹⁴ Ne u tòke' nni ki ye: «Ti'yaajeb ya Wien juò' ki gènde' ηe, á bende u'yíem, kí le *Yesu ugbemòndaan, kí cii' u'nieke bó. ¹⁵ Kime a li yé u'mònkunl ne binib ke ya nun bó, kí tòke be a laa' nà nin a cii' nà. ¹⁶ Ji la taande, fii kí cère be ñ sù ηe Uwien ya ñunm, á te u'yel wò ñ fère ηe a'biere.»

¹⁷ «Ni ya puoli bó ne n liebe' Yerusalem. Lidaali liba ne n te Uwien ya duku ni ki kàareh ne nì tien' nni tideknt yaam, ¹⁸ n laa' Yonbdaan ne u tòke' nni ki ye: «Fii kí ñe Yerusalem ni tonm, kime len ya nib ηa ñ teke a li tòke be n'gber tà nnò.» ¹⁹ Ne n jiin' wò ki ye: «Yonbdaan, bi ben ki ye min ne là joh *Sufmbe ya táan ya dur ni, ki coh binib bà teke' ηe ki jin' nnò, ki ti' pekndeh, ki jèndeh be ki gbiekeh. ²⁰ Bi là kuuleh a'mònkunl Etienn uyo wà nnò, min mòmòm là te ni'saan, ki tuo' ki ye nì mòm, ne ki gu binib bà kuuleh wò nnò ya wengolkaar.» ²¹ Ne u tòke' nni ki ye: «Li joh, kime n li sòn ηe nà bó fòke, bà ηa yé *Sufmbe nnò saan.» »

Ba kaabe' ki ñi' Pòl kime u yé Erom yò ne

²² Linigol nnò cenge' Pòl bó ki ti' baa' uyo wà u ye Yonbdaan ye wò ñ jo bà ηa yé *Sufmbe saan nnò, ne ki cin' ki wuureh ki teh: «Gben men unil wuò ya gber kitink bo, kime na kpe wò ñ li fuobe.» ²³ Ne ki tùoreh ki wuureh, ki goreh bi'liergbenkt ki wienh, ki yihi titent ki plèh paaki ki teh kutengunku. ²⁴ Ne Sojambe ya cien nnò tòke' u'sojambe ki ye be ñ taa Pòl kí kuòn bi'duku ni, kí ñi' wò inalebe, kí wòbn wò wò ñ tòke u tien' bà ηò bi wuureh u'bo nò nnò. ²⁵ Bi lòle' Pòl, be ñ ñi' wò inalebe uyo wà nnò, ne u tòke' Sojambe kobk ya cien wà se u'saan nnò ki ye: «Ni ñmòbe usen ní ñi' Erom yò, ka kpie' ki bun' wò tibuur ki laa' u'biil-ii?» ²⁶ Sojambe kobk ya cien nnò cii' nnò ma nnò ne ki jon' bi'cien nnò saan, ki

tì tòke' wò ki ye: «A bi ye á tien be sò! Uje nnò yé Erom yò ne.»²⁷ Ne bi'cien nnò jon' Pòl saan, ki tì niire' wò ki ye: «A yé Erom yò ne-εε?» Pòl tuo'.²⁸ Ne ucien nnò ye: «Min pèn' ilike ì yebe ne ki yaan ki kpende' Erom ya nil.» Ne Pòl ye: «Bi maa' min n yé Erom ya nil ne.»²⁹ Pòl len' nnò ma nnò ne bà bi li ñi wò kí wòbn wò wò ñ len nnò sule' ki sere' i ya tãan bo. Ucién nnò bende' ki ye u lòle' unil wà nnò yé Erom yò ma nnò ne bujewanbu cuo' wò.

Sufmbe ya buur ya cekl yaab bun' Pòl tibuur

³⁰ Tò, sojambe ya cien nnò yíe wò ñ tùore kí bende *Sufmbe biindeh Pòl nibonn nà bo ma nnò, kutaaku faa' ne u lore' Pòl, ki cèrè' bitòtuòrcienb nin *Sufmbe ya buur ya cekl yaab ke taan', ne u cèrè' Pòl baa' ki lá sere' bi'nun bó.

23

¹ Pòl caan' tibuur ya cien nnò bo inun ne ki ye: «N'yaabe, n ben n'yenm ni ki ye ma ñmòbe biil Uwien ya nun bó haali nin fenfenno.»² U len' nnò ma nnò, ne bitòtuòrcienb ya cien Ananias tòke' bà se ki neke Pòl nnò ki ye be ñ ñi u'ñòbu bó ne bi ñi'.³ Nen saan ne Pòl tòke' wò ki ye: «A yíe a li mòn binib ya nun ni ne, Uwien ne li ñi sin. A ke nie saan ki ye a buh nni tibuur ti'yiko ye ma bo ne, ne ki kende' *yiko bugben bo ki ye be ñ ñi nni.»⁴ Ne binib bà te ni'saan nnò tòke' Pòl ki ye: «A sukreh bitòtuòrcienb ya cien sò-ò?»⁵ Ne Pòl ye: «Weee! N'yaabe, ma ben ki ye u yé bitòtuòrcienb ya cien. N bi ben la, ma bi li len nnò, kime ñi kele' *Uwien ya gbònkú ni ki ye: «Ña ñ len a'du ya cien fenfenm.» »

⁶ Tò, Pòl ben ki ye bi'ni biba yé Saduseyenmbe ne, bitòb mò yé Farisienmbe. Ne u wuure' tibuur ya cekl yaab nnò ya siik ni ki ye: «N'yaabe, n yé Farisien ne, ne n'baa mò yé Farisien. N ñmòbe lidèndènl ki ye bitenkpiib li mèkre. Lidèndènl nnò bo ne, bi buh nni tibuur.»⁷ U len' nnò u'ñòbu ña lu', ne Farisienmbe nin Saduseyenmbe cin' ki findeh nin tòb, ne linigol nnò bore' mile.⁸ Saduseyenmbe ben, maaleh ki teh tenkpiib ña ñ mèkre, Wien ya tondb ña te, ciiku mò ña te, ama *Farisienmbe ben teh ni'ke te ne.⁹ Bi bie findeh nin tòb, ki ñmòbe kuwaaku ki gbien', ne *Yiko ya wònwòknb ni bà yé *Farisienmbe nnò ya biba fii' ki sere' ki len' ufaa bo ki ye: «Ta laa' uje wuò ya biil. Nba la, Uwien ya tond bii niba ne len' nin wò.»¹⁰ Ifinfinde nnò brikreh ki joh ma nnò, Sojambe ya cien nnò fenge bi la lá dèrè kí tònde Pòl ne ki tòke' u'sojambe ki ye be ñ jire kí jo kí tì ñen Pòl bi'ni, kí jiin bi'duku ni.

¹¹ Ni'daali ya ñònkú ne Yonbdaan baa' Pòl saan, ki tòke' wò ki ye: «Cuo a'ba. A tòke' binib n'gber Yerusalem ni ma bo nnò, a li tì tòke' tù nnò ne Erom ya du ni mò.»

Sufmbe kpaan' iye be ñ ku Pòl

¹² Kutaaku faa' ne *Sufmbe biba taan' ki kpaan' iye ki pole' ki ye ba ku' Pòl la, ba ñ ji ka ñ ñu mò.¹³ Binib bà kpaan' iye nnò gèbre' pinan.¹⁴ Bi jon' bitòtuòrcienb nin *Sufmbe ya cienb saan, ki tì tòke' be ki ye: «Ti pole' ki ye ta ku' Pòl la, ta ñ ji bonn.¹⁵ Fenfenno ninbi nin *Sufmbe ya buur ya cekl yaab tuo' la, ní sòn unil wò ñ jo Sojambe ya cien saan kí tì tòke' wò kí ye wò ñ cèrè Pòl ñ baa ni'saan, ní tùore kí fiin u'gber. Tinbi bonde' ñò tí ku wò, wa ñ baa nie saan.»

¹⁶ Pòl ya ninse ya bije cii' bi bonde' ma bo, ne ki jon' Sojambe ya tonsònduku bó, ki tì kòn' ki tòke' Pòl.¹⁷ Nen saan ne Pòl yin' Sojambe kobk ya cien uba, ki tòke' wò ki ye: «Pière unacien wuò ni'cien saan, kime u ñmòbe tigber tuba wò ñ tòke' wò.»¹⁸ Ne sojambe kobk ya cien nnò taa' wò ki jon' bi'cien nnò saan, ki tì tòke' wò ki ye: «Lipekl ya nil Pòl ne yin' nni ki tòke' nni ki ye ñ pière unacien wuò a'saan, u ñmòbe tigber tuba wò ñ tòke' ñe.»¹⁹ Sojambe ya cien nnò cuo' unacien nnò ya nuò bi jende', ne u niire' wò ki ye: «A yíe á tòke' nni be ya gber-i?»²⁰ Ne u ye: «*Sufmbe biba bonde', ki ye bi li tòke' ñe kí ye á wun taa Pòl ní tibuur ya cienb saan, ñò be ñ tùore kí fiin u'gber.²¹ Bi tòke' ñe la, a la tuo, kime bijeb bà nuunh be ñ gùbn usen bó kí ku Pòl nnò gèbre' pinan. Bi pole' ki ye ba ku' Pòl la, ba ñ ji ka ñ ñu mò. Fenfenno bi bonde' ki gben'-a, bi ji cengeh sin bó ne.»²² Ne Sojambe ya cien nnò tòke' unacien nnò ki ye: «La tòke' nil kí ye a tòke' nni tigber tù nò», ne ki cèrè' u bure'.

Bi taa' Pəl ki jon' gobina Feliks saan

²³ Sojambe ya cien nnə yin' sojambe kobk ya cienb ni bile ki tōke' be ki ye be ní taa Sojambe kobiile nin bitenjēkb pilole nin sojambe bà bukeh ikpaan nnə kobiile, be ní bonde kí lá bure kuñonku tikur tuwe ya yo Sesare ya du bó. ²⁴ Ní bonde itaan mō kí taa Pəl kí jo gobina Feliks saan, wə ní ñe caabu, niba la tien wə. ²⁵ Sojambe ya cien nnə kele' kugbōnku be ní tì de gobina Feliks. U kele' ki ye:

²⁶ «Min Klod Lisiyas ne fuondeh sin ucien, gobina Feliks. ²⁷ *Sufmbe là cuo' uje wuə ki benh be ní ku wə nē. N cii' u yé Erom yə ma nnə nē n taa' Sojambe ki tì fie' wə bi'saan. ²⁸ N là yíe ní bende bi biindeh wə bà bo ma nnə, nē ki taa' wə ki jon' *Sufmbe ya buur ya cekl yaab saan. ²⁹ Bi bun' wə tibuur, nē n bende' ki ye bi biindeh wə bi'yiko bo nē. Ma laa' u tien' nà, nì kpe be ní ku wə bii be ní pēkn wə. ³⁰ N cii' bi ye *Sufmbe kpaan' iye be ní bōle kí ku wə ma nnə nē n cère' bi taa' wə i ya tãan bo ki baa' a'saan, ki tōke' binib bà biindeh wə nnə ki ye bi'mō ní jo a'saan, kí tì tōke ɲe bi biindeh wə bà bo.»

³¹ Tə, Sojambe nnə paan' bi'cien tōke' be nà nnə bo, nē ki taa' Pəl kuñonku ki jon' Antipatis ya du bó. ³² Kutaaku faa' nē Sojambe bà cuonh tingi ni nnə liebe' bi'duku bó, nē bitenjēkb nnə gēbre' nin Pəl ki joh Sesare ya du bó. ³³ Bi ti baa' ki taa' kugbōnku nnə ki de' gobina Feliks, nē ki taa' Pəl mō ki ɲukn' wə. ³⁴ Gobina nnə kaan' kugbōnku nnə ki gben', nē ki niire' Pəl ki ye «A yé mi le tinfenm be yə nē?» Nē Pəl ye: «N yé Silisi yə nē.» U cii' u yé Silisi yə ma nnə, ³⁵ nē u tōke' wə ki ye: «Binib bà biindeh ɲe nnə mō baa' ní la, n li cenge a'gber.» Ki cère' u te uber Herod là men' kuberduku kùa nnə ni, nē bi gu wə.

24

Sufmbe biin' Pəl

¹ Iwien ɲun gēbre', nē bitotuarciēnb ya cien Ananiyas baa' Sesare ya du ni nin *Sufmbe ya cienb biba nin ləya uba bi yih wə Tētulus. Nē bi biin' Pəl gobina Feliks ya nun bó. ² Bi yin' Pəl u baa' nē Tētulus cin' ki biindeh wə ki teh: «Ucien Feliks, sin bo nē ti ɲmōbe uñokpaan ki tì gben' kí ñe a laa' miyenfuom mà ki tuke' milèbrm ki baa' ti'du wuu ni nnə. ³ Ti lenh a teh mimōnm mà uyo ke ni'ke saan, nē ki faareh ɲe. ⁴ Ma yíe ní len kí wuəke kí ɲaabe a'yēnm. Nēn bo, n gbáanh ɲe a'nimōnt bo, á cenge ti'bo waamu. ⁵ Ti sekn' ki laa' uje wuə yé unibiēro nē. U kpiindeh *Sufmbe bà ke te uɲendun wuu ni nē, ki cèreh bi teh fenfenm. Wə nē yé licekl là pē Nasaret ya *Yesu ya sēn bo nnə ya cien. ⁶ U là bikn' wə ní kuə Uwien ya duku tijōknt mōnōn nē ti cuo' wə. [Ti là yíe tí bu wə tibuur ti'yiko ye ma bo nē. ⁷ Nē Sojambe ya cien Lisiyas baa' ki lá taa' ufaa ki fie' wə ti'saan, ⁸ ki tōke' binib bà biindeh wə nnə ki ye be ní jo a'saan.]* Sin mōnōn bun' wə tibuur la, a li bende ti biindeh wə bà bo.» ⁹ Sufmbe taan' Tētulus buñəbu ki ye u len' tà nō tū te nē.

Pəl lienh Feliks ya nun bó wə ní fie u'ba

¹⁰ Nēn saan nē Feliks yuon' unuə ki de' Pəl usen wə ní len. Nē Pəl ye: «N bēn ki ye a ɲuuke udu wuu nì tien' ibin yà yebe, nēn bo, n li tōke ɲe n'gbemōnt nin midum. ¹¹ N don' Yerusalem bó ki tì puke' Uwien ma na gēbre' iwien piik nin ile. A li fre kí niire binib kí liike tū te bii ta te. ¹² Nil ɲa laa' n te Uwien ya duku ni bii *Sufmbe ya tãan ya dur ni bii udu ni niba saan ki findeh nin uba bii ki sureh binib be ní kpre. ¹³ Ba ní fre kí wuon ɲe fenfenno wuə nō bi biin' nni bà bo. ¹⁴ N bēn nà sō ní tōke ɲe: n pē *Yesu ya sēn bo ɲo ní li pukeh ti'yaajeb ya Wien mōnmōnm nē, nē bēn *Sufmbe lienh ki teh usen nnə ɲa yé sēnmōn. N boh nà ke kele' *yiko ya gbōnku ni nin *Uwien ya ñəbonsəknb kele' nà ke nnə mō nē. ¹⁵ N ɲmōbe lidendenl là nnə, bēn mōnōn ɲmōbe li ya dendenbaabl nē, ki ye Uwien li mēkre bitenkpiib, bà mōn nin bà bre ke. ¹⁶ Nēn bo nē n tuu ki ñikndeh n la li ɲmōbe biil Uwien nin binib saan.

¹⁷ «N tien' ibin yà yebe ka te Yerusalem ni, nē ki liebe' ní ní lá pu n'du ya jiinb bupaabu, kí tūore lituərl kí de Uwien. ¹⁸ Nēn saan nē bi laa' nni n te uyo wə Uwien ya duku ya luo bo ki teh tijōknt ya ñēnm ya tuərl nnə. Ba laa' nni nin nigol, ka laa' n cère' nib mō kpre'

* 24:8 Bi kpiē' ki kele' tigbōnt tà nnə ya tuba ni migbiirm 6b-8a ɲa te tu'ni.

ma. ¹⁹ Ama *Sufmbe bà ñen' ní Asi ya tinfenm bó ní nnò, ne là laa' nni. Bi bi ñmòbe n'bo tigber la, ben ne bi li baa a'saan kí là biin nni, ²⁰ bii ben bà biindeh nni nò, be ní tòke ñe *Sufmbe ya buur ya cekl yaab bun' nni tibuur Yerusalem ni ma nnò bi laa' n'biil li la? ²¹ Nba la, n là sere' bi'nun bó ma ki wuure' ki len' liñòbonl là baba ki ye: «N teke' ki jin' ki ye Uwien li mekre bitenkpiib nnò bo ne ni buh nni tibuur dinnò.» »

²² Feliks ben *Yesu ya sen ya paanm bo ya gber mòmòm. Nen bo ne u tòke' be ki ye: «Liebe ní men lidaali liba. Sojambe ya cien Lisiyas lá baa' ní la, n li liike ni'gber ya tingi.»

²³ Ne ki tòke' Sojambe kobk ya cien ki ye wò ní li gu Pòl, ki la li wòbndeh wò isen iba ni. U'yaab ye be ní tore wò la, u la piendeh be.

²⁴ Iwenkàanke gèbre', ne Feliks tòke nin u'po Drusil ki baa' tibuur ni. U'po nnò yé Suf ne. Feliks sòn' be ní tì yin Pòl ní wò ní lá tòke be tigber tà li cère be ní teke *Yesu Kristo kí ji ñò be ní cenge. ²⁵ Pòl te ki lienh ki wòngèh unil li teh ma kí li cuube nin u li coh u'ba ma bo, kime Uwien li bu binib tibuur ma nnò, ne bujewaambu cuo' Feliks, ne u ye: «Fenfennò á li fre kí li joh, n lá laa' mifenm la, n li liebe kí yin ñe.» ²⁶ Feliks daan ki teh nba la Pòl li de wò ilike ne. Nen bo ne u sòn' ki yih wò uyo ke bi tòkeh tigber.

²⁷ Ibinñmen ile gèbre', ne gobina wà bi yih wò Pòsiyus Fèstus nnò baa' ki lá lèrè' Feliks ya lènl. Feliks yíe wò ní sònge *Sufmbe ya yenm ma nnò ne ki dàan' Pòl juore' ki paake.

25

Pòl ye ubercien Sesa ne li bu u'buur

¹ Gobina Fèstus baa' Sesare ya du ni, ki tien' len iwien ita ne ki don' Yerusalem bó. ² U tì baa' ne bitòtuòrcienb nin *Sufmbe ya buur ya cekl yaab nnò ya senlierb baa' u'saan, ki lá biin' Pòl, ki gbáan' Fèstus cèen, ³ ki ye u la yìe, wò ní ñikn kí cère be ní taa Pòl kí baa Yerusalem ni. Kime bi kpaan' iye u we ní la, be ní ku wò usen ni ne. ⁴ Ne Fèstus tòke' be ki ye: «Pòl laan bie ki te lipèkl ni ne Sesare ya du ni. Ne min mòmòm li liebe kí kun i tàan yie bo ne. ⁵ U ñmòbe libiil la, cère men ni'cienb ní paan n'bo kí tì biin wò nen bó.»

⁶ Fèstus lii tien' Yerusalem ni iwien iniin bii iwien piik ne ki yaan ki liebe' Sesare ya du bó. Kutaaku faa' ne u kòn' ki kèle' tibuur ya duku ni ki sòn' be ní tì taa Pòl ní. ⁷ Pòl baa' ma nnò ne *Sufmbe bà ñen' ní Yerusalem nnò guòn' wò, ki biindeh wò nì bre isen yà yebe ni, ka ní fre kí wuòn kí ye bi lienh tà nnò tù te. ⁸ Pòl yíe wò ní fie u'ba ne ki len' ki ye: «Ma saa' *Sufmbe ya yiko, ka saa' Uwien ya duku, ka bii' ubercien Sesa mò.»

⁹ Fèstus yíe wò ní sònge *Sufmbe ya yenm, ne ki niire' Pòl ki ye: «A yíe á dùò Yerusalem bó be ní tì bu ñe tibuur tigber tuu bo n'nun bó-oo?» ¹⁰ Ne Pòl jiiin' wò ki ye: «N li sere ubercien Sesa ya nun bó u'buur ya duku ni ne. Bi li bu nni tibuur nen saan ne. Sin mòmòm ben mòmòm ki ye ma bii' *Sufmbe niba. ¹¹ N bi bii' bii n bi tien' nibonn nà kpe mikuum la, ma bi li nuunh ní ñmère. Ama bi biindeh nni nà bo ña yé gbemònt la, uba ña ní fre kí taa nni kí ñukn be. Ubercien Sesa ne li bu n'buur.» ¹² Nen saan ne Fèstus nin u'gbegbierkaab taan' ki liike' tigber nnò ne u tòke' Pòl ki ye: «A ye ubercien Sesa ne li bu a'buur ma nò a li jo wòn saan ne.»

Uber Agripa yíe wò ní cenge Pòl ya gber

¹³ Iwenkàanke gèbre', ne uber Agripa nin u'ninse Berenis tòke ki baa' Sesare ya du ni, be ní fuonde Fèstus. ¹⁴ Bi tien' len iden ile ma nnò ne Fèstus tòke' uber Agripa Pòl ya gber ki ye: «Uje uba te libùol lie nò, Feliks ne là pekn' wò, u juore' ki te lipèkl ni. ¹⁵ N là jon' Yerusalem uyo wà nnò ne bitòtuòrcienb nin *Sufmbe ya cienb baa' ki lá biin' uje bugben ki ye u kpe mikuum ne. ¹⁶ Ne n jiiin' be ki ye tinbi Erom yaab ya tentienm ni, bi biin' unil la, ti tì ní kòle' wòn nin binib bà biindeh wò nnò ne, wò ní cii bi biindeh wò bà bo, kí cère u'mò ní len u li len ma kí fie u'ba. Ta ní dèrè nil ya tubl ka kpie' ki bun' wò buur. ¹⁷ N tòke' be nnò, ne bi baa' ní. Kutaaku faa' ma, ma taande', n kòn' ki kèle' tibuur ya duku ni ne, ki sòn' bi tì taa' uje nnò ní. ¹⁸ Ne binib bà biindeh wò nnò fii' ki sere' ki guòn' wò ki biindeh wò. Min maaleh ki teh bi li biin wò nibonn nà bo nnò li bre ki tì kènde' ne, ama na te nnò. ¹⁹ N laa' bi findeh nin wò nà bo nnò, yé bi' Wien bo ya paanm ya gber ne nin uje wà bi yih wò *Yesu u kpo' ñò Pòl lienh ki teh u fuobe nnò ya gber ne. ²⁰ Ma là ben n li tien ma tigber

nnɔ. Nɛ n niire' Pɔl ki ye u yíe wɔ́ n̄ jo Yerusalem bé n̄ tì bu wɔ́ tibuur tigber nnɔ bo nen bó-oo? ²¹ Ama u ye ubercien Sesa nɛ li bu u'buur. Nen bo nɛ n cèrè' u te lipekl ni, kí tì baa lidaali là n li cèrè bé n̄ taa wɔ́ kí jo ubercien saan.»

²² Nɛ ubɛr Agripa tɔkɛ' Festus ki ye: «Min mɔ̀nɔ̀n bi yíe n̄ cenge uje bugben bó.» Nɛ Festus tɔkɛ' wɔ́ ki ye: «Wenli a li wun cenge u'bó.»

²³ Kutaaku faa' nɛ ubɛr Agripa nin Berenis baa' binikpekpiɛkb ya baam, ki tɔkɛ nin sojambe ya cienb nin udu nnɔ ni ya cienb, ki lá kɔ̀n' kuducienku kùa ubɛr teknh binib ku'ni nnɔ ni. Nɛ Festus sɔ̀n' bi taa' Pɔl ní. ²⁴ Nɛ ki len' ki ye: «Uber Agripa nin ninbi bà kɛ te nin tɛ niɛ saan nɔ, ni likeh uje wà nɔ, *Sufmbe kɛ là baa' n'saan Yerusalem ni, ki tí baa' niɛ saan mɔ, ki là wuureh ki teh na kpe wɔ́ n̄ ji li fuobe. ²⁵ Min ya bùol ma laa' u tien' nà n̄ kpe kuum; ama wɔ̀n nin u'yul ye ubercien nɛ li bu u'buur ma nnɔ, nɛ n ye n̄ mɔ̀n n̄ jon wɔ́ nen bó nɛ. ²⁶ N yíe n̄ kele kugbɔ̀nku kí de ubercien kí tɔkɛ wɔ́ Pɔl ya gber nɛ, ka ben n li cinbe kí kele kí kun nà bó, nen bo nɛ n̄ taa' wɔ́ ki sien' ni'nun bó. N cinbe ki sien' wɔ́ sɔ̀n ubɛr Agripa ya nun bó nɛ, á niire wɔ́ u'gber nnɔ te ma bo, n̄ n̄ bende' n li kele kí kun nà bó. ²⁷ Kime n maale' ki ye nà mɔ̀n n̄ cèrè bé n̄ taa' lipekl ya nil kí jo Uɛrcien saan ka tɔkɛ' bi biin' udaan nà bo.»

26

Pɔl len' wɔ́ n̄ fie u'ba Agripa ya nun bó

¹ Tɔ, ubɛr Agripa tɔkɛ' Pɔl ki ye: «A n̄mɔ̀be usen á len kí fie a'ba.»

Nɛ Pɔl yuon' unuɔ ki cin' ki tɔkeh ki teh: ² «Uber Agripa, n'yɛnm sɔ̀nge cɛɛn nin n laa' usen dinnɔ wuɔ́ ma n̄ len a'nun bó kí fie n'ba *Sufmbe biin' nni mibiinm mà kɛ nnɔ ni. ³ N ben ki ye a ben *Sufmbe ya tentienm kɛ, ki ben bi findeh nin tɔ̀b nà bo. Nen bo nɛ n gbáanh n̄ á duɔ̀n a'yɛnm kí li cengeh n li len kí ye bà.

⁴ «*Sufmbe kɛ ben n là te ma n'nacɛnfɛ̀nm ni. Bi ben haali micincinm n là fuobe ma bo n'du ya nib ni nin Yerusalem ni. ⁵ Bi ben nni n̄ wuɔ̀kɛ' ki ye n yé Farisienmbe ya cɛkl yɔ́ nɛ. Li ya cɛkl nɛ boh Moyis ya yiko mɔ̀nmɔ̀nm ki cɛn' icɛktɔ. Bi yíe la, bi li fre kí kun imɔ̀n. ⁶ N n̄mɔ̀be lidɛndɛnl Uwien là p̄uon' lipuonl là ki de' ti'yaajɛb nnɔ bo nɛ. Nen bo nɛ bi buh nni tibuur dinnɔ. ⁷ Tinbi *Sufmbe ya baamul piik nin ile nnɔ kɛ pukeh Uwien n̄nku nin wien ni, nɛ ki daan ki ye Uwien li tien u'puonl nnɔ. Uber Agripa, li ya dɛndɛnl bo nɛ *Sufmbe biindeh nni. ⁸ Ninbi Sufmbe, be bo nɛ na teke' ki jin' ki maaleh ki teh Uwien n̄a n̄ mɛkre tenkpiib-i? ⁹ Min mɔ̀nɔ̀n là maaleh ki teh n̄ kpe, n̄ tuo' la, n̄ n̄ isɛn kɛ kí saa Nasarɛt ya *Yesu ya yel nɛ. ¹⁰ N là teh nnɔ nɛ Yerusalem ni. Min nin n'yul là coh Uwien ya nib nɛ ki tì pekndeh, kí n̄e bitɔ̀tuɔ̀rcienb de' nni usen wà nnɔ bo. Bi là ye bi li ku be la, n'mɔ́ se bi'ciɛk bó nɛ. ¹¹ Uyo kɛ n là joh *Sufmbe ya táan ya dur ni nɛ ki tì jɛndeh Uwien ya nib, ki wɔ̀bndeh be bé n̄ suke wɔ́. N'benku ni là piebe' bi'bo ki gbien', nɛ n joh idu ya n̄a te *Sufmbe ya tinfɛnm ni bó, ki tì jɛndeh be.»

Pɔl tɔkɛ' u teke' Yesu ki jin' ma bo

(Itùon 9:1-19; 22:6-16)

¹² «Nnɔ nɛ lidaali liba bitɔ̀tuɔ̀rcienb de' nni usen n̄ jo kí tì cuo binib bà teke' *Yesu ki jin' ki te Damas ya du ni nnɔ. ¹³ Uber Agripa, n là te usen ni ki joh Damas bó ma nnɔ, kuwensiiku ya yo nɛ n laa' kuwenwenku kuba n̄en' paaki bó ní kí windeh ki cɛn' uwien, ki wende' ki yile' min nin n'tɔ̀ntɔ̀knlieb bo. ¹⁴ Ti'ke lu' tingi ni, nɛ n cii' unieke uba bó u len' *Sufmbe ya lenm ni ki ye: «Sɔ̀l, Sɔ̀l, be tien' a jɛndeh nni? N̄ bre a'bo nin á mɔ̀ nin Uwien.» ¹⁵ Nɛ n niire' wɔ́ ki ye: «Yonbdaan, a yé u lɛ daan nɛ?» Nɛ u tɔkɛ' nni ki ye: «Min *Yesu nɛ, a jɛndeh min nɛ. ¹⁶ Fii kí sere, kime n baa' a'saan, ki gɛ̀ndɛ' n̄e á sɔ̀n n'tuonl nɛ, kí li yé n cèrè' a laa' tibont tà nɔ nin n lá li cèrè á lɛ tà nnɔ ya mɔ̀nkunl. ¹⁷ N sɔ̀nh n̄e *Sufmbe nin bà n̄a yé *Sufmbe nnɔ saan nɛ. N li cèrè bi la fre kí tien n̄e niba. ¹⁸ Tì wende bi'nun bó, kí n̄en be licin̄unl ni, kí cèrè bé n̄ li te kuwenwenku ni, kí fie be *Satan ya nuɔ́ ni, kí taa be kí n̄ukn Uwien, n̄a Uwien n̄ fɛ̀rɛ be bi'biere, kí de be lifaal là Uwien li de lè binib bà teke' min *Yesu ki jin' ki yé u'yaab nnɔ.»

Pɔl tɔkɛ' u teke' Yesu ki jin' ki sɔ̀n' itùon yà

¹⁹ «Tò, uber Agripa, kí ñe nen daali ma, ma yè' udaan wà len' nni paaki bó tideknt yaam nnò ya ñòbu bó. ²⁰ N kpié' ki tòke' Damas ya du ya nib ne Uwien ya gber, ki tuòn' Yerusalem yaab nin Sude ya tinfenm ke yaab nin bà ña yé Sufmbe. N tòke' be ki ye be ní lèbre bi'tetem kí paan Uwien ya sen bo kí sòn itùon yà wongeh ki teh bi mənbe ki lèbre' bi'tetem. ²¹ Nen bo ne *Sufmbe cuo' nni Uwien ya duku ya luo bo, ki nuunh be ní ku nni. ²² Ama Uwien pi n'bo haali nin dinnò, ne ki cère' n yé u'mònkunl mubumu nin bicienb ke ya nun bó. Ma tòkeh tuba ki kende' *Uwien ya ñòbonsòknb nin Moyis là len' ki ye tà li tien nnò. ²³ N tòkeh ki teh Uwien ya Nigendke Kristo li bi li ji ijend ne, kí li yé unil wà li kpié kí mekre bitenkpiib ni, kí li wongeh *Sufmbe nin bà ña yé *Sufmbe Uwien ya wenwenku.»

²⁴ Pòl lienh wò ní fie u'ba ma nnò, ne Festus len' ufaa bo ki ye: «Pòl, a yé uwaar ne. A'bcienm ne cère' a waare'.» ²⁵ Ne Pòl jiiin' wò ki ye: «Ucien Festus, ma yé waar. N lienh tigbemònt ne, na yé waarlenm. ²⁶ Uber Agripa ben tigber nnò. Nen bo ne n laa' lifèl ki lienh u'nun bó. N ben ki ye tigber nnò tuba ña luòn' wò, kime tigber nnò ña là tien' bòlm ni. ²⁷ Uber Agripa, a teke' *Uwien ya ñòbonsòknb là len' nà nnò ki jin'-ii? N ben ki ye a teke' ki jin'.»

²⁸ Ne Agripa niire' Pòl ki ye: «Nì sien' waamu ne á sure nni ní tien Kristo yò.» ²⁹ Ne Pòl ye: «N kàareh Uwien tuo' la, nì yé fenfennò bii uyo uba ne la, sin nin binib bà ke cengeh n'bo nnò, ní tien *Kristo yaab ten min ne. Ama ma yé be ní lòle ne tikudòkr ten min.»

³⁰ Ne uber Agripa nin gobina Festus nin Berenis nin binib bà ke te kuducencienku kùa uber teknh binib ku'ni nnò fii', ³¹ ki ñeh ne ki tòkeh tób ki teh: «Uje wuò ña tien' nà kpe kuum bii pekl.» ³² Ne Agripa tòke' Festus ki ye: «Uje bugben ña bi ye ubercien Sesa ne li bu u'buur la, ti bi li fre kí wié wò.»

27

Bi taa' Pòl ki bure' Erom ya du bó

¹ Tò, bi tòke' ki ye ti li jo Itali bó ma nnò, ne bi taa' Pòl nin lipekl ya nitòb ki de' Sojambe kobk ya cien uba bi yih wò Juliyus. U te sojacèkl là ni nnò ya yel si «Ubercien ya Sojambe ne.» ² Buñercienbu buba là te ki yé Adramiti ya du ya ñerbu, ki joh Asi ya tinfenm bó, ne ti kòn' bù ki bure'. Tinbi nin uje uba ne là tòke bi yih wò Aristak. U yé Maseduann ya tinfenm ya nil ne, ki kò Tesalonik ya du ni. ³ Kutaaku faa' ne ti baa' Sidon ni. Sojambe ya cien Juliyus ñuuke Pòl nin tinimònt ma nnò ne ki cèbe' wò, wò ní jo u'jotieb saan be ní tì teke wò kucènk. ⁴ Ti siere' ni'saan ki joh, kutafaaku tobreh te ma nnò, ne ti likn' Ciip ya dekl ki nuòn lè, ⁵ ki tì puore' miñuncienm mà nuòn Silisi nin Panfili ya tinfenm nnò, ne ki tì baa' Lisi ya tinfenm ya du uba ni bi yih wò Mira. ⁶ Nen saan ne Sojambe ya cien nnò laa' Aleksandri ya du ya ñercienbu buba, bù joh Itali ya du bó, ne u cère' ti kòn' bun.

⁷ Ti là tien' iwenkàanke ne ki jènjàndeh ki tì nek'n' Kinid ya du. Ti ñerbu là joh sosuo ne, kime kutafaaku là tobreh te ne, ne ti wié' ti bi cuube nà bó nnò, ki cubn' Salomone ki tì linde' Kret ya dekl, ki nuòn lè. ⁸ Ti kpàakeh miñuncienm nnò nin ijend ne, ki ñmòñmòbe ki tì baa' libùol liba saan bi yih lè «ñersienbòmòmnl», ni'saan ña fòke nin Lase ya du.

⁹ Ti wuòke' usen ni ne *Sufmbe ya ñòlòle ya yo tì gèbre'. U ya yo gèbre' la, uñerkure ji ñmòbe kinunbònk ne. Nen bo ne Pòl gbiere' be ki ye: ¹⁰ «N'jotiebe, n likeh ma nò, ti bie ki joh nin buñerbu buu la, kinunbònk li tu te, ne na yé buñerbu baba ne li saa ituk ní ñende, tinbi binib mənən te len.» ¹¹ Ama Sojambe ya cien nnò du uñerdaan nin uñerkurl bo ki cèn' Pòl len' nà nnò. ¹² Ne ñersienbùol nnò mò ña mən nil ní li te ni'saan tiwòrcient ya yo ma nnò, bà yebe ye nì mən be ní bure ne, nì tuo' la, be ní baa Kret ya ñersienbùol bi yih ni'saan Feniks. Ñersienbùol nnò ñmòbe kəkòbùon ile ne. Liba te nintuəli bó ugen bó, litəl te nintuəli bó ujie bó. Bi yé tiwòrcient nnò ya yo kí le bi te nen saan ne.

Kutafaabiiku fii' miñuncienm bo

¹³ Kutafaaku kuba ñen' ugen bó ní, ka faa ne bi ye bi bi maale' nà nnò li tuo, ne ki lore' buñercienbu nnò ki bure', ki kpàakeh Kret ya dekl. ¹⁴ Ama bi bure' ma, na taande' ne kutafaabiiku kuba fii' lidekl nnò bó ní ki yile' bi'bo bi yih kù «Lenpuoli ya jie bó ya

tafaaku». ¹⁵ Kutafaaku nnò yile' buñerbu nnò bo ma nnò bua ji li fre kí tuobe kù. Kù pe' te ki cən', ne ti cère' buñerbu nnò paan' ku'bo. ¹⁶ Ti jojoh ki tì likn' lidekl liba, bi yih lè Koda, ne ki ñikn' ki yuure' ti'ñercienbu dièh buñerwawaabu bùa nnò ¹⁷ ki kpìen' bucienu ni. Ne biñerkurb taa' iḡmi ki lòle' ki pònnpòn' ki cuo' bucienu nnò ya tingi. Bi là fenge nba la, buñerbu nnò li tì yèke litengbil là bi yih lè Sirt * nnò ne. Nen bo ne bi taa' nà co buñercienbu bù la joh tontonm nnò ki jòn' bu'bo ki cùn' miñunm ni, ki cère' bù paan' kutafaaku bo. ¹⁸ Kutaaku tí faa' ki laa' kutafaaku bie ki joh ki faa, ki jèngèh buñercienbu, ne bi ñen' ituk iba ki wie' miñunm ni. ¹⁹ Wienta daali ne biñerkurb ñen' buñercienbu bugben ya went tuba mō ki wie' miñunm ni. ²⁰ Ti tien' iden yà yebe ka laa' wien, ka laa' ḡmaabii mō. Kutafaaku nnò li bie ki faa ne. Ta ji daan ki ye ti li ḡmere.

²¹ Tō, nì wuəke' binib bà te buñercienbu ni nnò ḡa jin' niba. Nen saan ne Pəl fii' ki sere' bi'nun bó ki tōke' be ki ye: «N'jotiebe, ni bi là tuo' n'ñōbu bó, ka siere' Kret ya dekl ni la, kinunbōnk kie ḡa bi li tu te, tibont mō ḡa bi li ñende. ²² Fēnfēnnō wuə n gbáanh ne ne, cuo men ni'ba kime ni'ni uba ḡa ní kpo, buñerbu baba ne li saa. ²³ N yé Uwien ya nil ne, ne ki pukeh wō. Kuñōnku kuu nō u sən' u'fond uba n'saan, ²⁴ u lá tōke' nni ki ye: «Pəl, la sen jəwaanbu. A li li sere ubercien Sesa ya nun bó ne. Uwien li juoke ḡe kí cère binib bà ke te nin ḡe buñercienbu ni nnò ní ḡmere.» ²⁵ Nen bo, n'jotiebe, cuo men ni'ba. N teke' Uwien ki jin' ki du ki ye u li tien u tōke' nni nà nnò. ²⁶ Ama kutafaaku li tuke te kí tì gbèn lidekl liba.»

²⁷ Tō, piik nin ñōnkunan sō, kutafaaku tuke te ti te Adriyatik ya ñuncienm bo. Nì tì tuo kuyōku ne biñerkurb maale' ki ye ti nek'n' liwel liba ne. ²⁸ Bi yíe be ní bikn' kí liike miñunm nnò ñō ki kpe ma bo, ne ki taa' uḡmi ki lòle' likuluōnl liba ki wie' miñunm ni ki bikn' ki laa' nì kpe meta pita nin ulole ne. Ti jende' ki pukn', ne bi tí bikn' ki laa' meta pile nin uniin. ²⁹ Bi fenge nba la, buñercienbu nnò la tì yèke iten ne. Nen bo ne bi lòle' ikuluōn inan ki jòn' buñerbu nnò ya puoli ki cuo' bù ki sien', ki tureh kutaaku ní faa kí tu be. ³⁰ Biñerkurb nnò nuunh be ní lōkre kí ñe buñercienbu nnò ni ma nnò ne ki jiin' buñerwawaabu nnò ki pūkn' miñunm bo, ki nen' ki ye bi joh be ní tì lòle ikuluōn ne kí jòn buñercienbu nnò ya nun bó. ³¹ Ne Pəl tōke' sojambe nin bi'cien ki ye: «Binib bie ñen' buñerbu buu ni la, na ní ḡmere» ³² Nen saan ne sojambe cere' iḡmi yà lūo buñerwawaabu nnò, ki cère' bù bure'.

³³ Nì wendeh pìpì ne Pəl gbáan' bi'ke be ní ñikn' kí ji tijier, ne ki ye: «Dinnō wuə nō nì tien' iwien piik nin inan sō, ni te iyenben ni ka jinh niba. ³⁴ Nen bo ñikn' men kí ji tijier, kime nì li tore ne ní ḡmere. Ni'ni uba mōnōn ya yul ḡa ní gāare» ³⁵ Pəl len' ki gben', ne ki taa' kpōnō, ki faare' Uwien bi'ke ya nun bó, ki kuō' ki cin' ki ḡmōnh. ³⁶ Nen saan ne bi'ke cuo' bi'ba ki mō jin' tijier. ³⁷ Ti là te binib kobiile nin pilole nin biluob ne buñercienbu nnò ni. ³⁸ Bi'ke jin' ki gbo', ne ki ñen' tijier tà te buñerbu ni nnò ki wie' miñunm ni ḡō bù ní wuəke.

³⁹ Uwien puō' uyo wà nnò, biñerkurb ḡa bende' bi te nà saan, ama bi laa' lijaal liba miñuncienm ya gbaal. Ne bi ye nì tuo' la, bi li cère buñercienbu nnò ní tì ñe nen saan ne. ⁴⁰ Ne ki cere' ikuluōn nnò ya ḡmi, ki cère' ì juore' miñunm ni. Ne ki lore' tiñekurlēnbent ya ḡmi, ki taa' kukpelciēku kuba ki jòn' buñerbu ya nun bó paaki, ki cère' kutafaaku tureh be ki cuube miñunm nnò ya gbaal. ⁴¹ Bi tì leke' litengbil liba bo miñunm linde' lè. Buñerbu don' li'bo, ne liñeryul bubn', bua ji li fre kí jo. Ne iñungbegbel fih ki yèkreh ufaa bo ki wieleh buñerbu nnò ya juul bó.

⁴² Sojambe nnò maale' ki ye bi li ku lipekl ya nib nnò ne ḡō uba la wo kí ñe kí sen kí ḡmere. ⁴³ Ama sojambe ya cien nnò yíe wō ní ḡmien Pəl, ne ka tuo' be ní tien bi maale' nà nnò, ne ki ye bà freh ki woh nnò ní kpie kí maabe kí lu miñunm ni, kí wo kí puore. ⁴⁴ Bà s'ien' nnò mō ní cuo idōyek bii iñeryōyol kí puore. Bi tien' nnò ne bi'ke puore' caabu.

* 27:17 Litengbil là bi yih lè Sirt nnò te Libi ya ñuncienm ni ne, ka fōke nin ñungbaal.

¹ Ti ñen' miñunm nno ni ma nno ne bi tãke' te ki ye bi yih lidekl nno Malt ne. ² Lidekl nno ya nib tien' te tinimònt cœen. Utaa cin' ki niuh, tiwør te ma nno, ne bi sère' umu ki cère' ti'ke jebe' wù. ³ Pøl wore' tidabikuont, ki lá kpèn' umu ni. Umu nno ya wøl cère' uwe ñen' tidabri nno ni, ki kère' Pøl ya nuò ki juore' ki juon. ⁴ Lidekl nno ya nib laa' uwe juon Pøl ya nuò bo ma nno, ne ki tãkeh tãb ki teh: «Uje wuò li yé unikul ne. U ñmere' ka kpo' miñuncienm ni, ama ti'bul wà cuube nno ña ñ cère wò ñ li fuobe.» ⁵ Nen saan ne Pøl gbe' uwe nno, u lu' umu ni ka cii' u'luol bó. ⁶ Bi maaleh ki teh nì li duun ne, bii Pøl li kpo i ya tãan bo ne. Bi lilikeh nì tì wuòke', bi laa' bonn ña tien' wò, ne bi liebe' ki maale' ki ye u yé ubul ne.

⁷ Tò, lidekl nno ya cien uba là te bi yih wò Publiyus. U'kpàabu ña fãke nin ti te nà saan nno. Ne u teke' te iwien ita, ki cènde' te ten ti yé u'jotieb ne. ⁸ Publiyus ya baa dõ ki bun, u'gbenent ton, u juh misèm. Pøl jon' u dõ nà saan nno, ki tì taa' u'nuò ki paan' u'bo ki kàare' ki de' wò, ne u faake'. ⁹ Pøl tien' nno ma nno, ne biwientãb bà te lidekl nno bo nno baa' u'saan, ne u cère' bi'mò faake'. ¹⁰ Binib nno seln' te cœen. Ti ye tí siere uyo wà nno, ne bi pun' te nà ke cieke te.

Pøl baa' Erom ya du ni

¹¹ Ti là tien' ni'saan inmaale ita ne, ki yaan ki kòn' Aleksandri ya ñercienbu buba ki bure' bù ñmòbe ibuleb* ya nennenkù. Buñercienbu nno là juore' ni'saan tiwørcient ya yo ne. ¹² Ti tì baa' Sirakus ya du ni, ki tien' len iwien ita, ¹³ ne ki ñen' len' ki nòn' miñuncienm, ki tì baa' Lejjo ya du ni. Kutaaku faa', kutafaaku kuba fii' ugen bó ní, ne ti taa' iwien ile ki baa' Pusøl ya du ni. ¹⁴ Ti laa' binib bà teke' *Yesu ki jin' nno ya biba len, ne bi gbáan' te tí tien' bi'saan iwien ilole. Ti tentien' nno ne ki tì baa' Erom ya du ni. ¹⁵ Binib bà teke' ki jin' ki te Erom ya du ni nno cii' ti we ní ne ki tuobe' te usen bó. Biba tì tuobe' te Apiyus ya daak saan ne, bitãb mò tì tuobe' te Ticendur tuta saan. Pøl laa' be ma nno, ne ki faare' Uwien, ne u'gbenent saake'. ¹⁶ Ti tì baa' Erom ya du ni ma nno, ne bi de' Pøl u'duku u'ba, ki cère' soja uba gu wò.

Pøl tãke' Erom yaab Uwien ya gber

¹⁷ Iwien ita gèbre', ne Pøl yin' *Sufmbe ya cienb, bi taan', ne u tãke' be ki ye: «N'yaabe, ma tien' ti'du ya nib bonn, ka saa' ti'yaajebok liba. Ama bi cuo' nni Yerusalem ni ne, ki taa' nni ki ñukn' Erom yaab. ¹⁸ Bi bun' nni tibuur ki laa' ma ñmòbe biil, ne bi yíe be ñ taa nni kí wie, kime ba laa' n tien' nà nì kpe be ñ ku nni. ¹⁹ Ama *Sufmbe ña tuo' be ñ wie nni ma nno ne cère' n len' ki ye ubercien Sesa ne li bu n'buur. Na yé n yíe ñ biin n'bol ya nib ne. ²⁰ N yin' ne ñ lá wuon ne tu ya gber ne. Tinbi Israyel yaab là ñmòbe lidendenl là nno bo ne bi lòle' nni tikudòkr.»

²¹ Ne bi tãke' wò ki ye: «Sude ya tinfenm ya nib ña kele' a'gber gbõnku ni ki de' te. Ti'yo uba mò ña ñen' ni'bó ní, ki lá tãke' te a'gber bii ki len' tigbebiert tuba a'bo. ²² Ama ti yíe tí cii' a'ñõbu ni ne sin bugben maaleh ki teh bà, kime ti ben ki ye idu ke ni, binib ña tuonh a'cèkl ya gber.»

²³ Ne bi sien' lidaali là bi li liebe ní Pøl saan. Ni'daali, ne bi baa' u te nà saan nno, ki yebe cœen. Pøl cin' kutenjaaku ne ki tãkeh Uwien ya bel ya gber ki tì baa' kutaajuòku. U ñiikeh Moyis nin *Uwien ya ñõbonsòknb là kele' nà *Uwien ya gbõnku ni nno bo ne, ki tãkeh be *Yesu ya gber ki ñikndeh be ñ tuo' tũ. ²⁴ Bi'ni biba tuo' tũ, ne bitãb yíe' ka teke' tũ ki jin'. ²⁵ Bi tì siereh ka cii' tãb bó ma nno, ne Pøl len' liñõbonl liba ki ye: «*Mifuoñaanm là cère' *Uwien ya ñõbonsòknl Esayi tãke' ni'yaajeb tigber tà nno yé tigbemònt ne. ²⁶ Mì là ye: «Li joh ki tì tãke Israyel yaab kí ye:

Ni li tũore kí cenge ama na ñ cii' ni'tingi,

ni li tũore kí liike ama na ñ le,

²⁷ kime binib nno ya yul faa ne,

bi kpe' bi'tub ne,

* 28:11 *ibuleb* nno yé Grekmbè ya bule ya yel ne. Bi là maaleh ki teh yin ne gu biñerkurb miñuncienm bo. Bi yih ibuleb nno ya liba Kastør, ki yih li'tò mò Polus.

ki pi' bi'nun,
 ka yíe bi'nun ní lɛ,
 ka yíe bi'tub ní cii,
 ka yíe bɛ ní bɛnde ni'tingi bi'yɛnm ni,
 ka yíe bɛ ní lèbre bi'tetem ɲɔ ní buu bɛ.» »

²⁸ Nɛ Pɔl tí tɔke' bɛ ki ye: «Bɛnde mɛn kí ye Uwien sɔn' nni bà ɲa yé *Sufmbɛ saan nɛ ní tì tɔke bɛ miɲmiɛnm ya gbɛr. Bɛn li cengeh tù.»

²⁹ [Pɔl len' nnɔ ma nnɔ, nɛ *Sufmbɛ nnɔ siere' ki findeh nin tɔb ki gbiekeh.]†

³⁰ Pɔl tien' ibinɲmɛn ile nɛ ki te kuduku kùà u paanh ku'bo nnɔ ni, ki teknh bà kɛ bàareh u'saan nnɔ. ³¹ U tɔkeh binib Uwien ya bɛl ya gbɛr nin Yonbdaan *Yesu Kristo ya gbɛr, ki ɲmɔbe lifɛl ki lienh, nɛ uba ɲa piendeh wɔ.

† 28:29 Bi kpiɛ' ki kɛle' tigbɔnt tà nnɔ ya tuba ni migbiirm 29 ɲa te tu'ni.

Kugbɔ̀nku kùà Pɔ̀l kele' ki de'
Erom
 yaab nnɔ̀

Nà wɔ̀ngeh kugbɔ̀nku kuu te ma bo

Yesu ya tond Pɔ̀l nɛ kele' kugbɔ̀nku kuu nɔ̀. U yé Suf nɛ, ki maa' Tars ya du ni. U là ben Kujɔ̀tiɛkpaaku ya gbɔ̀nku ya gber mɔ̀nmɔ̀nm nɛ, ki yé Farisiɛn, ka sè yiko ya gber bo. U là jèndeh Kristo yaab cɛen nɛ. Nɛ ki tí lá joh Damas bó wɔ̀ n̄ tì jènde ni' mɔ̀ bó yaab. Kristo jìɛ' wɔ̀ usen, ki tien' wɔ̀ u' yɔ̀, nɛ u ji tɔ̀keh binib wɔ̀n Kristo ya gber.

Pɔ̀l ya sen ya jom nta bo nɛ u kele' kugbɔ̀nku kuu ki de' Erom yaab. Bi'ni biba là teke' Kristo ki jin' ka yé Sufmɛ. Ama Sufmɛ bà teke' Kristo ki jin' ki juore' ki pɛ yiko bo ya biba lienh ki teh bà ɲa yé sufmbɛ nnɔ̀ mɔ̀ li boh yiko nnɔ̀ nɛ. Nɛn bo nɛ Pɔ̀l kele' kugbɔ̀nku kuu nɔ̀.

Kí cin liyul 1 kí tì baa iyul 8, Pɔ̀l ye unisaal kɛ yé ubierdaan nɛ. Nɛ yiko ɲa n̄ fre kí ñɛn nil biere ni. Ama unil kɛ li ɲmɛre kí ñɛ mitekjim nin Mifuoñanm ya torm bo nɛ.

Kí cin iyul 9 kí tì baa 11, Pɔ̀l kele' Uwien ya nib Israyel yaab nin Kristo yaab ya gber nɛ. Kristo yaab ya tekjim te ten busubu nɛ. Bu'ñaan cin' Sufmɛ ya bùol nɛ. Ama na yé Sufmɛ kɛ nɛ teke' Kristo ki jin'. Nin nɛn kɛ ɲɔ̀ Uwien biɛ ki yíe bɛ nɛ ki yih bɛ u'yaab.

Kí cin iyul 12 kí tì baa 15, Pɔ̀l wuɔ̀n' binib li pukeh Uwien ma bo nin bi li ɲmɛ nin tɔ̀b ma bo, ki sure' bà ya tekjim faa bɛ n̄ li ciuh ki dienh bà ya tekjim ɲa faa nnɔ̀. U tì fɔ̀re' nin ifuonde nɛ (liyul 16).

Ifuonde

¹ Min Pɔ̀l nɛ kieh nɛ kugbɔ̀nku kuu. N yé *Yesu Kristo ya tonsɔ̀nɛ nɛ. Uwien nɛ yin' nni n̄ li yé Yesu Kristo ya tond, ki gènde' nni n̄ li kpaandeh wɔ̀n Uwien ya gbɛmɔ̀nmɔ̀nt. ² Uwien là pùon' te tì ya gbɛmɔ̀nmɔ̀nt nɛ haali uyoyo, ki cèrɛ' u'ñɔ̀bonsɔ̀knɛ kele' tì u'gbɔ̀nku ni. ³ Tù lienh u'Bije bo nɛ. U tien' u'ba unisaal nɛ bi maa' wɔ̀ *Dafid ya lontunku ni. ⁴ Ama *Mifuoñaanm bo nɛ Uwien wuɔ̀n' ki ye u yé u'Bije ki cèrɛ' u ɲmɔ̀be mituɔ̀m kí ñɛ u'mekrm bitenkpiib ni bo. Wɔ̀n nɛ yé *Yesu Kristo ti'Yonbdaan. ⁵ Wɔ̀n bo nɛ n laa' mijuokm ki yé u'tond, ɲɔ̀ u'yel bo n̄ li tɔ̀keh inibol kɛ ki teh bɛ n̄ teke wɔ̀ kí ji, kí li boh wɔ̀. ⁶ Ni' mɔ̀ te inibol nnɔ̀ ni nɛ, kime *Yesu Kristo yin' ni' mɔ̀ nɛ. ⁷ N kieh kugbɔ̀nku kuu n̄ de ninbi bà kɛ te Erom ya du ni Uwien yíe nɛ, ki yin' nɛ ki tien' u'yaab nnɔ̀ nɛ. Tì'Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo n̄ juoke nɛ, kí de nɛ uyenduɔ̀n.

Pɔ̀l nuunh wɔ̀ n̄ jo kí tì fuonde Kristo yaab bà te Erom ni nnɔ̀

⁸ Micincinm n li kpìe kí faare n'Wien nɛ. *Yesu Kristo bo nɛ n li faareh wɔ̀ ni'kɛ bo, kime bi lienh uɲendun ni ni'kɛ saan ni'tekjim bó. ⁹ Wɔ̀n Uwien wà n sɔ̀nh nin n'fèl kɛ ki dienh wɔ̀ u'Bije ya gbɛmɔ̀nmɔ̀nt ya tɔ̀km ni nnɔ̀ nɛ yé n' mɔ̀nkunl ki ye n tuu ki tien ni'bó n'kaare ni. ¹⁰ N kàareh ki miɛh wɔ̀ uyo kɛ ki teh u tuo' la, wɔ̀ n̄ de nni usen n̄ baa ni'saan nɛ. ¹¹ Kime n'nun mɔ̀n n̄ lɛ nɛ kí cèrɛ ní lɛ *Mifuoñaanm ya paabu ɲɔ̀ kí tùɔ̀re kí li faa mitekjim ni nɛ. ¹² N len' nà nɔ̀ ya tingi si: n baa' ni'saan la, min nin ninbi, wà kɛ n̄ saake u'tɔ̀ ya gbenent kí ñɛ ti ɲmɔ̀be mitekjim ma nnɔ̀ bo nɛ. N ya tekjim n̄ saake ni'gbenent, ni' mɔ̀ yaam n̄ saake n'yaar.

¹³ N'yaabɛ, n yíe ní li ben kí ye n tuu ki bobndeh n̄ baa ni'saan nɛ, ka laan laa' bònɛ. N yíe n'tuonl n̄ cuon ni' mɔ̀ saan ten lì cuon' ma inibotɔ̀ saan nnɔ̀ nɛ. ¹⁴ Nì yé liwobl nɛ n'bo n̄ tɔ̀ke binib kɛ tigbɛmɔ̀nmɔ̀nt, bà ya nun wende' nin bà ya nun ɲa wende', bà ben niba nin bà ɲa ben niba mɔ̀. ¹⁵ Nɛn bo nɛ n'nun mɔ̀n n̄ tɔ̀ke ninbi bà te Erom ni mɔ̀ tigbɛmɔ̀nmɔ̀nt nnɔ̀.

Tigbɛmɔ̀nmɔ̀nt yé Uwien ya tuɔ̀m nɛ

¹⁶ Fɛ ɲa ɲmɔ̀be nni tigbɛmɔ̀nmɔ̀nt ya tɔ̀km bo. Tù yé Uwien ya tuɔ̀m nɛ, ki li ɲmien binib bà kɛ teke' tì ki jin': bà yé *Sufmɛ mikpiekm nin bà ɲa yé *Sufmɛ mɔ̀. ¹⁷ Kime

tun ne wongeh Uwien ñiikeh nà bo ki bùh binib bigbemòndenb. U ñiikeh mitekjim baba bo ne ki bùh binib bigbemòndenb ten nì ke'le' ma u'gbonku ni ki ye: «Ugbemòndaan li fuobe u'tekjim bo ne.»

Binib ke bre ne

¹⁸Uwien wongeh haali paaki bó ne ki teh u'mutuol fii' binib bo. Kime bi sònh itùonbiere ne ka pe u'bo, ki piendeh tigbemònt ya sen bi'tùonbiere nnò bo. ¹⁹Kime bi ben unisaal li fre kí bende nà ke Uwien bo. Wòn Uwien ne wuon' be nè. ²⁰Imòn, haali uşendun ya cincinyo kí lá baa fenfenno nò, nib ña kpele ki laa' Wien nin bi'nunbu, ama bi lenh u ñen' tibont tà ne ki bendeh ki teh u mənbe ki yé Uwien, ki ñmòbe mituom mà ña ñmòbe gbenm. Nen bo ne ba ji li fre kí ye ba ben wò. ²¹Nin bi ben wò ma ke nnò, ba kpiekreh wò ki ye u yé Uwien, ka faareh wò mò. Ama bi juore' nin bi'yenmaalkuon ne, ka ñmòbe yem, ki te libonbonl ni. ²²Bi yih bi'ba biyenfodenb ne, ki nín ji yé ijòr. ²³Bi daan' Uwien wà ña í kpo ya kpiekm, ne ki lèbe' ki kpiekreh unisaal wà li kpo ya nennenu nin inuon nin itaan inan ya went nin tiwenbelnkaar ya nennent.

²⁴Nen bo ne Uwien sɛln' be, bi pe bi'yem yé nà bo, ki sònh tijoknt ya tòn, ki jindeh bi'ba ife. ²⁵Bi taa' kutonnenku ne ki lèbe' Uwien ya gbemònt, ki pukeh tibont tà Uwien ñen' tū, ki sònh itùon ki dienh tū, ki daan' wòn Uwien wà ñen' tibont nnò ke ki kpe kupenpeku uyo wà ña ñmòbe gbenm nnò. Ami.

²⁶Nen bo ne Uwien sɛln' be, be í li sònh ife ya tòn bi'yem yé ma bo. Ne bi'puob teh nà ña kpe tienm, ki daan' miduonm nin bijeb, ki duondeh nin bi'piitòb. ²⁷Bijeb mò daan' miduonm nin bipiib, bi'menku kòh bijetòb ni ki gbiekeh, ne bi teh nà ña kpe tienm, ki yé ife nin bi'jetòb. Nen bo ne bi lenh bi'yul bo ya tudere wà kpe bi'tùonbiere nnò.

²⁸Ba tange' Uwien ma nnò, ne u sɛln' be, be í li ñmòbe yenmaalfenm, kí li teh nà ña kpe tienm. ²⁹Bi cère' mitetem mà ke ña mən ya bol nin mibierm nin ununfòke nin iponponbe nin linikul nin ikònkòn nin milerkjim nin iyenmaalbiere ne yebre' nin be. Bi yé bitonnendenb ne, ³⁰ki yé bitenfuonb, ki yé Uwien ya nennendb, ki yé bikelnbaandenb, ki yé tigbengt nin tinacenkpekuont, ki yé idukond, ka boh bi'naambe nin bi'baambe, ³¹ki yé ijòr, ki yé binib bà ba du bi'bo, ki yé binunkuondenb, ka muoh nil cecckm. ³²Bi ben Uwien sien' ki ye binib teh nnò la, bi kpe mikuum ne. Nin nen ke bi tuu ki teh nnò ne, ka juore' nen baba bo, ki liebe' ki saakreh binitòb bà mò teh nnò ya gbenent.

2

Uwien li bu unil ke tibuur

¹Tò, sin unil wà biindeh a'tò nnò, a yé la, á li yé wà ke, a'mò te libiil ni ne Uwien saan. A biindeh a'tò ma nnò a biindeh a'ba ne. Kime a biindeh wò nà bo nnò, a'mò teh nen ne. ²Ti ben ki ye Uwien dieh binib bà teh tu ya bont ya tub la, u ñmòbe imòn ne. ³Sin unil wà biindeh binitòb bà teh tu ya bont, ki mò teh tū nnò, a maaleh ki teh a li ñe tibuur ni Uwien saan ne-εε? ⁴Uwien tien' ñe tinimònt ki gbien', ki ñmòbe a'bo lifèsongl nin kuminku, ne a yin' nen ke fenm-ii? Ña ben ki ye Uwien tien' ñe tinimònt ñò á lèbre a'tetem ne-εε? ⁵A'yul faa, ña yé á lèbre a'tetem ma nnò, a bondeh a'ba bo Uwien ya benpiebcien ne, ki gu lidaali là u'mutuol li fii binib bo wò í bu be tibuur ni'donbó nnò. ⁶Nen daali ne u li jiin unil ke u'tùon kpe ma bo. ⁷Binib bà mìndeh ki sònh itùon yà mən, ki nuunh ukpieke nin lisel nin limiel là ña ñmòbe gbenm Uwien saan nnò, Uwien li cère ben ne í li tuu ki fuobe nin wò. ⁸Ama binib bà pe bi'yem yé nà bo, ki wie' tigbemònt ya sen, ki pe tibonbiert ya sen bo nnò, Uwien ya mutuol li fii, u'benku ni í piebe bi'bo kí gbien. ⁹Binib bà ke teh nà bre nnò, ijend nin miccckm li lu bi'bo. Nì li lu bà yé *Sufmbe nin bà ña yé *Sufmbe ke bo ne. ¹⁰Ama bà ke teh nà mən li le ukpieke nin lisel nin uyenduon. Bà yé *Sufmbe nin bà ña yé *Sufmbe ke li le ne, ¹¹kime Uwien ña ñmòbe gèngènde.

¹²Binib bà ke ña ben *yiko ki teh nà bre la, bi li kpo, ama Uwien ña í ñi *yiko bo kí bu be buur. Ama binib bà ke ben *yiko ki teh nà bre nnò Uwien li ñi *yiko nnò bo ne kí bu be tibuur. ¹³Kime na yé bà ben *yiko ne yé bigbemòndenb Uwien saan, ama Uwien bùh bà teh *yiko nnò ye ma bo ne bigbemòndenb. ¹⁴Bà ña yé *Sufmbe, ka ben *yiko ñò ki teh

*yiko nnɔ ye ma nnɔ, ba ben ma ki teh nnɔ, bi'yenmaale ne yé bi'yiko. ¹⁵ Bi teh nnɔ ma nnɔ, nen ne wongeh ki teh yiko ye nà nnɔ te bi'yenm ni ne. Bi'yenm ni bi ben nà mɔn nin nà bre. Nen bo ne bi'yenmaale biindeh be uyo uba, ki teknh be uyoto mɔ. ¹⁶ N tɔkeh binib tigbemɔnmɔnt tà nnɔ wongeh ki teh nì lá li te nnɔ ne lidaali là Uwien li cère *Yesu Kristo í bu binib tibuur, kí cère be í ñen nà ke buɔ bi'fèl ni upaan bo nnɔ.

Sufmbe nin yiko ya gber

¹⁷ Tɔ, sin Suf wà lienh ki teh a yé Suf, ki du *yiko bo baba, ki jebnh a'ba ki teh a ben Uwien, ¹⁸ ki ben u yíe nà, ki ben nà mɔn nin nà ña mɔn, kí ñe *yiko bo, ¹⁹ ki maaleh ki teh a yé ununyaan ne ki dièh ijùɔn, ki yé bà te licinñunl ni ya wenwenku, ²⁰ ki wɔknh ijɔr mibenm, ki wɔknh mubumu, kime a ben *Uwien ya yiko ma nnɔ, a maaleh ki teh a ben tibont ke ne, ki maaleh ki teh a lienh nà ke nnɔ yé tigbemɔnt ne. ²¹ Tɔ, sin wà wɔknh bitɔb nɔ nnɔ, be tien' ña wɔknh a'ba? Sin wà tɔkeh binib ki teh bi la suh nnɔ, be tien' a suh? ²² Sin wà lienh ki teh nib la teh naɣmaal nnɔ, be tien' a teh lè? Sin wà ña yíe á cii bule ya nu nnɔ, be tien' a suh tibudur ya bont-i? ²³ A jebnh a'ba *yiko bo, ki liebe' ki saah wɔ ma nnɔ, a yuɔndeh Uwien ne. ²⁴ Kime nì keke' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Ninbi ne cèreh inibotɔ sukreh Uwien.»

²⁵ Tɔ, a jie' a'punl ki boh yiko la, upunjie ñmɔbe kpele ne. Ama a jie' a'punl ki saah yiko la, nì te ten ña jie' ne. ²⁶ Wà ña jie' punl, boh *yiko la, Uwien ya bùol nì te ten u jie' u'punl ne. ²⁷ Sin wà yé Suf ki ñmɔbe yiko, u keke' kugbɔnku ni, ki liebe' ki jie' a'punl mɔ nnɔ, ña boh *yiko nnɔ ma nnɔ, wà ña jie' punl, ki boh wɔ nnɔ ne li bu ñe tibuur. ²⁸ Na yé unil wà yé Suf upaan bo baba ne yé Sufmɔn. Na yé wà jie' u'punl bi'ke laa' u jie' ne yé upunjiemɔn. ²⁹ Suf ya yenm ne wongeh ki teh u yé Sufmɔn. Upunjiemɔn ñe lifèl ni ne. U ya punjie ñen' *Mifuoñaanm saan ne, wa ñen' *yiko wà bi keke' wɔ kugbɔnku ni nnɔ. Na yé binib ne li pèke wà yé Sufmɔn, Uwien ne li pèke wɔ.

3

Uba ña te ki yé gbemɔndaan Uwien saan

¹ *Sufmbe ya kpele nín si ba? Bii bi'punjie ñmɔbe kpele-ee? ² Ni'ke ñmɔbe kpele wà yebe ne isen ke ni, kime Uwien kpie' ki taa' u'gber ki ñukn' ben ne. ³ Nì ye nè í wuɔn kí ye ba? Nì ye nè í wuɔn kí ye bi'ni biba ña paan' Uwien ye ma bo la, nì li pien Uwien u la tien u ye ma bo ne-εε? ⁴ Na í tien nnɔ fiebu. Binib ke yé bitonnendɛnb mɔnɔn la, Uwien wɔn tuu ki yé ugbemɔndaan ne ten nì keke' ma u'gbɔnku ni ki ye:

«A'lenm ni ne bi li bende kí ye
a yé ugbemɔndaan.

Bi bun' nin ñe tibuur la,
a li faake nin be.»

⁵ Tɔ, nì yé ti teh nà ña cuube nì wongeh ki teh Uwien yé ugbemɔndaan la, ti nín ji li len kí ye ba? Ti li ye Uwien dièh ti'tub la, u teh nà ña cuube ne-εε? (N lienh binib lienh ma bo ne.) ⁶ Na te nnɔ fiebu. U teh nà ña cuube la, u li tien mila kí bu uɣendun ya nib tibuur-i?

⁷ Tɔ, nì yé n'tonnenku wongeh Uwien ya gbemɔnt ki cèreh binib kpiɛkreh wɔ la, be tien' u dièh n'tub ki teh n yé ubierdaan-i? ⁸ Tí li teh nà bre ñɔ nè í kpende nà mɔn-ii? Binib biba sukreh te ki teh ti lienh ki teh nnɔ ne. Bidenb li le utudere wà bi kpe wù ne.

⁹ Nì ye nè í wuɔn kí ye ba? Nì ye nè í wuɔn kí ye tinbi Sufmbe, ti cɛn' binitɔb ne-εε? Na te nnɔ fiebu. N là wɔkn' ne ki ye *Sufmbe nin bà ña yé *Sufmbe ke te ibiere ya yonbt ni ne. ¹⁰ Nen ne keke' *Uwien ya gbɔnku ni. Nì keke' ki ye:

«Uba mɔnɔn ña te ki yé gbemɔndaan,

¹¹ uba ña te ki ñmɔbe yenfuom,
uba ña te ki nuunh Uwien,

¹² bi'ke daan' u'sen ne,
ki taan' ki juore' fenm.

Uba mɔnɔn ña te ki teh nà mɔn.

- 13 Bi'nieke ye ten itenkpiifele ne,
 bi'len ya tòn si milerm baba ne,
 Bi'ñuon ñmabe tilobr ten iwaaleb ne.
 14 Iñobonbil nin miñuom baba ne gbe bi'ñuon ni.
 15 Bi'taan ton linikul bo ne.
 16 Bi'ñen' nà ke saan la, bi saah ne,
 ki kuñdeh binitob micεεkm ni.
 17 Ba ben yenduon ya sen.
 18 Ba fenge Wien.»

19 Tò, ti ben ki ye *yiko len' nà ke nno, u len' ki de' binib bà li boh wò nno ne, ñò uba la dule niba bo kí ye wa bii'. Nno ne uñendun ya nib ke li bende kí ye bi ñmabe libiil Uwien saan. 20 Nen bo ne unil teh *yiko ye ma bo la, na ní cère Uwien ní bù wò gbemàndaan. Yiko cèreh binib bende nà yé ibiere baba ne.

Uwien bùh binib bigbemàndenb mitekjim bo ne

21 Fenfennò wuò Uwien ji wuon' u ñeh usen wà ki bùh binib bigbemàndenb, na yé u tukndeh *yiko ye ma bo ne. Yiko nin Uwien ya ñobonsoknb là juò' ki len' nen ne u'gbonku ni. 22 U bùh binib bigbemàndenb bi'tekm *Yesu Kristo kí ji bo ne. Bà ke teke' *Yesu Kristo ki jin' la, u bùh be bigbemàndenb ne. Kime bi'ke te miba ne. 23 Bi'ke tien' ibiere ne ki luò' Uwien ya kpieke. 24 Ama Uwien ya juokm bo ne u bù' be bigbemàndenb *Yesu Kristo ya tuorl là de' be ki wie' nno bo. Na yé bi'nimònt bo ne. 25 Uwien taa' wòn ne ki tien' lituorl u'sem bo, ki de' bà ke teke' wò ki jin' ki wie', ki wuon' wòn Uwien ya gbemànt, ka dere' binib ya tub bi'biere bo uyo bo, 26 u là duon' u'yenm uyo wà nno. Fenfennò wuò u wuon' u'gbemànt ki ye wà ke teke' *Yesu ki jin' ne yé ugbemàndaan. U tien' nno ñò binib ní bende kí ye wòn Uwien ne yé ugbemàndaan.

27 Nì te nno la, uba bie ki ñmabe u li jebn u'ba nà bo-oo? Nì yé fenm. Na yé binib ya tòn bo ne Uwien bùh be bigbemàndenb, u bùh be bigbemàndenb bi'tekjim bo ne. 28 Kime ti ben ki ye Uwien bùh unil ugbemàndaan u'tekjim bo ne, na yé u teh *yiko ye ma bo ne u bùh wò ugbemàndaan. 29 Uwien yé *Sufmbe baba ya Wien ne, ka yé bà ña yé *Sufmbe ya Wien-ii? U yé bi'mò ya Wien ne. 30 Kime Uwien te uba ne. Wòn ne bùh bà yé *Sufmbe nin bà ña yé *Sufmbe bigbemàndenb mitekjibaabm bo. 31 Ti lienh nà nno, nì ye ne ní ye mitekjim bo *yiko ña ji yé bonn ne-εε? Nno ña ñí! Ti wongeh *yiko cinbe ki te ma bo ne.

4

Uwien bù' Abraham ugbemàndaan u'tekjim bo ne

1 Tò, ti li ye ba kí taa kí jo ti'yaaje *Abraham ya gber bo? Wòn nin u'yul là laa' ba? 2 Nì bi yé u'tuonmòmòn ne cère' Uwien bù' wò ugbemàndaan la, u bi ñmabe u li jebn u'ba nà bo. Ama Uwien ya bùol na te nno. 3 Kime nì kele' *Uwien ya gbonku ni ki ye: «*Abraham teke' Uwien ki jin', nen bo ne Uwien bù' wò ugbemàndaan.» 4 Unil sòn' lituonl ki teke' nibonn la, na yé paabu, nì ye u'paaku ne. 5 Unil wà ña nuunh Uwien ní juoke wò u'tuon bo, ama ki teke' wòn Uwien wà juokeh bibierdenb nno ki jin' la, u'tekjim bo ne Uwien li bù wò ugbemàndaan. 6 Nno ne *Dafid mò là pokn' binib bà Uwien bù' be bigbemàndenb, ka tukn' bi'tuon nno ya mòm bo. *Dafid là ye:

7 «Binib bà Uwien fère' be bi'biil, ki subn' bi'biere bo nno,
 u'mòm te bi'bo.

8 Unil wà Yonbdaan ña ní tange u'biere nno u'mòm te udaan bo.»

9 Mimòm nno te ki de' bà jie' ipun baba ne bii mì te ki de' bà mò ña jie' ne? Tí liebe ní *Abraham ya gber bo. Ti ye u teke' Uwien ki jin' ma nno ne cère' Uwien bù' wò ugbemàndaan. 10 U le yo ba ne u bù' wò ugbemàndaan-i? Uyo wà u jie' u'punl nno bii uyo wà wa laan là jie' ne? Uyo wà wa laan là jie' nno ne. 11 Ni ya puoli bó ne Uwien cère' *Abraham jie' u'punl. Upunjie nno ne yé kudieku kua wongeh ki teh *Abraham ya tekjim bo ne Uwien bù' wò ugbemàndaan ki laa' wa laan jie' punl. Nen ne cère' *Abraham yé binib bà ke teke' Uwien ki jin' ka jie' pun ya yaaje ñò Uwien ní bù bi'mò bigbemàndenb.

¹² Binib bà jie' ipun, ka pe upunjie baba bo, ama ki tekn' *Abraham ya taal ni, ki teke' Uwien ki jin' ten *Abraham là teke' Uwien ki jin' ma, ki laa' wà laan jie' punl nnò, u yé bi'mò ya yaaje ne.

Uwien pùon' binib bà teke' wò ki jin' nnò mimòm

¹³ Na yé *Abraham là bon' *yiko ne Uwien pùon' ki ye uɲendun li yé wòn nin u'yaabii ya faal, kime mitekjim bo ne Uwien bù' wò ugbemòndaan. ¹⁴ Nì yé Uwien bi pùon' ki ye uɲendun li yé bà boh *yiko nnò ya faal ne la, mitekjim ɲa ji bi li ɲmòbe kpele, lipuonl nnò mò bi li juore fɛnm ne. ¹⁵ Kime *yiko ya saam ne cèreh Uwien ya mutuol fih binib bo. Yiko ɲa te la, unil li saa wò-òò?

¹⁶ Nèn bo ne Uwien pùon' lipuonl mitekjim bo, ɲò lè ñ li yé bupaabu, kí li kpe *Abraham ya yaabii ke bo. Na yé li li te kí de bà pe *yiko bo baba ne, li li te ki de' bà mò teke' Uwien ki jin' ten *Abraham nnò ne. Kime *Abraham yé tinbi bà ke teke' Uwien ki jin' nnò ya yaaje ne. ¹⁷ Ten nì kele' ma *Uwien ya gbòku ni ki ye: «N tien' ɲe inibol ligol ya yaaje.» *Abraham ne yé ti'ke ya yaaje Uwien ya nun bó. Wòn Uwien ne mækreh bitenkpiib, ne ki naanh tibont nin u'ñòbon. ¹⁸ Nì là naan lipuonl nnò ɲa ñ tien ne. Nin nèn ke *Abraham tuu ki daan ne. U teke' Uwien ki jin' ne Uwien tien' wò inibol ligol ya yaaje. Ten nì kele' ma *Uwien ya gbòku ni ki ye: «A'yaabii li yebe ka ɲmòbe fuul.» ¹⁹ Nì là s'ien' waamu ne wò ñ le ibin kobk, ki bende' ki ye u neke mikuum, ne u'po Sara mò tonde' ki yé uɲòl. Ama nin nèn ke *Abraham ya dum ɲa kùore' waamu mòmòn. ²⁰ *Abraham ɲa maale' milele lipuonl nnò bo, u'dum mò ɲa kùore', ama u tùòreh ki faakreh mitekjim ni ne, ki kpièkreh Uwien, ²¹ ki cinbe ki ben ki ye Uwien pùon' nà nnò, u ɲmòbe mituòm mà u li fre kí tien nè. ²² Nèn bo ne Uwien bù' wò ugbemòndaan. ²³ Nì kele' *Uwien ya gbòku ni ki ye: «Uwien bù' *Abraham ugbemòndaan.» Na yé *Abraham baba bo ne nì kele' nnò. ²⁴ Nì kele' ti' mò bo ne. Ti teke' Uwien wà cèrè' Yonbdaan *Yesu mækre' bitenkpiib ni nnò ki jin', ne wòn Uwien bù' ti' mò bigbemòndenb. ²⁵ Uwien cèrè' wòn *Yesu ne kpo' ti'biere bo, ki cèrè' u mækre' bitenkpiib ni, ɲò wòn bo wò ñ bù te bigbemòndenb.

5

Uwien cèrè' binib nin wòn taan' buñòbu

¹ Tò, ti'tekjim bo ne Uwien bù' te bigbemòndenb, ki cèrè' ti'Yonbdaan *Yesu Kristo bo, tinbi nin wòn taan' buñòbu. ² Wòn *Yesu Kristo ne cèrè' ti laa' mijuokm Uwien saan, kime ti teke' wò ki jin'. Ti fuobe mi ya juokm ni ne ki ɲmòbe lidendenl ki jebnh ti'ba ki teh ti li le ukpieke Uwien saan. ³ Na yé nèn baba bo ne ti jebnh, ti jebnh ijend mò ni ne. Kime ti ben ti ye ijend ni ne ti lenh lifèl, ⁴ ne lifèl cèreh ti ɲmòbe kuminku, kuminku mò dienh te lidendenl. ⁵ Lidendenl nnò ɲa ñ yuòn te. Kime Uwien de' te *Mifuoñaanm ma nnò, men ne cèreh ti bende' ti'fèl ni u yé te ki gbien' ma bo.

⁶ Imòn, uyo wà ta là ɲmòbe tuòm nnò, ne *Kristo teke' tinbi bibierdenb ya kuum ki kpo'. Uwien ne sien' u ya yo. ⁷ Nì faa nin unil ñ teke ugbemòndaan ya kuum kí kpo. Nba la, uba li kaabe kí kpo unimòn bo. ⁸ Ama Uwien wuòn' ki ye u yé te, ki cèrè' *Kristo teke' ti'kuum ki kpo' uyo wà ti laan là bie ki yé bibierdenb nnò. ⁹ Fɛnfennò, *Kristo ya sèm bo ne Uwien bù' te bigbemòndenb ma nnò, be li tien ɲò wa ji li ñen te Uwien ya benpiebe wà we ní nnò ni? ¹⁰ Uyo wà ti là yé Uwien ya nennendb nnò ne u cèrè' tinbi nin wòn taan' buñòbu kí ñe u'Biye ya kuum bo. Tinbi nin wòn taan' buñòbu ma nnò, be li tien ɲò ta ji li ɲmere u'Biye ya fuobm bo? ¹¹ Na yé nèn baba bo ne ti jebnh ti'ba, ti jebnh Uwien bo mò ne. Yonbdaan *Yesu Kristo taan' tinbi nin Uwien buñòbu fɛnfennò ma nnò, ne cèrè' ti jebnh.

Adam nin Kristo ya gber

¹² Unibaab bo ne ibiere cin' uɲendun ni. Ibiere nnò ne tuke' mikuum ki baa', ne binib ke kpookeh kime bi'ke teh ibiere ne. ¹³ Kí yaan Uwien ñ de Moyis *yiko nnò ki laa' ibiere te ne uɲendun ni. Yiko ɲa laan là te ma nnò, ba là tòngeh binib ya biere. ¹⁴ Ama kí ñe Adam ya yo kí tì baa Moyis ya yo mikuum jinh binib ne. Nin ba tien' biere ten Adam là

kende' Uwien ya ñòbu bó ki bii' ma ke nno mikuum jinh be ne. Adam là yé unil wà we ní nno ya nennenu ne.

¹⁵ Ama Uwien ya paabu nin Adam ya biil ña te, ka kpe mo. Unibaab ya biil bo ne mikuum jin' binib bi yebe ma nno, be li tien ño unibaab *Yesu Kristo mo bo Uwien ña ñ juoke binib bi yebe, kí de be bupaabu bù í li yebe ka ñmòbe bù kpe nin bà ni? ¹⁶ Uwien ya paabu tien' nà nin unibaab nno ya biere tien' nà ña te. Wòn unibaab ya biere bo ne Uwien ye binib ke kpe utudere. Ama Uwien ya juokm bo ne u bùh binib bigbemòndenb nin bi'biere yebe ma ke nno. ¹⁷ Unibaab ya biil bo ne mikuum ñmòbe mituòm binib ke bo kí ñe wòn unibaab nno. Nì te nno la, be li tien ño binib bà laa' Uwien ya nimòncient tà cèrè' Uwien bù' be bigbemòndenb nno ña ji li le Uwien ya fuobm, kí ji libel unibaab *Yesu Kristo bo? ¹⁸ Unibaab ya biil ne tuke' utudere ki baa' binib ke bo. Nno ne unibaab ya tuonmònmònl mo bo, Uwien bùh binib ke bigbemòndenb ki cèreh bi fuobe. ¹⁹ Unibaab ña bon' Uwien ma nno ne cèrè' binib ke yé bibierdenb Uwien saan. Nno ne unibaab mo bon' Uwien ma nno cèrè' binib ke yé bigbemòndenb Uwien saan.

²⁰ Uwien lá taa' *yiko ki baa' ne binib ya biil yebre' ki gbien'. Ama ibiere yebe nà saan la, Uwien ya nimònt mo yebe ni'saan cèen ne. ²¹ Ibiere là ñmòbe mituòm ne ki tukeh mikuum ki bàareh. Nno ne Uwien ya nimònt mo ñmòbe mituòm ki cèreh binib yé bigbemòndenb u'saan, ki li le limiel là ña ñmòbe gbenm kí ñe Yonbdaan *Yesu Kristo bo.

6

Ti kpo' nin Kristo ma nno, ti li fuobe nin wo mo ne

¹ Tò, nì te nno ma nno, nì ye nè ñ ye ba? Nì ye nè ñ ye tí li tuu ki teh ibiere ño Uwien ya nimònt ñ li yebreh ne-εε? ² Na te nno fiebu. Ti ñen' ibiere ya wòbl ni ño, ti li tien mila kí liebe kí li fuobe ibiere ni? ³ Bii na ben ki ye bi sii' tinbi bà ke Uwien ya ñunm ti taan' nin *Yesu Kristo nno ti taan' u'kuum mo ne-εε? ⁴ Bi sii' te Uwien ya ñunm ti taan' Kristo ya kuum ma nno, bi taan' ki sube' tinbi nin wòn ne. Ne u'Baa Uwien ya kpieke bo, u cèrè' u mekre' bitenkpiib ni ño ti'mò ñ li te mifuobfènm ni.

⁵ Ne tinbi nin wòn taan' u'kuum ma nno, ti li taan u'mekrm mo ne. ⁶ Tùore men kí li ben kí ye bi kpe' wò udòpòpòpò bo ma nno, bi kpe' ti'tetekpaam mo nin wo ne. Mitetekpaam nno la ji ñ li ñmòbe tuòm ño ti la ji ñ li yé ibiere ya yonbe. ⁷ Imònd, unil kpo' la, u ñen' ibiere ya yonbt ni ne. ⁸ Ti kpo' nin Kristo ma nno, ti teke' ki jin' ki ye ti li fuobe nin wo mo ne. ⁹ Ti ben ki ye u mekre' bitenkpiib ni ma nno, wa ji li kpo, kuum ña ji ñmòbe tuòm u'bo. ¹⁰ U kpo' bolm miba kpein ne ki gben' ibiere ya tuòm. Fènfennò u fuobe, ne u'fuobm nno yé Uwien yaam ne. ¹¹ Nno ne ni'mò li bùh ni'ba ten ni'mò kpo' ki ñen' ibiere ya tuòm ni, ne ki fuobe ki de' Uwien *Yesu Kristo bo.

¹² Nen bo, ni la ji ñ cèrè ibiere ñ li ñmòbe tuòm ni'gbenent tà li kpo nno bo, ki la ji ñ li teh tù yíe nà. ¹³ Ni la taah ni'gbenenbel ki teh ibiere ten ì yé itùonbiere ya jewent ne. Ama ni te ten binib bà mekre' ki liebe' ki fuobe ma nno, taa men ni'ba kí de Uwien, kí taa ni'gbenenbel kí de wò ten ì yé itùonmònmòn ya jewent ne. ¹⁴ Na ji li te biere ya yonbt ni, kime yiko ña ji ñuuke ne, Uwien ya nimònt ne ji ñuuke ne.

Tí ñe ibiere ni kí li teh nà mòn Uwien ya nun bó

¹⁵ Nì tingi si ba? Tí li teh ibiere kí ye *yiko ña ji ñuuke te, Uwien ya nimònt ne ji ñuuke te-εε? Na te nno fiebu! ¹⁶ Na ben ki ye a taa' a'ba ki de' unil, ki boh wò ten a yé u'yonb la, a mònbe ki yé udaan ya yonb ne-εε? A taa' a'ba ki de' ibiere la, a yé ibiere ya yonb ne, ne ibiere bàareh nin mikuum ne. Nì yé a tí taa' a'ba ki de' Uwien, ki boh wò la, u li bù ñe ugbemòndaan ne. ¹⁷ Tí faare men Uwien. Ninbi bà là yé ibiere ya yonbe uyo uba nno, fènfennò ni ji boh bi wòkn' ne miwòknm mà Uwien ya sen bo nno nin ni'fèl ke ne. ¹⁸ Uwien ñen' ne ibiere ya yonbt ni, ne ki tien' ne tigbemònt ya yonbe. ¹⁹ Ni'jiint bo ne n taa' minisaaltetem ki tien' kunennenku ño ní fre kí cii. Uyo uba ni là taa' ni'ba ki tien' tijònknt nin fènfennm ya yonbe ne, ki teh nà ña kpe sen Uwien ya nun bó ma nno, fènfennò ní ji ñ taa' ni'ba kí tien' tigbemònt ya yonbe, kí li yé Uwien ya nib imònmònd.

²⁰ Ni là yé ibiere ya yonbe ma nnɔ, niba ɲa là wɔbndeh nɛ ní li teh nà cuube Uwien ya nun bó. ²¹ Ni là teh tibont tà uyo uba nnɔ, tù ji coh nɛ ife nɛ fɛnfennɔ, nɛ tu'fɔrm là bàareh nin mikuum nɛ. ²² Ama fɛnfennɔ Uwien ñen' nɛ ibiere ya yonbt ni, ki tien' nɛ u ya yonbe, nɛ ni ji teh tibont tà mɔn u'nun bó. Nɛ mifɔrm, ni li lɛ limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm. ²³ Ibiere ya paaku si mikuum nɛ, nɛ Uwien ya paabu si limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm, Yonbdaan *Yesu Kristo bo.

7

Yiko nin Kristo yaab ya gber

¹ N'yaabɛ, n lienh nin ninbi bà nnɔ, ni yé binib bà ben *yiko mɔnmɔnm nɛ. Ni ben ki ye unil te *yiko ya wɔbl ni uyo wà u laan fuobe nɛ. ² Nnɔ nɛ *yiko bo uje laan fuobe la, u'po ɲa ɲmɔbe sɛn wɔ ń fii u'saan, ama u'cɛ kpo' la, u ɲmɔbe usɛn wɔ ń liɛbe kí kun ticɛr. ³ Upii nɛbre' ki kun' ticɛr uyo wà u'cɛ laan fuobe la, bi li yin wɔ upiinaɲmaa nɛ. Ama u'cɛ kpo' la, wa ji te yiko ya wɔbl ni. U liɛbe' ki kun' ujetɔ la, ba ń yin wɔ piinaɲmaa.

⁴ N'yaabɛ, ni'mɔ yaam te nnɔ nɛ. Kristo là kpo' ma nnɔ, ni'mɔ là kpo' nin wɔ nɛ, ka te yiko ya wɔbl ni, ni ji yé uba yaab nɛ. Ni'tingi si: ni ji yé Kristo wà mekre' bitenkpiib ni nnɔ yaab nɛ, ɲɔ tí li sɔnh itùon yà mɔn ki dienh Uwien. ⁵ Imɔn, uyo wà ti là pɛ minisaaltetem bo nnɔ, *yiko nɛ là cèreh ti lenh iyɛnmaalbiere, ki teh tibont tà bàareh nin mikuum. ⁶ Fɛnfennɔ ti te ten ti kpo' nɛ ki ñen' nà là co te nnɔ ni, ka ji te yiko ya wɔbl ni. Ti ji pɛ Mifuoñaanm wɔngɛh tɛ usɛnfaan wà nnɔ bo nɛ, ki sɔnh Uwien ya tuonl; ta ji pɛ Moyis kele' yiko wà nnɔ là wɔngɛh tɛ usɛnkpaan wà nnɔ bo.

Yiko nɛ cèreh unil bɛndeh ibiere

⁷ Tɔ, nì ye nè ń ye ba? Nì ye nè ń ye yiko yé ibiere ya bonn nɛ-ɛɛ? Na te nnɔ fiebu! Kime *yiko ɲa bi te la, ma bi li bɛnde nà yé ibiere ya bonn. Nà bi kele' *yiko ya gbɔnku ni ki ye: «La ɲmɔbe nunfɔke la,» ma bi li bɛnde kí ye ununfɔke yé biere. ⁸ Yiko ya wɔbl bo nɛ ibiere laa' usɛn ki cèrè' n ɲmɔbe ununfɔke kɛ ya bol. Yiko ɲa bi te la, biere ɲa bi ɲmɔbe tuɔm. ⁹ Uyo wà ma là ben yiko nnɔ, n là fuobe nɛ. Ama n tì bɛnde' *yiko nnɔ ya wɔbl ma nnɔ, nɛ ibiere laa' mituɔm n'bo, ¹⁰ nɛ n kpo'. Yiko ya wɔbl là bi li de nni limiel nnɔ, baa' nin mikuum nɛ min bo. ¹¹ Kime *yiko ya wɔbl bo nɛ, ibiere laa' usɛn, ki lere' nni, ki cèrè' n kpo'. ¹² Imɔn, *yiko nin u'wɔbl ñen' Uwien saan nɛ ki mɔn, ki cuube.

¹³ Tɔ, nà yé nibonmɔnmɔnn nɛ kpɛnde' n'bo mikuum-ii? Na te nnɔ fiebu! Ibiere nɛ cèrè' n kpo'. Nibonmɔnmɔnn nnɔ bo nɛ ibiere laa' usɛn ki ku' nni, ɲɔ yì ń tùɔre kí wuɔn ì yé bà. Yiko nnɔ ya wɔbl nɛ wuɔn' tɛ ibiere bre ki gbien' ma bo.

Ibiere coh binib tiyonbt ma bo

¹⁴ Imɔn, ti ben ki ye *yiko ñen' Uwien saan nɛ. Min wɔn, n yé unisaal nɛ, nɛ ibiere cuo' nni tiyonbt. ¹⁵ Ma ben n teh nà, kime n yé ń tien nà la, ma teh nɛn. Ama n nɛn nà nnɔ n teh nɛn nɛ. ¹⁶ N teh ma yé ń tien nà la, nɛn nɛ wuɔn' ki ye n tuo' ki ye *yiko yé nibonmɔnmɔnn nɛ. ¹⁷ Nì te nnɔ la, na yé min nɛ teh nnɔ, ibiere yà te nni nnɔ nɛ teh nnɔ. ¹⁸ N ben ki ye bonmɔnmɔnn ɲa te nni, n niireh n yé unisaal ma nnɔ nɛ. N yé ń tien nà mɔn, ama ma ń fre kí tien nè. ¹⁹ Kime n yé ń tien mimɔnm mà nnɔ, ma teh mɛ. Nà bre, ma yé ń tien nè nnɔ, n teh nɛn nɛ. ²⁰ N teh ma yé nà la, na yé min nɛ teh, ibiere yà te nni nnɔ nɛ teh.

²¹ Nɛn bo, n laa' n te mitetem mà ni sɔ: min wà yé ń tien nà mɔn nnɔ, n lenh n freh ki teh nà bre baba nɛ. ²² N fɛ *Uwien ya yiko n'yɛnm ni cɛɛn nɛ, ²³ ama n laa' mituɔm miba mɔ te nni, ki mɔh nin n'yɛnmaalmaalmɔnmɔn, ki cèrè' ibiere yà te nni nnɔ cuo' nni tiyonbt, n te i'wɔbl ni. ²⁴ Min wuɔ ya cɛɛkdaan! ɲmɛ li fie nni ibiere yà te nni, ki li baa nin nni mikuum nnɔ saan-i? ²⁵ N faareh Uwien, kime wɔn nɛ li fie nni kí ñɛ ti'Yonbdaan *Yesu Kristo bo.

Min wɔn n'yɛnmaale ni, n te *Uwien ya yiko ya yonbt ni nɛ, ama minisaaltetem ya sɛn ni wɔn, n yé ibiere ya yonb nɛ ki te i'yiko ni.

8

Mifuoñaanm ne dienh limiel

¹Fenfennɔ Uwien ɲa ji li dere bà yé *Yesu Kristo yaab ya tub. ²Kime unil yé *Yesu Kristo yɔ la, *Mifuoñaanm ya tuɔm mà dienh limiel nnɔ, ne ñen' udaan ibiere nin mikuum ya tuɔm ni. ³Uwien tien' *yiko ɲa ní fre kí tien nà. Kí ñe unisaal ya jiint bo ne *yiko ɲa là ɲmɔbe tuɔm. Nen bo ne ibiere bo, Uwien sɔn' ní u'tiema Bijɛ uɲɛndun wuu ni nin tigbenent, tù naan tinbi bibierdenb yaar. Uwien taa' wɔn ne ki tien' lituɔrɔl ki gben' ibiere ya gber. ⁴U tien' nnɔ ɲɔ tinbi bà dàan' minisaaltetem ki pɛ *Mifuoñaanm yíe nà bo ne ní fre kí tien' *yiko ye nà ke mɔnmɔnm. ⁵Binib bà pɛ minisaaltetem bo nnɔ teh unisaal yíe nà ne. Ama bà pɛ *Mifuoñaanm bo nnɔ, ben teh mì yíe nà ne. ⁶Unisaal yíe nà nnɔ bàareh nin mikuum ne. Ama *Mifuoñaanm yíe nà nnɔ nen dienh limiel nin uyenduɔn ne. ⁷Kime binib bà teh unisaal yíe nà nnɔ yé Uwien ya nennendb ne. Ba boh *Uwien ya yiko, ka lì li fre kí bo wɔ mɔ. ⁸Bà pɛ minisaaltetem bo nnɔ ɲa ní fre kí sɔnge Uwien ya yenm. ⁹Ninbi ben wɔn, na pɛ nisaaltetem bo, ni pɛ *Uwien ya Fuoñaanm bo ne, kime Uwien ya Fuoñaanm te ní'ni. Kristo ya Fuoñaanm ɲa te unil wà ni la, udaan ɲa yé u'yɔ. ¹⁰Kristo te ninbi ni ma nnɔ, ibiere cèrè' ní'gbenent li kpo mɔnɔn la, *Mifuoñaanm ne yé ní'miel kí ñe Uwien bù' ne bigbemòndenb ma nnɔ bo. ¹¹Uwien wà cèrè' *Yesu mekre' bitenkpiib ni nnɔ ya Fuoñaanm te ní'ni ma nnɔ, wɔn wà cèrè' Kristo mekre' bitenkpiib ni nnɔ li de ní'gbenent tà lá li kpo nnɔ mifuobm kí ñe *u'Fuoñaanm mà te ní'ni nnɔ bo.

¹²N'yaabe, nen bo ne ti ɲmɔbe lifènl. Ama ta ɲmɔbe fènl nin unisaal ya tetem ɲɔ tí li teh unisaal yíe nà. ¹³Kime ni pɛ minisaaltetem bo la, ni li kpo ne, ama kí ñe *Uwien ya Fuoñaanm bo, ni wie' unisaal yíe nà la, ni li fuobe ne. ¹⁴*Uwien ya Fuoñaanm pekreh binib bà ke nnɔ ne yé Uwien ya bumu. ¹⁵Uwien de' ne *u'Fuoñaanm mà nnɔ ɲa co ne yonbt ɲɔ ní lièbe kí sɛn bujɛwaanbu, ama *u'Fuoñaanm ne tien' ne u'bumu, ne ki cèrè' ti yih wɔ tí'Baa.* ¹⁶*Uwien ya Fuoñaanm nin mí'yul ne kundeh imɔn tí'yenm ni ki teh ti yé Uwien ya bumu. ¹⁷Ti yé Uwien ya bumu ma nnɔ, ti yé u'faajib mɔ ne. Ti yé Uwien ya faajib ne tinbi nin Kristo ke. Ti taan' ki jèndeh nin Kristo ma nnɔ, tinbi nin wɔn li taan' kí le ukpieke mɔ ne.

Uwien lá li kpieke u'nib

¹⁸N ben ki ye fenfennɔ ya jend ɲa ɲmɔbe be ní taa yé kí kpaan nin ukpieke wà Uwien lá li ñen wù upaan bo kí de te nnɔ. ¹⁹Kime Uwien ñen' tibont tà ke nnɔ gu nin inunmɔn ne lidaali là Uwien li wuɔn bà yé u'bumu. ²⁰Uwien ñen' tibont tà ke nnɔ juore' fenm. Na yé tù yíe ne ki juore' fenm, wɔn Uwien ne cèrè' tù juore' fenm. Ama tù ɲmɔbe lidendenl ki ye ²¹lidaali liba tu'mɔ li ñe mituɔm mà kuuleh tù, ki cèrèh tù te tiyonbt ni nnɔ ni, ki mɔ ní le Uwien ya bumu ya kpieke, ki li te liwiél ni. ²²Ti ben ki ye haali nin fenfennɔ Uwien ñen' tibont tà ke nnɔ jèndeh ne ki kpèndeh ten upii ne benh nin imerwien. ²³Na yé tibont nnɔ baba, tinbi bà Uwien de' te *u'Fuoñaanm, mì yé u'paacindkaabu nnɔ, tí'mɔ kpèndeh tí'fèl ni ne, ki gu lidaali là Uwien li wuɔn kí ye ti mɔnbe ki yé u'bumu, u de' te ki wie' nnɔ. ²⁴Ti ɲmere' ama nì laan yé lidendenl ne. Unil ɲmɔbe lidendenl nibonn bo la, wa laan laa' nè ne. U laa' nè la, na ji yé dendenl u'bo. ²⁵Ti ɲmɔbe lidendenl nibonn bo, ka laan laa' nè la, ti li mìnɛde ne kí li gu.

²⁶Nnɔ ne *Uwien ya Fuoñaanm toreh te tí'jiint ni, kime ta ben u yíe tí li kàareh wɔ ma bo. Ne *u'Fuoñaanm kàareh wɔ ki dienh te, ki dunh haali nil ɲa ní fre kí le u li taa iñɔbon yà kí tekɔn mì lienh nà nnɔ. ²⁷Uwien, wà ben binib ya fèl ni te ma bo, ben *u'Fuoñaanm ya yenmaale. Mɛn ne kàareh wɔ u yíe ma bo ki dienh u'yaab.

²⁸Ti ben ki ye Uwien teh tibont tà ke nnɔ u teh tù binib bà yíe wɔ ya mɔnm bo ne. Bi yé binib bà u yin' be u là bobn' ma bo ne. ²⁹Kime u là ben be ki laa' ba laan maa' be, ne ki sien' ki ye be ní li naan u'Bijɛ, ɲɔ u'Bijɛ ní li yé kibukpiek libugol ni. ³⁰Uwien yin' bà nnɔ,

* 8:15 Grɛkmɛ ya lenm ni bi kele' ki ye: Aba ne. Liñɔbonl nnɔ ñen' *Sufmɛ ya lenm ni ne, ne lí'tingi si: Baa.

u là juo' ki gènde' ben nɛ. U yin' bà nnɔ, u cèrè' ben nɛ yé bigbemòndenb. U cèrè' ben bà yé bigbemòndenb nnɔ, u de' ben nɛ ukpíeke.

Niba ɲa ní fre kí bore tinbi nin Uwien ya yíem

³¹ Ti li len tu lɛ ba kí pukn-i? Uwien se tí'ciék bó la, ɲmɛ ji li fre kí tien tɛ niba? ³² Wa yíe' u'tiema Bijɛ mɔ̀nɔ̀n bo, ama u taa' wɔ́ ki cèbe' wɔ́ ní tì kpo tí'kɛ ya biere bo nɛ. U de' tɛ u'Bijɛ ma nnɔ, bɛ li tien u la juoke tɛ kí de tɛ tibont kɛ? ³³ ɲmɛ li fre kí biin Uwien gènde' binib bà? Uwien mɔ̀nɔ̀n ye bi yé bigbemòndenb nɛ. ³⁴ Nɛn bo, ɲmɛ li fre kí ye bi kpe utudɛrɛ? Yesu Kristo kpo'. Na yé u kpo' baba, u mɛkre' bitenkpiib ni mɔ́ nɛ, ki tɛ Uwien ya jie bó, ki kàareh wɔ́ ki dienh tɛ. ³⁵ Bɛ li fre kí bore tinbi nin Kristo u la li yíe tɛ? Ijend bii uyensaa bii bi jèndeh tɛ ma nnɔ bii mikònm bii micɛɛkm bii kinunbɔ̀nk bii mikuum-i? ³⁶ Nì tɛ tɛn nì kele' ma *Uwien ya gbɔ̀nku ni nɛ. Nì kele' ki ye:

«Sin bo nɛ bi kuuleh tɛ idaan kɛ,
ki likeh tɛ tɛn tí yé ipe nɛ bi tuke ki joh bɛ ní tì kòrɛ.»

³⁷ Ama *Yesu Kristo wà yíe tɛ nnɔ ya tuɔ̀m bo nɛ, tí faa ki cɛn' wà kɛ mɔ̀n' ki faake'. ³⁸ Imò̀n, n ben ki ye niba ɲa tɛ kí fre kí bore tinbi nin Uwien u la yíe tɛ. Mikuum, limiel, Uwien ya tondb, paaki bó ya tuɔ̀m kɛ ya bol, fɛnfennɔ́ ya gber, uyo wà we ní ya gber, mituɔ̀m mà kɛ tɛ ya bol, ³⁹ nà kɛ tɛ paaki bó, nà kɛ tɛ dɛntingi, Uwien ñɛn' nà kɛ nnɔ, niba ɲa tɛ kí fre kí bore tinbi nin Uwien u la yíe tɛ. U wuɔ̀n' tɛ u'yíem nnɔ kí ñɛ Yonbdaan *Yesu Kristo bo nɛ.

9

Uwien nin u'nib Israyel yaab ya gber

¹ Tɔ́, n yé Kristo yɔ́ nɛ ki tɔ́keh tigbemònt, ma nɛndeh. N'yɛnm nin *Mifuoñaanm nɛ yé bimònkunb ki ye ² n tɛ uyensaaciɛn ni, nɛ nì wi n'fèl ni ki gbiekeh uyo kɛ. ³ Imò̀n, n bi yíe Uwien ní wiɛ nni miɲùum kí bore min nin Kristo, n'yaab bà yé n'bol ya nib nnɔ bo. ⁴ Ben nɛ yé Israyel yaab. Uwien tien' ben nɛ u'bumu, ki de' bɛ u'kpíeke, ki cuo' nin bɛ kujɔ̀tiekú mibolm mà yebe, ki de' bɛ *yiko, ki wuɔ̀n' bɛ bi li pukeh wɔ́ ma bo, nɛ ki pùon' bɛ ipuon. ⁵ Israyel ya bol cin' nin bi ya yaajɛb nɛ. Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo tien' u'ba unisaal ki ñɛn' bi ya bol ni nɛ. Wɔ̀n nɛ yé Uwien ki ɲmɔ̀be mituɔ̀m tibont kɛ bo. Wɔ̀n si kupɛnɛkɛ uyo wà ɲa ɲmɔ̀be gbenm. Ami.

⁶ Na yé Uwien ɲa fre' ki tien' u là pùon' lipuonl là nnɔ nɛ. Ama Israyel ya yaabii kɛ ɲa cinbe ki yé Israyel ya bol ya nib. ⁷ *Abraham ya yaabii mɔ́ kɛ ɲa cinbe ki yé Uwien ya puonl ya bumu. Kímɛ Uwien là pùon' *Abraham ki ye u'bije *Isaak ya bumu baba nɛ li yé u'yaabiimò̀n. ⁸ Nì'tingi si: na yé unisaal maa' mubumu mùa nɛ yé Uwien ya bumu. Uwien ya puonl ya bumu baba nɛ yé u'bumu, ki yé *Abraham ya yaabii. ⁹ Uwien là pùon' *Abraham ki ye ma sɔ́: «Nì lá ɲmè̀n nɔ́ la, n li liebe ní kí lɛ a'po Sara ɲuuke kibujɛbuk nɛ.»

¹⁰ Na yé nɛn baba: tiere mɛn Lebeka mɔ́ ya gber. Wɔ̀n nin tí'yaaje *Isaak là maa' ileb nɛ, mù yé mujɛmu. ¹¹⁻¹² Ama ba laan la maa' mubumu nnɔ, ki niirɛh nin mù ní tien nà mɔ̀n bii nà bre, nɛ Uwien juo' ki tɔ́kɛ' Lebeka ki ye ucien lá li tien uwaal ya yonb nɛ. Uwien len' nnɔ ɲɔ́ wɔ́ ní wuɔ̀n kí ye wa tukndeh nil ya tuonl bo ki gèndeh wɔ́, ama u'yíem bo nɛ u gèndeh unil, nɛ miyíem nnɔ ɲa ɲmɔ̀be lèbrm. ¹³ Nì tɛ tɛn nì kele' ma *Uwien ya gbɔ̀nku ni nɛ. Nì kele' ki ye: «N yíe Sakɔ̀b, nɛ ki nɛn Esawu.»

¹⁴ Nì tɛ nnɔ la, tí nín li len kí ye ba? Tí li ye Uwien teh nà ɲa cuube nɛ-ɛɛ? Na tɛ nnɔ fiebu! ¹⁵ Uwien là tɔ́kɛ' Moyis ki ye: «N yíe ní muɔ́ unil wà micɛɛkm la, n muɔ́h wɔ̀n nɛ. N tí yíe ní tien wà tinimò̀nt la, n teh wɔ̀n nɛ.» ¹⁶ Nɛn bo, na yé unil ya yíem bo, ka yé u'ñiknm bo nɛ Uwien muɔ́h wɔ́ micɛɛkm. Uwien ya nimò̀nt bo nɛ u muɔ́h unil micɛɛkm. ¹⁷ Nì kele' *Uwien ya gbɔ̀nku ni ki ye Uwien tɔ́kɛ' Farahɔ̀n ki ye: «N kàan' ɲɛ ubɛr ɲɔ́ sin bo ní wuɔ̀n binib n ɲmɔ̀be mituɔ̀m ma bo nɛ, ɲɔ́ binib kɛ ní cii n'yel bó utingben kɛ bo.» ¹⁸ Nnɔ nɛ Uwien yíe wɔ́ ní muɔ́ wà micɛɛkm la, u muɔ́h wɔ̀n nɛ, nɛ u yíe wà ya yul ní li faa la, u cèrɛh li faa nɛ.

Uwien ya benpiebe nin u muɔ́h binib micɛɛkm ma bo

¹⁹ Nɛn bo, uba li niire nni kí ye: nì te nnɔ la, bɛ bo nɛ Uwien kɔnh nin binib ki teh ba teh ni'donbó? Bii u li fre kí ye: ηmɛ li fre kí pien Uwien u la tien u yíe ma? ²⁰ Tɔ, sin unisaalɔ, a tɛn ki yé ηmɛ nɛ ki niɛh nin Uwien-i? Timaar li fre kí niire, wà mɛn' tù kí ye «Bɛ tien' a mɛn' tɛ nɔ nnɔ-ɔɔ?» ²¹ Umaal ηa ηmɔbe sɛn wɔ n̄ tien u'yɔkr u yíe ma-aa? U li fre kí bore tuba kí mɛ lisenl là ηmɔbe kuñuɔrku, kí taa tutɔr kí mɛ là ηa ηmɔbe ñuɔrku.

²² Uwien là yíe wɔ n̄ wuɔn biba kí ye u'mutuol fii' bi'bo, ki yíe bɛ n̄ bɛnde kí ye u ηmɔbe mituɔm nɛ. Nin nɛn kɛ bà fin' u'mutuol ki bi kɛ mikuum nnɔ, u taa' lifɛsɔngl cɛɛn nɛ ki ηmɔbe bɛ. ²³ U là yíe wɔ n̄ wuɔn bitɔb mɔ kí ye u muɔ' bɛ micɛcɛkm nɛ, ki yíe bɛ n̄ bɛnde u'kpíeke yebe ki kɛ ma bo nɛ. U là bonde' bɛn nɛ wɔ n̄ de bɛ ukpíeke nnɔ. ²⁴ Tinbi nɛ yé u bonde' bà nnɔ. Na yé u yin' tɛ *Sufmɛ ya bol ni baba nɛ, bà ηa yé *Sufmɛ mɔ te len nɛ. ²⁵ Nì te tɛn nì kɛle' ma Ose ya gbɔnku ni nnɔ nɛ. Nì kɛle' ki ye:

«Linibol là ya nib ηa là yé n'yaab nnɔ,

n li yin bɛ n'yaab,

linibol là ma là yíe lè nnɔ,

n li yíe lè.

²⁶ Bi là tɔke' bɛ nà saan ki ye ba yé n'nib la,

bi li yin bɛ ni'saan min Uwien wà fuobe ya bumu.»

²⁷ Israyel yaab bɛn wɔn, *Uwien ya ñɔbonsɔknl Esayi mɔ là len' bi'gber ki ye: «Israyel yaab yebe tɛn likpentɛngbil mɔnɔn la, bi'ni binikàankaab nɛ li ηmɛre. ²⁸ Kime Yonbdaan li sɔn u'tuonl kitink bo u là len' ma bo nnɔ kí tì gben ka n̄ taande.» ²⁹ Nì liɛbe' ki te tɛn Esayi tí là len' ma ki ye:

«Yonbdaan mituɔm kɛ ya daan

ηa bi cèrɛ' ti'bol sɛn' waamu la,

ti bi kunde' tɛn Sodɔm nin Gomɔr yaab nɛ.»

Israyel yaab nin mitekjim ya gber

³⁰ Ti len nà nnɔ ya tingi si ba? Ni'tingi si: bà ηa yé *Sufmɛ ka là nuunh Uwien n̄ bù bɛ bigbɛmɔndɛnb nnɔ, fɛnfɛnnɔ Uwien bù' bɛ bigbɛmɔndɛnb bi'tekjim bo nɛ. ³¹ Ama Israyel yaab bɛn là nuunh Uwien n̄ bù bɛ bigbɛmɔndɛnb *yiko ya bom bo nɛ ka laa'. ³² Bɛ bo nɛ ba laa'? Kime ba teke' Uwien ki jin', ki maaleh ki teh bi'tuon bo nɛ Uwien li bù bɛ bigbɛmɔndɛnb. Nnɔ nɛ bi gbiere' milum ya tɛnl, ³³ tɛn nì kɛle' ma *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Liike mɛn, n taa' milum ya tɛnl ki ble' Siyɔn ya du ni. Lì yé litɛnl là binib lɛkeh li'bo ki luh nɛ. Ama wà du li'bo la, fɛ ηa n̄ ji wɔ.»

10

¹ N'yaabɛ, n'nun mɔn nà bo n kàareh Uwien si: Israyel yaab n̄ ηmɛre nɛ. ² N li fre kí kun bi'bo imɔn kí ye bi'nun mɔn Uwien ya tuonl bo, ama ba bɛn bi li sɔn ma bo nɛ. ³ Ba bɛn Uwien bùh binib bigbɛmɔndɛnb isɛn yà ni, nɛ ki nuunh bi'tiɛma sɛn, bɛ n̄ li yé bigbɛmɔndɛnb, ki yìe' ka paan' isɛn yà bo Uwien bùh binib bigbɛmɔndɛnb nnɔ bo. ⁴ Kime Kristo baa' ma yiko ηa ji ηmɔbe tuonl. Wà kɛ teke' wɔ ki jin' la, Uwien li bù udaan ugbɛmɔndaan nɛ.

Wà kɛ teke' Kristo ki jin' li ηmɛre

⁵ Bà nuunh bɛ n̄ li yé bigbɛmɔndɛnb *yiko bo nnɔ, Moyis là kɛle' bi'gber ki ye: «Unil wà teh *yiko ye ma la, *yiko nnɔ bo nɛ u li fuobe.» ⁶ Ama bà nuunh bɛ n̄ li yé bigbɛmɔndɛnb mitekjim bo nnɔ ya gber wɔn, nì kɛle' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye bi la li maaleh bi'yɛnm ni ki teh: «ηmɛ li dùo paaki bó?» Ni'tingi si: ηmɛ li jiin Kristo ní? ⁷ Ki la li maaleh mɔ ki teh: «ηmɛ li jiiɛ dɛntingi?» Ni'tingi si: ηmɛ li mɛkre Kristo ní? ⁸ Nì kɛle' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye ba? Nì kɛle' ki ye:

«Uwien ya gber nɛke a'saan,

ki te a'ñɔbu nin a'fɛl ni.»

Tigber nnɔ yé mitekjim ya gber tà ti tɔkeh tù binib nnɔ nɛ.

⁹ A yàare' ki len' binib ke ya nun bó ki ye *Yesu ne yé Yonbdaan, ki ηmòbe midum a'fèl ni ki ye Uwien mekre' wò bitenkpiib ni la, Uwien li ηmien ηe. ¹⁰ Kime a ηmòbe midum a'fèl ni la, Uwien bù' ηe ugbemòndaan ne. Ne a yàare' ki len' binib ke ya nun bó ki ye *Yesu yé a'Yonbdaan la, Uwien li ηmien ηe. ¹¹ Imòn, nì ke'le' *Uwien ya gbònkú ni ki ye: «Wà ke du u'bo la, fe ηa n' ji udaan.» ¹² Nen bo, *Sufmbe nin bà ηa yé *Sufmbe ke te miba ne. Bi'ke ya Yonbdaan te uba ne ki teh bà ke muoh ki yih wò mimòm. ¹³ Imòn: «Wà ke li muò kí yin Yonbdaan ya yel nnò, wòn ne li ηmere.»

¹⁴ Tò, binib ηa teke' wò ki jin' la, bi li tien mila kí muò kí yin wò? Ba cii' u'gber la, bi li tien mila kí teke wò kí ji? Unil ηa kpaande' tù la, bi li tien mila kí cii' tù? ¹⁵ Ba sòn' nil wò n' ti kpaande' tù la, ηme li kpaande' tù? Nì te ten nì ke'le' ma *Uwien ya gbònkú ni ki ye: «Binib bà tuke tigbemòmòmònt ki we ní nnò ya cènl mòm cèen ne.» ¹⁶ Nin nen ke na yé binib ke ne tuo' tigbemòmòmònt nnò. Nen bo ne Esayi là len' ki ye: «Yonbdaan, ηme tuo' ki teke' ti len' nà nnò ki jin'-i?» ¹⁷ Nen bo, mitekjim ñeh tigber ya ciim ni ne, ne tigber nnò yé Kristo ya gber ne.

¹⁸ Tò, n niireh ne-a, Israyel yaab ηa là cii' ne-εε? Ben ne là cii'-a! Nì te ten nì ke'le' ma *Uwien ya gbònkú ni ki ye:

«Bi cii' bi'ñòfaam bó utingben ke bo,
bi'ñòbon jon' utingben bo ni'ke saan.»

¹⁹ Tò, n tí niireh ne-a, Israyel yaab ηa là cii' ni'tingi ne-εε? Ben ne là cii' ni'tingi-a! Moyis là len' ηò ki ye Uwien ye:

«N li cère ní li ponbe linibol là ηa yé niba nnò,
kí cère bà ηa ben niba ya bol n' fin ni'mutuol.»

²⁰ Esayi mò là mènge' lifèl ki len' ki ye Uwien ye:
«Binib bà ηa nuunh nni nnò, n cère' ben ne laa' nni.
Binib bà ηa là niireh n'bo nnò, n taa' n'ba ki wuòn' ben ne.»

²¹ Israyel yaab ben wòn, u len' bi'gber ki ye: «N tun' liwentunηmenl, ne ki kenbeh ki yih linibol là ηa boh nni ka ciih n'ñòbu bó nnò.»

11

Uwien ηa wie' Israyel yaab

¹ Nen bo, n niireh ne-a, Uwien wie' u'nib Israyel yaab ne-εε? Wa wie' be fiebu. Kime min Pòl mòmòn yé Israyel yò ne, ki yé *Abraham ya yaabil, ki yé Bensamen ya lontunku yò. ² Uwien ηa wie' u'nib bà uyo bo u là juò' ki gènde' be nnò. Na ben nà ke'le' *Uwien ya gbònkú ni Eli bo ne-εε? Nì ke'le' ki ye Eli biin' Israyel yaab Uwien saan ki ye: ³ «Yonbdaan, bi kuku' a'ñòbonsòknb, ki wewe' a'ponpob. Min baba ne sien', ne bi nuunh be n'ku n'mò.»

⁴ Ama Uwien jiin' wò ki ye: «N sien' n'ba bijeb bà ηa gbaan' ki pèke' ubul Baal nnò itur ilole ne.» ⁵ Nì te nnò ne haali nin dinnò, Israyel yaab ni nì sien' binikàankaab bà Uwien gènde' be u'nimòmònt bo nnò ne. ⁶ U là gènde' be u'nimòmònt bo ne na yé bi'tuon bo. Nì bi yé bi'tuon bo ne la, Uwien ya nimòmònt ηa ji bi li yé nimòmònt.

⁷ Nnò la, ti nín li ye ba? Israyel yaab nuun' nà nnò, ba laa' nè, Uwien gènde' bà nnò ne laa' nè. Bitòb nnò wòn, Uwien cère' bi'yul faa ne. ⁸ Nì te ten nì ke'le' ma *Uwien ya gbònkú ni ne. Nì ke'le' ki ye:

«Uwien fùòre' bi'yenm,
ne ki cère' bi'nun ηa lenh,
bi'tub ηa ciih kí lá baa fenfenno wuo.»

⁹ *Dafid mò là len' bi'bo ki ye:
«Bi'jier n' li yé bi'bo kudièku,
kí li yé bi'bo ticuòr,
kí li yé bi li leke nà bo kí lu,
kí li yé bi'bo utudere wà bi kpe wù.

¹⁰ Cère bi'nun n' bònde bi ji la lenh,
kí cère be n' li tuu ki niibeh ibuòn.»

¹¹ Nɛn bo, n niireh nɛ-a, Israyɛl yaab lu' ɲɔ bi la ji n̄ fii kpɛlɛkpɛl nɛ-ɛɛ? Na te nnɔ fiebu! Bi'lum nnɔ bo nɛ bà ɲa yé Israyɛl yaab mɔ li ɲmɛrɛ. Nɛn nɛ li fin bi'ponponbe. ¹² Nì yé *Sufmbɛ ya biil cèrɛ' uɲɛndun laa' mimɔnm Uwien saan, nɛ bi'lum cèrɛ' bà ɲa yé *Sufmbɛ mɔ laa' lifaal Uwien saan la, bi lá li lɛ miɲmɛrm kí tì gben ma nnɔ, nì ji li te mila bo?

Bà ɲa yé Sufmbɛ ya ɲmɛrm ya gɛr

¹³ Tɔ, n ji cinbe ki lienh ninbi bà ɲa yé *Sufmbɛ nnɔ nɛ. *Yesu sɔn' nni n̄ tɔkɛ nɛ u'gɛr ma nnɔ, n poknh n'tuonl bugben bo nɛ, ¹⁴ ki daan ki ye n̄ tuo' la, n̄ fin n'bol ya nib ya mutuol ɲɔ kí ɲmien bi'ni bi'ba nɛ. ¹⁵ Nì yé Uwien wiɛ' *Sufmbɛ ki cèrɛ' wɔn nin iniboto yà te uɲɛndun ni taan' buɲɔbu la, u lá li liebe kí teke bɛ ma nnɔ, nì ji li te mila bo? Na li yé bitɛnkpiib ya mɛkrm-ii?

¹⁶ Tɔ, Uwien si kpɔnɔ ya niba bó la, n̄ wuɔn' ki ye wɔn si kpɔnɔ nnɔ kɛkɛ nɛ. Uwien si busubu ya ñaan la, n̄ wuɔn' ki yé wɔn si bu'sigben mɔ nɛ. ¹⁷ Israyɛl yaab te tɛn olifi ya sucaankaabu bùa bi còrɛ' bu'sigben iba nɛ, ki taa' bà ɲa yé Israyɛl yaab ki te tɛn olifi ya subu bùa pɛn' kumuɔku ni nnɔ ya sigben ki nɛbn' ki kpɔbn' yà s̄iɛn' nnɔ bo nɛ. Fɛnfennɔ sin nin yà s̄iɛn' nnɔ kɛ ji jondɛh busubu nnɔ ya ñaan yà jindɛh bù nnɔ bo nɛ. ¹⁸ Nɛn bo, la jɛbnh a'ba bi còrɛ' isigben yà nnɔ bo. A li tien mila kí jɛbn a'ba, kime na yé sin nɛ tuke isiñaan, isiñaan nɛ tuke ɲɛ.

¹⁹ Nba la, a li ye: «Bi còrɛ' isigben nnɔ ɲɔ bɛ n̄ taa min nɛ kí nɛbn i'bùol.» ²⁰ Imɔn, isigben nnɔ ɲa teke' Uwien ki jin', nɛ bi còrɛ' yì, sin teke' Uwien ki jin' nɛ bi taa' ɲɛ ki nɛbn' i'bùol. Ama a la n̄n̄ li jɛbnh a'ba, á li fɛngɛ. ²¹ Kime Uwien còrɛ' busubu ya sigbenmɔn la, a bɛn ki ye u li dàan sin wà yé usigbennɛbnkɛ nnɔ nɛ-ɛɛ? ²² Sekn kí bɛndɛ Uwien ya nimɔnt nin u'biɛrm. U bre binib bà ɲa ji pɛ u'bo nnɔ bo, nɛ ki teh sin wà pɛ u'bo nnɔ tinimɔnt. A tuu ki pɛ u'bo la, u li tuu ki teh ɲɛ tinimɔnt nɛ. Nnɔ ɲa ñí la, u li wiɛ a'mɔ nɛ. ²³ Nì te nnɔ nɛ Israyɛl yaab mɔ bo: bi wiɛ' bi'yufaa la, Uwien li jiin bɛ kí nɛbn bi là còrɛ' bɛ nà saan nnɔ nɛ. U ɲmɔbɛ mituɔm wɔ n̄ jiin bɛ kí nɛbn. ²⁴ Sin wà yé olifi ya subu bùa pɛn' kumuɔku ni ya sigben bi taa' ɲɛ ki nɛbn' olifi ya sucaankaabu bo nnɔ, a yé usigbencaan nɛ, ɲa yé busubu nnɔ ya sigbenmɔn. Nnɔ nɛ Uwien ye wɔ n̄ jiin kí nɛbn busucaankaabu nnɔ ya sigbenmɔn bu'bo la, na n̄ li faa.

Israyɛl kɛ li ɲmɛrɛ nɛ

²⁵ N'yaabɛ, n yíɛ n̄ tɔkɛ nɛ tigbɛbɔlkaar tuba nɛ, ɲɔ ni la li maalɛh ki teh ni yé biyɛnfɔdɛnb. Israyɛl yaab biba l̄ li ɲmɔbɛ uyufaa nɛ haali nin uyo wà bà ɲa yé Israyɛl yaab kɛ li paan Uwien ya sɛn bo. ²⁶ Nnɔ nɛ Israyɛl yaab kɛ li ɲmɛrɛ, tɛn n̄ kɛlɛ' ma *Uwien ya gbɔnku ni. Nì kɛlɛ' ki ye:

«Uɲmienl li ñɛ Siyɔn ya du ni nɛ,
kí gben Sakɔb ya yaabii ya biil.

²⁷ N li gben bi'biere,
n li cuo nin bɛ kujɔtiɛku kùa nnɔ n̄n̄.»

²⁸ Tɔ, bi yìɛ' tigbɛmɔnmɔnt ma nnɔ, nɛ ki kpɛndɛ' Uwien ya nɛnnɛndɛb ɲɔ ninbi nɛ n̄ jondɛ. Ama Uwien biɛ ki yíɛ bɛ nɛ kí ñɛ bi'yaajɛb bo, kime wɔn nɛ là gɛndɛ' bɛ ki tien' u'yaab. ²⁹ Kime Uwien pun' unil bupaabu bùa la, wa liebeh ki teknh bù, u tí yin' unil la, u yin' wɔ nɛ, wa lèbrɛh u'yɛnmaalɛ. ³⁰ Imɔn, uyo bo ni'mɔ ɲa là boh Wien. Ama fɛnfennɔ *Sufmbɛ ɲa bon' Uwien ma nnɔ nɛ u muɔ' nɛ micɛɛɛkm. ³¹ Fɛnfennɔ ba bon' Uwien ma nnɔ nɛ Uwien muɔ' nɛ micɛɛɛkm. Nɛn nɛ li cèrɛ Uwien n̄ muɔ bi'mɔ micɛɛɛkm. ³² Kime Uwien kuɔn' binib kɛ uyufaa ni, ɲɔ wɔ n̄ muɔ bi'kɛ micɛɛɛkm nɛ.

Uwien ya yɛbn ɲa ɲmɔbɛ kpaanm

³³ Bo! Uwien ya faal mɔ laan yɛbɛ-a!
U'yɛnfuom nin u'benm yɛbɛ cɛɛn nɛ!
Nìl ɲa n̄ frɛ kí bɛndɛ u'yɛnmaalɛ,
ka n̄ frɛ kí bɛndɛ u teh ma bo mɔ.

³⁴ «ɲmɛ bɛn Yonbdaan ya yɛnmaalɛ?
ɲmɛ li frɛ kí gbierɛ wɔ?

³⁵ Bii ημε κριε' ki de' wə nibonn,
ηə wə ń jiin kí pè wə?»

³⁶ Nibonn κε ńen' wən saan ne. Wən ne cère' ni'ke te, ne wən si ni'ke mə. Wən si ukpieke uyo wà ηa ηməbe gbenm. Ami.

12

Kristo yə li ηməbe mitetem mà

¹ Nən bo, n'yaabe, Uwien ya nimənt bo ne n gbiereh ne ní taa ni'ba kí de Uwien ten kitətuərwenk kà fuobe, ki mən, ki sənge Uwien ya yenm. Nən ne yé mipum ma sənge Uwien ya yenm. ² Ni la li te ten uηendun wuu ya nib. Ama cère men Uwien ń lèbre ni'yenmaale kí de ne iyenmaalfaan ηə ní li sekndeh kí bende Uwien yíe nà: nà mən, ka pəre' niba, ki sənge u'yenm.

³ Tə, Uwien de' nni bupaabu bùa nnə bo, ne n takeh ni'ke ki teh ni la li bùh ni'ba ki gèbreh ni kpe ma bo. Unil ke ń tùore kí bende u yé wà, ki li bùh u'ba ki kpàandeh Uwien cère' u teke' Kristo ki jin' ma bo. ⁴ Unisaal ya gbenent te tuba ne, ki ηməbe igbenenbəl ì yebe. Ama i'ke ηa te tùon. ⁵ Ti'mə yaam te nnə ne. Nin ti yebe ma ke nnə ti taan' nin Kristo ma nnə, ti ji te tigbenent tuba ne, ne wà ke yé tigbenent nnə ya gbenenbəl ki tuuke i'tə bo. ⁶ Uwien ya juokm bo ne u de' ti'ke bupaabu jeje. Nən bo, Uwien de' wə uñəbonsəkn ya paabu la, udaan ń li səkndeh ki kpàandeh Uwien de' wə mitekjim ma bo. ⁷ Uwien de' wə bupaabu wə ń li toreh binib la, wə ń li toreh. Uwien de' wə bupaabu wə ń li wəknh la, wə ń li wəknh. ⁸ Uwien de' wə bupaabu wə ń li saakreh binib ya gbenent la, wə ń li saakreh binib ya gbenent. Uwien de' wə bupaabu wə ń li punh binib tibont la, wə ń li punh ki la cuəleh. Uwien de' wə ticiənt wə ń li likeh binib la, wə ń li sənəh u'tuonl mənəmən. Uwien de' wə bupaabu wə ń li muəh binib micəcəkm la, wə ń li muəh be nin lifəsəngl.

⁹ Ní li yíe binib imənmən. Cère men ni'nun ń li mən nà mən ya tienm bo, kí li nən nà bre. ¹⁰ Ní li yíe təb ten ninjieb yíe təb ma bo. Ní li ńikndeh ki boh təb, ama ní cère mibom ń li kpìereh ki ńeh ninbi. ¹¹ Li yíe men lituonl ki la tiinh gbenenbien. Cère men ni'nun ń li mən Yonbdaan ya tuonl bo. ¹² Ni ηməbe lidendenl là u'saan nnə cère men ni'yenm ń li sənge li'bo. Ní li ηməbe kuminku ijend ni, kí li kàareh uyo ke. ¹³ Ní li toreh Uwien ya nib bà nì pəre' be, kí cère ni'nun ń li mən bicənb ya tek m bo. ¹⁴ Ní li kàareh Uwien wə ń tien binib bà jəndeh ne nnə u'mən. Ní li teh wə ń tien be u'mən, ni la teh wə ń wie be ηuum. ¹⁵ Li poknh men nin bà poknh, kí li muəh nin bà muəh. ¹⁶ Li lienh men ki ciuh təb bó. La li wəngəh men ni'ba, li jiindeh men ni'ba tingi binib ya nun bó, ki la maaleh ki teh ni yé biyenfodenb.

¹⁷ Unil tien' ηe nà bre la, la jiin wə nà bre. Li nuunh men ní li teh nà mən binib ke ya nun bó. ¹⁸ Nì yé ni li fre, ne nì li ńe ninbi ne la, li ńikndeh men kí li ηme nin unil ke. ¹⁹ N'jətiebe, unil tien' ne nà bre la, ninbi nin ni'yul la nuunh ní tu wə fənl, ama cère men Uwien ya mutuol ń fii wə ń tien u li tien ma. Kime nì keke' *Uwien ya gbənkku ni ki ye Yonbdaan ye: «Min ne li tu lifənl, min ne li jiin unil ke u'tuonl kpe ma bo.» ²⁰ Nì liebe' ki keke' ki ye: «Mikənm ηməbe a'nennend la, de wə wə ń ji, uñuñun ηməbe wə la, de wə miñunm. A teh nnə la, ni naan ten a woreh imukuən ne ki cokndeh u'yul bo.» ²¹ La cère mibiərm ń faake nin ηe. Li faa nin mibiərm a'mən bo.

13

Li boh men udu ya cienb

¹ Unil ke ń li boh bicienb bà likeh udu nnə. Kime nil ηa yé cien ηə Uwien ηa tien' wə cien. Bà ke yé udu ya cienb nnə, Uwien ne tien' be bicienb. ² Nən bo, wə ke yie' udu ya cien ya ńəbu bó la, u yie' Uwien sien' ki ye nən li te ma bo ne. Unil teh nnə la, u nuunh u'ba bo utudere ne. ³ Nnə ne binib bà teh nà mən ηa fenge udu ya cienb, bà teh nà bre ne fenge be. Nən bo, ηa yíe á li fenge be la, li teh nà mən, ηə be ń li pèkeh ηe. ⁴ Kime udu ya cienb sənəh Uwien ya tuonl là li pukn ηe a li te mənəmən ne. Ama a teh nà bre la, li fenge. Kime na yé fənm ne udu ya cienb ηməbe usen be ń dère a'tub. Bi dieh binib ya tub

la, bi sònɥ Uwien ya tuonl nɛ bɛ ń wuɔn kí ye Uwien ya mutuol fih bà teh nà bre bo. ⁵ Nɛn bo, na yé ni boh udu ya cienb ki fenge utudere baba nɛ. Ama ni boh bɛ kime ni'yɛnm ni, ni bɛn ki ye nɛn nɛ mɔn.

⁶ Nɛn bo nɛ ni pèh lɛnpɔ. Kime lɛnpotekb nnɔ, Uwien nɛ sien' bi'mɔ bɛ ń li sònɥ li ya tuonl nin inunmón. ⁷ Li teh mɛn unil kɛ u kpe ní li teh wɔ nà. Li pèh mɛn lɛnpɔ ki dienh bilɛnpotekb, kí li pèh tikre ki dienh tikrtekb, kí li boh bà kpe ní li boh bɛ, kí li selndeh bà kpe ní li selndeh bɛ.

Li yíe mɛn tɔb

⁸ La ɥmɔbe mɛn uba fɛnl. Lifɛnbaabl là ni li ɥmɔbe lè si: ní li yíe tɔb nɛ, kime unil wà yíe u'tɔ la, udaan bon' *yiko ye nà kɛ nnɔ nɛ. ⁹ Imɔn, *yiko wà ye: «La teh naɥmaal, ki la ku nil, ki la suh, ki la ɥmɔbe nunfɔke utɔ ya bonn bo» nin wà kɛ sɛn' nnɔ taan' ki te yikobaab wà ye: «Li yíe a'tɔ tɛn a yíe a'ba ma bo» nnɔ ni nɛ. ¹⁰ Unil wà ɥmɔbe miyíem ɥa teh u'tɔ nà bre. Nɛn si unil ɥmɔbe miyíem la, u boh *yiko ye nà kɛ nnɔ nɛ.

Bonde mɛn kí li gu Kristo ya baam

¹¹ Tɔ, n lienɥ nnɔ kime ni bɛn ti te uyo wà. Nì yé uyo wà ni li finde migùɔnm bo nɛ. Kime lidaali là ti li ɥmɛre nnɔ ɥa ji fɔke tɛn lidaali là ti teke' Kristo ki jin' nnɔ. ¹² Kuyɔku gèbre'-a! Kutaaku ya wɛndm ɥa ji fɔke. Nɛn bo, cère mɛn tí dàan licinñunl ya tuonl, kí bèle kuwenwenku ni ya jɛwent. ¹³ Cère mɛn tí li te mɔnmɔnm tɛn binib te ma uwien ni. Cère mɛn ti la li yíe uninfenjin, ki la ñuh ki yibeh, ki la teh sɔnsɔndl, ki la teh fɛnfɛnm, ki la kɔnh jɛr, ki la ɥmɔbe nɛnk. ¹⁴ Taa mɛn Yonbdaan *Yesu Kristo kí tien ni'lierl, ki la ji ń de ni'gbɛnɛnt sɛn tù ń tien tù yíe nà.

14

La biindeh mɛn tɔb jier ya jim bo

¹ Tɔ, teke mɛn wà ɥa faa tekjim ni, ki la nieh nin wɔ u maaleh ma bo. ² Nba la, uba li fre kí maale kí ye tijier tuba ɥa kùɔ u'tekjim bo, kí lɛ wà ɥa faa tekjim ni nnɔ kùɔ tinɔnt, nɛ ki jinh tikpinfer baba. ³ Wà jinh ni'ke nnɔ, la li séreh wà jinh tijier tubambe nnɔ. Wà mɔ ɥa jinh tijier tubambe nnɔ, la biindeh wà jinh ni'ke nnɔ. Kime Uwien teke' u'mɔ nɛ. ⁴ A yé ɥmɛ ki biindeh u'tɔ ya tonsɔnl-i? U teh nì mɔn bii u teh na mɔn la, nì likeh u'cɛnbaa nɛ. Nɛ u li tien nè ń li mɔn nɛ, kime Yonbdaan li fre kí sere u'ciɛk bó.

⁵ Nì te nnɔ nɛ iwɛntun mɔ bo. Uba maaleh ki teh iwɛntun iba cɛn' i'tɔ nɛ, utɔ mɔ maaleh ki teh i'ke te miba nɛ. Unil kɛ ń li teh u maaleh ma bo. ⁶ Unil wà boh liwɛntunl liba ki cɛn' i'tɔ la, u boh lè ki selndeh Yonbdaan nɛ. Unil wà jinh ni'ke la, u jinh ki selndeh Yonbdaan nɛ, kime u faareh Uwien nɛ kí yaan kí ji. Wà mɔ ɥa jinh tijier tubambe nnɔ, wa jinh tù ki selndeh Yonbdaan nɛ, kime u'mɔ ɥa jinh tù ki faareh Uwien nɛ. ⁷ Ti'ni uba ɥa fuobe ki de' u'ba. Uba mɔ ɥa kpuokeh ki dienh u'ba. ⁸ Ti fuobe la, ti fuobe ki de' Yonbdaan nɛ. Ti tí kpo' la, ti kpo' ki de' Yonbdaan nɛ. Nɛn bo nɛ ti fuobe bii ti kpo' la, ti yé Yonbdaan yaab nɛ. ⁹ Kime Kristo kpo' ki mɛkre' bitenkpiib ni, ɥɔ wɔ ń li yé bitenkpiib nin binifuob kɛ ya Yonbdaan nɛ. ¹⁰ Nɛ sin, nì te nnɔ la, bɛ tien' a biindeh a'tɔ? A'mɔ, bɛ tien' a séreh a'ninjɛ? Ti'ke li jo kí sere Uwien ya nun bó, nɛ wɔ ń bu tɛ tibuur. ¹¹ Kime nì kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

«Min Yonbdaan wà fuobe nɛ len' ki ye:

nisaal kɛ nisaal li gbaan n'nintuɔli,

kí yàare u'ñɔbu kí ye min nɛ yé Uwien.»

¹² Nɛn saan nɛ unil kɛ li tɔke [Uwien] u tien' ma bo.

Uba la cère u'tɔ ń ture Uwien ya sɛn ni

¹³ Nɛn bo, cère mɛn ti dàan' tɔb ya biinm. Ni li cɛ nà bo si: ni la tien' niba nè ń tuln ni'yɔ Uwien ya sɛn ni, kí cère wɔ ń kɔ libiil ni. ¹⁴ Yonbdaan *Yesu bo, n mɔnbe ki bɛn ki ye jier tuba ɥa yé jɔknt. Unil ye tijier tuba yé tijɔknt la, tù yé tijɔknt wɔn baba bo nɛ. ¹⁵ A jinh tijier ki bɛn ki ye nì li saa a'tɔ ya yɛnm la, ɥa ji kpe yíem ya sɛn. La cère Kristo kpo' unil wà bo nnɔ ń juore fɛnm a jinh tijier tà nnɔ bo. ¹⁶ La cère mɛn nibonn nà mɔn ki de'

nɛ nnɔ́ n̄ li yé nibonn nà bi'tɔb li suke nɛ ni'bo. ¹⁷ Kime Uwien ya bel ɲa yé jim nin ñunm ya gber. Lì yé tibont tà *Mifuoñaanm dienh tɛ tù nnɔ́ ya gber nɛ. Tun si: tigbɛmònt nin uyenduɔn nin uyensɔnge. ¹⁸ Unil ɲmɔbe mi ya tetem, ki sɔnh ki dienh Kristo la, Uwien ya yɛnm sɔnge u'bo nɛ, nɛ binib pèkeh wɔ.

¹⁹ Nɛn bo, cère mɛn tí li nuunh nà li cère tí li kpɛ buñɔbu, ki li cère tí ni wà kɛ n̄ li faakreh mitekjim ni. ²⁰ La saah Uwien ya tuonl tijier bo. Imòn, jier tuba ɲa yé jòknt, ama nà bre si: unil li ji tijier tà n̄ n̄ tuln u'tɔ Uwien ya sɛn ni nɛ. ²¹ Nà mɔn si: á dàan tinònt nin midaam nin tijier tà kɛ li tuln a'yo Uwien ya sɛn ni nɛ. ²² A'tekjim bo a ɲmɔbe iyɛnmaale kɛ tu ya bont bo la, cère n̄ n̄ li tɛ a'fèl ni Uwien ya nun bó. Unil wà jeke' wɔ n̄ tien nibonn u'yɛnmaale ɲa biindeh wɔ la, Uwien ya mɔnm tɛ u'bo nɛ. ²³ Ama unil jinh tijier ki jieh la, u biindeh u'ba nɛ Uwien ya nun bó. Udaan jieh ma nnɔ́, wa tɛh mitekjim yɛ ma bo, kime nà kɛ ɲa yé tekjim yaann yé ibiere nɛ.

15

Li toreh mɛn tɔb bɛ n̄ faake mitekjim ni

¹ Tinbi bà faa mitekjim ni nnɔ́, n̄ mɔn tí li toreh bà ɲa faa tekjim ni nnɔ́ nɛ bi'jiint ni, ki la li nuunh tí li tɛh tí yɛnm yíe ma. ² Cère mɛn tí ni wà kɛ n̄ li tɛh nà sɔnge u'tɔ ya yɛnm, ki mɔn ki de' wɔ, kí li toreh wɔ wɔ n̄ faake mitekjim ni. ³ Kime Kristo ɲa là nuunh wɔ n̄ li tɛh u'yɛnm yíe ma. Tɛn n̄ keke' ma *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Bà sukreh ɲɛ nnɔ́, ya suk juore' min bo nɛ.» ⁴ Nà kɛ là keke' *Uwien ya gbɔnku ni uyo bo nnɔ́, n̄ là keke' n̄ n̄ wɔkn tɛ nɛ. N̄ là keke' n̄ n̄ de tɛ kuminku nin uyenduɔn ɲɔ́ tí li ɲmɔbe lidɛndɛnl nɛ. ⁵ Uwien wà yé kuminku nin uyenduɔn ya daan nnɔ́, n̄ cère ní li lienh ki ciuh tɔb bó *Yesu Kristo yíe ma bo, ⁶ ɲɔ́ ni'kɛ n̄ taa iyɛnmaale iba kí kpaan buñɔbu, kí pèke Uwien, tí Yonbdaan *Yesu Kristo ya Baa.

Kristo baa' unil kɛ bo nɛ

⁷ Nɛn bo, li teknh mɛn tɔb tɛn Kristo teke' nɛ ma ɲɔ́ n̄ de Uwien ukpiɛke. ⁸ N tɔkeh nɛ nɛ, Kristo là tien' *Sufmɛ ya tonsɔnl, ɲɔ́ Uwien là pùon' bi'yaajɛb nà nnɔ́ n̄ n̄ tien nɛ. Nɛn nɛ wɔngɛh ki tɛh Uwien yé umɛmàndaan. ⁹ Kristo baa' ɲɔ́ bà ɲa yé *Sufmɛ mɔ́ n̄ kpɛke Uwien kí ñɛ u muɔh binib micɛɛkm ma nnɔ́ bo nɛ tɛn n̄ keke' ma *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

«Nɛn bo nɛ n̄ li pèke ɲɛ inibol kɛ ni,
kí gɛ́ iyuon kí donde ɲɛ.»

¹⁰ N̄ tí keke' ki ye:

«Ninbi inibotɔ nnɔ́,
li poknh mɛn nin Uwien ya nib.» ¹¹ N̄ tí liebe' ki keke' ki ye:

«Ninbi inibotɔ kɛ,
li pèkeh mɛn Yonbdaan,
inibol kɛ n̄ li dondeh wɔ.»

¹² Esayi mɔ́ là len' ki ye:

«Unil uba li ñɛ Yɛsɛ ya bol ni,
wɔn nɛ li fii kí li ɲmɔbe mituɔm inibol kɛ bo,
inibol kɛ li ɲmɔbe lidɛndɛnl wɔn bo nɛ.»

¹³ Uwien wà yé lidɛndɛnl ya daan, n̄ de nɛ uyensɔnge nin uyenduɔn kí gbien isɛn kɛ ni, kí ñɛ ni'tekjim bo, ɲɔ́ *Mifuoñaanm ya tuɔm n̄ cère ni'dɛndɛnl nnɔ́ n̄ li yɛbreh ki gbiekeh.

Pɔl lienh u'tuonl bo

¹⁴ N'yaabɛ, ninbi ya bùol wɔn, min nin n'yul bɛn n'yɛnm ni ki ye ni'nimònt yɛbe ki gbien', ni ɲmɔbe mibɛnm isɛn kɛ ni, ki li frɛ kí li gbierɛh tɔb. ¹⁵ Nin nɛn kɛ n̄ mɛnge' lifèl ki keke' kugbɔnku kuu ni nibɛmbɛ saan, ɲɔ́ n̄ tiere nɛ tigbɛr tà ni kpɛ' ki ci' t̄u ɲɔ́ nɛ. N keke' nnɔ́ kí ñɛ Uwien là de' nni bupaabu bùa ¹⁶ ki tien' nni *Yesu Kristo ya tonsɔnl bà ɲa yé *Sufmɛ saan nnɔ́ nɛ. N sɔnh lituonl nnɔ́ tɛn utɔtuɔrke nɛ, ki tɔkeh bà ɲa yé *Sufmɛ nnɔ́ Uwien ya gbɛmɔnmònt, ɲɔ́ bɛ n̄ li yé lituɔrl là *Mifuoñaanm cère' lì yé Uwien yaal, u'yɛnm sɔnge lí'bo. ¹⁷ *Yesu Kristo bo nɛ n̄ li frɛ kí jɛbn n'ba n̄ sɔnh lituonl là ki dienh

Uwien nnɔ bo. ¹⁸ Kime ma ń fre kí mēnge fɛ̀l kí len niba bo, kí kende Kristo taa' nni n sɔn' lituonl là ki cèrè' bà ɲa yé *Sufmbɛ boh Uwien nnɔ bo. N'lenm nin n'tuon ni nɛ u tien' nɛ, ¹⁹ kí ñɛ miyɔkm ya bont nin Uwien ya Fuoñaanm ya tuɔm bo. Nnɔ nɛ n fre' ki tɔke' Kristo ya gbɛmɔnmɔnt ni'kɛ saan, ki ñɛn' Yerusalem ki tì baa' Iliri ya tinfɛnm ni. ²⁰ N'nun là mɔn ń tɔke tigbɛmɔnmɔnt nnɔ nib ɲa laan là cii' Kristo ya yel nà saan nnɔ nɛ, kime ma là yíe ń ɲuɔn uba ya tɛnpuul bo. ²¹ N là yíe ń tien tɛn nì kɛle' ma *Uwien ya gbɔnku ni nnɔ nɛ. Nì kɛle' ki ye:

«Ba là tɔke' binib bà u'gber nnɔ li lɛ wɔ,
ba ɲa là cii' u'gber nnɔ li cii tù.»

Pɔl yíe wɔ ń jo Erom bó

²² Nɛn nɛ là tuu ki piendeh nni ki cèrè' ma fre' ki baa' ni'saan. ²³ Fɛnfennɔ ma ji ɲmɔbe tuonl iten nnɔ ni. N ñɛn' ibin ibin ki nuunh ń baa ni'saan, nɛ ka laa' bɔnl. ²⁴ Ama n yíe ń jo España. N daan n joh nɛ la, ń ñɛ kí lɛ nɛ, kí jonde ni'tɔntɔkn bo waamu ɲɔ ní tore nni ń baa ni'bó.

²⁵ Ama fɛnfennɔ, n laan joh Yerusalem nɛ Uwien ya nib ya torm bo. ²⁶ Kime Kristo yaab bà te Maseduɔnn nin Akayi ya tinfɛnm ni nnɔ cèkre' bi'yɛnm bɛ ń tore Kristo yaab bà yé bijiinb ki te Yerusalem ni nnɔ. ²⁷ Imɔn, bi là cèkre' bi'yɛnm nɛ, nɛ nì li bi kpe bɛ ń tore bɛ nɛ. Kime *Sufmbɛ laa' Uwien ya mɔnm mà nnɔ, bi gbiire' mè nin bà ɲa yé *Sufmbɛ nɛ. Nɛn bo nɛ nì kpe bà ɲa yé *Sufmbɛ mɔ ń gbiire bi'bont nin Sufmbɛ. ²⁸ N taan' mipum nnɔ ki gben', ki taa' ki jon' Yerusalem ki tì de' bɛ la, n li ñɛ ni'saan nɛ kí yaan kí jo España ya du bó. ²⁹ Nɛ n ben ki ye n we ní ni'saan la, n li baa nin Kristo ya mɔnm mà yebe nɛ.

³⁰ N'yaabe, ti'Yonbdaan *Yesu Kristo bo nin *Mifuoñaanm ya yíem bo, nɛ n gbáanh nɛ, ní tore nni kí li kàareh Uwien ki dienh nni, ³¹ ɲɔ wɔ ń ñɛn nni Sude ya tugbendɛnb ya nuɔ ni, kí li kàareh wɔ mɔ ki teh wɔ ń cèrè mipum mà n tuke mè ki joh Yerusalem bó nnɔ, Uwien ya nib ń tì teke mè mɔnmɔnm. ³² Nnɔ nɛ Uwien tuo' la, n li baa ni'saan nin uyensɔnge, kí fuore waamu. ³³ Uwien wà yé uyenduɔn ya daan ń li te nin ni'kɛ. Ami.

16

Ifuonde

¹ Tɔ, n yíe ní teke ti'ninse Febe nɛ. U yé wà sɔnh Kristo ya taanl là te Sankre ya du ni nnɔ ni nɛ. ² Yonbdaan ya yel bo, teke mɛn wɔ tɛn nì kpe bɛ ń li teknh Uwien ya nib ma bo. Uyo wà kɛ u lá cieke ní tore wɔ la, ní tore wɔ. Kime wɔn mɔnɔn là tore' binib bi yebe. U là tore' min mɔnɔn.

³ Ní fuonde Prisil nin Akilas kí de nni. Bi yé n'tonsɔnlieb nɛ *Yesu Kristo ya tuonl ni. ⁴ Bi là nuunh bɛ ń ɲmien min nɛ ki tì benh bɛ ń kpo. Nɛn bo nɛ n faareh bɛ. Na yé min baba nɛ faareh bɛ, Kristo ya táan yaab bà ɲa yé *Sufmbɛ nnɔ mɔ kɛ faareh bɛ nɛ. ⁵ Ní fuonde Kristo yaab bà taakeh bi'den ki kàareh nnɔ mɔ kí de nni. Ní fuonde n'jɔ Epayinet kí de nni. Wɔn nɛ kpiɛ' ki teke' Kristo ki jin' Asi ya tinfɛnm ni. ⁶ Ní fuonde Mari kí de nni. U'gbɛnɛnt ben' ni'bo cɛɛn nɛ. ⁷ Ní fuonde n'ninjieb Andronikus nin Yuniyas. Min nin ben nɛ là te lipekl ni. Bi ɲmɔbe liyel *Yesu ya tondb saan. Bi kpiɛ' ki teke' Kristo ki jin' nin nni mɔnɔn.

⁸ Ní fuonde n'jɔ Ampliyatus kí de nni. N yíe wɔ ki gbien' Yonbdaan bo nɛ. ⁹ Ní fuonde n'jɔ Urben. U yé ti'tonsɔnlie nɛ Kristo ya tuonl ni. Ní fuonde n'jɔ Stakis mɔ kí de nni. ¹⁰ Ní fuonde Apeles wà wuɔn' ki ye u mɔnbe ki yé Kristo yɔ nnɔ kí de nni. Ní fuonde Aristobul nin u'den yaab. ¹¹ Ní fuonde n'den yɔ Herodiyɔn, kí fuonde Narsis nin u'den yaab bà pɛ Yonbdaan bo nnɔ. ¹² Ní fuonde Trifenn nin Trifos bà ya gbɛnɛnt ben' Yonbdaan ya tuonl ni nnɔ, kí fuonde ti'jɔ Persid wà mɔ ya gbɛnɛnt ben' Yonbdaan ya tuonl ni nnɔ. ¹³ Ní fuonde Yonbdaan ya tonsɔnmɔn Lufus nin u'naa wà yé n'mɔ ya naa nnɔ. ¹⁴ Ní fuonde Asenkirt nin Flegon nin Hermes, kí fuonde Patrobas nin Hermas nin ti'ninjieb bà te bi'saan nnɔ. ¹⁵ Ní fuonde Filolɔg nin Yuli, kí fuonde Nere nin u'ninse nin Olimpás nin Uwien ya nib bà kɛ te bi'saan nnɔ. ¹⁶ Ní fuonde ni'tɔb mɔnmɔnm. Kristo ya táan yaab kɛ fuondeh nɛ.

Igbierfərke

¹⁷ N'yaabe, n gbáanh ne ne, liike men ni'yul bo nin binib bà boreh ne ki cèreh ni tùreh nnə. Ben ne nieh nin bi là təke' ne Uwien ya gber tà nnə. Ni la nekndeh bi ya nib, ¹⁸ kime ba yé ti'Yonbdaan Kristo ya tonsənb. Bi sən̄h bi'pòr bo ne, ne ki ηməbe uñəηmaa, ki lereh binib bà ya benm ηa yebe. ¹⁹ Ninbi ben wən, unil ke ben ni ηməbe mibom ma bo. Nen ne cère' n'yenm sən̄ge ni'bo. N yíe ní li ηməbe miyenfuom kí gbien, kí li teh nà mən ne, kí li ceke ki ləkeh nà bre. ²⁰ Na í wuəke Uwien, uyenduən ya daan, li cère ni te kí mere *Satan. Ti'Yonbdaan *Yesu í juoke ne.

²¹ N'tonsənlie Timote fuondeh ne. N'den yaab Lusiyus nin Sasən nin Sosipater mə fuondeh ne.

²² Mìn Tətियus wà Pəl cère' n kele' kugbənku kuu nnə mə fuondeh ne Yonbdaan ya yel bo.*

²³ Gayus wà teke' min Pəl nin Kristo ya taanl yaab ke ya cənku nnə mə fuondeh ne. Erat wà ηuuke udu wuu ya like nnə mə fuondeh ne. Ti'ninje Katus mə fuondeh ne.

[²⁴ Yonbdaan *Yesu Kristo í juoke ne. Ami.]†

²⁵ Cère men tí kpiəke Uwien. U ηməbe mituəm mà li cère tí li faa mitekjim ni. N təkəh *Yesu Kristo ya gbəmən̄mən̄t tà nnə ne ye nnə. Tù là buə ne haali uyo bo ne Uwien kpiire' tù, ²⁶ ki cère' fən̄fennə tù te upaan bo. *Uwien ya ñəbonsəkn̄b là kele' tù bi'gbənt ni ma nnə ne cère' tù ji te kuwenwenku ni. Uwien wà tuu ki te nnə, ne là sien' ki ye inibol ke í cii tù, ηə kí li ηməbe mibenm kí teke wə kí ji kí li boh wə. ²⁷ Uwien baba ne yé uyenfodaan, ki kpe ukpiəke uyo wà ηa ηməbe gbenm *Yesu Kristo bo. Ami.

* ^{16:22} Pəl nin u'yul ηa cinbe ki kele' kugbənku bugben. U lienh ne uje uba cengeh ki kieh bi yih wə Tətियus. † ^{16:24} Bi kpiə' ki kele' tigbənt tà nnə ya tuba ni migbiirm 24 ηa te tu'ni.

Kugbɔ̀nkpiɛku kùà Pɔ̀l kele' ki de'

Korént yaab nnɔ̀

Nà wɔ̀ngɛh kugbɔ̀nku kuu te ma bo

Pɔ̀l ya sɛn ya jom nle bo nɛ u caan' Kristo ya taanl là te Korént ni nnɔ̀. Korént yé Grɛkmbɛ ya ducenciɛn ya uba nɛ. Udu nnɔ̀ ya ñɛrsienbùon bo nɛ cèrè' u là ñmɔ̀be lifaal ki gbien'. Binib bà yɛbe là fuobe fɛnfɛnm nɛ udu nnɔ̀ ni, ki pɛ ibule bo.

Pɔ̀l cii' bi ye Kristo yaab ni biba mɔ̀ fuobe fɛnfɛnm nɛ (1:11; 7:11). Udu nnɔ̀ ya nib ya tetem bo nin bi là lienh Kristo yaab bo tigber tà nnɔ̀, nɛ cèrè' bi kele' kugbɔ̀nku ki niire' Pɔ̀l bi li te ma bo. Nɛ Pɔ̀l kele' kugbɔ̀nku kuu ki jiin' bɛ bi'niire nnɔ̀.

Kí cin iyul 1 kí tì baa iyul 4, Pɔ̀l ye binib bà kɛ tɔ̀keh Kristo ya gbɛmɔ̀nmɔ̀nt nnɔ̀, kɛ sɔ̀nh lituonbaabl nɛ. Nɛn bo nɛ nà kpɛ bɛ ñ li findeh nin tɔ̀b.

Kí cin iyul 5 kí tì baa iyul 11:16, Pɔ̀l ye Kristo yaab ña ji yé yonbe. U ye unil yé Kristo yɔ̀ ki biɛ ki teh fɛnfɛnm la, bɛ ñ pien wɔ̀ (iyul 5–6). U wuɔ̀n' bɛ bi li te ma bo upiikuɔ̀n ya sɛn ni (iyul 7) nin bi li fuobe ma bo nin bà ña yé Kristo yaab (iyul 8–10). U sureh bɛ bɛ ñ li nuunh tɔ̀b ya mɔ̀nm, kí li boh tɔ̀b nɛ, kí li yíe tɔ̀b, ki la ñmɔ̀be pàpàare (iyul 13).

Iyul 15 ni, Pɔ̀l ye Uwien mɛkre' Kristo ma nnɔ̀, u li mɛkre bitenkpiib mɔ̀. Pɔ̀l sureh Korént yaab bɛ ñ taan mipum kí tì tore Kristo yaab bà yé bijiinb Yerusalem bó. U tì fɔ̀rè' nin ifuonde nɛ (16).

Ifuonde

¹ Uwien ya yíem bo nɛ u yin' min Pɔ̀l, ñ li yé *Yesu Kristo ya tond. Min nin ti'ninje Sɔ̀stɛnn nɛ kieh kugbɔ̀nku kuu ² tí de Uwien ya taanl yaab bà te Korént ya du ni nnɔ̀. U gɛ̀nde' bɛ kí ñɛ *Yesu Kristo bo nɛ ki tien' u'yaab. U gɛ̀nde' bɛ bɛ ñ li ñmɔ̀be mitetem mà dɛ̀kre' u'bo nin binib bà kɛ muɔ̀h ki yih Yonbdaan *Yesu Kristo ya yel ni'ke saan nnɔ̀ nɛ. U yé tinbi nin ben kɛ ya Yonbdaan nɛ. ³ Ti'Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo ñ juoke nɛ, kí de nɛ uyenduɔ̀n.

Pɔ̀l faareh Uwien u tien' Korént yaab mimɔ̀nm mà nnɔ̀ bo

⁴ N tuu ki faareh n'Wien ni'bo kí ñɛ u tien' nɛ mimɔ̀nm ni yé *Yesu Kristo yaab ma nnɔ̀ bo nɛ. ⁵ Kime ni yé u'yaab ma nnɔ̀ nɛ Uwien tien' nɛ mimɔ̀nm ki gbien' isɛn kɛ ni, milɛnm nin mibenm kɛ ni, ⁶ kí ñɛ bi tɔ̀ke' nɛ tigber tà Kristo bo, ni teke' tù, ki cèrè' tù kpɛ' iñaan ni'ni nnɔ̀ bo. ⁷ Nɛn bo, ninbi bà gu nin inunmɔ̀n lidaali là ti'Yonbdaan *Yesu Kristo li ñɛn u'ba upaan bo nnɔ̀ Uwien ya paabu buba mɔ̀nɔ̀n ña ji pɔ̀rè' nɛ. ⁸ Wɔ̀n nɛ li cèrè' ní li faa kí tì fɔ̀rè ñɔ̀ lidaali là ti'Yonbdaan *Yesu [Kristo] li baa ní nnɔ̀ bi la lɛ bi li biin nɛ nà bo. ⁹ Uwien yé umɛmɔ̀ndaan nɛ. Wɔ̀n nɛ yin' nɛ ní taan nin u'Bije ti'Yonbdaan *Yesu Kristo.

Miborm mà te Kristo ya taanl yaab ni

¹⁰ N'yaabɛ, ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya yel bo nɛ n sureh nɛ ní li lienh ki ciih tɔ̀b bó, ki la cèrè borm ñ li te ni'ni. Ama ní li kpɛ buñɔ̀bu mɔ̀nmɔ̀nm, kí li ñmɔ̀be iyenmaale iba, kí li kpɛ usɛn uba. ¹¹ Tɔ̀, n'yaabɛ, Kolowe* den yaab tɔ̀ke' nni ki ye ifinfinde te ni'ni. ¹² N ye ñ len nà si: ni'ni biba lienh ki teh ben pɛ Pɔ̀l bo nɛ, bitɔ̀b teh ben pɛ Apolos bo nɛ, bitɔ̀b teh ben pɛ Pier† bo nɛ, bitɔ̀b mɔ̀ teh ben pɛ Kristo bo nɛ. ¹³ Kristo bobore' nɛ-ɛɛ? Bi kpɛ' Pɔ̀l nɛ udɔ̀pɔ̀npɔ̀n bo ni'bo-oo? Pɔ̀l ya yel bo nɛ bi sii' nɛ Uwien ya ñunm-ii? ¹⁴ N faareh Uwien, Kripus nin Gayus baba ña ñí la, ma sii' uba ni'ni Wien ya ñunm. ¹⁵ Nɛn bo, uba ña ñ fre kí ye bi sii' nɛ Uwien ya ñunm n ya yel bo nɛ. ¹⁶ Oo! N sii' Sitefanan nin u'den yaab mɔ̀. Ma teke' ki jin' ki ye n liebe' ki sii' uba Uwien ya ñunm ki pukn'. ¹⁷ Kime Kristo ña

* 1:11 Kolowe yé upii nɛ. † 1:12 Nì kele' migbiirm miɛ ni ki yé Kefasi nɛ. Bi liebe' ki yih wɔ̀n nɛ Pier. Liike San 1:42.

sən' nni í li siih binib Uwien ya ñunm. U sən' nni í li təkheh binib u'gbemənmənt nɛ, ki la tuuke unisaal ya yenfogber ɲə *Yesu ya kuum udəpənpən bo la juore fənm.

Yesu Kristo nɛ yé Uwien ya tuəm nin u'yənfuom

¹⁸ Imə̀n, Kristo ya kuum udəpənpən bo yé tiwaargber nɛ bà pɛ fənm ya sən bo, ama tinbi bà Uwien ɲmiendeh tɛ nnə, tinbi bo nì yé Uwien ya tuəm nɛ. ¹⁹ Kime nì kele' *Uwien ya gbənkɔ ni ki ye Uwien ye:

«N li gben biyənfođenb ya yənfuom,
kí cère bibenbenb ya bənm í juore fənm.»

²⁰ Tə, uyənfodaan ji te la? Yiko ya wənwəknl ji te la? Miniem ya nil ji te la uyo wuu nə? Uwien wuən' ki ye uɲəndun ya yənfuom yé liwaarl nɛ. ²¹ Kime uɲəndun wuu ya nib nin bi'yənfuom kɛ ba fre' ki bende' Uwien u'yənfuom ni. Nɛn bo nɛ Uwien cəkɛre' u'yənm wə í cère binib bà teke' Kristo ki jin' nnə í ɲmɛre kí ñɛ tiwaargber tà ti kpaandeh tù ki təkheh binib nnə bo. ²² *Sufmbe nuunh bɛ í lɛ miyəkɔm ya bont nɛ, nɛ Grekmbɛ nuunh miyənfuom. ²³ Ama tinbi təkheh binib bi kpe' Kristo udəpənpən bo ma nnə ya gber nɛ. Tù yé tigber tà cəkɛreh *Sufmbe nɛ, ki yé tiwaargber bà ɲa yé *Sufmbe bo. ²⁴ Ama Kristo yé Uwien ya tuəm nin u'yənfuom nɛ binib bà Uwien yin' bɛ nnə bo; *Sufmbe nin bà ɲa yé *Sufmbe kɛ. ²⁵ Kime binib yih Uwien ya tuonl là liwaartuonl nnə cən' unisaal ya yənfotuonl, nɛ u'jiint mə ɲməbe mituəm ki cən' unisaal ya tuəm.

²⁶ N'yaabɛ, tiere mɛn Uwien yin' nɛ ki laa' ni yé bidenb bà. Unisaal bo ni'ni biyənfođenb nin inigbengbeng ɲa yebe, nɛ ba yé iden yà ɲməbe mituəm yaab mə ɲa yebe. ²⁷ Ama binib likeh bà ki teh ba ben niba nnə, Uwien gènde' ben nɛ wə í jin bi yih bà biyənfođenb nnə ifɛ, ki gènde' bi yih bà ijiin nnə wə í jin bi yih bà bifɛfaab nnə ifɛ. ²⁸ Binib likeh bà ki teh ba ɲməbe pukm uɲəndun ni ki yindeh bɛ, ki yih bɛ fənm nnə, Uwien gènde' ben nɛ, ki tien' binib likeh bà ki teh bi ɲməbe mipukm nnə fənm. ²⁹ U tien' nnə ɲə uba la li jɛbnh u'ba wən Uwien ya nun bó nɛ. ³⁰ Wən nɛ taan' ninbi nin *Yesu Kristo, ki cère' Kristo yé ti'bo miyənfuom. Wən Kristo bo nɛ u bù' tɛ bigbɛməndɛnb, ki gènde' tɛ tí li yé u'yaab, ki dɛ' tɛ ki wiɛ'. ³¹ Nɛn bo, nì te tɛn nà kele' *Uwien ya gbənkɔ ni nnə nɛ. Nì kele' ki ye: «Unil ye wə í wuən u'ba la, wə í wuən u'ba Yonbdaan bo.»

2

Pəl təkheh binib bi kpe' Kristo udəpənpən bo ma nnə ya gber

¹ N'yaabɛ, min mənən là baa' ni'saan ma nnə, ma baa' nin iñəbon yà ya ciim faa, ka baa' nin binib ya yənfuom í lá təkheh nɛ Uwien ya bonbəlkaar ya gber, ² kime ma là jɛke' í təkheh nɛ gber tuba ki kende' *Yesu Kristo ya gber, wən wà bi kpe' wə udəpənpən bo nnə ya gber. ³ N là te ni'saan ma nnə n là yé ujiin nɛ, ki fenge, nɛ n'gbenɛnt ɲəh pepebu. ⁴ N là te ni'saan ma nnə, na yé n là ben milɛnm nɛ bii n là taa' miyənfuom nɛ ki wəkɔn' nɛ bii ki təkheh nɛ tigbɛmənmənt nnə. Ama *Mifuoñaanm nɛ wəngɛh mi'tuəm n teh nà kɛ nnə ni, ⁵ ɲə ni'tekjim la li pɛ binib ya yənfuom bo ama mè í li pɛ Uwien ya tuəm bo.

Uwien ya yənfuom

⁶ Tə, ti nín wəknh Kristo yaab bà tien' binicekrkaab mitekjim ni nnə miyənfuom nɛ. Na yé uɲəndun wuu ya yənfuom, ka yé bà ɲməbe mituəm uɲəndun bo ya yənfuom mə, kime bi gben' bi'gber. ⁷ Tinbi təkheh Uwien ya yənfuom ya gber nɛ. Tù yé tigbebəlkaar là juore' ki buə nɛ. Kí yaan Uwien í ɲɛn uɲəndun wuu nnə u là juə' ki bonde' miyənfuom bugben wə í de tɛ ukpɛke nɛ. ⁸ Bà ɲməbe mituəm uɲəndun wuu bo ya uba mənən ɲa bende' miyənfuom nnə. Kime bi bi bende' mè la, ba bi kpe' Yonbdaan ukpɛke ya daan udəpənpən bo. ⁹ Ama nì te tɛn nà kele' *Uwien ya gbənkɔ ni nɛ. Nì kele' ki ye:

«Uwien bonde' nà ki ble' bà yíe wə nnə,
nil ya nunbu ɲa tuun' ni'bo,
u'tubl ɲa cii' ni'bó,
wa li maale' ni'bó mənən.»

¹⁰ U cèrè Mifuoñaanm kpiire' nen ne ki wuon' tinbi. Kime m̀i likeh ki lenh nibonn ke ne, haali tigber tà te Uwien ya f̀el bo m̀onon. ¹¹ Na yé unisaal baba ɲa n̄í la, ɲme li fre kí bende nà te u'f̀el bo? Nnɔ ne *Uwien ya Fuoñaanm baba ɲa n̄í la, uba ɲa ben nà te Uwien ya f̀el bo. ¹² Tinbi wɔn, ta maaleh ten uɲendun ya nib maaleh ma bo, ama Uwien ne de' te *u'Fuoñaanm ɲɔ tí fre kí bende u punh te bupaabu b̀a nnɔ. ¹³ Ti lienh nibonn nà bo nɔ, ta taah nisaal ya yenfuom ya n̄ɔbon ki lienh. Ama ti lienh *Uwien ya Fuoñaanm ye tí len iñɔbon yà ne. Ti teh nnɔ ma nnɔ ti taah iñɔbon yà n̄eh ní *Uwien ya Fuoñaanm saan ne ki wɔknh binib bà *Uwien ya Fuoñaanm te bi'ni*. ¹⁴ Unil wà ɲmɔbe inisaalyenmaale baba ɲa n̄í fre kí teke *Uwien ya Fuoñaanm ya gber. Wɔn bo tù yé tiwaargber ne, ne wa n̄í fre kí cii tu'tingi, kime *Uwien ya Fuoñaanm ne cèreh binib bendehe tù. ¹⁵ Ama wà ɲmɔbe *Uwien ya Fuoñaanm wɔn li fre kí bende tibont ke ya tingi, ne uba ɲa n̄í fre kí bende udaan ya yenmaale. ¹⁶ N̄i te ten nà kele' *Uwien ya gbɔnku ni ne. N̄i kele' ki ye:

«ɲme ben Yonbdaan ya yenmaale?

ɲme li fre kí gbiere wɔ?»

Ama tinbi wɔn, ti ɲmɔbe Kristo ya yenmaale ne.

3

Uwien ya tonsɔnl ya tuonl

¹ N'yaabe, ma fre' ki len'* nin ne ten n bi li len ma nin bà ɲmɔbe *Mifuoñaanm nnɔ. Ama n len' nin ne ten ni yé binib bà pe minisaaltetem bo ne, ki yé mucenfendmu Kristo ya sen ni. ² N là de' ne mibiim ne, ma là de' ne jier tà kpieke, kime na là li fre kí ji tù. Fɛnfennɔ m̀onon na li li bie kí fre kí ji tù, ³ kime ni laan li bie ki pe minisaaltetem bo ne. Iponponbe nin ik̀nk̀n yà te ni'ni nnɔ ne wɔngeh ki teh ni bie ki ɲmɔbe minisaaltetem ne, ki ɲaake ki teh unisaal teh nà baba. ⁴ Ni'ni biba lienh ki teh ben pe Pɔl bo ne, bitɔb lienh ki teh ben pe Apolos bo ma nnɔ, na pe nisaaltetem bo n̄inɔ-ɔɔ? ⁵ Apolos yé be ne? Bii min Pɔl yé be ne? Ti yé Uwien ya tonsɔnb ne. Ne kí n̄e tinbi bo Uwien cèrè' ni teke' *Yesu Kristo ki jin'. Ti'ni wà ke sɔn' Yonbdaan de' wɔ lituonl là ne. ⁶ Min Pɔl caan' busubu ne, ne Apolos jɔke' bù miñunm, ama Uwien ne cèreh bù kpienh. ⁷ Nen bo, wà caakeh nin wà jɔknh miñunm ke ɲa yé niba, ama Uwien wà cèreh n̄i kpienh nnɔ ne yé niba. ⁸ Wà caakeh nin wà jɔknh ke te miba ne, ne wà ke li le u'suul u'tiema tuonl bo ne. ⁹ Kime ti te ki sɔnh Uwien ya tuonl ne†. Ni te ten Uwien ya kpàabu ne, ki te ten Uwien ya duku mɔ.

¹⁰ Uwien ne de' nni bupaabu ki cèrè' n yé udumecien wà ɲmɔbe miyenfuom, ki pu' kuduku ya tenpuul, ne uba ji ɲuɔndeh. Ama unil ke n̄i liike u'yul bo nin u ɲuɔndeh ma bo. ¹¹ Kime uba ɲa ji li fre kí pu tenputɔl ki kende' là te nnɔ bo; len si: *Yesu Kristo. ¹² Uba li fre kí taa miñɔkm bii ilike ya kur bii iten yà mɔn ki ɲmɔbe kudaaku kí ɲuɔn litenpuul nnɔ bo. Utɔ mɔ li fre kí taa idɔ bii timuɔr bii ik̀k̀ kí caan litenpuul nnɔ bo. ¹³ Unil ke ya tuonl lá li n̄e upaan bo Uwien li bu binib tibuur lidaali là nnɔ ne. Kime ni'daali li baa nin umu ne. Umu nnɔ ne li bikn wà ke ya tuonl kí wuon li yé là ba. ¹⁴ Wà ke mu ɲa w̄in' u ɲuɔn' nà litenpuul nnɔ bo la, u li le u'tuonl ya suul. ¹⁵ Wà ke umu w̄in' u ɲuɔn' nà la, u'tuonl juore' fɛnm ne. Wɔn bugben n̄in li ɲmere ama u li te ten unil wà càare' umu ni ne ki ɲmere'.

¹⁶ Na ben ki ye ni yé Uwien ya duku ne, ne *u'Fuoñaanm te ni'ni-ii? ¹⁷ Unil bere' Uwien ya duku la, Uwien li gben udaan ya gber ne, kime kù yé wɔn Uwien ya tiema duku ne‡, ne ninbi ne yé kuduku bugben.

¹⁸ Uba la lereh u'ba. Unil te ni'ni ki yih u'ba uyenfodaan ten uɲendun wuu ni ya nib maaleh ma bo la, wɔ n̄i kpie kí tien u'ba uwaar ɲɔ kí mɔnbe kí li yé uyenfodaan. ¹⁹ Kime uɲendun wuu ya yenfuom yé liwaarl ne Uwien bo. N̄i te ten nà kele' *Uwien ya gbɔnku ni ne. N̄i kele' ki ye:

* 2:13 Migbiirm miɛ ya fɔrm ya ciim te bolm mile bo ne: ki wɔknh binib bà Uwien ya Fuoñaanm te bi'ni bii ki tɔkeh binib Mifuoñaanm ya gber. * 3:1 Liike It̀on 18:1-17. † 3:9 Bi li fre lɛbre ti te ki sɔnh Uwien ya tuonl kí ye tinbi nin Uwien te ki sɔnh u'tuonl mɔ. ‡ 3:17 Bi li fre kí lɛbre kù yé wɔn Uwien ya tiema duku ne kí ye kù yé kuñaanku mɔ.

«U taah biyenfodenb ya cekn nɛ ki coh bɛ.»

²⁰ Nì tí liébe' ki kele' ki ye:

«Yonbdaan ben biyenfodenb ya yenmaale.

U ben ki ye ya yé bonn.»

²¹ Nɛn bo, uba ji la ɲmɔbe gbengt kí ye wɔn pɛ wuɔ bo bii wuɔ bo, kime nibonn kɛ yé u'yaann nɛ. ²² Min Pɔl bii Apolos bii Pier[§] bii uɲendun wuu bii limiel bii mikuum nin tibont tà te fɛnfennɔ nɔ, haali nin tà we ní nnɔ, ninbi si ni'kɛ. ²³ Ama ni'mɔ yé Kristo yaab nɛ, nɛ Kristo mɔ yé Uwien yɔ.

4

Pɔl nin Korént yaab ya gber

¹ Nɛn bo, unil kɛ ní li ben kí ye ti yé Kristo ya tonsɔnb nɛ, ki yé binib bà Uwien taa' u'gbebolkaar kɛ ya bol ki ɲukn' te tí taa tù kí tɔke binib. ² Tɔ, ni ben ki ye bi de' unil lituonl la, nì kpɛ wɔ ní sɔn lè ni'donbó nɛ. ³ Min wɔn, ninbi nɛ li biin nni bii tibuur ya nib mɔnɔn nɛ li biin nni la, n'baka ɲa kpe len. Min nin n'yul ɲa biindeh n'ba. ⁴ Imɔn, n'yenmaale ɲa jèndeh nni niba bo, ama na yé nɛn nɛ wɔngɛh ki teh n cuube Uwien ya nun bó. Yonbdaan nɛ yé wà buh nni tibuur. ⁵ Nɛn bo, la ci mɛn kí bu buur tu'daali ɲa laan baa. Guure mɛn Yonbdaan ní baa kí bu tibuur. Wɔn nɛ li ñɛn tibont tà buɔ licinñunl ni upaan bo, kí kpiire iyenmaale yà te unil kɛ ya fɛl bo kí wuɔn. Nɛn saan nɛ unil kɛ li lɛ u kpe kupɛnpekɛ kùa Uwien saan.

⁶ N'yaabe, n len' nà nɔ, n taa' min nin Apolos ya gber nɛ kunɛnnɛnku ní gbiere nɛ, ní tɛkn ti ya taal ni ɲɔ ki la teh niba ki tì gèbreh nà kele'. Ni la li ɲmɔbe gbengt ki teh ni pɛ uba bo nɛ, ki nɛn utɔ. ⁷ Bɛ wuɔn' ki ye a cɛn' bitɔb-i? A ɲmɔbe ba ɲɔ Uwien ɲa de' ɲɛ nɛ? Uwien nɛ de' ɲɛ nɛ la, bɛ tien' a ji ɲmɔbe tigbengt tɛn uba ɲa de' ɲɛ nɛ?

⁸ Ni laa' ni yíe nà kɛ ɲɔ-a! Ni ji yé bifàadɛnb nɛ-a, ki kpɛnde' bi'berb nɛ tinbi juore' fɛnm-a! Imɔn, n bi yíe ní mɔnbe kí li yé biberb nɛ, ɲɔ ti'mɔ ní tɛbn nɛ kí li yé biberb. ⁹ Kime, min bo, nì naan Uwien tien' tinbi Yesu ya tondb, binigbaarkaab nɛ. Ti te tɛn binib bà bi bun' bɛ tibuur ki ye bi kpɛ mikuum nɛ. Imɔn, ti yé tilaar ya bonn nɛ uɲendun wuu ni. Uwien ya tondb nin binib kɛ leh tɛ nɛ. ¹⁰ Kristo bo, tinbi te tɛn iwaar nɛ, nɛ ninbi yé biyenfodenb kí ñɛ ni yé Kristo yaab ma nnɔ bo-a! Tinbi yé ijiin nɛ, nɛ ninbi yé bifɛfaab. Bi kpɛkreh ninbi nɛ ki yuɔndeh tinbi. ¹¹ Mikònm nin uñuñun ɲmɔbe tɛ, haali nin fɛnfennɔ wuɔ. Ta ɲmɔbe wɛngolkaar. Binib ñih tɛ, ta ɲmɔbe ti kɔ nà. ¹² Ti jèndeh ki sɔnh itùon nɛ ki jinh tí'nojɛ bo. Bi sukreh tɛ, nɛ ti teh «Uwien ní tien bɛ u'mɔnm.» Bi jèndeh tɛ, nɛ ti tuonh ijend nnɔ. ¹³ Bi lienh ki saah tɛ, nɛ ti duɔndeh bi'yɛnm. Bi likeh tɛ tɛn ti yé tinagbokmuar nɛ uɲendun wuu ni, ki likeh tɛ tɛn ti yé tijoknt ya bonn nɛ unil kɛ bo haali nin fɛnfennɔ.

¹⁴ Ma kele' tigber bugben ní jin nɛ ifɛ, ama n nuunh ní pekre nɛ ní kpɛn usɛn nɛ, kime ni te tɛn n'tiema bumu nɛ, nɛ n yíe nɛ. ¹⁵ Kime ni ɲmɔbe biwɔnwɔknɛb itur piik mɔnɔn Kristo ya sɛn ni la, ni'baa te uba nɛ. Min nɛ yé ni'baa, kime min nɛ tɔke' nɛ tigbɛmɔnmɔnt nɛ ni teke' *Yesu Kristo ki jin'. ¹⁶ Nɛn bo nɛ n gbáanh nɛ, ní tɛkn n'taal ni Kristo ya sɛn ni. ¹⁷ Nɛn bo nɛ n sɔn' Timote ni'saan. U sɔnh Yonbdaan ya tuonl ni'donbó nɛ. N yíe wɔ tɛn n'tiema buk nɛ. U li tiere nɛ n fuobe ma bo Kristo ya sɛn ni. N wɔknh nɛn nɛ ni'ke saan Kristo ya táan kɛ ni.

¹⁸ Ni'ni biba là maaleh ki teh ma ji li baa ni'saan nɛ. Nɛn nɛ cèrɛ' bi gbɛngreh bi'ba. ¹⁹ Ama Yonbdaan tuo' la, n li baa ni'saan na ní taande. Binib bà gbɛngreh bi'ba nnɔ n lá baa' la, na yé n li tukn bi'lenm baba bo nɛ, n li tukn kí liike bi'tuɔm mɔ kpɛ ma bo nɛ. ²⁰ Kime Uwien ya bɛl ɲa yé lenm ya gber, li yé mituɔm ya gber nɛ. ²¹ Tɔ, ni cinbe ki yíe ba? Ni yíe ní baa ni'saan nin iningbɛn nɛ bii ní baa kí li ɲmɔbe miyíem nin uyɛnduɔn nɛ?

5

Pɔl kɔnh nin Korént yaab lisɔnsɔndl bo

§ 3:22 Liike 1:12.

¹ Tò, bi lienh ni'ke saan ki teh uba te ni'ni ki teh lisònsòndl liba ya bol. Bi lienh ki teh udaan diere' u'baa ya po nɛ. Haali binib bà ɲa pɛ Uwien ya sɛn bo mɔnɔn ɲa teh li ya sònsòndl. ² Nin nɛn kɛ nɛ ni biɛ ki ɲmɔbe tigbengt-a! Ni bi li te tɛn ni kɛ mikuum nɛ, kí ñɛn udaan wà tien' ni ya bonn ni'ni. ³ Min ɲa te nin nɛ. Nin nɛ kɛ n likeh ki lɛnh nà kɛ teh ni'ni. Nɛn bo, n bun' udaan wà tien' ni ya bonn tibuur n bi te nin nɛ la, n li bu wɔ ma bo ɲɔ. ⁴ Ní taan litaanl Yonbdaan *Yesu ya yel bo. Ni taan' la, n'ɲɛnmaale li te nin nɛ, Yonbdaan *Yesu ya tuɔm mɔ te nin nɛ, ⁵ ní taa udaan kí cɛ̀be *Satan* wɔ ní ji ijend u'gbɛn ni ɲɔ u'naank ní ɲmɛre lidaali là Yonbdaan li bu binib tibuur nɔ.

⁶ Ni gbengreh ni'ba nà bo nɔ ɲa mɔn. Na bɛn ki ye bi bun' kɔnɔyom, ki taa' kɔnɔ ya ñɔke waamu ki tien' len la, kɔnɔ nɔ kɛ nuuleh nɛ-ɛɛ? ⁷ Ñɛn mɛn ibiere yà te ni'ni kí wiɛ tɛn bi wiɛnh ma kɔnɔ ya ñɔke wà saa', ki la li ɲmɔbe jɔknt, kí li te tɛn kɔnɔyom mà bi bun' mè mifɛnfɛnm ka tien' ñɔke mi'ni. Ni mɔnbe ki te tɛn kɔnɔ wà ɲa ɲmɔbe ñɔke nɛ. Kime Kristo wà yé tí'Pak ya Pɛbuk nɔ là taa' u'ba ki tien' lituɔrl ki de' Uwien, tí'tuonbiere bo nɛ. ⁸ Nɛn bo, tí'tetem kɛ ni, cɛ̀re mɛn tí li jɛleh kunacɛnku, kí la li ɲmɔbe biere iba nin itɔ. Lisònsòndl nin ibiere kɛ ya bol te tɛn kɔnɔ ya ñɔke nɛ. Ama tí li jɛleh nin iɲɛnmaalmɔnmɔn nin tigbɛmɔnt. Nɛn nɛ te tɛn kɔnɔ wà ɲa ɲmɔbe ñɔke.

⁹ Tò, n là kele' n'gbɔnku ni ki ye ni la li ɲmɔbe kànkàan nin isònsònd. ¹⁰ Ma niireh kutataaku ni uɲɛndun ya nib bà yé isònsònd nin binunfɔkɛnb nin binasub nin bà pɛ ibule bo nɔ. Ní bi yé bɛn la, ni bi li ñɛ uɲɛndun wuu ni nɛ. ¹¹ N là kele' nà nɔ ya tingi si: ni la ɲmɔbe kànkàan nin wà yih u'ba Kristo yɔ, ki biɛ ki yé usònsònd bii ununfɔkɛndaan bii wà pɛ ubul bo bii utɛnfuon bii uɛyib bii unasɔ nɛ. Ni la taan nin ni ya nitunbu kí ji tijier mɔnɔn. ¹²⁻¹³ Na yé min nɛ li bu kí biin bà ɲa yé Kristo yaab, Uwien nɛ li bu kí biin bɛ. Bà yé Kristo yaab bɛn wɔn, ninbi nɛ li bu kí biin bɛn, kime nì kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Ñɛn mɛn unibierɔ ni'ni.»

6

La taah mɛn tɔb ki joh buur

¹ U lɛ sɛn bo nɛ, ni'ni wà kɛ nin u'tò laa' tigber la, u taah tù ki joh tibuur ya ɛnb bà ɲa cuube Uwien saan, bɛ ní tì bu tù, ka ní cɛ̀re Uwien ya nib ní tùɔre tù? ² Na bɛn ki ye Uwien ya nib nɛ li bu uɲɛndun yaab tibuur-ii? Ní yé ninbi nɛ li bu uɲɛndun yaab tibuur la, bɛ tien' na ji li fre kí tùɔre ni'gbewawaar-i? ³ Na bɛn ki ye ti li bu Uwien ya tondb tibuur, ki ji niireh nin fɛnfɛnnɔ wuɔ ya gber-ii? ⁴ Ni laa' tu ya gber ya bol ni'ni la, ni taah binib bà Kristo ya taanl ɲa yé bi'gber nɛ ki teh ni'buur ya nib. ⁵ N len' nà nɔ yé ni'fɛ nɛ. Yɛnfodaan uba mɔnɔn ɲa te ninbi Kristo yaab ni kí li frɛh ki tùɔreh tigber ni'ni-ii? ⁶ Bɛ tien' ni'ni wà nin u'tò laa' tigber la, u taah tù ki joh tibuur ya ɛnb bà ɲa teke' Kristo ki jin' saan ki tì buh tù?

⁷ Imɔn, ni taah tɔb ki joh tibuur ma nɔ, nì wuɔn' ki ye na kɔpien' sɛn nɛ. Na bi kɛ unil tien' nɛ nà bre la, ní tuo-oo? Bii u jin' ni'bonn la, ní dàan wɔ-ɔɔ? ⁸ Ama ninbi nɛ teh binitɔb nà bre, ki jinh ki pendɛh bɛ, nɛ bi yé ni'yaab nɛ. ⁹ Na bɛn ki ye binib bà ya tetem ɲa cuube ɲa ní kɔ Uwien ya bɛl ni-ii? La lɛreh mɛn ni'ba. Isònsònd nin bà pɛ ibule bo nin binaɲmaab nin bijɛb bà taah bi'tɔb ki teh bipiib ki duɔndɛh nin bɛ ¹⁰ nin binasub nin binunfɔkɛnb nin bidɛyib nin bitɛnfuonb nin bà fiɛnh bi'tɔb ya bont nɔ ɲa ní kɔ Uwien ya bɛl ni. ¹¹ Ni là te nɔ nɛ, ni'ke ɲa ñí mɔnɔn la, ama Uwien sii' ki lùɔre' nɛ ki bore' nɛ ki tien' u'yaab ki bù' nɛ bigbɛmɔndɛnb, Yonbdaan *Yesu Kristo ya yel bo nin wɔn tí'Wien ya Fuoñaanm bo.

Li teh mɛn nà li kpiɛkreh Uwien

¹² «Niba ɲa yé n'bo kuɔl*.» Ní yé imɔn nɛ, ama na yé ni'ke nɛ yé n'bo nibonmɔnmɔnn. «Niba ɲa yé n'bo kuɔl». Ní yé imɔn nɛ, ama min ɲa ní taa n'ba kí tien niba ya yonb. ¹³ «Tijier bo nɛ kupuoku te, kupuoku bo nɛ tijier mɔ te.» Tò, Uwien li cɛ̀re ni'ke nile ní

* ^{5:5} Pɔl ye bɛ ní taa udaan kí cɛ̀be Satan ma nɔ u ye wɔ ní ye bɛ ní ɲɔre udaan bi'cɛkl ni nɛ. * ^{6:12} Niba ɲa yé n'bo kuɔl yé mikɛnɛnm nɛ Korènt yaab là pɔh mè.

gben. Ama tigbenent tun ɲa te ki de' sɔnsɔndl, tɔ te ki de' Yonbdaan nɛ, nɛ Yonbdaan mɔ te ki de' tigbenent. ¹⁴ Nɛ Uwien wà cèrè' Yonbdaan mɛkre' bitenkpiib ni nɔ li cèrè u'tuɔm bo ti'mɔ n' mɛkre.

¹⁵ Na ben ki ye ni'gbenent yé Kristo ya gbenenbel nɛ-ɛɛ? N' taa n'gbenent tà yé Kristo ya gbenenbel nɔ k' tien ujenkpend ya gbenenbel-ii? Ma n' tien nɔ fiebu. ¹⁶ Na ben ki ye wà kɛ mɔkn' ujenkpend la, wɔn nin ujenkpend nɔ taan' ki tien' tigbenent tuba nɛ-ɛɛ? Kime n' kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye uje nin upii taan' la, «ben bile nɔ taan' ki tien' unibaab nɛ.» ¹⁷ Ama wà kɛ taan' nin Yonbdaan la, wɔn nin Yonbdaan ya yɛnm taan' ki tien' miyɛnm miba nɛ.

¹⁸ Wiɛ mɛn lisɔnsɔndl. Unil teh ibiertɔ la, na likeh u'gbenent. Ama u teh lisɔnsɔndl la, u teh u'tiema gbenent nɛ ibiere. ¹⁹ Na ben ki ye ni'gbenent yé *Mifuoñaanm ya duku nɛ-ɛɛ? Uwien nɛ de' nɛ mɛ, nɛ m' te ni'ni. Nɛn bo na ji si niba. ²⁰ Kime Uwien nɛ pɛn' ki ñɛn' nɛ ti'yonbt ni. Nɛn bo, n' li taah ni'gbenent ki sɔnh itùon yà kpiɛkreh wɔn Uwien.

7

Upii nin yiko ya gber

¹ Tɔ, t' ji n' liike mɛn ni kele' nni kugbɔnku tigber tà bo nɔ. N' mɔn uje n' li coh u'ba upii bo nɛ*. ² Ama linaɲmaal ya piɛnm bo, je kɛ je n' li ɲmɔbe u'po, pii kɛ pii mɔ n' li ɲmɔbe u'cɛ. ³ Uje ya mɛnku kɔn' u'po ni la, na kɛ u'po n' yie. Upii mɔ ya mɛnku kɔn' u'cɛ ni la, na kɛ u'cɛ mɔ n' yie. ⁴ Upii ɲa si u'tiema gbenent, u'cɛ nɛ si tɔ. Uje mɔ ɲa si u'tiema gbenent, u'po nɛ si tɔ. ⁵ Uba la yie k' ye wa n' duɔn nin u'tɔ. N' yé ni lá yie n' le libɔnl k' kàare nɛ la, n' kpiɛ k' len k' cii tɔb bó, k' laan dɔan waamu. Ama n' liebe k' tɔkre k' li fuobe upii nin u'cɛ fuobe nin tɔb ma bo. Nɔ ɲa n' la, *Satan li biike nɛ, k' ñɛ na n' fre k' cuo ni'ba ma nɔ bo. ⁶ N len' nà nɔ ɲa yé wɔbl. N de' nɛ usen ni yie la, n' li teh nɔ nɛ. ⁷ N bi yie unil kɛ n' li te ten min nɛ†, ama Uwien de' unil kɛ u'tiema paabu nɛ. U de' uba buu ya paabu nɛ, ki de' utɔ mɔ buu ya paabu.

⁸ N tɔkeh ijekpɔk nin ipiikpɔk nin bikpopiib nɛ ki teh n' mɔn bɛ n' juore k' li te ten min nɛ. ⁹ Ama ba n' fre k' cuo bi'ba la, bijɛb n' kuɔn bipiib, bipiib mɔ n' kun ticer. Kime bijɛb kuɔn' bipiib, bipiib mɔ kun' ticer la, nɛn tu nin upii ya mɛnku n' li ɲmɔbe uje u wɔlnh bii uje ya mɛnku n' li ɲmɔbe upii u'mɔ wɔlnh.

¹⁰ Piicieb nin bipiib bà ɲmɔbe ciebe, n li tɔke nɛ nà nɔ yé ni'bo liwɔbl nɛ. Nà ñɛn' min saan, Yonbdaan nɛ ye nɔ: Upii la fii u'cɛ saan. ¹¹ Upii fii' u'cɛ saan la, u la liebe k' kun cɛr bii wɔ n' liebe k' taan u'cɛ buñɔbu. Uje mɔ la ɲɔre u'po.

¹² Bà s'ien' nɔ, na yé Yonbdaan nɛ tɔkeh bɛ, min nin n'yul nɛ tɔkeh bɛ. N' yé uje yé Kristo yɔ ɲɔ u'po ɲa yé Kristo yɔ ki tuo' ki ye u li te nin wɔ la, u la ɲɔre upii nɔ. ¹³ Upii mɔ yé Kristo yɔ ɲɔ u'cɛ ɲa yé Kristo yɔ ki tuo' ki ye u li te nin wɔ la, u la fii u'cɛ nɔ saan. ¹⁴ Kime uje ɲa yé Kristo yɔ ɲɔ u'po yé Kristo yɔ la, u'po nɔ bo Uwien li tien wɔ ten u yé u'yo nɛ. Upii mɔ ɲa yé Kristo yɔ ɲɔ u'cɛ yé Kristo yɔ la, u'cɛ nɔ bo Uwien li tien wɔ ten u yé u'yo nɛ. Na bi te nɔ la, bi'bumu bi li yé bà yé tijɔknt Uwien ya nun bó ya bumu nɛ, ama mù ji yé bà ɲa yé jɔknt Uwien ya nun bó yaamu nɛ.

¹⁵ Ama uje wà ɲa yé Kristo yɔ yie wɔ n' wie u'po bii upii wà ɲa yé Kristo yɔ yie wɔ n' fii u'cɛ saan la, u li fre k' tien u yie ma. U ya yo wà yé Kristo yɔ nin wà ɲa yé Kristo yɔ nɔ ɲa ji te gber. Uwien ɲa yin' nɛ n' li ɲmɔbe uyenduɔn nɛ-ɛɛ? ¹⁶ Upii, sin bo a'cɛ bi li ɲmɛre la, a ben-ii? Uje, sin bo a'po bi li ɲmɛre la, a ben-ii?

Uba la nuunh wɔ n' lèbre Uwien sien' wɔ ma bo

¹⁷ Nɛn ñɛn' len la, Yonbdaan sien' unil kɛ ma bo la, wɔ n' li fuobe nɔ. Uwien yin' unil kɛ ki laa' u se usensien wà la, wɔ n' juore k' li se wun ni. N tɔkeh nɛn nɛ Kristo ya táan kɛ ni. ¹⁸ Uwien yin' unil ki laa' u jie' u'punl ɲɔ la, u la li buɔh binib la bende k' ye u jie'. U

* ^{7:1} N' mɔn uje n' li coh u'ba upii bo nɛ. Biba maaleh ki teh Korént yaab nɛ len' i ya ñɔbon.
† ^{7:7} Pɔl ye u bi yie unil kɛ n' li te ten wɔn ma nɔ u ye wɔ n' ye u bi yie unil kɛ n' juore k' li yé lijekpɔkl ten wɔn nɛ.

yin' wà mɔ ki laa' wa jɛ' u'punl la, u la ji n̄ jɛ. ¹⁹ Unil jɛ' u'punl bii wa jɛ' la, nà yé nɛn nɛ yé nibonm̀n̄n. Ama Uwien ya wɔb ya bom nɛ yé nibonm̀n̄n. ²⁰ Uwien yin' unil kɛ ki laa' u se usensien wà la, wɔ n̄ juore kí li se wun ni. ²¹ Uwien yin' ɲɛ ki laa' a yé uyɔnb la, la c̀ɛrɛ nɛ n̄ li wi ɲɛ. Ama a laa' usɛn á frɛ kí ɲɛ tiyonbt n̄nɔ ni la, la c̀ɛrɛ nɛ n̄ ɲɛrɛ ɲɛ. ²² Kime Yonbdaan yin' unil ki laa' u te tiyonbt ni la, u ɲɛn' udaan ibiere ya yonbt ni nɛ, u ji yé u'yo nɛ. N̄nɔ nɛ Yonbdaan tí yin' wà mɔ ki laa' wa te yonbt ni la, u ji yé Kristo ya yonb nɛ. ²³ Uwien nɛ p̀ɛn' ki ɲɛn' ni'kɛ ti'yonbt ni. Nɛn bo, la ji n̄ li yé mɛn nib ya yonbe. ²⁴ Tɔ, n'yaabɛ, Uwien yin' wà kɛ ki laa' u se usensien wà la, wɔ n̄ juore kí li se wun wɔn Uwien ya nun bó.

Bà ɲa kuɔn' piib nin bà ɲa kun' cɛr ya gɛr

²⁵ Bà ɲa kuɔn' piib nin bà ɲa kun' cɛr bɛn wɔn, ma ɲmɔbe Yonbdaan ya mɛsɛn n̄ wuɔn bɛ. Ama n li tɔkɛ bɛ n maaleh ma bo nɛ, kime n yé unil wà Yonbdaan muɔ' nni ki c̀ɛrɛ' n kɛ bɛ n̄ li du n'bo nɛ.

²⁶ Ti jinh ijend yà fɛnfɛnnɔ nɔ bo, n maale' ki ye n̄ mɔn wà kɛ n̄ juore kí li te tɛn u te ma bo nɛ. ²⁷ A ɲmɔbe upii la, la li nuunh sin nin wɔn n̄ gbiire. ɲa laan ɲmɔbe pii la, ji la li nuunh á kuɔn. ²⁸ Ama a ye á kuɔn upii la, na yé biere. Kijɛfɛnbuk mɔ ye k̀ɛ n̄ kun ticer la, na yé biere. Bà kuɔn' bipiib nin bà kun' ticer li lɛ ijend bi'fuobm ni. Ma yíe ijend n̄nɔ n̄ tu bɛ nɛ c̀ɛrɛ n len' n̄nɔ.

²⁹ N'yaabɛ, n yíe n̄ len nà sɔ: uyo wà s̄ien' n̄nɔ ɲa ji yebe. Nɛn bo, kí ɲɛ fɛnfɛnnɔ kí li joh wà ɲmɔbe upii la, wɔ n̄ tien tɛn wa ɲmɔbe, ³⁰ wà muɔh la, wɔ n̄ tien tɛn wa muɔh, wà poknh la, wɔ n̄ tien tɛn wa poknh, wà daanh tibont la, wɔ n̄ tien tɛn wɔn ɲa si tibont n̄nɔ, ³¹ wà jondeh uɲɛndun ni ya bont bo la, wɔ n̄ tien tɛn wa cinbe ki jondeh tu'bo, kime uɲɛndun wuu nɔ ji te ma bo n̄nɔ wa ji li wuɔkɛ.

³² Ma yíe niba n̄ li wiɛbe nɛ. Wà ɲa ɲmɔbe pii ya nun m̀n̄n Yonbdaan ya t̀uon bo nɛ. U'nun m̀n̄n u li tien ma bo ɲɔ Yonbdaan ya yɛnm n̄ li sɔngɛ u'bo nɛ. ³³ Ama wà ɲmɔbe upii ya nun m̀n̄n u li fuobe ma bo uɲɛndun wuu ni nɛ. U'nun m̀n̄n u li tien ma bo ɲɔ u'po ya yɛnm n̄ li sɔngɛ u'bo nɛ, ³⁴ nɛ u'yɛnmaale gbiire' mile. Upii wà ɲa ɲmɔbe cɛ nin kijɛfɛnbuk ya nun m̀n̄n Yonbdaan ya t̀uon bo nɛ, ki nuunh bi'yɛnmaale nin bi'f̀ɛl kɛ n̄ li te ki de' Yonbdaan. Ama upii wà ɲmɔbe cɛ ya nun m̀n̄n u li fuobe uɲɛndun wuu ni ma bo nɛ, nɛ u'nun m̀n̄n u li tien ma bo ɲɔ u'cɛ ya yɛnm n̄ li sɔngɛ u'bo.

³⁵ N len' n̄nɔ ki nuunh ni'tiɛma m̀n̄m nɛ, ma nuunh n̄ de nɛ wɔbl. Ama n nuunh ní li teh nà m̀n̄n ki d̀ɛkre' nɛ, kí taa ni'ba kí de Yonbdaan kí li te ki de' wɔn baba.

³⁶ † N̄i yé unil ɲmɔbe kijɛkɛng u'mɛnku te ki'ni n̄ ti kɛnde', wà yíe wɔ n̄ saa k̀ɛ kí jin k̀ɛ fɛ, ki yíe nibonn kɛ n̄ li te ni'donbó la, wɔ n̄ tien nà m̀n̄n u'bo. Bɛ n̄ kuɔn tɔb. Na yé biere. ³⁷ Ama unil c̀ɛkre' u'yɛnm, uba ɲa wɔbn' wɔ, ki yíe nɛ ki g̀ɛnde' ki ye wɔn nin u'jɛkɛng n̄ li te, wa n̄ mɛ k̀ɛ fiebu la, u tien' n̄ m̀n̄n nɛ. ³⁸ Tɔ, wà kuɔn' u'jɛkɛng la, u tien' n̄ m̀n̄n nɛ, ama wa juore' lijkɛpɔkl la, u tien' n̄ m̀n̄n ki cɛn' u bi kuɔn' la.

³⁹ Uyo wà upii ya cɛ laan fuobe la, u yé u'cɛ nɛ. Ujɛ n̄nɔ ti kpo' la, u li frɛ kí kun u yíe uje wà, ama n̄ kɛ uje n̄nɔ n̄ li yé Kristo yo nɛ. ⁴⁰ N ya bùol, min maale' ki ye u juore' ka liebe' ki kun' jɛ la, u li ɲmɔbe uyɛnsɔngɛ ki gbien'. Na yé *Uwien ya Fuoɲaanm nɛ pekreh n'mɔ bi?

8

Titɔtuɔrnɔnt ya gɛr

¹ Tɔ, tí ji n̄ liike mɛn titɔtuɔrnɔnt ya gɛr. Tun bo wɔn la, ti bɛn ki ye «tí'kɛ ɲmɔbe mibɛnm nɛ.» Ama mibɛnm c̀ɛrɛh unil gbɛngrɛh u'ba nɛ, nɛ miyíem c̀ɛrɛh unil kpienh mitekjim ya sɛn ni. ² Unil maaleh ki teh u bɛn niba la, wa laan bɛnde' ki kpaan' u bi li bɛnde ma bo. ³ Ama wà yíe Uwien la, Uwien bɛn udaan nɛ.

† 7:36 Migbiirm 36 kí t̄i baa 38 ya gɛr ya ciim te bolm mile bo nɛ. Biba maaleh ki teh migbiirm bugbɛn lienh wà ɲmɔbe kijɛkɛng ya gɛr nɛ. Bitɔb maaleh ki teh m̄i lienh bibaa wà ɲmɔbe bise ka yíe wɔ n̄ g̀ɛbre cɛr ya kunm bo nɛ.

⁴ Tə, titətuərnənt ya ɣmənɔm wən la, ti ben ki ye ibule yà ke te uɣendun wuu ni nɔ ɣa yé bonn, ki ben ki ye niba ɣa te ki kende' Uwien bo. ⁵ Imə̀n, tibont te kutaaku nin kitink bo binib taah tū ki teh bi'wien. Imə̀n, ben bo iwien te ligol nɛ, nɛ yonbdɛnb mə ligol. ⁶ Ama tinbi bo Uwien te uba nɛ ki yé ti'Baa. Wən nɛ ɣien' tibont ke, nɛ wən bo nɛ ti fuobe. Yonbdaan mə te uba nɛ. Wən si *Yesu Kristo. Kí ɣie wən bo nɛ tibont ke te, nɛ ti'mə te kí ɣie wən bo nɛ.

⁷ Ama na yé binib ke nɛ ɣməbe mi ya bɛnm. Biba paan' ibule bo ki men' nɛ ki dāan' yì na laan wuəke'. Nɛn bo nɛ bi biɛ ki ɣmənɔh titətuərnənt la, bi maaleh ki teh tū yé titətuərnənt nɛ. Bi'fɛl ɣa co ma nɔ nɛ bi'yɛnmaale jɛndeh bɛ, nɛ bi maaleh ki teh tū kuəndeh bɛ tijəkt. ⁸ Na yé tijier nɛ li cère tí li yé binib bà cuube Uwien ya nun bó. Ti jin' la, na ɣi pukn tɛ niba, ta tí jin' mə la, na ɣi kùore tɛ niba.

⁹ Ama ní liike ni'yul bo, ki la cère wà ya tekjim ɣa faa ɣi lu Uwien ya sɛn ni, kí ɣie ni ɣməbe usɛn ní li teh tibont tà nɔ bo. ¹⁰ Kime unil wà ya tekjim ɣa faa laa', sin wà ɣməbe mibenm, jinh tijier ibule ya duku ni la, u'mə ya fɛl li cúun nɛ wə ɣi li ɣmənɔh titətuərnənt ki ciibe. ¹¹ Nnɔ nɛ a'bɛnm nɔ bo a'to wà ya tekjim ɣa faa li bole. Nɛ Kristo kpo' u'mə bo nɛ. ¹² Ni teh u'yaab i ya biere ya bol, ki saah bi'yɛnm bi'fɛl ɣa co ma nɔ bo la, ni teh Kristo nɛ ibiere. ¹³ Nɛn bo, n jinh nà li cère n'to ɣi lu Uwien ya sɛn ni la, ma ji li ji nɛ fiebu ɣo ki la cère n'to ɣi lu Uwien ya sɛn ni.

9

Yesu ya tondb ɣməbe usɛn wà

¹ Ma si n'ba bi? Ma yé *Yesu ya tond bi? Ma laa' Yonbdaan *Yesu bi? Na yé n sən' Yonbdaan ya tūon ma nɔ nɛ cère' ni yé u'yaab-ii? ² Ma yé *Yesu ya tond binitəb bo mənɔn la, ninbi bo wən n yé wə nɛ. Kime ni yé Yonbdaan yaab ma nɔ nɛ yé kudieku kùa wuən' ki ye n yé u'tond.

³ Binib bà biindeh nni nɔ n li jiin bɛ nà sɔ: ⁴ Ta ɣməbe sɛn tí ji kí ɣi ti'tūon bo bi? ⁵ Ta ɣməbe sɛn wà ke ɣi li ɣməbe upii wà yé Kristo yə, kí li təkɛ nin wə bi? Yonbdaan ya tondtəb nin u'ninjieɓ nin Pier* ɣa teh nɔ nɛ-ɛɛ? ⁶ Bii min nin Banabas baba nɛ ɣa sən' tuontəl la, ta ɣi ji? ⁷ U lɛ soja ba nɛ sənɔh sojatuonl ka teknh paaku fiebu? Bii ɣmɛ nɛ li caan busubu ka ɣi mə bu'bi? Bii ɣmɛ nɛ kpaah tiwɛnt ka ɣi ɣi tu'biim-i?

⁸ N len' nà nɔ yé unisaal ya yɛnmaale baba nɛ-ɛɛ? Yiko ya gbənt ni mənɔn nà te nɔ-ɔɔ? ⁹ Kime Moyis kele' yiko ya gbənt nɔ ni ki ye: «A taa unɛ u taanh iji la, ɣa ɣi lələ u'ɣəbu†.» Uwien tuukeh inɛ ya gber nɛ-ɛɛ? ¹⁰ Na yé tinbi bo nɛ Uwien cinbe ki len' nɔ-ɔɔ? Imə̀n, tinbi bo nɛ ni kele' nɔ. Ni kpe wà kòn' bukpaabu nin wa gun' bu'ji ke ɣi li daan ki ye wà ke li lɛ u ya bó nɛ. ¹¹ Ti cère' ni laa' *Mifuoñaanm ya mənɔm ma nɔ, ni de' tɛ ni'faal ya niba bó la, ni bre nɛ-ɛɛ? ¹² Binitəb ɣməbe usɛn bɛ ɣi teke tibont ni'saan la, ta ɣməbe usɛn ki cən' bɛ-ɛɛ?

Ama tinbi ɣa tənge' nɛn ke, kime ta yie niba ɣi pien Kristo ya gbəmənɔm ma nɔ nɛ cère' ta yie ti li yé uba bo tukl, nɛ ki ɣməbe sukle nibonn ke bo. ¹³ Na ben ki ye binib bà sənɔh itūon Uwien ya duku ya luo bo nɔ bi'jier ɣieh kuduku nɔ ya luo bo nɛ-ɛɛ? Nɛ bà mə sənɔh itūon Uwien ya ponpuol saan nɔ, mə ɣməbe bi ya bó nɛ binib tukeh tibont tà ki lá dienɔh Uwien u'ponpuol bo nɔ ni. ¹⁴ Nnɔ nɛ Yonbdaan là de' usɛn ki ye binib bà kpaandeh tigbəmənɔm nɔ, ɣi li fuobe tun bo.

¹⁵ Ama min ɣa tənge' i ya sɛn ke. Nɛ n kieɣ kugbənku kuu ma nɔ, na yé n nuunh ní de nni n kpe ní de nni nà nɔ nɛ. N kpo' la, ni tu nin uba ɣi cère ɣi lúo n jɛbnɔh n'ba nà bo nɔ. ¹⁶ Kí təkɛ binib tigbəmənɔm tun wən la, na yé ɣi li jɛbnɔh n'ba, kime ni yé n'bo liwəbl nɛ. Ma təkɛ' tū la, ni bre n'bo nɛ. ¹⁷ Min nin n'yul nɛ bi cəkɛre' n'yɛnm ki sənɔh lituonl bugbɛn la, n bi li nuunh lisuul nɛ. Na yé n yie nɛ ki sənɔh lè. Bi niin' nni nɛ n sənɔh lè, n bi li sənɔh lè ma bo. ¹⁸ Nɛn bo, n'suul si ba? N'suul si ɣi li təkɛh binib tigbəmənɔm tuu ki la nuunh

* 9:5 Liike 1:12. † 9:9 Israyɛl yaab là yé bɛ ɣi gu tibont la, bi taah inɛ nɛ ì taanh ki ɣieɛndeh tibont nɔ ya bim.

niba nε, ki la tuuke n tōke' binib tigbēmōnmōnt bugben la, n kpε be ní de nni tibont tà nnō.

¹⁹ Ma yé uba ya yonb, ama n taa' n'ba ki tien' binib kε ya yonb ηō ní le binib bà yebe kí de Kristo nε. ²⁰ *Sufmbε saan, n teh bi teh ma bo nε ηō ní le be kí de Kristo. Imòn, ma ji te Moyis ya yiko ya wōbl ni, ama n lá te nin be la, n pε bi teh ma bo nε ηō ní le be kí de Kristo. ²¹ Bà ηa ben Moyis ya yiko nnō saan mō n teh ten ben nε ηō ní le bi'mō kí de Kristo. Na yé n kende' *Uwien ya yiko bo nε, kime n boh Kristo ya yiko nε. ²² Bà ya tekjim ηa faa' mō saan la, n te ten ben nε ηō ní le bi'mō kí de Kristo. Nen bo, binib kε saan n te ten ben nε ηō ní ñikn kí cère bi'ni biba ní ηmεre. ²³ Tigbēmōnmōnt bo nε n teh nen kε, ηō n'mō ní le n ya bó tu'mōnm ni.

²⁴ Na ben ki ye binib te minōnsenniēm bo la, bi'ke tiinh nε, ama unibaab wà li sen kí faake nnō nε li le lisuul-ii? Nen bo, ni'ke ní li tiinh ki nuunh ní le lisuul. ²⁵ Wà kε nuunh wō ní niε kí sen la, u coh u'ba tibont tà yebe ni nε. U teh nnō ηō wō ní le lisuul là nnō ηa wuōkreh. Tinbi wōn, ti mōh ki nuunh lisuul là li tuu ki te nε. ²⁶ Nen bo, min tiinh la, ma ηaake ki tiinh ka ben n joh nà bó, ka te ten unōkuñil wà ñih ka ηmōbe u ñih wà. ²⁷ N biendeh n'gbenent ki gbiekeh, ki teh n'ba ten uyonb ηō min wà tōkeh bitōb tigbēmōnmōnt tuu nnō, min bugben la lá lúo n ya bó nε.

10

La li ηmōbe men Israyel yaab là ηmōbe mitetem mà kupenpelku ni nnō

¹ N'yaabe, n yé ní li ben nà là tu' ti'yaajeb nε. Kutewōlgbōnku kuba nε là jire' ní ki wōngēh bi'ke usen, nε bi'ke puore' miñunciēm. ² Kutewōlgbōnku nin miñunciēm nnō yé bi'ke bo Uwien ya ñunsii nε ki tien' be Moyis ya panpaankaab. ³ Bi'ke là taan' ki jin' tijiebaabt tà ñen' Uwien saan nε, ⁴ ki taan' ki ñun' miñunbaabm mà ñen' Uwien saan. Imòn, bi'ke là ñuh miñunm mà nnō Uwien nε là cère' mì tōh ki ñeh kujōtenku kuba ni. Kutenku nnō yé Uwien yaaku nε, nε bi là te nà kε saan la, kù te nε. Kutenku nnō là yé Kristo nε. ⁵ Nin nen kε Uwien ya yem ηa sōnge' bi'ni bà yebe bo. Nen bo nε bi là kpokpo' kupenpelku ni.

⁶ Tibont tuu là tu' ti'yaajeb ηō nē ní de tε ucekn ηō ti la tien nà bre ten ben nε. ⁷ Ni'mō la li pε ibule bo ten bi'ni biba là tien' ma. Nì kele' *Uwien ya gbōnku ni ki ye: «Binib nnō là kèle' ki jin' ki ñun', nε ki fii' ki caan' kujelku.» ⁸ Ti la li teh men sōnsōndl ten bi'ni biba là tien' ma, ki cère' binib itur pile nin ita kpo' uwien uba nnō. ⁹ Ti la biike men Yonbdaan* ten bi'ni biba là tien' ma ki cère' iwe kèkèrè' ki ku' be nnō. ¹⁰ La li ηulnh men ten bi'ni biba là ηulnh ma ki cère' Uwien ya tond wà kuuleh baa' ki kuku' be nnō.

¹¹ Tibont tuu nnō kε là tu' ti'yaajeb ηō nē ní de binitōb ucekn nε. Bi kele' tū ηō tū ní gbiere tinbi bà ηa ji fōke nin ugbengbenyo nnō nε. ¹² Nen bo, wà maale' ki ye u se mōnmōnm mitekjim ya sen ni la, wō ní li ben ki la lu. ¹³ Mibiikm mà tu' nε nō, yé mibiikm mà li fre kí tu unisaal kε nε. Uwien yé umēmōndaan ma nnō, wa ní cère mibiikm mà li faake nin nε ní tu nε. Ama mibiikm lá tu nε la, u li de nε mituōm ní juun kí teke, kí wuōn nε ni li kpìen isen yà kí ñε len.

La li tuuke men ibule nin ituōre ya gber

¹⁴ Nen bo, n'jōtiebe, wiε men ibule nin ituōre ya gber. ¹⁵ N lienh nin ninbi bà nnō, ni yé biyenfodēnb nε. Ninbi mōnōn ní maale kí liike n len' nà nō ya tingi. ¹⁶ Ti jinh Yonbdaan ya jier la, ti ñuh midaam mà, ki faareh Uwien mi'bo nnō ηa taakeh tε nin Kristo ya sēm-ii? Ti kōh kpōnō wà ki gbiinh ki ηmōnh nnō ηa taakeh tε nin Kristo ya gbenent-ii? ¹⁷ Kpōnō nnō te kpōnō uba ma nnō, nin tí yebe ma kε nnō ti taan' ki tien' tigbenent tuba nε. Kime ti'ke taakeh ki gbiinh u ya kpōnōbaab nε.

¹⁸ Liike men Israyel yaab teh ma bo. Binib bà jinh bi taah tiwent tà ki teh ituōre liponpuol bo ki dienh Uwien nnō, ben nin wōn taakeh nε kí ñε liponpuol nnō bo. ¹⁹ N len' nà nō ya tingi si ba? N ye ní ye ibule yé niba nε-εε? Bii n ye ní ye bi taah tiwent tà

* 10:9 Bi kpiε' ki kele' tigbōnt tà nnō ya tuba ni nì kele' ki ye Kristo nε.

ki punh yì nnɔ ya nɔnt nɛ yé niba? ²⁰ Na te nnɔ. N ye ní ye bi tùɔreh ituɔre yà nnɔ, ba tùɔreh ki dienh Wien, bi tùɔreh ki dienh isenpol nɛ. Nɛ ma yíe ninbi nin isenpol ní li te gber. ²¹ Na ní fre kí ñu Yonbdaan ya deyiek, kí liebe kí ñu isenpol yaak mɔ. Na ní fre kí ji Yonbdaan ya jier, kí liebe kí ji isenpol yaar mɔ. ²² Bii ti yíe tí fin Yonbdaan ya mutuol nɛ? Ti ñmɔbe mituam ki cen' wɔ-ɔɔ?

Cère men ni teh nà ke ní li kpiékreh Uwien

²³ Tɔ, «Niba ña yé kuol†» ama na yé ni'ke nɛ yé nibonmɔnmɔnn. «Niba ña yé kuol.» Ama na yé ni'ke nɛ li tore unil wɔ ní kpére mitekjim ya sen ni. ²⁴ Uba la nuunh u'tiema mɔnm, ama wɔ ní li nuunh bitɔb yaam. ²⁵ Ni lɛke' tinɔnt tà ke bo kidaak ni la, de men kí ñmɔn, ki la cère' ni'yenmaale ní li jèndeh nɛ, ní li niireh tù yé bà yaar, ²⁶ kime «Yonbdaan si kitink nin tibont tà ke te ki'bo.»

²⁷ Wà ña yé Kristo yɔ yin' nɛ tijier ya jim, ni tuo' ki jon' la, u de' nɛ nà ke la, ji men, ki la cère' ni'yenmaale ní li jèndeh nɛ, ní li niireh tù yé bà yaar. ²⁸ Ama unil tɔke' nɛ ki ye nì yé titɔtuɔrnɔnt la, ni la ji. Wà tɔke' nɛ ki ye nì yé titɔtuɔrnɔnt nnɔ bo nɛ na ní ji ñɔ udaan ya yenmaale la jèndeh wɔ. ²⁹ N niireh u ya daan ya yenmaale nɛ la jèndeh wɔ, ma niireh ninbi yi.

Tɔ, nba la, uba li fre kí maale u'yenm ni kí ye: «Bɛ bo nɛ wa ní fre kí tien u bi ñmɔbe usen wɔ ní tien nà kí ñɛ utɔ ya yenmaale bo? ³⁰ N faareh Uwien ki jinh tijier la, bɛ bo nɛ bi li liebe kí biin nni n faareh Uwien tijier tà bo nnɔ bo?»

³¹ Nɛn bo, ni jinh bii ni ñuh bii ni teh nà ke la, ní li teh ni'ke ki kpiékreh Uwien. ³² Nì yé Suf bii wà ña Suf bii Uwien ya taanl yɔ nɛ la, ni la cère ni'tentiem ní tuln bi'ni uba mɔnɔn. ³³ Ní li teh ten n teh ma bo. N songreh binib ke ya yenm tibont ke ni nɛ, ka nuunh n'yul bo ya mɔnm, ki nuunh linigol ya mɔnm ñɔ bɛ ní ñmɛre nɛ.

11

¹ Tɛkn men n'taal ni ten n tɛkn' Kristo ya taal ni ma.

Ujɛ nin upii li te ma bo ikaare ni

² N pèkeh nɛ nin ni tien n'bó tibont ke ni ma, ki pɛ Kristo ya nikpiɛb ya wɔknm mà n là wɔkn' nɛ mè nnɔ bo mɔnmɔnm nnɔ. ³ Ama n yíe ní bende kí ye jɛ ke jɛ ya cien si Kristo nɛ. Pii ke pii mɔ ya cien si ujɛ nɛ, nɛ Kristo mɔ ya cien si Uwien. ⁴ Ujɛ wà ke kàareh bii u sɔkndeh Uwien ya ñɔbon ki cùube nibonn la, u jindeh u'cien nɛ ifɛ. ⁵ Ama upii wà mɔ ke kàareh bii u sɔkndeh Uwien ya ñɔbon, bonn ña ñaake u'yul bo la, u mɔ jindeh u'cien nɛ ifɛ, kime nì te ten u kuo' u'yur* nɛ. ⁶ Upii laa' wa ní taa niba kí ñɛkn u'yul bo la, wɔ ní tu kí ce u'yur-a! Ama upii cen' u'yur bii u kuo' tù la, nì yé u'bo ifɛ nɛ. Nɛn bo, wɔ ní li taah niba ki ñɛkndeh u'yul bo. ⁷ Ujɛ kàareh la, wa kpɛ wɔ ní li cùube bonn, kime u yé Uwien ya nɛnɛnku nɛ, ki wɔngɛh Uwien ya kpiɛke. Ama upii wɔn wɔngɛh ujɛ ya kpiɛke nɛ. ⁸ Na yé Uwien là taa' upii ya gbenɛnt bo nɛ ki tien' ujɛ, u là taa' ujɛ ya gbenɛnt bo nɛ ki tien' upii, ⁹ nɛ na yé upii bo nɛ Uwien là ñɛn' ujɛ ama ujɛ bo nɛ Uwien là ñɛn' upii. ¹⁰ Nɛn bo nɛ Uwien ya tonɔb bo, nì kpɛ upii ní taa niba kí ñɛkn u'yul bo kí wuɔn kí ye u ñmɔbe usen wɔ ní tien u teh nà. ¹¹ Tɔ, nin nɛn ke Yonbdaan ya sen ni wɔn, pii ña te la, jɛ ña te. Jɛ mɔ ña te la, pii ña te. ¹² Kime nì yé imɔn nɛ, Uwien là taa' ujɛ ya gbenɛnt bo nɛ ki tien' upii, nɛ upii mɔ nɛ maah ujɛ. Nɛ nɛn ke ñɛn' Uwien saan nɛ.

¹³ Ninbi mɔnɔn maale men kí liike, upii kàareh niba ña ñaake u'yul bo la, nì cuube-ee? ¹⁴ Uwien ñɛn' tibont ma bo mɔnɔn wuɔn' ki ye ujɛ tuke tiyufɔfɔkrt la, nì yé ifɛ nɛ. ¹⁵ Upii wɔn bo, tiyufɔfɔkrt yé ukpiɛke nɛ. Kime Uwien de' wɔ tiyufɔfɔkrt tù ní li piibe u'yul bo nɛ. ¹⁶ Unil nuunh wɔ ní li nieh isen ke ni la, udaan ní li ben ki ye tinbi ña ñmɔbe mi ya tetem, Uwien ya táan yaab mɔ ña ñmɔbe mè.

Yonbdaan ya jier

(Matie 26:26-29; Mark 14:22-25; Luk 22:14-20)

† 10:23 Liike 6:12. * 11:5 Pɔl ya yo upii là kuo' u'yur bii u cen' tù la, nì yé u'bo ifɛ nɛ.

¹⁷ Tò, n gbiereh ne ma nò ní li tòke ne usen wà bo ma ní pèke ne, kime ni taakeh ni'táan la, na teh nà li tore ne, ni teh nà li saa ne ne. ¹⁸ Mikpiekm n cii' bi ye ni taakeh itáan la, ni ñmòbe ipàpàare ne. Ne n teke' ki jin' ki ye bi tòke' nni tigber tà nnò, tuba yé tigbemònt ne. ¹⁹ Imòñ, uyo uba la, nì kpe miborm ní li te ni'ni ñò be ní bende bà cinbe ki yé bigbemòndenb ne. ²⁰ Ni lá taan' la, na yé ni cinbe ki jinh Yonbdaan ya jier ne, ²¹ kime wà ke kpieleh wò ní ji u'tiema jier ne. Mikònm ñmòbe uba, utò mò ñun' ki yibe' ñò. ²² Na ñmòbe den ní ji kí ñu nen bó-oo? Bii ni yindeh Uwien ya taanl yaab ne, ki jindeh bijiinb ife? N li len kí ye ba? N li pèke ne ne-ee? Ma ní pèke ne u ya sen bo.

²³ Tò, min cii' miwòknm mà sò Yonbdaan saan ne ki taa' mè ki wòkn' ne. Kuñonku kùà bi là li kuòre Yonbdaan *Yesu nnò, ne u taa' kpòñò ²⁴ ki faare' Uwien, ki kòkuo', ne ki ye: «Nà sò yé n'gbenent n taa' ki de' ne. Li teh men nnò kí li tien n'bó.» ²⁵ Bi jin' ki tì gben', ne u taa' midaam mò, ki faare' Uwien, ne ki ye: «Midaam mié yé n'sèm ne, ki wòngeh ki teh Uwien cuo' nin binib kujotiefenku. Uyo wà ke ni ñuh mè la, ní li teh nnò ki tien n'bó.» ²⁶ Kime uyo wà ke ni ñmònh kpòñò wuò, ki ñuh midaam mié la, ni tòkeh binib Yonbdaan ya kuum ya gber ne, kí tì baa lidaali là u li baa ní.

²⁷ Nen bo ne wà ke ñmònh Yonbdaan ya kpòñò, ki ñuh u'daam, ka boh tijier bugben la, u biindeh u'ba ne Yonbdaan ya gbenent nin u'sèm bo. ²⁸ Nen bo, unil ke ní tùòre kí maale kí liike u'tetem te ma bo kí yaan kí ñmònh kpòñò nnò, kí ñu midaam nnò. ²⁹ Kime unil ñmònh' kpòñò nnò, ki ñun' midaam nnò, ka bùh ki teh nì yé Yonbdaan ya gbenent la, u ñmònh, ki ñuh ma nnò, u nuunh u'tiema yul bo ya tudere ne. ³⁰ Nen ne cèrè' ní'ni bà yebe yé biwienb, bitòb yé ijiin, bà yebe mò kpo'. ³¹ Ti tùòrè' ki maale' ki liike' ti'tetem te ma bo la, Yonbdaan ña ní dèrè ti'tub nnò. ³² Ama u dieh ti'tub la, u cekndeh te ñò u la lá bu kí biin uñendun ya nib kí yekn te ne.

³³ N'yaabe, nen bo, ni tì taan' ní ji la, ní li guureh tób. ³⁴ Mikònm ñmòbe wà la, wò ní ji u'den, ñò ni la lá taan kí li nuunh ni'tiema tudere.

Tigber tà sien' nnò, n lá baa' la, n li tùòre tu'mò.

12

Mifuoñaanm ya paabu

¹ Tò, tí ji ní liike men *Mifuoñaanm ya paabu ya gber. N'yaabe, ma yíe ní li te ka ben Mifuoñaanm dienh bupaabu bùà ke ya bol nnò ya gber. ² Ni ben ki ye na laan là pè Uwien ya sen bo ma nnò, ibule ne là co ne ticuòr ne na ní fre kí ñmèrè i'saan, ki ben mò ki ye ibule nnò ña lienh. ³ Nen bo ne n yíe ní tùòrè kí bende kí ye *Uwien ya Fuoñaanm cèrèh unil tòkeh tigber la, wa ní fre kí len kí ye: *Yesu ní juore fènm. *Mifuoñaanm ña ní la, nil mò ña ní fre kí len kí ye: *Yesu yé Yonbdaan.

⁴ *Mifuoñaanm ya paabu te ibol ibol ne, ama mi ya Fuoñaanbaabm ne dienh ni'ke. ⁵ Itùon te ibol ibol ne, ama wà ke sònh ki dienh Yonbdaan uba ne. ⁶ Itùon ya sònm te ibol ibol ne, ama Uwien uba ne cèrèh unil ke sònh itùon. ⁷ *Mifuoñaanm dienh wà ke bupaabu nè ní li toreh unil ke ne. ⁸ *Mifuoñaanm ne dienh uba miyenfolenm. Mi ya Fuoñaanbaabm ne dienh utò mò mibenm. ⁹ Men ne dienh uba mitekjim mà yebe, ki dienh utò mò bupaabu bùà cèrèh u buuh biwienb. ¹⁰ Mì dienh uba mituòm wò ní li teh miyòkm ya bont, ki cèrèh utò mò sòkndeh Uwien ya ñòbon, ki cèrèh utò mò sekndeh ki bendeh nà yé *Mifuoñaanm yaann nin nà ña yé Fuoñaanm yaann, ki cèrèh uba lienh milencenm ibol ibol, ki cèrèh utò mò sòkndeh milencenm nnò. ¹¹ Mi ya Fuoñaanbaabm ne cèrèh tibont nnò ke teh. Mì dienh unil ke bupaabu jeje m̀ yíe ma bo ne.

Tigbenent te tuba ne, ama tu'gbenenbel te ligol ne

¹² Tò, liike men unisaal ya gbenent te ma bo. Tù ñmòbe igbenenbel ligol ne. Nin ì te ligol ma ke nnò, ì taan' ki tien' tigbenenbaabt ne. Kristo yaam mò te nnò ne. ¹³ Kime tí'ni bà yé *Sufmbe nin bà ña yé Sufmbe, bà yé iyonbe nin bà ña yé yonbe, Mifuoñaanbaabm ne jiire' ní ti'ke bo ki yé ti'bo Uwien ya ñunsii, ki tien' te unibaab. Ti'ke ñun' mi ya Fuoñaanbaabm ne ten miñunm.

¹⁴ Tɔ, tigbenent ya gbenɛnbɛl ɲa te liba, ì te ligol nɛ. ¹⁵ Litaal tɔke' ki ye: «Ma yé nuɔ ma nnɔ, ma yé gbenent ya gbenɛnbɛl» la, li li fre kí bore li'ba ki la tuuke gbenent bo-oo? ¹⁶ Litubl mɔ tɔke' ki ye: «Ma yé nunbu ma nnɔ, ma yé gbenent ya gbenɛnbɛl» la, li li fre kí bore li'ba ki la tuuke gbenent bo-oo? ¹⁷ Tigbenent ke bi yé bununbu nɛ la, unil bi li teh mila ki ciɪh? Tù tí bi yé litubl nɛ la, u bi li teh mila ki ciɪh unu? ¹⁸ Ama Uwien tien' tigbenent ya gbenɛnbɛl ke gbenɛnbɛl li'bùol u yé ma bo nɛ. ¹⁹ Tigbenent ke bi yé ligbenɛnbɛl liba la, nì bi li yé tigbenent-ii? ²⁰ Nɛn bo, igbenɛnbɛl te ligol nɛ ki taan' ki tien' tigbenɛnbaabt.

²¹ Nɛn nɛ cèrè' bununbu ɲa n fre kí tɔke unuɔ kí ye: «Ma ciɛke ɲɛ.» Liyul mɔ ɲa n fre kí tɔke itàan kí ye: «Ma ciɛke nɛ.» ²² Na te nnɔ. Tigbenent ya gbenɛnbɛl yà bi likeh yé ten ya yé bonn nnɔ mɔnɔn ɲmɔbe lituonl nɛ. ²³ Igbenɛnbɛl yà ɲa ɲmɔbe sel nnɔ, ti dienɲ yɛn nɛ lisel ki cɛn' i'tɔ. Nɛ tigbenent ya na'saan yé ifɛ ya bonn nnɔ, ti tùɔreh nɛn saan nɛ mɔnmɔnm. ²⁴ Ama tigbenent ya nà saan ɲa yé fɛ ya bonn nnɔ ɲa nuunh mi ya tùɔrm kɛ. Uwien nɛ tien' tigbenent nɛ ki de' tigbenent ya nà saan ɲa ɲmɔbe sel nnɔ, lisel ki gbien', ²⁵ ɲɔ tigbenent ya gbenɛnbɛl la boreh i'tɔ, ama yè n li kpɛ buñɔbu kí li toreh i'tɔ. ²⁶ Tigbenent ya niba saan wi la, ni'ke saan wi nɛ. Niba saan laa' lisel la, ni'ke saan li ɲmɔbe uyɛnsɔnge nɛ.

²⁷ Ninbi nɛ yé Kristo ya gbenent, nɛ unil ke yé tigbenent nnɔ ya gbenɛnbɛl. ²⁸ Uwien cèrè' binib bà sɔnh u'taanl ni si: mikpiɛkm, *Yesu ya tondb, nle bo *Uwien ya ñɔbonsɔknɛ, nta bo biwɔnwɔknɛ. Ni ya puoli bó nɛ u de' bà bupaabu bɛ n li teh miyɔkm ya bont nin u de' bà bupaabu bɛ n li buuh biwienb nin u de' bà bupaabu bɛ n li muɔh binib nin u de' bà bupaabu bɛ n li likeh binitɔb nin u de' bà bupaabu bɛ n li lienɲ milɛncɛnm ibol ibol nnɔ. ²⁹ Bi'ke yé *Yesu ya tondb nɛ-ɛɛ? Bi'ke yé *Uwien ya ñɔbonsɔknɛ nɛ-ɛɛ? Bi'ke yé biwɔnwɔknɛ nɛ-ɛɛ? Bi'ke teh miyɔkm ya bont nɛ-ɛɛ? ³⁰ Bi'ke ɲmɔbe bupaabu bɛ n li buuh biwienb nɛ-ɛɛ? Bi'ke lienɲ milɛncɛnm ibol ibol nɛ-ɛɛ? Bi'ke sɔknɛdeh milɛncɛnm ibol ibol nnɔ nɛ-ɛɛ? ³¹ Tɔ, cèrè mɛn ni'nun n li mɔn bupaabu bùa mɔn ki cɛn' bupaabu ke ya bol bo.

Ama fɛnfɛnnɔ n li wuɔn nɛ usɛn wà mɔn ki cɛn' isɛntɔ.

13

Miyíem nɛ cɛn' nibonn ke

¹ N lienɲ binib ya lenm nin Uwien ya tondb ya lenm kɛ, ka nín ji yé nib la, n te ten lisenbuɔl bii ligangaal là muɔh ki ɲmɔbe kuwaaku nɛ. ² Nì yé n ɲmɔbe bupaabu ki sɔknɛdeh Uwien ya ñɔbon, ki bɛn tigbɛr tà kɛ buɔ, ki ɲmɔbe mibɛnm kɛ ya bol, ki ɲmɔbe mitekjim ki tì gben', m̀ li fre kí cèrè ijuɔn n nɛbre i'bùol ɲɔ ka yé nib la, ma yé bonn. ³ Nì yé n taa' n'faal kɛ ki gbighiire' binib, ki tuo' bi wìn' nni ɲɔ ka yé nib la, ma ɲmɔbe kpɛle uba nin utɔ.

⁴ Unil ɲmɔbe miyíem la, u ɲmɔbe lifɛsɔngl nɛ, ki ɲmɔbe tinimɔnt, ka ɲmɔbe nunfɔke, ka wɔngɛh u'ba, ka ɲmɔbe gbɛngt, ⁵ ka teh fɛ ya bonn, ka nuunh u'tiema mɔnm, ka yé bɛnpiɛbdaan, ka ɲuuh nib bo. ⁶ U'yɛnm ɲa sɔnge nà ɲa cuube bo, ama u'yɛnm pɛ tigbɛmɔnt bo nɛ. ⁷ Unil ɲmɔbe miyíem la, u ɲmɔbe sukɛ tibont kɛ ni nɛ, ki du Uwien bo isɛn kɛ ni, ki ɲmɔbe lidɛndɛnl isɛn kɛ ni, ki ɲmɔbe kuminku nà kɛ li tu wɔ bo.

⁸ Miyíem ɲa n gben fiebu. Uwien ya ñɔbon ya sɔknɛm mɛn li gben nɛ. Milɛncɛnm mà binib lienɲ mè nnɔ mɔ li gben. Mibɛnm mɔ li gben. ⁹ Fɛnfɛnnɔ wuɔ ti bɛn jɛnjɛnku nɛ, nɛ ki sɔknɛdeh Uwien ya ñɔbon mɔ jɛnjɛnku. ¹⁰ Ama nà mɔn ki tì gben' lá baa' uyo wà la, ti bɛn nà nin ti teh nà jɛnjɛnku nnɔ kɛ li gben nɛ.

¹¹ N là yé kibuk ma nnɔ, n là lienɲ mibuwaalenm nɛ, ki bɛn tibont ya tingi kibuk bɛn ma bo, ki maaleh kibuk maaleh ma bo. N tì tien' ucien, nɛ ki dàan' ibuwaatùon. ¹² Fɛnfɛnnɔ, ti lenɲ tibont dɔmudɔmu nɛ, nì te ten ti likeh kinunliik kà ɲa lenɲ mɔnmɔnm ni nɛ, nɛ ki lenɲ tijinjint. Ama uyo we ní tí lɛ tù nin ti'nunbu. Fɛnfɛnnɔ ma laan bɛn tibont ki tì gben'. Ama uyo we ní n bɛnde tù kí tì gben ten Uwien bɛn nni ma bo.

¹³ Tɔ, mitekjim nin lidɛndɛnl nin miyíem tuu ki te nɛ, ama tibont tuta nnɔ ni miyíem nɛ cɛn' tu'ke.

14

Mifuoñaanm ya paabu li toreh Kristo ya taanl yaab ke ne

¹ Li nuunh men ní li yíe binib, kí cèrè ni'nun n li món *Mifuoñaanm ya paabu bo; ni'ke tu nin bupaabu búa li cèrè ní li sòkndeh Uwien ya ñòbon. ² Kime unil lienh milencenm la, wa lienh nin nib, u lienh nin Uwien ne. Uba ña ciuh u lienh ki teh bà. *Mifuoñaanm ne cèrèh u lienh tigber tà bua. ³ Ama unil sòkndeh Uwien ya ñòbon la, u lienh nin binib ne, ki toreh be bi kpienh mitekjim ya sen ni, ki saakreh bi'gbenent, ki songreh bi'yenm. ⁴ Wà lienh milencenm la, u kpiendeh u'ba ne mitekjim ya sen ni. Ama wà sòkndeh Uwien ya ñòbon toreh Kristo ya taanl yaab ne be n kpere mitekjim ya sen ni. ⁵ N yíe ni'ke n li lienh milencenm, ama n tùore' ki fe ní li sòkndeh Uwien ya ñòbon ne. Wà sòkndeh Uwien ya ñòbon cen' wà lienh milencenm. Ama nì yé unil te kí sòkn milencenm nno la, ni'mo li fre kí toreh Kristo ya taanl yaab be n kpere mitekjim ya sen ni.

⁶ N'yaabe, nì yé n baa' ni'saan ki lá lienh milencenm baba, ka cèrèh ni bendeh Uwien ya gbebalkaar, ka cèrèh ni bendeh gbemònt, ka sòkndeh ne Uwien ya ñòbon, ka wòknh ne wòknm miba nin mitòm la, n toreh ne níno-òò? ⁷ Tò, maale men kí liike bi taah tibont tà ki jeleh kujelku nno te ma bo. Nì yé liwol bii kubieku ne tu'muo ña bore' la, bi li tien mila kí bende nà ke muoh ma bo? ⁸ Unil piebe' butòbu ya natunl ka piebe' mòmòmnm la, ñme li bonde butòbu? ⁹ Ni'mo yaam te nno ne. Ni lienh iñòbon ñeh ni'ñuon ni nib ña ciuh i'tingi la, bi li tien mila kí bende ni ye ní ye bà? Ni lienh ki wienh fenm ne. ¹⁰ Ma ben ilenbol ya ñòbu unendun wuu ni, ama lenm miba ña te ka ñmobe mi'tingi. ¹¹ Ma ciuh nil ya lenm la, u yé ucaan ne n'bo, ne n'mo yé ucaan u'bo. ¹² Ni'mo yaam te nno ne. Ni'nun món *Mifuoñaanm ya paabu bo ma nò, tùore men kí li nuunh bù, ama ní li nuunh bupaabu búa li toreh Kristo ya taanl yaab be n kpere mitekjim ya sen ni.

¹³ Nen bo, unil lienh milencenm la, wò n li kàareh, Uwien n de wò bupaabu búa li cèrè wò n fre kí sòkn milencenm nno. ¹⁴ Kime n kàareh milencenm ni la, *Mifuoñaanm ne cèrè' n kàareh, n'bugben ña ben n teh bà. ¹⁵ Nen bo, n li tien mila? *Mifuoñaanm cèrèh n kàareh milencenm ni la, n li kàareh n ben milenm mà mò ni ne. Mì cèrèh n geh iyuon milencenm ni la, n li geh n ben milenm mà mò ni ne. ¹⁶ Kime *Mifuoñaanm cèrèh a faareh Uwien milencenm ni baba ñò unil te ni'ni, ka ben niba Uwien ya sen ni la, u li tien mila kí ye «Ami»? Kime wa ciuh a lienh ki teh bà. ¹⁷ Imòn, a faareh Uwien nì mòn cèen ne, ama na toreh bitòb be n kpere mitekjim ya sen ni.

¹⁸ N faareh Uwien nin n lienh milencenm ki cen' ni'ke ma nno. ¹⁹ Ama n te Kristo ya taanl yaab ni, ki tu ki len' iñòbon ijun ì wien ki wòkn' be la, nì tu nin n len' iñòbon itur piik milencenm ni.

²⁰ N'yaabe, la te men ten mubumu ni'yenmaale ni. Nà bre ya tienm wòn, li te men ten mucenfendmu, ama iyenmaale ni wòn, li maaleh men bicienb maaleh ma bo. ²¹ Nì kele' *Uwien ya gbònkú ni ki ye Yonbdaan ye:

«N li cèrè linibotòl ya nib ne n len' nin n'nib bie milencenm,
nin nen ke ñò,
ba n cenge n'bó.»

²² Nen bo, milencenm ña yé òieku binib bà teke' Uwien ki jin' nno bo, ama mì yé kudieku bà ña teke' wò ki jin' nno bo ne. Uwien ya ñòbon ya sòknm men yé kudieku bà teke' wò ki jin' nno bo ne, ma yé òieku bà ña teke' wò ki jin' nno bo.

²³ Nì yé Kristo ya taanl yaab ke taan' ñò bi'ke lienh milencenm la, binib bà ña ben niba Uwien ya sen ni bii binib bà ña teke' wò ki jin', kòn' ní la, ba n ye ni yé iwaar-ii? ²⁴ Ama unil ke sòkndeh Uwien ya ñòbon, wà ña teke' wò ki jin', bii wà ña ben niba u'sen ni kòn' ní la, binib ke lienh nà nno ne li cèrè wò n bende kí ye u yé ubierdaan, ne u'yenm n saa u'biere bo. ²⁵ U'fèl bo ya gber ke li ñe upaan bo. Nno ne u li gbaan, kí puke Uwien, kí ye nì yé imòn ne, Uwien mòmbe ki te ni'ni.

Kristo yaab taan' la, bi la teh tibont ñmerkñmerki

²⁶ N'yaabe, ti li tien mila? Ni lá taan' la, wà ñmòbe iyuon la, wà ñ gè. Wà mò ñmòbe miwòknm la, wà ñ wòkn. Uwien cère' wà bende' u'gbèbòlkaar la, wà ñ tòke tù bitòb. Wà mò ñmòbe bupaabu wà ñ len milencenm la, wà ñ len bii wà ñ sòkn mè. Wà teh nà ke la, wà ñ cère nè ñ li toreh Kristo yaab be ñ kpére mitekjim ya sen ni. ²⁷ Binib ye be ñ len milencenm la, nè li yé bile bii bita. Nì la gèbre' binib bita. Be ñ li lienh uba uba. Uba mò ñ li sòkndeh bi lienh ki teh bà. ²⁸ Nil ña te litaanl nno ni kí sòkn la, be ñ li ñmin, kí li lienh bi'yenm ni nin Uwien. ²⁹ Nì yé Uwien ya ñòbon ya sòknm mò la, bile bii bita ñ sòkn, bitòb ñ fiin kí liike bi sòkndeh nà nno ya tingi. ³⁰ Uwien cère' unitò bende' u'gbèbòlkaar litaanl nno ni, ki ye wà ñ sòkn tù la, wà bi lienh nno ñ ñmile. ³¹ Imòñ, ni'ke li fre kí li sòkndeh Uwien ya ñòbon ama ní li sòkndeh uba uba. Ni teh nno la, unil ke li bende Uwien ya gber, ne ni li saake unil ke ya gbenent. ³² Unil sòkndeh Uwien ya ñòbon la, u li fre kí li coh u'ba. ³³ Kime Uwien ña yé fenfenm, u yé nibonn ke ñ li te ni'donbó ne.

Nì te ma Kristo yaab ya táan ke ni si: ³⁴ Bipiib li ñmin ne itáan ni. Ba ñmòbe sen be ñ len, be ñ li blinh bi'yul, kime ni ke'le' nno ne Moyis ya gbont ni. ³⁵ Bi yé be ñ tùore kí cii niba ya tingi la, be ñ ti niire bi'cieb idonbó; kime na kpe pii ñ li lienh Kristo ya taanl ni.

³⁶ Bii Uwien ya gber ñen' ninbi saan ne-εε? Ninbi baba ne cii' tù-uu? ³⁷ Unil maaleh ki teh u yé *Uwien ya ñòbonsòknl bii u maaleh ki teh *Mifuoñaanm te u'ni la, wà ñ bende kí ye n ke'le' nà nò yé Yonbdaan ya wòbl ne. ³⁸ Unil wà ña tange' nè la, Uwien mò ña ñ tange wà.

³⁹ N'yaabe, nen bo, cère men ni'nun ñ li món ní li sòkndeh Uwien ya ñòbon, ki la pien nil u la len lencenm. ⁴⁰ Ama ní li teh nibonn ke ni'donbó, ki la teh ñmerkñmerki.

15

Kristo ya mèkrm bitenkpiib ni

¹ N'yaabe, n yé ñ tiere ne n là tòke' ne tigbèmonmònt tà, ni teke' tù, ki ñuuke tù mòmòmòm nno ne. ² Ni ñuuke tù n là tòke' ne tù ma bo la, tun bo ne ni li ñmere. Nno ña ñí la, ni teke' ki jin' fenm ne.

³ N là cii' nà nno n cinde' ki tòke' ne nen ne. Nen si: Ti'biere bo ne Kristo kpo'. Nì là ke'le' *Uwien ya gbònkni ki ye nì lá li tien nno ne. ⁴ Bi sube' wà, ne wienta daali u mèkre' bitenkpiib ni. Nì là ke'le' *Uwien ya gbònkni ki ye nì lá li tien nno ne. ⁵ U cère' Pìer* laa' wà, ni ya puoli bó ne u cère' bitondb piik nin bile nno ke laa' wà. ⁶ Ne ki liebe' ki cère' u'panpaankaab mò taan' ki laa' wà ki gèbre' binib kobiijun. Bi'ni bà yebe bié ki fuobe, ne biba mò kpo'-a! ⁷ U liebe' ki cère' Saak laa' wà, ne ki cère' bitondb ke mò laa' wà.

⁸ Bi'ke yaam tì gèbre', ne u cère' min wà te ten kibuk kà bi lòre' kè nno mò fòre' ki laa' wà. ⁹ Imòñ, min ne yé *Yesu ya tondb ke ya gbaarke. Ma kpe be ñ yin nni *Yesu ya tond mòmòm, kime n là jèndeh Uwien ya taanl yaab ne. ¹⁰ Ama Uwien ya juokm bo ne n ji te ten n te ma fenfenm wuò nò. U juoke' nni mijuokm ma nno ña juore' fenm. Ma juore' fenm, kime n'gbenent ben' lituonl ni ki cen' bi'ke. Na yé n taa' n'tiema tuòm ne ki sòn' lituonl nno, n laa' Uwien ya juokm mà nno ne cère' n sòn'. ¹¹ Tò, nì yé min ne bii ben ne tòke' ne tigbèmonmònt la, ti'ke tòke' ne tigbèbaabt ne, ne ni teke' tun ne ki jin'.

Uwien li mèkre bitenkpiib

¹² Tò, ti tòkeh ki teh Kristo mèkre' bitenkpiib ni ne. Nì tien' mila ni'ni biba lienh ki teh bitenkpiib ña ñ mèkre? ¹³ Nì yé bitenkpiib ña ñ mèkre la, Kristo mò ña mèkre' ne-a! ¹⁴ Kristo ña mèkre' la, ti tòkeh tigbèmonmònt tà nno yé fenm ne, ne ni'tekjim mò yé fenm ne. ¹⁵ Bitenkpiib ña ñ mòmbe kí mèkre la, nì wòngèh ki teh ti nendeh Uwien bo ne-a! Kime ti lienh ki teh u mèkre' Kristo ne, ne wa mèkre' wà-a! ¹⁶ Tò, bitenkpiib ña ñ mèkre la, Kristo mò ña mèkre' ne-a! ¹⁷ Ne Kristo ña mèkre' la, ni'tekjim yé fenm ne, ne ni juore' ki te ni'biere ni ne. ¹⁸ Nno la, Kristo yaab bà kpo' nno mò juore' fenm ne. ¹⁹ Nì yé ti ñmòbe lidendenl Kristo bo uñendun wuu ni ya fuobm baba bo ne la, ti yé bicèckdenb ki cen' binib ke.

* 15:5 Liike 1:12.

²⁰ Ama imòn nè, Uwien mònbe ki mækre' Kristo. Wòn nè yé unil wà kpié' ki mækre' bitenkpiib ni, ki wuòn' ki ye bitenkpiib mɔ lá li mækre. ²¹ Kime unibaab bo nè mikuum baa', nè unibaab mɔ bo nè bitenkpiib li mækre. ²² Adam bo nè binib ké kpuokeh, nè Kristo mɔ bo nè binib ké li mækre. ²³ Ama wà ké nin u'sensien nè. Kristo nè yé unil wà kpié' ki mækre'. U lá baa' la, binib bà yé u'yaab nnɔ mɔ li mækre. ²⁴ Ni ya puoli bó nè Kristo li gben nà ñmòbe ufaa ké ya bol nin nà ñmòbe mituòm ké ya bol, kí taa libel kí jiin kí de u'Baa Uwien. Ugbengbenyo níno. ²⁵ Kime u li yé uber nè kí tì baa uyo wà Uwien li cère wɔ ní tɛ u'nennendb ké bo litaal. ²⁶ Mikuum nè yé unennendfórke wà u li gben u'gber. ²⁷ Imòn, Uwien cère' u tɛ' nibonn ké bo litaal ñɔ. Ama bi ye: «U tɛ' nibonn ké bo litaal la», nà yé u tɛ' Uwien mɔ bo nè, kime Uwien nè cère' u tɛ' nibonn ké bo litaal. ²⁸ Uyo wà Kristo li yé ucien nibonn ké bo nnɔ, u ya yo nè wòn Kristo wà yé Uwien ya Bijɛ nnɔ mɔ li jiin ticiént kí de Uwien wà de' wɔ ticiént nibonn ké bo nnɔ. Nnɔ nè Uwien li tùòre kí li yé uber nibonn ké bo.

²⁹ Tɔ, maale mèn kí liike binib bà cèreh bi siih bɛ Uwien ya ñunm bitenkpiib ya taal ni nnɔ ya gber. Nì yé bitenkpiib ña ní mækre la, nì li tore bɛ ba? Bitenkpiib ña ní mækre la, bɛ bo nè bi cèreh bi siih bɛ Uwien ya ñunm bi'taal ni? ³⁰ Nì yé bitenkpiib ña ní mækre la, bɛ bo nè tinbi sònɔh ituòn yà cèreh kinunbònk tuu ki bàareh tɛ? ³¹ N'yaabɛ, nì yé imòn nè, idaan ké mikuum kpàakeh nni nè. Nì liebe' ki ye imòn mɔ nè ki ye ninbi nè yé n'bo ijɛnjɛbn Yonbdaan *Yesu Kristo ya sen ni. ³² Nì yé n mòn' nin muwenbiimu Efes ya du bó inisaalyenmaale baba bo nè la, n kpele si ba? Nì yé bitenkpiib ña ní mækre la, cère mèn tí li jinh kí ñuh-a, kime wenli ti li wun kpo-a!

³³ La cère mèn uba ní lere nè. «A tòkeh nin unibierɔ la, a'mò li tì gben kí saa nè.» ³⁴ Cuo mèn ni'ba ki la teh mèn biere, kime ni'ni biba ña ben Wien. N len' nà nɔ yé ni'fɛ nè.

Bà li mækre ya gbenent li te ma bo

³⁵ Ama uba li fre kí niire kí ye: «Bitenkpiib li mækre mila bo? Bi mækre' la, bi'gbenent li te mila bo?» ³⁶ Ujɔr sin, a bule' nibonbuonn nà kpo' la, na ní pɛ. ³⁷ Nibonbuonn nà a bule' nè nnɔ ña yé nì pɛn' nà nnɔ, nì yé nì lá li lùon nà nnɔ nè. Nba la, a bule' iji nè, mitòm la, tibontɔr. ³⁸ Nɛ Uwien cèreh mibim ké pɛh mipiɛm u yíe ma bo. Nɛ bim ké bim nin mipiɛm nè.

³⁹ Bonn ké bonn nin ni'gbenent nè. Binib ya gbenent te tu'ba nè, tiwent mɔ yaar tu'ba, inuòn mɔ yaar tu'ba, ijɛn mɔ yaar tu'ba. ⁴⁰ Kutaaku bo ya bont te tu'ba, nè kitink bo yaar mɔ te tu'ba. Kutaaku bo yaar ya mònbe nin kitink bo yaar ya mònbe ña tɛ. ⁴¹ Uwien ya wien te u'ba nè, uñmaal mɔ yu u'ba, iñmaabii mɔ yu u'ba. Iñmaabii mònɔn ké ya wien ña kpe.

⁴² Bitenkpiib lá mækre' la, nì li te nnɔ nè. Bi sube' bɛ nin tigbenent tà nnɔ li bùre nè, ama bi li mækre nin tà nnɔ tun ña ní bùre. ⁴³ Bi subeh nin tigbenent tà nnɔ ña ñmòbe sel, bi li mækre nin tà nnɔ, tun ñmòbe ukpieke nè. Bi subeh nin tigbenent tà nnɔ ña ñmòbe tuòm, bi li mækre nin tà nnɔ, tun ñmòbe mituòm nè. ⁴⁴ Bi subeh nin tigbenent tà nnɔ, tù yé tinisaalgbenent nè. Bi li mækre nin tà nnɔ yé *Mifuoñaanm li de tà nè. Tinisaalgbenent te la, *Mifuoñaanm dienh tà mɔ te nè. ⁴⁵ Nɛn bo nè nì kele' *Uwien ya gbònkɔ ni ki ye: «Adamkpiék là yé unisaal nè,» ama Adamfórke† wòn yé *Mifuoñaanm ya daan nè ki dienh limiɛl. ⁴⁶ Nà yé ti li kpié kí li ñmòbe *Mifuoñaanm dienh tigbenent tà nnɔ nè. Ti li ñmòbe tinisaalgbenent nè kí yaan kí lá lɛ *Mifuoñaanm dienh tà nnɔ. ⁴⁷ Uwien là taa' titent nè ki tien' unikpiek. U yé titent nè. Unilie wòn, wòn ñɛn' paaki bó nè ki jiire' ní. ⁴⁸ Bi taa' titent ki tien' unikpiek wà nnɔ te ma bo nnɔ, bà yé kitink bo yaab mɔ te nnɔ nè. Wà ñɛn' paaki bó ki jiire' ní te ma bo nnɔ, bà li yé paaki bó yaab nnɔ mɔ li te nnɔ nè. ⁴⁹ Ti naan unil wà bi taa' titent ki tien' wɔ ma nnɔ, nnɔ nè ti lá li naan wà ñɛn' paaki bó ki jiire' ní nnɔ mɔ.

⁵⁰ N'yaabɛ, n ye ní tòke nà sɔ: nà ñmòbe tigbenent nin misèm ña ní fre kí kɔ Uwien ya bel ni. Na li bùre nin nà ña ní bùre ña ní fre kí taan.

† 15:45 Bi ye Adamfórke la, bi niireh Kristo.

⁵¹ Cenge men ñ tōke ne tigbēbōlkaar tuba. Ti'ke ña ñ kpo kí gben ama ti'ke ya gbenent li lèbre ne. ⁵² Tigbenent ya lèbrm nno ña ñ taande nì li tien ten bununbu ya kenbm ne uyo wà bi li piebe linatunfōrkaar! nno. Bi piebe' linatunfōrkaar! nno uyo wà la, bitenkpiib li mēkre kí li ñmōbe tigbenent tà ña ñ bũre, ne Uwien ñ lèbre ti'mō ya gbenent. ⁵³ Kime nì kpe tigbenent tà li bũre nno ñ kpende tà ña ji li bũre ne, ne tà li kpo nno mō ñ kpende tà ña ji li kpo. ⁵⁴ Tigbenent tà li bũre nno lá kpende' tà ña ñ bũre ño tigbenent tà li kpo mō kpende' tà ña ji kpo la, nen daali ne nà kele' *Uwien ya gbōnku ni nno li tien. Nì kele' ki ye:

«Uwien faake' nin mikuum, ki gben' mi'gber.

⁵⁵ Mikuumē, a'faa ji te la?

Mikuumē, a'lōbpìen ji te la?» ⁵⁶ Ibiere ne yé mikuum ya lōbpìen, ne yiko bo ne ibiere ñmōbe ti'bo mituom.

⁵⁷ Nin nen ke tí faare men Uwien, kime wōn ne dienh te ufaa kí ñe Yonbdaan *Yesu Kristo bo.

⁵⁸ Nen bo, n'yaab bà n yíe be, tũore men kí cuo kenken, kí cère ni'nun ñ li mōn Yonbdaan ya tuonl bo, ní li tuu ki sōnh lè ki joh inun bó, kí li ben ki ye ni sōnh ki dienh ti'Yonbdaan la, ni'tōntōnku ña ñ juore fēnm.

16

Bi li taan ilike ma bo kí tore Kristo yaab bà te Yerusalem bó

¹ Tō, mipum mà ni li taan mè kí tore Uwien ya nib nno ya gber wōn, tien men ten n là tōke' Kristo ya táan yaab bà te Galasi ki ye be ñ tien ma bo nno. ² Nawucu ke nawucu ya wenkpieke ya daali*, ni'ni wà ke ñ li boreh u laa' nà bo ki blinh u'den niba saan u'tuom kpe ma bo. Ni la li gu ñ baa ño kí yaan ní taan mipum nno. ³ Ní gènde ni'ni biba, n lá baa' la, ñ de be tigbōnt, kí sōn be, be ñ taa ni taan' mipum mà nno kí tì de Kristo yaab bà te Yerusalem ni nno. ⁴ Nì kpe n'mō ñ jo ni'bó la, n li tōke nin be.

Pōl bondeh isen ya jom

⁵ N maaleh ñ ñe Maseduōnn ne kí baa ni'saan, kime n li cuon kí càare mi ya tinfēnm ne. ⁶ Nba la, n li tien ni'saan iwenkàanke bii n li tien ni'saan kí tì gben tiwōrcient ya yo ne, ño ní tore nni n fre kí baa n joh nà bó. ⁷ Ma yíe miē bo n baa' ni'saan la, ñ sere itàan bo ki gèbre', kime Yonbdaan tuo' la, n yíe ñ tien ni'saan iwien ile ne.

⁸ Ama n li juore Efēs ya du ni, kí tì baa Pantekot ya nacenku ya yo ne, ⁹ kime Uwien pēkre' usen ki de' nni ñ sōn lituoncienl udu nno ni nin binēnnēndb yebe ma ke nno.

¹⁰ Timote baa' ni'saan la, ní ñikn kí teke wō mōnmōnm, kí cère u'yēnm ñ li dō, kime u'mō sōnh Yonbdaan ya tuonl ten min ne. ¹¹ Nen bo, uba la liike wō fēnm. Ní tore wō, ño wō ñ liebe ní n'saan nin uyēnduōn, kime n gu wōn nin ti'ninjieb bitōb ya liebm ní ne.

¹² Ti'ninje Apolos wōn, n tũore' ki sure' wō wō ñ pìere ti'ninjieb ni'saan, ama wa yíe wō ñ baa ni'saan fēnfēnnō wuō fiebu. U lá laa' usen la, u li baa ní.

Igbierfōrke nin ifuonde

¹³ La gōh men, kí li faa mitekjim ni, kí li ñmōbe lifèl, kí li faa. ¹⁴ Li teh men tibont ke nin miyiem.

¹⁵ N'yaabe, n li liebe kí gbire ne usen uba mō ni. Ni ben ki ye Sitefanas nin u'den yaab ne kpiē' ki teke' Kristo ki jin' nin Akayi ya tinfēnm ya nib ke, ne ki taa' bi'ba ki de' Uwien ya nib ya torm. ¹⁶ Nen bo, li boh men bi ya nib nin bà ke taakeh nin be ki sōnh ituōn nin inunmōn nno.

¹⁷ Sitefanas nin Fotunatus nin Akayikus ya baam là sōnge' n'yēnm. Na là te n'saan ma nno, ben ne la lère' ni'lēnl. ¹⁸ Kime bi là duōn' n'yēnm ki duōn' ni'mō yaam. Li pēkeh men bi ya nib. ¹⁹ Kristo ya táan yaab bà te nie saan Asi ya tinfēnm ni nno fuondeh ne. Akilas nin Prisil nin Kristo ya taanl ya nib bà taakeh bi'den nno mō fuondeh ne mōnmōnm Yonbdaan ya yel bo. ²⁰ Ti'yaab ke fuondeh ne. Ni'mō ñ li fuondeh tōb mōnmōnm. ²¹ Min

* 16:2 Nawucu ya wenkpieke ne ji yé Kristo yaab ya fofuordaali.

Pɔl nin n'yul nɛ kele' ifuonde yii nɔ.† ²² Unil wà ɲa yíe Yonbdaan la, Uwien ní wie wɔ miɲùum. Maranata! Ni'tingi si: Yonbdaan, dɛn! ²³ Yonbdaan *Yesu ní juoke nɛ. ²⁴ *Yesu Kristo bo nɛ n yíe ní'kɛ.

† ^{16:21} kí ñɛ Kugbɔnku kuu ya cinm kí lá baa 16:20 Pɔl lienh nɛ uba kieh, ama wɔn nin u'yul nɛ kele' migbiirm 21 ki tí baa' 24.

Kugbɔnlieku kùà Pɔl kele' ki de'

Korènt
yaab nnɔ

Nà wɔngeh kugbɔnku kuu te ma bo

Pɔl kele' kugbɔnkpɛku kùà ki de' Korènt yaab nnɔ ya puoli bó nɛ wɔn nin u'yul jon' ni'bó. U tì baa' nɛ bi'yenm ɲa ɲmaake' u'bo. Bi'ni biba mɔnɔn yìe ki ye wa yé Yesu ya tond. Pɔl mɔ ya yenm ɲa ɲmaake' bi'bo. Nen bo nɛ wa wuɔke' bi'saan, ki liebe' Efes ya du bó. U tì baa' nɛ ki kele' kugbɔntɔku nin tinunsiir ki de' Tit wɔ ń tì de bɛ. Ku ya gbɔnku bole' nɛ, nil ɲa ben nì tien' ma. Tit tuke kugbɔnku nnɔ uyo wà ki joh Korènt nnɔ, Pɔl ya yenm ɲa dɔ. Tit liebe' ní ki lá cende' Pɔl Maseduɔnn ya du ni nɛ, ki tɔke' wɔ ki ye Korènt yaab tuo' u'gber ki lèbre' bi'tetem, nɛ u'yenm ji duɔn' nɛ u kele' kugbɔnku kuu kí de bɛ.

Kí cin iyul 1 kí tì baa iyul 7 Pɔl len' ki fie' u'ba, ki ye u yé Kristo ya tond nɛ, nɛ nì yé u'bo lituonl nɛ. Ijend nin kinunbɔnk tu' wɔ u'tuonl ni ki yebe, ama u juun' ki teke' nen kɛ.

Kí cin iyul 8 kí tì baa 9 Pɔl sureh Kristo yaab bà te Korènt ya du ni nnɔ bɛ ń pu Kristo yaab bà te Yerusalem ni, ka ɲmɔbe niba nnɔ mipum nin tinimɔnt.

Kí cin iyul 10 kí tì baa 13 Pɔl wuɔn' unil li ɲmɔbe mitetem mà, kí li yé Kristo ya tond nɛ. U ya bùol Kristo ya tond yé unil wà jindeh u'ba tingi ki kpiendeh bitɔb nɛ.

Ifuonde

¹ Min Pɔl, n yé *Yesu Kristo ya tond nɛ Uwien ya yíem bo. Min nin ti'ninje Timote nɛ kieh kugbɔnku kuu tí de Uwien ya taanl yaab bà te Korènt ya du ni nnɔ nin bà mɔ ke yé u'yaab ki te Akayi ya tinfenm kɛ ni nnɔ. ² Ti'Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo ń juoke nɛ, kí de nɛ uyenduɔn.

Ni'mɔ ń li duɔndeh ni'tɔb ya yenm

³ Tí pèke men Uwien ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya Baa. U yé ti'Baa wà muɔh binib micɛɛkm ki gbiekeh nɛ, ki yé Uwien wà duɔndeh binib ya yenm isen kɛ ni. ⁴ U duɔndeh ti'yenm ijend kɛ ni ɲɔ ti'mɔ ń li freh ki duɔndeh binib bà lenh ijend kɛ ya bol ya yenm kí ñɛ tinbi mɔnɔn lenh uyenduɔn wà u'saan nnɔ bo nɛ. ⁵ Nnɔ nɛ Kristo bo, ti lenh ijend ki gbiekeh ma nnɔ wɔn Kristo bo nɛ Uwien duɔndeh ti'yenm mɔ ki gbiekeh. ⁶ Ti te uyensaa ni la, ti nuunh ninbi ya yenduɔn nin ni'ɲmɛrm nɛ. Uwien duɔn' ti'yenm ɲɔ ti'mɔ ń duɔn ni'yaam ní juun kí tuo ti jinh ijend yà nnɔ nɛ. ⁷ Nen bo, ti cinbe ki du ni'bo ki gbien', kime ti ben ki ye tinbi nin ninbi taakeh ki jinh ijend ma nnɔ, ti li taan kí li ɲmɔbe uyenduɔn mɔ nɛ.

⁸ Ti'yaabe, ta yíe ní li te ka ben ki ye ijend là tu' tɛ Asi ya tinfenm ni. Ijend nnɔ ɲa là ɲmɔbe fuul. Ì là faake' nin tɛ cɛen nɛ, nɛ ta ji là daan ki ye ti li le limiel mɔnɔn. ⁹ Imɔn, tinbi mɔnɔn là maale' ki ye ti'kuum ya yo baa' nɛ. Nì là tien' nnɔ ɲɔ ti la ji ń li du ti'ba bo, ama tí li du Uwien wà mɛkreh bitɛnkpiib nnɔ bo nɛ. ¹⁰ Wɔn nɛ ñɛn' tɛ mi ya kubierm ni, ki tí li ñɛn tɛ mi'ni mɔ. Imɔn, ti du wɔn bo nɛ ki ye u li ñɛn tɛ len. ¹¹ Ni'mɔ toreh tɛ len nɛ nin ni'kaare. Nnɔ nɛ Uwien dienh tɛ mimɔnm kí ñɛ linigol ya kaare bo. Nɛ tinbi bo binib bà yebe mɔ li faare Uwien.

Nà cère' Pɔl pien' u'sen ya jom

¹² Ti jɛbnh ti'ba nà bo si: ti ben ti'yenm ni, ki ye ti ɲmɔbe mitetem mà nnɔ ñɛn' Uwien saan nɛ. Mì wien nɛ, ki cuube uɲɛndun wuu ni, ni'ke tu nin ninbi bo. Uwien ya juokm nɛ cère' ti te nnɔ, na yé nisaalyenfuom. ¹³ Ti kele' nɛ tigber tà ti'gbɔnt ni nnɔ, gber tuba ɲa te len ɲɔ ní kàan ka ń fre kí bende tu'tingi. Nɛ n teke' ki jin' ki ye ni li fre kí bende tu'ke ya tingi ¹⁴ tɛn ni cin' ki bendeh ma ki teh tinbi nɛ yé ni'jenjɛbn, nɛ ni'mɔ li yé ti'yɛ lidaali là Yonbdaan *Yesu li baa ní nnɔ.

¹⁵ N là ɣmɔbe mi ya dum ya bol ne ki cɛkre' n'yenm ń kpɛ kɪ baa ni'saan ɣɔ ní tí ń le mimɔnm kɪ pukn. ¹⁶ N ńen' ni'saan la, n li jo Maseduɔnn ya tinfenm bó ne, kɪ tí ń liebe ní ni'saan ɣɔ ní de nni nà ke ciɛke nni ń fre kɪ jo Sude ya tinfenm bó. ¹⁷ N cɛkre' n'yenm ń tien nnɔ ma nnɔ, ma tũre' ki maale' ne-εε? Bii n cɛkre' n'yenm ń tien nà nnɔ yé unisaal ya yenmaale ne, ɣɔ ń ye nen ne, kɪ liebe kɪ ye nen ɣa ńí? ¹⁸ Uwien yé umemɔndaan ne. U ben ki ye ta tɔkeh ne ki teh nen ne, ki liebeh ki teh nen ɣa ńí. ¹⁹ Kime *Yesu Kristo Uwien ya Bijɛ wà min nin Silfen* nin Timote là tɔke' ne u'gber nnɔ ɣa teh nen ne, kɪ liebe kɪ ye nen ɣa ńí. Ama u tuu ki cɛ ki teh nen ne. ²⁰ Wɔn bo ne Uwien là pũon' ki ye u li tien nà ke nnɔ tien'. Wɔn bo mɔ ne ti teh «Ami» ki kpiɛkreh Uwien. ²¹ Wɔn Uwien ne cèrè' tinbi nin ninbi faa mitekjim ni kɪ ńe Kristo bo. Wɔn ne gènde' tɛ ki tien' u'yaab, ²² ki tien' u'diɛku ti'bo, ki cèrè' *Mifuoñaanm te ti'fɛl bo. Nen ne wuɔn' ki ye ta ń lúo mimɔnm mà u bonde' mè ki ble' tɛ nnɔ.

²³ Min wɔn, n taa' Uwien ne ki tien' n'mɔnkunl, n nen la, u la dàan nni. Ma là yíe ń len tuba, tù ń saa ni'yenm ne. Nen ne cèrè' ma liebe' ní Korɛnt ni. ²⁴ Na yé ti nuunh tí wɔbn ne kɪ wuɔn ne ni li teke Uwien kɪ ji ma bo ne, kime ni co mitekjim kenken ne. Ama ti nuunh tinbi nin ninbi ń taan kɪ sɔn ɣɔ ní li ɣmɔbe uyensɔnge ne.

2

¹ Min cɛkre' nà sɔ n'yenm ni: nì yé n li liebe ní ni'saan, ni'yenm ń saa la, ma we ní. ² Kime min nin yul saa' ni'yenm la, ń ji li le ɣme wɔ ń de nni uyensɔnge? Na yé n saa' ninbi bà ya yenm nnɔ-ɔɔ? ³ Nen bo ne n tí là kele' ne kugbɔnku kuba, kime ma là yíe ń baa n'yenm ń saa ninbi bà bi li de nni uyensɔnge nnɔ bo. N ben ni'ke ya tetem. Nà li sɔnge n'yenm nnɔ li sɔnge ni'ke mɔ yaam ne. ⁴ N là kieh ne kugbɔnku nnɔ ma nnɔ, n'yenm ɣa là ɣme fiimu nɔ, nì wi nni ki tì kende' ne n muɔh brìbrì. Nin nen ke ɣɔ ma là kele' kugbɔnku bugben ń saa ni'yenm, n la yíe ní bende n yíe ne ki tì kpɛ ma bo ne.

Wà bii' nnɔ, ní fère wɔ

⁵ Unil tien' uyensaa ya bonn la, na yé u saa' min baba ya yenm ne, u saa' ni'ke yaam ne. Ma yíe ń len kɪ tì kende. Na li yé ni'ke mɔnɔn la, u saa' ni'ni biba yaam. ⁶ U ya daan wɔn, ni'ni bà yebe kɔn' nin wɔ ma, nì dɛkre ne. ⁷ Nen bo, ni ji bi li fère wɔ u'biil ne, kɪ duɔn u'yenm. Nnɔ ɣa ńí la, u'yenm ji li saa kɪ tì kende ne. ⁸ Nen bo ne n sureh ne ní wuɔn wɔ kɪ ye ni yíe wɔ. ⁹ Kime n kieh ne kugbɔnku kuu ma nɔ, n yíe ń diire kɪ liike ni boh tibont isen ke ni bii na boh ne. ¹⁰ Ni fère' unil wà u'biil la, n'mɔ fère wɔ nínɔ. N fère' wɔ u'biil ma nnɔ, na bi ciɛke min ń fère wɔ, ninbi bo ne n fère' udaan Kristo ya nun bó, ¹¹ ɣɔ ki la de *Satan usen wɔ ń lere kɪ tuln tɛ, kime ti ben u maaleh ti'bo yà.

Pɔl ya yenm saa' Trowas ya du ni

¹² N là jon' Trowas ya du bó ń tì tɔke Kristo ya gbemɔnmɔnt ne. Nin Yonbdaan de' nni usen ń sɔn lituonl bugben ma ke nnɔ, ¹³ n'yenm ɣa là dɔ, kime ma là laa' n'ninje Tit. Nen bo ne n là cèbe' udu nnɔ yaab ki bure' Maseduɔnn ya tinfenm bó.

Yesu Kristo ne mɔn' ki faake'

¹⁴ Tɔ, tí faare men Uwien. Uyo ke u cèreh ti te binib bà wɔngɛh ki teh u mɔn' ki faake' ya cɛkl ni ne kɪ ńe Kristo bo. Kɪ ńe tinbi bo ne u cèreh binib bendeh Kristo ya gber ni'ke saan. U'gber ya bendm nnɔ te ten lefina wà ya nu ɣme ki joh ni'ke saan ne. ¹⁵ Imɔn, Uwien bo, ti yé Kristo ya lefina ne ki nu ki ɣme. Bà pɛ miɣmɛm ya sen bo nin bà pɛ usen wà li cèrè be ń juore fenm ke ciɛh lefina nnɔ ya nu ne. ¹⁶ Lefina nnɔ yé biba bo mikuum ya nu ne, ki tukeh mikuum ki bàareh be, ki yé bitɔb bo limiel ya nu, ki cèreh bi lenh limiel. ɣme li fre kɪ sɔn li ya tuonl-i? ¹⁷ Tinbi ɣa taah Uwien ya gber ya tɔkm ki teh ukpenkpende ten binib bà yebe teh ma bo. Uwien ne sɔn' tɛ. Kristo bo ne ti tɔkeh wɔn Uwien ya gber u'nun bó, jɔknt ɣa te ti'fɛl bo.

* 1:19 Bi liebe' ki yih Silfen ne Silas. Liike Itũon 15:22, 40.

3

Kujotiefènku ya tuonl

¹ Ni maaleh tí bie kí taa ti'ba kí wuon ne ne? Bii ni maaleh tí de ne tigbont kí wuon kí ye ti yé *Yesu ya tondb ne? Bii ni maaleh ninbi ne ní de te tigbont kí wuon kí ye ti yé be, ten binib biba teh ma bo? ² Ninbi nin ni'yul ne yé ti'bo kugbónku. Kugbónku nnó kele' ti'fèl ni ne, ne unil ke ben kù, ki kaan' kù mɔ. ³ Imòn, ni mɔnbe ki yé Kristo bo kugbónku ne kí ñe ti'tuonl bo. Kua kele' nin siem, kù kele' nin Uwien wà fuobe ya Fuoñaanm ne. Kua kele' tenpenpen bo, kù kele' binib ya fèl ni ne.

⁴ Kristo bo, ti ñmabe mi ya dum ne Uwien ya nun bó. ⁵ Ta maale' ki ye ti li fre kí tien niba ti'tiema tuom bo, ama Uwien ne cèreh ti freh ki teh, ti teh nà. ⁶ Wɔn ne de' te mituom ki cère' ti yé kujotiefènku ya tonsɔnb. Kujotieku nnó ña ñen' Moyis kele' *yiko wà nnó, kù ñen' *Mifuoñaanm ne. Kime *yiko bàareh nin mikuum ne, ne *Mifuoñaanm dienl limiel.

⁷ Yiko nnó là kele' itenpenpen bo ne, ki ñmabe Uwien ya kpieke, ki cère' Moyis ya nun bó windeh. Israyel yaab ña là li fre kí liike u'nun bó kí ñe ukpieke nnó bo. Ama ukpieke nnó ña wuokreh. Nì yé *yiko wà bàareh nin mikuum ya tuonl là ñmabe u ya kpieke la, ⁸ be li tien *Mifuoñaanm ya tuonl ya kpieke ña ní cen nnó? ⁹ Lituonl là bo Uwien li bu kí biin binib ñmabe ukpieke la, be li tien lituonl là li cère wɔ ní bù binib bigbemòndenb ña ní li ñmabe kí cen nnó? ¹⁰ Nen bo ne ukpieke wà là windeh uyo bo nnó ña yé bonn fenfenno ya kpieke wà ña ñmabe u ya tɔ nɔ bo. ¹¹ Nì yé nà ña wuokreh ñmabe ukpieke la, be li tien nà tuu ki te ña ní li ñmabe ukpieke kí cen nen-i?

¹² Ti du li ya dendenl bo ne ki ñmabe lifèl. ¹³ Ta teh ten Moyis là teh ma bo. U là pibndeh u'nun bó ño Israyel yaab la le ukpieke wà windeh ka ní wuoke nnó ya gbenm ne. ¹⁴ Ama bi'yenm juore' ki liibe ne. Haali nin dinnó bi kàanh Kujotiekpaaku ya gbónku la, nà là lieke bi'nun bó nnó bie ki te ne, na lèkre'. Kristo ña ní la, uba ña ní fre kí lèkre nè. ¹⁵ Imòn, haali nin dinnó bi kàanh Moyis ya gbont la, nì te ten niba ne cùube bi'yenm bo. ¹⁶ Ama unil pekre' ki paan' Yonbdaan bo ne la, u'yenm li cìbre. ¹⁷ Kime Yonbdaan yé *Mifuoñaanm ne. Ne Yonbdaan ya Fuoñaanm te nà saan la, liwiel ne te ni'saan. ¹⁸ Tinbi bà ke niba ña ji lieke ti'nun bó nnó, ti te ten kinunliik ne bi likeh ki lenh Yonbdaan ya kpieke windeh ma bo. Ne wɔn wà yé *Mifuoñaanm nnó lèbreh te ki cèreh ti nengreh wɔ, ki lenh ukpieke u yebreh ki joh.

4

Uwien taa' u'faal ki ñukn' tinbi bà yé isenceb nnó ne

¹ Uwien ya nimònt bo ne u taa' u'tuonl ki ñukn' te. Nen bo ne ti'gbenent ña ñendeh. ² Ama ti wié' ituon yà yé libɔnbɔnl ni ya tòn ki ñmabe ife nnó. Ta taah cekn ki lereh nib, ka lèbreh Uwien ya gber ye ma. Ama tinbi tókeh tigbemònt baba ne nì wien. Nnó ne unil ke li du ti'bo Uwien ya nun bó. ³ Ne nì yé ti tókeh tigbemònmònt tà nnó ya tingi bie ki buɔ la, tu'tingi buɔ bà juonh fennm nnó bo ne. ⁴ Bi yé binib bà ña teke' Kristo ki jin' ne. *Satan wà yé uɔendun wuu ya wien nnó ne libe' bi'yenm ki cère' ba lenh tigbemònmònt ya wenwenku. Kuwenwenku nnó wɔngèh Kristo wà yé Uwien ya nennenkun nnó ya kpieke ne.

⁵ Tɔ, ti tókeh ne tigber tà nnó ña lienl tinbi bo, tù lienl *Yesu Kristo bo ne ki teh wɔn ne yé Yonbdaan. Tinbi ben wɔn, ti tókeh ne ki teh ti yé ni'tonsɔnb ne wɔn *Yesu bo. ⁶ Kime Uwien wà là ye: «Kuwenwenku ní wende licinñunl ni nnó», wɔn ne wende' ti'fèl ni ño tí bende u'kpieke wà windeh [Yesu] Kristo ya nun bó nnó.

⁷ Tinbi bà yé isenceb nnó, Uwien taa' u'gbemònmònt tà yé lifaacienl nnó ki ñukn' tinbi ne. Nen ne wuon' ki ye mituom mà ña ñmabe mì kpe nin bà nnó ñen' Uwien saan ne, ma ñen' tinbi saan. ⁸ Bi pebeh te isen ke ni ne, ama ba freh ki mereh te. Ti te iyenben ni, ama ti tuu ki ñmabe lidendenl ne. ⁹ Bi bùuh te, ama ba nèndeh te. Bi gbòbreh te, ama ba freh ki gbendeh ti'gber. ¹⁰ Uyo ke ti jinh *Yesu là jin' ijend yà u'kuum ni nnó ne ti'gben ni, ño nè ní wuon kí ye u'fuobm mɔ te ti'ni. ¹¹ Imòn, *Yesu bo, mikuum tuu ki kpàakeh te ne

ti'fuobm ni uyo ke ɲo nɛ́ n wuɔn kí ye u'fuobm te ti'gbenent tà li kpo nno ni. ¹² Nno ne mikuum benh nin tinbi, ne ninbi lenh mifuobm.

¹³ Tɔ, nà kele' *Uwien ya gbɔnku ni nno ti'mɔ teke' nen ne ki jin'. Nì kele' ki ye: «N teke' ki jin' ma nno, ne ki len'.» Ti'mɔ teke' ki jin' ma nno, ne ki lienh. ¹⁴ Imɔn, ti ben ki ye Uwien wà mekre' Yonbdaan *Yesu nno li mekre' ti'mɔ tí li te nin *Yesu wɔ́ n̄ taa tinbi nin ninbi kí jo u'ba saan. ¹⁵ Ninbi bo ne i ya jend ke tu' te, ɲo Uwien ya mɔnm n̄ li yebreh ki joh, kí cère binib bà yebe n̄ li tùɔreh ki faareh wɔ, ki kpiekreh wɔ.

Kí li fuobe mitekjim bo

¹⁶ Nen bo ne ti'gbenent ɲa ɲendeh. Ti'gbenent jinh ki joh mɔnɔn la, ti'yenm ni wɔn, ti fɛndeh ne daan ke daan. ¹⁷ Kime fenfennɔ ya jend ɲa yé bonn nà kpieke ti'bo, ka wuɔkreh mɔ. Ama ì bondeh te tí le ukpieke wà yebe ka tì ɲmɔbe u kpe nin bà, ki li tuu ki te mɔ ne. ¹⁸ Tinbi ɲa tɔnge bi lenh tibont tà, ama ti tɔnge ba lenh tà ne. Kime bi lenh tà nno ɲa wuɔkreh, ne ba lenh tà nno, tun tuu ki te ne.

5

¹ Tɔ, ti ben ki ye ti fuobe nin tigbenent tà kitink kie bo nɔ te ten lininbonl ne. Lininbonl nno lá bere' la, ti ɲmɔbe iden yà li tuu ki te Uwien bonde' yì ki ble' te paaki bó. Wɔn Uwien ne men' iden bugben, na yé nil ne men' yì. ² Ti laan te kitink kie bo ma nɔ, ti jɛndeh ne ki dunh, ti'nun mɔn tí le iden yà te paaki bó nno kí kɔ. Iden nno te ten liliɛrl ne tí taa kí gole. ³ Ti gole' liliɛrl nno la, ta ji li te ñil. ⁴ Ti'gbenent laan te ten lininbonl kitink kie bo ma nɔ, ti dunh ten ti tuke litukl ne li kpieke nin te. Na yé ti yíe tí dàan ti ɲmɔbe tigbenent tà kitink kie bo nɔ ne, ama ti nuunh ti li le tigbenent tà paaki bó nno ne n̄ pibn tu'bo ɲo mifuobm n̄ fuobe kí ñen nà li kpo tu'ni nno. ⁵ Uwien nin u'yul ne bonde' te nen ke. U de' te *Mifuoñaanm ma nno ne wuɔn' ki ye ta n̄ lúo mimɔnm mà u bonde' mè ki ble' te nno.

⁶ Nen bo ne ti ɲmɔbe lifèl uyo ke. Ama ti ben ki ye ti laan ɲmɔbe ti'gbenent tà kitink kie bo nɔ, ti te kucɛnku ne, ka neke Yonbdaan den. ⁷ Kime mitekjim ne pekreh te, nà yé ti lenh nà ne pekreh te. ⁸ Imɔn, ti ɲmɔbe lifèl, ki bi yíe tí dàan tuu ya gbenent ne kí jo kí li te Yonbdaan saan. ⁹ Ama ti juore' ki ɲmɔbe tigbenent tuu nɔ bii ti dàan' tù la, ti'nun mɔn nà bo si: tí sɔnge Yonbdaan ya yenm ne. ¹⁰ Kime nì kpe ti'ke n̄ sere Kristo ya nun bó ne, wɔ́ n̄ bu te tibuur kí cère unil ke n̄ le u kpe nà kí ñe u tien' nà kitink kie bo. Nì yé nà mɔn bii nà bre ne la.

Kristo ne taan' binib nin Uwien buñɔbu

¹¹ Ti ben Yonbdaan ya bom yé nibonn nà. Nen bo ne ti sureh binib be n̄ tuo u'ñɔbu bó. Uwien ben te mɔnmɔnm; n du ki ye ni'mɔ ben te mɔnmɔnm ni'fèl ni. ¹² Ta nuunh tí liebe kí taa ti'ba kí wuɔn ne, ama ti yíe ní le ni li ñi nà bo, kí li jebnh ni'ba kí ñe tinbi bo ne. Nen bo, ni li fre kí jiin binib bà jebnh bi'ba upaan bo ya bont bo, ki dàandeh nà te lifèl ni nno bo. ¹³ Nì yé ti sɔnh liwaartuonl ne la, ti sɔnh ki dienh Uwien ne. Ti tí sɔnh liyenfotuonl ne la, ti sɔnh ki dienh ninbi ne. ¹⁴ Kristo ya yíem ne sureh te ki cère' ti ɲmɔbe yii ya yenmaale. Yin si: unibaab ne teke' binib ke ya kuum ki kpo'. Nen bo, unil ke taan' ki kpo' nin wɔ ne. ¹⁵ U teke' bi'ke ya kuum ki kpo' ɲo nɛ́ n wuɔn kí ye bà fuobe ɲa ji fuobe ki de' bi'ba, ama bi fuobe ki de' wɔn wà teke' bi'ke ya kuum ki kpo', ki mekre' bitenkpiib ni nno ne.

¹⁶ Nno ne, ñe fenfennɔ kí li joh ta ji li bùh nib unisaal bùh binib ma bo. Nì yé uyo uba ti là bùh Kristo unisaal bùh binib ma bo mɔnɔn la, ta ji bùh wɔ nno. ¹⁷ Nen bo ne unil yé Kristo yɔ la, udaan ji yé unifaan ne. Nibonkpaann gben'-a! Nibonfènn ne ji te. ¹⁸ Nen ke ñen' Uwien saan ne. Wɔn ne cère' tinbi nin wɔn taan' buñɔbu kí ñe Kristo bo, ki de' te lituonl ki ye tí tɔke binitɔb bi'mɔ n̄ taan wɔ buñɔbu. ¹⁹ Imɔn, Kristo bo Uwien cère' uɲendun ya nib nin wɔn taan' buñɔbu. Wa ji tuuke binib ya biil. U de' te lituonl ki ye tí tɔke binitɔb bi'mɔ n̄ taan wɔ buñɔbu ne.

²⁰ Ti se Kristo ya taal ni ne ki tɔkeh ne tigber tuu, ne kí ñe tinbi bo Uwien nin u'yul ne lienh ne. Ti gbáanh ne ne, Kristo ya yel bo, taan men nin Uwien buñɔbu. ²¹ Kristo ɲa là

tien' biere iba nin itò. Uwien là tun' wò ti ya biere nɛ, ɲò kí ñɛ wòn bo, Uwien ní bù tè bigbemòndenb.

6

¹ Ti tɛ ki sònɥ Uwien ya tuonl ma nnò bo nɛ ti sureh nɛ, ni la cèrɛ ni laa' bupaabu bùa u'saan nnò ní juore fɛnm. ² Kime nì kele' *Uwien ya gbònkú ni ki ye:

«Uyo wà nì kpɛ nnò
nɛ n teke' a'kaare.
Miɲmɛrm ya daali,
nɛ n tore' ɲɛ.»

Tò, nì jì kpaan' uyo sò, miɲmɛrm ya daali sò.

³ Ta yíe ti teh nà ní tuln uba Uwien ya sɛn ni ɲò uba ní len ti'tuonl bo fɛnfɛnm nɛ. ⁴ Ama tibont kɛ ni, ti wòngɛh ki teh ti yé Uwien ya tonsònb nɛ, ki ɲmòbe kuminku ki gbien' ijend nin liwòbl nin iyɛnbɛn ni. ⁵ Ti tuo' tipuòr nin lipɛkl nin binib kpɛh ti'bo ma nin kujiinku kɛ ya bol, ki pèrɛ' migùònm, ki wòln' mikònm. ⁶ Nin nɛn kɛ ɲò ti'tetem wien nɛ. Ti ɲmòbe mibɛnm Uwien ya sɛn bo, ki ɲmòbe liyenguol, ki teh tinimònt. *Mifuoñaanm te nin tɛ, ti yíe binib imònmònd, ⁷ ki kpaandɛh tigbɛr tà yé tigbɛmònt, Uwien ya tuòm te nin tɛ. Ti taah tigbɛmònt nɛ ki teh tijɛkònwɛnt, ki ñih ki guònh. ⁸ Biba kpɛkɛh tɛ, nɛ bitòb yuòndɛh tɛ. Biba sukɛh tɛ, nɛ bitòb pèkɛh tɛ. Bi yih tɛ bitonnɛndenb ama ti yé bigbemòndenb nɛ. ⁹ Bi teh tɛn ba bɛn tɛ nɛ, ama kí nín bɛn tɛ kɛin. Bi likɛh tɛ tɛn ti kpo' ɲò, ama ti nín fuobe nɛ. Bi ñih tɛ, ama ba kuuleh tɛ. ¹⁰ Bi saah ti'yɛnm, ama ti'yɛnm tuu ki sòngɛ nɛ. Bi maaleh ki teh ti yé bijiinb nɛ, ama tinbi nɛ cèrɛh bà yɛbe lenh lifaal. Bi maaleh ki teh ta ɲmòbe niba nɛ, ama ti nín ɲmòbe ní'kɛ.

¹¹ Ninbi Korént yaabɛ, ta ɲmìɛrɛ' nɛ gbɛr tuba, ti yíe nɛ nin ti'fɛl kɛ nɛ. ¹² Ti ya yɛnm pɛ ní'bo cɛɛn nɛ, ni ya yɛnm nɛ ɲa pɛ ti'bo. ¹³ Ní'mò ní tien nnò kí jìin tɛ. Ní'mò ní cèrɛ ní'yɛnm ní li pɛ ti'bo. Ni te tɛn n'tiɛma bumu ma nnò nɛ cèrɛ' n len' nɛ nnò.

La teh mɛn tɛn bà ɲa pɛ Wien bo

¹⁴ La taa mɛn ní'yul kí kpɛle bà ɲa teke' Uwien ki jin', kime ninbi nin bɛn ɲa ní fre kí li tɛ gbɛr. Nà cuube nin nà ɲa cuube li fre kí taan-ii? Kuwenwenku nin licinñunl li fre kí taan-ii? ¹⁵ Kristo nin *Satan li fre kí kpaan buñòbu-uu? Wà teke' Kristo ki jin' nin wà ɲa teke' wò ki jin' tɛ tigbɛr-ii? ¹⁶ Uwien ya duku nin ibule tɛ-ɛɛ? Nɛ tinbi nɛ yé Uwien wà fuobe ya duku. Wòn Uwien nɛ len' ki ye:

«N li tɛ bi'siik ni nɛ ki cuonh nin bɛ,
ki li yé bi'Wien,
nɛ bɛ ní li yé n'nib.»

¹⁷ Nɛn bo nɛ Yonbdaan liebe' ki len' ki ye:

«Ñɛ mɛn bi'ni kí jɛndɛ bɛ.
La mɛ mɛn jòknt ya bont,
ɲò ní teke nɛ.»

¹⁸ Wòn Yonbdaan mituòm kɛ ya daan tí len' ki ye:

«N li yé ní'Baa,
nɛ ní li yé n'bijiɛb nin n'bisieɛb.»

7

¹ N'jòtiebɛ, Uwien là pùon' tinbi nɛ tu ya bont kɛ. Nɛn bo cèrɛ mɛn tí ñɛn nà kɛ yé tijòknt ti'gbɛnɛnt nin ti'fɛl ni, kí cèrɛ Uwien ní tien tɛ u'yaab kí tì gbɛn, tí li boh wò.

Pòl ya yɛnm sòngɛ Kristo yaab bà tɛ Korént ni nnò bo

² Li ñikndɛh mɛn ní'yɛnm ní li pɛ ti'bo. Ta bii' uba, ka tuln' uba, ka lɛrɛ' ki jin' uba ya bonn. ³ Na yé n nuunh ní biin nɛ, nɛ ki lienh nò. Kime n kpɛ' ki len' ɲò ki ye ti fuobe-ɛɛ, ti kpo'-oo; ti'yɛnm pɛ ní'bo nɛ. ⁴ N du ní'bo ki gbien'. Ninbi nɛ yé n'bo ijenjɛbn. N'yɛnm dò cɛɛn nɛ. Tí'jɛnd kɛ ni n'yɛnm sòngɛ cɛɛn nɛ.

⁵ Tò, ti tì baa' Maseduonn ya tinfenm ni ma, ta laa' fuorl, ama ti jin' ijend ke ya bol ne len. Ikònkòn là jebe' te ni'ke saan ne, ne bujewaambu mɔ coh te. ⁶ Ama Uwien wà dienh binib bà ya yenm saa' uyenduon nnɔ cère' Tit baa', ne ti'yenm duon'. ⁷ Na yé Tit ya baam baba ne duon' ti'yenm. U tòke' te ki ye u laa' uyenduon wà ni'saan nnɔ mɔ duon' ti'yenm ne. U tòke' te ki ye ni'nun món ní tí í le nni, ne ni ke tinunsiir bo, ki ye ni'nun món ní sere n'ciék bó. Nen ke ne cère' n'yenm tùore' ki songe' ki gbien'.

⁸ Nì yé n là kele' ne kugbɔnku kùà nnɔ saa' ni'yenm mɔnɔn la, ma là gbiende' ku'kelm bo. Ama n là gbiende' kù saa' ni'yenm ma nnɔ bo ne. Imòn, n là gbiende', kime n là laa' kù saa' ni'yenm ama ni'yensaa nnɔ ɲa wuòke'. ⁹ Ama fenfenno n'yenm songe'. Na yé n'yenm songe' kù cère' ni'yenm saa' ma nnɔ bo ne. Ama n'yenm songe' ni'yensaa nnɔ cère' ni lèbre' mitetem ma nnɔ bo ne. Uwien ne cère' ni'yenm saa'. Nen ne wuon' ki ye ta tien' ne nà bre. ¹⁰ Kime uyensaa wà songe Uwien ya yenm cèreh unil lèbreh mitetem ne ki lenh limiel. U ya yensaa ɲa kpe wù í li wi nil. Ama uyensaa wà ɲa cèreh nil lèbreh mitetem bàareh nin mikuum ne. ¹¹ Ni'yensaa nnɔ songe' Uwien ya yenm ma nnɔ, na laa' nì tì fòre' ma bo-oo! Na laa' ni ji teh ni bi li tien nà tonm-ii! Na laa' ni'yenm ji saah ni'tuonbiere bo, ni gbiendeh-ee! Na laa' ni ji fenge ibiere ya tienm-ii? Na laa' ni'nun món ní tí í le nni-ii? Na laa' ni'nun món ní sere n'ciék bó-oo? Na laa' ni ji nuunh unil sɔn' ituonbiere la, ní dere u'tub-ii? Ni teh nnɔ ma nnɔ, nì wuon' ki ye na te tigber nnɔ ni ne.

¹² N là kele' ne kugbɔnku ma nnɔ, na yé wà bii nnɔ bo, ka yé u bii' wà nnɔ mɔ bo ne n kele' kù. Ama n là yíe í wuon ninbi bugben Uwien ya nun bó, kí ye ni'nun món ní li se ti'ciék bó ne. ¹³ Nen ne duon' ti'yenm.

Na yé nen baba ne duon' ti'yenm. Ni là cère' Tit ya yenm dɔ, u ɲmɔbe uyensonge ma nnɔ ne cère' ti'yenm ti liebe' ki songe' ki pukn'. ¹⁴ Nì yé ninbi bo n jebn' n'ba u'saan waamu la, na cuo' nni fe. Ti tuu ki tòkeh ne tigbemònt ma nnɔ, nen ne wuon' ki ye ninbi bo, ti jebn' ti'ba Tit saan ma nnɔ ti ɲmɔbe imòn ne. ¹⁵ U lá tiere' ni'ke là boh wɔ ma bo, ki teke' wɔ kucènku mɔnmɔnm, ki seln' wɔ ma bo la, u tùoreh ki yíe ne ki pukndeh ne. ¹⁶ N'yenm songe' ki gbien', kime n du ni'bo isen ke ni ne.

8

Pɔl sureh Kristo ya táan yaab be í tore bi'tɔb bà te Yerusalem bó nnɔ

¹ Ti'yaabe, ti yíe ní bende Uwien tien' Kristo ya táan yaab bà te Maseduonn ya tinfenm ni mimɔnm mà nnɔ ne. ² Ijend tu' be na ɲmɔbe fuul ama bi juore' ki te uyensongcién ni ne. Nin bi'jiint yebe ma ke nnɔ, bi de' mipum nin tinimònt nì yebe. ³ Bi de' bi'tuom kpe ma bo ne. N li fre kí kun imòn kí ye bi de' ki gèbre' bi'tuom ya bien mɔnɔn. Bi cèkre' bi'yenm ne ki de', ⁴ ki tuu ki ce ki teh tí cère bi'mɔ ya pum í li te mipum mà li tore Uwien ya nib bà te Yerusalem bó nnɔ ni. ⁵ Bi tien' nì tì gèbre' ti là daan be ma bo mɔnɔn. Bi kpíe' ki taa' bi'ba ki de' Yonbdaan ne, ki yaan ki taa' bi'ba ki de' ti'mɔ Uwien yíe ma bo. ⁶ Nen bo ne ti gbáan' Tit wɔ í tükre u là cin' mipum ya tuonl là ni'saan nnɔ kí tì gben lè. ⁷ Niba ɲa pòre' ne isen ke ni, kime ni ɲmɔbe mitekjim, ki ben ki lienh, ki ɲmɔbe mibenm, ki teh ni bi li tien nà ke ya bol tonm, ki ɲmɔbe miyéem mà ti là wɔkn' ne mè nnɔ. Mipum ya sen ni mɔ, wuon men kí ye ni ɲmɔbe tinimònt.

⁸ N lienh ma nɔ, na yé n wɔbndeh ne ne, ama n yíe ní bende Uwien ya nitɔb ya nun món be í de mipum ma bo ne. N tien' nnɔ ɲɔ í liike ni'mɔ ɲmɔbe miyéem imònmòn bii na ɲmɔbe ne. ⁹ Kime ni ben ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya nimònt kpe ma bo. U là yé ufáadaan ne. Ninbi bo ne u tien' u'ba ujiin, ɲɔ u'jiint nnɔ í cère ní tien bifáadenb. ¹⁰ N ɲmɔbe iyenmaale yà sɔ tigber tuu bo. Iyenmaale nnɔ yé ni ya kpele ne. Yin si: na yé ni là kpíe' ki de' mipum baba ne, ninbi ne là kpíe' ki caan' mipum nnɔ ya gber libinl là gèbre' nɔ. ¹¹ Tò, fenfenno, ñikn men kí sɔn lituonl nnɔ kí tì gben lè ni'tuom kpe ma bo. Ni là caan' uyo wà ki ye ni li sɔn lè nnɔ, ni là cèkre' ni'yenm ne. Nen bo, li ɲmɔbe men i ya yenmaalbaabe kí sɔn lè kí tì gben. ¹² Kime unil ɲmɔbe iyenmaalmɔnmɔn wɔ í pu la, Uwien li teke u'pum nnɔ u'yenmaalmɔnmɔn nnɔ bo ne, wa í tɔnge mì yebe bii ma yebe. ¹³ Na yé ní pipre ni'bonn ke kí de bitɔb ɲɔ kí li cèknh ne. Nì mɔn ni'ke yaam í li kpe ne.

¹⁴ Kime fènfennò ni ñmòbe ki gbien' ma nnò, nì mən ní tore bà ña ñmòbe nɛ. Ní'mò lá luò' la, bí'mò ñmòbe ki gbien' la, bɛ ní tore nɛ. Nnò nɛ ní'kɛ yaam li kpɛ. ¹⁵ Tɛn nì kele' ma *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

«Wà là laa' nì yɛbe
 ña là jin' ki gbɛle'.
 Wà mò là laa' waamu
 mò ña là jin' nì pɔrɛ' wɔ.»

Bi sɔn' Tit nin u'tɔntɔknlieb Korènt ya du bó

¹⁶ Tò, tí faare mɛn Uwien nin u cɛrɛ' Tit mò ya nun món ni'gber bo ma nnò bo. ¹⁷ Tí tɔke' Tit wɔ ní jo ní'saan nɛ u tuo'. Na yé u tuo' baba nɛ, u'nun là món wɔ ní jo ní'saan nɛ, nɛ u cɛkre' u'yɛnm wɔ ní jo. ¹⁸ Tí li cɛrɛ tí'ninjɛ uba mò ní tɔke nin wɔ kí jo ní'saan. Kristo ya táan yaab kɛ pɛkeh tí'ninjɛ nnò nɛ kí ñɛ u sɔn' lituonl là tigbɛmɔnmɔnt ya tɔkm bo nnò. ¹⁹ Na yé nɛn baba bo, Kristo ya táan yaab mɔnɔn gɛndɛ' wɔn nɛ wɔ ní tɔke nin tɛ tí taa bi taan' mipum mà nnò kí jon Yerusalem. Tí li sɔn lituonl bugbɛn kí kpɛke Yonbdaan nɛ, kí wuɔn kí ye tí ñmòbe miyíem tí tore binib. ²⁰ Bi taan' mipum mà ki ñukn' tɛ nnò yé ilikcenciɛn nɛ. Ta yíe uba ní lá suke tɛ ilike nnò ya sɛn ni. ²¹ Kime na yé tí nuunh tí li teh nà mɔn Yonbdaan ya nun bó baba nɛ, tí nuunh tí li teh nà mɔn binib ya nun bó mò nɛ.

²² Tí sɔn' tí'ninjɛ utɔ mò wɔ ní tɔke nin bà joh ní'saan nnò. Isɛn kɛ ní nin ituon kɛ ni, tí laa' u'nun món binib ya torm bo. Fènfennò u du ní'bo ki gbien' ma nnò nɛ u'nun jí tũɔrɛ' kí món wɔ ní jo ní'saan. ²³ Tí wɔn yé n'tɔntɔknlie nɛ, kí yé n'tonsɔntɔ ní'saan. Tí'ninjɛb bɛn yé Kristo ya táan ya tondb nɛ. Bi sɔnh bɛ ní kpɛke Kristo nɛ. ²⁴ Nɛn bo, wuɔn bɛ mɛn kí ye ní yíe bɛ, ña Kristo ya táan yaab kɛ ní bɛndɛ kí ye tí jɛbnh ní'bo usɛn wà bo nnò yé imɔn nɛ.

9

Uwien yíe unil wà punh nin iyɛnmaalmɔnmɔn nɛ

¹ Mitorm mà ní li tore Uwien ya nib nnò wɔn, na jí cɛke ní kele nɛ gbɔnku. ² Kime n bɛn ní'nun món binib ya torm bo. N là jɛbn' ní'ba ní'bo Maseduɔnn ya tinfɛnm yaab saan u ya sɛn ni nɛ, kí tɔke' bɛ kí ye Kristo yaab bà tɛ Akayi ya tinfɛnm ni nnò là bonde' ña bɛ ní de mipum haali libinl là gɛbrɛ' nɔ. Ní'nun là món binib ya torm bo ma nnò nɛ saake' bà yɛbe ya gbɛnɛnt. ³ Nɛn bo nɛ n sɔn' tí'ninjɛb biɛ ní'saan ña n jɛbn' ní'bo usɛn wà bo nnò là juore' fɛnm. Lí yé mɛn binib bà mɔnbɛ kí bonde' kí gbɛn' tɛn n là len' ma bo. ⁴ Na tien' nnò, kí cɛrɛ' Maseduɔnn ya tinfɛnm yaab tɔke nin nni kí baa' ní'saan kí laa' na bonde' kí gbɛn' la, tí du ní'bo usɛn wà bo nnò lí yé tí'bo ifɛ nɛ, ma yíe ní ye ì lí yé ní'yi nɛ. ⁵ Nɛn bo nɛ n maale' kí ye nì kpɛ ní cɛbɛ tí'ninjɛb bɛ ní liere tɛ kí baa ní'saan kí tore nɛ, ní taan mipum mà ninbi nin ní'yul là pùon' kí ye ní lí de mè nin tinimɔnt nnò. Nnò nɛ bí lí bɛndɛ kí ye ní cɛkre' ní'yɛnm nɛ kí de', na yé fiem.

⁶ Bɛndɛ mɛn kí ye: wà bule' waamu la, u lá lí ce waamu nɛ. Wà bule' nì yɛbe la, u lá lí ce nì yɛbe nɛ. ⁷ Wà kɛ ní de u cɛkre' u'yɛnm wɔ ní de ma bo. U la de nin uyɛnsaa, kí la cɛrɛ nɛ ní lí yé u'bo liwɔbl mò. Kime Uwien yíe wà diɛnh nin lifɛsongl nɛ. ⁸ Nɛ u ñmòbe mituɔm wɔ ní de nɛ mimɔnm kɛ ya bol kí gbien, ña ní tien nà kɛ cɛke nɛ uyo kɛ isɛn kɛ ní, kí lí biɛ kí ñmòbe kí gbien', kí frɛ kí tien tinimɔnt kɛ ya bol. ⁹ Tɛn nì kele' ma *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

«U punh bijiinb nin tinimɔnt nɛ,
 nɛ u'nimɔnt ña ñmòbe gbɛnm.»

¹⁰ Uwien wà diɛnh ukpaal tibonbuor, kí diɛnh wɔ tijier nnò, wɔn nɛ lí de ní'mò tibonbuor kí cɛrɛ tũ ní pɔrɛ, kí cɛrɛ ní'nimɔntuon ní yɛbrɛ kí gbien. ¹¹ Uwien lí cɛrɛ ní lí ñmòbe kí gbien' isɛn kɛ ní, kí lí teh tinimɔnt kɛ ya bol. Nnò nɛ tí taah ní'pum kí tí diɛnh binib bà nnò lí faare Uwien. ¹² Kime ní sɔnh mitorm ya tuonl là nnò ña cɛrɛh Uwien ya nib lenh nà pɔrɛ' bɛ baba, lí cɛrɛh binib faareh Uwien mò kí yɛbe nɛ. ¹³ Ní'tuonl nnò wuɔn' kí ye ní boh Kristo ya gbɛmɔnmɔnt tà ní tɔkeh tũ binib kɛ ya nun bó nnò, kí taakeh ní ñmòbe tibont tà nin tinimɔnt kí toreh bɛn nin binitɔb kɛ. Nɛn bo nɛ bí bɛndɛ' kí ye ní sɔnh

lituonl là nnò òmòbe kpele nɛ ki kpiɛkreh Uwien. ¹⁴ Bi kàareh ki dienh nɛ, ki wɔngɛh ki teh bi yíe nɛ ki gbien' kí ñɛ Uwien juoke' nɛ ki gbien' ma nnò bo. ¹⁵ Tí faare mɛn Uwien u'paabu bùa òmòbe bù kpe nin bà nnò bo.

10

Pɔl kɔnh u'ba bo

¹ Min Pɔl, n ye ñ niire nɛ nɛ: ni'ni biba lienh ki teh n te ni'saan uyo wà la, ma kaabe, nɛ ma lá neke nɛ la, n ji yé ukaaje-a! Kristo ya yɛnguol nin u'nimònt bo nɛ n tɔkeh nɛ ki teh: ² N faare' nɛ nɛ, la cèrɛ mɛn n lá baa ni'saan la, ñ wuɔn nɛ kí ye n yé ukaaje. Ama binib bà maaleh ki teh ti òmòbe minisaaltetem nɛ ki sɔnh nnò, n li wuɔn bɛn kí ye n yé ukaaje. ³ Imòñ, ti yé binib nɛ ama ta mòh nin nisaaltuòm. ⁴ Kime ti òmòbe tijekɔnwɛnt tà nnò òmò ñɛn' nisaal saan, tù ñɛn' Uwien saan nɛ ki òmòbe mituòm. Ti taah tu ya tuòm nɛ ki gbendeh nà kɛ òmòbe mituòm ya gber, ki cèrɛh bitonnɛndɛnb ya yɛnmaale juonh fɛnm, ⁵ ki gbendeh nà kɛ yé tigbengt ya bonn ki piendeh binib bi la bɛnde Uwien nnò ya gber, ki lèbrɛh unil kɛ ya yɛnmaale wò ñ li boh Kristo. ⁶ Ni tì laa' uyo wà ni boh Kristo ki tì gben' la, ti li dɛrɛ wà kɛ òmò wò ya tub.

⁷ Li likeh mɛn tibont tu'donbó. Unil du u'ba bo ki ye u yé Kristo yò la, wò ñ taa kí ble u'yul ni kí ye u yé Kristo yò la, ti'mò yé Kristo yaab nɛ. ⁸ Yonbdaan de' tɛ ticiɛnt tí cèrɛ ni'cɛkl ñ kpére nɛ, wa ye tí bɛrɛ lè. Nì yé n pèkeh n'ba ticiɛnt nnò bo nì tì kɛnde' waamu mɔnɔn la, na coh nni fɛ. ⁹ Ma yíe nè ñ li naan tɛn n nuunh ñ fɛnde nɛ nɛ kí ñɛ tigbont tà n kieh nɛ tù nnò bo. ¹⁰ Kime biba lienh ki teh n kieh mimaam mà tigbont ni nnò faa nɛ ki cɔkreh binib, ama n ji lá te bi'ni la, n yé ujiin nɛ, ki lienh gbɛfɛnm. ¹¹ Wà kɛ lienh nnò ñ li bɛn kí ye ta neke ni'saan ki kele' tigbont ni ki ye ma la, ti tí lá baa' mɔ la, ti li tien nnò nɛ.

¹² Ta tuo' tí taa ti'ba kí nɛngɛ binib bà wɔngɛh bi'ba nnò, ki niirɛh nin tí gèkn nin bɛ. Ba òmòbe yɛnm. Bi taah bi'ba nɛ ki teh kunɛnnɛnku, ki liɛbe' ki taah bi'ba ki kpàandɛh kù. ¹³ Tinbi bɛn wɔn, ta ñ li jɛbnh ti'ba kí tì kɛnde. Ti li jɛbn ti'ba ki tì kpaan' Uwien sien' tɛ tí sɔn kí kpaan nà saan nnò nɛ. Wɔn nɛ cèrɛ' ti baa' ni'mò saan. ¹⁴ Ti là baa' ni'saan ma nnò ta gèbrɛ' ti'biɛn. Ti là kpaan' Uwien sien' tɛ nà saan nɛ. Tinbi nɛ cinbɛ ki kpiɛ' ki baa' ni'saan ki tɔkɛ' nɛ Kristo ya gbɛmɔnmònt. ¹⁵ Ta ñ gèbrɛ ti'tuonl ya biɛn kí tì ñ li jɛbnh ti'ba bitɔb yaal bo. Ama ti daan ki ye ni li kpére mitekjim ni. Nnò nɛ ti li sɔn itùon ni'ni yè ñ li yɛbɛ. Ama ta ñ gèbrɛ Uwien sien' ki ye tí sɔn kí kpaan nà saan. ¹⁶ Ti li joh idu yà tɔ ni'yu bo ni, ki tɔkeh binib tigbɛmɔnmònt, ta ñ jo bitɔb sɔn' nà saan, kí li jɛbnh ti'ba bi'tuon bo. ¹⁷ Nì kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Unil ye wò ñ wuɔn u'ba la, wò ñ wuɔn u'ba Yonbdaan bo.» ¹⁸ Na yé Yonbdaan ya yɛnm sɔngɛ unil wà pèkeh u'ba bo nɛ, wɔn Yonbdaan pèkeh wà la, u'yɛnm sɔngɛ wɔn bo nɛ.

11

Pɔl nin bà taah bi'ba ki teh Yesu ya tondb nnò ya gber

¹ Tɔ, ni bi tuo' la, ní cèbɛ nni ñ len nin nɛ mijòrlɛnm waamu. Ñikn mɛn kí tuo. ² N yíe nɛ cɛɛn nɛ, ka sè ni'bo tɛn Uwien òmò sè ni'bo ma. Kime ni te tɛn ujɛfaan nɛ ñ taa nɛ kí pun uje uba kpein, wɔn si Kristo. Wò ñ teke nɛ tɛn ujɛfaan wà òmò bɛn jɛ fiebu. ³ Ama n fɛngɛ nibonn niba nɛ. Nɛn si: uwe là taa' ucekn ki lɛrɛ' Efa ma nnò, bi là lá taa gbɛfɛnfɛnm uba kí lèbrɛ ni'yɛnmaale kí saa ni'tetɛm mà cuubɛ ni la ji ñ li pɛ Kristo bo ni'donbó nɛ. ⁴ Bɛ tien' unitɔ baa' ki lá tɔkɛ' nɛ *Yesu uba ya gber wa yé ti là tɔkɛ' nɛ wà ya gber bii u tí wuɔn' nɛ nà òmò tɛ nin ni là laa' *Mifuoñaanm ma nnò bii u tí tɔkɛ' nɛ tigbɛmɔnmònt tà òmò tɛ nin ti là tɔkɛ' nɛ tà nnò la, ni tuonh-i? ⁵ Ma laa' bà yih bi'ba *Yesu ya tondmònb nnò cɛn' nni nà. ⁶ Nba la, milɛnm ni nɛ ma frɛh ki lienh mɔnmònmònm ama mibɛnm mɛn ni, na tɛ nnò. Ti wuɔn' nɛ isɛn kɛ ni nin ti teh nà kɛ ni, ki ye ti bɛn.

⁷ N là jiiin' n'ba tingi, ki kpiɛn' nɛ, ki tɔkɛ' nɛ Uwien ya gbɛmɔnmònt ka teke' ni'saan bonn ma nnò, n bii' nɛ-ɛɛ? ⁸ N là pendɛ' Kristo ya táantɔ yaab nɛ ki frɛ' ki sɔn' ki torɛ' nɛ, kime bɛn nɛ là pèh nni kupaaku. ⁹ Uyo wà n là te ni'saan nnò, n là cieke tibont ama ma là mieh uba niba. Kime ti'ninjieb bà ñɛn' ní Maseduonn ya tinfɛnm bó ní nnò de' nni nà kɛ

là cieke nni. Ma là yíe ní li yé ní'ni uba bo tukl isen ke ni, ka lí li tien uba bo tukl mɔ. ¹⁰ Kí ñe Kristo ya gbemònt tà n ñmɔbe tũ nnɔ bo nil ña te Akayi ya tinfenm ni kí pien nni n la jebn n'ba ni ya bonn bo. ¹¹ Bɛ bo nɛ n len' nnɔ? Ma yíe nɛ nɛ-ɛɛ? Uwien wɔn ben ki ye n yíe nɛ.

¹² N teh nà nɔ, n lí li teh nen nɛ, ñɔ binib bà nuunh bi li dule nà bo kí wuɔn bi'ba kí ye tinbi nin ben kpe nnɔ, la lɛ bi li dule nà bo. ¹³ Bi ya nib nendeh nɛ ki teh bi yé Kristo ya tondb. Bi yé bitonsɔnb bà lereh binib nɛ, ki bɔndeh bi'nun bó ki teh bi yé Kristo ya tondb. ¹⁴ Bi teh nà nnɔ ña yé bonn nà coh yɔkm, kime *Satan mɔnɔn bɔndeh binib ya nun bó nɛ ki teh u yé Uwien ya tond wà yé kuwenwenku. ¹⁵ Nɛ u'tonsɔnb mɔ bɔndeh binib ya nun bó ki teh bi teh nà cuube la, ní'mɔ ña yé bonn nà coh yɔkm. Bi tí li fɔre kí lɛ utudɛre wà bi'tuon kpe wù nɛ.

Pɔl jènde' Yesu Kristo bo

¹⁶ N tí ye ní len nɛ kí lere nɛ. Ni la maaleh ki teh n yé ujɔr nɛ. Bii ni tí maale' ki ye n yé ujɔr nɛ la, ní tien sukla n'bo ñɔ n'mɔ ní fre kí jebn n'ba waamu. ¹⁷ N lienh nà nɔ ña yé Yonbdaan yíe ní len ma bo. N lienh ten ujɔr nɛ, kime n ñmɔbe n lí ñi nà bo kí jebn n'ba. ¹⁸ Binib bà yebe jebnh bi'ba minisaaltetem bo ma nnɔ, ní'mɔ lí fre kí jebn n'ba-a! ¹⁹ Ni yih ní'ba biyenfodɛnb nɛ. Bɛ tien' ni toh ki cengeh ijɔr ya gber ki tuonh i'ñuɔn bó? ²⁰ Kime ni tuonh bi teh nɛ iyonbe, ki jinh ki pendeh nɛ, ki fiendh ni ñmɔbe nà ke, ki yindeh nɛ, ki kpɔbreh nɛ. ²¹ N len' nà nɔ, ní yé ife nɛ. Ti gbɛle' tí'ba cɛen nɛ ki te nnɔ.

Unil mɛnge' lifɛl ki jebn' u'ba nibonn bo la, ní'mɔ lí mɛnge lifɛl kí jebn n'ba nɛ, haali n lí lienh mijɔrlenm mɔnɔn la. ²² Binib bugben yé Ebrembe nɛ-ɛɛ? N'mɔ yé wɔn nɛ. Bi yé Israyel yaab nɛ-ɛɛ? N'mɔ yé wɔn nɛ. Bi yé *Abraham ya yaabii nɛ-ɛɛ? N'mɔ yé len nɛ. ²³ N ji ye ní tũɔre kí len mijɔrm sɔ. Bi yé Kristo ya tonsɔnb nɛ-ɛɛ? N yé Kristo ya tonsɔnl ki cɛn' bɛ, ki sɔn' ki cɛn' bɛ, bi pek'n nni ki cɛn' bɛ, ki ñi' nni ki cɛn' bɛ. N tuu ki lenh kinunbɔnk kà lí fre kí baa nin nni mikuum. ²⁴ Bolm miɔun, *Sufmbe ñi' nni inalebe ñinm pita nin miwɛ. ²⁵ Bolm mita, Erom yaab mɔ ñi' nni ilenben. Miba, bi yèke' nni iten. Bolm mita, buñerbu lin' nin nni. Miba mɔ n tien' miñuncienm bo liwentunɔmenl nin kuñɔnɔmenku. ²⁶ Uyo wà ke n joh isen la, n lenh kinunbɔnk ke ya bol nɛ. N laa' kinunbɔnk ikpen bo, ki laa' kinunbɔnk idukond saan, ki laa' kinunbɔnk n'yaab *Sufmbe saan, ki laa' kinunbɔnk bà ña yé *Sufmbe saan, ki laa' kinunbɔnk iducɛncien ni, ki laa' kinunbɔnk nib ña kɔ nà saan, ki laa' kinunbɔnk miñuncienm bo, ki laa' kinunbɔnk bà nendeh ki teh bi yé Kristo yaab nnɔ saan. ²⁷ N'gbenent ben' itũon ni, kujiinku kɔn' nni. N sɔbe ki pèreh migũonm. Mikònm nin uñuñun ke cuo' nni, n gɔh ki tekreh ka jinh. N ñuh tiwɔr ka ñmɔbe niba ní ñekn n'ba bo. ²⁸ Ma kaan' ki gben' nà ke tu' nni. Ama n'nun mɔn nà bo si: Kristo ya táan ke yaab ya gber nɛ cieke nni daan ke daan. ²⁹ Ñmɛ yé ujiin ñɔ ma tien' n'ba ten ujiin-i? Ñmɛ tũre' Uwien ya sen ñɔ na wire' nni ki gbien'-i?

³⁰ Ní kpe ní jebn n'ba la, n lí jebn n'ba ní'jiint bo nɛ. ³¹ Yonbdaan *Yesu ya Baa Uwien wà si kupɛnpekɛ uyo wà ña ñmɔbe gbenm nnɔ ben ki ye ma nendeh. ³² N là te Damas ya du ni uber Aletas ya yo nɛ. Udu nnɔ ya cien là nuunh wɔ ní cuo nni, nɛ ki cèrè' u'sojambe se udu nnɔ ya guon ya nañɔbu saan ki gu. ³³ Ama bi ñien' nni likendencencienl ni nɛ udu nnɔ ya guonl là guɔn' wù nnɔ ya dubonl liba, nɛ n ñmɛrɛ' u'nuɔ ni.

12

Uwien kpiire' tibont tà ki wuɔn' Pɔl

¹ Ní kpe ní lí jebnh n'ba-aa? Na ñmɔbe kpele. Ama n lí len tibont tà ke Yonbdaan kpiire' tũ ki wuɔn' nni nnɔ bo. ² N ben uje uba u yé Kristo yo.* Ibin piik nin inan sɔ, Uwien taa' wɔ ki don' paaki ya paaki ya paaki bó. U don' nin u'gbenent nɛ-ɛɛ! Ma ben. Wa tí don' nin u'gbenent-ii! Ma ben. Uwien nɛ ben. ³ Udaan don' nin u'gbenent bii wa don' nin u'gbenent-ii! Ma ben. Uwien nɛ ben. Ama n ben ⁴ ki ye Uwien taa' wɔ ki don' paaki ki tí baa' wɔn Uwien den. Nen saan nɛ u cii' tigber tà nisaal ña ní lɛ u lí taa iñɔbon ya kí len

* 12:2 Pɔl ye uje uba ma nnɔ, u niireh wɔn bugben nɛ.

faa ɲɔ tinbi yé bijiinb la, ti'yɛnm sɔnge nɛ. Ti miɛh nà ti'kaare ni si: ní tien binicekrkaab mitekjim ni nɛ. ¹⁰ Nɛn nɛ cère' ma laan baa' ni'saan ma nnɔ n kele' kugbɔnku kuu ki de' nɛ. Ma yíe n lá baa' la, ɲ lɛ nì kpɛ ɲ wuɔn nɛ kí ye n bre kí ñɛ Yonbdaan de' nni ticiɛnt tà nnɔ bo. U de' nni tù ki ye ɲ cère ni'cekl ɲ kpére nɛ, wa ye ɲ bere lè.

¹¹ Tɔ, n'yaabe, li te mɛn uyɛnsɔnge ni, kí li nuunh ní li yé binicekrkaab mitekjim ni. Li duɔndeh mɛn tɔb ya yɛnm, kí li tɛ iyɛnmaale, kí li ɲmɛ nin tɔb ɲɔ Uwien miyíem nin uyɛnduɔn ya daan ɲ li te nin nɛ. ¹² Li fuɔndeh mɛn tɔb mɔnmɔnm. Uwien ya nib ke fuɔndeh nɛ. ¹³ Yonbdaan *Yesu Kristo ya juokm nin Uwien ya yíem nin Mifuoñaanm ya taanm ɲ li te nin ni'ke.

Kugbɔnku kùà Pɔl kele' ki de'

Galasi yaab nnɔ

Nà wɔngeh kugbɔnku kuu te ma bo

Pɔl kele' kugbɔnku kuu ki de' Kristo ya táan yà te Galasi ya tinfenm ni nnɔ nɛ. Udu nnɔ ya nib bà yé Sufmbe nin bà ɲa yé Sufmbe ke teke' Kristo ki jin' nɛ.

Sufmbe biba wɔkn' Kristo ya táan nnɔ ni, ki caan' ki ye bà ɲa yé Sufmbe ki teke' Kristo ki jin' nnɔ ní paan yiko bo, kí li teh Sufmbe teh ma bo.

Nɛn bo nɛ Pɔl kele' ki ye na yé yiko bo nɛ Uwien bùh binib bigbemɔ̀ndɛnb, u bùh be bigbemɔ̀ndɛnb mitekjim bo nɛ.

Kí cin liyul 1 kí tì baa iyul 2, Pɔl lienh wɔn bugben ya gber nɛ. U ye u yé Suf nɛ, ki yé Yesu Kristo ya tond bà ɲa yé Sufmbe saan (2:11-21).

Kí cin iyul 3 kí tì baa iyul 4, Pɔl ñiikeh Kujɔtiekpaaaku ya gbɔnku bo nɛ ki wɔngeh ki teh Kristo nɛ sɔn' Uwien ya puonl ya tuonl. U liebe' ki ye binib yé Kristo yaab la, bɛn nin Uwien taan' buñɔbu nɛ (3:28). Ki ye Kristo yaab ɲa ji ɲmɔbe wuɔ yé Suf, wuɔ ɲa yé Suf, wuɔ yé uyɔnb, wuɔ ɲa yé yɔnb, wuɔ yé uje, wuɔ yé upii.

Kí cin iyul 5 kí tì baa iyul 6, Pɔl ye Kristo yaab ɲa ji yé yonbe.

Ifuonde

¹ Min Pɔl, n yé *Yesu Kristo ya tond nɛ. Na yé nib nɛ gènde' nni, ka yé nisaal nɛ cèrè' n yé u'tond. Tí'Baa Uwien wà mɛkre' wɔ bitenkpiib ni nin *Yesu Kristo bugben nɛ cèrè' n yé u'tond. ² Min nɛ kieh kugbɔnku kuu ní de Kristo ya táan yà te Galasi ya tinfenm ni nnɔ. Min nin n'yaab bà ke te n'saan nnɔ fuondeh nɛ.

³ Tí'Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo ní juoke nɛ, kí de nɛ uyenduɔn. ⁴ Tí'Baa Uwien ya yíem bo nɛ *Yesu Kristo tuo' ki kpo' tí'biere bo ɲɔ wɔ ní ñɛn te idɛn yà bre ti te i'ni nɔ ni. ⁵ Wɔn Uwien nɛ si ukpieke uyo wà ɲa ɲmɔbe gbenm. Ami.

Galasi yaab wiɛ' tigbɛmɔ̀nmɔ̀nt

⁶ Nì jin' nni nɛ nin ni wienh Uwien wà yin' nɛ Kristo ya juokm bo ya gber tontonm ma ki sikreh ki paakeh tigbetɔr bo nnɔ. ⁷ Na yé gbɛmɔ̀nmɔ̀ntɔr te nɛ. Binib biba nɛ te, ki saah ni'yɛnm, ki nuunh be ní lèbre Kristo ya gbɛmɔ̀nmɔ̀nt. ⁸ Ama, nì yé tinbi bii Uwien ya tond mɔ̀nɔn nɛ ñɛn' paaki bó ní ki lá tɔke' nɛ tigber tà bore' nin ti là tɔke' nɛ tigbɛmɔ̀nmɔ̀nt tà nnɔ la, Uwien ní wiɛ wɔ miɲùum. ⁹ Ti là tɔke' nɛ ɲɔ, nɛ n tí liebe' ki tɔkeh nɛ fenfennɔ wuɔ ki teh: unil tɔke' nɛ tigber, tù bore' nin ni là cii' tigbɛmɔ̀nmɔ̀nt tà tí'saan nnɔ la, Uwien ní wiɛ wɔ miɲùum.

¹⁰ Fenfennɔ n nuunh binib nɛ ní li pèkeh nni bii Uwien-i? N nuunh binib ya yɛnm nɛ ní li sɔnge n'bo-oo? N bi bie ki nuunh binib ya yɛnm nɛ ní li sɔnge n'bo la, ma bi li yé Kristo ya tonsɔnl.

Nì tien' ma Pɔl tì yé Yesu Kristo ya tonsɔnl

¹¹ N'yaabe, n yé ní bende kí ye n là tɔke' nɛ tigbɛmɔ̀nmɔ̀nt tà nnɔ ɲa ñɛn' nil saan nɛ. ¹² Kime ma là cii' tù nil saan, nil ɲa wɔkn' nni tù, ama *Yesu Kristo nɛ kpiire' tù, ki cèrè' n bende' tù.

¹³ Ninbi mɔ̀nɔn cii' n'tetem là te ma uyo wà n là pɛ Uwien bo *Sufmbe yaam nnɔ. N là jèndeh Uwien ya taanl yaab nì tì kende', nɛ n'nun mɔ̀n ní gben be. ¹⁴ Tinbi *Sufmbe pɛ Uwien bo ma bo wɔn la, n là cɛn' n'gbɔnku yaab bi yebe, nɛ n'nun mɔ̀n là mɔ̀n tí'yaajebok bo ki cɛn' be. ¹⁵ Ama Uwien gènde' nni ki laa' ba laan maa' nni. U'nimɔ̀nt bo nɛ u yin' nni. U'yíem bo nɛ ¹⁶ u cèrè' n bende' u'Biye yé udaan wà ɲɔ ní jo kí tì tɔke bà ɲa yé *Sufmbe nnɔ u'gber. I ya táan bo ma gbien' uba bo, ¹⁷ ka don' Yerusalem bó ní tì le bà kpie' ki yé

nin nni *Yesu ya tondb nnɔ. Ama n bure' Arabi ya tinfenm bó nɛ, ki ñen' ni' bó ki liebe' ní Damas ya du ni.

¹⁸ Tɔ, ibin ita gèbre', nɛ n don' Yerusalem bó ní tì lɛ Pier*, ki tien' u'saan iwien piik nin injun. ¹⁹ Saak wà yé Yonbdaan ya ninje nnɔ baba ña ñí la, ma là laa' *Yesu ya tond uba ki pukn'.

²⁰ N kieh nà ní de nɛ nɔ, Uwien ben ki ye ma nendeh.

²¹ Tɔ, n ñen' nen bó ma nnɔ n jon' Siri nin Silisi ya tinfenm bó nɛ.

²² U ya yo ki laa' Kristo ya táan yaab bà te Sude ya tinfenm ni nnɔ ña laan ben nni.

²³ Ama bi là cii' nà baba si: «Uje wà là jèndeh tɛ nnɔ, ji cuonh ki tɔkeh binib mitekjim ya gbemɔnmɔnt tà u'nun là mɔn wɔ ní gben tù nnɔ nɛ.» ²⁴ Nen bo nɛ bi pèkeh Uwien n'bo.

2

Pɔl nin Yesu ya tondtɔb taan' ki kèle'

¹ Ibin piik nin inan gèbre', nɛ n liebe' ki don' Yerusalem bó nin Banabas. N là tɔke nin Tit mɔ nɛ. ² Uwien nɛ là ye ní liebe ni' bó, nɛ n jon'. Min nin Kristo yaab ya cienb taan' ki kèle' ti'ba, nɛ n tùɔre' ki tɔke' bɛ tigbɛmɔnmɔnt tà n kpaandeh tù bà ña yé *Sufmbe saan nnɔ. Kime ma là yíe n sɔn' nà bii n sɔnh nà nnɔ ní juore fenm nɛ.

³ Tɔ, Tit wà n là tɔke nin wɔ nnɔ là yé Grɛk nɛ. Ama Kristo yaab ya cienb nnɔ ña là wɔbn' wɔ wɔ ní jie u'punl. ⁴ Ama binib bà yih bi'ba *Kristo yaab, ka yé bɛ nnɔ nɛ là yíe wɔ ní jie. Bi taa' miyenuom nɛ ki kɔn' ti'cɛkl ni bɛ ní pingɛ kí liike *Yesu Kristo cère' ti teke' ti'yul ma nnɔ, ti biɛ ki pɛ yiko bo bii ta pɛ. Bi là maaleh bɛ ní liebe kí tien tɛ yiko ya yonbe nɛ. ⁵ Ama ta tuo' bi'ñɔbu bó fiebu, ñɔ tigbɛmɔnmɔnt ya gbemɔnt ní juore kí li tɛ tù tɛ ma bo ni'bùol nɛ.

⁶ Kristo yaab ya cienb ben wɔn, bi yé bicienb bii ba yé la, na teh nni bonn, kime Uwien ña ñmɔbe gèngènde. Bicienb nnɔ mɔnɔn ña là wɔbn' nni ní tien bontɔnn kí pukn. ⁷ Ama bi bende' ki ye Uwien gènde' min nɛ ní li tɔkeh bà ña yé *Sufmbe *Yesu ya gbemɔnmɔnt ten u gènde' Pier mɔ ma wɔ ní li tɔkeh tù Sufmbe. ⁸ Kime wà de' Pier mituom wɔ ní li tɔkeh *Sufmbe tigbɛmɔnmɔnt nnɔ, wɔn nɛ de' n'mɔ mituom ní li tɔkeh tù bà ña yé Sufmbe nnɔ. ⁹ Nɛ Saak nin Pier* nin San, bà bi ben ki ye bi yé Kristo ya táan yaab ya senlierb nnɔ bende' ki ye Uwien de' nni bupaabu, nɛ ki yoke' min nin Banabas ya nuɔ ki wuɔn' ki ye ti kpaan' buñɔbu, tinbi ní jo bà ña yé *Sufmbe bó, bi'mɔ ní jo *Sufmbe bó. ¹⁰ Bi ye tí li tien bijiinb bó baba nɛ. N'mɔ ya nun là mɔn nen bo nɛ.

Pɔl nin Pier finde' nin tɔb Antiyɔk ya du ni

¹¹ Ama Pier là baa' Antiyɔk ya du ni uyo wà nnɔ, nɛ n kòle' ki len' nin wɔ, kime wa là kpèn' sen nɛ. ¹² Kí yaan binib ní ñɛ Saak saan kí baa ní nnɔ, ki laa' u taakeh ki jinh nin bà ña yé *Sufmbe nɛ. Ama binib nnɔ lá baa' uyo wà nnɔ, nɛ u dekɛ' ki tì sere u'ba, kime u là fenge' bà cɛ upunjie bo nnɔ nɛ† ¹³ Nɛ Suftɔb mɔ kpèn' iñuɔn ilele ya sen ten Pier, ki cère' Banabas mɔ tùre' ki paan' bi'bo. ¹⁴ Ama n laa' ba pɛ tigbɛmɔnmɔnt ya gbemɔnt bo ni'donbó ma nnɔ, nɛ n tɔke' Pier bi'ke ya nun bó ki ye: «Sin a yé Suf nɛ, ki teh ten wà ña yé Suf, ña teh ten Suf. Bɛ tien' a ji wɔbndeh bà ña yé *Sufmbe bɛ ní li teh ten Sufmbe?»

Mitekjim nɛ li cère Uwien ní bù binib bigbɛmɔndɛnb

¹⁵ Bi maa' tinbi ti yé *Sufmbe nɛ. Ta tɛ ten bà ña yé Sufmbe, ¹⁶ nɛ ti ben ki ye na yé unil teh yiko ye ma bo nɛ la, Uwien li bù wɔ ugbɛmɔndaan, ama wà teke' *Yesu Kristo ki jin' la, Uwien bùh wɔn nɛ ugbɛmɔndaan. Ti'mɔ teke' *Yesu Kristo ki jin' ñɔ Uwien ní bù tɛ bigbɛmɔndɛnb nɛ. Ti teke' *Yesu Kristo ki jin' ma nnɔ nɛ cère' Uwien bù' tɛ bigbɛmɔndɛnb. Na yé ti teh yiko ye ma bo nɛ la, Uwien li bù tɛ bigbɛmɔndɛnb, kime Uwien ña bù nil gbemɔndaan kí ye u teh yiko ye ma bo.

* 1:18 Liike Itùon 9:26. * 2:9 Liike 1:18. † 2:12 Pɔl ye bà cɛ upunjie bo ma nnɔ u niireh Sufmbe bà teke' Yesu Kristo ki jin' ñɔ ki cɛ ki ye bà ke teke' Yesu Kristo ki jin' nnɔ n li jeh ipun ki li pɛ ben Sufmbe ya yaajɛbok bo nnɔ nɛ.

¹⁷ Nì yé ti nuunh Kristo bo, Uwien í bù tɛ bigbɛm̀ndɛnb, nɛ bi ye ti' m̀o yé bibiɛrɛnb la, nì ye nè í ye Kristo sɔnh ki dienh ibiere nɛ-ɛɛ? Na te nnɔ fiebu! ¹⁸ Kime n là wiɛ' yiko wà nnɔ n liɛbe' ki paan' u'bo la, n wuɔn' ki ye min nin n'yul ɲa teh ni'donbó nɛ. ¹⁹ Min wɔn *yiko bo, n te tɛn utɛnkpii nɛ. Wɔn nɛ cɛrɛ' n te tɛn utɛnkpii; wa ji ɲm̀obe tuɔm n'bo. Nì te nnɔ ɲɔ í fre kí li fuobe Uwien yíe ma bo nɛ. Bi taan' ki kpɛ' min nin Kristo udɔpɔnɔn bo nɛ. ²⁰ Nɛn bo, n fuobe la, na ji yé min nɛ fuobe, Kristo nɛ fuobe nni. Kime n fuobe fɛnfɛnnɔ wuɔ ma nɔ, Uwien ya Bijɛ wà yíe nni ki teke' n'kuum ki kpo' nnɔ, n teke' wɔn nɛ ki jin', ki fuobe. ²¹ Nà yé n ye í tien Uwien ya paabu fɛnm nɛ, kime nì yé kí ñɛ *yiko bo nɛ Uwien bùh binib bigbɛm̀ndɛnb la, Kristo kpo' fɛnm nɛ.

3

Yiko nin mitekjim ya gber

¹ Galasi yaabɛ, ni j̀rɛ' nɛ-ɛɛ? Bɛ nɛ f̀ɔrɛ' ni'yɛnm-i? N t̀ɔrɛ' ki t̀ɔke' nɛ bi kpɛ' *Yesu Kristo udɔpɔnɔn bo ma bo ɲɔ! ² N yíe ní jiin nni iniire yà sɔ baba. Ni teh yiko ye ma bo nɛ cɛrɛ' Uwien de' nɛ Mifuoñanm bii ni cenge' tigbɛm̀nm̀nt ki teke' t̀u ki jin' ma nnɔ bo nɛ? ³ Nì tien' mila ni'yɛnm gben' ki t̀i kpɛ nɔ! Ni là cin' nin *Mifuoñanm ya tuɔm nɛ, bɛ tien' ni ji nuunh ní t̀i f̀ɔrɛ nin minisaaltuɔm-i? ⁴ Ni laa' nà kɛ ni'fuobm ni nnɔ juore' fɛnm nɛ-ɛɛ? Na í tuo kí juore fɛnm. ⁵ Uwien dienh nɛ *Mifuoñanm ki teh miyɔkm ya bont ni'siik ni ma nnɔ, ni teh yiko ye ma bo nɛ cɛrɛ' u teh nnɔ bii ni cenge' tigbɛm̀nm̀nt ki teke' t̀u ki jin' ma nnɔ bo nɛ?

Uwien bù' Abraham ugbɛm̀ndaan u'tekjim bo nɛ

⁶ Kime nì keɛle' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «*Abraham teke' Uwien ki jin', nɛn bo nɛ Uwien bù' wɔ ugbɛm̀ndaan.» ⁷ Nɛn bo, bɛnde mɛn kí ye binib bà teke' Uwien ki jin' nnɔ, bɛn nɛ yé *Abraham ya yaabii. ⁸ Uwien là juɔ' ki len' u'gbɔnku ni ki ye u li bù bà ɲa yé *Sufmbɛ nnɔ bigbɛm̀ndɛnb bi'tekjim bo nɛ. Nɛn bo nɛ u là juɔ' ki t̀ɔke' *Abraham tigbɛm̀nm̀nt tuu ki ye: «Sin bo nɛ n li tien inibol kɛ mim̀nm.» ⁹ *Abraham là teke' Uwien ki jin' nɛ u tien' wɔ mim̀nm. Nnɔ nɛ bà m̀o teke' Uwien ki jin' nnɔ, u tien' bi' m̀o mim̀nm tɛn *Abraham.

¹⁰ Tɔ, binib bà kɛ teh yiko ye ma bo, ki du nɛn bo nnɔ, bi te Uwien ya ɲ̀uum ni nɛ. Kime nì keɛle' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Wà kɛ ɲa boh nà kɛ keɛle' *yiko ya gbɔnku ni nnɔ la, u te Uwien ya ɲ̀uum ni nɛ.» ¹¹ Nì yé im̀n nɛ, Uwien ɲa í bù nil gbɛm̀ndaan wɔn Uwien ya nun bó kí ñɛ u teh yiko ye ma nnɔ bo. Kime nì keɛle' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Ugbɛm̀ndaan li fuobe mitekjim bo nɛ.» ¹² Ama *yiko ya bom nin mitekjim ɲa tɛ. Nì yé unil teh *yiko ye ma la, yiko nnɔ bo nɛ u li fuobe. ¹³ Kristo de' tɛ ki wiɛ', ki ñɛn' tɛ *yiko ya ɲ̀uum ni, ki teke' ti'sensien ki cɛrɛ' m̀i lu' wɔn bo nɛ. Kime nì keɛle' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Bi ku' wà kɛ ki lɛkn' udɔ bo la, nì yé miɲ̀uum nɛ u'bo». ¹⁴ Nì tien' nnɔ ɲɔ kí ñɛ *Yesu Kristo bo, bà ɲa yé *Sufmbɛ m̀o í lɛ Uwien là tien' *Abraham u'm̀nm mà nnɔ nɛ. Nnɔ nɛ mitekjim bo, ti' m̀o li lɛ Uwien là p̀on' ki ye u li sɔn ní *Mifuoñanm mà nnɔ.

Yiko ɲa í pien Uwien ya puonl

¹⁵ N'yaabɛ, cɛrɛ mɛn í taa kunɛnnɛnku kuba binib ya fuobm ni kí wuɔn nɛ. Unil pole' ki keɛle' u'ñɔbonfɔrkaal la, uba ɲa í fre kí lèbre lè, ka í fre kí pukn niba m̀o li'bo. ¹⁶ Tɔ, Uwien là p̀on' lipuonl ki de' *Abraham nin u'yaabil nɛ. Na keɛle' ki ye u'yaabii tɛn u niireh ligol nɛ, nì keɛle' ki ye u'yaabil nɛ. Lì te liba nɛ, lɛn si: Kristo. ¹⁷ N ye í ye nà sɔ: Uwien là cuo' nin *Abraham kujɔtieku nɛ ki p̀on' ki ye kua í saa. Nì tien' ibin kobiinan nin ibin pita nɛ ki yaan u de' Moyis *yiko. Yiko nnɔ ɲa í gben kujɔtieku nnɔ kí cɛrɛ Uwien ya puonl í juore fɛnm. ¹⁸ Kime nì yé yiko bo nɛ binib li lɛ mim̀nm Uwien saan la, na ji yé puonl bo nɛ bi li lɛ mè. Ama lipuonl bo nín nɛ Uwien là juoke' *Abraham.

¹⁹ Nì te nnɔ la, bɛ bo nɛ Uwien de' *yiko bugben-i? U là de' wɔ ki pukn' ɲɔ binib í li bɛndɛh bi'tuonbiere nɛ, kí t̀i baa uyo wà *Abraham ya yaabil là u là p̀on' lipuonl ki de' lè nnɔ í baa ní. Uwien là cɛrɛ' u'tondb nɛ taa' *yiko nnɔ ki de' ucɛndɛnduol*, nɛ u taa'

* 3:19 Bi ye ucɛndɛnduol wà nnɔ, bi niireh Moyis nɛ.

ki de' binib. ²⁰ Binib bile ya siik ni ne ucendenduol te. Ama Uwien bugben ne là pùon' lipuonl nno ki de' *Abraham, nil ña là te bi'siik ni.

²¹ Ni te nno la, yiko nieh nin Uwien là pùon' ipuon yà nno ne-εε? Na te nno fiebu! Yiko nno bi li fre kí cère unisaal ñ le limiel la, Uwien bi li ñi wòn bo ne kí bù binib bigbemòndenb. ²² Ama *Uwien ya gbònkú ye ibiere ya tuòm co uñendun ya nib ke tiyonbt ne. Nen bo, Uwien li tien u pùon' ki ye ma nno kí de binib bà teke' *Yesu Kristo ki jin' nno bi'tekjim bo ne.

²³ Kí yaan Kristo ñ baa binib ñ teke wò kí ji nno, yiko là co te tiyonbt ne, ki gu uyo wà Uwien li wuòn te mitekjim ya sen. ²⁴ Nno ne *yiko nno là likeh te ki ti baa' uyo wà Kristo baa' ní, ño Uwien bù' te bigbemòndenb ti'tekjim bo nno. ²⁵ Ama Kristo ti baa' ma, ti teke' wò ki jin' nno yiko ña ji likeh te.

²⁶ Ninbi bà ke teke' *Yesu Kristo ki jin' nno, ni yé Uwien ya bumu ne kí ñe ni'tekjim bo. ²⁷ Ninbi bà ke bi sù' ne Uwien ya ñunm Kristo ya yel bo nno, ni teke' Kristo ya tetem ne. ²⁸ Ni yé *Yesu Kristo yaab ma nno, borm ña ji te ni'ni. Ninbi *Sufmbe nin bà ña yé Sufmbe, ninbi iyonbe nin bà ña yé yonbe, ninbi bijeb nin bipiib, ni'ke yé unibaab ne. ²⁹ Ni yé Kristo yaab ma nno, ni yé *Abraham ya yaabii ne, ki li le mimòm mà Uwien là pùon' mè *Abraham nno.

4

Kristo yaab ña ji yé yonbe

¹ Tò, n ye ñ ye nà si: kibuk kà li ji lifaal laan yé kibuwawaak uyo wà la, ka cen' yonb nin ken si lifaal ma ke nno. ² Ama kì laan yé kibuk ma nno, kì li boh binib bà likeh kè nin bà likeh kí'faal nno ne, kí ti baa uyo wà kí'baa sien' ki ye kì ji yé ucien nno. ³ Ti'mò yaam te nno ne. Uyo wà ta laan là teke' Kristo ki jin' nno, ti là yé iyaajebok yà te uñendun ni ya yonbe ne.* ⁴ Ama nì lá kpaan' uyo wà Uwien sien' nno, ne u sòn' ní u'Bije, ki cère' upii maa' wò, yiko ñuuke wò, ⁵ ño wò ñ de binib bà yiko ñuuke be nno kí wiε. Nno ne u tien' te Uwien ya bumu. ⁶ Ni mònbe ki yé u'bumu ne. Nen bo ne u sòn' ní u'Bije ya Fuofaanm ti'fèl ni, mì cèreh ti yih Uwien ti'Baa. ⁷ Nen bo, ña ji yé yonb, a ji yé u'buk ne. A yé u'buk ma nno, a'mò li le u'mòm ne. Uwien ne cère' nì te nno.

Pòl ya yem saa' Galasi yaab bo

⁸ Na laan là ben Uwien ma nno, ni là pε ibule bo ne ì co ne tiyonbt. Ibule nno ña yé Wien. ⁹ Ama fεnfennò, ni bende' Uwien, wòn Uwien ne cère' ni bende wò. Be tien' ni nuunh ní liebe kí paan iyaajebok bo? Ya ñmòbe tuòm, ka yé niba mò? Be tien' ni yíe ní liebe kí li yé i'yonbe? ¹⁰ Ni ñmòbe ibok ne ki tùøreh ki boh yè ibin iba ni nin iñmaale iba ni nin iwien iba nin uyo uba. ¹¹ N'yem saa' ni'bo, kime n likeh n sòn' lituonl là nin inunmòn ki de' ne nno la juore fεnm ne.

¹² N'yaabe, n gbáanh ne ne, li te men ten min, kime n tien' n'ba ten ninbi bà yé *Sufmbe ne. Na bii' nni niba. ¹³ Ni ben ki ye iwien yà là ñmòbe nni nno bo ne n laa' usen ki tóke' ne tigbemòmònt mikpiεkm. ¹⁴ Nin iwien nno là cère' n'gbenent ña ñmòbe liikm ma ke nno, na là senge' nni, ka liike' nni fεnm. Ama ni là teke' nni ten n yé Uwien ya tond bii n yé *Yesu Kristo nin u'yul ne. ¹⁵ Ni là ñmòbe uyensange wà nno ji te la? Kime n li fre kí kun ne imòn kí ye ni bi là li fre kí lòkre ni'nunbii mòmòn kí de nni la, ni bi là lòkre' yè ki de' nni ne. ¹⁶ Fεnfennò, n tókeh ne tigbemòmònt ma nno ne cère' n kpende' ni'nennend-ii?

¹⁷ Binib biba te bi'nun mòn be ñ li yé ni'gber ama bi ñmòbe iyenmaale yà nno ña mòn. Bi nuunh be ñ bore min nin ninbi ne kí taa ne kí mòkn bi'ba. ¹⁸ Ni mòn, ni'nun ñ li mòn ní li tuu ki teh nà mòn uyo ke ne, na yé n lá te ni'saan uyo wà baba ne la. ¹⁹ N'bumu, nì liebe' ki wi nni ni'bo ten imerwien ne. Nì li li wi nni nno ne kí ti baa uyo wà ni li ñmòbe Kristo ya tetem. ²⁰ N bi yé ñ li te ni'saan fεnfennò wuò ne, kí bende n li len ne ma bo, kime n'yem ne ñen' ni'ni.

* ^{4:3} Bi liebre' iñòbon yà ki ye: ta laan là teke' Kristo ki jin' uyo wà nno; ì kele' Grεkmbe ya lenm ni ki ye: «Ti laan là yé mubumu uyo wà nno ne.»

Sara nin Agaar ya gber

²¹ Tòke nni men, ninbi bà yíe yiko ní li ñuuke ne nnò, na ciuh u teh bà ne-εε? ²² Nì ke'le' *Uwien ya gbònkú ni ki ye: «*Abraham là ñmòbe bijie' bile ne. Upiiyonb là maa' uba, ne u'po umòñ mò maa' utò. ²³ Upiiyonb nnò maa' wà nnò u maa' wò unisaal yíe ma bo ne. Ama u'po umòñ maa' wà nnò, Uwien ne là pùon' ki ye u li maa' wò. ²⁴ Tigber tuu ya tingi ñmòbe imesen ile ne; kime bipiib bile bie te ten Uwien là cuo' nin binib kujotieku kùà bolm mile nnò ya nennenu ne. Kuba si: Uwien là cuo' kùà nin u'nib Sinayi ya ju'ol bo nnò ne. Agaar ne yé ku ya jotieku ya nennenu, ne u maa' mubumu mùà ke nnò yé iyonbe. ²⁵ Bi ye Agaar la, bi niireh Sinayi ya ju'ol là te Arabi ya du ni nnò ne. Fenfennò ya Yerusalem te ten upiyyonb nnò ne, kime u'nib yé iyonbe ne. ²⁶ Ama Yerusalem wà te paaki nnò, wun ña te ten piyyonb. Wun ne yé tí' du ki te ten tí' naa. ²⁷ Kime nì ke'le' *Uwien ya gbònkú ni ki ye:

«Upiijòlò, li poknh,
sin wà ña ben merwien nnò,
li yiknh nin uyensonge,
kime upii wà bi wíe' wò ya bumu li yebe,
ki cen' wà ñmòbe ce yaamu.»

²⁸ N'yaabe, ninbi ben wòn, Uwien là pùon' lipuonl là nnò bo ne ni yé u'bumu ten *Isaak. ²⁹ Bi là maa' kibuk kà unisaal yíe ma bo nnò là jènde' uyo bo bi là maa' kà *Mifuoñaanm ya tuòm bo nnò. Fenfennò mò nì bie ki te nnò ne. ³⁰ Tò, nì ke'le' *Uwien ya gbònkú ki ye ba? Nì ke'le' ki ye: «Ñòre upiyyonb nnò nin u'bije, kime upiyyonb nnò ya buk ña ñmòbe sen ken nin upiimòñ ya buk ní taan kí ji bi'baa ya faal» ³¹ Nen bo, n'yaabe, ta yé piyyonb ya bumu ama ti yé upiimòñ yaamu ne.

5

La liebe men kí kò yonbt ni

¹ *Kristo teke' te ki wíe', ñò ti la ji ní li te yonbt ni ne. Nen bo, gore men ki la cère niba ní liebe kí cuo ne yonbt.

² Cenge men, min Pòl ne tòkeh ne ki teh: «Ni tuo' bi jie' ni'pun la, Kristo ña ji yé niba ni'bo.» ³ N liebe' ki tòkeh unil wà ke tuo' bi jie' u'punl ne ki teh nì yé liwòbl ne ki de' udaan, wò ní li boh yiko nnò ke kí tì gben. ⁴ Ninbi bà nuunh Uwien ní bù ne bigbemòndenb yiko bo nnò, ni bore' ni'ba Kristo saan ñò, ne ki mun' ni'ba Uwien ya paabu. ⁵ Tinbi ben wòn, tí'dendenl si: Uwien li bù te bigbemòndenb tí'tekjim bo ne. *Mifuoñaanm ne cère' ti gu lidendenl nnò ní tien. ⁶ Kime a yé *Yesu Kristo yò la, a jie' a'punl bii ña jie' la, na cieke. Nà cieke si: á teke Kristo kí ji ñò a'tekjim ní cère á li yíe binitòb ne.

⁷ Ni là cin' mòmòm ne, ñme ne pien' ne, ni la ji ní li boh gbemònt-i? ⁸ Mi ya pienn ña ñen' Uwien wà yih ne saan. ⁹ Kpòno ya ñòke waamu mòmòm cèreh kpòno ke nuuleh ne. ¹⁰ Min wòn, Yonbdaan cère' n ñmòbe midum ni'bo ki ye ni'yenmaale ña bore' nin n'yi. Ama wà taah fenfenm ki bàareh ni'ni nnò yíe la, wò ní li yé udaan wà ke, u li le utudere ne.

¹¹ N'yaabe, n bi bie ki tòkeh binib ki teh be ní li jeh ipun la, ba ji bi jèndeh nni. Kristo ya dòpòpòpò ya gber ña ji bi li cère uba ya yenm ní saa. ¹² Cère men binib bà taah fenfenm ki bàareh ni'ni nnò ní li jeh bi'pun haali kí tì fàare bi'ba mòmòm!

Li toreh men tób, kí cère Mifuoñaanm ní li pekreh ne

¹³ N'yaabe, ninbi wòn, Uwien ne yin' ne ki de' ne ki wíe'. Ni la dule nen bo kí li teh ni'yenm yíe nà. Ama ní li yíe tób, kí li toreh tób. ¹⁴ Kime yiko ke taan' ki te yiko uba ni ne, wòn si: «Li yíe a'tò ten a yíe a'ba ma bo.» ¹⁵ Liike men ni'yul bo! Ni te ten muwenbiimu, ki coh tób la, ni joh migbenm ne.

¹⁶ N tòkeh ne ne, cère men Mifuoñaanm ní li pekreh ne. Nnò ne na ji li teh ni'yenm yíe nà. ¹⁷ Kime unisaal yíe nà bore' nin *Mifuoñaanm yíe nà, ne *Mifuoñaanm yíe nà mò bore' nin unisaal yíe nà. Unisaal yíe nà ña cendeh nin *Mifuoñaanm yíe nà. Nen bo ne

na ní fre kí li teh ni'yenm yíe nà. ¹⁸ *Mifuoñaanm pekreh ne la, yiko ña ji ñmòbe tuòm ni'bo.

¹⁹ Tò, unisaal ya yíem cèreh u sònñ itùonbiere yà nnò, ti ben yè. Yen si: tijòknt ya tùon nin linañmaal nin lisònsòndl, ²⁰ nin ibule bo ya paanm nin liñòkjil nin kinenk nin likònkònl nin iponponbe nin ubenpiebe nin kunanierku nin ifinfinde nin umaapàare ²¹ nin ununfòke nin tideyibr nin unifenjin nin itùontò yà bre ten yíe. N là tòke' ne itùonbiere nnò bó ñò, ki liebe' ki tòkeh ne, binib bà ke teh tuu ya bont ña ní kò Uwien ya bèl ni.

²² Ama *Mifuoñaanm cèrè' binib yíe tób, ki ñmòbe uyensonge nin uyenduon nin kuminku, ki ñmòbe tinimònt, ki muoh binib micècek, ki ñmòbe midum, ²³ ki ñme nin tób, ki coh bi'ba. Yiko ña te kí biin binib bà teh tuu ya bont. ²⁴ Binib bà yé Kristo yaab nnò, wiè' bi'nisaaltetem ten bi kpe' mè Kristo ya dápònpòn bo ne.

²⁵ *Mifuoñaanm ne cèrè' ti fuobe ma nnò, cèrè men mè ní li pekreh te. ²⁶ Cèrè men ti la li ñmòbe nacenkpekuont, ki la li dèlkeh tób, ki la li ñmòbe ponponbe tób bo.

6

Li toreh men tób

¹ N'yaabe, nì yé bi pìln' unil u teh nà bre la, ninbi bà *Mifuoñaanm pekreh ne nnò, ní tien suoo, kí tore wò wò ní liebe kí kpìen usen wà mòn. Ni'ni wà ke ní liike u'yul bo ki mò la kò biikm ni. ² Li toreh men tób ijend ni. Nnò ne ni li boh Kristo ya yiko. ³ Unil maaleh ki teh u yé niba ne, ka yé la, u lereh u'ba ne. ⁴ Wà ke ní fiin kí liike u'tuonl. U laa' lì mòn la, wò ní li pèkeh u'ba u'tuonl nnò bo ki la taa' lè ki kpàandeh bi'tób yè. ⁵ Kime wà ke teh nà la, nì likeh wòn ne.

⁶ Bi wòknh wà Uwien ya gber ní li ñèndeh u ñmòbe tibont tà ke nnò ya niba bó ki dienh wà wòknh wò.

⁷ La lereh men ni'ba, ba leh Wien. Kime unil bule' nà la, u li ce nen ne. ⁸ Unil teh u'yenm yíe nà la, u li le u'yenm yíe nà ya suul ne. Ni'tingi si: mikuum. Ama unil teh *Mifuoñaanm yíe nà la, u li le *Mifuoñaanm ya suul ne. Ni'tingi si: limiel là ña ñmòbe gbenm. ⁹ Cèrè men tí li teh mimòm ki la ye ti jii'. Kime ti tuu ki teh mimòm la, uyo we ní tí le lisuul. ¹⁰ Nen bo, ti ñmòbe libònl ma nò, cèrè men tí li sònñ ki nuunh binib ke ya mòm, ni'ke tu nin ti'yaab bà mò teke' Kristo ki jin' nnò.

Tigbèfərkaar

¹¹ Liike men, min nin n'yul ne kele' nì gbenge ki de' ne. ¹² Binib bà wòbndeh ne ní li jeh ipun nnò nuunh be ní li teh tibont binib ní li lenh bi'yenm ní li songe bi'bo, ñò bi la jènde be Kristo ya dápònpòn ya gber bo baba ne. ¹³ Kime ben bà jeh ipun nnò bugben ña boh yiko. Bi yíe ni li jeh ipun ñò be ní li jèbnh bi'ba ki teh ben ne wòbn' ne ni jie' ipun ne. ¹⁴ Min wòn, ma lì li jèbn n'ba niba bo ki kende' ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya dápònpòn bo. Udápònpòn nnò bo ne uñendun wuu ya bont te ten tikpir n'bo, ne n'yenm ña ji pe tu'bo. ¹⁵ Kime unil jie' lipunl bii wa jie' la, na cieke. Nà cieke si: Uwien ní tien te binifèn ne. ¹⁶ Uwien ní de binib bà ke kpe u ya sen uyenduon, kí muò be micècek. Wò ní tien nnò u'nib ke*.

¹⁷ Tò, kí ñe dinnò kí li joh uba la ji ñmòbe nni yenñaabe, kime n jènde' *Yesu bo ma nnò ya gbìen juore' ki te n'bo ne.

¹⁸ N'yaabe, ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ní juoke ne. Ami.

* ^{6:16} Migbiirm miè ni bi lebre' liñòbonl là ki ye u'nib ke nnò nì kele' Grèkme ya lenm ni ki ye: Uwien ya nib Israyel yaab ne.

Kugbɔnku kùà Pɔl kele' ki de'

Efēs
yaab nnɔ

Nà wɔngeh Kugbɔnku kuu te ma bo

Pɔl kele' kugbɔnku kuu ki de' Kristo ya táan yà te Efes ya du ni nin i'to yà te Asi ya tinfenm ni nnɔ nɛ. U là te lipɛkl ni nɛ ki kele' kugbɔnku nnɔ (3:1; 4:1). Pɔl taan' u wɔkn' itáan nnɔ miwɔknm mà kɛ nnɔ mijenjenm bo nɛ ki kele' kugbɔnku kuu ni. U kele' kù ki de' Kristo yaab bà ɲa yé Sufmɛ nnɔ nɛ. Kugbɔnku kuu ya mɛsɛnkpiɛke si: Efes yaab ń bɛnde Uwien bonde' wɔ ń sɔn itùon yà nɛ. Nì yé tibont tà là buɔ, Yesu cèrè' binib bɛnde' tù nɛ. Uwien bonde' haali uyoyo ɲɔ wɔ ń taan nà kɛ te kitink bo nin kutaaku bo nɛ kí taa kí ɲukn Yesu Kristo.

Kí cin liyul 1 kí tì baa 3, Pɔl tɔke' bɛ ki ye: Yesu Kristo nɛ baa' ki kpo' udɔpɔnɔn bo ki cèrè' bɛn nin Uwien taan' buñɔbu, ki gben' kinɛnk kà là te bà yé Sufmɛ nin bà ɲa yé Sufmɛ nnɔ ya sesieke. Nɛn bo, borm ɲa ji te bi'siik ni.

Kí cin iyul 4 kí tì baa 6, Pɔl tɔkeh Kristo yaab ki teh bɛ ń li ɲmɔbe mitekjim nin uyenduɔn wà Uwien de' bɛ wù nnɔ, kí li fuobe mifuobfɛnm. Wà kele' kugbɔnku kuu nnɔ tɔkeh piiciɛb ki teh bɛ ń bɛ ń li yíe bi'puob ten Kristo yíe u'táan yaab ma bo, ki kpo' bi'biere bo nnɔ nɛ.

Ifuonde

¹ Min Pɔl, n yé *Yesu Kristo ya tond nɛ Uwien ya yíem bo. N kieh kugbɔnku kuu ń de bà yé Uwien yaab kí ñɛ *Yesu Kristo bo, ki du u'bo ki te [Efes ya du ni] nnɔ nɛ. ² Ti'Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo ń juoke nɛ, kí de nɛ uyenduɔn.

Uwien tien' te mimɔnm mà Yesu Kristo bo

³ Tí pèke mɛn Uwien ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya Baa. Ti yé wɔn Kristo yaab ma nnɔ nɛ Uwien tien' te u'mɔnm kɛ ya bol. Mimɔnm nnɔ yé paaki bó yaam nɛ, ki yé *Mifuoñaanm yaam. ⁴ Tɔ, u là cèrè' ti yé Kristo yaab nɛ ki gènde' te ki laa' wa laan ñɛn' uɲɛndun ɲɔ tí li yé u'yaab, ki la li ɲmɔbe biil u'nun bó. U yíe te nɛ, ⁵ ki juɔ' ki gènde' te ki tien' te u'bumu *Yesu Kristo bo. U yíe nɛ ki cèkre' u'yɛnm ki tien' nnɔ, ⁶ ɲɔ tí li pèkeh wɔ u ɲmɔbe ukpiɛke wà nnɔ bo nin u tien' te tinimònt tà kí ñɛ u'Bije wà u yíe wɔ nnɔ bo.

⁷ Wɔn u'Bije ya sɛm bo nɛ u de' te ki wiɛ', ki fèrè' te ti'biere, ki wuɔn' te u ɲmɔbe tinimònt tù yebe ki tì kpɛ ma bo. ⁸ U tien' te tinimònt nnɔ ki gbien', ki de' te miyɛnfuom nin miɛnɛm isɛn kɛ ni. ⁹ U cèrè' ti bɛnde' tibonbɔlkaar tà u'yíem bo, u là cèkre' u'yɛnm wɔ ń tien tù Kristo bo nnɔ. ¹⁰ Nì lá kpaan' uyo la, u li tien tibonbɔlkaar tà nnɔ si: u li taan nà kɛ te kutaaku bo nin nà kɛ te kitink bo nnɔ Kristo ń li yé ni'kɛ ya bɛr.

¹¹ Uwien cèrè' ti yé wɔn Kristo yaab ma nnɔ nɛ ki là juɔ' ki gènde' te tí li yé u'yaab. Uwien teh tibont kɛ u jɛke' ma bo nin u yíe ma bo, ¹² ɲɔ tinbi bà kpɛ' ki ɲmɔbe lidɛndɛn Kristo bo nnɔ tí li pèkeh wɔn Uwien, u ɲmɔbe ukpiɛke wà nnɔ bo nɛ.

¹³ Wɔn Kristo bo nɛ ni'mɔ là cii' Uwien ya gbɛr. Tù yé tigbɛmònt nɛ, ki yé tigbɛmònmònt tà cèrè' ni ɲmɛrè'. Ni teke' wɔ ki jin', nɛ Uwien dieke' nɛ. *Mifuoñaanm mà u là pùon' ki ye u li de nɛ mɛ nnɔ nɛ yé kudieku nnɔ. ¹⁴ *Mifuoñaanm nnɔ bo, ti bɛn kein ki ye ti li lɛ Uwien bonde' lifaal là ki ble' u de' bà ki wiɛ' bi yé yaab nnɔ. Nɛn bo, cèrè mɛn tí li pèkeh wɔ u ɲmɔbe ukpiɛke wà nnɔ bo.

Pɔl kàareh ki dienh Efes yaab

¹⁵ Nɛn bo nɛ n cii' ni tùɔrè' ki teke' Yonbdaan *Yesu ki jin', ki tùɔrè' ki yíe Uwien ya nib kɛ ma nnɔ, ¹⁶ nɛ n tuu ki faareh Uwien ni'bo, ki tien ni'bó n'kaare ni, ¹⁷ ki mieh ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya Wien wà yé ti'Baa ki ɲmɔbe ukpiɛke nnɔ wɔ ń cèrè *Mifuoñaanm ń de nɛ miyɛnfuom kí wuɔn nɛ wɔ, ní tùɔrè kí bɛnde wɔ. ¹⁸ N mieh wɔ wɔ

ń wende ni'nun bó, ní bende lidendnl là bo u yih ne nno; kí bende u'faal là mən ki ηmabe lisel, u li taa lè kí de binib bà yé u'yaab nno; ¹⁹ kí bende kí ye u'tuəm yebe ka ti ηmabe mi kpe nin bà. U taah mè ki toreh tinbi bà teke' wə ki jin' nno. U wuən' mituəm bugben yebe ki kpe ma bo, ²⁰ uyo wà u taa' mè ki məkre' Kristo bitenkpiib ni, ki taa' wə ki kàan' u'nəjie bó paaki bó nno ne. ²¹ Kristo te nen saan ne ki ηmabe mituəm ki cən' nà ke te kutaaku bo ki ηmabe mituəm ke ya bol nin nà ke ηmabe ticient ke ya bol. U'yel cən' iyel yà ke te. Na yé fenfennə ya yel baba, li cən' uyo wà we ní nno mə ye ne. ²² Uwien cère' Kristo ne te' tibont ke bo litaal, ki tien' wə tibont ke ya cien. Wən ne yé u'taanl ya yul, ²³ ne u'taanl yé u'gbenənt. U te li'ni ki ti gben', ne Uwien mə te u'ni ki ti gben'.

2

*Mifuobf*enm nin Kristo

¹ Uyo uba ni là teh ibiere ne ki biih Uwien, ki te ten bitenkpiib u'nun bó; ² ki teh ten ηgendun yaab, ki boh wà yé isenpol ya cien ki te kutaaku nin kitink ya sesieke nno. Fenfennə u ya cien ne ηuuke ηgendun ya nib bà ηa tuo' Uwien ya ñəbu bó nno; ki cèreh bi teh u yíe nà. ³ Uyo uba ti'ke mə là te ten bi ya nib ne, ki pə minisaaltetem bo, ki teh ti'yenm yíe nà. Ti'nisaaltetem nno bo, ti là kpe Uwien ń dere ti'tub ten binitəb ne.

⁴ Ama Uwien nín muəh binib micəcəkm nì tì kende', ki yíe te ki gbien'. Nen bo, ⁵ tinbi bà là te ten bitenkpiib Uwien ya nun bó, ka boh wə nno, u cère' ti liebe' ki fuobe nin Kristo. U'juokm bo ne ni ηmere'. ⁶ Ti yé *Yesu Kristo yaab ma nno ne Uwien taan' ki məkre' tinbi nin wən, ki cère' ti kèle' wən Kristo saan paaki bó. ⁷ Uwien tien' te nno u'juokm bo ne kí ñe *Yesu Kristo bo, ηə kí ñe dinnə kí li joh wə ń wuən kí ye u'nimənt yebe ka ti ηmabe tù kpe nin bà ne. ⁸ Ni teke' *Yesu ki jin' ma nno, ne cère' ni ηmere' Uwien ya juokm bo. Na yé ni'tuəm bo ne ni ηmere', Uwien ya paabu bo ne ni ηmere'. ⁹ Na yé ni'tuon bo ne ni ηmere'. Nen bo, uba la lí jəbnh u'ba. ¹⁰ Kime Uwien ne cère' ti ji yé ti yé bidənb bà nə. Ti yé *Yesu Kristo yaab ma nno ne Uwien tien' te binifənb ηə tí li sənəh ituonmənəmən yà u là juə' ki bonde' yé ki ble' te nno.

Yesu Kristo bo ne ti'ke taan' ki tien' unibaab

¹¹ Nen bo, tiere men kí ye bi maa' ne ma na yé Sufmbe. U yo uba *Sufmbe là yih ne bà ηa jie' pun ne, ki yih bi'ba bà jie' ipun. Unisaal ne jie' bi'pun ne upunjie ya diəku te bi'bo. ¹² Tiere men kí ye uyo nno, na là ben Kristo, ka là ηmabe sen ní li yé Israyel yaab, ka là te kujətieku kua Uwien cuo' kù nin u'nib mibolm mà yebe, ki pūon' lipuonl ki de' be nno ni. Na là ηmabe dəndənl, ka ben Wien ni'fuobm ni kitink kie bo. ¹³ Ama ninbi bà là jende' Uwien nno, fenfennə ni yé *Yesu Kristo yaab ma nno, Uwien cère' ni nek'n' wə kí ñe wən Kristo ya sèm bo ne.

¹⁴ Kime wən Kristo ne cère' ti ηmabe uñəkpaan. U taan' *Sufmbe nin bà ηa yé *Sufmbe ki tien' linibol liba. U kpo' udəpənpən bo, ki gben' kinenk kà là te ten liguonl ki bore' be nno. ¹⁵ U cère' *Sufmbe ya yiko nin u'wəb nin u'tentienm ηa ji ηmabe tuəm. U taan' *Sufmbe nin bà ηa yé *Sufmbe ki tien' linibofənl bi te nin wə. U tien' nno ne ki cère' bi ηmabe uñəkpaan. ¹⁶ U kpo' udəpənpən bo ne ki taan' bà yé Sufmbe nin bà ηa yé Sufmbe ki tien' unibaab ki cère' ben nin Uwien taan' buñəbu. U tien' nno ne ki gben' kinenk kà là bore' be nno. ¹⁷ Kristo baa' ki lá təkə' ninbi bà là jende' Uwien nin bà là neke wə nno uyənduən ya gber ne. ¹⁸ Kristo bo ne Mifuoñaanbaabm cère' ti'ke laa' usen tí nek'n' Baa Uwien.

¹⁹ Nen bo, ninbi bà ηa yé *Sufmbe nno, na ji yé cənb bii binib bà ñen' niba bó ní, ama ni ji yé Uwien ya nib ya biba ne, ki yé u'den yaab mə. ²⁰ Ni te ten kuduku kua bi meh kù ya bont ne. *Yesu ya tondb nin *Uwien ya ñəbonsəknb ne yé kuduku nno ya tenpuul, ne *Yesu Kristo bugben yé litenl là co litenpuul nno. ²¹ Wən bo ne kuduku nno ya bont ke tə tu'tər bo ki kpienh, ki ti tien' kuduku kua yé Yonbdaan yaaku. ²² Ni yé wən Kristo yaab ma nno, ni'mə yé kuduku nno ya bont ya tuba ne, ki taan' ki tien' libuol là Uwien te kí ñe *Mifuoñaanm bo.

3

Pəl təkə' bà ɲa yé Sufmbe tigbɛmɔnmɔnt

¹ *Yesu Kristo ya tuonl bo nɛ min Pəl te lipɛkl ni ninbi bà ɲa yé *Sufmbe nnɔ bo. ² Ni cii' Uwien ya nimɔnt bo, u de' nni lituonl là n̄ sɔn kí de nɛ nnɔ bó. ³ U là cìbre' n̄ nun bó ki cèrè' n bɛnde' u'gbɛbɔlkaar nɛ ki kele' tù mikpiɛkm kugbɔnku kuu ni waamu. ⁴ Ni kaan' tù la, ni li fre kí bɛnde kí ye n ɲmɔbe mibɛnm tigbɛbɔlkaar nnɔ bo. Tù wɔngɛh Uwien lá li tien nà kí n̄ɛ Kristo bo nɛ. ⁵ Uwien ɲa là cèrè' uyo bo yaab bɛnde' tigbɛbɔlkaar nnɔ, ama fɛnfɛnnɔ wuɔ Mifuoñaanm cèrè' u'yaab *Yesu ya tondb nin u'ñɔbonsɔknɔ bɛnde' tù. ⁶ Tigbɛbɔlkaar nnɔ si: kí n̄ɛ u'gbɛmɔnmɔnt bo, bà ɲa yé *Sufmbe li taan nin *Sufmbe kí ji Uwien ya faal, kí taan kí tien unibaab, kí taan kí li te Uwien là pùon' lipuonl là nnɔ ni, kime bi'kɛ yé *Yesu Kristo yaab nɛ.

⁷ Uwien ya nimɔnt nin u'paabu bo nɛ u cèrè' n yé u'tonsɔnl, ki təkɛh binib u'gbɛmɔnmɔnt nnɔ. ⁸ Min wà yé Uwien ya nib ya gbaarkɛ nnɔ, Uwien tien' nni tinimɔnt ki ye n̄ təkɛ bà ɲa yé *Sufmbe nnɔ kí ye Kristo yé lifaal là mɔn ki tì kɛnde' nɛ; ⁹ kí wuɔn binib kɛ bɛ n̄ tùrɛ kí bɛnde Uwien teh ma bo nibonn nà u là bobn' n̄ lididikl bo nnɔ. Wɔn Uwien wà n̄ɛn' tibont kɛ nnɔ nɛ là bole' n̄ u'ba saan haali uyo bo. ¹⁰ U tien' nnɔ ɲɔ kí n̄ɛ u'taanl bo, nà ɲmɔbe mituɔm kɛ ya bol nin nà ɲmɔbe ticiɛnt kɛ ya bol ki te paaki bó nnɔ n̄ bɛnde Uwien ɲmɔbe miyɛnfuom isɛn kɛ ni ma bo nɛ. ¹¹ Nnɔ nɛ Uwien là bobn' wɔ n̄ tien nà haali uyo bo nnɔ, u ji tien' nɛn nɛ ti'Yonbdaan *Yesu Kristo bo. ¹² Ti teke' Kristo ki jin' ma ki yé u'yaab nnɔ bo nɛ ti ɲmɔbe usɛn tí nɛkn Uwien nin midum. ¹³ Nɛn bo nɛ n gbáanh nɛ, ni la cèrè ni'gbɛnɛnt n̄ yɔrɛ n jinh ijɛnd yà ni'bo nnɔ bo. Ama cèrè mɛn n'jɛnd nnɔ n̄ li yé ni'bo ukpiɛke.

Kristo yíe tɛ

¹⁴ Nɛn bo nɛ n gbaandɛh Baa Uwien ya nun bó. ¹⁵ Wɔn nɛ yé kutaaku bo yaab nin kitink bo yaab kɛ ya Baa. ¹⁶ N miɛh wɔ u'kpiɛke yɛbe ki tì kɛnde' ma nnɔ bo wɔ n̄ cèrè *u'Fuoñaanm n̄ de nɛ mituɔm, ní li yé binib bà ya fɛl co nɛ. ¹⁷ N liɛbe' ki miɛh wɔ, wɔ n̄ cèrè Kristo n̄ li te ni'fɛl ni kí tì gbɛn nɛ. Ni teke' wɔ ki jin' ma nnɔ bo, n miɛh wɔ wɔ n̄ cèrè ní li faa miyɛm ni, kí li se mɔnmɔnm, ¹⁸ ɲɔ ninbi nin u'nitɔb kɛ n̄ fre kí bɛnde Kristo ya yíem yɛbe ka ɲmɔbe biɛn isɛn kɛ ni ma bo; ¹⁹ kí bɛnde kí ye u'yíem yɛbe ki tì gèbrɛ' unisaal ya bɛnm; kí li ɲmɔbe Uwien ya tetem kɛ ki tì gbɛn'. ²⁰ Uwien nɛ li fre kí tien tɛ n̄ n̄ li yɛbe kí cɛn ti maaleh nà nin ti miɛh wɔ nà, kí n̄ɛ u'tuɔm mà te ti'ni ki sɔnh itùon nnɔ bo. ²¹ Wɔn si ukpiɛke u'taanl yaab ni *Yesu Kristo bo yo kɛ yo haali nin uyo wà ɲmɔbe gbɛnm. Ami.

4

Uwien cèrè' Kristo yaab kɛ taan' kí tien unibaab

¹ Tɔ, min Pəl wà te lipɛkl ni Yonbdaan bo nnɔ sureh nɛ; ní cèrè ni'tetɛm n̄ li sɛlndɛh Uwien wà yin' nɛ nnɔ; ² kí li jiindɛh ni'ba tingi isɛn kɛ ni, kí li ɲmɛ nin unil kɛ, kí li ɲmɔbe liyɛnguol, kí li yíe tɔb, kí li ɲmɔbe sukɛ tɔb bo. ³ *Mifuoñaanm taan' nɛ ki tien' unibaab ma nnɔ, ñikn mɛn kí li tɛ kí n̄ɛ uñɔkpaan bo. ⁴ Uwien cèrè' ti'kɛ taan' ki tien' tigbɛnɛnt tuba nɛ. *Mifuoñaanm mɔ te miba nɛ. Nɛ Uwien yin' tɛ lidɛndɛn là bo nnɔ mɔ te liba nɛ. ⁵ Yonbdaan te uba nɛ. Mitekjim mɔ te miba nɛ. Uwien ya ñunsii mɔ te uba nɛ. ⁶ Uwien te uba nɛ, ki yé unil kɛ ya Baa. Wɔn nɛ cɛn' nà kɛ te, ki te unil kɛ ya fɛl ni, ki taah unil kɛ u sɔnh u'tùon.

⁷ Ama ti'ni wà kɛ laa' bupaabu Kristo de' wɔ ki kpaan' ma bo nɛ. ⁸ Nɛn bo nɛ n̄ kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:
«U doh paaki uyo wà nnɔ,
u tuke u cuo' bà tìyonbt nnɔ nɛ,
ki de' binib bupaabu.»

⁹ Tɔ, u don' paaki ya tingi si ba? Ni yé n̄ wuɔn kí ye u kpiɛ' ki jiire' dɛntingi nɛ.
¹⁰ Wà jiire' dɛntingi nnɔ, wɔn nɛ don' paaki mɔ ki gèbrɛ' kutaaku ɲɔ wɔ n̄ li te ni'kɛ saan.

¹¹ Wɔn nɛ de' unil kɛ bupaabu. U cɛrɛ' biba yɛ bitondb, bitɔb yɛ u'ñɔbonsɔknb, bitɔb mɔ kpaandeh tigbɛmɔnmɔnt, bitɔb yɛ bɔ likɛh u'taan yaab*, bitɔb mɔ yɛ Uwien ya gɛr ya wɔnwɔknb. ¹² U de' bupaabu nɔɔ ɲɔ wɔ n' bonde Uwien ya nib bɛ n' li sɔnh u'tuonl, kɛ cɛrɛ u'taanl lɔ yɛ u'gbɛnɛnt nɔɔ n' kpɛrɛ mitekjim ya sɛn ni nɛ. ¹³ Nɔɔ nɛ ti'kɛ li ɲmɔɲmɔbɛ kɛ tɪ tien unibaab mitekjim ya sɛn ni, kɛ bɛndɛ wɔn Uwien ya Bijɛ mɔnmɔnm, kɛ li yɛ binib bɔ kpɛrɛ' mitekjim ya sɛn ni, kɛ li tɛ tɛn Kristo kɛ tɪ gɛn. ¹⁴ Nɔɔ nɛ ta ji li tɛ tɛn bumu. Ta ji li tɛ tɛn buɛrɛbu bɔ iɲungbɛgbɛl tureh bɔ ki joh ikɛlɛ kɛ. Binib ya wɔknm mɔ tulndɛh binib ɲa ji ɲmɔbɛ tɛ ki pekɛrɛh tɛn kutafaaku nɛ tukɛ tɛ. Nib ɲa ji li lɛrɛ kɛ tuln tɛ nin bi'tonɛnku. ¹⁵ Ama tɪ li yɛ tɔb, kɛ li tɔkɛh tɔb tigbɛmɔnt. Nɔɔ nɛ tɪ li kpɛrɛ isɛn kɛ ni, kɛ li tɛ tɛn Kristo. Wɔn nɛ yɛ u'taanl ya yul. ¹⁶ Wɔn nɛ taan' u'nib kɛ ki cɛrɛ' bi tien' unibaab tɛn tigbɛnɛnt ya gbɛnɛnbɛl tutuukɛ i'tɔ bɔ ki tɔrɛ' ki co ma bɔ. Tigbɛnɛnt ya gbɛnɛnbɛl kɛ sɔnh i'tuon mɔnmɔnm la, tigbɛnɛnt nɔɔ kɛ kpɛnɛh nɛ. Kristo ya taanl yaab mɔ yaam tɛ nɔɔ nɛ. Bi yɛ tɔb la, litaanl nɔɔ kpɛnɛh mɔnmɔnm nɛ mitekjim ya sɛn ni.

Mitetekpaam nin mitetefɛnm ya gɛr

¹⁷ Nɛn bɔ nɛ n' nɛiikɛh ki tɔkɛh nɛ tigɛr tuu nɔ Yonbdaan ya yɛl bɔ ki tɛh: Ni la ji n' li fuobɛ tɛn binib bɔ ɲa pɛ Wien bɔ. Bi'yɛnmaalɛ kɛ pɛ bonfɛnm bɔ nɛ. ¹⁸ Bi'nun ɲa wien. Bi'yufaa nɛ cɛrɛ' ba bɛn niba. Nɛn bɔ nɛ ba n' lɛ Uwien de' u'nib mifuobfɛnm mɔ nɔɔ. ¹⁹ Ba ji bɛn nɔ mɔn, ka bɛn nɔ brɛ, nɛ ki taa' bi'ba ki de' lisɔnsɔndl, ki ɲaakɛ ki tɛh tijɔknt ya bonn kɛ ya bol.

²⁰ Ninbi wɔn, na yɛ ni bɛngɛ' nɛn nɛ Kristo bɔ. ²¹ Ni lɔ cii' Kristo ya gɛr nɛ, nɛ bi lɔ wɔkn' nɛ tun nɛ kɛ nɛ wɔn *Yesu Kristo ɲmɔbɛ tigbɛmɔnt tɔ nɔɔ bɔ, bii ba? ²² Nɛn bɔ, dɔan mɛn ni'tetekpaam, mɛ yɛ minisaaltɛtɛm mɔ lɔ saah nɛ ki cɛrɛh ni'nun fɔkɛ tibont tɔ lɛrɛh binib nɔɔ bɔ nɛ. ²³ Cɛrɛ mɛn Uwien n' lɛbrɛ ni'tɛtɛm nin ni'yɛnm, ²⁴ ɲɔ nɛ li li ɲmɔbɛ mitetefɛnm mɔ Uwien tien' mɛ u yɛ ma bɔ nɔɔ. Tigbɛmɔnt nɛ cɛrɛ' mitɛtɛm nɔɔ mɔn, ki cuubɛ.

²⁵ Nɛn bɔ, dɔan mɛn kutonɛnku. Wɔ kɛ n' li tɔkɛh u'tɔ tigbɛmɔnt, kɛmɛ tɪ taan' ki tien' tigbɛnɛnt tuba nɛ. ²⁶ Ni'benku ni bɛn' la, nɛ cuo ni'ba ki la tien biɛrɛ, ki la cɛrɛ ni'benpiɛbɛ nɔɔ n' lu uwien. ²⁷ La de mɛn sɛnpol sɛn uba nin utɔ. ²⁸ Wɔ suh la, wɔ n' dɔan bunasubu, kɛ li yɛ unimɔn, kɛ li sɔnh ituon nin inunmɔn, kɛ lɛ u yɛ nɔ u'ɲɔjɛ bɔ, ɲɔ kɛ pu bijiinb mɔ. ²⁹ Ni la cɛrɛ iɲɔnbil n' li nɛh ni'ɲuɔn ni. Ama ni yɛ nɛ li len la, nɛ cɛrɛ nɛ n' li yɛ iɲɔnbɔn yɔ mɔn, kɛ frɛ kɛ tɔrɛ binib ni wiɛbɛ bɛ ma bɔ bɛ n' kpɛrɛ mitekjim ya sɛn ni, kɛ cɛrɛ bɔ cɛngɛ ni'bɔ nɔɔ n' lɛ mimɔnm. ³⁰ La cɛrɛ mɛn *Uwien ya Fuoɲaanm ya yɛnm n' saa, kɛmɛ Uwien taa' mɛn nɛ ki diekɛ' nɛ, ki gu lidaali lɔ u li de nɛ kɛ wiɛ. ³¹ Ni la cɛrɛ ni'benku ni n' li tɔ tɔb bɔ, ki la ɲuuh tɔb bɔ, ki la li ɲmɔbɛ benpiɛbɛ, ki la kɔnh nin tɔb jɛr, ki la sukɛrɛh tɔb, ki la cɛrɛ biɛrm miba nin mitɔm n' ji n' li tɛ ni'ni. ³² Li yɛ mɛn binimɔnb, kɛ li muɔh tɔb micɛɛkm, kɛ li fɛrɛh tɔb tɛn Uwien fɛrɛ' nɛ Kristo bɔ ma bɔ.

5

¹ Ni yɛ Uwien ya bumu u yɛ nɛ ma nɔɔ, li tɛ mɛn tɛn wɔn. ² Li ɲmɔbɛ mɛn miyɛm ni'fuobm ni, tɛn Kristo yɛ tɛ ma ki taa' u'ba ki tien' bupaabu nin kitɔtuɔrɛwɛnk nɔɔ. Lituɔrl nɔɔ tɛ tɛn lɛfina nɛ ki nu ki ɲmɛ, ki sɔngɛ Uwien ya yɛnm.

³ Ni yɛ Uwien ya nib ma nɔɔ, na ji kpɛ bɛ n' li tɔakɛh lisɔnsɔndl nin tijɔknt ya tɔn kɛ ya bol nin ununfɔkɛ ya yɛl ni'ni mɔnɔn. ⁴ Na ji kpɛ ni li lienɛh nɔnbil nin jɔrlɛnm, ki la lienɛh tibont tɔ ɲmɔbɛ tijɔknt bɔ. Nɔ kpɛ nɛ li tɛh nɛ si: nɛ li faɛrɛh Uwien nɛ. ⁵ Tɔrɛ mɛn kɛ bɛndɛ kɛ yɛ wɔ kɛ tɛh lisɔnsɔndl nin wɔ kɛ sɔnh tijɔknt ya tɔn nin wɔ kɛ ɲmɔbɛ ununfɔkɛ lifaaciɛnl ɲa ɲmɔbɛ gbiin Kristo nin Uwien ya bɛl ni. Wɔ kɛ ɲmɔbɛ ununfɔkɛ lifaaciɛnl bɔ la, lifaaciɛnl yɛ u'bo ibulɛ nɛ.

⁶ La cɛrɛ mɛn uba n' taa gbɛfɛnm uba kɛ lɛrɛ nɛ. Uwien ya benku ni bɛh bi ya nib bɔ nɛ, kɛmɛ ba ciuh u'ñɔbu bɔ. ⁷ Ni la cɛrɛ ninbi nin ni ya nibol n' li tɛ gɛr.

* 4:11 Bi lɛbrɛ' iɲɔnbɔn yɔ ki yɛ bitɔb yɛ bɔ likɛh u'taan yaab nɔɔ; i kɛlɛ' Grɛkmɛ ya lenm ni ki yɛ biwɛnkpaab nɛ.

⁸ Uyo uba ni'mə là te licinñunl ni nɛ. Fɛnfennə, ni yé Yonbdaan yaab ma nnə, ni ji te kuwenwenku ni nɛ. Nɛn bo, li fuobe mɛn tɛn kuwenwenku ni yaab. ⁹ Kime kuwenwenku cèreh ti teh tinimònt kɛ ya bol nɛ, ki teh nà cuube, ki pɛ tigbɛmònt ya sɛn bo. ¹⁰ Sekn mɛn kí bɛnde nà songe Yonbdaan ya yɛnm. ¹¹ La taa mɛn ni'ba kí kuɔn binib bà te licinñunl ni ya tònɔnfɛnm ni. Ama li ñɛndeh mɛn bi'gber upaan bo. ¹² A ye á tɔke bi buɔh ki sɔnh itùon yà nnə ya gber mɔnɔn la, nì ñmɔbe ifɛ nɛ. ¹³ Ama bi buɔh ki teh nà kɛ nnə ñɛn' upaan bo la, na ji buɔ, nì ji te kuwenwenku ni nɛ. ¹⁴ Kime nà kɛ ñɛn' upaan bo la, nì ji yé kuwenwenku ni yaann nɛ. Nɛn bo nɛ bi ye:

«Sin wà gɔh la, á finde,
fii kí ñɛ bitenkpiib ni,
Kristo li wende ñɛ.»

¹⁵ Nɛn bo, li bɛn mɛn, ni li fuobe ma bo, ki la ji í li te tɛn ijɔr, ama wuɔn mɛn kí ye ni ñmɔbe miyɛnfuom. ¹⁶ Uyo wà ni laa' libònl ní tien nà mɔn la, tien nè mɛn, kime ti te idɛn yà nɔ bre nɛ. ¹⁷ Nɛn bo, ji la yé mɛn jɔr, ama bɛnde mɛn Yonbdaan yíe nà. ¹⁸ La ñuh mɛn daam ki yibeh, kime tideyibr cèreh binib teh fɛnfɛnm nɛ. Ama cère mɛn *Mifuoñaanm í li te ni'ni kí tì gben. ¹⁹ Li dondeh mɛn Yonbdaan, kí li gɛh iyuon kɛ ya bol ki ñɛngɛh wɔ nin ni'fɛl kɛ, kí li saakreh tɔb ya gbenɛnt, ²⁰ kí li faareh Baa Uwien uyo kɛ nibonn kɛ bo ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya yel bo.

Upii nin u'cɛ li fuobe ma bi'dencɛnl ni

²¹ Ni boh Kristo ma nnə, li blinh mɛn ni'yul ni'tɔb ya nun bó. ²² Bipiibe, li blinh mɛn ni'yul ni'ciɛb ya nun bó tɛn ni blinh ma ni'yul Yonbdaan ya nun bó nnə; ²³ kime uje yé u'po ya ciɛn tɛn Kristo yé u'taanl yaab ya ciɛn ma nɛ. Kristo ya taanl yé u'gbenɛnt nɛ, nɛ u yé u'taanl nnə ya ñmiɛnl. ²⁴ Nɛn bo, bipiib í li blinh bi'yul bi'ciɛb ya nun bó isɛn kɛ ni tɛn Kristo ya taanl yaab blinh bi'yul u'nun bó ma bo. ²⁵ Bijɛɛ, wà kɛ í li yíe u'po tɛn Kristo yíe u'taanl ma, ki teke' li'kuum ki kpo' nnə. ²⁶ U tien' nnə ñɔ lè í li yé Uwien yaal nɛ, nɛ ki taa' miñunm nin u'gber ki lùore' li'nib. ²⁷ U yíe bɛ í baa u'saan, kí li mɔn ki windeh, ki la ñmɔbe jɔknt, ki la ñmɔbe miin, ki la gbè niba saan, ama bɛ í li yé biñaanb, ki la ñmɔbe biil nɛ. ²⁸ Nnə nɛ nì kpe uje í li yíe u'po tɛn u yíe u'ba ma bo. Uje wà kɛ yíe u'po la, u yíe u'ba nɛ. ²⁹ Kime nil ña kpele ki senge' u'ba. U jinh nɛ, ki likeh u'ba mɔnmɔnm tɛn Kristo jindeh u'taanl yaab ma, ki likeh bɛ mɔnmɔnm nnə. ³⁰ Tinbi Kristo yaab yé u'gbenɛnt nɛ. ³¹ Nì kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Nɛn nɛ cère' uje kuɔn' upii la, u li dàan u'naa nin u'baa, wɔn nin u'po í taan, nɛ bɛn bile nnə í taan kí tien unibaab.» ³² Nibonbɔlkaann nnə yé nibonciɛnn nɛ. Min bo, nì likeh Kristo nin u'taanl nɛ. ³³ Ama tigber bugbɛn likeh ni'mə nɛ. Uje kɛ í li yíe u'po tɛn u yíe u'ba ma bo. Upii kɛ mɔ í li boh u'cɛ.

6

Mubumu li fuobe ma bo lidencɛnl ni

¹ Mubumu, ni yé Yonbdaan yaamu nɛ, li boh mɛn ni'naambe nin ni'baambe, kime nì kpe ní li teh nɛn nɛ. ² «Li boh a'naa nin a'baa» yé liwɔbkiɛkl là Uwien de' lè ki pole' lipol ki kɔbn' lè nɛ. ³ A pɛ li'bo la, «A li te liwiɛl ni nɛ, kí li ñmɔbe limɛfɔkl uɛndun wuu ni.»

⁴ Bibaambe, la cère mɛn ni'bumu ya yɛnm í li ñɛh ni'ni. Ama ní li wubɛh mù, kí li pekɛh mù, kí li gbierɛh mù Yonbdaan yíe ma bo.

Iyonbe nin i'cɛnbaambe li te ma bo

⁵ Iyonbe, li boh mɛn ni'cɛnbaambe uɛndun wuu ni, kí li fɛngɛ bɛ imònmòn, kí li sɔnh bi'tùon nin ni'fɛl kɛ tɛn ni te ma bo nin Kristo. ⁶ Ni la li boh bɛ bi'nun ni baba tɛn ni nuunh binib nɛ í li pèkeh nɛ, ama ní li teh tɛn ni yé Kristo ya yonbe nɛ, ki nuunh ní li teh Uwien yíe nà nin ni'fɛl kɛ. ⁷ Li sɔnh mɛn itùon nin uyɛnɛmaa, tɛn ni sɔnh ki diɛnh Yonbdaan nɛ, na sɔnh ki diɛnh nib. ⁸ Ní li bɛn kí ye wà kɛ teh nà mɔn, yé uyɔnb bii wa yé yonb la, mimɔnm nnə bo nɛ Yonbdaan li suu wɔ. ⁹ Iyonbe ya cɛnbaambe, ni'mə í li teh ni'yonbe mɔnmɔnm, kí dàan liwɔbl, kí li bɛn kí ye ninbi nin bɛn kɛ tɛ Cɛnbaa uba nɛ paaki bó. Wɔn ña yíe uba ki cɛn' utɔ.

Uwien de' Kristo yaab tijekɔnwɛnt tɔ

¹⁰ N li len nà kí fɔre si: li nuunh mɛn ni'tuɔm Yonbdaan saan ɔwɔ u'tɔciɛnm ń cɛre ní li faa. ¹¹ Taa mɛn Uwien diɛnh tijekɔnwɛnt tɔ kɛ nnɔ ɔwɔ kí li faa kí fre kí tuobe usɛnpol nin u'cɛkn ya sɛn kɛ. ¹² Na yé ti li tɔ nin unisaal nɛ lituɔl. Ama ti li tɔ lituɔl nin nà ɔwɔbe ufaa kɛ ya bol nin nà ɔwɔbe ticiɛnt kɛ ya bol nin nà ɔwɔbe mituɔm kɛ ya bol ki ɔwɔuke licinɔunl ya ɔwɔndun wuu nɔ nin isɛnpol yà te paaki bó nnɔ nɛ. ¹³ Nɛn bo, taa mɛn Uwien diɛnh tijekɔnwɛnt tɔ kɛ nnɔ, ɔwɔ uwenbiere ya daali ní fre kí tɔ mɔnmɔnm kí ñɛ len, kí juore kí li se ki faa. ¹⁴ Nɛn bo, bonde mɛn kí sere, kí li pɛ tigbɛmɔnt bo. Tù yé ni'bo liningbɛn nɛ ki co ni'ciɛk ni, kí li pɛ imɔn bo. Ì yé ni'bo tijekɔnwɛnt tɔ lèkndeh ni'fɛl bo nɛ. ¹⁵ Taa mɛn tigbɛmɔnmɔnt ya tɔkm kí tien tɛn ni'tacaan, kí cɛre ni'gbɛnɛnt ń li ñaanh tu'tɔkm bo. Tun nɛ cɛreh unil ya yɛnm dɔ. ¹⁶ Li taah mɛn mitekjim ki tɛh tɛn lipikl uyo kɛ. Ni li taa len nɛ kí fre kí kpiin usɛnpol ubiɛrɔ ya piɛn yà teknh umu nnɔ, ¹⁷ kí cɛre ni'ɔwɔm ń li yé ni'bo tikur ya kɛnpinl, kí li ɔwɔuke *Mifuoñaanm ya jusiek, ni'tingi si: Uwien ya gbɛr. ¹⁸ Li kàareh mɛn uyo kɛ, kí cɛre *Mifuoñaanm ń li toreh nɛ ni'kaare nin ni'miɛbu ni isɛn kɛ ni. Nɛn bo, la gɔh mɛn, kí li tuu ki kàareh ki diɛnh Uwien ya nib kɛ. ¹⁹ Li kàareh wɔ mɛn ki diɛnh n'mɔ, ɔwɔ wɔ ń cɛre ń lá yàare n'ñɔbu la, ń bɛnde n li len ma bo, kí de nni lifɛl ń tɔke binib tigbɛmɔnmɔnt tuu ya bonbɔlkaar ki la bɔle tù. ²⁰ N tɔkeh tun nɛ ki te lipɛkl ni. Nɛn bo, ní li kàareh, Uwien ń de nni lifɛl, ń tɔke binib tigbɛmɔnmɔnt nnɔ ya bonbɔlkaar, n bi li tɔke bɛ tù ma bo ki la bɔle tù.

Ifuondfɔrke

²¹ N yíe ni'mɔ ń bɛnde n te ma bo nin n tɛh nà nɛ. Ti'ninjɛ Ticik wà n yíe wɔ u sɔnh Yonbdaan ya tuonl mɔnmɔnm nnɔ li tɔke nɛ n'gbɛr kɛ. ²² N sɔnh wɔ ni'saan nà bo si: wɔ ń lá tɔke nɛ ti'gbɛr, kí saake ni'gbɛnɛnt nɛ.

²³ Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo ń de ninbi ti'yaab uyenduɔn, kí cɛre ní li yíe tɔb, kí li ɔwɔbe mitekjim. ²⁴ Uwien ń juoke binib bà kɛ yíe ti'Yonbdaan *Yesu Kristo miyíem mà ɔwɔ ɔwɔbe biɛn nnɔ.

Kugbɔ̀nku kùà Pɔ̀l kele' ki de'

Filip yaab nnɔ̀

Nà wɔ̀ngeh kugbɔ̀nku kuu te ma bo

Filip yé Maseduɔ̀nn ya tinfenm ya du nɛ. Pɔ̀l joh u'sen nle bo nɛ ki tɔ̀ke' Filip yaab tigbɛmɔ̀nmɔ̀nt.

Pɔ̀l kele' kugbɔ̀nku kuu ki wuɔ̀n' ki wɔ̀n nin Filip yaab yíe tɔ̀b ki gbien'. Nì tete nɛ bi lá cuo' Pɔ̀l ki pekɔ̀n' Yonbdaan ya tuonl bo. U te lipekl ni ka ń fre kí tore Filip yaab ma nnɔ̀ nɛ nì wi wɔ̀ cɛen, kime u cii' binib biba nuunh bɛ ń tulɔ̀n bɛ nɛ (1:15-17; 2:21; 3:2, 18). Pɔ̀l sɔ̀n' uba ni' bó wɔ̀ ń tì tore bɛ kí cenge tigber nnɔ̀ (2:19-30).

Pɔ̀l faare' Filip yaab bi'pum bo, ki sure' bɛ, bɛ ń li ɲuuke tigbɛmɔ̀nmɔ̀nt nnɔ̀ tinɔ̀jer tule, ki la cèrɛ uba ń tulɔ̀n bɛ.

Yesu dàan' u là ɲmɔ̀be nà kɛ, nɛ Uwien taa' tibont kɛ ki ɲukɔ̀n' wɔ̀. Nnɔ̀ nɛ Pɔ̀l mɔ̀ dàan' nà kɛ là yé u'bo lifaal nnɔ̀ (3:3-10), ki tuo' ki jèndeh Yesu Kristo bo, nɛ ki tɔ̀ke' bɛ ki ye bi'mɔ̀ ń tɛkn u'taal ni (3:17; 4:9), kí li ɲmɔ̀be uyensɔ̀nge uyo kɛ, kí li kpe buñɔ̀bu.

Ifuonde

¹ Min Pɔ̀l nin Timote yé *Yesu Kristo ya tonsɔ̀nb nɛ. Ti kieh kugbɔ̀nku kuu tí de bà kɛ yé Uwien ya nib kí ñɛ *Yesu Kristo bo, ki te Filip ya du ni nnɔ̀ nin bà likeh Kristo ya taanl nin bi'totorb nɛ. ² Ti'Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo ń juoke nɛ, kí de nɛ uyenduɔ̀n.

Pɔ̀l kàareh ki dienh Filip yaab

³ Uyo wà kɛ n tiere' ni' bó la, n faareh n'Wien ni'bo nɛ. ⁴ N kàareh ki dienh ni'ke uyo wà kɛ la, n kàareh nin uyensɔ̀nge nɛ. ⁵ Kime kí ñɛ lidaali là n baa' ni'saan kí lá tu dinnɔ̀, ni toreh nni nɛ n tɔ̀keh binib tigbɛmɔ̀nmɔ̀nt. ⁶ N du ki ye Uwien cin' lituonmɔ̀nmɔ̀nl là ni'ni nnɔ̀ u li sɔ̀n kí tì gben lè lidaali là *Yesu Kristo li baa ní nnɔ̀ nɛ.

⁷ Nì kpe ń li ɲmɔ̀be i ya yenmaale ni'ke bo, kime n'yenm pe ni'bo nɛ. Uwien juoke' min nin ninbi kɛ ma nnɔ̀ nɛ cèrɛ' ni tore' nni fenfenɔ̀ wà n te lipekl ni nɔ̀ nin uyo wà n là mɔ̀h tigbɛmɔ̀nmɔ̀nt bo, ki nuunh binib ń tùrɛ kí teke tù kí ji nnɔ̀. ⁸ Imɔ̀n, Uwien nɛ yé umɔ̀nkunl ki ye n yíe ni'ke nin n'fèl kɛ. Kime n yíe nɛ ten *Yesu Kristo yíe nɛ ma bo nɛ.

⁹ N kàareh nà bo si: Uwien ń cèrɛ ni'yíem ń li yɛbreh ki joh ɲɔ̀ ni'nun bó ń li wendeh ní li bendeh tibont kɛ ya tingi mɔ̀nmɔ̀nm, ¹⁰ ɲɔ̀ kí sekn kí gènde nà mɔ̀n. Nnɔ̀ nɛ na ń li ɲmɔ̀be jɔ̀knt, ka ń li ɲmɔ̀be biil mɔ̀ lidaali là Kristo li baa ní nnɔ̀. ¹¹ *Yesu Kristo li cèrɛ ní li tuu ki teh nà cuube ɲɔ̀ Uwien ń li ɲmɔ̀be ukpíeke nin kupɛnpeku.

Pɔ̀l mɔ̀h tigbɛmɔ̀nmɔ̀nt bo

¹² N'yaabe, n yíe ní bende kí ye nà tu' nni nɔ̀ bo binib cii' tigbɛmɔ̀nmɔ̀nt ki yebe nɛ. ¹³ Nen bo, sojambe bà gu ubercien den nin binitɔ̀b kɛ ben ki ye Kristo bo nɛ n te lipekl ni. ¹⁴ N te lipekl ni ma nnɔ̀ cèrɛ' Kristo yaab bà yebe du Yonbdaan bo ki gbien', ki laa' lifèl cɛen, ki tɔ̀keh binib Uwien ya gber ka fenge.

¹⁵ Imɔ̀n, bi'ni biba ɲmɔ̀be n'bo iponponbe nɛ ki tɔ̀keh Kristo ya gber, ki nuunh bɛ ń li nieh nin nni. Ama bitɔ̀b mɔ̀ tɔ̀keh Kristo ya gber nin iyenmaalmɔ̀nmɔ̀n nɛ. ¹⁶ Ben wɔ̀n, bi ɲmɔ̀be miyíem nɛ ki teh nnɔ̀, kime bi ben ki ye n te lipekl ni ń mɔ̀h tigbɛmɔ̀nmɔ̀nt bo nɛ. ¹⁷ Bitɔ̀b nnɔ̀ ben wɔ̀n, bi nuunh bɛ ń wuɔ̀n kí ye bi cen' nni nɛ ki tɔ̀keh Kristo ya gber. Bi'yenmaale ɲa mɔ̀n. Bi teh nnɔ̀ ki nuunh n'jend nɛ ń yɛbre lipekl ni. ¹⁸ Bi tɔ̀keh Kristo ya gber nin iyenmaalbiere bii bi tɔ̀keh tù nin iyenmaalmɔ̀nmɔ̀n nɛ la, n'baka ɲa kpe len. Nin nen kɛ ɲɔ̀ bi'ke tɔ̀keh Kristo ya gber nɛ. Nen nɛ cèrɛ' n poknh, ki li tuu ki poknh. ¹⁹ Kime n ben ki ye nen nɛ li cèrɛ ń ñɛ len kí ñɛ ni kàareh ki dienh nni ma nnɔ̀ nin *Yesu Kristo ya Fuoñaanm bo. ²⁰ N gu nen nɛ nin inunmɔ̀n, ki daan nè ń lì ń tien. N li tien nà kpe ń

tien nè nɛ, kí li ɣmɔbe lifɛl uyo wuu nɔ tɛn n là ɣmɔbe lè ma bo uyo kɛ, kí cèrɛ n li kpo bii n li fuobe la, binib ní li kpiɛkreh Kristo n'bo. ²¹ Kime min wɔn, n fuobe la, Kristo nɛ yé nibonmɔnn, n tí kpo' la, nì yé kpɛle nɛ n'bo. ²² Ama n li biɛ ki fuobe nɛ kí sɔn Uwien ya tuonl lè ní tore binib la, ma ji bɛn n li gènde nà. ²³ Nì fike' nni nɛ. N bi yíe ní kpo kí li te nin Kristo nɛ. Nɛn nɛ tu. ²⁴ Ama ninbi bo, n juore' ki fuobe nɛ la, nì mɔn. ²⁵ Nɛn bo, n bɛn ki ye ma ní kpo, nì yé imɔn nɛ. N li juore kí li te nin ni'kɛ nɛ, kí li toreh nɛ ni'tekjim ní li joh inun bó, ní li ɣmɔbe uyensɔnge, ²⁶ ɣɔ n tí liɛbe' ní ni'saan la, ní li jɛbnh ni'ba kí ñɛ *Yesu Kristo cèrɛ' n sɔn' itùon yà ki de' nɛ nnɔ bo.

Li tuu ki cɛ mɛn limuɔl Kristo ya gbɛmɔnmɔnt bo

²⁷ Nì te ma kɛ la, li fuobe mɛn binib ni Kristo ya gbɛmɔnmɔnt wɔkn' nɛ ma bo. Nì yé n fre' la, n li baa ni'saan. Ma tí baa la, ní cii ni'gber kí ye ni pɛ mitekjim ya sɛn bo mɔnmɔnm, ki kpɛ buñɔbu, ki ɣmɔbe iyɛnmaale iba, ki mɔh limuɔl liba mitekjim mà kpɛ tigbɛmɔnmɔnt ya sɛn nnɔ bo. ²⁸ La sɛn mɛn ni'nennɛndb jɛwaanbu. Nɛn nɛ li wuɔn bɛ kí ye bi joh mibolm nɛ, kí wuɔn ni'mɔ kí ye ni li ɣmɛrɛ. Nì yé Uwien yaam nɛ. ²⁹ Kime Uwien ɣa juoke' nɛ ní teke Kristo kí ji baba nɛ, ama u juoke' nɛ ní jènde u'bo mɔ nɛ, ³⁰ kí li mɔh limuɔl là ni là laa' n mɔn' lè u'bo, ki cii' n biɛ ki mɔh lè fɛnfennɔ nnɔ.

2

Li jiiindeh mɛn ni'ba tingi tɛn Kristo

¹ Kristo bo, ni ɣmɔbe ugbenɛnsaake, u'yíem cèrɛh ni faakreh, *u'Fuoñaanm cèrɛh ni kpɛ buñɔbu, ki ɣmɔbe tinimɔnt, ki muɔh tɔb micɛɛɛkm ma nnɔ, ² ní li kpɛ buñɔbu, kí li yíe tɔb, kí li tɛ iyɛnmaale, kí li pɛ usɛn uba bo ɣɔ ní li ɣmɔbe uyensɔnge kí tì gben. ³ La li ɣmɔbe mɛn naniɛrku tɔb bo, ki la li wɔngɛh ni'ba. Na ɣmɔbe kpɛle. Ama ní li jiiindeh ni'ba tingi, kí li bùh binitɔb tɛn bɛn nɛ cɛn' nɛ. ⁴ Uba la li nuunh u'tiɛma mɔnm, ama wɔ ní li nuunh bitɔb yaam. ⁵ Li ɣmɔbe mɛn mi ya tetem nin ni'tɔb tɛn *Yesu Kristo.

⁶ Wɔn wà nin Uwien kɛ te miba nnɔ, wa cɛ ki ye wɔn nin Uwien ní li kpɛ.

⁷ Ama u'yɛnm ni nɛ u dàan' tibont kɛ, ki ɣmɔbe utonsɔnl ya tetem,

ki tien' u'ba unisaal,
unil kɛ laa' u yé unisaal.

⁸ U jiiin' u'ba tingi,
ki tuo' Uwien ya ñɔbu bó,
haali ki tì kpo'.

U kpo' udɔpɔnpɔn bo nɛ.

⁹ Nɛn bo nɛ Uwien kpian' wɔ ki tì gbien',
ki de' wɔ liyel là cɛn' iyel kɛ,

¹⁰ ɣɔ bà te paaki bó nin bà te kitink bo nin bà te dentingi nnɔ kɛ cii' *Yesu ya yel la,
bɛ ní gbaan kí kpiɛke wɔ,

¹¹ ɣɔ inibol kɛ ní len kí ye *Yesu Kristo
nɛ yé tibont kɛ ya Yonbdaan,
kí kpiɛke ti'Baa Uwien.

Li yé mɛn kuwenwenku uɣɛndun wuu ni

¹² Nɛn bo, n'jɔtiebɛ, ni yé binib bà tuu ki ɣmɔbe mibom nɛ. Ni la ɣmɔbe bom uyo wà n te ni'saan baba, ama fɛnfennɔ ma te ni'saan ma nɔ, li ɣmɔbe mɛn mibom ki cɛn' uyo wà n te ni'saan. Tùɔrɛ mɛn kí li boh Uwien, kí li sɔnh itùon yà wɔngɛh ki teh ni ɣmɛrɛ' nnɔ kí tì gben. ¹³ Kime wɔn Uwien nɛ sɔnh ni'ni, ki cèrɛh ni yíe u yíe nà, ki liɛbe' ki cèrɛh ni teh nè mɔ.

¹⁴ Li teh mɛn tibont kɛ ki la ɣulnh, ki la findeh nin tɔb mɔ, ¹⁵ ɣɔ kí li yé binib bà ɣa ɣmɔbe biil, ka ɣmɔbe jɔknt, kí li yé Uwien ya bumu mùa mɔn ki tì gben' binib bà ɣa cuube, ka kpɛ sɛn ya siik ni, ki li te tɛn kuwenwenku kí wɛndɛh uɣɛndun, ¹⁶ kí li tɔkeh bɛ

tigber tà dienh limiel. Nnə nɛ ninbi bo n li jɛbn n'ba lidaali là Kristo li baa ní nnə, kime n sən' lituonl là nin inunmón nnə ɲa juore' fɛnm.

¹⁷ Ni'tekjim yé lituərl nɛ ki de' Uwien. Nba la, bi li ku nni. Bi ku' nni la, n'sèm mɔ li tien lituərl nɛ kí pukn ni'yaal bó. Nì te nnə la, n ɲmɔbe uyensonge nɛ ki poknh nin ni'ke. ¹⁸ Nɛn bo, ni'mə í li ɲmɔbe uyensonge kí li poknh nin nni.

Pəl yíe wə í sən Timote nin Epafrodit

¹⁹ N daan ki ye Yonbdaan *Yesu de' usen la, n li sən Timote ni'saan itaan yie bo, wə í tì cenge ni'gber, kí lá toke nni ɲə n'yɛnm í duən. ²⁰ Kime wən ɲa ñí la, ma ɲmɔbe min nin wà maaleh ni'bó. Nil ɲa te ki cinbe ki tɔnge ni'gber. ²¹ Bitəb ke nuunh bi'tiema mən nɛ, ba tɔnge *Yesu Kristo ya tuonl. ²² Ama Timote wən, ni ben wə, ki laa' u sən' ma bo. U sən h nin nni tigbɛmən mɔnt ya sɛn ni tɛn kibuk sən h nin ki'baa ma bo nɛ. ²³ Nɛn bo, n tì laa' n'gber ya donbó la, n daan í pək kí sən wən nɛ ni'saan. ²⁴ N du Yonbdaan bo ki ye min nin n'yul li baa ni'saan na í taande. ²⁵ Ama n maale' ki ye nì kpe í cère tí'ninje Epafrodit í liebe ni'saan nɛ. U yé min nin wà tɛ ki sən h, ki tɛ ki m̀h limuol liba nɛ, ki yé unil wà ni sən' wə, wə í lá de nni nà pɔre' nni. ²⁶ U'nun m̀n wə í tí í lɛ ni'ke ama u'yɛnm saa' nì tì kɛnde', kime ni cii' u'wien bó. ²⁷ Im̀n, u bunge' ki tì ben h wə í kpo nɛ, ama Uwien muə' wə micɛɛkm. Na yé u muə' wən baba nɛ micɛɛkm, u muə' n'mə nɛ ɲə n'yensaa la yɛbre kí pukn. ²⁸ Nɛn bo nɛ n tɛh tontonm í cère wə í liebe ni'saan, ní tí í tì lɛ wə ni'yɛnm í sɔnge ɲə n'bugben ya yɛnm í duən waamu. ²⁹ Nɛn bo, teke wə mɛn nin uyensəngciɛn, kime u yé Yonbdaan yə nɛ. Li selndeh mɛn binib bà ke te tɛn wən. ³⁰ Kime Kristo ya tuonl bo nɛ u là sien' waamu wə í kpo. Wa là jie u'miel, nɛ ki sən' nni lituonl là ninbi nin ni'yul ɲa bi li fre kí sən nni lè nnə.

3

Nà li cère unil í li cuube Uwien ya nun bó

¹ Tə, n'yaabe, li poknh mɛn Yonbdaan bo. Nì yé í liebe kí kele nɛ n là kpiɛ' ki kele' nɛ nà nnə nɛ la, na ɲaabe h n'yɛnm, kime nɛn nɛ li cère ní ñɛ kinunbɔnk ni. ² Liike mɛn ni'yul bo nin bitonsənbiɛrb; i ya sɛngbɛle jeh ki bungreh i'ba nɛ ki yih nɛ upunjie. ³ Tinbi ya punjie nɛ yé upunjie m̀n, kime *Uwien ya Fuoñaanm nɛ cèreh ti pukeh wə, ki jɛbnh ti'ba *Yesu Kristo bo, ka du ti'tiema tuəm bo. ⁴ Nin nɛn ke ɲə min ɲmɔbe usen í li du n'tiema tuəm bo. Unil ye u ɲmɔbe usen wə í li du u'tiema tuəm bo la, n ɲmɔbe usen ki cɛn' wə. ⁵ Bi maa' nni, wienniin daali nɛ bi jie' n'punl. N yé Israyel ya bol ya nil nɛ, ki yé Bensamen ya yaabil. N'baambe ke yé Ebrembe nɛ. Yiko ya sɛn ni wən, n yé *Farisienmbe ya cɛkl yə nɛ ki pɛ u'bo mən mən. ⁶ N'tuon ya sən m ni, n'nun là m̀n í jɛnde Kristo ya taanl yaab nɛ. Yiko ya sɛn ni mə la, ma là ɲmɔbe biil yiko uba bo.

⁷ N là maaleh ki tɛh nɛn ke yé n'bo kpele nɛ. Ama Kristo bo n laa' nì yé fɛnm nɛ. ⁸ Im̀n nɛ, n yin' nibonn ke fɛnm kime n bɛnde' *Yesu Kristo n'Yonbdaan ma nnə, nɛn nɛ cɛn' nibonn ke. Wən bo nɛ n dāan' nibonn ke, ki ye ni'ke yé tibint ɲə í li yé wən Kristo yə nɛ, ⁹ kí li tɛ nin wə kí tì gben. Na yé n pɛ *yiko bo ma nnə nɛ ki yé ugbɛm̀ndaan. N teke' Kristo ki jin' ma nnə, nɛ ki yé ugbɛm̀ndaan. Uwien b̀h binib bigbɛm̀ndenb kí ñɛ mitekjim bo nɛ. ¹⁰ N yíe nibonbaabn nà si: í li ben Kristo nɛ, kí li ben u mekrm ya tuəm, kí taan nin wə u'jɛnd ni, kí tì kpo tɛn wən, ¹¹ ɲə kí li daan ki ye n'mə li mekre bitenkpiib ni.

Pəl tiinh kí cuube lisuul ya bùol

¹² Na yé n ye n baa' lisuul nnə ya bùol ɲə nɛ, ka yé n ye n yé wà niba ɲa ji pɔre' wə nɛ. Ama n m̀ndeh ki tiinh í ǹnde lè nɛ, kime *Yesu Kristo nɛ cuo' nni ki tien' u'yə. ¹³ N'yaabe, ma ye min ǹnde' lisuul nnə ɲə nɛ. N'nun m̀n nibonn nà bo si: í sunde nà tien' n'puoli bó nɛ, kí li bə minənm bo ki joh inun bó. ¹⁴ N tiinh ki cuube lisuul ya bùol nɛ, ɲə *Yesu Kristo bo í lɛ Uwien yin' tɛ wə í de tɛ lisuul là paaki bó nnə. ¹⁵ Tinbi bà ke tien' binicekrkaab mitekjim ya sɛn ni nnə, cère mɛn tí li maaleh nnə. Nì tí ɲmɔbe iyɛnmaale

i'ba ì bore' nin yii la, Uwien li wuon ne i'tingi. ¹⁶ Nì te ma ke la, cère men tí li tuu ki kpe usen wà ti li là kpe wù ki lá baa' fenfennò nò.

¹⁷ N'yaabe, ni'ke ní tekn n'taal ni, kí li tùoreh ki sekndeh binib bà teh ti là wuon' ne ki ye ní li teh ma bo nnò. ¹⁸ Kime n là kpié' ki tòke' ne ò, ki tí tòkeh ne fenfennò wuon nin tinunsiir ki teh binib bà yebe ne òmòbe mitetem mà cère' bi yih Kristo ya kuum udòpòpò bo fennm. ¹⁹ Bi li tì fòre kí juore fennm ne. Bi' bent ne yé bi' Wien. Bi jebnh bi'ba bi'fe ya tòn bo ne. Bi' yennmaale ke pe ugendun ya bont bo ne. ²⁰ Tinbi wòn, ti yé paaki bó yaab ne. Nen bo ne ti gu nin inunmón lidaali là Yonbdaan *Yesu Kristo ti' òmieni li ñe ni' bó kí baa ní, ²¹ kí lèbre ti' gbenent tà ò òmòbe sel nnò kí nenge u'yaar tà òmòbe ukpieke nnò, kime u òmòbe mituòm wò ní cère tibont ke ní tuo u'òbu bó.

4

¹ Nen bo, n'yaabe, n yíe ne ne, ki dòn' ne cèn. Ninbi ne yé n'bo n'yensonge, ki yé n'bo lisuul là bi dienh lè wà mòn' ki faake'. Tùore men kí li pe Yonbdaan ya sen bo nnò.

Igbiere

² Efodi nin Sentik, n sureh ne nibonn nà bo si: Yonbdaan bo ní li lienh ki ciuh tób bó. ³ Sin n'tonsontò, umemòndaan, n gbáanh ò ne, á tore be kime bi yé bipiib bà nin Kleman nin n'tonsontób là mònde' ki tore' nni tìgbemòmònt ya tòm ni ne. Uwien kele' bi' yel limiel ya gbòku ni ò.

⁴ Yonbdaan bo, li poknh men uyo ke. N liebe' ki tòkeh ne ne, li poknh men. ⁵ Li òme men nin binib ke. Yonbdaan ya babaadaali nek' ní ò. ⁶ La cère men iyennmaale ní li wíbe ne niba bo, ama ní li kàareh isen ke ni, kí li gbáanh Uwien, kí li faareh wò, kí li mieh wò nà pòre' ne. ⁷ Nnò ne Uwien ya yenduon wà cèn' unisaal ya benm ke nnò, li de ne lifèsongl, kí cère ni' yenn ní li dò kí ñe *Yesu Kristo bo.

⁸ Tò, n'yaabe, cère men ni' nun ní li mòn nà ke yé nibonmònn nin nà ke kpe be ní li boh ne nin nà ke cuube nin nà ke ò òmòbe jòknt nin nà ke kpe be ní li yíe nè nin nà ke òmòbe lisel nin nà mòn ki tì gben' ki òmòbe kupenpeku bo. ⁹ Li teh men ni benge' nà n'saan, ki cii' nè, ki teke' nè, ki laa' n teh nè nnò, ò Uwien uyenduon ya daan ní li te nin ne.

Pòl faareh Filip yaab bi'pum bo

¹⁰ N òmòbe uyensonge Yonbdaan bo ki gbien', kime ni ji fre' ki wuon' ki ye ni tien n' bó. Ni li là tien n' bó ne, ama na là laa' sen ne ní wuon kí ye ni tien n' bó. ¹¹ Nà yé n te tijiint ni ne cère' n lienh nnò, kime n benge' n li fuobe ma bo isen ke ni. ¹² N ben n li fuobe ma bo tijiint ni bii ligbel ni. N benge' uyo ke, n li fuobe ma bo isen ke ni. N jinh ki gbuokeh bii n te mikòm la, n òmòbe ki gbien' bii n òmòbe waamu la, n ben ní li tien ma. ¹³ Kí ñe Kristo wà dienh nni mituòm nnò bo ne n li fre kí tien ni' ke.

¹⁴ Nin nen ke, ni tore' nni n'jend ni ma nnò, ni tien' ni mòn ne. ¹⁵ Ninbi Filip yaab mòmònn ben ki ye uyo wà n là siereh Maseduonn ya tinfenm ni nnò, ninbi baba ò ñi la, Kristo ya taanl liba mòmònn ò ñe' ni'ba ki tore' nni. N là cin' u ya yo ne ki tòkeh binib Kristo ya gbemòmòmònt mitinfennm nnò ni. ¹⁶ N là te Tesalonik ya du ni uyo wà nnò, ni là nèkn' nni nà pòre' nni ni gèbre' bolm miba. ¹⁷ Na yé n nuunh mipum baba ne; ama n nuunh ni'pum nnò bo, Uwien ní cère ní le mimòm kí gbien ne.

¹⁸ Ni de' nni nà nnò, ni'ke kòn' n'nuò ni. Ni yebe ki cèn' n là cieke nà mòmònn. Ni sòn' Epafrodit wò ní lá de nni nà nnò, n laa' nè, ne ki ji òmòbe ki gbien'. Ni'pum nnò te ten lituòrl là mòn li'nu òme, Uwien teke' lè, u'yenn songe li'bo ne. ¹⁹ N'Wien òmòbe ukpieke, ki òmòbe lifaal ki gbien' ma nnò, *Yesu Kristo bo, u li de ne nà ke pòre' ne. ²⁰ Cère men tí kpieke tí Baa Uwien uyo wà ò òmòbe gbenm. Ami.

Ifuondfòrke

²¹ Ní fuonde binib bà ke yé Uwien yaab kí ñe *Yesu Kristo bo nnò jeje kí de nni. Kristo yaab bà te n'saan nnò mò fuondeh ne.

²² Uwien ya nib ke fuondeh ne. Ubercien Sesa ya tonsònb bà yé Uwien ya nib nnò tùoreh ki fuondeh ne. ²³ Yonbdaan *Yesu Kristo ní juoke ne.

Kugbɔnku kùà Pɔl kele' ki de'

Kolɔs yaab nnɔ

Nà wɔngeh kugbɔnku kuu te ma bo

Kolɔs yé Asi ya tinfenm ya ducien uba nɛ. Nì naan Pɔl nin u'yul ɲa jon' ni'ból. U'tonsɔntɔ Epafas nɛ cin' ki tɔke' ni'ból Yesu ya gber (1:7; 4:12).

Pɔl cii' bitonnɛndɛnb biba wɔknh Kolɔs yaab miwɔknm mà ɲa kpe sɛn ki tɔkeh bɛ ki teh bi li paan iyaajɛbok bo nɛ kí ɲmɛrɛ. U te lipɛkl ni ka ń fre kí jo ni'ból ma nnɔ nɛ ki kele' kugbɔnku kuu nɔ ki de' bɛ.

Kí cin liyul 1:1 kí tì baa 2:5 Pɔl wuɔn' ki ye Yesu Kristo nɛ ɲmɔbe mituɔm tibont kɛ bo, ki yé u'taanl ya yul. Wɔn nɛ kpe bɛ ń li pukeh wɔ.

Kí cin iyul 2:6 kí tì baa iyul 2:23 Pɔl tɔkeh Kolɔs yaab ki teh bɛ ń liike bi'yul bo, ki la li cengeh binib bà wɔknh miwɔknm mà ɲa kpe sɛn nnɔ ya gber, ama bɛ ń li co bi ɲmɔbe mitekjim mà nnɔ kenken.

Kí cin iyul 3 kí tì baa 4:6 Pɔl tɔkeh bɛ bi li fuobe ma bo itáan ni nin idencɛn ni nin binitɔb nɛ. U tì fɔrɛ' kugbɔnku kuu nɔ nin ifuonde nɛ (4:7-18).

Ifuonde

¹ Min Pɔl, n yé *Yesu Kristo ya tond nɛ Uwien ya yíem bo. Min nin ti'ninje Timote nɛ kieh kugbɔnku kuu tí de ² ninbi ti'yaab bà te Kolɔs ya du ni ki yé Uwien yaab ki du Kristo bo nnɔ. Ti'Baa Uwien ń juoke nɛ, kí de nɛ uyenduɔn.

Pɔl faareh Uwien Kolɔs yaab bo

³ Uyo wà kɛ ti kàareh ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya Baa Uwien ki dienh nɛ la, ti tuu ki faareh wɔ ni'bo nɛ; ⁴ kime ti cii' ni tùɔrɛ' ki teke' *Yesu Kristo ki jin', ki tùɔrɛ' ki yíe Uwien ya nib kɛ ⁵ kí ñɛ lidɛndɛnl là Uwien ble' lè paaki bó ki gu nɛ nnɔ bo. Ni cii' lidɛndɛnl nnɔ bó lidaali là bi cinde' ki tɔke' nɛ tigbɛmɔnmɔnt tà yé tigbɛmɔnt nnɔ nɛ. ⁶ Bi tɔke' nɛ tigbɛmɔnmɔnt nnɔ ma bo nnɔ, bi tɔke' tù nnɔ nɛ uɲɛndun ni ni'ke saan, tù cèrɛh binib teknh *Yesu ki jinh ki yɛbrɛh ki joh, ki teh nà mɔn. Tù là tien' ni'mɔ nnɔ nɛ, lidaali là ni cinde' ki cii' Uwien ya juokm ya gber ki bɛnde' tù mɔnmɔnm nnɔ. ⁷ Ti'jo nin ti'tonsɔntɔ Epafa nɛ wɔkn' nɛ. U yé ni'bo Kristo ya tonsɔnl wà ti du u'bo nɛ. ⁸ U tɔke' tɛ *Mifuoñaanm cèrɛh ni yíe tɔb ma bo.

⁹ Nɛn bo nɛ haali nin lidaali là ti tì cii' ni'gber nnɔ, ti kàareh ki dienh nɛ ka pieh, ki gbáanh Uwien wɔ ń cèrɛ u'Fuoñaanm ń de nɛ miyɛnfuom nin mibɛnm isɛn kɛ ni, ɲɔ ní bɛnde u yíe nà kí tì gben. ¹⁰ Nnɔ nɛ ni li ɲmɔbe mitetem mà selndɛh Yonbdaan, ki li teh nà kɛ sɔnge u'yɛnm, ki li sɔnh itùɔnmɔnmɔn kɛ ya bol, ki li tùɔrɛh ki bɛndɛh Uwien mɔ ki pukndɛh. ¹¹ Ti gbáanh wɔ ki teh u'tuɔm mà ɲmɔbe ukpíeke nnɔ ń cèrɛ ni'mɔ ń le mituɔm kí li faa isɛn kɛ ni, kí li ñikndɛh, kí li ɲmɔbe kuminku mibiikm mà kɛ li tu nɛ ni. ¹² Li faareh mɛn Baa Uwien nin uyɛnsɔnge, kime u tien' nɛ binib bà kpe bɛ ń lɛ bi ya bó u bonde' mimɔnm mà u'bel là yé kuwenwenku ni ki ble' bà yé u'yaab nnɔ. ¹³ Wɔn nɛ fie' tɛ licinñunl ya tuɔm saan, ki nèbrɛ' tɛ ki jon' u'Bije wà u yíe wɔ ya bel ni. ¹⁴ U'Bije nnɔ nɛ dɛ' tɛ ki wiɛ', ki cèrɛ' u fèrɛ' tɛ ti'biere.

Iyoon yà dondeh Kristo

¹⁵ U yé Uwien wà ba lenh wɔ ya nɛnɛnku nɛ, ki te ki laa' uɲɛndun ɲa laan te,

¹⁶ Uwien cèrɛ' wɔn nɛ ñɛn' tibont kɛ, kutaaku bo jaar nin kitink bo jaar,

bi lenh tà nin ba lenh tà,

Tibont tà kɛ te kutaaku bo ki ɲmɔbe mituɔm kɛ ya bol,

nin tà ke ɲmɔbe ticiɛnt ke ya bol,
Uwien cèrè' wɔn nɛ ñɛn' tu'kɛ,
nɛ tu'kɛ mɔ yé u'yaar nɛ.

¹⁷ U te ki laa' tibont ke ɲa laan te,
wɔn nɛ cèrè' tibont ke te tu'bùol.

¹⁸ Wɔn nɛ yé u'taanl ya yul,
nɛ u'taanl yé u'gbɛnɛnt,
Wɔn nɛ yé micincinm,
ki yé wà kpɛ' ki mɛkre' bitɛnkpiib ni,
ɲɔ wɔ́ ní li yé usɛnliɛr isɛn ke ni.

¹⁹ Kime Uwien ya yíem bo nɛ wɔn nin u'yul te u'Bije ni ki tì gben',

²⁰ ki cèrè' u'Bije bugben bo,
wɔn nin uɲɛndun taan' buñɔbu,
ɲɔ ní'kɛ ní li yé u'Bije yann,
u'Bije ya sɛm mà ñɛn' ki wule' udɔpɔnɔn bo nnɔ bo nɛ,
u cèrè' uñɔkpaan te kitink nin kutaaku bo.

²¹ Uyo uba ní'mɔ là yé binib bà jɛnde' Uwien nɛ, ki yé u'nɛnnɛndb kí ñɛ ni là ɲmɔbe iyɛnmaale yà ì cèrɛh ni teh nà bre nnɔ bo. ²² Ama fɛnfɛnnɔ Uwien cèrè' ninbi nin wɔn taan' buñɔbu kí ñɛ u'Bije tien' u'ba unisaal ma ki tuo' ki kpo' nnɔ bo. Uwien tien' nnɔ ɲɔ ní fre kí sere u'nun bó, kí li yé u'yaab, ki la ɲmɔbe jɔknt, ki la li ɲmɔbe biil mɔ nɛ. ²³ Ama ní li faa mitekjim ni, kí li co kenken. Ni là cii' tigbɛmɔnmɔnt ma nnɔ, tù cèrè' ni ɲmɔbe lidɛndɛnl nɛ. Ni la wiɛ lidɛndɛnl nnɔ. Bi kpaande' tù utingben bo ya nib ke saan nɛ. Nɛ min Pɔl ya tuonl si: ní kpaande tu ya gbɛmɔnmɔnt nɛ.

Pɔl mɔh ki toreh Kristo ya taanl

²⁴ Fɛnfɛnnɔ n jinh ijɛnd yà ní'bo nɔ n'yɛnm sɔngɛ nɛ; kime Kristo là jin' ijɛnd yà nnɔ, ní'mɔ tükre' i ya jɛnd nɛ ki jɛndɛh u'taanl là yé u'gbɛnɛnt nnɔ bo. ²⁵ N yé litaanl nnɔ ya tonsɔnl ɲɔ ninbi bo, Uwien de' nni lituonl là nnɔ ní sɔn lè nɛ. Lɛn si: ní tɔkɛ nɛ Uwien ya gber kí tì fɔrɛ. ²⁶ Tù yé tigbɛbɔlkaar tà Uwien là bɔlɛ' tù uyo bo yaab nɛ. Nɛ fɛnfɛnnɔ u kpiirɛ' tù ki tɔkɛ' u'yaab. ²⁷ U yíɛ bɛ ní bɛndɛ tigbɛbɔlkaar nnɔ yé lifaal ki tì kpɛ ma bo nɛ, ki ɲmɔbe ukpiɛkɛ bà ɲa yé *Sufmɛ ni. Ní'tingí si: Kristo te ní'siik ni ma nnɔ, ni ɲmɔbe lidɛndɛnl ki ye ni li lɛ Uwien ya kpɛkɛ. ²⁸ Tì tɔkɛh wɔn Kristo ya gber nɛ, ki gbɛrɛh unil kɛ, ki taah miyɛnfuom kɛ ya bol ki wɔknh unil kɛ ɲɔ unil kɛ ní li mɔn Kristo ya sɛn ni kí tì gben. ²⁹ Nɛn bo nɛ n sɔnh lituonl. Kristo ya tuɔm mà te n'gbɛn ni ki ñaanh nnɔ nɛ cèrɛh n mɔh lituonl bugben bo nin inunmɔn.

2

¹ Imɔn, n yíɛ ní bɛndɛ n mɔh limuɔl là ya tunbu nin inunmɔn ninbi nin Lawodise yaab nin binitɔb bà ke ɲa laan laa' nni nin bí'nunbu bo nɛ. ² N teh nnɔ ɲɔ bí'fɛl ní li co, bɛ ní li kpɛ buñɔbu, kí li yíɛ tɔb, kí li ɲmɔbe mibɛnm kí tì gben nɛ. Mibɛnm nnɔ nɛ li cèrɛ bɛ ní bɛndɛ Uwien ya bonbɔlkaann. Nɛn si: Kristo bugben. ³ Miyɛnfuom nin mibɛnm ɲmɔbe lifaal là ke nnɔ buɔ wɔn saan nɛ.

⁴ N tɔkɛh nɛ nɛn ɲɔ uba la taa ñɔɲmaagber tuba kí lɛrɛ nɛ nɛ. ⁵ Kime nin ma te ní'ni ma kɛ nnɔ, n tuu ki maaleh ní'bó nɛ. N'yɛnm sɔngɛ ní'bo, kime n laa' tibont ke te tu'donbó nɛ ní'bùol, ki laa' ni du Kristo bo nin ní'fɛl kɛ.

Kristo nɛ diɛnh limiɛl

⁶ Ní teke' ki ye *Yesu Kristo nɛ yé Yonbdaan ma nnɔ, li pɛ mɛn u'sɛn bo. ⁷ Tùɔrɛ mɛn kí tɛbn wɔ, kí cèrɛ ní'miɛl ní li juɔn u'bo. Li faa mɛn mitekjim ni tɛn bi là wɔkn' nɛ ma bo, kí li faarɛh Uwien yo kɛ yo. ⁸ Li bɛn mɛn, ki la cèrɛ uba ní dɛlɛ kí cuo nɛ nin tinisaalyɛnfogber. Tù yé gbɛfɛnm nɛ, ki yé kutonɛnku mɔ, ki ñɛn' unisaal ya yaajɛbok nin isɛnɔl yà ɲuuke uɲɛndun wuu nɔ saan, ta ñɛn' Kristo saan. ⁹ Kime Uwien nin u'yul te wɔn Kristo ni nɛ ki tì gben'. ¹⁰ Ninbi nin wɔn Kristo taan' ki tien' unibaab ma nnɔ nɛ ni laa' mimɔnm kɛ ki tì gben'. Wɔn nɛ cɛn' nà ke ɲmɔbe mituɔm nin ticiɛnt ke ya bol.

¹¹ Ninbi nin wɔn taan' ki tien' unibaab ma nnɔ, nì te ten ni jiɛ' ni'pun nɛ. Upunjiɛ nnɔ ɲa yé nisaal jeh ipun ma bo, ama u ñen' Kristo saan nɛ ki gbendeh minisaaltetem mà cèreh unil teh ibiere nnɔ ya gber. ¹² Bi sii' nɛ Uwien ya ñunm ma nnɔ nì wuɔn' ki ye bi taan' ki sube' ninbi nin Kristo nɛ, nɛ ninbi nin wɔn taan' ki mɛkre' mɔ, kime ni teke' Uwien ya tuɔm mà cèrè' u mɛkre' bitenkpiib ni nnɔ ki jin'. ¹³ Ni là te ten bitenkpiib nɛ Uwien ya nun bó, kime ni là teh ibiere nɛ, ka yé u'nib* mɔ. Ama u cèrè' ni liebe' ki fuobe nin Kristo, ki fèrè' tɛ ti'biere kɛ. ¹⁴ U ɲmire' tigber tà bi là kele' tù kugbɔnku ni tù biindeh tɛ, ka cendeh nin ti'fuobm kí ñɛ tù ble' iwɔb yà nnɔ bo; ki gben' kugbɔnku nnɔ ya gber Kristo ya dɔpɔnpɔn bo.

¹⁵ Kristo fie' nà kɛ ɲmɔbe mituɔm nin ticiɛnt kɛ ya bol ya jɛkɔnwɛnt, ki jin' nɛ ifɛ binib kɛ ya nun bó, ki tuke ni'kɛ ki lindeh wɔ nì wuɔn kí ye udɔpɔnpɔn nɛ cèrè' u mɔn' ki faake'.

¹⁶ Nɛn bo, la cèrè mɛn uba nì kùɔn nɛ kí ye ni la ji niɛ, ki la ñu niɛ, ki la cèrè uba nì wɔbn nɛ libinl ya nacent nin uɲmaafaan ya nacentu nin *Saba ya daali ya gber bo. ¹⁷ Tu ya bont yé nà li baa ní ya jinjinku nɛ, ama Kristo bugben nɛ yé nibonmònn. ¹⁸ La cèrè mɛn bà bɔndeh binib ya nun bó ki teh bi yé binib bà dinge, ki pukeh Uwien ya tondb nnɔ nì juon nɛ puoli. Bi lienh ki teh bi lenh tibont tidɛknt yaam, nɛ ki ɲmɔbe inisaalyɛnmaale, ki teh tinacenkenkuont. ¹⁹ Ba tuuke Kristo bo. Ama u'mɔ nɛ yé liyul. Liyul nɛ jindeh tigbenɛnt kɛ, ki cèreh tigbenɛnt ya bont tuuke tu'tɔr bo ijire coco tù, nɛ Uwien cèreh tù kpiɛnh u yé ma bo.

²⁰ Ni taan' ki kpo' nin Kristo nɛ ki ñen' isenpol yà ɲuuke uɲɛndun wuu ya nuɔ ni. Nɛn bo, bɛ tien' ni biɛ ki cèreh bi wɔbndeh ki dienh nɛ i ya kùɔn ten uɲɛndun nɛ cèrè' ni fuobe? ²¹ Bɛ tien' ni cèreh bi kùɔndeh nɛ ki teh: la taa mɛn niɛ, ki la lèn niɛ, ki la mɛ niɛ. ²² Nɛn kɛ yé iwɔb yà te ki de' tibont tà binib jin' tù ki tì gben' la, ta ji ɲmɔbe kpele nɛ. Unisaal nɛ ñen' i ya wɔb ki wɔknh yé binib. ²³ Iwɔb bugben ya gber te ten miyenfuom nɛ ka ji yé yɛnfuom. Ì tɔkeh unil ya yɛnm yé wɔ nì li pukeh nà ya gber nɛ, ki cèreh binib teh ten bi jindeh bi'ba tingi, ki jèndeh bi'ba. Iwɔb nnɔ ɲa yé bonn, ì toreh unisaal wɔ nì li teh u'yɛnm yé nà baba nɛ.

3

Li nuunh mɛn tibont tà yé Uwien yaar

¹ Ni taan' ki mɛkre' nin Kristo ma nnɔ, li nuunh mɛn paaki bó ya bont Kristo kɛ nà saan Uwien ya jie bó nnɔ. ² Cèrè mɛn ni'yɛnmaale nì li pɛ tibont tà te paaki bó bo, ki la tɔnge tingi ni yaar. ³ Kime ni kpo' nɛ ni'miel buɔ Kristo saan, nɛ Kristo mɔ buɔ Uwien saan. ⁴ Kristo nɛ yé ni'miel. U lá li ñen u'ba upaan bo uyo wà nnɔ ni'mɔ li taan nin wɔ kí ñɛ upaan bo, kí lɛ u'kpieke.

Mitetekpaam nin mitetefɛnm ya gber

⁵ Sii ki subn mɛn tibont tà te ni'fuobm ni ki yé kitink bo yaar nnɔ. Tun si: liɔnsɔndl nin linɲmaal nin uɲɛnnieke nin iyenmaalbiere nin ununfɔke lifaaciɛnl bo. Lifaaciɛnl yé unil bo ibule nɛ. ⁶ Nɛn nɛ cèreh Uwien ya benku ni beh bà ɲa ciɛh u'ñɔbu bó nnɔ bo. ⁷ Uyo wà ni là teh i ya biere nnɔ, ni'mɔ là ɲmɔbe mi ya tetem nɛ. ⁸ Ama fɛnfɛnnɔ, ni'mɔ nì wiɛ tibont tuu kɛ. Tun si: ubɛnpiebe nin tijer nin mibiɛrm nin isuk nin iñɔbonbil yà ñɛh ni'ñuɔn ni nnɔ. ⁹ La tɔkeh mɛn tɔb tonnɛngber. Ni gben' ni'tetekpaam nin mì là cèreh ni teh tibont tà kɛ nnɔ ya gber, ¹⁰ nɛ ki taa' mitetefɛnm, ki ji yé binifɛnb. Uwien nɛ cèreh ni tuu ki fɛndeh ki joh, ki nɛngreh wɔn wà ñen' nɛ nnɔ. Nnɔ nɛ ni li tùɔrɛ kí bɛnde wɔ. ¹¹ Nɛn bo, na ji ɲmɔbe wuɔ yé Suf nɛ wuɔ ɲa yé Suf, ka ji ɲmɔbe wuɔ yé wà jiɛ' u'punl nɛ wuɔ yé wà ɲa jiɛ' u'punl, ka ji ɲmɔbe wuɔ yé ucaan nɛ wuɔ yé wà ya nun ɲa wien, ka ji ɲmɔbe wuɔ yé uyɔnb nɛ wuɔ ɲa yé yɔnb. Ama Kristo nɛ yé ni'bo nibonn kɛ ki te unil kɛ ni.

¹² Uwien nɛ gɛnde' nɛ ki tien' nɛ u'yaab, ki yé nɛ. Nɛn bo, cèrè mɛn ni'nun nì li mɔn tinimònt bo, kí li muɔh tɔb micɛckm, kí li jindeh ni'ba tingi, kí li ɲmɛ nin tɔb, kí li ɲmɔbe

* 2:13 Bi iɛbre' liñɔbonl là ki ye ka yé u'nib nnɔ; li kele' Grɛkmɛ ya lenm ni ki ye: Ni là yé binib bà ɲa jiɛ' pun nɛ.

liyenguol, ¹³ kí li ɣmɔbe sukɓe tɔb bo. Uba kɔnh nin u'tɔ nibonn niba bo la, be ń li fèreh tɔb. Yonbdaan fèrè' nɛ ma nnɔ ni'mɔ ń li fèreh tɔb. ¹⁴ Ni li tùrɛh ki teh nà si: ní li yíe tɔb nɛ, kime miyiem nɛ cèrɛh binib tùrɛh ki te uñɔkpaan ni. ¹⁵ Kristo ya yenduɔn ń li te ni'fèl ni ki pekreh nɛ. U ya yenduɔn bo nɛ Uwien yin' nɛ ní taan kí li yé unibaab. Nɛn bo, li tuu ki faareh wɔ mɛn.

¹⁶ Cèrɛ mɛn Kristo ya gber ń tùrɛ kí kpe iñaan ni'fèl ni. Li wɔknh mɛn tɔb, kí li taah miyenfuom kɛ ya bol ki gbierɛh tɔb. Li dondeh mɛn Uwien, kí li geh iyuon kɛ ya bol nin ni'fèl kɛ ki faareh wɔ. ¹⁷ Ni lienh nà kɛ bii ni teh nà kɛ la, cèrɛ mɛn ni'kɛ ń li yé Yonbdaan *Yesu ya yel bo, kí li faareh Baa Uwien wɔn bo.

Kristo yaab li fuobe ma bo bi'dencɛn ni

¹⁸ Bipiibe, li blinh mɛn ni'yul ni'ciɛb ya nun bó. Nì kpe bipiib bà pɛ Yonbdaan bo ń li teh nnɔ nɛ. ¹⁹ Bijɛbɛ, wà kɛ ń li yíe u'pɔ, ki la cèrɛ u'benku ni ń li pendeh u'bo. ²⁰ Mubumu, li boh mɛn ni'naambe nin ni'baambe isen kɛ ni, kime nɛn nɛ sɔnge Yonbdaan ya yɛnm. ²¹ Bibaambe, la cèrɛh mɛn ni'bumu ya yɛnm ń li ñɛh ni'ni. Ni teh nnɔ la, mu'yɛnm li saa nɛ.

²² Iyonbe, li boh mɛn ni'cɛnbaambe uɣɛndun wuu ni isen kɛ ni. Ni la li boh be bi'nun ni baba ten ni nuunh binib nɛ ń li pèkeh nɛ, ama ní li boh be nin ni'fèl kɛ kí ñɛ ni boh Yonbdaan ma nnɔ bo. ²³ Ni teh nà kɛ la, ní li teh nè nin ni'fèl kɛ ten ni teh ki dienh Yonbdaan nɛ, na teh ki dienh nib, ²⁴ kí li ben ki ye Yonbdaan Uwien li su nɛ nin u bonde' mimɔnm mà ki ble' bà yé u'yaab nnɔ. Ni teh ki dienh Kristo nɛ, wɔn nɛ cinbe ki yé ni'cɛnbaa. ²⁵ Wà teh nà bre la, Uwien li dere udaan ya tub u teh nà nnɔ bo nɛ, kime Uwien ɣa ɣmɔbe gèngènde.

4

¹ Iyonbe ya cɛnbaambe, li teh mɛn ni'yonbe nà cuube, ki la li yíe uba ki cɛn' u'tɔ; kí li ben kí ye ni'mɔ ɣmɔbe Cɛnbaa paaki bó.

Igbiere

² Li kàareh mɛn ki la pieh. Ni'kaare ń cèrɛ ní la gɔh kí li faareh Uwien. ³ Ní yekn kí li kàareh ki dienh ti'mɔ ɣɔ Uwien ń de tɛ usɛn tí wɔkn binib u'gber, kí tɔke be Kristo ya gbeɓɔlkaar tà bo n te lipekl ni nɔ. ⁴ Ní kàare wɔ ɣɔ ń tùrɛ kí ñɛn tigbeɓɔlkaar nnɔ upaan bo kí tɔke tù, n bi li tɔke tù ma bo.

⁵ Li ɣmɔbe mɛn miyenfuom, kí li te mɔnmɔnm nin bà ɣa yé Kristo yaab. Uyo wà ni laa' libònl ní tien nà mɔn la, tien nè mɛn. ⁶ Cèrɛ mɛn ni'gber ń li tuu ki ɣmɛ kí suɔke, ní li jiindeh wà kɛ nì kpe ní jiin wɔ ma bo.

Ifuondfɔrke

⁷ Ti'ninje Ticik wà n yíe wɔ, u yé n'tonsɔntɔ Yonbdaan ya tuonl ni, ki sɔnh lè mɔnmɔnm nnɔ, li tɔke nɛ n'gber kɛ. ⁸ N sɔnh wɔ ni'saan nà bo si: wɔ ń tì tɔke nɛ ti'gber, kí saake ni'gbenɛnt nɛ. ⁹ N li cèrɛ wɔn nin Onesim nɛ ń tɔke. Onesim yé ti'ninje wà kpe ti li du u'bo nɛ, nɛ n yíe wɔ. U yé ni'ɣɔ nɛ. Bi baa' ni'saan la, bi li tɔke nɛ tigber tà kɛ te ti'bùol.

¹⁰ Min nin Aristak wà te lipekl ni nnɔ fuondeh nɛ. Banabas ya ninje Mark mɔ fuondeh nɛ. N là tɔke' nɛ u'bó ɣɔ, u lá baa ni'saan la, ní teke wɔ tinɔjer tule. ¹¹ *Yesu wà bi baan' wɔ Yustus nnɔ mɔ fuondeh nɛ. *Sufmbe bà yé Kristo yaab nnɔ ni, ben baba nɛ sɔnh nin nni Uwien ya bel ya tuonl. Bi yé binib bà saake' n'gbenɛnt nɛ. ¹² Ni'ɣɔ Epefa mɔ fuondeh nɛ. U yé [Yesu] Kristo ya tonsɔnl nɛ, ki kàareh uyo kɛ nin inunmɔn ki dienh nɛ ɣɔ ní li ɣuuke mitekjim mɔnmɔnm, kí kpére mi'ni kí tì gben, kí li yé binib bà bonde' be ń li teh Uwien yíe nà kɛ. ¹³ Imɔn, n yé u'mònkunl ki ye u'nun mɔn ninbi nin Lawodise yaab nin Herapolis yaab bo cɛɛn nɛ. ¹⁴ Ti'ɣɔ Luk wà yé dɔktie nnɔ nin Demas mɔ fuondeh nɛ.

¹⁵ Ní fuonde Kristo yaab bà te Lawodise ya du ni nnɔ, kí fuonde Ninfa nin Kristo yaab bà taakeh u'den nnɔ mɔ. ¹⁶ Ni kaan' kugbɔnku kuu la, ní cèrɛ be ń kàan kù Kristo ya taanl là te Lawodise ya du ni nnɔ mɔ ni. Ni'mɔ ń kàan kù li ñɛ Lawodise ya du ni kí baa ni'saan nnɔ. ¹⁷ Ní tɔke Akip kí ye wɔ ń tùrɛ kí liike Yonbdaan de' wɔ lituonl là nnɔ, kí li sɔnh

lè mənəmən. ¹⁸ Iñɔbonfərke yie nɔ, min Pəl nin n'yul nɛ ji kieh yè ki fuondeh nɛ*. La sunde mən n jèndeh ijend yà lipɛkl ni nnɔ bó.

Uwien ní juoke nɛ.

* 4:18 Kí nɛ kugbɔnku kuu ya cinm kí lá baa 4:17 Pəl lienh nɛ uba kieh, ama wɔn nin u'yul nɛ kele' migbiirm 18.

Kugbɔ̀nkpiɛku kùà Pɔ̀l kele' ki de'
Tesalonik
 yaab nnɔ̀

Nà wɔ̀ngɛh kugbɔ̀nku kuu te ma bo

Tesalonik yé Maseduɔ̀nn ya tinfɛnm ya ducɛncien nɛ. Pɔ̀l là joh usɛn nle bo ma nnɔ̀ nɛ ki tɔ̀ke' ni' bó yaab Kristo ya gɛr. Wɔ̀n nin Silfɛn nin Timote nɛ là tɔ̀ke. Tesalonik yaab bà yɛbe ɲa là yé Sufmɛ.

Sufmɛ bà là te udu nnɔ̀ ni nnɔ̀ ya biba ɲa tuo' Pɔ̀l ya gɛr, ki sure' bɛ bi kpre' ni'ke saan Pɔ̀l nin u'tɔ̀b bo.

Kí cin liyul 1 kí tì baa iyul 3, Pɔ̀l tɔ̀keh ki teh wɔ̀n nin Tesalonik yaab ya yɛnm sɔ̀ngɛ tɔ̀b bo. Bi du Kristo bo, ki yíe tɔ̀b ma nnɔ̀ nɛ u faare' Uwien bi'bo, ki tiere' bɛ wɔ̀n nin u'tɔ̀b là te bi'saan uyo wà nnɔ̀ bi là ɲmɔ̀be mitetem mà.

Kí cin iyul 4 kí tì baa iyul 5, Pɔ̀l laa' Tesalonik yaab biba ɲa bɛn Yesu ya baam ya gɛr mɔ̀nmɔ̀nm; nɛ u tùɔ̀rɛ' ki tɔ̀ke' bɛ tù ni'donbó. Biba laa' bi'yaab biba kpúokɛh Kristo ɲa laan biɛ ki baa'. Bi maaleh bà kpúokɛh nnɔ̀ li fɔ̀rɛ ma bo ma nnɔ̀, nɛ Pɔ̀l tɔ̀ke' bɛ ki ye bà kpo' nin bà fuobe kɛ tɛ nin Yesu Kristo nɛ, ki lá li mɛkre lidaali liba.

Ifuonde

¹ Min Pɔ̀l nin Silfɛn* nin Timote nɛ kieh kugbɔ̀nku kuu tí de Kristo ya taanl là te Tesalonik ya du ni, ki yé Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo yaal nnɔ̀. Uwien ń juoke nɛ, kí de nɛ uyɛnduɔ̀n.

Pɔ̀l faareh Uwien Tesalonik yaab ya tekjim bo

² Ti tuu ki faareh Uwien ni'ke bo nɛ, ki tien ni' bó ti'kaare ni. ³ Ti tuu ki tien ni' bó ti' Baa Uwien ya nun bó kí ñɛ ni'tekjim cɛrɛh ni sɔ̀nh itùon yà nin ni ɲmɔ̀be miyíem ki sɔ̀nh yà nnɔ̀ nin ni ɲmɔ̀be lidɛndɛn ti'Yonbdaan *Yesu Kristo bo nì tì kɛndɛ' ma nnɔ̀ bo nɛ.

⁴ Ti'yaab bà Uwien yíe bɛ, ti bɛn ki ye Uwien nɛ gɛndɛ' nɛ ní li yé u'yaab. ⁵ Kime ti là tɔ̀ke' nɛ tigbɛmɔ̀nmɔ̀nt tà nnɔ̀ ɲa là yé ñabon baba, *Mifuoñaanm nɛ là cɛrɛ' tù ɲmɔ̀be mituɔ̀m, ki cɛrɛ' ti du ki ye tù yé tigbɛmɔ̀nt. Nɛ ni bɛn ti là te ni'saan uyo wà nnɔ̀, ti'tetɛm là te ma bo. Ti là te nnɔ̀ ɲɔ̀ nɛ ń li mɔ̀n ni'bo nɛ.

⁶ Ninbi tekn' tinbi nin Yonbdaan ya taal ni nɛ. Nin ni teke' u'gɛr ijɛndɛncien ni ma kɛ nnɔ̀, ni ɲmɔ̀be uyɛnsɔ̀ngɛ wà *Mifuoñaanm diɛnh wù nnɔ̀. ⁷ Nnɔ̀ nɛ Maseduɔ̀nn ya tinfɛnm ya dutɔ̀ yaab nin Akayi yaab bà kɛ teke' *Yesu ki jin' nnɔ̀ mɔ̀ li tekn ni ya taal ni. ⁸ Kime Yonbdaan ya gɛr ñɛn' ni ya bùol nɛ ki yɛrɛ' Maseduɔ̀nn ya tinfɛnm ya dutɔ̀ nin Akayi ya tinfɛnm ya du kɛ ni. Na yé i ya du ni baba, binib cii' ni'ke saan ni teke' Uwien ki jin' ma bo. Nɛn bo, ta ji ɲmɔ̀be tuba tí tɔ̀ke. ⁹ Kime ni' bó ya nib liɛnh ti là baa' ni'bùol ni teke' tɛ ma bo ya gɛr nin ni wiɛ' ibule, ki pekɛrɛ' ki paan' Uwien limiɛl ya daan, wà tuu ki te nnɔ̀ bo ma bo, ¹⁰ ki gu u'Bije *Yesu ń ñɛ paaki bó kí baa ní. U là cɛrɛ' wɔ̀n nɛ mɛkre' bitɛnkpiib ni. Wɔ̀n nɛ ɲmiɛndɛh tɛ Uwien ya bɛnpieɛbɛ ni, ki li ɲmien tɛ lidaali là Uwien li bu binib tibuur nnɔ̀.

2

Pɔ̀l liɛnh u sɔ̀n' itùon Tesalonik ya du ni ma bo

¹ Ti'yaabɛ, ninbi mɔ̀nɔ̀n bɛn ki ye ti là baa' ni'bùol ni teke' tɛ ma nnɔ̀ ɲa juore' fɛnm. ² Ni bɛn ki ye bi là jɛndɛ' tɛ, ki suke' tɛ Filip ya du ni. Ama nin binib là ñɛn' ti'bo kinunbɔ̀nk ma kɛ nnɔ̀, ti'Wien de' tɛ lifɛl ti tɔ̀ke' nɛ u'gbɛmɔ̀nmɔ̀nt. ³ Ti là sureh nɛ ní cɛngɛ Uwien ya gɛr ma nnɔ̀ ta là nuunh tí tuln nil, ka ɲmɔ̀be yɛnmaalbiere, ka nuunh tí lɛrɛ kí ji mɔ̀.

⁴ Ama Uwien bikn' tɛ ki laa' ti kɛrɛ' tí tɔ̀ke binib u'gbɛmɔ̀nmɔ̀nt nɛ ki taa' tù ki ɲukn' tɛ.

* 1:1 Liike Itùon 17:4, 5.

Nen bo ne ta nuunh ti tɔkeh tɔ la, binib ya yenm ń li sɔnge ti'bo, ti nuunh Uwien wà ben ti'fèl ni te ma bo nnɔ ya yenm ne ń li sɔnge ti'bo.

⁵ Ni ben ki ye ta kpele ki len' ñɔhmagber tí lere nil, ka kpele ki nuun' tí ñi nil bo kí lɛ like. Uwien ne yé ti'mònkunl. ⁶ Ta kpele ki nuun' ninbi bii nitɔb ń pèke tɛ, kime ta nuunh penpeku nisaal saan. ⁷ Ti yé *Kristo ya tondb ma nnɔ, ti bi li fre kí wuɔn ne kí ye ti ɣmɔbe ukpieke, ama ta tien' nnɔ. Ti là te ni'saan ma nnɔ, ti là duɔn' ti'yenm ni'bo ten upii ɣaandeh ma u'bumu, u'yenm sɔnge mu'bo u likeh mù ne. ⁸ Ti yíe ne nì tì kende' ma nnɔ, na yé ti'nun mɔn tí tɔke ne Uwien ya gbemɔnmɔnt baba ne. Ninbi bo, ti li tuo kí kpo mɔnɔn, kime ni yé binib bà ta gɔh ni'bo ne.

⁹ Ti'yaabe, ni tien ti'tuon nin ti'jiinku bó. Ti là tɔkeh ne Uwien ya gbemɔnmɔnt ma nnɔ, ti là sɔnh ituon nin inunmɔn ne ñɔnku nin wien ni ɣɔ ti la li yé uba bo tukl. ¹⁰ Ninbi bà teke' *Yesu ki jin' nnɔ nin Uwien ne yé bimònkunb ki ye ti là te ni'saan ma nnɔ ti'tetem là cuube ne ka ɣmɔbe jɔknt. Ta là ɣmɔbe bi li biin tɛ nà bo. ¹¹ Ni ben kein ki ye ti là teh ni'ni wà ke ten bibaa teh u'bumu ma bo ne, ¹² ki sureh ne, ki saakreh ni'gbenent, ki ñiikeh ki tɔkeh ne ki teh ní li ɣmɔbe mitetem mà selndeh Uwien. Wɔn ne yin' ne ní kɔ u'bel ni kí lɛ u'kpieke.

Pɔl pèkeh Tesalonik yaab bi'tekjim bo

¹³ Ti tuu ki faareh Uwien ni'bo uyo ke nibonn nà bo nnɔ si: ti là tɔke' ne Uwien ya gber, ne ni teke' tɔ, ki tuo' ki ye ta yé nib yaar tɔ mɔnbe ki yé Uwien yaar ne, ki cèreh ninbi bà teke' Uwien ki jin' nnɔ teh Uwien yíe nà. ¹⁴ Ti'yaabe, ni tɛkn' Uwien ya táan yaab bà te Sude ya tinfenm ni, ki liebe' ki yé *Yesu Kristo yaab nnɔ ya taal ni ne. Kime ni'du yaab jènde' ne ijend yà nnɔ *Sufmbe mɔ là jènde' be i ya jend ne. ¹⁵ Ben *Sufmbe nnɔ ne là ku' *Uwien ya ñɔbonsɔknb, ki ku' Yonbdaan Yesu, ki jènde' ti'mɔ cɛen. Uwien ya yenm ɣa sɔnge bi'bo. Bi yé binib ke ya nennendb ne. ¹⁶ Bi piendeh tɛ ti là tɔke bà ɣa yé *Sufmbe tigber tà li cère be ń ɣmɛre ne. Bi teh nnɔ ne bi'biere yebreh ki joh, ne Uwien ya benku ni tì gben' ki ben' bi'bo.

Pɔl yíe wɔ ń tí ń lɛ Tesalonik yaab

¹⁷ Ti'yaabe, tinbi nin ninbi dɔan' tɔb nì tien' iden ile ma nnɔ, ti dɔkn' ne cɛen ne. Ti jènde' tɔb ne, ama ti tien ni'bó ti'yenmaale ni. Nen ne cère' ti ñikn' tí tí ń lɛ ne. ¹⁸ Nen bo ne ti yíe tí liebe kí baa ni'saan. Min Pɔl mɔnɔn bikn' nlen, ki bikn' nle, ne *Satan pien' tɛ. ¹⁹ Imɔn, ninbi bo ne ti ɣmɔbe lidendɛnl nin uyensɔnge. Yonbdaan *Yesu li baa lidaali là nnɔ, ninbi ne li yé ti'bo lisuul, ne ti'yenm li sɔnge ni'bo u'nun bó. ²⁰ Imɔn, ninbi ne yé ti'kpieke nin ti'yensɔnge.

3

¹ Nen bo ta ń fre kí cuo ti'ba. Nen ne cère' ti bobn' ki ye tinbi baba ń juore Atenn ya du ni, ² ne ki sɔn' ti'ninje Timote ni'saan. Timote yé ti'tonsɔnlie ne Uwien ya tuonl ni, ki tɔkeh binib *Kristo ya gbemɔnmɔnt. Ti sɔn' wɔ ni'saan wɔ ń saake ni'gbenent ne, kí cère ni'tekjim ń faake ³ ɣɔ, iden yie ya jend là cère uba ń lu mitekjim ya sen ni. Kime ninbi mɔnɔn ben ki ye Uwien sien' tɛ nnɔ ne. ⁴ Ti là te ni'saan uyo wà nnɔ, ti là juɔ' ki tɔke' ne ki ye ti li ji ijend. Nen ne tien' nɔ, ninbi mɔnɔn ben. ⁵ Ma là li fre kí cuo n'ba ma nnɔ, nen bo ne n sɔn' Timote ni'saan, wɔ ń liike ni bie ki pe mitekjim ya sen bo bii na ji pe, kime n là fenge nba là *usenpol unibiikl là tuln' ne ki cère' ti'tuonl juore' fenm ne.

⁶ Fenfennɔ ne Timote ñen' ni'donbó ki liebe' ní ki lá tɔke' tɛ tigbemɔnmɔnt, ki ye ni bie ki pe mitekjim ya sen bo, ki ɣmɔbe miyíem. U tɔke' tɛ ki ye ni'yenm tuu ki pe ti'bo ne, ne ni cieke ní lɛ tɛ ten ti'mɔ cieke tí lɛ ne ma. ⁷ Ti'yaabe, nnɔ ne ni'tekjim cère' ti ɣmɔbe ugbenensaake ti'yensaacien nin ti'jend ni. ⁸ Fenfennɔ, ti ji fuore' ki jiin', kime ni pe Yonbdaan bo mɔnmɔnm. ⁹ Nen bo, ta ben ti li faare Uwien ni'bo kí tì kpaan ma bo. Kí ñe ninbi bo ne ti ɣmɔbe uyensɔngcien ki poknh ti'Wien ya nun bó. ¹⁰ Ti mieh wɔ ñɔnku nin wien ni nin inunmɔn ki teh wɔ ń cère tí tí ń lɛ ne, kí wɔkn ne kí tonde nà pɔre' ne ni'tekjim ni.

¹¹ Ti'Baa Uwien nin u'yul nin Yonbdaan *Yesu ní ñèrè tɛ usɛn tí frɛ kí baa ní'saan. ¹² Yonbdaan ní cèrɛ ni ñmòbɛ miyíem mà nnò ní yɛbrɛ kí gbien; ní li yíe tɔb nin binib kɛ tɛn ti yíe nɛ ma bo. ¹³ Nnò nɛ u li de nɛ mituɔm, ní li yé u'yaab, ki la li ñmòbɛ biil ti'Baa Uwien ya nun bó, lidaali là ti'Yonbdaan *Yesu li baa ní nin u'nib kɛ nnò.

4

Mitetem mà sɔnge Uwien ya yɛnm

¹ Tɔ, ti'yaabɛ, ti là wɔkn' nɛ ni li fuobe ma bo ñɔ Uwien ya yɛnm ní li sɔngɛ ni'bo. Nɛ ni fuobe nnò nɛ. Ti gbiɛrɛh nɛ, ki sɛrɛh nɛ Yonbdaan *Yesu bo, ní li tùɔrɛh ki tɛh nnò ki joh inun bó. ² Kime ni bɛn ti là wɔkn' nɛ Yonbdaan *Yesu ya wɔknm ma nnò. ³ Uwien yíe nà si: ní li ñmòbɛ mitetem mà mɔn nɛ, ki la li tɛh sɔnsɔndl. ⁴ Ni'ni wà kɛ ní bɛndɛ u li tien ma kí li coh u'ba, ki la li kuɔndɛh u'ba jɔknt, kí li yé unil wà bi boh wɔ, ⁵ ki la li ñmòbɛ sɔnsɔndyɛnmaale tɛn binib bà ña bɛn Wien. ⁶ Uba la lì ní bii u'tɔ, ki la lɛrɛ wɔ tu ya gɛr bo, kime Yonbdaan diɛh binib ya tub i ya biɛrɛ kɛ bo nɛ. Ti là tɔkɛ' nɛ ñɔ, ki liɛbɛ' ki lɛrɛ'. ⁷ Kime Uwien ña yin' tɛ, tí li tɛh nà kuɔndɛh tɛ jɔknt, u yin' tɛ tí li ñmòbɛ mitetem mà mɔn nɛ. ⁸ Nɛn bo, wà kɛ yìɛ' tigɛr tuu la, na yé u yìɛ' binib ya gɛr nɛ, u yìɛ' Uwien wà diɛnh nɛ *Mifuoñaanm nnò ya gɛr nɛ.

⁹ Ni li yíe tɔb Kristo bo ma bo wɔn, na ji ciɛkɛ nil ní kɛlɛ kugbɔnku kí tɔkɛ nɛ ni li tɛh ma bo, kime Uwien cèrɛ' ninbi nin ni'yul bɛndɛ' ni li yíe tɔb ma bo ñɔ. ¹⁰ Ti'yaabɛ, ni tɛh nnò nɛ nin ti'yaab bà kɛ tɛ Maseduɔnn ya tinfɛnm ni nnò. Ti'yaabɛ, ti sɛrɛh nɛ ní li tùɔrɛh ki tɛh nnò ki joh inun bó nɛ. ¹¹ Cèrɛ mɛn ni'nun ní li mɔn ní li tɛ suoo. Ni'kɛ ní li likɛh ni'yul bo ya gɛr, kí li jinh ni'nojɛ bo tɛn ti là tɔkɛ' nɛ ma bo, ¹² ñɔ bà ña yé Kristo yaab ní li boh nɛ; nɛ na ji li jinh itɔnuɔ bo.

Yonbdaan ya baam ya gɛr

¹³ Ti'yaabɛ, ti yíe ní bɛndɛ binib bà kpo' ya gɛr ñɔ ki la li tɛ uyɛnsaa ni tɛn binitɔb nɛ, kime bɛn ña ñmòbɛ dɛndɛnl. ¹⁴ Ti teke' ki jin' ki yɛ *Yesu kpo', ki mɛkrɛ' bitɛnkpiib ni ma nnò, nnò nɛ bà teke' wɔ ki jin' ki yaan ki kpo' nnò, Uwien li mɛkrɛ bi'mɔ kí taan bɛn nin wɔn Yesu. ¹⁵ Imɔn, ti tɔkɛh nɛ tigɛr tà nɔ yé Yonbdaan ya ñɔbɔn iba nɛ. Yɛn si: Yonbdaan li baa lidaali là nnò, tinbi bà li biɛ ki fuobe nnò ña lì li liɛrɛ bà kpo' usɛn. ¹⁶ Kime Uwien lá de usɛn la, ti li cii Uwien ya tonɔb ya ciɛn ya niekɛ bó nin Uwien ya natunl ya muɔ bó. U ya yo nɛ Yonbdaan nin u'yul li ñɛ paaki bó kí li jiinh ní. Nɛn saan nɛ Kristo yaab bà kpo' nnò li kpiɛ kí mɛkrɛ. ¹⁷ Ni ya puoli bó nɛ Uwien li yuure tinbi bà biɛ ki fuobe nnò nin bɛn tí tuobe Yonbdaan titɛwɔlgbɔnt ni paaki bó. Nnò nɛ ti li tuu ki tɛ nin Yonbdaan uyo kɛ. ¹⁸ Nɛn bo, li taah mɛn tigɛr tuu ki saakrɛh tɔb ya gbɛnɛnt.

5

La gɔh mɛn kí li gu Yonbdaan ya baam

¹ Ti'yaabɛ, Yonbdaan li baa uyo wà ya gɛr wɔn, na ciɛkɛ nil ní kɛlɛ gbɔnku kí tɔkɛ nɛ, ² kime ninbi mɔnɔn bɛn kɛin ki yɛ Yonbdaan ya babaadaali li tɛ tɛn unasu bàarɛh kuñɔnku ma bo nɛ. ³ Uyo wà binib li liɛnh ki tɛh bi tɛ uyɛnduɔn ni, niba ña ní tien bɛ nnò, u ya yo nɛ ijɛndciɛn li ci bɛ. Ni li tɛ tɛn imɛrwien ciikɛh utɛnpunb ma bo nɛ, nɛ ba ní frɛ kí ñɛ lɛn.

⁴ Ti'yaabɛ, ninbi ña tɛ cinñunl ni ma nnò Yonbdaan ya babaadaali ña ní ci nɛ tɛn unasu ciikɛh binib ma bo. ⁵ Kime ni'kɛ yé kuwenwenku yaab nɛ, ki yé uwien ni yaab. Ta yé ñɔnku yaab, ka yé cinñunl yaab mɔ. ⁶ Nɛn bo, la cèrɛ mɛn ti li gɔh tɛn binitɔb. Cèrɛ mɛn tí li likɛ, kí li co ti'ba. ⁷ Kime bà gɔh nnò, bi gɔh kuñɔnku nɛ, bà ñuh ki yibɛh nnò, bi yibɛh kuñɔnku nɛ. ⁸ Ama tinbi bɛn wɔn, ti yé uwien ni yaab nɛ. Nɛn bo, cèrɛ mɛn tí li co ti'ba. Cèrɛ mɛn ti'tɛkjim nin ti'yíem ní li yé ti'bo tijɛkɔnwɛnt tà lɛkndɛh ti'fɛl bo; ti'ñmɛrm ya dɛndɛnl mɔ ní li tɛ ti'bo tɛn tikur ya kɛnpinl*.

* 5:8 Pɔl ya bùol unisaal ya yɛnmaale tɛ u'yul ni nɛ. Nɛ miñmɛnm tɛ tɛn tikur ya kɛnpinl ki liɛkɛ iyɛnmaale bo ñɔ usɛnpol la frɛ yì.

⁹Uwien ɲa gènde' te wə́ ń ɲuu ti'bo, ama u gènde' te tí ɲmɛre ti'Yonbdaan *Yesu Kristo bo nɛ. ¹⁰Tinbi bo nɛ u kpo', ɲɔ́ ti fuobe bii ti kpo' la, tinbi nin wɔ́n ń li te ki te. ¹¹Nɛn bo, li saakreh mɛn tɔ́b ya gbɛnɛnt, kí li toreh tɔ́b, ní'tekjim ń li faakreh tɛn ni teh ma fɛnfɛnno nɔ́.

Igbierfɔ́rke nin ifuonde

¹²Ti'yaabe, ti tɔ́keh nɛ ki teh ní li b̀̀h binib bà sɔ́nh Uwien ya tuonl ní'ni nin inunmón, ki likeh nɛ Yonbdaan ya sɛn ni, ki gbierɛh nɛ nno. ¹³Ní li boh bɛ ki gbiekeh, kí li yíe bɛ bi'tuonl bo. C̀̀re mɛn ní'ke ya yɛnm ń li dɔ́ tɔ́b bo.

¹⁴Ti'yaabe, ti gbierɛh nɛ ní li tɔ́keh bà yé ikpaayuon† nno ki teh bɛ ń liike bi'yul bo, kí li biendeh bijɛwaandɛnb ya f̀̀l, kí li toreh bà yé bijiinb, kí li ɲmɔ́be kuminku binib kɛ bo.

¹⁵Liike mɛn ní'yul bo, ki la c̀̀re unil tien' u'tɔ́ ibiɛre la, wə́ ń tu wə́ f̀̀nl. Ama li nuunh mɛn uyo kɛ ní li teh ní'tɔ́b nin binitɔ́b kɛ nà mɔ́n.

¹⁶C̀̀re mɛn ní'yɛnm ń li sɔ́nge uyo kɛ, ¹⁷ní li tuu ki kàareh, ¹⁸kí li faareh Uwien isɛn kɛ ni, kime Uwien yíe *Yesu Kristo bo ní li teh nno nɛ.

¹⁹La piendeh mɛn *Fuoñaanm ya tuonl, ²⁰ki la yih bi sɔ́kndeh Uwien ya gber tà nno fɛnm. ²¹Li t̀̀rɛh mɛn ki fiinh tibont kɛ, tà mɔ́n la, ní li ɲuuke tun. ²²Wie mɛn ibiɛre kɛ ya bol.

²³Uwien, uyenduɔ́n ya daan nin u'yul ń c̀̀re ní li yé u'yaab kí tì gben. Wə́ ń guure ní'ke mɔ́nmɔ́nm‡ ɲɔ́ ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya babaadaali ni la li ɲmɔ́be biil. ²⁴Wà yin' nɛ nno yé umɛm̀̀ndaan nɛ, u li tien nɛn kɛ.

²⁵Ti'yaabe, li kàareh mɛn ki dienɛh tɛ. ²⁶Ní fuonde ti'yaab kɛ mɔ́nmɔ́nm. ²⁷N tɔ́keh nɛ Yonbdaan ya yel bo nɛ ki teh ní kàan kugbɔ́nku kuu nɔ́ ti'yaab kɛ ya nun bó.

²⁸Ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ń juoke nɛ.

† 5:14 Bi li fre kí lɛbre bà yé ikpaayuonkí ye bà fuobe fɛnfɛnm mɔ́. ‡ 5:23 Bi lɛbre' iñɔ́bon yà ki ye ní'ke mɔ́nmɔ́nm nno; ì kele' Grɛkmbe ya lenm ni ki ye: Wə́ ń guure ní'yɛnm nin ní'naank nin ní'gbɛnɛnt nɛ.

Kugbɔnlieku kùà Pɔl kele' ki de'

Tesalonik yaab nnɔ

Nà wɔngeh kugbɔnku kuu te ma bo

Kugbɔnku kuu ya cincinm bi tɔke' ki ye binib bita ne kele' kù, ama Pɔl ne yé kugbɔnku bugben ya kelm ya senlier. Bi kele' kugbɔnkpɛku ki de' Tesalonik yaab ma nnɔ, ni ya puoli bó ne Pɔl cii' ni' bó ya nib biba lienh ki teh Yonbdaan Yesu liebe' ní ɲɔ. Tigber nno saa' Tesalonik yaab ya yɛnm cɛɛn. Ne ba ji ben bi li tien ma. Biba dàan' ka ji sɔnh tòn. Nen ne cèrè' Pɔl kele' kugbɔnku kuu wɔ́ n saake bi' gbenent be ní li co bi ɲmɔbe mitekjim mà nnɔ kenken, ki li sɔnh itòn mɔ.

Iyul 1 ni, Pɔl cin' ki faareh Uwien Tesalonik yaab ya yíem nin bi'tekjim bo ne, ki tɔke' ki ye Uwien li dɛrɛ bà jèndeh be nnɔ ya tub kí tu lifɛnl, kí jènde bà ɲa boh Yesu Kristo ya gbɛmɔnmɔnt nnɔ lidaali là u li baa ní nnɔ.

Iyul 2 ni, Pɔl tɔkeh nà li liere Yonbdaan ya baam usen ya gber ne. U ye wà li yíe Uwien ya ɲɔbu bó li ɲɛn u'ba upaan bo, kí tuln binib pelpel ne kí yaan Yonbdaan n baa ní. U tɔke' be ki ye be ní li se mitekjim ni nì faa.

Iyul 3 ni, Pɔl tɔkeh bà yé ikpaayuon nnɔ ki teh be ní liike bi'yul bo, kí li sɔnh ki jinh bi'noje bo.

Pɔl tì fɔrɛ' kugbɔnku kuu nɔ nin micèbm ne.

Ifuonde

¹ Min Pɔl nin Silfɛn* nin Timote ne kieh kugbɔnku kuu tí de Kristo ya taanl là te Tesalonik ya du ni ki yé ti'Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo yaal nnɔ. ² Ti'Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo n juoke ne, kí de ne uyenduɔn.

Yonbdaan li baa ní kí bu binib tibuur

³ Ti'yaabe, nì kpe tí li faareh Uwien ni'bo uyo ke ne, nì yé nibonn nà cuube ne, kime ni tùɔreh ki teknh *Yesu ki jinh mɔnmɔnm, ne ki tùɔreh ki yíe tɔb mɔ mɔnmɔnm. ⁴ Nen bo ne ti tɔkeh Uwien ya táantɔ ni, ti'yɛnm sɔnge ni'bo ki tì kpe ma bo, kime nin bi teh ne nà bre, ki jèndeh ne ma ke nnɔ ni tùɔreh ki mɔh mitekjim ni ki joh inun bó ne.

⁵ Nen ne wɔngeh ki teh Uwien buh tibuur tu'donbó, kime ijend nnɔ ne li cèrɛ Uwien n ye ni kpe ní kɔ u'bel là ni jèndeh li'bo nnɔ ni. ⁶ Imɔn, Uwien li tien nà cuube ne. Binib bà jèndeh ne nnɔ, u'mɔ li jènde be ne kí tu ni'fɛnl, ⁷ kí de ninbi bà jèndeh nnɔ nin tinbi lifuorl lidaali là Yonbdaan Yesu li puɔ paaki bó ní nnɔ. U li puɔ ni'bo ní nin Uwien ya tondtɔdenb ne, ⁸ kí li te umupien ni ki we ní. U li dɛrɛ bà ɲa yíe Uwien ya gber nnɔ nin bà ɲa boh ti'Yonbdaan Yesu ya gbɛmɔnmɔnt nnɔ ya tub. ⁹ Bi'tudɛrɛ nnɔ si: u li cèrɛ be ní kɔ ijendcien ni kí li tuu ki te len. U li ɲɔrɛ be kí jende u'nun bó, ba ji li le u'tuɔm nin u'kpɛke. ¹⁰ Nì li tien nnɔ lidaali là Yonbdaan li baa ní ɲɔ be ní pèke wɔ, kí ɲuɔrɛ wɔ kí ɲɛ bà ke teke' wɔ ki jin', ki yé u'yaab nnɔ bo ne. Ni'mɔ te len, kime ti tɔke' ne u'gber ma nnɔ ni teke' tù ki jin'.

¹¹ Nen bo ne ti kàareh ki dienh ne uyo ke ɲɔ ti'Wien n ye ni kpe u'yin, kí li toreh ne nin u'tuɔm ní li teh ni nuunh ní tien mimɔnm mà ke nnɔ, kí cèrɛ ní li sɔnh itòn yà wɔngeh ki teh ni ɲmɔbe mitekjim. ¹² Ni teh nnɔ la, ninbi bo ne bi li kpɛke Yonbdaan Yesu, ne u'mɔ n kpɛke ne, kí ɲɛ ti'Wien nin wɔn Yonbdaan *Yesu Kristo ya juokm bo.

2

Nà li liere Yonbdaan ya baam usen

¹ Ti'yaabe, Yonbdaan *Yesu Kristo ya baam nin ti'taanm u'saan ya gber bo ne ti tɔkeh ne ki teh: ² bi tɔke' ne ki ye Yonbdaan ya babaadaali baa' la, ni la cèrɛ nè n pɔk kí ɲaabe

* 1:1 Liike 1 Tesalonik 1:1.

ni'yenm, ki la cère nè ní sèn ni'fèl. Nba la, bi li toke kí ye *Mifuoñaanm ne cère' bi len' tigber nnò, mitòm la, bi li ye tù ñen' tinbi saan ne bii tinbi ne kele' kugbònkú ki ye nnò.

³ La lì ní cère men uba ní ñe isen iba kí lere ne. Kí yaan Yonbdaan ya babaadaali ní baa nnò binib li yìe Uwien ya ñòbu bó ki yebe, ne wà li yìe Uwien ya ñòbu bó, ki juore fenm Uwien li dere u'tub nnò mò li ñen u'ba upaan bo. ⁴ U li yé unennend ne, kí ye u cen' Uwien nin binib pukeh tibont tà ke nnò. U li kèle Uwien ya duku ni mònòn kí yin u'ba Uwien. ⁵ Na tien ki ye n laan là te ni'saan ma nnò, n là toke' ne tigber tuu nò-òò? ⁶ Ni ben nà co wò fenfenno. U'yo lá baa' la, u li ñen u'ba upaan bo. ⁷ Kime wà li yìe Uwien ya ñòbu bó nnò ya tuòm mà buò nnò ya tòn cin'-a! Nì ji sien' wà piendeh mè nnò ne ní dàan mè. ⁸ U ya yo ne u li ñe upaan bo, ne Yonbdaan ní piebe u'bo, wò ní kpo. Yonbdaan li baa ki li windeh ma nnò ne li cère ubierò bugben ya gber ní gben. ⁹ Wà li yìe Uwien ya ñòbu bó nnò lá baa' la, u li ñmòbe *Satan ya tuòm ne, kí li teh micincilm nin miyòkm ya bont ke ya bol ki lereh binib. ¹⁰ U li tien mibierm ke ya bol, kí tuln binib bà buoh, kime ba tuo' be ní li yìe tigbemònt tà li cère be ní ñmere ma nnò ne cère' bi buoh. ¹¹ Nen bo ne Uwien dienh be mituòm mà tulndeh be, ki cèreh bi teknh kutonnenku ki jinh. ¹² Nnò ne Uwien li biin bà ña teke' gbemònt ki jin', ki fe nà bre ya tienm nnò.

Uwien ne gènde' ne, cère men ni'tekjim ní li faa

¹³ Ti'yaab bà Yonbdaan yìe be, tinbi ben wòn, nì kpe tí li faareh Uwien ni'bo uyo ke ne, kime Uwien là gènde' ne haali ucincinyo ní ñmere ne, kí ñe *Mifuoñaanm mà teh ne u'yaab nnò nin ni teke' tigbemònt ki jin' ma nnò bo. ¹⁴ Nen bo ne u yin' ne ní kò ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya kpieke ni, kí ñe ti toke' ne tigbemòmònt tà nnò bo. ¹⁵ Nen bo, ti'yaabe, gore men kí li se mitekjim ya sen ni mòmòmòm, kí li ñuuke ti là wòkn' ne miwòknm mà, buñòbu ni bii ti kele' nà kugbònkú ni ki de' ne nnò. ¹⁶ Ti'Yonbdaan *Yesu Kristo nin u'yul nin ti'Baa Uwien wà yìe te, ki tuu ki saakreh ti'gbenent, ki cère' ti ñmòbe lidendenl là mòn, kí ñe u'juokm bo nnò ¹⁷ ní saake ni'gbenent, kí de ne ufaa ní li tuu ki teh nà mòn ni'tòn ni nin ni'lenm ni ke.

3

Li kàareh men ki dienh te

¹ Tò, ti'yaabe, li kàareh men ki dienh te ñò Yonbdaan ya gber ní li yereh ni'ke saan tontonm, kí li ñmòbe ukpieke ten tù ñmòbe ukpieke ni'du ni ma bo. ² Li kàareh men, Uwien ní ñen te binib bà bre nì ti kende' nnò ya nuò ni, kime na yé binib ke ne teke' ki jin'. ³ Yonbdaan yé umemòndaan ma nnò u li de ne ufaa, kí lèkn ni'bo, usenpol ubierò la re ne. ⁴ Kí ñe Yonbdaan bo ne ti du ni'bo ki ye ti toke' ne nà nnò, ni teh nen ne, ki li tuu ki teh nè. ⁵ Yonbdaan ní pekre ni'yenm ní bende Uwien ya yiem, kí li ñmòbe Kristo ya minku.

Unil ke ya nun ní li món itòn bo

⁶ Ti'yaabe, ti tokeh ne Yonbdaan *Yesu Kristo ya yel bo ne ki teh: ni'yo wà ke ña yìe tuonl ya gber*, ka pe ti là wòkn' ne miwòknm mà nnò bo la, ní wie u'gber. ⁷ Kime ninbi nin ni'yul ben ki ye nì kpe ní tekn ti'taal ni ne. Ti là te ni'saan uyo wà nnò, ta là yé kpaayuon† ⁸ ka mieh uba jier ki jinh. Ti là sòn h itòn nin inunmòn ne ñònkú nin wien ni ñò ti la li yé uba bo tukl. ⁹ Na yé ta là ñmòbe sen tí ji ni'nuò ni ne, ti là yìe tinbi nin ti'yul ní wuòn ne miseknm ñò ní tekn ti'taal ni ne. ¹⁰ Kime ti là te ni'saan uyo wà nnò, ti là toke' ne ki ye wà ke ña yìe tuonl ya gber la, u la ji mò. ¹¹ Nin nen ke ti cii' bi ye ni'ni biba yé ikpaayuon ne, ka sòn h niba nin nitòn, ki cuonh ki kòh bitòb ya gber ni. ¹² Ti tokeh bi ya nib ne Yonbdaan *Yesu Kristo ya yel bo, ki teh be ní liike bi'yul bo, kí li te suoò, kí li sòn h ki jinh bi'nòje bo. ¹³ Ti'yaabe, ninbi ben wòn, la ñende men ni'gbenent mimòm ni.

¹⁴ Ni'ni wà ña boh ti kele' tigber tà kugbònkú kuu ni la, ní sekn udaan, kí wie u'gber ñò ife ní cuo wò. ¹⁵ Ni la taa' wò kí tien ten u yé ni'nennend ne ama ní li sureh wò, kime u'mò yé ni'yo ne.

* 3:6 Liike 1 Tesalonik 5:14. † 3:7 Liike 1 Tesalonik 5:14.

Ifuondforke

¹⁶ Yonbdaan uyenduɔn ya daan nin u'yul n̄ li dien̄h n̄e uyenduɔn uyo ke isen ke ni. Yonbdaan n̄ li te nin ni'ke.

¹⁷ Min Pɔl nin n'yul n̄e ke'le' ifuonde yii nɔ. N'gbɔnt ke ni n̄ kieh n'yel ma sɔ†.

¹⁸ Ti'Yonbdaan *Yesu Kristo n̄ juoke ni'ke.

† 3:17 Kí ñ̄e Kugbɔnku kuu ya cinm kí lá baa 3:16 Pɔl lien̄h n̄e uba kieh, ama wɔn nin u'yul n̄e ke'le' migbiirm 17.

¹⁸ N'buk Timote, n ye n tōke ηε tigber tà sō kí ñe bi là sōkn' Uwien ya ñōbon yà a'bo nno. Ñi yen bo kí m̀ limuəl là m̀n, ¹⁹ kí li ηm̀obe mitekjim nin iyenmaalm̀m̀n. Binib biba d̀aan' i ya yenmaale ne ka ji ηm̀obe tekjim. ²⁰ Bi'ni bile si: Himene nin Aleksand. Ne n taa' be ki ηukn' Satan, ηō be n bende kí ye na m̀n be n ji n suke Uwien.

2

Li k̀areh men ki dienh binib ke

¹ Nen bo, tigber tà yé tigb̀kpiekt n li tōke ne si: ní li k̀areh ki mieh Uwien, ki gb̀anh ẁ, ki faareh ẁ ki dienh binib ke ² nin biberb nin udu ya cienb ke ηō tí li te uyenduon ni, niba la ηaabe ti'yem, kí li p̀e Uwien ya sen bo, kí li yé binib bà ya tetem k̀e be n li boh be. ³ Nen ne m̀n Uwien ti'ηmienl ya nun bó ki sōnge u'yem. ⁴ U yé binib ke n ηmere ne, kí bende kí ye u'gber yé tigb̀m̀nt. ⁵ Kime Uwien te uba ne. Ucendenduol m̀ te uba ne binib nin Uwien ya siik ni. Ẁn si: *Yesu Kristo ẁ tien' u'ba unisaal, ⁶ ki tuo' ki teke' binib ke ya kuum ki kpo', ηō ẁ n de be kí wie nno. Nen ne wuon' ki ye Uwien yé ẁ n ηmien binib u ya yo ne. ⁷ Nen bo ne Uwien g̀ende' nni n li yé *Yesu Kristo ya tond, kí li kpaandeh u'gber, kí li ẁknh tù bà ηa yé Sufmbe ηō be n teke ẁ kí ji, kí bende kí ye tù yé tigb̀m̀nt ne. Ma nendeh n tōkeh tigb̀m̀nt ne. ⁸ T̀, n yé Kristo yaab te nà saan ke la, bijeb n li k̀areh, ki findeh inù, ki la c̀ere yì n li yé binib bà ya f̀el bo ηm̀obe tijoknt ya nù, ki la li ηm̀obe benpiebe, ki la li findeh nin t̀b.

Bipiib li ηm̀obe mitetem mà

⁹ Bipiib ben ẁn, n yé be n li guoh ǹ k̀e upii n li guoh ma bo ne, ki la c̀ere bi guo la, be n li lenh bi'fe, ki la ẁnggeh bi'ba, ki la li l̀oh yul̀le ẁ faa, ki la tungeh ñ̀km ya kenjonga ẁ ya daaku faa, ki la b̀leh ilaan yà ya daaku faa, ki la guoh wengolkaar tà ya daaku faa. ¹⁰ Ama be n li s̀nh it̀onm̀m̀n. Nen ne m̀n ki de' bipiib bà ke lienh ki teh bi p̀e Uwien ya sen bo. ¹¹ Bi ẁknh be uyo ẁ la, be n li te suoo, kí li cengeh nin mibom. ¹² Ma n de be sen be n ẁkn jeb, ka n de be cient jeb bo. Be n li te suoo. ¹³ Kime Uwien là kpié' ki ñen' Adam ne, ki tuon' Efa. ¹⁴ Na yé uwε* là lere' Adam ne, u là lere' Efa ne u saa' likuəl ki bii' Uwien. ¹⁵ Ama upii juore' ki ηm̀obe mitekjim nin miyém, ki p̀e Uwien ya sen bo m̀m̀n, ka ẁnggeh u'ba la, timer ηa n c̀ere Uwien la ηmien ẁ.

3

Kristo ya táan yaab ya senlierl li te ma bo

¹ N ye n tōke tigber tà ǹ tù te ne. Unil yé ẁ n li likeh Kristo ya taanl la, u g̀ende' lituonm̀m̀nl ne. ² Ǹ k̀e Kristo ya taanl yaab ya senlierl n li yé unil ẁ ηa ηm̀obe biil ne, kí li ηm̀obe upii uba, kí li coh u'ba tibont ke ni, kí li ηm̀obe miyem, kí li yé unil ẁ bi boh ẁ, kí li teknh bicenb, kí li yé unil ẁ li fre kí ẁkn binib Uwien ya gber m̀m̀n, ³ ki la taa' u'ba kí de daam, ki la ηm̀obe jer. Ẁ n li ηme nin binib ke, ki la findeh nin nib, ki la c̀ere u'nun n li m̀n ilike bo, ⁴ kí li likeh u'dencenl m̀m̀n, kí c̀ere u'bumu n li ciuh litubl, ki ηm̀obe mibom ǹ k̀e kibuk n li ηm̀obe mibom ma bo. ⁵ Kime unil ηa n fre kí liike u'dencenl m̀m̀n la, u li tien mila kí liike Uwien ya taanl yaab-i? ⁶ U la li yé ẁ ηa wuoke' Uwien ya sen ni. U yé unil ẁ ηa wuoke' Uwien ya sen ni la, nba la, u li ηm̀obe tigbengt, ne kí le utudere ten usenpol. ⁷ Ǹ k̀e bà ηa yé Kristo yaab n li p̀ekheh ẁ ne. U te nno la, nil ηa n len u'bo fenfenm, ne senpol ya dieku m̀ ηa n cuo ẁ.

Kristo ya taanl ya totorb li te ma bo

⁸ Kristo ya taanl ya totorb m̀ li yé binib bà bi boh be ne, ki la li yé iñuon ilele ya nib, ki la taa bi'ba kí de daam, ki la jinh p̀nt. ⁹ Kí c̀ere joknt la li te bi'f̀el bo ηō be n li p̀e tigb̀m̀nt tà Uwien kpiire' tù nno bo. ¹⁰ Be n kpié kí fiin be kí liike bi'tetem te ma bo kí yaan. Bi laa' ba ηm̀obe biil la, bi li fre kí li s̀nh bitotorb ya t̀on. ¹¹ Bipiib bà yé bitotorb m̀ li yé binib bà bi boh be ne, ki la lienh t̀b bo fenfenm, kí li coh bi'ba tibont ke ni, kí li yé bipiib bà bi du bi'bo isen ke ni. ¹² Kristo ya taanl ya totorb li ηm̀obe upii uba uba

* 2:14 Bi ye uwε la, bi niireh Satan ne. Liike 2 Korent 11:3.

nɛ, kí li likɛh bi'bumu nin bi'dencɛn mɔnmɔnm. ¹³ Kime binib bà sɔnh bitotorb ya tòn mɔnmɔnm nɔ ya yel li kpɛnh nɛ. Bi ñmɔbe midum ki gbɛn' bi teke' *Yesu Kristo ki jin' ma nɔ bo.

Nà cère' Pɔl kɛle' kugbɔnku kuu nɔ

¹⁴ N kɛh ñɛ kugbɔnku kuu nɔ ki daan n li baa a'saan na ñ wuɔke nɛ. ¹⁵ Ma li baa' tonm mɔnɔn la, kugbɔnku kuu li cère á bɛnde a li ñmɔbe mitetem mà Uwien ya nib ni. Binib nɔ yé Uwien limiel ya daan ya taanl nɛ. Lì te tɛn likpɛnkpɛnl nɛ ki co tigbɛmònt ki diɛnh tù mituɔm.

Uwien kpiire' tigbɛbɔlkaar ki wuɔn' binib

¹⁶ Imòn, Uwien bo ya paanm ya gbɛr tà buɔ u kpiire' tù nɔ yé tigbɛcɛnt nɛ.

Kristo nɛ yé tigbɛr tà buɔ nɔ,

ki tien' u'ba unisaal,

ki ñɛn' u'ba upaan bo

*Mifuoñaanm nɛ wuɔn' ki ye u yé ugbɛmòndaan,

u cère' Uwien ya tondb laa' wɔ,

bi kpaande' u'gbɛr bà ña yé *Sufmbɛ ni,

nɛ binib teke' wɔ uɛndun ni ki jin',

Uwien taa' wɔ u'kpɛke ni ki don' paaki bó.*

4

Miwɔknm mà ña kpe sɛn ya gbɛr

¹ *Mifuoñaanm len' nì wien ki ye ufɔfɔryo binib biba li wie mitekjim ya gbɛr, kí paan isɛnpol tulndɛh binib ki cèreh bi wɔknh miwɔknm mà nɔ bo. ² Bi li cère binib bà yé iñuɔn ilele ya nib, ki yé bitonnɛndɛnb, ibiɛre tebe' bi'yɛnm tɛn kudɛku kùa ña ñmɔbe ñmirm nɔ, ñ tuln bɛ. ³ Binib bugbɛn kùɔndɛh upiikuɔn nin tijier tubamɛ ya jim nɛ. Uwien nɛ ñɛn' tijier nɔ ñɔ binib bà teke' wɔ ki jin' ki bɛn tigbɛmònt nɔ ñ li jinh tù, ki faareh wɔ tu'bo. ⁴ Uwien ñɛn' tibont tà kɛ nɔ, tù mɔn nɛ. Ti la sɛngɛh tuba, ti jinh tà kɛ la, tí li faareh wɔ tu'bo. ⁵ Kime Uwien ya gbɛr nin ikaare nɛ mɔngreh nibonn kɛ.

Pɔl tɔke' Timote u li te ma bo u'tuonl ni

⁶ A wɔknh Kristo yaab tigbɛr tuu nɔ la, a li yé wɔn *Yesu Kristo ya tonsɔnl wà mɔn, kí cère Uwien ya gbɛr tà a teke' tù ki jin' nɔ nin miwɔknmɔnmɔnm mà a tùɔre' ki paan' mi'bo nɔ ñ li yé a'bo tijier. ⁷ La tuuke gbɛyɛnkaar, kime ta kpe Wien ya sɛn. Ñikn kí li pɛ Uwien ya sɛn bo mɔnmɔnm. ⁸ Unil ñikndɛh ki tiinh u'gbɛnɛnt ñ jaare la, nì mɔn nɛ ama nì li tore wɔ waamu nɛ. Unil ñikndɛh ki pɛ Uwien ya sɛn bo mɔnmɔnm la, nɛn nɛ li tore wɔ isɛn kɛ ni, kime Uwien ye nɛn nɛ li cère binib ñ li fuobe fɛnfɛnnɔ wuɔ nin uyo wà we ní nɔ. ⁹ Tigbɛr tuu te nɛ, ki kpe binib ñ tuo tu'kɛ. ¹⁰ Ti sɔnh itùon nin inunmón, ki mɔh limuɔl, kime ti ñmɔbe lidɛndɛnl Uwien limiel ya daan bo nɛ. Wɔn nɛ yé binib kɛ ya ñmiɛnl. U cinbe ki yé bà teke' wɔ ki jin' ya ñmiɛnl nɛ. ¹¹ Wɔkn binib tigbɛr tuu, kí tɔke bɛ kí ye bɛ ñ li teh nɔ. ¹² La cère uba ñ yinde ñɛ a yé kinacɛnfɛnbuk ma nɔ bo. Ama li yé wà cuube u'lenm ni, ki ñmɔbe mitekjim nin mitetemɔnmɔnm, ki yé binib, ka ñmɔbe biil ñɔ bà teke' Uwien ki jin' nɔ ñ tɛkn a'taal ni. ¹³ Taa a'ba kí de *Uwien ya gbɔnku ya kàanm Kristo yaab ni, kí li sureh bɛ, kí li wɔknh bɛ haali nin n'baam. ¹⁴ La dàan *Mifuoñaanm ya paabu bùa te a'ni nɔ. A laa' bù kí ñɛ bi là sɔkn' Uwien ya ñɔbon yà a'bo nin Kristo ya taanl ya ciɛnb là taa' bi'nuɔ ki paan' a'bo ma nɔ bo nɛ. ¹⁵ Taa a'ba kí de nɛn kɛ, kí sɔn lituonl nɔ tinɔjɛr tule. Nɔ nɛ binib kɛ li lɛ a'tùon cuonh ma bo. ¹⁶ Liike a'tetɛm, kí li bɛn a wɔknh binib ma bo, kí li ñikndɛh isɛn kɛ ni. A teh nɔ la, sin bugbɛn li ñmɛre, nɛ bà cɛngɛh a'bó nɔ mɔ li ñmɛre.

* ^{3:16} Bi li fre kí lɛbre Uwien taa' wɔ u'kpɛke ni ki don' paaki bó kí ye Uwien cère' u'kpɛke yebe mɔ.

5

A li te ma bo nin Kristo yaab

¹ La gbiereh jɛciɛn nin jɛr, ama li gbiereh wɔ tɛn a'baa, kɪ li gbiereh binacɛnfɛnb tɛn a'ninjɛb, ² kɪ li gbiereh ipiiciɛn tɛn a'naambe, kɪ li gbiereh bijɛfɛnb tɛn a'ninsɛb, kɪ la kuɔn a'ba jɔknt nin bɛ. ³ Li toreh bikpopiib bɔ ɲa ɲmɔbe bɔ likeh bɛ. ⁴ Ukpooii ɲmɔbe mubumu bii iyaabii la, nɪ mɔn bɛn nɛ ɲ kpiɛ kɪ li toreh bi'den yaab, kɪ wuɔn kɪ ye bi boh bɛ. Bi teh nnɔ la, bi jiiindeh bi'naambe nin bi'baambe bi lɔ wube' bɛ ma nnɔ bo nɛ, kime Uwien ya yɛnm sɔnge nɛn bo nɛ. ⁵ Ukpooii wɔ ɲa ɲmɔbe wɔ li likeh wɔ, kɪ juore' kɪ te u'ba kpein la, u du Uwien bo nɛ, kɪ tuu kɪ kɔareh kɪ miɛh wɔ ɲɔnku nin wien ni. ⁶ Ama ukpooii pɛ lisɔnsɔndl bo, kɪ teh u'yɛnm yɛ nɔ la, nin u fuobe ma kɛ nnɔ, Uwien ya sɛn bo wɔn, u kpo' ɲɔ. ⁷ Tɔke bikpopiib tigber tuu nɔ ɲɔ nib la lɛ bi li dule nɔ bo kɪ biin bɛ. ⁸ Wɔ ɲa toreh u'yaab, ni'kɛ tu nin wa toreh u'tiɛma dɛncɛnl ni yaab la, u wiɛ' mitekjim ya sɛn nɛ, kɪ bre kɪ cɛn' wɔ ɲa teke' Kristo kɪ jin'.

⁹ A li kele ukpooii wɔ ya yel bikpopiib ya yel ya gbɔnku si: wɔ tɪ fii' ma, u kun' ticer miba kpein nɛ, kɪ ɲmɔbe ibin piluob. ¹⁰ U li yɛ upii wɔ sɔnh ituonmɔnmɔn binib kɛ pɛkeh wɔ i'bo nɛ. Yɛn si: u wube' u'bumu mɔnmɔnm, kɪ teke' bicɛnb, kɪ sɔkre' Uwien ya nib ya tɔan, kɪ toreh' bijiinb, u'nun mɔn wɔ ɲ li sɔnh ituonmɔnmɔn.

¹¹ Bikpopiib bɔ fɔan bɛn wɔn, dɔan bɛ, kime bijɛb ya mɛnku lɔ cuo' bɛ la, bi li wiɛ Kristo ya gber nɛ, kɪ li nuunh bɛ ɲ liebe kɪ kun ticer, ¹² ka ɲ sɔn bi lɔ len' kɪ ye bi li sɔn Kristo ya tuonl lɔ nnɔ. Nɛn bo nɛ bi li ɲmɔbe libiil. ¹³ Ba ɲmɔbe tɔon ma nnɔ, bi li cuonh kɪ lindeh iɲien nɛ. Na yɛ ba ɲmɔbe tɔon baba nɛ, bi li yɛ biɲɔkpɔbɔɔnb nɛ, kɪ li kɔh binib ya gber ni, kɪ li lienh gbɛfɛnfɛnm. ¹⁴ N yɛ bikpopiib bɔ fɔan nnɔ ɲ liebe kɪ kun ticer nɛ, kɪ maa mubumu, kɪ li likeh bi'den mɔnmɔnm, kɪ la cɛrɛ' unɛnnɛnd ɲ lɛ u li dule nɔ bo kɪ len ti'bo fɛnfɛnm, ¹⁵ kime bikpopiib bɔ wiɛ' Kristo ya sɛn nɛ kɪ paan' *Satan bo.

¹⁶ Upii wɔ teke' Kristo kɪ jin' kɪ ɲmɔbe bikpopiib u'den la, wɔ ɲ li toreh bɛ, kɪ la cɛrɛ bɛ ɲ li yɛ Kristo ya taanl bo tukl, ɲɔ lɛ ɲ fre kɪ li toreh bikpopiib bɔ ɲa ɲmɔbe bɔ likeh bɛ nnɔ.

¹⁷ Kristo ya taanl ya ciɛnb likeh Kristo yaab mɔnmɔnm la, bi kpe bɛ ɲ li boh bɛ, kɪ li pɛh bɛ mɔnmɔnm nɛ. Ni'kɛ tu nin bɔ kpaandeh Uwien ya gber, kɪ wɔknh tɔ nin inunmɔn nnɔ; ¹⁸ kime nɪ kele' *Uwien ya gbɔnku ni kɪ ye: «A taa' unɛ u taanh iji la, ɲa ɲ lɔle u'ɲɔbu», kɪ liebe' kɪ ye: «Wɔ sɔnh lituonl la, u kpe bɛ ɲ pɛ wɔ u'paaku nɛ.»

¹⁹ Bi biin' Kristo yaab ya ciɛn la, na yɛ mɔnkunb bile bii bita nɛ biin' wɔ la, la cenge tɔ. ²⁰ Kristo yaab ya ciɛnb ya uba tien' ibiere la, kɔnh nin wɔ binib kɛ ya nun bɔ ɲɔ bɔ sɛn' nnɔ ɲ fenge.

²¹ N sureh ɲɛ Uwien nin *Yesu Kristo nin Uwien ya tondb bɔ cii' u'ɲɔbu bɔ nnɔ ya nun bɔ nɛ, li pɛ n wuɔn' ɲɛ isɛn yɔ nɔ bo, kɪ la ɲmɔbe a'ɲɔbu gbɛ nɔ bɔ, kɪ la ɲmɔbe gɛngɛnde mɔ. ²² A ye ɔ de unil lituonl Kristo ya taanl ni la, la yɛ tonm kɪ pɔk kɪ yuon a'nuɔ u'bo kɪ kɔare kɪ de wɔ. La kɔ tɔb ya biere ni. Cɛrɛ sin bugbɛn ya tetem ɲ li wien.

²³ A tuu kɪ bungreh ma nnɔ, la li ɲuh ɲunm baba, li lengeh midaam mɔ waamu, ɲɔ nɛ ɲ li toreh a'benku. ²⁴ Bi lenh binib bɔ ya biere upaan bo nɛ kɪ yaan kɪ bu bɛ tibuur. Bitɔb mɔ yi ɲa kpiireh tonm. ²⁵ Ituonmɔnmɔn mɔ te upaan bo nɛ. ɲba li buɔ mɔnɔn la, ya ɲ juore kɪ li buɔ.

6

Iyonbe nin i'cɛnbaambe ya gber

¹ Binib bɔ ke yɛ iyonbe nnɔ bɛ ɲ li boh bi'cɛnbaambe mɔnmɔnm, nɪ kpe bɛ ɲ li boh bɛ ma bo, ɲɔ uba la lɛ u li dule nɔ bo kɪ len Uwien nin ti'wɔknm bo fɛnfɛnm. ² Iyonbe yɔ ya cɛnbaambe teke' Kristo kɪ jin' nnɔ, ɲ la likeh i'cɛnbaambe nnɔ fɛnm, kɪ ye bi yɛ i'ninjɛb ma nnɔ bo. Ama yi ɲ li tɔrɛh kɪ sɔnh lituonl kɪ dienh bɛ, kime bɛn bɔ jondeh i'tuon bo nnɔ yɛ bɔ teke' Kristo kɪ jin' Uwien yɛ bɛ nɛ.

Miwɔknm mɔ ɲa kpe sɛn ya gber

A li wəknh binib nà sɔ, ki sureh be be ń li teh nnɔ. ³ Unil wəknh miwəknm mà bore' miba, ka pe ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya gbemənmənt bo, ka pe miwəknm mà kpe Uwien ya sen bo la, ⁴ tigbengt ne yebrɛ' nin udaan ne wa ben niba, ki fe miniem, ki findeh inɔbon bo. Nen ne cèrɛ' ibinbinbe nin ikənkən nin isuk nin itenfuonbiere te, ⁵ ki cèrɛh binib nieh miniem ka gbendeh, kime bi'yenmaale ɲa kpe sen, ne ba ben gbemənt. Bi maaleh ki teh bi paan' Uwien ya sen bo la, bi li le lifaal ne. ⁶ Imɔn, unil ya yenm songe u ɲmɔbe nà bo, ki pe Uwien ya sen bo la, nen ne yé lifaacienl ki de' udaan. ⁷ Kime ta tuke' niba ki baa' uɲendun wuu ni, ka ń tuke niba kí ñe u'ni mɔ. ⁸ Nen bo, ti ɲmɔbe tijier nin tiwəngolkaar la, cèrɛ mən ti'yenm ń li songe tu'bo. ⁹ Ama binib bà ya nun mɔn lifaal bo nnɔ luh mibiikm ni ne. Tijərbont tà yebe, ki bre ya mənku li cuo be ten kudieku, kí cèrɛ be ń kɔ mikuum ni kí juore fənm. ¹⁰ Kime ilike ya yiem yé ibiere ke ya ñaan ya uba ne. Binib biba taa' bi'ba ki de' ilike ma nnɔ ne ki ture', ka ji pe tekjim ya sen bo, ne ki nuun' bi'ba bo ijendcien.

¹¹ Sin Uwien ya nilɔ, la paan nen ke bo, kí li yé unil wà cuube, kí li pe Uwien ya sen bo, kí li ɲmɔbe mitekjim, kí li ɲmɔbe miyiem nin kuminku, kí li ɲmɛ nin unil ke. ¹² Mò mitekjim ya muɔl mənəmnm, kí li nuunh limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm. Uwien yin' ɲe li ya miel bo ne, kí ñe lidaali là a len' mənəmnm bimənkunb bà yebe ya nun bó ki ye a teke' wɔ ki jin' nnɔ. ¹³ N sureh ɲe Uwien wà dienh tibont ke limiel nin *Yesu Kristo wà là kun' imɔn mənəmnm Pəns Pilat saan nnɔ ya nun bó ne. ¹⁴ Li boh n tɔke' ɲe nà ke nnɔ, kí li wien, kí la li ɲmɔbe biil kí tì baa uyo wà Yonbdaan *Yesu Kristo li baa ní nnɔ. ¹⁵ Uwien sien' uyo wà nnɔ lá baa' la, u li cèrɛ wɔ ń baa ní. Uwien ne yé uyenduɔn ya daan. Wɔn baba ne yé tibont ke ya Cenbaa, ki yé biberb ke ya ber, ki yé yonbdənb ke ya Yonbdaan. ¹⁶ Wɔn baba ne ɲa ń kpo, ki te kuwenwenku kùa ni uba ɲa ń fre kí kɔ ku'ni. Uba ɲa kpele ki laa' wɔ, ka li li fre kí le wɔ mɔ. Wɔn si kupenpeku nin mituɔm uyo ke. Ami.

¹⁷ Tɔke binib bà yé bifadənb uɲendun wuu ni nnɔ kí ye bi la li ɲmɔbe gbengt, ki la li du lifaal nnɔ bo, kime li yé mitafaam ne. Ama be ń li du Uwien bo, kime wɔn ne dienh te tibont ke ki gbiekeh ɲa tí li jondeh tu'bo. ¹⁸ Tɔke bifadənb nnɔ kí ye be ń li teh mimənm, kí li sɔnh ituon yà mən ki gbien', kí li punh ki la cuəleh, kí li gbiinh bi'bont nin binitɔb. ¹⁹ Bi teh nnɔ la, bi taakeh lifaal là mən ka ń saa ne ki blinh bi'ba wenli bo be ń wun le limemənl.

Tigbɛfərkaar

²⁰ N'yo Timote, li likeh Uwien guun' ɲe nà nnɔ mənəmnm. La paan gbɛfɛnfənm bo, kime tà kpe Wien ya sen, ki la paan bi nieh miniem mà ki maaleh ki teh bi ɲmɔbe mibənm nnɔ mɔ bo. ²¹ Binib biba lienh ki teh bi ɲmɔbe mi ya benm ne ki ture', ka ji pe tekjim ya sen bo. Uwien ń juoke ne.

Kugbɔnlieku kùà Pɔl kele' ki de'
Timote
nnɔ

Nà wɔngɛh kugbɔnku kuu te ma bo

Pɔl kele' kugbɔnlieku kuu ki de' Timote igbierfɔrke nɛ. U kele' kugbɔnku kuu uyo wà u te lipekɩ ni nnɔ nɛ (2:9). Binib bà yebe là wiɛ' wɔ nɛ (1:15; 4:10-16). U là ben ki ye u'kuum ya yo baa'-a (4:6), nɛ u cɛ̀breh u'tonsɔnlie Timote wà u yíe wɔ tɛn u'buk nnɔ.

Kugbɔnku kuu tiereh Pɔl ya fuobm bó nɛ. U là sɔn' Yesu ya tond ya tòn ki wɔkn' binib, ki jin' ijend tigbɛmɔnmɔnt ya tɔkm bo. Pɔl gbierɛ' Timote ki tɔke' wɔ ki ye wɔ n' tuo kí ji ijend Kristo ya tòn bo (2:1-13), ki tɔke' wɔ ki ye wɔ n' li wɔknh Uwien ya gber mɔnmɔnm (2:14-4:15). Nɛn bo, wɔ n' dàan iñɔbon bo ya finfinde, kí búle bà teh tibont tà ɲa kpe sɛn nnɔ ibuɔn, kí tekɩ wɔn Pɔl ya taal ni, kí tùɔre kí li pɛ Pɔl nin biwɔnwɔkntɔb wɔkn' nà nnɔ bo.

Ifuonde

¹ Min Pɔl, n yé *Yesu Kristo ya tond nɛ Uwien ya yíem bo, ki tɔkeh binib Uwien pùon' lipuonɩ ki ye u li de be limiel là *Yesu Kristo bo nnɔ ya gber. ² Timote, n kieh kugbɔnku kuu n' de sin nɛ. A yé n'buk kà n yíe kè nɛ. Baa Uwien nin ti'Yonbdaan *Yesu Kristo n' juoke ɲɛ, kí muɔ ɲɛ micɛɛkm, kí de ɲɛ uyenduɔn.

Pɔl saakreh Timote ya gbenɛnt

³ N faareh Uwien wà n pukeh wɔ nin lifɛl là ɲa ɲmɔbe jɔknt tɛn n'yaajeb là teh ma bo nɛ. N tuu ki tien a'bó n'kaare ni ñɔnku nin wien ni nɛ. ⁴ N tiere' a'muɔ bó la, nì naan n' pɔk kí lɛ ɲɛ nɛ, ɲɔ n'yɛnm n' sɔnge kí gbien. ⁵ Ma sunde' a ɲmɔbe mitekjimɔnm mà nnɔ bó. A'yɛ Loyis nin a'naa Enis nɛ kpɛ' ki laa' mitekjim nnɔ. Nɛ n du ki ye a'mɔ ɲmɔbe mi ya tekjim nɛ.

⁶ Nɛn bo nɛ n tiereh ɲɛ, á fikre Uwien là de' ɲɛ *u'Fuoñaanm ya paabu bùa nnɔ ya tuɔm uyo wà n là yuon' n'nuɔ a'bo, ki kàare' ki de' ɲɛ nnɔ. ⁷ Kimɛ Uwien de' tɛ *Mifuoñaanm mà nnɔ ɲa cèreh ti tiinh jɛwaanbu, ama mì dienh tɛ mituɔm nɛ, ki cèreh ti yíe binib, ki coh ti'ba. ⁸ Nɛn bo, li kundeh Yonbdaan bo imɔn ki la tiinh fɛ, ki la cèrɛ fɛ n' li ɲmɔbe ɲɛ min wà te lipekɩ ni u'bo nnɔ bo. Ama Uwien ya tuɔm bo, cèrɛ min nin sin n' li jèndeh tigbɛmɔnmɔnt bo. ⁹ Wɔn nɛ ɲmien' tɛ, ki yin' tɛ, ki tien' tɛ u'yaab. Na yé ti'tòn bo nɛ u tien' nnɔ, ama u cèkre' u'yɛnm nɛ ki tien' nnɔ. *Yesu Kristo bo nɛ u tien' tɛ tinimɔnt ki laa' wa laan ñɛn' uyɛndun. ¹⁰ Fɛnfennɔ wuɔ, ti'ɲmienɩ *Yesu Kristo baa' ki wuɔn' tɛ tinimɔnt nnɔ. Wɔn nɛ gben' mikuum ya tuɔm, ki ñɛn' limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm upaan bo kí ñɛ u'gbɛmɔnmɔnt bo. ¹¹ Tigbɛmɔnmɔnt nnɔ bo nɛ Uwien gènde' nni n' li yé *Yesu ya tond, kí li tɔkeh tù binib, kí li wɔknh be tù. ¹² Nɛn bo nɛ n jèndeh yíe ya jɛnd. Ama na ɲmɔbe nni fɛ, kimɛ n ben n teke' udaan wà ki jin', ki du ki ye u li fre kí guure u ɲukn' nni nà nnɔ kí tì baa lidaali là Uwien li bu binib tibuur nnɔ.

¹³ Li ɲuuke n là tɔke' ɲɛ tigbɛmɔnt tà nnɔ nin mitekjim nin miyíem mà ñɛn' *Yesu Kristo saan nnɔ. Cèrɛ tigber nnɔ n' li pekreh ɲɛ. ¹⁴ *Mifuoñaanm mà te ti'ni nnɔ ya tuɔm bo, li ɲuuke a cii' miwɔknm mà nnɔ mɔnmɔnm.

¹⁵ A ben ki ye bà ke yé Asi ya tinfenm ya nib nnɔ ke wiɛ' n'gber ɲɔ. Bi'ni biba si: Fijel nin Hemojenn. ¹⁶ Yonbdaan n' muɔ Onesifor nin u'den yaab micɛɛkm, kimɛ u sɔbe ki saakreh n'gbenɛnt nɛ. Nin n te lipekɩ ni ma ke nnɔ, fɛ ɲa cuo' wɔ n'bo. ¹⁷ U baa' Erom ya du ni ma nnɔ, u cuon' ki nuun' nni nin inunmɔn nɛ ki tì laa' nni. ¹⁸ A ben u là tore' nni Efes ya du ni ma bo ki cɛn' unil ke. Yonbdaan *Yesu n' muɔ wɔ micɛɛkm lidaali là Yonbdaan Uwien li bu binib tibuur nnɔ.

¹ Sin n'buƙe, cèrè *Yesu Kristo ya juokm ní li dienh ɲe mituom Uwien ya sen ni. ² A là cii' tigber tà n'saan bimànkunb ligol ya nun bó nnò, á taa tù kí tòke binib bà bi du bi'bo, bi'mò li fre kí wàkn tù binitòb. ³ A yé *Yesu Kristo ya sojamòn nɛ, a'mò ní li jèndeh u'bo. ⁴ Soja sònɛ sojatuonl ki yé wà gènde' wò ya yennm ní li sònge u'bo la, wa ji li pɛ bà ɲa yé sojambe ya tùon bo. ⁵ Unil jon' minònsenniɛm ka paan' minònm ya kùon bo la, wa ní le minònm nnò ya suul. ⁶ Ukpaal wà sònɛ bukpàabu ni nin inunmón la, wòn nɛ li kpɛ kí ji bukpàabu nnò ya jier. ⁷ Cii n tòke' ɲe nà nò ya tingi Yonbdaan nɛ li cèrè á cii ni'ke. ⁸ Tièrè *Yesu Kristo ya gber, u yé *Dafid ya yaabil nɛ. U kpo', nɛ ki mɛkre' bitenkpiib ni. N tòkeh binib tigbemòmònt tà nnò nínò. ⁹ Tun bo nɛ bi jèndeh nni haali ki tì lòle' nni tikudòkr ten n yé udukond nɛ. Ama Uwien ya gber tun ɲa lùo. ¹⁰ Nɛn bo nɛ n ɲmòbe kuminku ijend ke ni, ɲò Uwien gènde' binib bà nnò bo, *Yesu Kristo bo, bi'mò ní ɲmèrè, kí le ukpɛke wà ɲa ɲmòbe gbenm nɛ.

¹¹ Tigber tuu te nɛ:

«Ti kpo' nin Kristo la,

ti li fuobe nin wò mò nɛ,

¹² Ti mìnɛde' kí pɛ u'bo la,

ti li ji libel mò u'saan nɛ,

ti ye ta ben wò la,

u'mò li ye wa ben te nɛ.

¹³ Ta yé gbemòndɛnb la,

wòn tuu ki yé ugbemòndaan nɛ,

kime wa ní fre kí yìe u'tiema tetem.»

Li pɛ tigbemòmònt ya sen bo

¹⁴ Tièrè binib tigber tuu nò, kí tòke be Uwien ya nun bó, kí ye bi la li findeh ñàbon bo, kime ifinfinde nnò ɲa pukndeh niba, ì tulndeh bà cengeh yì nnò nɛ. ¹⁵ Ñìkn kí li yé unil wà ya tùon mòn Uwien ya nun bó. Li yé u'tonsònl wà fɛ ɲa ɲmòbe wò u'tuonl bo; kí li tòkeh binib tigbemòmònt mòmòmòm. ¹⁶ La paan gbɛfɛnfɛnm bo, ta kpe Wien ya sen, kime bà pɛ tu'bo nnò tùreh Uwien ya sen ki joh nɛ. ¹⁷ Bi wàknɛ miwàknm mà nnò bre ten linatuonɛl nɛ ki bukeh ki joh. Bi ya biba si: Himene nin Filetòs. ¹⁸ Bi tùrè' nɛ ka ji pɛ gbemòmònt ya sen bo, ki lienɛ ki teh Uwien mɛkre' bitenkpiib ɲò. Bi lienɛ nnò ma nnò nɛ cèrɛh binib biba wienɛ bi'tekjim. ¹⁹ Nin nɛn ke ɲò, Uwien pu' litenpuul là nnò faa nɛ. Bi kele' tigber tà sò li'bo: «Uwien ben binib bà yé u'yaab», ki liebe' ki kele' ki ye: «Wà ke yé Uwien yò la, wò ní dàan nà bre ya tienm.» ²⁰ Na yé ñàkm nin likkur ya jietienwent baba nɛ te idencenciɛn ni, idò nin tiyòkr yaar mò te nɛ. Bi taah tuba ki sònɛ itùonmòmòmòm nɛ, ki taah tutòr ki sònɛ tibr ya tùon. ²¹ Unil dàan' miwàknm mà ɲa kpe sen la, u li naan itùonmòmòmòm ya jietienwenku nɛ. U li yé Yonbdaan yò nɛ, kí li ɲmòbe u'bo lituonl, kí li yé wà bonde' wò ní li tuu ki teh nà mòn.

²² La paan bifɛnb fɛ tibonbiert tà nnò bo. Li nuunh á li teh nà cuube, kí li ɲmòbe mitekjim nin miyíem, kí li kpe uyenduon ya sen. Li te nnò nin bà muoh ki yih Yonbdaan bi'fèl bo ɲa ɲmòbe jòknt nnò. ²³ Dàan mijòrniɛm, kime ma ɲmòbe kpɛle. A ben ki ye men nɛ bàareh nin ikònkòn, ²⁴ nɛ na kpe Yonbdaan ya tonsònl ní li kònɛ jer. U li yé unimòn nɛ unil ke bo, kí li freh ki wàknɛ binib Uwien ya gber, kí li ɲmòbe kuminku isen ke ni, ²⁵ kí li pekreh binib bà niɛh nin wò nin lifɛsòngl. Nba la, Uwien li cèrè be ní lèbre bi'tetem kí bende nà yé tigbemòmònt, ²⁶ kí liebe kí li maaleh mòmòmòmòm, kí ñɛ usenpol wà dele' ki cuo' be be ní li teh u'yíem nnò ya nuò ni.

3

Idɛnfòrke ya gber

¹ Li ben kí ye idɛnfòrke li yé uyo wà faa nɛ. ² Kime binib li yé ifònfuòb nɛ, bi'nun ní li mòn ilike baba bo, kí li teh tinacenkekuont, kí li yé tigbengt, kí li sukreh Uwien, ka ní li boh bi'naambe nin bi'baambe, ka ní li faareh bà toreh be, ka ní li boh tibont tà yé Uwien yaar, ³ kí li yé binibierb, ka ní li muoh nib cɛcɛkm, kí li lienɛ tòb bo fɛnfɛnm, kí li teh fɛnfɛnm,

kí li bre ki gbien', kí li nen nà mən, ⁴ kí li yé binikuərb, kí li ɣməbe lifètɔnl. Tigbengt li cère be ní li te ten ijùn, kí li fe uɣendun wuu ni ya bont ki cən' Uwien. ⁵ Bi li teh ten bi pɛ Uwien ya sen bo nɛ, ama ka ji tuuke nà yé mitekjim ya tuəm. A la nekn bi ya nib ya bol. ⁶ Kime bi'ni biba teh miyɛnfuom nɛ ki kəh idencɛn ni, ki lɛreh ki coh mupiiliinmu. Ibiere nɛ gbe mu'fɛl bo, nɛ mu'yɛnmaale cère' mù pɛ mù fe uɣendun ya bont tà ke nnɔ bo. ⁷ Mù tuu ki bengeh nɛ, ama mua ní fre kí bende nà yé gbemənt fiebu. ⁸ Yanɛs nin Yanbɛrɛ là yìe' Moyis ya ñɔbu bó ma bo nnɔ, binib nnɔ mɔ yìenh tigbemənt nnɔ nɛ. Bi ɣməbe iyɛnmaalbiere, nɛ bi'tekjim juore' fɛnm. ⁹ Ama bi teh nà nnɔ ɣa ní wuəke, kime binib ke li bende kí ye bi yé ijɔr nɛ ten bi là bende' ma ki ye Yanɛs nin Yanbɛrɛ yé ijɔr nnɔ.

Pəl gbierɛh Timote

¹⁰ Ama sin wən, a paan' n'bo ki ben n wəknɛ ma bo, ki ben n'tetem te ma bo, ki ben n yìe ní sən yà, ki ben n teke' *Yesu ki jin' ma bo, ki ben n ɣməbe kuminku nin miyiem nin miñiknm ma bo, ¹¹ ki ben binib jènde' nni ma bo nin n jin' ijend yà Antiyək ya du ni nin Ikoniyəm ya du ni nin Lista ya du ni nnɔ. I lɛ jend ba nɛ ma jin' yè! Ama Yonbdaan ñɛn' nni i'ke ni. ¹² Imən, binib bà ke yìe be ní li pɛ Uwien ya sen bo mənəmən *Yesu Kristo bo nnɔ, bi li jènde be nɛ. ¹³ Binibiərb nin bitonnendɛnb ben wən, bi li tùəreh ki sənɛh itùonbiere nɛ, kí li tulndeh binib, kí tì tonde kí tuln bi'ba mɔ. ¹⁴ Sin wən, taa a'ba kí de bi wəkn' ɣɛ nà ke a teke' nɛ ki jin' nnɔ. A ben bà wəkn' ɣɛ nnɔ yé bidɛnb bà.

¹⁵ A ben *Uwien ya gbənkɛ ya gber haali a'buwaam ni nɛ. Tigber nnɔ li fre kí de ɣɛ miyɛnfuom mà li cère á teke' *Yesu Kristo kí ji ɣɔ kí ɣmɛrɛ. ¹⁶ Tigber tà ke te *Uwien ya gbənkɛ ni nnɔ, Uwien nɛ cère' bi kele' tù. Tù mən nɛ, ki wəngɛh binib Uwien ya sen, ki pekreh be, ki tùəreh bi'tetem, ki wəknɛ be mifuobm mà cuube, ¹⁷ ɣɔ Uwien ya nil ní li yé unil wà bonde' ki tì gben', ki ɣməbe nà li cère wə ní li sənɛh itùon yà ke mən.

4

¹ N təkɛh ɣɛ Uwien nin *Yesu Kristo wà li baa ní kí li yé uber, kí bu binifuob nin bitenkpiib tibuur nnɔ ya nun bó nɛ ki teh: ² li kpaandeh Uwien ya gber, nì ton bii nì sənge la, li ñiikɛh, la tuo, li kənh nin binib ki pekreh be, kí li ɣməbe kuminku ki wəknɛ be. ³ Kime uyo uba we ní, binib ɣa ji li yé miwəknm mà kpe usɛn ya gber, bi li pɛ bi'yɛnm yìe nà bo nɛ, ki taakeh biwənwəknɛ bi'ba saan be ní li təkɛh be, bi yìe be ní li cengeh tigber tà. ⁴ Bi li yìe ka ji li cengeh gbemənt, kí pekɛr kí li cengeh tigbeyienkaar. ⁵ Ama sin wən, li coh a'ba tibont ke ni, kí li ɣməbe kuminku ijend ni, kí li sənɛh a'tuonl. Len si: Kristo ya gbemənmənt ya təkɛm. Sən a'tuonl nnɔ kí tì gben.

⁶ Min wən, bi taa' nni ki tien' lituərl ɣɔ, n'daali baa' ki gben' nɛ. ⁷ N mən' limuəl là mən, ki sen' ki baa' n cuube nà saan, ki juore' ki ɣməbe mitekjim. ⁸ Fɛnfennɔ n'nəm ya suul ji dɔ nɛ ki gu nni. Lì yé binib bà cuube ya suul nɛ. Yonbdaan wà buh binib tibuur tu'donbó nnɔ li de nni lè lidaali là u li bu binib tibuur nnɔ nɛ. Na yé u li de min baba nɛ, u li de binib bà ke yìe wə ki gu u'baam nnɔ mɔ nɛ.

Pəl ya ñəbonfərke

⁹ Ñikn kí baa n'saan tonm; ¹⁰ kime Demas fe uɣendun ya bont ma nnɔ u wiɛ' n'gber ɣɔ ki bure' Tesalonik bó. Krenskens mɔ bure' Galasi bó, nɛ Tit mɔ bure' Dalmas bó. ¹¹ Luk baba nɛ te n'saan. A we ní la, sin nin Mark ní li təkɛ ní, kime u li tore nni Uwien ya tuonl ni.

¹² N sən' Ticik Efɛs bó ɣɔ. ¹³ A we ní la, á li tuke n'lierku kùa n là dàan' kù Trowas ni, Karpos den nnɔ, kí li tuke tigbont mɔ ní. A cinbe kí li tien bi taa' tiwent ya gbont ki tien' tà nnɔ bó. ¹⁴ Alɛksand uɣmaan tien' nni nà bre cɛn. Yonbdaan nɛ li tu wə lifɛnl.

¹⁵ A'mə ní li ben u'bó, kime u yìe' ti'wəknm pɛpɛl nɛ. ¹⁶ N là nuunh ní len' kí fie n'ba bà buh nni tibuur ya nun bó mikpiɛkm ma nnɔ, uba ɣa là sere' n'ciɛk bó, bi'ke là wiɛ' n'gber nɛ. Uwien la tənge bi'biil bugben. ¹⁷ Ama Yonbdaan wən là sere' n'ciɛk bó, ki de' nni mituəm ní wəkn u'gber kí tì gben, ɣɔ bà ke ɣa yé *Sufmɛ nnɔ ní cii tù. Yonbdaan ɣmien' nni, ki cère' tibuur ya dɛnb ɣa taa' nni ki wiɛ' icind. ¹⁸ Yonbdaan li ñɛn nni nà ke bre ni, kí ɣmien nni kí cère ní kə u'bel ni paaki bó. Wən nɛ si ukpiɛke uyo ke. Ami.

Micèbm

¹⁹ A fuonde Prisil nin Akilas nin Onesifor den yaab kí de nni. ²⁰ Erat biɛ ki te Korɛnt ni. Trofim bun nɛ. Nɛn bo nɛ n cèrɛ' u juore' Mile ni. ²¹ Ñikn kí baa n'saan kí yaan tiwɔrciɛnt ya yo n baa. Ebule nin Pudɛns nin Linus nin Klodiya nin Kristo yaab kɛ fuondɛh nɛ. ²² Yonbdaan n li te nin nɛ. Wɔ n juoke nɛ.

Kugbɔnku kùà Pɔl kele' ki de'

Tit
nnɔ

Nà wɔngeh kugbɔnku kuu te ma bo

Tit yé Pɔl ya tonsɔnlie nɛ. Tit ɲa yé Suf. U teke' Yesu ki jin' nɛ ki paan' Pɔl bo. U yé unil wà freh ki tùɔreh mimaam nɛ. Nɛn bo nɛ Pɔl cèrè' Tit te Krèt ya du ni ɲo wɔ́ n̄ gènde Kristo ya taanl là te len nnɔ ya cienb bɛ́ n̄ li likeh litaanl nnɔ ya nib.

U kele' Kristo ya taanl ya cienb li fuobe ma bo (1:5-16) nin bi li likeh litaanl nnɔ ma bo nin bi li wɔknh bijeb nin bipiib nin binacɛnfɛnb nin ijɛciɛn nin iyonbe bi li fuobe ma bo (2:1-15).

Ni ya puoli bó nɛ u tɔke' Kristo yɔ li fuobe ma bo nin u li tien ma kí lɔke bà wɔknh miwɔknm mà ɲa kpe sen nnɔ. Yesu Kristo kpo' ɲo wɔ́ n̄ ñɛn nisaal ke nisaal ibiere ni nɛ (2:14).

Ifuonde

¹ Min Pɔl, n yé Uwien ya tonsɔnl nɛ, ki yé *Yesu Kristo ya tond. Uwien nɛ ye n̄ tore u gènde' binib bà nnɔ bɛ́ n̄ tùɔre kí teke wɔ́ kí ji, kí cèrè bɛ́ n̄ bende tigbɛmònt tà te Uwien ya sen ni, ² kí li ɲmɔbe lidɛndɛnl kí ye bi li lɛ limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm. Uwien wà ɲa nɛndeh nɛ là pùon' haali uyo bo ki ye u li tien nnɔ. ³ Ti'ɲmienl Uwien là sien' uyo wà nnɔ nɛ ki cèrè' binib bende' u'gber kí ñɛ n tɔkeh tigber tà nnɔ bo. Wɔn nɛ de' nni usɛn n tɔkeh tigber nnɔ. ⁴ Tit, n kieh kugbɔnku kuu nɔ́ n̄ de sin nɛ. A yé n'bumònk kí ñɛ ti ɲmɔbe mitekjibaabm mà nnɔ bo nɛ. Baa Uwien nin ti'ɲmienl *Yesu Kristo n̄ juoke ɲɛ, kí de ɲɛ uyenduɔn.

Pɔl ye Tit n̄ gènde Kristo ya táan ya cienb

⁵ N dàan' ɲɛ Krèt ya dekl bo ɲo á sɔn kí tonde lituonl là sien' nɛ, kí gènde binib bà li yé Kristo ya táan ya cienb idu yà ke te lidekl nnɔ bo ni tɛn n là tɔke' ɲɛ ma bo nnɔ. ⁶ Kristo ya taanl ya cien li yé unil wà ɲa ɲmɔbe biil nɛ, kí li ɲmɔbe upii uba, u'bumu n̄ li yé mubumu mùà ɲmɔbe mitekjim, ka yé sɔnsɔnd, ka yé yufaadɛnb ɲo nil la lɛ u li dule nà bo kí biin bɛ. ⁷ Kristo ya taanl yaab ya senlierl sɔnh Uwien ya tuonl ma nnɔ n̄ kpe u la li ɲmɔbe biil nɛ, ki la li ɲmɔbe gbengt, ki la li yé benpiebdaan, ki la taa' u'ba ki de' daam, ki la li ɲmɔbe jer, ki la jinh pònt. ⁸ Ama wɔ́ n̄ li yé wà teknh bicɛnb, kí li yé mimɔnm ya tienm, kí li ɲmɔbe miyɛnm, kí li cuube, kí li teh nà sɔngreh Uwien ya yɛnm, kí li coh u'ba, ⁹ kí li pɛ tigber tà kpe bɛ́ n̄ teke tù kí ji nnɔ bo mɔnmɔnm tɛn bi wɔknh wɔ́ tù ma bo. Nnɔ nɛ u li freh kí li sureh binib kí ñɛ miwɔknm mà cuube nnɔ bo, kí fre kí wuɔn bà nieh nin wɔ́ nnɔ bi tùrè' ma bo. ¹⁰ Binib bà yebe nɛ yé biyufaadɛnb, ki lienh gbɛfɛnfɛnm, ki lɛreh binib. Binib bà teh nnɔ sɔbe ki yé Sufmbe nɛ. ¹¹ Á pien binib bugben, kime bi wɔknh miwɔknm mà ɲa kpe bɛ́ n̄ li wɔknh mè nɛ, ki tulndeh idɛncɛn iba ya nib ke. Tipònt ya jim bo nɛ bi teh nnɔ.

¹² Bi'du ya yɛnfodaan uba mɔnɔn là len' bi'bo ki ye:

«Krèt yaab tuu ki nɛndeh nɛ,

ki bre tɛn muwenbiimu,

ki yé ikpaayuon,

ki maaleh ujin baba bo.»

¹³ U là len' nà nnɔ yé imòn nɛ. Nɛn bo, mɔnde bi'bo inun ɲo bɛ́ n̄ li ɲmɔbe mitekjimònm, ¹⁴ ki la tuuke *Sufmbe ya gbeyienkaar bo, ki la tuuke binib bà wie' tigbɛmònt ya sen blinh iwɔb yà nnɔ bo. ¹⁵ Jier tuba ɲa yé kuɔl binib bà ya fɛl bo ɲa ɲmɔbe jɔknt bo. Ama binib bà ya fɛl bo ɲmɔbe tijɔknt, ba teke' Uwien ki jin' nnɔ, tijier tubambe yé bi'bo likuɔl nɛ. Bi'yɛnmaale ɲa mɔn nɛ ba n̄ fre kí bende nà mɔn mɔ. ¹⁶ Bi lienh ki teh bi ben Uwien nɛ, ama bi teh nà nnɔ wɔngeh ki teh ba ben wɔ. Bi ɲmɔbe isɛnsɛn nɛ, ka tuo' Wien ya ñɔbu bó, ka n̄ fre kí tien nà mɔn.

2

Ijɛciɛn nin ipiiciɛn nin bifɛnb nin iyonbe bi li te ma bo

¹ Sin wɔn, li wɔknh miwɔknm mà cuube ten bi wɔkn' ɲɛ ma bo. ² Tɔke ijɛciɛn kí ye yè ñ li coh i'ba tibont kɛ ni, kí li yé binib bà bi boh bɛ, kí li ɲmɔbe miyɛnm, kí li ɲmɔbe mitekjimɔnm nin miyíem nin kuminku. ³ Tɔke ipiiciɛn mɔ kí ye yè ñ li ɲmɔbe binib bà pɛ Uwien ya sɛn bo ya tetem, ki la li lienh tɔb bo fɛnfɛnm, ki la taa' bi'ba ki de' daam, kí li ɲmɔbe igbiermɔnmɔn. ⁴ Nnɔ nɛ ì li freh ki gbierɛh bipiijɛfɛnb bɛ ñ li yíe bi'ciɛb, kí li yíe bi'bumu, ⁵ kí li ɲmɔbe miyɛnm, ki la teh sɔnsɔndl, kí li likeh uluo bo ya tòn mɔnmɔnm, kí li yé bipiinimɔnb, kí li boh bi'ciɛb, ɲɔ uba la lɛ u li dule nà bo kí len Uwien ya gber bo fɛnfɛnm. ⁶ Li gbierɛh binacɛnfɛnb mɔ bɛ ñ li ɲmɔbe miyɛnfuom ⁷ tibont kɛ ni. Sin bugbɛn ñ li teh nà mɔn ɲɔ bitɔb mɔ ñ paan a teh ma bo. Li wɔknh binib Uwien ya gber ni' donbó ɲɔ binib kɛ ñ li boh miwɔknm nnɔ. ⁸ Li lienh milɛnm mà cuube ɲɔ bi la niɛh nin ɲɛ, ɲɔ ifɛ ñ cuo bà ɲa yíe ti'gber, kime ba ñ lɛ bi li dule nà bo kí len ti'bo fɛnfɛnm. ⁹ Tɔke iyonbe kí ye yè ñ li tuonh i'cɛnbaambe ya ñuɔn bó tibont kɛ ni, kí cère i'cɛnbaambe ya yɛnm ñ li sɔnge i'bo, ki la yìenh bi ye bà, ¹⁰ ki la suh bi'bont, kí li yé binimɔnb uyo kɛ ɲɔ kí li selndeh ti wɔknh miwɔknm mà Uwien ti'ɲmienl ya sɛn bo nnɔ.

Uwien ya juokm bo nɛ u ɲmiɛndeh binib

¹¹ Uwien cère' ti laa' u'juokm mà bo u ɲmiɛndeh binib kɛ nnɔ. ¹² Mijuokm nnɔ nɛ cèreh ti wiɛnh nà kɛ piɛndeh tɛ Uwien bo ya paanm, ki cèreh ti'mɛnku ɲa kɔh uɲɛndun ya nib fɛ tibont tà nnɔ ni, ki cèreh ti coh ti'ba uɲɛndun wuu ni, ki teh nà cuube, ki pɛ Uwien bo mɔnmɔnm, ¹³ ki gu lidɛndɛnl là li de tɛ uyɛnsɔnge nnɔ ya daali. Nɛn daali nɛ ti'Wɛnciɛn, *Yesu Kristo, ti'ɲmienl li ñɛn u'kpɛke upaan bo. ¹⁴ Tinbi bo nɛ u kpo' ɲɔ wɔ ñ ñɛn tɛ itùonbiɛrɛ kɛ ni, kí tien tɛ linibol là ɲa ɲmɔbe jɔknt, ki yé u'yaal, li'nun mɔn lè ñ li tuu ki teh nà mɔn. ¹⁵ Kí ñɛ a'ciɛnt bo, a li len nnɔ nɛ, kí sure binib, kí gbierɛ bɛ, ki la cère uba ñ yinde ɲɛ.

3

Kristo yɔ li te ma bo

¹ Tiɛrɛ Kristo yaab kí ye bɛ ñ li tuonh gobina nin tibuur ya ciɛnb ya ñuɔn bó, kí li boh bɛ, kí li yé binib bà bonde' bɛ ñ li teh nà mɔn, ² ki la lienh nib bo fɛnfɛnm, ki la kɔnh jɛr, kí li teh tinimɔnt, kí li ɲmɛ nin binib kɛ. ³ Kimɛ uyo uba tinbi mɔnmɔn là yé ijɔr nɛ, ka boh Wien, ki yé binib bà tùrɛ', ki taa' ti'ba ki de' tibont tà ti fɛ tù, ti'mɛnku kɔh tu'ni nnɔ. Ti là teh mibierm nɛ, ki ponbeh tɔb, ki yé binib bà ba yíe ti'nu, nɛ ti'mɔ ɲa yíe tɔb ya nu. ⁴ Ama Uwien ti'ɲmienl wuɔn' tɛ u'nimɔnt nin u'yíem uyo wà nnɔ ⁵ nɛ ki ɲmien' tɛ. Na yé ti'tùonmɔnmɔn bo nɛ u ɲmien' tɛ, u muɔ' tɛ micɛckm nɛ ki ɲmien' tɛ, kí ñɛ u'ñunsii wà lèbrɛ' tɛ nnɔ nin *Mifuoñaanm tien' tɛ binifɛnb ma nnɔ bo. ⁶ Ti'ɲmienl *Yesu Kristo bo nɛ Uwien de' tɛ *Mifuoñaanm ki tì gben', ⁷ ɲɔ u'juokm bo u bù' tɛ bigbɛmɔndɛnb ma nnɔ, ti daan ki ye ti li lɛ limiɛl là ɲa ɲmɔbe gbenm. ⁸ Tigber tuu tɛ nɛ, nɛn bo nɛ n yíe á li tùɔrɛh ki tɔkeh tù binib, ɲɔ bà teke' Uwien ki jin' nnɔ ya nun ñ li mɔn bɛ ñ li teh nà mɔn. Nɛn nɛ mɔn, ki toreh binib. ⁹ Ama a la niɛh jòrniɛm, ki la niɛh nin nib iyaajɛyel bo, ki la kɔnh jɛr, ki la findeh *yiko bo. Nɛn kɛ yé fɛnm nɛ, ka ɲmɔbe torm. ¹⁰ Unil cèreh Kristo yaab boreh tɔb la, á gbierɛ wɔ nba. U yìe la, á gbierɛ wɔ nle. U tí yìe la, á wiɛ u'gber, ¹¹ kí li bɛn kí ye ni ya nitunbu tùrɛ' nɛ, ki teh ibierɛ, ki nuunh u'ba bo utudɛrɛ.

Tigbɛfɔrkaar

¹² N lá sɔn Atemas bii Ticik a'saan la, á ñikn kí cɛnde nni Nikopolis ya du ni, kime n maale' ki ye n li te nɛn saan nɛ tiwɔrciɛnt ya yo. ¹³ Ñikn kí tore Senas wà bɛn *yiko mɔnmɔnm nnɔ nin Apolos bi'sɛn ya jom ni, ki la cère niba ñ pɔrɛ bɛ. ¹⁴ Nì mɔn ti'tɔb Kristo yaab ñ bɛnde kí ye nì kpɛ bi'nun ñ li mɔn bɛ ñ li teh nà mɔn nɛ, kí li toreh uyo wà nì kpɛ bɛ ñ tore, ɲɔ ki la li tɛ fɛnm. ¹⁵ Binib bà kɛ tɛ n'saan nnɔ fuɔndɛh ɲɛ. Á fuɔnde tinbi nin bà kɛ ɲmɔbe mitekjibaabm bi yíe tɛ nnɔ.

Uwien ñ juoke ni'ke.

Kugbònkù kùà Pòl ke'le' k'ì de'

Filemòn nnò

Nà wòngèh kugbònkù kuu te ma bo

Filemòn yé Pòl ya jò nè. Pòl tòke' wò tigbèmmònt nè u kpènde' Kristo yò. Nì naan u là yé ufaadaan nè k'ì òmòbe iyonbe. Uba ya yel si Onesim. Onesim Siere' Filemòn saan nè k'ì t'ì cende' Pòl lipekl ni k'ì mò kpènde' Kristo yò. Pòl j'ìin' Onesim u'cènbàa Filemòn saan, k'ì de' wò kugbònkù.

Pòl ke'le' kugbònkù kùà k'ì de' Filemòn nnò te k'ì de' binib bà taakeh u'den nnò mò nè (migbiirm 2).

Uyo nnò, iyonbe nè là cèreh Erom yaab lenh lifaal là yebe. Bi gbiire' Erom yaab bolm mile la, miba li yé iyonbe nè. Bèn nè sòn h itùon kè, nè bi'cènbàambe òmòbe mituòm bi'bo. Uyo nnò uyonb siere' u'cènbàa saan k'ì lá lièbe' ní la, u'cènbàa li fre kí tien wò nà bre bii kí ku wò mònòn.

Nèn nè cèrè' Pòl ke'le' kugbònkù kuu k'ì de' Onesim wò ní t'ì de' u'cènbàa Filemòn k'ì ye u la ji ní liike Onesim tèn u yé uyonb, ama wò ní teke wò tèn Kristo yaab teknh tòb ma bo. Ama Pòl òa de' Filemòn wòbl, u yé wòn nin u'yul ní cèkre u'yènm kí liike u li tien ma bo nè. Kristo yaab bikpièkb nnò òa là li fre kí ci kí lèbre binib fuobe ma bo. Ama unil teke' Yesu Kristo k'ì jin' la, mitekjim nnò lèbreh u li fuobe ma bo binib ni nè.

Ifuonde

¹ Min Pòl, wà te lipekl ni *Yesu Kristo bo nnò nin t'ì ninjè Timote nè k'ìeh kugbònkù kuu t'ì de' sin Filemòn wà yé t'ì jò, k'ì lièbe' k'ì yé t'ì t'ònsòntò nnò, ² kí de' t'ì ninjè Afiya nin Akip wà tinbi nin wòn mòh limòbaabl nnò nin Kristo yaab bà taakeh sin Filemòn den nnò. ³ T'ì Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo ní juoke nè, kí de' nè uyenduòn.

Pòl faareh Uwien Filemòn bo

⁴ Uyo wà kè n kàareh la, n tien a'bó nè, k'ì tuu k'ì faareh Uwien a'bo. ⁵ Kime n cii' bi lienh k'ì teh a du Yonbdaan *Yesu bo k'ì yé u'nib kè. ⁶ Tinbi nin sin kpe buñòbu mitekjiabaabm bo nè. Nèn bo nè n kàareh òa Uwien ní cèrè a'tekjim nnò ní li faa òa á tore binib bè ní bende Kristo bo, t'ì li teh mimòm m à kè nnò. ⁷ N' ninjè, a òmòbe miyíem ma nnò cèrè' n òmòbe uyensònge k'ì gbien' nè n'gbènént saake, kime a cèrè' Uwien ya nib ya yènm dò.

Pòl gbáanh Filemòn k'ì dienh Onesim

⁸ Tò, nin Kristo bo n òmòbe usen ní tòke òe nà kpe á li teh nè ma kè nnò, ⁹ kí ñe miyíem bo nè n yé n gbáan òe nibonn niba bo. Imòn, min Pòl n yé ujeçien nè, nè k'ì lièbe' k'ì te lipekl ni fènfennò *Yesu Kristo bo. ¹⁰ N gbáanh òe k'ì dienh n'buk Onesim nè. U yé n'buk, kime n te lipekl liè ni nè k'ì cèrè' u paan' Kristo ya sen bo. ¹¹ Wòn wà òa là òmòbe pukm uyo uba a'saan nnò, fènfennò u ji li òmòbe mipukm a'bo tèn u òmòbe mipukm n'bo ma nè. ¹² N li cèrè wòn wà yé n'yènm ni ya nil nnò ní lièbe a'saan. ¹³ Min bi yé ní cèrè wò ní juore n'bùol nè kí sere a'taal ni, kí li toreh nni n te lipekl ni tigbèmmònt bo ma nnò. ¹⁴ Ama ma yé ní tien niba òa òa bèn. Ma yé ní wòbn òe á tien mimòm. N yé á cèkre a'yènm nè kí tien. ¹⁵ Nba la, Onesim siere' a'saan wò ní tien iden ile òa kí lièbe ní kí ji li tuu k'ì te a'saan nè. ¹⁶ Ama wa ji li te tèn yonb, fènfennò u tu nin u'yonb. U yé t'ì ninjè wà t'ì yé wò nè. Min yé wò cèen nè ama sin li yé wò k'ì cèn' nnò, kime u yé a'yonb nè, k'ì yé a' ninjè mò Yonbdaan ya sen ni.

¹⁷ Nèn bo, a tuo' k'ì ye min nin sin kpe buñòbu mitekjim bo la, teke wò tèn a bi li teke nni ma bo. ¹⁸ Nì yé u bii' òe bii u t'ì òmòbe a'fènl nè la, cèrè lè ní li yé n'yaal. ¹⁹ Min Pòl nin n'yul nè ke'le' k'ì ye n li pè òe. Ama ma ní n yé ní tòke òe kí ye a'mò òmòbe n'fènl wòn! Len si: a laa' limièl là min bo nnò bii ba? ²⁰ Nèn bo, n' ninjè, Yonbdaan bo, tien nnò kí de nni. Wòn Kristo bo, cèrè n'yènm ní li dò. ²¹ N du k'ì ye a li tuo n'ñòbu bó nè cèrè' n k'ìeh òe

kugbɔnku kuu nɔ. N bɛn ki ye a li tien kɪ cɛn n ye ma bo. ²² A yekn kɪ bonde nni gɔgɔbùol mɔ, kime n daan ki ye kɪ ñɛ ni'kaare bo Uwien li cère be í wíɛ nni í liebe ní ni'saan.

Ifuondfɔrke

²³ Min nin Epefa wà te lipɛkl ni *Yesu Kristo bo nnɔ fuondeh ɛɛ. ²⁴ N'tonsɔntɔb Mark nin Aristak nin Demas nin Luk mɔ fuondeh ɛɛ. ²⁵ Yonbdaan *Yesu Kristo í juoke nɛ.

Kugbɔnku kùà bi kele' ki de'

Ebrembe nnɔ

Nà wɔngeh kugbɔnku kuu te ma bo

Wà kele' kugbɔnku kuu nnɔ ɲa kele' u'yel ku'ni niba saan, ne nil mɔ ɲa cinbe ki ben u kele' kù ki de' bidɛnb bà. Ama wà kele' kù nnɔ ben Kujɔtiekraaku ya gbɔnku ya gber mɔnmɔnm.

U kele' ki de' bà nnɔ lii yé Sufmbɛ ne, ki pɛ Kristo ya sɛn bo. Bi'gbenɛnt cin' ki ɲɛndeh, ba ji se usɛn nnɔ ni mɔnmɔnm. Nɛn ne cèrɛ' wà kele' kù nnɔ tùɔrɛ' ki tɔkɛ' bɛ bi kpɛ' ki cii' miwɔknm mà nnɔ.

Kristo bo ne Uwien nin binib liebe' ki taan' buñɔbu (1:1-2:18). Wɔn bo ne bà teke' ki jin' li fre kí nekɛn Uwien kí lɛ limiɛl (3:1-5:10).

Bitɔtuɔrcienb ya cien baba ne là ɲmɔbe usɛn wɔ ɲ kɔ Uwien ya ninbonl ya dubenku bó, kí tien lituɔrl binib ya biere bo. Kristo baba ne yé bitɔtuɔrcienb ya cien wà ɲa ɲmɔbe tɔ, ki kɔn' ki càare' Uwien ya ninbonl là te paaki nnɔ.

Bitɔtuɔrkaab là te ligol ne, ki tuu ki taah tiwent ki tùɔrɛh ki lereh. Kristo wɔn taa' u'ba ne ki tien' lituɔrl miba kpein ki de' unil ke ki wie', ki pɛkre' usɛnfaan ki de' u'yaab.

Wà kele' kugbɔnku kuu nnɔ saakreh u kele' ki de' bà nnɔ ya gbenɛnt ne, ki sureh bɛ, bɛ ɲ tɛkn bà là te uyo bo, ki teke' Uwien ki jin' nnɔ ya taal ni (11:1-12:13). U liebe' ki wɔngeh Kristo yaab li fuobe ma bo Uwien ya nun bó ne (12:14-13:1-25).

Uwien cèrɛ' u'Bije ne len' nin tɛ

¹ Uyo bo Uwien là ɲɛn' isɛn yà yebe ne ki cèrɛ' u'ñɔbonsɔknb len' nin ti'yaajɛb nà luo' bolm miɲɛ. ² Ama idɛnfɔrkɛ yiɛ nɔ, u ji cèrɛ' u'Bije ne len' nin tɛ. U cèrɛ' wɔn ne ɲɛn' nà kɛ te, ki gɛndɛ' wɔ ki tien' tibont kɛ ya daan. ³ U'Bije bugben ne yé u'kpɛikɛ ya wenwenku, ki naan nin wɔ ki tì gben', ki cèrɛ' u'gber ya tuɔm cɔ tibont kɛ tù se tu'bùol, ki sɔkrɛ' ki ɲɛn' binib ya biere ki gben', ne ki don' paaki bó ki tì kɛlɛ' Uwien uyɛbm kɛ ya daan ya jie bó.

Uwien ya Bije cɛn' Uwien ya tondb

⁴ Uwien ya Bije cɛn' Uwien ya tondb. Nɛn bo ne Uwien yin' wɔ liyel là ɲmɔbe lisel ki cɛn' bi'yɛ. ⁵ Uwien kpele ki tɔkɛ' u lɛ tond ba ki ye:

«Sin ne yé n'Bije,
dinnɔ ne n wuɔn' ki ye n yé a'Baa?»

Bii u tí kpele ki tɔkɛ' u lɛ ba ki ye:

«Min li yé u'Baa,
ne wɔ ɲ li yé n'Bije?»

⁶ Ama uyo wà Uwien yé u'Bije wà yé kibukpɛik nnɔ ɲ baa uɲɛndun ni nnɔ, u len' ki ye:
«U'tondb kɛ ɲ gbaan kí puke u'Bije.»

⁷ Uwien len' u'tondb ben bo ki ye:

«U cèrɛh bi te tɛn mitafaam ne,
ki liebe' ki cèrɛh bi te tɛn umupien.»

⁸ Ama u len' u'Bije wɔn bo ki ye:

«Uwien, a yé ubɛr ne ki kɛ a'berbɛik bo,
ne a'bɛl ɲa ɲmɔbe gbenm.

A likeh a'ɲib nin mitetɛm mà cuube ne.

⁹ A yé nà cuube ne ki nɛn nà bre.

Nɛn bo ne sin wà yé Uwien nnɔ,

a'Wien wule' a'yul bo mikpɔm,

ki wuɔn' ki ye u gɛndɛ' ɲɛ,

ki cèrɛ' a'yɛnm sɔnge,

ki de' ηε lisel ki cen' a'tob κε.»

¹⁰Uwien tí len' ki ye:

«Micincinm, sin Yonbdaan ne ñen' kitink,
ne kutaaku mɔ yé a'nuɔ ya tuonl ne.

¹¹Nen κε li gben,

ama sin li tuu ki te ne,
nen κε li cere ten tikpelcer ne.

¹²A li gongonde nen κε ten lilierl ne.

Imɔn, a li lèbre tù ten bi lèbreh lilierl ma bo ne,
ama sin ηa ní lèbre, a li tuu ki fuobe ne.»

¹³Uwien kpele ki tɔke' u le tond ba ki ye:

«Kèle n'nojie bó,

kí tì baa uyo wà n li cère á te a'nennendb bo litaal-i?»

¹⁴Uwien ya tondb ben wɔn, bi'ke yé u'tonsɔnb ne, nisaal ηa ní fre kí le be nin nunbu. U sɔnh ben ne bi lá toreh binib bà u li ηmien be nnɔ.

2

Liike men ni'yul bo nin ni ciuh miηmienm ya gber tà nɔ

¹Nen bo, nì kpe tí tùore kí liike tí'yul bo ne nin ti ciuh tigber tà nɔ, nnɔ ηa ní la, ti li tùre usen. ²Uwien ya tondb là tɔke' tigber tà uyo bo nnɔ kpe be ní li du tu'bo ne. Ne wà ηa là tuo' tù, ka bon' wɔ, laa' utudere wà u kpe wù la, ³ti'mɔ ηa tɔnge' miηmienm ya gber tà mɔn ten niba nnɔ la, tinbi ben li tien mila kí ñe utudere ni? Yonbdaan nin u'yul ne là kpie' ki tɔke' binib tigber bugben, ne binib bà cii' tù nnɔ mɔ tɔke' tinbi ki ye tù kpe be ní li du tu'bo ne. ⁴Ne Uwien wuɔn' ki ye bi tɔkeh tigber tà nnɔ kpe be ní li du tu'bo ne, ki cère' bi teh miyɔkm ya bont κε ya bol, ki teh nisaal ηa ní fre kí tien nà, ki cère' Mifuoñaanm de' bi'ke bupaabu jeje u yé ma bo.

Yesu tien' u'ba unisaal ki tien' te Uwien yaab

⁵Tɔ, ti tɔkeh uηendun wà we ní nnɔ ya gber ne. Uwien ηa cère' u'tondb ηmɔbe u'bo tuɔm. ⁶Nì kele' *Uwien ya gbɔnku ni niba saan ki ye:

«Unil yé ba a tien u'bó?

Bii unisaal yé ba a tɔnge wɔ?

⁷A jiiin' wɔ tingi,

ki cère' a'tondb cen' wɔ na wuɔke'.

Ne ki ji kpieke' wɔ, ki seln' wɔ,

⁸ki de' wɔ mituɔm tibont κε bo.»

Uwien de' wɔ mituɔm tibont κε bo ma nnɔ, niba ηa sien' ηɔ wa ηmɔbe tuɔm ni'bo. Fenfenno tinbi ne ηa laan lenh u ηmɔbe mituɔm tibont κε bo ma bo. ⁹Ama ti lenh *Yesu wà Uwien jiiin' wɔ tingi, ki cère' u'tondb cen' wɔ na wuɔke' nnɔ laa' ukpieke nin lisel kí ñe bi jènde' wɔ ma u ti kpo' nnɔ bo. Uwien ya nimɔnt bo ne u teke' binib κε ya kuum ki kpo'.

¹⁰Imɔn, Uwien ne ñen' tibont κε, ne wɔn bo tu'ke te. U yé u'bumu mùa yebe ní li ηmɔbe ukpieke wà u ηmɔbe wù nnɔ ne. Nen bo ne ni mɔn wɔ ní cère *Yesu ní ji ijend ηɔ kí li yé wà kpe wɔ ní sɔn u'tuonl kí tì gben. Wɔn *Yesu ne pekre' miηmienm ya sen ki de' Uwien ya bumu. ¹¹Wɔn ne teh binib Uwien yaab. Wɔn wà teh binib Uwien yaab nin u teh bà Uwien yaab nnɔ κε ya baa si Uwien ne. Nen bo ne u yin' be u'ninjieb nin u'ninsieb la, na coh wɔ fe. ¹²Ki liebe' ki ye:

«N li cère n'ninjieb nin n'ninsieb ní bende a yé udaan wà,
kí li geh iyuon ki pèkeh ηe bi'táan ni.»

¹³Ki tí ye:

«Min li du u'bo kí tì gben ne.»

Ne ki tí ye:

«Min nin Uwien de' nni u'bumu mùa nnɔ sɔ.»

¹⁴ Mubumu nnɔ yé binib ma nnɔ nɛ u'mɔ tien' uba unisaal ŋɔ kɪ ñɛ u'kuum bo wɔ ɪ gben usenpol wà ŋmɔbe mikuum ya tuɔm nnɔ ya gber, ¹⁵ kɪ ñɛn binib bà fenge mikuum ki te ten iyonbe bi'fuobm kɛ ni nnɔ tiyonbt ni. ¹⁶ Nì yé imɔn nɛ, wa baa' wɔ ɪ tore Uwien ya tondb, u baa' wɔ ɪ tore *Abraham ya yaabii nɛ. ¹⁷ Nɛn bo nɛ nì kpe wɔ ɪ li naan u'ninjieɓ nin u'ninsieɓ kɪ tì gben, kɪ li yé bitɔtuɔrcienb ya cien wà muɔh micɛɛɛkm, kɪ sɔnh Uwien ya tùon ni'donbó ŋɔ kɪ ñɛ wɔn bo Uwien ɪ fère binib bi'biere. ¹⁸ *Yesu mɔnɔn nin u'yul jènde' mibiikm ni ma nnɔ, nɛn bo nɛ u li fre kɪ juɔn binib bà te mibiikm ni.

3

Yesu cen' Moyis

¹ Tɔ, n'ninjieɓ nin n'ninsieɓe, ninbi bà Uwien yin' nɛ ni taan' kɪ yé u'yaab nnɔ, cère men ni'nun ɪ li cɛ *Yesu bo. Uwien sɔn' wɔn nɛ u yé bitɔtuɔrcienb ya cien. Ti teke' nɛn nɛ kɪ jin' kɪ tɔkeh nè binib ya nun bó. ² U gènde' wɔn nɛ wɔ ɪ sɔn lituonl, nɛ u sɔn' lè ni'donbó ten Moyis là sɔn' ni'donbó ma bo Uwien den ni ni'ke saan nnɔ. ³ Ama *Yesu kpe wɔ ɪ li ŋmɔbe ukpieke kɪ cen' Moyis, kimɛ bi pèkeh wà men' iden nɛ kɪ cen' iden bugben. ⁴ Imɔn, iden kɛ ŋmɔbe wà men' yì nɛ, ama Uwien nɛ naan' tibont kɛ. ⁵ Moyis là yé utonsɔnl wà sɔn' itùon Uwien den ni ni'ke saan ni'donbó nɛ, kɪ yé Uwien li tɔke u'nib tigber tà nnɔ ya mɔnkunl. ⁶ Ama Kristo wɔn yé Uwien ya Bijɛ nɛ, kɪ sɔn' Uwien den ni'donbó. Wɔn nɛ ŋmɔbe ticiɛnt Uwien den. Ti co mitekjim kenken, ti'yɛnm sɔnge ti ŋmɔbe lidɛndɛnl là nnɔ bo la, ti yé iden nnɔ yaab nɛ.

Binib bà teke' Uwien kɪ jin' nɛ li lɛ lifuorl u'saan

⁷ Nɛn bo nɛ *Mifuoñaanm ye:

«Dinnɔ ni cii' Uwien ya nieke bó la,

⁸ ni la ñɛle ni'tub,

ten ni'yaajeb là tien' ma,

uyo wà bi là yìe' Uwien ya ñɔbu bó

kɪ dele' wɔ kupenpelku ni nnɔ.

⁹ Uwien ye:

«Ni'yaajeb là dele' nni kupenpelku ni

bɛ ɪ liike n li tien ma,

nin bi laa' n tien' nà,

¹⁰ kɪ tì dukn' ibin pinan ma kɛ nnɔ.

Nɛn bo nɛ n'benku ni piebe' bi'bo,

nɛ n len' kɪ ye: bi tuu kɪ tùreh usen nɛ,

ka toh bɛ ɪ kpìen n yíe bɛ ɪ kpìen usen wà.»

¹¹ Nɛ n'benpiebe ni n pole' kɪ ye:

«ba ɪ baa n bonde' bɛ nà saan bɛ ɪ fuore nnɔ fiebu.» »

¹² N'yaabe, liike men ni'yul bo, ni'ni uba la li ŋmɔbe iyɛnmaalbiere u'fèl bo yì ɪ pien wɔ u la teke kɪ ji ŋɔ kɪ wiɛ Uwien limiel ya daan ya sɛn. ¹³ Ama li saakreh men tɔb ya gbɛnɛnt daan kɛ daan, ŋɔ ni'ni uba la cère ibiere ɪ lere wɔ, wɔ ɪ tien uyufaa kɪ yìe Uwien ya ñɔbu bó. Kimɛ nì kele' *Uwien ya gbɔnku ni kɪ ye dinnɔ la, nì yé dinnɔ nɛ ti'mɔ bo. ¹⁴ Imɔn, ti juore' kɪ co kenken ti là co ma bo mitekjim kɪ tì fɔre' la, ti yé Kristo ya tɔntɔknlieb nɛ imɔnmɔn.

¹⁵ Nì kele' *Uwien ya gbɔnku ni kɪ ye:

«Dinnɔ ni cii' Uwien ya nieke bó la,

ni la ñɛle ni'tub,

ten ni'yaajeb là tien' ma,

uyo wà bi là yìe' Uwien ya ñɔbu bó nnɔ.»

¹⁶ Tɔ, bi lɛ ba nɛ là cii' Uwien ya nieke bó, kɪ yìe' u'ñɔbu bó? Na yé binib bà kɛ Moyis là ñɛn' bɛ Esipt ni nnɔ-ɔɔ? ¹⁷ Uwien ya benku ni là piebe' bi lɛ bo kɪ tì dukn' ibin pinan-i? Na yé binib bà là tien' ibiere kɪ kpokpo' kupenpelku ni nnɔ-ɔɔ? ¹⁸ U là pole' kɪ ye bi lɛ ba

ɲa ń kɔ u bonde' be lifuorl udu wà ni nnɔ fiebu? Bà là yè' u'ñɔbu bó nnɔ ɲa ńi-ii? ¹⁹ Imɔn, ti laa' ba kɔn' udu wà ni Uwien bonde' be lifuorl nnɔ ni, kime ba teke' wɔ ki jin'.

4

¹ Uwien bonde' lifuorl niba saan, ki pùon' ki ye u'nib li baa ni'saan kí fuore. Lipuonl nnɔ biɛ ki te nɛ. Nɛn bo, liike mɛn ni'yul bo, ni'ni uba la taandeh ɲɔ ki la lúo lifuorl nnɔ. ² Kime ti cii' tigberɲemɲa maakt ten ti'yaajeb là cii' tù ma kupenpelku ni nnɔ nɛ. Ama tigber nnɔ ɲa là tore' be. Kime bi cii' tù ma nnɔ ba tuo' ki teke' tù ki jin'*. ³ Ama tinbi teke' tù ki jin'. Nɛn bo nɛ ti li ɛ lifuorl Uwien saan. U là len' lifuorl nnɔ bo ki ye:

«N'benpiebe ni n pole' ki ye:

«Ba ń kɔ n bonde' be lifuorl udu wà ni nnɔ ni fiebu.»

Ama Uwien ńin sɔn' ki gben' u'tuonl haali uɲendun ya cinm nɛ. ⁴ Kime nì kele' *Uwien ya gbɔnku ni niba saan wienlole bo ki ye: «Uwien sɔn' ki gben' u'tuonl ke ma nnɔ u taa' wienlole daali nɛ ki fuore'.» ⁵ Nì liebe' ki kele' ni'saan ki ye: «Ba ń kɔ n bonde' be lifuorl udu wà ni nnɔ ni fiebu.»

⁶ Bà kpie' ki cii' tigberɲemɲa maakt nnɔ ɲa bon' tù, nɛ ka kɔn' Uwien bonde' be lifuorl udu wà ni nnɔ ni mɔnɔn la, binitɔb li biɛ kí fre kí kɔ len. ⁷ Nɛn bo nɛ Uwien liebe' ki sien' lidaali liba ki yin' ni'daali «dinnɔ». Nì là tete ki tì wuɔke' nɛ u lá cère' *Dafid len' ni'daali ya gber ten nì kpie' ki kele' ma kugbɔnku kuu ni ki ye:

«Dinnɔ ni cii' Uwien ya nieke bó la, ni la ńe le ni'tub.»

⁸ Tɔ, nì yé Sosuwe bi là cère' bi laa' lifuorl la, Uwien ɲa bi li liebe kí len lidetɔl liba ya gber.

⁹ Nɛn nɛ wuɔn' ki ye Uwien ya nib biɛ ki ɲmɔbe lifuorl ten Uwien là fuore' ma wienlole daali nnɔ. ¹⁰ Kime wà ke laa' lifuorl Uwien saan la, u sɔn' u'tuonl ki gben' nɛ ki fuoreh ten Uwien là sɔn' u'tuonl ki gben' ki fuore' ma nnɔ. ¹¹ Nɛn bo, cère mɛn tí li benh ki nuunh tí ɛ lifuorl nnɔ ɲɔ uba la tɛkn ti'yaajeb ya taanl ni kí yè Uwien ya ńɔbu bó kí ture.

¹² Tɔ, Uwien ya gber ɲmɔbe limiel nɛ, ki ɲmɔbe mituɔm mɔ, ki ɲmɛ ki cɛn' jusiek ke jusiek kà ɲmɛ ikele ke ile. Tù kɔh unil ni nɛ haali ki tì bàareh u'fɛl nin u'naank ni, haali ki tì bàareh u'kpɔtutuk nin u'suɔrm ni, ki fiinh ki bendeh nà ke buɔ u'fɛl ni.

¹³ Uwien ńen' tibont tà ke nnɔ, bonn niba ɲa buɔ u'nun bó, u likeh ki lenh tu'ke nɛ, nɛ ki ben nà ke te ma bo. Ti li tɔke wɔn nɛ ti sɔnsɔn' ma bo.

Yesu nɛ yé bitɔtuɔrcienb ya cien

¹⁴ Ti ɲmɔbe bitɔtuɔrcienb ya cien uba nɛ. U ya tɔ ɲa te. Wɔn si Yesu, Uwien ya Bijɛ. Wɔn nɛ don' ki tì baa' Uwien saan paaki bó. Nɛn bo, cère mɛn tí tùɔre kí li ɲuuke ti teke' nà ki jin' nnɔ kenken. ¹⁵ Ti ɲmɔbe bitɔtuɔrcienb ya cien wà nnɔ ɲa yé wà ɲa ń fre kí muo te ti'jiint ni ka. Mibiikm tu' u'mɔ isen ke ni ten tinbi, ama wɔn ɲa tien' biere ke biere. ¹⁶ Nɛn bo, cère mɛn tí nekn Uwien, mijuokm ya daan, ya berbiek saan nin midum. Nnɔ nɛ Uwien li muo te micɛckm, kí juoke te, kí tore te uyo wà nì cieke te.

5

¹ Bi gèndeh tɔtuɔrcien ke tɔtuɔrcien binib ni nɛ ki kaandeh wɔ wɔ ń li se bi'taal ni ki sɔnh Uwien ya tòn, ki taah mipum ki dienh Uwien, ki teh ituɔre ibiere bo. ² U li freh ki duɔndeh u'yenm bà ɲa ben niba, ki tùreh nnɔ bo, kime wɔn nin u'yul yé unisaal nɛ ki ɲmɔbe ibiere. ³ Nɛn bo nɛ nì kpe wɔ ń tien lituɔrl ibiere bo. Na yé u li tien binitɔb ya biere baba bo nɛ, u li tien u'tiema biere mɔ bo nɛ. ⁴ Nil ɲa ń fre kí ńi u'fɛl kí ye u yé bitɔtuɔrcienb ya cien. Ama Uwien nɛ yih unil ki teh wɔ bitɔtuɔrcienb ya cien ten u là tien' Arɔn ma bo.

⁵ Nnɔ nɛ Kristo mɔ ɲa ńi' u'fɛl ki ye u yé bitɔtuɔrcienb ya cien. Uwien nɛ tien' wɔ bitɔtuɔrcienb ya cien ki tɔke' wɔ ki ye:

«Sin nɛ yé n'Bijɛ,

dinnɔ nɛ n wuɔn' ki ye n yé a'Baa.»

⁶ U tí len' ki ye:

«A yé utɔtuɔrke nɛ uyo wà ɲa ɲmɔbe gbenm

* ^{4:2} Bi kpie' ki kele' tigbont tà nnɔ ya tuba ni nì kele' ki ye: «Kime ba tuo' ki paan' bà teke' tù ki jin' nnɔ bo nɛ.»

ten Uwien là ñen' isen yà ki tien' Melkisedek utòtuørke nno.»

⁷ Uyo wà *Yesu là te kitink kie bo nno u là kàare' Uwien ki muo' cœen, ki gbáan' wò nin tinunsiir, kime wòn ne li fre kí ñen wò mikuum ni. U là jiin' u'ba tingi Uwien ya nun bó ma nno ne u cenge' u'kaare bó. ⁸ Nin u yé Uwien ya Bijé ma ke nno u'jend ni ne u bende' mibom. ⁹ Uwien cère' u sòn' u'tuonl ni'donbó ki tì gben'. Nèn bo ne kí ñe wòn bo, binib bà ke boh wò nno li le limiel là ña ñmòbe gbenm. ¹⁰ Kime Uwien ne tien' wò bitòtuørkienb ya cien ten u là ñen' isen yà ki tien' Melkisedek bitòtuørkienb ya cien nno.

La bié ki te mèn ten mubumu mitekjim ya sen ni

¹¹ I ya sen ni, ti ñmòbe tigber tù yebe tí len ama na ciìh tontonm ma nno, tu'tingi ya tòkm faa ne. ¹² Ni ji bi kpe ní li yé biwònwòknb ne, ama ni bié ki nuunh be í li wòknh ne bi cinh ki wòknh binib Uwien ya gber tà, tu'ciim ña faa nno ne. Ni ji bi kpe tijier tà kpieke ne, ama ni bié ki cieke mibiim ne. ¹³ Wà ke bié ki ñaanh la, u yé kicenfendk ne, ka í fre kí bende nà mòn nin nà bre. ¹⁴ Binicekrkaab ben wòn, bi jinh tijier tà kpieke ne. Bi lenh miyenfuom ne daan ke daan ya tòn ni, ki ben nà mòn nin nà bre.

6

¹ Nèn bo, la cère mèn tí juore bi cinh ki wòknh binib Kristo ya gber tà, tu'ciim ña faa nno bo. Ama cère mèn tí li teh binicekrkaab mitekjim ya sen ni ki joh inun bó, ki la liebe ní tiboncindkaar bo. Tun si: kí wie mitetem mà bàareh nin mikuum nin kí teke Uwien kí ji ya gber, ² nin tigbenent ya sòkrm kí paan iyaajebok ye ma bo ya gber nin kí taa inuò kí paan unil bo kí kàare kí de wò ya gber nin bitenkpiib ya mèkrm ya gber nin Uwien lá li bu binib tibuur ufòforyo ma bo ya gber. ³ Uwien tuo' la, ti li joh inun bó ne nin binicekrkaab ya wòknm.

⁴ Tò, binib laa' Uwien ya wenwenku, ki laa' u'paabu, ki laa' *Mifuoñaanm, ⁵ ki ciì' Uwien ya gber ya ñmaa, ki bende' uñendun wà we ní nno ya tuòm ño ⁶ kí wie' Uwien ya sen la, nì faa nin unil í fre kí liebe kí lèbre bi ya nib ya tetem, kime ben nin bi'yul liebe' ki kpaakeh Uwien ya Bijé ne udòpòpòpò bo, ki dienh binitòb usen be í suke wò.

⁷ Tò, utaa tuu ki niìh, kitink ña luoreh sòngl la, kí lòngh tibonmònmmònt ne ki dienh bà koh kè, ne Uwien teh kè u'mònm. ⁸ Ama kí pèh ikonkon nin ipòn la, kí li juore fènm ne, Uwien í tì gben kí wie kè miñuòm, ne be í fòre kí wìn kè.

⁹ Ti'jòtiebe, ti lienh nno mònòn la, ti ben ki ye ninbi kpe usen wà mòn ne, wun ne yé miñmienm ya sen. ¹⁰ Kime Uwien pè tigbemònt bo ne. Wa í sunde ni'tuon bó, ka í sunde ni yé wò ma, ki tore' u'nib, ki bié ki toreh be ma nno bó. ¹¹ Ti yé ni'ni wà ke ya nun í li mòn wò í li teh nno kí tì fòre ne, ño kí le ni daan nà nno kí tì gben. ¹² Ta yé kpaayuonl í cuo ne ama ti yé ní tekn binib bà kí ñe bi'minku nin bi'tekjim bo, bi lenh mimònmm mà Uwien là pòn' be mè nno ya taal ni ne.

Uwien ya puonl ña í lèbre

¹³ Uwien là pòn' *Abraham lipuonl ma nno u là pole' wòn bugben ne, kime uba ña te ki cèn' wò ño wò í pole udaan. ¹⁴ U là pòn' wò ki ye:

«Imòn, n li tien ñe mimònmm kí gbien, kí cère á pòre kí gbien.»

¹⁵ *Abraham mìnde' ki guure' ne ki laa' Uwien là pòn' wò nà nno. ¹⁶ Binib tì í pole ne kí wuòn kí ye bi len' tigber tà nno te ne. Bi poleh wà cèn' be ño lipol nno bo uba la ji í fre kí nie tu'bo ne. ¹⁷ Nno ne Uwien là yé wò í tuòre kí wuòn bà li le u'puonl ya mòm nno kí ye u jèke' wò í tien nà nno ña ñmòbe lèbrm ne. Nèn bo ne u là pòn' kí liebe' kí pole' kí kpòbn'. ¹⁸ Uwien ya puonl nin u'pòl yé tibont tule ne, ka ñmòbe lèbrm, ne wa í nèn tibont nno ni fiebu. Nèn ne saakreh tinbi bà sen' kí bòle' u'saan nno ya gbenent kí gbiekeh, kí cèreh ti tuòreh kí coh lidendenl là ti ñmòbe lè u'saan nno kenken. ¹⁹ Lidendenl nno ne cèreh ti se nì faa ten bi wienh likuluonl miñunm ni, lì coh buñercienbu bua ñmiekeh ma bo. Ti daan wà nno ne kòn' Uwien ya duku ni paaki bó, kí tì càare' kukpelcieku kùà bore' kù bolm mile nno, kí kòn' haali dubenku bó Uwien ya bùol. ²⁰ Tinbi bo ne *Yesu liere' kí

kən' ku'ni, nɛ Uwien tien' wə bitətuərɕienb ya cien uyo wà ɲa ɲməbe gbenm tɛn u là ñɛn' isen yà ki tien' Melkisedek bitətuərɕienb ya cien nɔ.

7

Melkisedek yé ubɛr nɛ, ki liɛbe' ki yé utətuərɕe mɔ

¹ Tɔ, Melkisedek bugbɛn yé Salɛm ya bɛr nɛ ki liɛbe' ki yé Uwien wà ɲa ɲməbe Nacento ya tətɔurɕe. *Abraham là tən' nin bibertəb lituəl ki faake' nin bɛ ki liɛbe' ki kunh ní ma nɔ wən Melkisedek nɛ là tuobe' wə, ki tien' wə Uwien ya mənɔ. ² *Abraham là de' wən nɛ u tən' lituəl ki faake' ki fie' tibont tà kɛ nɔ ya gbiirm piik ya miba. Mikpiɛkm liyel Melkisedek ya tingi si: Uɛrgbɛmɔndaan nɛ. Nle bo u yé Salɛm ya bɛr nɛ. Salɛm ya tingi si: Uyɛnduən ya bɛr nɛ. ³ Ba bɛn u'naa, ka bɛn u'baa, ka bɛn u'yaajɛb mɔ. Wa ɲməbe u'fuobm cin' uyo wà, ka ɲməbe m̀li li t̀i gben uyo wà mɔ, u te tɛn Uwien ya Bijɛ nɛ, ki tuu ki yé utətuərɕe.

⁴ Ni laa' Melkisedek yé unikpɛkpiɛk ma bo-a! Ti'yaajɛ *Abraham mənɔn là taa' u tən' lituəl ki faake' ki fie' tibont tà nɔ ya gbiirm piik ya miba ki de' wən nɛ. ⁵ Tɔ, kí ñɛ Moyis ya yiko bo, Lefi ya yaabii yà yé bitətuərkaab nɔ nɛ ɲməbe usɛn bɛ ní li teknh Israyɛl yaab ya bont ya gbiirm piik ya miba nin bi yé bi'ninjiɛb, ki yé *Abraham ya yaabii ma kɛ nɔ. ⁶ Melkisedek wən ɲa yé bi'lontunku ya nil, nin nɛn kɛ u teke' *Abraham tən' lituəl ki fie' tibont tà nɔ ya gbiirm piik ya miba, nɛ ki tien' wən *Abraham wà Uwien p̀on' wə lipuonl nɔ Uwien ya mənɔ. ⁷ Na ɲməbe niɛm, wà yé ucien nɛ teh uwaal Uwien ya mənɔ. ⁸ Lefi ya yaabii yà teknh Israyɛl yaab saan tibont ya gbiirm piik ya miba nɔ yé binib nɛ, kí li kpo lidaali liba. Ama Melkisedek wà teke' *Abraham saan tibont ya gbiirm piik ya miba nɔ *Uwien ya gbɔnku ye wən tuu ki fuobe nɛ. ⁹ Lefi ya yaabii nɛ teknh tibont ya gbiirm piik ya miba Israyɛl yaab saan. *Abraham là gbiire' tibont bolm piik ki taa' miba ki de' Melkisedek ma nɔ ti li fre kí ye Lefi mɔ là de' nɛ kí ñɛ u'yaajɛ *Abraham bo. ¹⁰ Kime Melkisedek là tuobe' *Abraham uyo wà nɔ, ki laa' Lefi laan te u'yaajɛ *Abraham ya sɛm ni nɛ, wa laan là maa' wə.

¹¹ Uwien là de' Israyɛl yaab yiko nɛ. Nɛ u ya yiko nɛ wəngɛh ki teh Lefi ya yaabii nɛ li yé bitətuərkaab. Ǹi yé bitətuərkaab nɔ ya t̀on bi c̀ere' binib mən Uwien ya nun bó ki t̀i gben' la, tətɔurɕe kɛ tətɔurɕe bi li te tɛn Arɔn nɛ. Ba ji bi li nuunh utətuərɕetɔ tɛn Melkisedek. Bi't̀on ɲa ní fre kí c̀ere binib ní li mən Uwien ya nun bó kí t̀i gben. Nɛn nɛ c̀ere' ǹi kɛ utətuərɕetɔ ní baa kí li te tɛn Melkisedek. ¹² Kime bi l̀ɛbre' bi teh binib bitətuərkaab ma bo la, ǹi kɛ bɛ ní l̀ɛbre yiko mɔ nɛ. ¹³ Tigbɛr tuu lienh unil wà bo nɔ yé udensɛntɔ ya nil nɛ. Udensɛn nɔ ya nil uba mənɔn ɲa kɛle ki sən' Uwien ya ponpuol bo tuonl. ¹⁴ Unil kɛ bɛn ki ye ti'Yonbdaan yé Suda ya densɛn ya nil nɛ. Nɛ Moyis ya gbɔnt ni nà saan kɛ u len' bitətuərkaab ya gɛr nɔ wa len' niba udensɛn nɔ bo.

Yesu yé utətuərɕe tɛn Melkisedek

¹⁵ Liike mɛn; nà t̀urɛ' ki wɛnde' ti'nun bó tigbɛr nɔ bo si: utətuərɕe uba mɔ ñɛn' ki te tɛn Melkisedek. ¹⁶ Wa yé tətɔurɕe, kí ñɛ u yé udensɛn uba ya nil *yiko ye ma nɔ bo, u yé utətuərɕe kí ñɛ u'miel là ɲa ɲməbe gbenm ya tuəm bo nɛ. ¹⁷ Kime ǹi kele' u'bo *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

«A yé utətuərɕe nɛ uyo wà ɲa ɲməbe gbenm tɛn Uwien là ñɛn' isen yà ki tien' Melkisedek utətuərɕe nɔ.»

¹⁸ Nɛn bo nɛ bi gben' yikokpiɛk nɔ, kime wa ɲməbe tuəm, ka toreh mɔ. ¹⁹ Kime Moyis ya yiko ɲa fre' ki c̀ere' bonn mən ki t̀i gben' Uwien ya nun bó. Ama Uwien ỳon' ki de' te lidɛndɛnl là mən ki cɛn' ni'kɛ. Lɛn nɛ li c̀ere tí nɛkn Uwien.

²⁰ Nà pukn' si: Uwien liɛbe' ki pole' ki p̀on' mɔ nɛ. Bitətuərɕetəb nɔ Uwien ɲa pole' ki p̀on' bɛn bo. ²¹ Ama *Yesu wən, Uwien pole' ki p̀on' nɛ ki təkɛ' wə ki ye:

«Min Yonbdaan nɛ pole' ki p̀on',
ma ní jiin n'ñɔbon:

«A yé utətuərɕe nɛ uyo wà ɲa ɲməbe gbenm.» »

²² Nɛn bo, *Yesu nɛ sɛrɛ' ki c̀ere' Uwien cuo' nin te kujɔtieku k̀ua mən ki cɛn' ni'kɛ.

²³ Nibontonn mɔ si: bitɔtuɔrketɔb nnɔ là te ligol nɛ, kime mikuum bo ba ń fre kí li tuu kí te ki sɔnh bi'tuonl. ²⁴ Ama *Yesu wɔn tuu ki fuobe ma nnɔ u li yé utɔtuɔrke nɛ yo ke yo. ²⁵ Nɛn bo nɛ u li fre kí ɛmien binib bà nekndeh Uwien kí ñɛ wɔn bo uyo wà ke te, kime u tuu ki fuobe nɛ ki kàareh ki mieh Uwien ki dienh bɛ.

²⁶ *Yesu nɛ yé bitɔtuɔrcienb ya cien wà kpɛ tí li ɛmɔbe wɔ. U yé uñaan nɛ, ka te iba ni, ka ɛmɔbe biil, Uwien bore' wɔ nin bibierdenb, ki duon' wɔ paaki ya paaki ki de' wɔ ukànkàan. ²⁷ Wɔn ɲa ciɛke wɔ ń li teh idaan ke ituɔre u'tiema biere bo ɲɔ kí yaan kí tien ituɔre udu ya nib yi bo ten bitɔtuɔrcienb ya cientɔb teh ma bo. U taa' u'bugben nɛ ki tien' lituɔrl bolm miba kpɛin. ²⁸ Moyis ya yiko là cère' bi teh binib bà bitɔtuɔrcienb nnɔ mɔ la teh ibiere ten binitɔb nɛ. Yiko nnɔ ya puoli bó nɛ Uwien pole' ki pùon', ki tien' u'Bije bitɔtuɔrcienb ke ya cien. Wɔn nɛ ɲa tien' biere fiebu ki li fre kí sɔn lituonl ni'donbó.

8

Yesu nɛ yé bitɔtuɔrcienb ya cien imɔnmɔn

¹ Umɛsen wà sɔ yé umɛsenje ti tɔkeh tigber tà nɔ ni: ti ɛmɔbe u ya tɔtuɔrcienb ke ya cien ya bol nɛ, u ke Uwien uyɛbm ke ya daan, ya jie bó paaki bó, ² ki sɔnh u'tuonl Uwien te lininbonl là ni nnɔ. Nɛn saan nɛ yé Uwien ya ninbonmɔn. Na yé nisaal nɛ tien' lè, Uwien nin u'yul nɛ tien' lè.

³ Bi teh unil ke bitɔtuɔrcienb ya cien wɔ ń li taah tibont nɛ ki dienh Uwien, kí li teh ituɔre mɔ ki dienh wɔ. Nnɔ nɛ nì kpɛ tí'mɔ ya tɔtuɔrcienb ya cien mɔ ń li ɛmɔbe u li taa nà kí de Uwien. ⁴ U bi te kitink bo la, wa bi li yé tɔtuɔrke mɔnɔn, kime bitɔtuɔrkaab te ki taah tibont ki dienh Uwien, Moyis ya yiko ye ma bo nɛ. ⁵ Bi sɔnh itùon yà nnɔ yé tibonmɔnt tà te paaki bó nnɔ ya nɛnɛnku nin tu'jinjint nɛ. Nnɔ nɛ Moyis là ye wɔ ń tien Uwien ya ninbonl uyo wà nnɔ, Uwien tɔke' wɔ ki ye: «Tùɔre kí cenge, á tien lè, lè ń tùɔre kí li naan n wuɔn' ɲɛ lininbonl là ya nɛnɛnku lijuɔl bo nnɔ.» ⁶ Ama fɛnfɛnnɔ, Uwien de' *Yesu utɔtuɔrke ya tuonl là nnɔ cɛn' tɔtuɔrke ke tɔtuɔrke yaal. Wɔn nɛ se Uwien cuo' nin binib kujɔtieku kùà nnɔ ni, nɛ kujɔtieku nnɔ mɔn ki cɛn' mikpiɛkm yaaku, kime Uwien pùon' lipuonl là nnɔ mɔn ki cɛn' mikpiɛkm yaal.

Kujɔtiefɛnku ya gber

⁷ Tɔ, nì yé kujɔtiepiɛku kùà là te nnɔ ɲa bi ɛmɔbe gber tuba la, Uwien ɲa bi li liɛbe kí cuo nin nib jɔtietɔku. ⁸ Imɔn, Uwien laa' u'nib ya biil nɛ ki len' ki ye:

«Min Yonbdaan nɛ lienh,
uyo uba we ní

ń liɛbe kí cuo nin Israyel yaab
nin Suda yaab ke kujɔtiefɛnku.

⁹ Kujɔtieku nnɔ ɲa ń li naan nin
n là kpɛ' ki cuo' kùà nin bi'yaajɛb,
uyo wà n dère',
ki ñɛn' bɛ Esipt ni nnɔ.

Ba paan' kujɔtieku nnɔ bo ma nnɔ,
nɛ n'mɔ sɛln' ki dään' bɛ.
Min Yonbdaan nɛ len' nnɔ.

¹⁰ Yonbdaan liɛbe' ki ye:

«Idɛn yiɛ gèbre' la,
n li cuo nin Israyel yaab kujɔtieku kùà sɔ.
N li kuɔn n'yikombe bi'yɛnm ni,
kí kele bɛ bi'fèl bo.
N li yé bi'Wien,
nɛ bɛ ń li yé n'nib.»

¹¹ Bi'ni uba ɲa ji li wɔkn u'tɔ,
uba ɲa ji li wɔkn u'ninje kí tɔke wɔ kí ye:
«wɔ ń bende Yonbdaan.»

Kime bi'ke li bende nni ne.
 Kí cin ibaan kí tì baa binikpekpiëkb.

¹² N li fère be bi'biil,
 ma ji li tiere bi'biere bó fiebu.»

¹³ Uwien lienh kujotiefênku bó la, nì wuon' ki ye kukpiëku nnò kpaare' nínò. Kime nibonkpaann ke tì pore' la, nì joh nè ñ gben ne.

9

Kujotiekpiëku ya tuore

¹ Uwien là kpië' ki cuo' nin binib kujotieku kùà nnò u là wuon' be bi li paan isen yà bo kí li pukeh wò ne, ne ki cère' bi ñmòbe bi li pukeh wò nà saan kitink bo. ² Imòn, bi là tien' lininbonl liba ne li ñmòbe tidubent tule. Lininbonl nnò ya puke ni frjòknbùol là te nin litebl là bi paakeh li'bo kpònò wà bi taah ki punh Uwien nnò. Bi yih nen saan ne libòñaanl. ³ Kukpèlccèncienku kuba ne là bore' upuke nin kudubenku nnò. Kukpèlciëku nnò ya puoli bó ne yé kudubenku. Bi yih nen bó ne libùol là ñaan ki tì gbien'. ⁴ Bi taa' miñòkm ki duore' liponpuol là ki sienh li'bo lijubl nnò te nen bó ne. Kujotieku ya lekl là bi taa' miñòkm ki duore' li'gbenent ke bo nnò mò te nen bó ne. Tijier tà bi yih tù *mann nnò te miñòkm ya senl liba ni ki taake lilekl nnò ni. Aron ya kpèdòn wà là bunde' ki puun' nin bi là kele' *yiko itenpenpen yà bo nnò mò te lilekl nnò ni ne. ⁵ Uwien ya tondb bà bi yih be seriben nnò bile ya nennent te lilekl nnò ya paaki, ki ñmòbe ifiebe, ki wongeh ki teh Uwien te ni'saan. Bitondb nnò ya fiebe ya sange lieke lilekl nnò bo bi gbienh nà saan misèm ñò Uwien ñ fère binib bi'biere nnò. Bònl ña te tí len nè ñ li yebe tibont nnò ke bo fenfennò wuò nò.

⁶ Bi bonde' tibont ke ki sensien' nnò ne. Bitòtuørkaab ke kòh upuke ni ne idaan ke ki tì sòn h bi'tuonl. ⁷ Ama kudubenku bó wòn, bitòtuørkienb ya cien baba ne kòh ni' bó bolm miba libinl ni. Wa kòh ni' bó ñò ka tuke went ya sèm wò ñ tì de Uwien wòn bugben ya biil nin udu ya nib tùre' ki bii' libiil là nnò bo. ⁸ Nnò ne *Mifuoñaanm wuon' ki ye lininbonkpiëkl laan bie ki te ma nnò, usen wà joh lininbonmònl là te paaki bó nnò bie ki paake ne. ⁹ Nì yé kunennenku ne uyo wuu. Ni'tingi si: bi punh Uwien tibont tà nnò nin bi teh ituore yà ki dien h wò nnò ña ñ fre kí cère wa teh tu ya bont ya fèl bo ñ li wien kí tì gben. ¹⁰ Ni'ke yé inisaal bok ne, ki likeh tijier ya jim nin midaam ya ñum nin tigbenent ya sòkrm ki paan' iyaajebok ye ma bo. Binib li boh i ya bok ne kí tì baa uyo wà Uwien li lèbre nibonfènn.

Kristo wòn taa' u'bugben ne ki tien' lituør l

¹¹ Kristo wòn baa' ki yé bitòtuørkienb ya cien ñò wò ñ cère tí le ti laa' mimònm mà nò ne*. U kòn' lininbonl là ya tól ña te, ki mòn ki tì gben' ni ne. Nisaal ña tien' li ya ninbonl, ne la yé kitink kië bo yaal mò. ¹² Kristo kòn' lininbonl nnò ni bolm miba kpein ne. Wa tuke iwòje nin inajefanfaan ya sèm ne ki kòn' wò ñ tì tien lituør l, u taa' u'tiema sèm ne ki tien' lituør l, ki de' te ki wie' uyo wà ña ñmòbe gbenm. ¹³ Nì yé bi là taah iwòje nin inaje ya sèm ki gbienh binib bà bii' bo, ki wìndeh unasel ki taah u'fentem ki pukeh bi'bo, kime bi saa' likuòl ñò be ñ ñen bi'bo tijòknt la, ¹⁴ nì li tien mila Kristo ya sèm ña ñ li ñmòbe tuòm kí cèn nen ke. Mifuoñaanm mà ña ñmòbe gbenm cère' Kristo taa' u'ba ki tien' lituør l ten kitòtuørwenk kà ya niba saan ña gbè, ki de' Uwien ñò u'sèm ñ gben ituonbiere yà te tí fèl bo ya gber, kí cère tí fèl ñ li wien kí tì gben ñò tí li sòn h ki dien h Uwien wà fuobe ne.

¹⁵ Nen bo ne Kristo sere' Uwien cuo' nin binib kujotiefênku kùà nnò ni, ñò wòn Uwien yin' bà nnò ñ le u pùon' ki ye u li tien be mimònm mà, mè ñ li tuu ki te nnò. Nnò ne Kristo kpo' wò ñ de bà là te kujotiekpiëku ni ki saa' kù nnò, bi'biere ni kí wië. ¹⁶ Imòn, unil kele' u lá kpo' la, bi li tien u'faal ma bo ki ble' la, nì kpe u'kuum ya puoli bó, be ñ wuon kí ye u kpo' ne, kí yaan kí tien, u kele' ki ye be ñ tien u'faal ma bo. ¹⁷ Udaan ña laan kpo' la, u kele' nà nnò ña ñmòbe tuonl fiebu. U tì kpo' ne la, u kele' nà nnò ji ñmòbe lituonl. ¹⁸ Nen

* 9:11 Bi kpië' ki kele' tigbont tà nnò ya tuba ni nì kele' ki ye: Wò ñ cère tí le mimònm mà we ní nnò ne.

bo, Uwien là cuo' nin binib kujotiekpieku kùà nnò mənən ya cinm, bi là kòre' kiwenk ki wule' misəm nɛ, ki yaan kù cin'. ¹⁹ Tə, Moyis là kaan' wəbl kɛ wəbl *yiko ya gbənkɛ ni udu ya nib kɛ ya nun bó, nɛ ki taa' inajefanfaan nin iwəjɛ ya sɛm ki cùuke' miñunm, ki taa' kufaaku kuba bi yih kù isəp nin kukpɛlciɛku kuba kù dinge suwə ki mɔn ki cùun' len ki gbɛgbɛ' *yiko ya gbənkɛ nnò nin udu ya nib bo. ²⁰ Nɛ ki ye: «Misəm miɛ wəngɛh ki teh Uwien cuo' nin nɛ kujotiekɛ nɛ ki ye ní li ŋuuke kù.» ²¹ Nɛ ki taa' misəm nnò ki gbɛgbɛ' Uwien ya ninbonl nin bi taah tiwent tà kɛ ki pukeh Uwien nnò mə kɛ bo. ²² Kí ñɛ *yiko ye ma bo, misəm nɛ ñendeh tibont tà yɛbe ya jəknt ki cərəh tù mən. Səm ŋa ñɛn' la, Uwien ŋa ní fère nib bi'biere.

Yesu taa' u'ba ki tien' lituərl bolm miba kpein nɛ ki gben' ibiere

²³ Bi teh i ya tuəre ki ñendeh tibont tà yé paaki bó yaar ya nennɛnku ya jəknt la, ni wuən' ki ye paaki bó yaar tà yé tibonmɔnt nnò mə kɛ bɛ ní tien tù ituəre yà mən ki cən' yɛn nɛ. ²⁴ Kime Kristo ŋa kən' lininbonl là binib tien' lè, li yé paaki bó ya ninbonmɔnl ya nennɛnku nnò ni. Ama u kən' paaki bó yaal bugben ni nɛ ki ji se ti'ciɛk bó fɛnfɛnnə Uwien ya nun bó. ²⁵ Nà yé u kən' len wə ní li tuu ki taah u'ba ki teh lituərl tɛn bitətuərcienb ya cien tuu ki taah ma tiwent ya sɛm ki kəh Uwien ya ninbonl ya dubɛnku ni binl kɛ binl ma bo. ²⁶ U bi tien' nnò la, u bi jin' ijend mibolm mà yɛbe ŋə kí cin haali uɛndun ya cincinyo. Ama fɛnfɛnnə, idɛnfərke yie nɔ u taa' u'ba ki wuən' binib bolm miba kpein nɛ, ki taa' u'ba ki tien' lituərl ki gben' ibiere ya tuəm. ²⁷ Uwien sien' ki ye unil kɛ li kpo bolm miba nɛ, nɛ ni ya puoli bó wə ní bu binib tibuur. ²⁸ Nnò nɛ Kristo taa' u'ba ki tien' lituərl bolm miba kpein ŋə wə ní ñɛn binib bà yɛbe ibiere ni. U li liebe kí taa u'ba kí wuən nle bo. Na ji yé wə ní ñɛn binib ibiere ni, ni ji yé wə ní ŋmien bà gu u'baam nnò nɛ.

10

¹ Moyis ya yiko yé tibonmɔnt tà we ní nnò ya jinjinku nɛ. Wa cinbe ki yé tibont bugben ki tì gben'. Nɛn bo nɛ *yiko nin u cərəh bi tuu ki teh ituərbaab yà binl kɛ binl ka ŋmɔbe biɛn nnò, ŋa li li fre kí cère binib bà nɛkndeh Uwien nnò ní li mən kí tì gben. ² Ì bi freh ki cərəh bà teh yè nnò mən ki tì gben' Uwien ya nun bó la, bi bi dàan' yè ŋə, kime bi bi li tien yè bolm miba kpein nɛ, ka ji li ŋmɔbe biil ya yɛnmaale bi'fɛl bo. ³ Ama ituəre nnò tuu ki tiɛreh bɛ bi'biere bó nɛ binl kɛ binl. ⁴ Kime inaje nin iwəjɛ ya sɛm ŋa ní fre kí gben biere. ⁵ Nɛn bo nɛ Kristo ye wə ní baa uɛndun wuu ni uyo wà nnò u təkɛ' Uwien ki ye:

«Ŋa yíe tuəre,

ka yíe bɛ ní li punh ŋɛ bont mə,

ama a tien' nni tigbɛnɛnt.

⁶ Bi wɛndeh ituəre yà ya went iponpob bo ki diɛnh ŋɛ nnò,

a'yɛnm ŋa sɔngɛ' i'bo,

bi teh yà ibiere ya fɛrm bo nnò,

a'yɛnm ŋa sɔngɛ' i'mə bo.

⁷ Nɛn bo nɛ n təkɛ' ŋɛ ki ye:

«N'Wien, min sə,

n we ní ní tien a'yíem nɛ,

tɛn nì kɛle' n'bo a'gbənkɛ ni ma bo.» »

⁸ Kristo kpiɛ' ki len' ki ye:

«Ŋa yíe tuəre,

ka yíe bɛ ní li punh ŋɛ bont,

ka yíe bi wɛndeh ituəre yà ya went iponpob bo ki diɛnh ŋɛ nnò,

ka yíe bi teh yà ibiere ya fɛrm bo nnò mə,

Nɛn kɛ ŋa sɔngɛ' a'yɛnm.»

Ama *yiko nɛ nín ye bɛ ní li teh i ya tuəre kɛ. ⁹ Nɛ ki liebe' ki len' ki ye:

Min sə, n we ní ní tien a'yíem nɛ.

Nnɔ nɛ u gben' ituɔrkpiɛk nnɔ ki taa' u ya tuɔrl ki lèbe'. ¹⁰ *Yesu Kristo tien' Uwien ya yíem, ki taa' u'ba ki tien' lituɔrl bolm miba kpein, ki cère' ti mɔn ki tì gben' Uwien ya nun bó.

¹¹ Tɔtuɔrke ke tɔtuɔrke tuu ki sieh idaan ke nɛ ki sɔnh u'tùon, ki tuu ki teh ituɔrbaab, ya li li fre kí ñen nib ya biere. ¹² Ama Kristo wɔn tien' lituɔrl bolm miba nɛ ibiere bo, nɛ ki ke uyo ke Uwien ya jie bó, ¹³ ki gu haali nin uyo wà Uwien li cère wɔ́ n te u'nennendb bo litaal. ¹⁴ Kimɛ u tien' lituɔrl bolm miba nɛ ki cère' u ñen' bà ibiere ni nnɔ mɔn Uwien ya nun bó ki tì gben' uyo ke.

¹⁵ *Mifuoñaanm mɔ takeh te ki teh nnɔ nɛ. Mì kpiɛ' ki len' ki ye:

¹⁶ «Yonbdaan ye: <Iden yie gèbre' la,

n li cuo nin bɛ kujɔtieku kùà sɔ:

N li kele n'yikombɛ bi'fèl bo,

kí kuɔn bɛ bi'yɛnm ni.» »

¹⁷ Nɛ ki liebe' ki ye:

«Ma ji li tiere bi'biere nin bi'biil bó.»

¹⁸ Uwien fère' binib bi'biere la, ba ji li nuunh bɛ́ n tien lituɔrl ibiere nnɔ ya fèrm bo.

Yesu bo ti laa' usɛn tí nekɔ Uwien

¹⁹ N'yaabe, nɛn bo, ti du ki ye *Yesu ya sɛm bo, ti ñmɔbe usɛn tí kɔ Uwien ya ninbonl ya dubenku ni. ²⁰ *Yesu pɛkre' usɛnfaan wà dienɔ limiɛl, kí ñɛ u taa' u'ba ma ki tien' lituɔrl ki cère' kukpɛlcɛcɛncienku kùà bore' Uwien ya ninbonl bolm mile nnɔ kere' nɛ ti ji laa' usɛn tí kɔ lininbonl nnɔ ya dubenku ni. ²¹ Ti ñmɔbe bitɔtuɔrcienb ya cien uba, wɔn nɛ ñmɔbe ticiɛnt Uwien den. ²² Nɛn bo, cère mɛn tí nekɔ Uwien, kí li ñmɔbe iyɛnmaale yà cuube, kí li ñmɔbe mitekjim kí tì gben. Yesu bo, ti'fèl bo wien nɛ, ka ji ñmɔbe biil liba nin litɔl. Nì te tɛn bi taa' miñunm mà ña ñmɔbe jɔknt nɛ ki sii' tɛ. ²³ Cère mɛn tí li lienɔ binib ya nun bó ti'dɛndɛn bó, kí li co lè kenken, ki la li ñɛndeh ti'gbenɛnt, kime Uwien wà pùon' nnɔ yé umɛmɔndaan nɛ. ²⁴ Cère mɛn ti la gɔh tɔb bo, kí li saakreh tɔb ya gbenɛnt ñɔ kí fre kí li yíe tɔb, kí li sɔnh itùon yà mɔn. ²⁵ La cère mɛn tí dɔan ti'táan ya baam tɛn biba dɔan' ma ka ji bàareh, ama tí li cinbe ki saakreh tɔb ya gbenɛnt, kime ninbi mɔnɔn bɛn ki ye Yonbdaan ya wengbiin nekɔ ní ñɔ. ²⁶ Ti bende' nà yé tigbɛmɔnt ñɔ ki cèkre' ti'yɛnm ki liebe' ki teh ibiere la, tuɔrl ña ji te kí fre kí ñen i ya biere. ²⁷ Nà sien' si: tí li gu nin bujɛwaanbu nɛ lidaali là Uwien li bu binib tibuur, kí cère umucɛncień n wi bà yìe' u'ñɔbu bó nnɔ. ²⁸ Nì bɛn ki ye unil saa' Moyis ya yiko ñɔ binib bile bii bita kun' imɔn ki ye u mɔnbe ki saa' wɔ la, ba n muɔ udaan cɛcɛkm, bi li ku wɔ nɛ. ²⁹ Nì li tien mila ñɔ unil wà yin' Uwien ya Bijɛ fɛnm, ki ye misɛm mà bo Uwien liebe' ki cuo' nin binib kujɔtieku, ki ñen' wɔ ibiere ni ña yé bonn, ki suke' *Mifuoñaanm mà bo Uwien tien' wɔ mimɔnm nnɔ ya tudere ña n li bre kí gbien-i? ³⁰ Imɔn, ti bɛn wà len' ki ye:

«Min nɛ li tu lifènl,

min nɛ li jiin unil ke u'tùon kpe ma bo,»

ki liebe' ki ye:

«Min Yonbdaan nɛ li bu n'ñib tibuur.»

³¹ Unil lu' Uwien, limiɛl ya daan ya nuɔ ni la, nì bre udaan bo cɛɛn nɛ.

³² Tière mɛn nì là cin' idɛn yà ki laa' Uwien ya wenwenku nnɔ ni ya puoli bó nà là tien'. Nì là jin' ijend ki gbien', ki juun' ki mɔn' limuɔl là faa cɛɛn. ³³ Uyo uba bi là suke' nɛ, ki jènde' nɛ binib ke ya nun bó, ama uyo uba mɔ ni là sere' bi jèndeh binitɔb bà nnɔ mɔ ya ciké bó. ³⁴ Nì yé imɔn nɛ, nì là ñmire' binib bà te lipekl ni nnɔ ya nunsiiir. Binib fie' ni'bont nɛ ni tuo' nin uyɛnsɔnge, kime ninbi nin ni'yul bɛn ki ye ni ñmɔbe lifaal là mɔn cɛɛn, ki li tuu ki te. ³⁵ N'yaabe, nɛn bo, la ñɛnde mɛn ni'gbenɛnt ni ñmɔbe midum mà nnɔ bo, kime m̀ li cère ní lɛ lisuul là yebe. ³⁶ Nì kpe ní li ñmɔbe kuminku nɛ kí fre kí tien Uwien yíe nà ñɔ kí lɛ u pùon' nà nnɔ. ³⁷ Kimɛ nì kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

«Nì sien' waamu nɛ,

uyo wà sien' nnɔ ña ji yé bonn,

wà we ní nnɔ

li baa ní wa n taande.

³⁸ Wa yé ugbemòndaan n'nun bó,
li fuobe u'tekjim bo ne,
ama u liebe' puoli la,
n'yenm ña ní li sange u'bo.»

³⁹ Tinbi ben wòn, ta yé binib bà li liebe puoli kí juore fenm, ama ti yé bà teke' Uwien ki jin' be ní ñmere ne.

11

Mitekjim ya gber

¹ Tò, mitekjim yé kí li du ki ye a daan a li le nibonn nà nnò, a mənbe ki laa' nè ñò, kí li du ki ye ña lenh tibont tà nin a'nunbu nnò mənbe ki te ne. ² Uyo bo yaab ya tekjim bo ne Uwien là len' bi'bo nà mən.

³ Ti teke' Uwien ki jin', ne ki bende' ki ye wòn ne ñen' nà ke te nò nin u'ñomaam. Nno ne Uwien ñi' ta lenh tibont tà bo ki tien' ti lenh tà.

⁴ Abel là teke' Uwien ki jin', ne ki tien' lituərl là mən ki cən' Kayen yaal, ki de' wòn Uwien. Nən bo ne Uwien bù' Abel ugbemòndaan ki tuo' u'paabu. Nin Abel kpo' ma ke nnò, mitekjim nnò bo ne u bie ki lienh.

⁵ Enək là teke' Uwien ki jin', ne wòn Uwien taa' wò ki don' paaki bó, kuum ña jin' wò. Uba ña ji laa' wò, kime Uwien taa' wò ki don' u'ba saan ñò. Nì keke' *Uwien ya gbənkun ni ki ye: Uwien ya yenm là sange' Enək bo ne ki yaan u taa' wò ki don' paaki bó. ⁶ Unil ña ñmòbe tekjim la, wa ní fre kí sange Uwien ya yenm, kime nì kpe wà ke nekndeh Uwien ní teke kí ji kí ye Uwien te ne, ne Uwien li su bà ke nuunh wò.

⁷ Nowe là teke' Uwien ki jin', ne ki tien' buñercencienu ki ñmien' wòn nin u'den yaab. Uwien là juò' ki tóke' wò tibont tà ba laan lenh tù, tù lá li tien nnò bó ne u teke' tù tunəjer tule. Nno ne Nowe wuən' ki ye uñendun ya nib ñmòbe libiil Uwien saan. U'tekjim bo ne Uwien bù' wò ugbemòndaan.

⁸ Abraham là teke' Uwien ki jin', ne ki tuo' u'yin, ki bure' Uwien ye u li de wò udu wà wun li yé u'faal nnò bó, ki joh ka ben u joh nà bó. ⁹ U là teke' Uwien ki jin', ne ki fii' ki tì kən' udu wà Uwien là pùn' ki ye u li de wò wù nnò ni, ki yé ucaan ni'bo. U là pən' ininbon ne ki kəh len. *Isaak nin Sakəb bà yé lipuonl nnò mə ya faajib ten wòn nnò mə là kəh ininbon ne. ¹⁰ *Abraham tien' nnò ki gu wò ní la kə udu wà ya dur ya tenpuun faa ta ñmòbe lum ni ne. Uwien nin u'yul ne kpankpaan' u li me udu nnò ya dur ma bo, ne ki men' tù.

¹¹ Nin Abraham là pore' ki gèbre' wò ní maa kibuk ma ke, u'po mə tonde' ki yé uñəl nnò, u teke' Uwien ki jin' ma nnò ne Uwien cère' u maa' kibuk, kime u ben ki ye wòn Uwien wà pùn' lipuonl nnò kpe be ní li du u'bo ne.* ¹² Nən bo ne wòn ujebaab *Abraham, wà là neke mikuum nnò laa' iyaabii ì yebe ka ñmòbe kenku ten iñmaabii nin likpentəngbil.

¹³ Binib nnò ke là ñmòbe mitekjim ne ki tì baa' bi'kuum daali ka teke' Uwien là pùn' be nà nnò. Ama bi'tekjim bo ne bi juò' ki laa' Uwien pùn' nà nnò nì te fənfəkm, ne bi'yenm sange' ni'bo, ne bi len' binib ya nun bó ki ye bi yé bicənb ne uñendun wuu ni ki gèbreh.

¹⁴ Binib bà lienh nnò wəngəh nì wien ne ki teh bi nuunh udu wà yé bi'yu ne. ¹⁵ Bi bi maaleh bi ñen' udu wà ni bó ne la, bi bi laa' libònl ki liebe' ni'bo ñò. ¹⁶ Ama iməñ, bi'nun mən be ní kə udu wà mən ki gbien' ni ne, wun si Uwien den. Nən bo ne bi yin' Uwien bi'Wien la, na coh wə fe, kime u bonde' be udu wà bi li kə u'ni.

¹⁷ Abraham là teke' Uwien ki jin', ne ki tuo' ki taa' u'bijəbaab *Isaak wò ní tien lituərl uyo wà Uwien bikn' wò wò ní liike u'tekjim nnò nin Uwien là pùn' wò lipuonl ma ke ¹⁸ ki ye: «*Isaak bo ne a'lontunku li nəbe» nnò. ¹⁹ Abraham là ben u'yenm ni ki ye unil kpo'

* 11:11 Migbiirm miε ya ciim te bolm mile bo ne: Nin Abraham là pore' ki gèbre' wò ní maa kibuk ma ke, u'po mə tonde' ki yé uñəl nnò, u teke' Uwien ki jin' ma nnò ne Uwien cère' u maa' kibuk, kime u ben ki ye wòn Uwien wà pùn' lipuonl nnò kpe be ní li du u'bo ne bii nin Sara là pore' ma ke ki tonde' ki yé uñəl nnò, u teke' Uwien ki jin' ma nnò ne Uwien cère' u maa' kibuk, kime u ben ki ye wòn Uwien wà pùn' lipuonl nnò kpe be ní li du u'bo ne.

mɔnɔn la, Uwien li fre kí mekre wɔ. Nɛn bo nɛ Uwien jiiin' u'bijɛ *Isaak ki de' wɔ. Nì yé mimekrm ya nennɛnku nɛ.

²⁰ *Isaak là teke' Uwien ki jin', nɛ ki tien' *Sakɔb nin Esawu Uwien ya mɔnm ki de' bi'wenl bo.

²¹ Sakɔb là teke' Uwien ki jin', nɛ uyo wà u benh wɔ ní kpo nnɔ, u tien' Yosef ya buk ke buk Uwien ya mɔnm, ki ñi' ukpendɔ bo ki puke' Uwien.

²² Yosef là teke' Uwien ki jin', nɛ u tì neke mikuum ma nnɔ u tɔke' uyo wà Israyel yaab lá li siere kí ñɛ Esipt ni, nɛ ki tɔke' bɛ bi lá li tien ma u'kpɔb.

²³ Moyis ya baambe là teke' Uwien ki jin', nɛ ki maa' wɔ ki bɔle' wɔ iɲmaale ita, kime bi là laa' u mɔn, nɛ ba fɛnge ubɛr ble' likuɔl là nnɔ. ²⁴ Moyis là teke' Uwien ki jin', nɛ ki tì kpére' ma nnɔ u yìe' ki ye bi la li yih wɔ Farahɔn ya bisɛ ya buk, ²⁵ ki cèkre' u'yɛnm ki ye bi jèndeh wɔn nin Uwien ya nib la, nì mɔn ki cɛn' wɔ ní li te ibiere ni ki jinh uɲmaa wà ɲa ní wuɔke. ²⁶ U là ben ki ye bi yuɔndeh wɔ Uwien ya Nigɛndkɛ bo la, nì mɔn ki cɛn' nin wɔ ní lɛ Esipt ya faal kɛ, kime u'nun là cɛ, u lá li lɛ lisuul là nnɔ bo nɛ. ²⁷ U là teke' Uwien ki jin', nɛ ki siere' Esipt ni ka fɛnge' ubɛr ya benpiebe, u'fɛl ɲa wɔre', kime u te ten unil wà laa' Uwien wà ba lenh wɔ nɛ. ²⁸ U teke' Uwien ki jin', nɛ ki cère' Israyel yaab tien' Pak ya nacenku, nɛ ki taa' misèm ki fanfaan' inaɲuɔn bo, ɲɔ Uwien ya tond wà kuuleh nnɔ la mɛ Israyel yaab ya bujɛbukpiekmu.

²⁹ Israyel yaab là teke' Uwien ki jin', nɛ ki puore' miɲuncienmɔnmɔnm ten bi cuonh liwel bo nɛ. Ama Esipt yaab ben bikn' nɛ ki luɔ'. ³⁰ Israyel yaab là teke' Uwien ki jin', nɛ ki taa' iwien ilole ki cuon' ki linde' Seriko ya du, nɛ liguonjel là guɔn' wù nnɔ lu'. ³¹ Ujenkpend Lahab là teke' Uwien ki jin', nɛ ba ku' ki yekn' wɔn nin binib bà yìe' Uwien ya ñɔbu bó, kime u là teke' Israyel yaab ya pinpingb kucɛnku mɔnmɔnm.

³² N li biɛ kí len kí ye ba kí pukn-i? N ye ní tùɔre kí len Gedeyɔn nin Barak nin Samsɔn nin Jɛfte nin *Dafid nin Samiɛl nin *Uwien ya ñɔbonsɔknɔ ya gber la, uyo li pɔre nni. ³³ Bi'ni biba là teke' Uwien ki jin', nɛ ki faake' nin biberb ki fie' bi' du ki tien' bi'yi, bitɔb cère' binib kpɛn' tigbɛmɔnt ya sɛn, bitɔb laa' Uwien là pùon' nà nnɔ, bitɔb pi' icind ya ñuɔn ya fre' ki tien' bɛ niba, ³⁴ bitɔb kpiin' umufaa, bitɔb ɲmɛre' ba fre' ki ku' bɛ nin jusiek, bitɔb ɲa là ɲmɔbe tuɔm, ki ji tien' bitɔɔɛnb, ki ɲmɔbe lifɛl butɔbu ni, ki sɛn' ki gbele' idutɔ ya sojambe. ³⁵ Bipiib biba mɔ là teke' Uwien ki jin', nɛ Uwien cère' bi mekre' bi'yaab bà kpo' nnɔ ki jiiin' ki de' bɛ. Bi jènde' binib biba mɔ, ki nuunh bɛ ní wiɛ Uwien ya sɛn ɲɔ kí ɲmɛre nɛ, nɛ ba tuo', kime bi là nuunh bɛ ní lá mekre bitenkpiib ni ɲɔ kí lɛ mifuobm mà mɔn ki cɛn' fɛnfɛnnɔ yaam nɛ. ³⁶ Binib biba mɔ tuo' isuk, bi ñi' bɛ inalɛbe, ki lòle' bɛ tikudɔkr ki pɛkn' bɛ. ³⁷ Bi yèke' bitɔb itɛn ki ku' bɛ, ki jie' ki yekre' bitɔb nin kanpintajuk, ki ku' bitɔb nin kijusiek, bitɔb ɲa ɲmɔbe bonn, ki cuonh ki lindeh ki guo tipegbɔnt bii tiwɔgbɔnt, bi jèndeh bɛ cɛɛn, nɛ ki teh bɛ nà bre. ³⁸ Ben bo uɲɛndun ɲa kpe bɛ ní li yé u'nib. Nɛ bi cuonh ki lindeh, ki joh ijuɔn nin kupenpelku bó, ki kɔh tijɔlulnt nin ifele ni. ³⁹ Nin Uwien len' binib nnɔ kɛ bo nà mɔn bi'tekjim bo ma kɛ nnɔ, ba laa' u là pùon' ki ye u li de bɛ nà nnɔ. ⁴⁰ Kime Uwien là juɔ' ki bonde' tɛ tibont tà mɔn ki cɛn' tibont kɛ. Nɛn bo nɛ wa ní cère bɛ ní kpɛ kí li yé u sien' bɛ, bɛ ní li yé bidɛnd bà kí dàan tɛ.

12

Tí li ɲmɔbe kuminku ijɛnd ni

¹ Tɔ, bi ya nib kɛ yé bimɔnkunb nɛ ki guɔn' ki linde' tɛ ki yebe cɛɛn. Nɛn bo, cère mɛn tí wiɛ nà kɛ yé tí'bo litukl nin ibiere yà jebɛh tɛ ikɛle kɛ na faa nnɔ, kí li ɲmɔbe kuminku, ki bɔ minɔnm bo ki cuube Uwien sien' tɛ tí sɛn kí baa nà saan. ² Cère mɛn tí'nun ní li cɛ *Yesu bo. Wɔn nɛ pɛkre' mitekjim ya sɛn, nɛ ki cèreh m̀ kpɛnh ni'donbó ki joh. U tuo' udɔpɔnɔn bo ya kuum ka sɛn' fɛ, kime u là ben ki ye u lá li lɛ uyɛnsɔnge. Fɛnfɛnnɔ u kɛ Uwien ya bɛrbiek ya jie bó nɛ. ³ Imɔn, maale mɛn Yesu bo, kí liike bibiɛɔɔnb là nɛnde' wɔ ki jènde' wɔ ma bo u tuo' ní'ke, ɲɔ ki la cère uyɛnsaa ní ɲɛnde ní'gbɛnɛnt. ⁴ Ni m̀h ni la li teh ibiere ma, na laan m̀n' ki tì baa' nì yé mikuum la, ní kpo. ⁵ La sunde mɛn Uwien tɔke' nɛ nà ki de' nɛ lifɛl nnɔ bó tɛn bibaa gbierɛh u'bumu ma bo. U ye:

«N'buke, la yie Yonbdaan ya tudere.

U kɔnh nin ɲe la,

la cère a'yenm ní saa.

⁶ Kime Yonbdaan yie wà la,

u dieh u ya tub ne.

U ben wà ke ye u'buk nno

u ñih wɔn ne.»

⁷ Tuo men kí ji ijend, kime ì cekndeh ne ne. Ni ye Uwien ya bumu ma nno ne u dieh ni'tub. Ki le buk te ɲo kí'baa ɲa dieh kí'tub-i? ⁸ Uwien ɲa dere' ni'tub ten u dieh u'butomu ya tub ma bo la, na ye u'bumu, ni ye ikpiɛb ne. ⁹ Nì ye ti'baambe bà ye binib nno dieh ti'tub ki cekndeh te ti boh be la, nì li tien mila ɲo ta ji li tuo Baa wà te paaki bó ya tudere, kí le limiel-i? ¹⁰ Imɔn, ti'baambe taa' uyo wà ki dieh ti'tub be ní cekn te bi yie ma bo nno ɲa fɔke, ama Uwien wɔn dieh ti'tub ti'mɔnm bo ne, ɲo ti la ɲmɔbe jɔknt ten wɔn Uwien ɲa ɲmɔbe jɔknt ma bo ne. ¹¹ Bi dere' unil ya tubl itàan yà bo la, u'yenm ɲa songe, nì ye uyensaa ne u'bo. Ama ni ya puoli bó, nì ji ye bà tuo' bi dere' bi'tub ki gbieré' be nno bo uyenduɔn ne, ki cèreh bi teh nibonn nà cuube.

¹² Nen bo, tùɔre men kí sere, kí li co nì faa. ¹³ Tùɔre men kí cubn ni li kpìen isen yà, ɲo idien la sikre i'tengbiemu ama yè ní faake.

Kristo yɔ li fuobe ma bo

¹⁴ Li nuunh men ní li ɲme nin unil ke, kí li pe Uwien ya sen bo nin ni'fèl ke. Nno ɲa ñí la, uba mɔnɔn ɲa ní le wɔ. ¹⁵ Li ben men, ki la cère uba ní lúo Uwien ya juokm, ki la cère ni'ni uba ní li te ten tisitontont, ki kpìenh ɲo kí tuke fɛnfɛnm kí baa bà yebe bo kí tuln be. ¹⁶ Li ben men, ki la li teh sɔnsɔndl, ki la li likeh Uwien ya bont fɛnm ten Esawu là tien' ma ki kuɔre' u ɲmɔbe kibucienk ya kpele wà nno, ki teke' tijier ki jin' nen saan. ¹⁷ Ni ben ki ye ni ya puoli bó ne u ji là lá nuunh u'baa ní tien wɔ Uwien ya mɔnm ne wa cenge' u'bó. Nin u muɔ' ki gbáan' ma ke nno u'baa ɲa lèbre' yenmaale*.

¹⁸ Nì nekñ' Uwien saan ma nno, na ye ni laa' bii ni cii' Israyel yaab là laa' nà nin bi cii' nà Sinayi ya juɔl ya ñiel nno ne. Bi là laa' umufafaa uba teknh li'bo piɛbu piɛbu, ki laa' nì biike' cinm, ki laa' kutafaabiiku, ¹⁹ ki cii' linatunl liba ya muɔ bó, ki cii' unieke uba bó. Bi cii' unieke nno bó ma nno ne ki gbáan' ki ye ba ji yie be ní liebe kí cii' ñɔbonl liba kí pukn. ²⁰ Kime unieke nno ye nà nno faa bi'bo ne. U ye:

«Wà ke mɛ' lijuɔl nno la,

ba nì ye kiwɛnk mɔnɔn la,

be ní yeke iten kí ku.»

²¹ Nà là tien' nno là ɲmɔbe bujewaambu cɛen, ne Moyis len' ki ye: «Bujewaambu ɲmɔbe nni haali n'gbenent ke ti ɲɔh.»

²² Ama ninbi wɔn, ni nekñ' lijuɔl là bi yih lè Siyɔn ya juɔl nno, ki nekñ' Uwien limiel ya daan ya du. Wun si: Yerusalem wà te paaki bó. Uwien ya tondb turbɛnm te wun ni ne ki jeleh kunacɛnku. ²³ Ninbi baa' licɛkl là ni nno ya nib ye Uwien ya bukpiɛkmu mùa ya yel kele' u'saan paaki bó nno ne. Ni baa' Uwien wà buh uɲendun ya nib ke tibuur nno saan ne. Ni baa' binib bà cuube, u cère' bi ye u yie be ní li ye bidɛnd bà nno saan ne. ²⁴ Ni baa' *Yesu saan ne. Wɔn ne sere' Uwien cuo' nin binib kujɔtiefɛnku kùa nno ni. U ya sɛm ne puube' ki tien' te binib bà ɲa ɲmɔbe jɔknt. U'sɛm nno ya gber ɲme ki cɛn' Abel yaam ya gber.

²⁵ Liike men ni'yul bo, ki la yie ka ní cenge wà lienh ne nno bó. Moyis là tɔke' binib Uwien ya gber kitink bo, ba cenge' u'bó ne ka ñen' utudere ni. Nì li tien mila ɲo tinbi bà Uwien lienh te haali paaki bó nno ta tɔnge' u'gber la, ti li ñe utudere ni? ²⁶ Wɔn wà ya nieke là jènge' kitink uyo bo nno, tí len' fɛnfennɔ ki ye: «N li liebe kí cère kitink ní jènge;

* 12:17 Migbiirm miɛ ya ciim te bolm mile bo ne: Nin u muɔ' ki gbáan' ma ke nno u'baa ɲa lèbre' yenmaale bii nin u muɔ' ki lèbre' u'tetem ma ke nno, wa fre' ki lèbre' niba, kime uyo nno gèbre' ɲo.

na yé kitink baba, kutaaku mɔ ji li jènge nɛ.»²⁷ U len' nà ki ye: «Kí liebe kí cère nnɔ» ya tingi si: u ñen' tibont tà ke nnɔ li jènge nɛ wɔ n̄ taa tù kí ble ukele bo, kí dàan tà ña n̄ jènge tun n̄ li tuu ki te.²⁸ Nɛn bo, tí faare mɛn Uwien kimɛ u de' tɛ udu wà ña n̄ jènge kí yé tí'yu nɛ. Cère mɛn tí li pukeh wɔ u yíe ma bo, kí li tuonh u'ñabu bó, kí li boh wɔ.²⁹ Imòn, tí'Wien te ten umu nɛ ki wih ki ñèreh tibont ke.

13

Kristo yɔ li tien ma kí li sɔnge Uwien ya yɛnm

¹ Li tuu kí yíe mɛn tɔb ten ninjieb yíe tɔb ma bo. ² La sunde mɛn kucɛnku ya tek m bó, kimɛ biba teknh binib kucɛnku nɛ ki tí teke' biba kucɛnku ka bɛn ki ye bi yé Uwien ya tondb nɛ. ³ Li tien mɛn lipekl ya nib bó ten ni'mɔ te lipekl ni nɛ, kí li tien bi jèndeh binib bà nnɔ bó ten bi jèndeh ninbi nɛ.

⁴ Unil ke n̄ li boh upiikuɔn. Unil nin u'po la lindeh tɔb ya puoli bó, kimɛ Uwien li bu binib bà ke teh lisɔnsɔndl nin linaɲmaal nnɔ tibuur.

⁵ La taa mɛn ni'yul kí kpele ilike. Cère mɛn ni'yɛnm n̄ li sɔnge ni ñmɔbe nà bo. Kimɛ Uwien mɔnɔn len' ki ye: «Imòn, ma n̄ sunde a'bó, ka n̄ wiɛ ñe mɔ.»⁶ Nɛn bo nɛ tí'ni unil ke li fre kí ñi lifèl kí len kí ye:

«N'Yonbdaan nɛ se n'ciɛk bó,
ma fɛnge bonn.

Unisaal li fre kí tien nni ba?»

⁷ Li tien mɛn ni'ciɛnb bà wɔkn' nɛ Uwien ya gber nnɔ bó, kí liike bi'fuobm là tí fɔre' ma bo, kí tek n bi'taanl ni mitekjim ya sɛn ni. ⁸ *Yesu Kristo ña lèbreh. U là te ma bo nnɔ u biɛ ki te nnɔ nɛ dinnɔ ki li tuu ki te nnɔ nɛ. ⁹ La cère mɛn binib n̄ taa miwɔknm mà ke ya bol ña kpe sɛn kí lere nɛ. Uwien ya juokm nɛ dienh tɛ mituɔm la, n̄ mɔn. N̄ cère' tijier ya kùɔn yɛn wɔn la, ya li toreh binib bà pɛ i'bo fiebu. ¹⁰ Ti ñmɔbe liponpuol liba, nɛ *Sufmbe bà yé bitɔtuɔrkaab Uwien ya ninbonl ni nnɔ ña ñmɔbe sɛn bɛ n̄ ji lí'bo ya jier, ¹¹ kimɛ bitɔtuɔrciɛnb ya ciɛn tukeh tiwent tà ya sɛm, kí kɔh Uwien ya ninbonl ya dubenku bó ki teh ibiere ya fɛrm ya tuɔrl nnɔ bi ñèndeh tù udu ya gbɛ nɛ ki tí wíndeh. ¹² Nɛn bo nɛ bi là ñen' Yesu udu ya gbɛ ki tí ku', ñɔ u'sɛm n̄ ñen udu ya nib ya biere. ¹³ Nɛn bo, cère mɛn tí ñe kí cende wɔ udu ya gbɛ ki mɔ n̄ tuo bi suke wɔ isuk yà nnɔ. ¹⁴ Kimɛ tí kɔh udu wà ni kitink kie bo ña n̄ li tuu ki te. Ama tí'nun mɔn tí lá li kɔ udu wà ni wenli bo nnɔ bo nɛ. ¹⁵ Wɔn *Yesu bo, cère mɛn tí li pèkeh Uwien uyo ke, kí li geh iyuon kí tɔkeh binib ki teh u yé Yonbdaan. Nɛn nɛ yé lituɔrl là tí teh lè ki dienh wɔn Uwien. ¹⁶ La sunde mɛn tɔb ya mɔnm ya tienm bó, kí li gbiinh ni'bont nin tɔb. Nɛn nɛ te ten lituɔrl kí sɔnge Uwien ya yɛnm.

¹⁷ Li boh mɛn ni'ciɛnb, kí li tuonh bi'ñuɔn bó, kimɛ bɛn nɛ likeh nɛ, kí lá li tɔke' Uwien bi liliike' nɛ ma bo. N̄ boh bɛ la, bi li sɔn bi'tuon nin uyenduɔn nɛ. Nnɔ ña ñí la, bi li sɔnh kí dunh nɛ, nɛ na n̄ tore nɛ.

¹⁸ Li kàareh mɛn kí dienh tɛ. Tí bɛn tí'yɛnm ni, kí ye ta ñmɔbe biil, kimɛ tí nuunh tí li teh nà mɔn nɛ isɛn ke ni. ¹⁹ N̄ l̄ tùɔreh kí gbáanh nɛ nɛ, ní li kàareh kí dienh nni ñɔ Uwien n̄ de usɛn n̄ liebe ní ni'saan tonm.

Ikaarfɔrke

²⁰ Uwien nɛ yé uyenduɔn ya daan. U cère' tí'Yonbdaan *Yesu wà yé upekpaaciɛn nnɔ mekre' bitenkpiib ni. U ya sɛm bo nɛ Uwien cuo' nin binib kujɔtieku kùà ña ñmɔbe gbenm. ²¹ Uwien bugbɛn n̄ cère ní li freh kí teh mimɔnm isɛn ke ni, kí li teh u yíe nà. Wɔ n̄ cère *Yesu Kristo bo, tí li teh nà sɔnge u'yɛnm. Wɔn *Yesu Kristo nɛ si ukpieke uyo ke. Ami.

Tigbɛfɔrkaar

²² N'yaabe, n gbáanh nɛ nɛ, ñikn mɛn kí cenge n kele' tigber tà n̄ saake ni'gbenɛnt nɔ; ma lí kele' n̄ fòke mɔnɔn. ²³ Ní li bɛn kí ye bi wiɛ' tí'ninje Timote ñɔ. N̄ yé u baa' n'saan tonm la, min nin wɔn lí tɔke kí baa kí lɛ nɛ. ²⁴ Fuonde mɛn ni'ciɛnb nin Uwien ya nib ke. Itali yaab fuondeh nɛ. ²⁵ Uwien n̄ juoke ni'ke.

Kugbɔ̀nku kùà

Saak

kele' kù nnɔ

Nà wɔ̀ngɛh kugbɔ̀nku kuu te ma bo

Tigber tà te Saak ya gbɔ̀nku ni yé miwɔ̀knm nɛ ki saakreh Kristo ya táan yà te uɔ̀ɛndun ni ni'ke saan nnɔ ya nib ya gbenent. Saak kele' tù ki de' binib bà nnɔ lii yé Sufmbɛ bà teke' Kristo ki jin' nɛ.

Kugbɔ̀nku kuu wɔ̀ngɛh Kristo yaab miyɛnfuom mà li tore bɛ, bɛ ní li fuobe mitekjim ye ma bo nɛ. Unil teke' Uwien ki jin' la, u li sɔ̀nh mitekjim ya tòn nɛ. U'tòn nnɔ wɔ̀ngɛh ki teh u fuobe mɔ̀nmɔ̀nm Uwien ya nun bó (2:14-26).

Kugbɔ̀nku kuu ni Saak tɔ̀keh bà ya nun mɔ̀n bɛ ní lɛ lifaal nɛ ki teh bi la li likeh bijiinb fɛnm. U tɔ̀keh bifàadɛnb mɔ̀ ki teh bi taah bi'faal ki teh nà nnɔ nɛ cèreh bi'faal nnɔ ɔ̀ mɔ̀n (5:1-6).

Kugbɔ̀nku kuu ya fɔ̀rm tɔ̀keh Kristo yaab ki teh bɛ ní li toreh tɔ̀b, kí li kàareh ki dienh tɔ̀b, kí li toreh bà wie' tigbɛmɔ̀nt ya sɛn bɛ ní liebe kí paan usɛn nnɔ bo (5:7-20).

Ifuonde

¹ Min Saak, n yé Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo ya tonsɔ̀nl nɛ. N kieh kugbɔ̀nku kuu ki fuondeh ninbi Israyɛl yaab ya baamul piik nin ile ya nib* bà yere' ki te uɔ̀ɛndun kɛ ni nnɔ nɛ.

Li ɔ̀mɔ̀be men kuminku mibiikm ni

² N'yaabɛ, *mibiikm mà kɛ ya bol lá tu' nɛ la, cèrɛ men ni'ke ní li yé ni'bo uyɛnɔ̀maacien. ³ Kime ni ben ki ye mibiikm lu' ni'bo ɔ̀ na wie' ni'tekjim la, mi faakreh nɛ ki dienh nɛ kuminku. ⁴ Cèrɛ men ni'minku nnɔ ní tì fɔ̀rɛ ɔ̀ ní li yé binib bà mɔ̀n ki tì gben' ka pɔ̀rɛ' niba. ⁵ Ni'ni miyɛnfuom pɔ̀rɛ' wà la, wɔ̀ ní miɛ mè Uwien wà ɔ̀mɔ̀be tinimɔ̀nt ki dienh binib kɛ faala, ka tiigɛh uba nnɔ, nɛ u li de wɔ̀ mè. ⁶ Ama wɔ̀ ní miɛ nin mitekjim, ki la li ɔ̀mɔ̀be yɛnmaale ilele, kime unil ɔ̀mɔ̀be iyenmaale ilele la, u naan ten iɔ̀ngbegbel yà kutafaaku joh ki findɛh yè nɛ. ⁷ Udaan la li maaleh ki teh u li lɛ niba ti'Yonbdaan saan nɛ. ⁸ U ɔ̀mɔ̀be iyenmaale ilele nɛ, ka ben u li cinbe kí tukn yà u'tòn kɛ ni.

Tijiint nin lifaal ya gber

⁹ Kristo yɔ̀ wà yé ujiin la, wɔ̀ ní li poknh, kime Uwien kpieke' wɔ̀ ɔ̀. ¹⁰ Wà mɔ̀ yé ufàadaan la, u'mɔ̀ ní li poknh, kime Uwien jiiin' wɔ̀ tingi ɔ̀. Ufàadaan li gèbre ten mimɔ̀puum sokreh ma bo nɛ. ¹¹ Uwien puɔ̀' ki ben' ki sɛ' timuɔ̀r la, tì yuɔ̀nh nɛ, nɛ tu'puum ní sokre, ka ji ɔ̀mɔ̀be ñuɔ̀rku. Nnɔ nɛ ufàadaan nin u'tòn kɛ li juore fɛnm.

Mibiikm ya gber

¹² Unil wà *mibiikm tu' wɔ̀ ɔ̀ u ñikn' ka lu' mi'ni la, Uwien ya mɔ̀nm te u'bo, kime u ñikn' *mibiikm ni ki tì gben' la, u li lɛ limiɛl. Li ya suul nɛ Uwien pòn' ki ye u li de lè binib bà yíe wɔ̀ nnɔ. ¹³ *Mibiikm tu' wà la, u la ye Uwien nɛ biike' wɔ̀, kime niba ɔ̀ ní fre kí sure Uwien wɔ̀ ní tien nà bre, nɛ u'mɔ̀ ɔ̀ ní sure nil wɔ̀ ní tien nà bre. ¹⁴ Ama unil kɛ ya nunfɔ̀ke nɛ díɛh wɔ̀ ticuɔ̀r ki coh wɔ̀. ¹⁵ Unil ɔ̀mɔ̀be ununfɔ̀ke ki gbien' la, u cèreh u teh ibiere nɛ. Ibiere nnɔ mɔ̀ tì yebre' ki gbien' la, ì tɔ̀keh wɔ̀ ki joh mikuum ni nɛ.

¹⁶ N'yaab bà n yíe bɛ, la li lɛrɛh men ni'ba tuu ya bont ni: ¹⁷ Mipum mà kɛ mɔ̀n ki tì gben', ñɛh paaki bó nɛ. Mì ñɛh Uwien wà ñɛn' tiwenwent tà te paaki nnɔ saan nɛ. Wɔ̀n nɛ ɔ̀ lèbreh, ka jèngɛh, ka ɔ̀mɔ̀be cinñunl mɔ̀. ¹⁸ U yíe tɛ, ki cèrɛ' ti tien' u'yaab kí ñɛ u'gber tà yé tigbɛmɔ̀nt nnɔ bo, ɔ̀ tì li yé u ñɛn' tibont tà kɛ nnɔ ya senlierb nɛ.

Li cɛngɛh men kí li teh ni ciuh nà nnɔ

* 1:1 Israyɛl yaab ya baamul piik nin ile ya nib nnɔ li fre kí li yé Uwien ya nib kɛ mɔ̀.

¹⁹ N'yaab bà n yíe be, bende men kí ye nì mən unil ke ní pele itub kí li cengeh ne, ama wə ní cuo u'lenl, ki la cère u'benku ni mə ní li beh tontonm, ²⁰ kime unil ya benku ni ben' la, wa ji teh nà cuube Uwien ya nun bó. ²¹ Nen bo, wíe men nà ke li kuən ne tijəkt nin mibiərcienm ya tūon ke. Teke men tigber tà Uwien tien' tū ni'ni nno nin lifəsəngl, tun ne li fre kí ηmien ne.

²² La cèreh men ni'yenm ní li sənge Uwien ya gber ya cengm baba bo, li teh men tū ye ma bo nno mə. Na teh nno la, ni lereh ni'ba ne. ²³ Unil cenge' Uwien ya gber, ka teh tū ye nà nno la, u te ten wà liike' u'ba kinunliik ni ne. ²⁴ U liike' ki siere' la, i ya tən bo, u pək kí sunde u bi laa' u'ba len ma bo ne. ²⁵ Ama unil sekn' yiko ki bende' u yé yikomənmən, ki yé yiko wà li ñen wə ibiere ya yonbt ni, ki pə u'bo, ka yé yensundm ya nil, ki teh u ye ma bo la, Uwien ya mən li te udaan bo u'tūon ke ni ne.

²⁶ Unil ye u pə Uwien ya sen bo, ka coh u'lenl la, u lereh u'ba ne. Ne u'Wien ya sen bo ya paanm nno mə yé fənm ne. ²⁷ Uwien ya sen bo ya paanm mà mən ki ñaan wən ti'Baa Uwien ya nun bó si: kí li toreh mutenkpiibumu nin bikpopiib bi'jənd ni, kí li coh a'ba, ki la cèreh uəndun ya jəkt kəh ηe.

2

La büh men uba ki cən' uto

¹ N'yaabe, ninbi bà teke' ti'Yonbdaan *Yesu Kristo wà ηməbe ukpieke ki jin' nno, ji la ηməbe men gəngənde. ² Kí le uba baa' ki lá kən' ni'taanl ya duku ni, ki pii miñəkm ya gbiək, ki guo tikpəlcəmənmənt; ne uto mə baa' ki yé ujiin, ki guo ikpəlcəyəyəl la, ³ ni selndeh wə guo tikpəlcəmənmənt nno cəen ne, kí təke wə kí ye: «Sin, kèle nie saan kibiek kà mən bo,» kí təke ujiin nno mə kí ye: «Sin, sere nie bó» bii «Kèle tink ni n'taan bó.» ⁴ Nen ne wəngəh ki teh ni ηməbe igəngənde ni'ni, ki buh təb tibuur nin iyenmaalbiere.

⁵ N'yaab bà n yíe be, cenge men, Uwien gənde' binib bà yé bijiinb uəndun wuu ni ηə be ní li yé bifaadenb mitekjim bo, kí li yé Uwien ya bel ya faajib. U là pūon' ki ye u li de lè binib bà yé wə nno ne. ⁶ Ama ninbi yih bijiinb fənm ne, ki boh bifaadenb. Bi le ba wəbndeh ne ki taah ne ki jondeh tibuur-i? Na yé ben bifaadenb-ii? ⁷ Ben ne ηa saah *Yesu ya yel-ii? Li ya yeñaanl ne ηa cère' ni yé Uwien yaab-ii?*

⁸ Tə, yiko wə te *Uwien ya gbənk ni ki cən' u'tə nno ye: «Li yíe a'tə ten a yíe a'ba ma bo.» Ni boh wə mənənmənm la, ni teh nà mən ne. ⁹ Ama ni ηməbe igəngənde ni'ni la, ni teh ibiere ne. Ne yiko nno li cère be ní biin ne, kime na bon' wə. ¹⁰ Wà ke boh yiko ya gber ke, ka lá bon' tuba mənənmənm la, wa bon' yiko ke ne. ¹¹ Kime wə len' ki ye: «La teh naηmaal nno», wən ne liebe' ki len' ki ye: «La ku nil mə.» ηa tien' naηmaal ama ki nín ku' unil la, ηa bon' yiko nno ke ne. ¹² Li lienh men, kí li sənə ten binib bà Uwien li bu be tibuur yiko wà cèreh binib ñeh ibiere ya yonbt ni nno bo. ¹³ Kime wə ηa muəh cəcəkm la, Uwien mə li bu wə tibuur, ka ní muə wə cəcəkm. Ama wə muəh micəcəkm ηa jie buur ya daali.

Mitekjim mà ηa ηməbe tūon ya gber

¹⁴ N'yaabe, unil len' ki ye u ηməbe mitekjim, ka sənə mi'tūon la, u ηməbe kpəle-ee? U'tekjim nno li fre kí ηmien wə-ə? ¹⁵ Tə, kí le ni'ninje uba bii ni'ninse uba ní li te ka ηməbe wəngolkaar, ka ηməbe daali ke daali ya jier, ¹⁶ ne ni'ni uba ní ji ní təke be kí ye: «Ni'yaam ní li ηme, ti gole men, kí ji kí gbo,» ka de' be nà pəre' be la, ni ηməbe kpəle-ee? ¹⁷ Nno ne mitekjim mà mə ηa sənə tuonl la, mi yé fənm ne.

¹⁸ Tə, uba li ye: «Uba ηməbe mitekjim, ne uto sənə itūon.» N'mə li jiin' udaan kí ye: «Laan wuən nni a'tekjim mà ηa sənə tūon nno, ηə min ya tūon ní wuən ηe kí ye n ηməbe mitekjim.» ¹⁹ A teke' ki jin' ki ye Uwien te uba ne. A tien' nì mən ne. A nín li ben kí ye isənpol mə teke' ki jin', ne ki te bujəwaancienbu ni. ²⁰ Ujə sin, a yíe ní wuən ηe kí ye mitekjim mà ηa sənə tūon la, mi yé fənm ne-εε? ²¹ Ti'yaaje *Abraham ya tūon bo ne Uwien là ye u yé ugbəməndaan ki cuube u'saan, kime u là tuo' Uwien ya ñəbu bó ne ki

* ^{2:7} Migbiirm miε ya ciim te bolm mile bo ne: Ben ne ηa saah *Yesu ya yel-ii? Bii ben ne ηa saah liyeñaanl là Uwien de' ne lè nno-ə?

taa' u'bijε *Isaak wə́ n̄ tien lituərl liponpuol bo. ²² A laa'-aa! U là ηməbe mitekjim nε ki sən̄h mi'tuon mə. U'tuon n̄nə nε wuən' ki ye u teke' Uwien ki jin' im̄n. ²³ N̄i tien' ten nà là kele' *Uwien ya gbənk̄u ni nε. N̄i kele' ki ye: «*Abraham teke' Uwien ki jin', n̄en bo nε Uwien là bù' wə́ ugbem̄ndaan,» ki yin' wə́ u'jə. ²⁴ Ni laa'-aa! Ituon bo nε Uwien bùh unisaal ugbem̄ndaan, na yé mitekjim baba bo nε.

²⁵ N̄nə nε Lahab wà là yé ujenkpend n̄nə teke' Sosuwe ya tondb kuc̄enku, ki təkε' bε ki ye bε n̄ taa usenpaanke kí liebe kí kun. N̄en bo nε Uwien bù' wə́ ugbem̄ndaan.

²⁶ Tə, tigbenent ηa ηməbe fuorku la, t̄u kpo' ma n̄nə, n̄nə nε mitekjim mà mə ηa ηməbe tuon la, mi'mə kpo' nε.

3

Li coh men ni'len

¹ N'yaabε, la li nuunh men ni'kε n̄ li yé biwənwəknb, kime ni ben ki ye Uwien li bu tinbi bà wəknh n̄nə tibuur n̄ n̄ li faa kí cən binitəb kε. ² Kime ti'kε biih isen yà yebe ni nε. Unil lienh ka t̄ureh ki biih la, wən nε mən ki t̄i gben', ki li fre kí cuo u'ba. ³ Ti kuəndeh itaan ya ñuən ni mugbiemu, ȳi n̄ li ciuh ti'ñuən bó ηə tí li freh ki pekreh ȳi nε. ⁴ Liike men, iñercien yebe ki kpe ma bo. Ama kutafaabiiku fii' ki tureh ȳi la, biñerkurb taah tiñekurlenbent tà ki k̄ureh ȳi, ki c̄ereh ì joh bi ȳi nà bó n̄nə waa nε. ⁵ N̄nə nε lilēnl m̄ yé nibonwawaann tigbenent bo, ama lì n̄in wəngēh li'ba ki gbiekeh tibont tà yebe ni nε. Liike men, kimukuənk li fre kí c̄ere lifuəciēnl n̄ teke umu. ⁶ Tə, lilēnl m̄ te ten umu nε, ki yé mibiērm kε ñēh nà saan ki te ti'gbenent bo. Lì kuəndeh ti'gbenent kε tijəknt, nε ki windeh ti'fuobm kε. Lilēnl ya mu n̄nə naan umu wà ηa n̄ kpiin n̄nə ya mu nε. ⁷ Unisaal freh ki lereh ki coh kumuəku ni ya went kε ya bol nin inuən kε ya bol nin tiwent tà fuunh kubenku bo kε ya bol nin ijen kε ya bol ki dieh. ⁸ Ama lilēnl len, uba ηa n̄ fre kí cuo lè, lì lebreh ni'kε bó nε, ki bre ten tiləbr, ki kuuleh. ⁹ Ti taah lilēnl nε ki p̄keh Baa Yonbdaan, ki liebe' ki taah len nε ki wiēnh binib bà wən Yonbdaan Uwien ñen' bε, bi naan wə́ n̄nə miñuum. ¹⁰ Buñəbaabu bùa p̄keh wən Yonbdaan Uwien n̄nə, bun nε liebe' ki wiēnh binib m̄ miñuum. N'yaabε, na mən n̄ n̄ li te n̄nə. ¹¹ Liñunbunl liba li fre kí bunge uñunbunnun uba ni miñunm mà ηmε nin mà lēlke nba bo-oo? ¹² N'yaabε, bukenkenbu li fre kí l̄uon isàan-ii*? Bii isiin yà bi taah i'bi ki ηeh fēn n̄nə li fre kí l̄uon ikenken-ii? N̄nə nε liñunbunl liba m̄ ηa n̄ fre kí bunge miñunm mà lēlke nin mà ηmε nba bo.

Miyenfuom mà ñen' paaki bó

¹³ Unil te ni'ni ki ηməbe miyenfuom nin mibenm la, wə́ n̄ c̄ere u'tetemənm̄n̄ n̄ wuən kí ye u ηməbe m̄, kí li ηməbe lifēsəngl, kí li ηməbe miyenfuom u'tuon kε ni. ¹⁴ Ama iponponbbiere yebe ni'f̄el ni, nε ni ηməbe kunanierku t̄əb bo la, la p̄keh men ni'ba ki n̄ndeh ki teh ni yé bigbem̄ndenb. ¹⁵ Mi ya yenfuom ya bol ηa ñen' paaki bó, ama m̄ yé uñendun nin unisaal ya yenfuom nε, ki tonde' ki yé usenpol yaam. ¹⁶ Kime iponponbe nin kunanierku te nà saan la, fēnfēnm̄ nin it̄uonbiere kε ya bol m̄ te n̄en nε. ¹⁷ Ama miyenfuom mà ñen' paaki bó n̄nə, ηa ηməbe jəknt, nε ki diēnh uyenduən, ki c̄ereh kuñətaaku te, ki c̄ereh unil muəh u'tə micεc̄km, ki sən̄h it̄uonm̄nm̄n̄. Mi ya yenfuom ηa ηməbe gēngēnde, ka c̄ereh nil yé ñuən ilele ya nil m̄. ¹⁸ Bà nuunh binib ya yenm̄ n̄ li d̄ə n̄nə, bi sən̄h uyenduən ya tuon nε, nε bi'tuon n̄nə c̄ereh binib teh nà cuube Uwien ya nun bó.

4

Uñendun ya jə yé Uwien ya n̄ennend nε

¹ Ifinfinde nin ik̄n̄k̄n̄ ñen' la ni'ni? Ì ñen' iyenmaalbiere yà te ni'f̄el ni ki j̄ndeh nε n̄nə ni nε. ² Ni'nun m̄n̄ tibont bo, ama na n̄ fre kí lε t̄u. Ni ηməbe iponponbe ki kuuleh ni'təb; nin n̄en kε na lenh niba. N̄en nε c̄ere' ni findeh, ki k̄n̄h tijer. Na ηməbe niba, kime na mieh Wien. ³ Ni mieh m̄n̄n̄ la, na lenh, kime ni'yēnmaale ηa m̄n̄. Ni mieh ki nuunh

* 3:12 Bi liebre' liñəbonl là ki ye isàan n̄nə; lì kele' Grekmbε ya lenm ni ki Olifi ya bii nε.

ní li teh ni'yenm yíe nà nɛ. ⁴ Ni yé binib bà ɲa cuube Uwien saan nɛ. Na ben ki ye unil yíe uɲendun la, u yé Uwien ya nennend nɛ-ɛɛ? Wà nuunh wə́ ń jɔre nin uɲendun la, u kpendeh Uwien ya nennend nɛ. ⁵ Bii ni maaleh ki teh nà kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Uwien ɲa sè u'Fuoñaanm mà te tí'ni nnɔ bo nnɔ» yé fɛnm nɛ-ɛɛ? ⁶ Ama Uwien juoke' tɛ ki tì gbien', kime nì kele' u'gbɔnku ni ki ye:

«Uwien nen bà ɲmɔbe tigbengt,
ama u teh bà jiindeh bi'ba tingi tinimònt.»

⁷ Li boh mɛn Uwien, kí tuobe usenpol nin tijer ɲɔ wə́ ń sen kí jende ní'saan. ⁸ Nɛkn mɛn Uwien, u'mò li nɛkn nɛ. Bibierdenbɛ, tùɔre mɛn ni'ba. Ninbi iñuɔn ilele ya nibɛ, wende mɛn ni'fɛl. ⁹ Bende mɛn kí ye ni te micɛɛkm ni, kí li muɔh ikumuɔ. Cère mɛn ni'laar ń kpende imuɔ, kí cère ni'yensonge mɔ ń kpende uyensaa. ¹⁰ Jiin mɛn ni'ba tingi Yonbdaan Uwien ya nun bó, ɲɔ wə́ ń kpieke nɛ.

La buh mɛn tɔb buur

¹¹ N'yaabɛ, la lienh mɛn tɔb bo fɛnfɛnm. Unil lienh u'tɔ bo fɛnfɛnm bii u biindeh wə́ la, u lienh yiko bo nɛ fɛnfɛnm ki teh wa mɔn. Unil ye yiko ɲa mɔn la, wa ji boh wə́, ama u nuunh wə́ ń lèbre wə́ kí tien wɔn yíe ma bo nɛ. ¹² Uwien baba nɛ dienh *yiko, ki yé wà buh tibuur. Wɔn nɛ li fre kí ɲmien unil, kí liebe kí fre kí ku wə́ mɔ. Sin, unilɔ, a yé ɲme nɛ ki biindeh a'tɔ?

La ɲmɔbe mɛn gbengt

¹³ Cenge mɛn fɛnfɛnnɔ, ninbi bà lienh ki teh: «Dinnɔ bii wenli, ti li jo wuu ya du ni, kí tì tien libinl liba, kí tien ukpenkpende kí lɛ kpele nnɔ,» ¹⁴ na ben nà li wun tu nɛ? Ni'miel yé ba? Ni naan ligunl nɛ. Lì lu' la, na ń wuɔke nɛ lè ń pɔk kí gben. ¹⁵ Ni bi li lienh ki teh: «Yonbdaan Uwien yíe ki cère' ti fuobe la, ti li tien niɛ nin niɛ nɔ nɛ.» ¹⁶ Ama fɛnfɛnnɔ ni ɲmɔbe tigbengt nɛ ki wɔngɛh ni'ba. Tu ya gbengt ya bol ɲa mɔn. ¹⁷ Nen bo, unil ben mimɔnm ya tienm, ka teh mè la, u tien' ibiere nɛ.

5

Nì bre bifàadenb bo

¹ Cenge mɛn fɛnfɛnnɔ, ninbi bifàadenbɛ: muɔ mɛn kí kpiende micɛɛkm mà lá li tu nɛ nnɔ bo. ² Ní'faal yon'-a! Likuotuul mɔ mɔn' ni'kpɛlɛr-a! ³ Ní'ñòkm nin ni'like ya kur kɔn' itenmón ɲɔ. I ya tenmón nɛ li cère bɛ ń biin nɛ. Ì li ɲmɔn nɛ ten umu nɛ. Uɲendun benh wù ń gben nɛ, nin nen kɛ ni kùleh lifaal ki cokndeh. ⁴ Liike mɛn, bitonsɔnb bà taan' ni'kpàan ni ya jier, ɲɔ ni yìe' ka pèn' bɛ bi'paaku kɛ nnɔ muɔh ku'bo. Nɛ bi'muɔ nnɔ lu' Yonbdaan Uwien, mituɔm kɛ ya daan ya tubl ni. ⁵ Ni te liwiél ni nɛ uɲendun wuu ni, ki teh nà songe ni'yenm, ki jinh ki gbengreh ten bi jindeh tiwent tà tù ń gbenge bɛ ń kù. ⁶ Ni biin' binib bà ɲa bii' niba ki ku' bɛ, ba kɔn' bi'ba bo.

Kuminku nin ikaare ya gber

⁷ N'yaabɛ, li ɲmɔbe mɛn kuminku kí tì baa Yonbdaan ya baam. Liike mɛn, ukpaal ɲmɔbe kuminku kùa ya bol. U tì ń gu uyo wà u'kpàabu ya jier li tien mɔnmɔnm nɛ kí cin utɛkpiɛk kí tì baa utɛfɔrke. ⁸ Ní'mò ń taa mɛn kuminku, kí li faakreh ni'ba, kime uyo wà Yonbdaan li baa ní nnɔ nɛkn' ní ɲɔ!

⁹ N'yaabɛ, la po mɛn tɔb bo, ɲɔ Uwien la lá bu nɛ buur. Liike mɛn, wà li bu tibuur nnɔ baa' kí gben'-a! ¹⁰ N'yaabɛ, li tòkreh mɛn Uwien ya ñɔbonsɔknb bà là len' Yonbdaan ya yel bo nnɔ ya jɛnd nin bi'minku. ¹¹ Ti lienh binib bà ɲmɔbe kuminku ijɛnd ni ki tì gben' nnɔ bo nɛ ki teh Yonbdaan ya mɔnm te bi'bo. Ni cii' Sɔb là ɲmɔbe kuminku kùa ya bol, ki ben Yonbdaan là tien' nà ki de' wə́ ijɛnd nnɔ ya gbenm. Kime Yonbdaan ɲmɔbe lifɛsɔngl ki gbien', ki muɔh binib micɛɛkm.

¹² N'yaabɛ, nibonn kɛ ni, la pole mɛn taaku, ki niireh nin tink, ki la pole bonn niba nin nitɔnn. Nen bo, ni len' ki ye: «Nì te nnɔ la, nè ń li te nnɔ,» ni tí ye: «Na te nnɔ la, nì la li te nnɔ,» ɲɔ ni la lu Uwien ya buur ni.

Li kàareh men ki dienh biwienb

¹³ Ni'ni uba te ijend ni la, wə́ n̄ li kàareh. Ni'ni uba ηmɔbe uyensonge la, wə́ n̄ li geh iyuon ki dondeh Uwien. ¹⁴ Ni'ni uba bun la, wə́ n̄ yin Kristo ya taanl ya cienb, be n̄ kàare kí de wə́, kí taa mikpəm kí fanfaan wə́ Yonbdaan ya yel bo. ¹⁵ Bi kàare' nin mitekjim la, Yonbdaan li cère uwien nnɔ́ n̄ faake, kí cère wə́ n̄ fii. U tien' ibiere mɔnɔn la, u li fère wə́ yì. ¹⁶ Nen bo, li tɔkeh men tɔb ni'tùonbiere, kí li kàareh ki dienh tɔb, ηɔ Uwien n̄ de ne laanfie, kimε ugbemɔndaan ya kaare ηmɔbe mituəm ki gbien'. ¹⁷ *Eli là yé unisaal ten tinbi ne, ki kàare' nin inunmón ki ye taa la nii. Ne taa ηa tuore' tink bo haali ibin ita nin iηmaale iluob. ¹⁸ U tí liebe' ki kàare', ne Uwien cère utaa nii', kitink songe' ne tijier tien'. ¹⁹ N'yaabe, ni'ni uba tùre' tigbemɔnt ya sen ηɔ utɔ jiiin' wə́ ní la, ²⁰ udaan n̄ li ben kí ye: «Unil jiiin' ubierdaan wà tùre' tigbemɔnt ya sen la, u ηmien' udaan ne, ki li cère Uwien n̄ fère ibiere ì yebe.»

Kugbɔ̀nkpɛ̀ku kùà
Pìer
kɛ̀le' kù nno
Nà wɔ̀ngɛh kugbɔ̀nku kuu te ma bo

Pier yé Yesu Kristo ya tond nɛ. U kɛ̀le' kugbɔ̀nku kuu ki de' Kristo yaab bà te Asi ya tinfɛnm ni nno. Bi jènde' bɛ ki gbien' kime bi teke' Kristo ki jin' (1:1; 2:11). Nɛn bo nɛ Pier kɛ̀le' kugbɔ̀nku kuu wɔ̀ n saake bi'gbɛnɛnt kí tore bɛ bi'tekjim nin bi'dɛndɛnl ni.

U ye Yesu Kristo ya mɛkrm bitɛnkpiib ni nno nɛ yé lidɛndɛnl nno. Lɛn nɛ cèrɛh binib tuonh isuk nin bi teh bɛ fɛnfɛnm wà nno tɛn Yesu. U tɔ̀ke' bɛ ki ye bɛ n tɛkn Yesu Kristo ya taal ni.

Iyonbe yà ya cɛnbaambe ɛa yé Kristo yaab nin bipiib bà ya ciɛb ɛa yé Kristo yaab bɛn wɔ̀n, bi'tetɛm nɛ li cèrɛ binitɔ̀b n bɛnde mitekjim yé nibonn nà. Mi ya tetɛm nɛ wɔ̀ngɛh bà ɛa yé Kristo yaab ki teh Kristo yaab ɛa ɛmɔ̀be biil.

Ifuonde

¹ Min Pier, n yé *Yesu Kristo ya tond nɛ. N kɛ̀h kugbɔ̀nku kuu n de ninbi bà Uwien gènde' nɛ ni yere' ki te Pɔ̀nt nin Galasi nin Kapadosi nin Asi nin Bitini ya tinfɛnm ni, ki yé bicɛnb ni'bó nno nɛ. ² Baa Uwien là bobn' ki gènde' nɛ haali uyoyo ní li yé u'yaab *Mifuoñaanm bo, kí li boh *Yesu Kristo ɛa u'sèm n sɔ̀kre kí lùore nɛ nɛ. Uwien n juoke nɛ kí gbien, kí de nɛ uyɛnduɔ̀n mɔ̀ kí gbien.

Uwien muɔ̀' tɛ micɛɛkm ki ɛmɛn' tɛ

³ Tí pèke mɛn Uwien ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya Baa. U'nimɔ̀nciɛnt bo nɛ u cèrɛ' ti maa' ki lere' kí nɛ *Yesu Kristo ya mɛkrm bitɛnkpiib ni bo, ɛa tí li ɛmɔ̀be lidɛndɛnl là ɛa ɛmɔ̀be juorm, ⁴ kí li lifaal là mɔ̀n, ka n saa, jɔ̀knt mɔ̀ ɛa n kɔ̀ lè. U bonde' lifaal nno ki ble' nɛ paaki bó nɛ. ⁵ Nɛ kí nɛ mitekjim bo Uwien gu nɛ nin u'tuɔ̀m, ki gu ufɔ̀fɔ̀ryo, uyo wà u li wuɔ̀n upaan bo kí ye ni ɛmɛrɛ'.

⁶ Nɛn bo nɛ ni poknh. Nì yé mibiikm kɛ̀ ya bol saah ni'yɛnm fɛnfɛnno mɔ̀nɔ̀n la, mibiikm nno ɛa n wuɔ̀ke. ⁷ Mɛn nɛ wɔ̀ngɛh ki teh ni ɛmɔ̀be mitekjim mɔ̀nmɔ̀nm bii na ɛmɔ̀be. Miñɔ̀km yé nibonn nà ɛa n li tuu ki te nɛ. Ama bi dondeh mɛ nɛ kí bɛnde mì mɔ̀n bii ma mɔ̀n-i. Ni'tekjim nno cɛn' miñɔ̀km. Ni'tekjim nno bo nɛ, lidaali là *Yesu Kristo li nɛn u'ba upaan bo nno, ni li ɛmɔ̀be kupɛnpɛku nin ukpiɛke nin lisel. ⁸ Wɔ̀n wà na laa' wɔ̀, ki yé wɔ̀, ki teke' wɔ̀ ki jin' ka laan li biɛ ki laa' wɔ̀. Nɛn bo nɛ ni te uyɛnsɔ̀ngciɛn wà ta bɛn ti li taa iñɔ̀bon yà kí tɔ̀ke u'gber nno ni ki poknh. ⁹ Nno nɛ ni laa' nà bo ni teke' *Yesu ki jin'. Nɛn si: ni'ɛmɛnm.

¹⁰ *Uwien ya ñɔ̀bonsɔ̀knb là tùore' ki fiin' miɛmɛnm bugbɛn ya gber, nɛ ki sɔ̀kn' nɛ Uwien bonde' wɔ̀ n de nɛ bupaabu bùa nno ya gber. ¹¹ Bi là fiin' bɛ n bɛnde Kristo ya Fuoñaanm te bi'ni ki tɔ̀ke' bɛ nà kɛ̀ nno li tien uyo wà nin nì li tien ma bo nɛ. Mì là juɔ̀' ki tɔ̀ke' bɛ Kristo lá li ji ijɛnd yà nin ni ya puoli bó u li lɛ ukpiɛke wà nno ya gber nɛ. ¹² Uwien là kpiire' ki tɔ̀ke' biñɔ̀bonsɔ̀knb nno ki ye tigber nno ɛa yé bɛn nin bi'yul yaar, tù yé bi sɔ̀kndɛh tù ninbi bà nno yaar nɛ. Fɛnfɛnno bà tɔ̀keh tigbɛmɔ̀nmɔ̀nt nno nɛ tɔ̀ke' nɛ tigber nno kí nɛ *Mifuoñaanm ya tuɔ̀m bo. Uwien nɛ cèrɛ' *Mifuoñaanm nno nɛn' paaki bó ki jiire' ní. U'tondb mɔ̀nɔ̀n ya nun mɔ̀n bɛ n bɛnde tigber nno ya tingi nɛ.

Li ɛmɔ̀be mɛn mitɛmɔ̀nmɔ̀nm

¹³ Nɛn bo, bonde mɛn kí li gu, kí li co ni'ba, kí li ɛmɔ̀be lidɛndɛnl kí tì gbɛn kí ye ni li lɛ bupaabu lidaali là *Yesu Kristo li nɛn u'ba upaan bo nno. ¹⁴ Ni yé binib bà boh Uwien ma nno, ji n dàan mɛn na laan là bɛn Wien ɛa ki teh tibont tà ni'yɛnm yé ma bo nno. ¹⁵ Ama ni la li ɛmɔ̀be jɔ̀knt ni'tetɛm kɛ̀ ni kime Uwien wà yin' nɛ nno ɛa ɛmɔ̀be jɔ̀knt, ¹⁶ kime nì kɛ̀le' *Uwien ya gbɔ̀nku ni ki ye: «Li yé mɛn biñaanb, kime u yé uñaan nɛ.»

¹⁷ Ni'kaare ni, ni yih Uwien wà ña gèndeh, ki bùh unil ke u'tuon kpe ma bo ni'Baa ma nno, li ñmabe men mitetem mà wongeh ki teh ni boh Uwien uyo wà ni laan te kitink kie bo no. ¹⁸ Ní li ben kí ye Uwien ña taa' tibont tà ña li tuu ki te ten ilike ya kur bii miñòkm ne ki de' ne ki wie', ki ñen' ne ni là guore' ni'yaajeb ya fuobm mà, ma ñmabe mi kunh nà bó nno ni. ¹⁹ Ama u taa' Kristo ya sèm mà mən ki cən' nibonn ke ten kipebuk kà ya niba saan ña gbè, ka ñmabe jòknt ne ki de' ne ki wie'. ²⁰ Uwien là gènde' wə ki laa' wà laan ñen' uñendun, ne ki cère' ninbi bo, u taa' u'ba ki wuən' idenförke yie nò. ²¹ Wən bo ne ni teke' Uwien wà mekre' wə bitenkpiib ni, ki kpieke' wə nno ki jin'. Nen bo ne ni teke' Uwien ki jin', ki ñmabe u'bo lidendenl.

²² Ni pe tigbemənt bo ma nno ne cère' na ñmabe jòknt. Nen bo, ní li yíe tób imənmən ten ninjieb yíe tób ma bo. Tùore men kí li yíe tób nin ni'fèl ke. ²³ Uwien ya gber ne cère' ni maa' ki lere'. Tigber nno ña te ten nibonn nà li saa, tù tuu ki te ne ki dienh limiel. ²⁴ Nì kele' *Uwien ya gbənkú ni ki ye:

«Nisaal ke nisaal te ten timuər ne,
ne nà ke yé u'bo ukpieke nno
te ten miməpuum.

Timuər kuoreh ne tu'puum sokreh.

²⁵ Ama Yonbdaan ya gber tun tuu ki te uyo ke ne. Tigber nno tun si: bi toke' ne tigbemənmənt tà nno.»

2

¹ Nen bo, daan men mibiern ke ya bol nin milerkjim ke ya bol, ki la ñmabe ñuən ilele, ki la ñmabe nunfòke, ki la lienh ki saah tób. ² Li febnh men Uwien ya gber bo ten kicenfəndk febnh ma libiil bo. Uwien ya gber te ten mibiim mà mən ne, kí li cère ní kpére kí le limiel Uwien saan, ³ kime ni laa' Yonbdaan ñmabe tinimənt ma bo.

Kristo te ten litenl ne ki co Uwien ya duku

⁴ Nəkn men Yonbdaan saan. U te ten litenl là fuobe ne. Binib wie' lè, ne Uwien gènde' lè, li yé u'bo nibonmənn. ⁵ Ni'mə te ten iten yà fuobe ne. Nen bo, cère men Uwien ní taa ne kí me *Mifuoñaanm ya duku. Ní li yé licekl là Uwien gènde' lè ki tien' bitətuərkaab, kí li teh ituəre ki dienh wə ten *Mifuoñaanm ye ma bo, ne *Yesu Kristo bo, u li tuo ituəre nno. ⁶ Kime nì kele' *Uwien ya gbənkú ni ki ye:

«Liike men, n gènde' litenl là yé n'bo nibonmənn,
ki tien' litenl là co kuduku,
ki ble' Siyən ya du ni,
wà ke du li'bo la, fe ña ní ji wə.»

⁷ Ninbi bà teke' ki jin' nno,
litenl nno yé ni'bo nibonmənn ne.
Ama bà ña teke' ki jin' nno bo ne nì kele' ki ye:

«Litenl là biduməb wie' lè nno,
len lá tien' litenkpiekl là co kuduku,

⁸ ki yé litenl là binib li ləkeh li'bo,
ki yé litenl là li gbəbreh binib mə.»

Bi li ləkeh li'bo, kime ba tuo' Uwien ya gber,
ne Uwien sien' be nno.

⁹ Ama ninbi yé libol là Uwien gènde' lè ne,
ki yé wən ubercien ya tətuərkaab,
ki yé linibol là te ki de' wən baba,
ki yé u'nib.

U gènde' ne, ní li kpaandeh u sən' itəncien yà nno ne.

Wən ne ñen' ne licinñunl ni,
ki kuən' ne u'wenwenku kùa ñmabe kuñuərku nno ni.

¹⁰ Uyo uba na là yé Uwien ya nib,
ama fənfənnə ni ji yé u'yaab ne,

na là yé u muo' binib bà micεεckm nno,
ama fenfennō ni ji yé u muo' binib bà micεεckm nε.

Li ηmabe men mitetem mà wongeh ki teh ni yé Uwien ya nib

¹¹ N'jotieβε, ni yé bicεnb nε kitink kie bo ki gèbreh. Nen bo nε n sureh nε ní li coh ni'ba unisaal ya yenm pe tibont tà bo, tù piendeh wō u la tien' Uwien yé nà nno bo. ¹² Ní li ηmabe mitetemōnmōnm bà ηa pe Wien bo ya nun bó, ηo nì yé bi lienh ki saah nε isen iba ni ki teh ni teh nà bre mōnōn la, be ní le ni'tūonmōnmōn kí pèke Uwien u li baa lidaali là.

¹³ Yonbdaan bo, ní li blinh ni'yul udu ya cienb ke cienb ya nun bó. Ben si: ubercien, wōn nε ηmabe ticiēnt u'du ya nib ke bo, ¹⁴ nin u kàan' binib bà idu ni be ní li likeh yì, kí li dieh bà teh ibiere ya tub, kí li pèkeh bà teh nà mōn nno.

¹⁵ Uwien yé nà si: ní li teh nà mōn, ηo nen bo, bà yé ijor, ka ben niba nno la fre kí yàare ñōbu. ¹⁶ Li yé men binib bà si bi'ba. Ni la dule nen bo kí li teh nà bre. Ama ní li fuobe nì kpe Uwien ya tonsōnb ní li fuobe ma bo. ¹⁷ Li diēnh men unil ke lisel, kí li yé ni'tōb bà teke' Kristo ki jin', kí li boh Uwien, kí li diēnh ubercien lisel.

Tekn men Yesu Kristo ya taal ni

¹⁸ Bitonsōnβε, ní li blinh ni'yul ni'cēnbaambe ya nun bó, kí tūore kí li fenge be. Na yé ní li teh nno cēnbaambe bà yé binimōnb, ki dinge baba nε, ní li teh nno bà mō ya gber faa.

¹⁹ Kime unil ηa bii' niba ηo bi jēndeh wō, u jin' kuminku Uwien bo, ki tuo' ijend nno la, nì yé nibonn nà mōn nε. ²⁰ Ni tien' nà bre ηo bi jēndeh nε, ni tuo' ijend nno la, ni ηmabe ku le penpeku-u? Ama ni tien' nà mōn ηo bi jēndeh nε ni mīnde' ki tuo' ijend nno la, nen nε yé nà mōn Uwien ya nun bó, ²¹ kime Uwien yin' nε ní sōn nà nínō. Kristo mō jēnde' ni'bo nno nε. U tien' nno ηo ni'mō ní tek n u'taal ni nε. ²² Wōn ηa tien' biere, tonnenku mō ηa ñen' u'ñōbu ni fiebu. ²³ Bi suke' wō, wa jiiin', ki jēnde' wō, wa taa' jēr, ama u taa' u'ba ki ηukn' wà buh tibuur tu'donbó ya nuō ni nε. ²⁴ Wōn bugben nε taa' u'tiema gbenent ki teke' ti'biere udōpōnpōn bo, ηo ibiere ji la ηmabe ti'bo tuōm, ηo tí le mifuobm mà cuube. U ya jend ya gbien nε cère' ni laa' laanfie.

²⁵ Imōn, ni là te ten ipe yà cuon' ki yebre' nε, ama fenfennō ni liebe' ní wà kpaah nε, ki gu nε nno saan.

3

Bijeb nin bi'puob li fuobe ma bo bi'dencen ni

¹ Bipiibe, ni'mō ní li blinh ni'yul ni'cieb ya nun bó, ηo bi'ni biba ηa teke' Uwien ya gber ki jin' mōnōn la, kí ñε bi'puob ya tetem bo, be ní teke tù kí ji, kí le ba tōke' be gber, ² kime bi li le ni'tetem wien ma bo, ki ηmabe mibom. ³ Ni la tuuke gbenent ya mōnbe bo, ki findeh tiyur ki gbiekeh, ki fēndeh ni'ba nin miñōkm ya jefēnbont, ki guoh tikpelcer tà ηmabe kuñuōrku. ⁴ Ama cère men ni'mōnbe ní li te ni'fèl bo, ní li ηmabe liyenguol, kí li te suoō. Nen nε yé umōnbe wà ηa ní winde, ki mōn Uwien ya nun bó cēen. ⁵ Nno nε uyo bo ya piib bà là yé Uwien ya nib, ki du u'bo nno, là ηmabe u ya mōnbe nε, kime bi là blinh bi'yul bi'cieb ya nun bó nε ⁶ ten Sara. Sara là boh *Abraham nε, ki yih wō u'cēnbaa. Ni teh nà mōn ka cēreh niba coh nε jēwaanbu la, ni yé wōn Sara ya bumu nε.

⁷ Piicieβε, ni'mō ní li fuobe nin ni'puob nin miyēnfuom, kí li ben ki ye ba ηmabe tuōm. Li selndeh be men, kime ninbi nin ben ke li taan' kí le Uwien ya paabu nε. Bun si: limiel là ηa ηmabe gbenm. Ni teh nno la, niba ηa ní pien ni'kaare.

Li teh men nà mōn

⁸ N li len nà kí fōre si: ni'ke ní li ηmabe iyēnmaalbaabe, kí li muōh tōb micεεckm, kí li yé tōb ten ninjieβ yé tōb ma bo, kí li ηmabe tinimōnt tōb bo, kí li jiindeh ni'ba tingi. ⁹ Ni la tien biērm kí tu wà tien' nε mibiērm lifēnl, kí la suke kí jiiin wà suke' nε. Ni li teh nà si: ní li miēh Uwien ya mōnm ki diēnh udaan, kime Uwien yin' nε ní li teh nen nε, ηo ninbi nin ni'yul ní le Uwien ya mōnm.

¹⁰ Kime nì kele' *Uwien ya gbōnku ni ki ye:

«Wà yé wō ní li fuobe kí li te liwiēl ni idaan ke la,

wə́ n̄ li coh u'lenl,
 ki la cèrè tonnenku n̄ li ñeh u'ñəbu ni,
¹¹ kí dāan nà bre,
 kí li teh nà mən,
 kí li nuunh uñəkpaaan nin inunmón.

¹² Kime Yonbdaan ya nun cə bigbeməndənb bo,
 nɛ u gbè itub ki cengeh bi'kaare bó.

Ama bà teh nà bre nno wən,
 u bulnh ben ibuən nɛ.»

¹³ Ni'nun món ní li teh nà mən la, ηme li tien nɛ nà bre? ¹⁴ Nì tì baa' bɛ n̄ jènde nɛ, ni teh nà mən ma nno bo mənən la, li te mən uyensənge ni. La fenge mən nib, ki la cèrè ni'yenm n̄ saa. ¹⁵ Ama li dienh mən Kristo lisel ni'fèl ni, kime wən nɛ yé Yonbdaan. Li bondeh mən ni'ba uyo kɛ unil niire' nɛ ni'dəndən̄l ya tingi la, ní fre kí jiin udaan. ¹⁶ Ama ní li jiindeh nin liyenguol nin mibom. Li ηməbe mən iyenmaaləmən, ηə bà lienh ki saah nɛ isen iba ni, kí ñɛ ni yé Kristo yaab, ki ηməbe miteteməmən m̄ mà nno bo nno n̄ ji ifɛ.

¹⁷ Nì yé Uwien ya yiem bo nɛ ni jinh ijend, kime ni teh nà mən nɛ la, nì mən ki cən' nin ní li teh nà bre ki jinh ijend.

Kristo faake' nin mikuum

¹⁸ Kristo nin u'yul kpo' bolm miba kpein nɛ binib ya biere bo. Wən wà ηa tien' nà bre nno tuo' ki teke' bà teh nà bre ya kuum ki kpo' ηə wə́ n̄ taa nɛ kí baa Uwien saan. Bi ku' u'nisaalgbenent ama *Mifuoñaanm cèrè' u mɛkre' ki fuobe.

¹⁹ Mì cèrè' u jon' ki tì təkɛ' bitenkpiib bà luo ki te lipekl ni nno mənən tigbeməmən̄t. ²⁰ Ben si: binib bà là yìe' Uwien ya ñəbu bó uyo bo nno, uyo wà Uwien là duən' u'yenm ki cèrè' nì wuəke' nno nɛ. U là duən' u'yenm uyo wà Nowe là te ki teh buñercienbu nno nɛ. Binikàankaab nɛ là kən' buñerbu nno ki ηmere' kí ñɛ miñunm bo. Bi'kɛ là te biniin nɛ.

²¹ Miñunm nno yé uñunsii wà ηmiendeh nɛ fɛnfennə wuə nə ya nennənku nɛ. Na yé ñunsii wà ñendeh tigbenent ya jəknt, nì yé unil n̄ taa u'ba kí de Uwien nin iyenmaaləmən nɛ. U ya ñunsii nɛ ηmiendeh kí ñɛ Yesu Kristo ya mɛkr̄m bitenkpiib ni bo. ²² U don' kutaaku bo ki tì kɛle' Uwien ya nɔjie bó ki ηməbe mituəm Uwien ya tondb nin nà kɛ ηməbe tì'cient nin mituəm kɛ ya bol nno bo.

4

Ijend yà li tu Kristo yaab

¹ Tə, Kristo là tuo' ki jin' ijend u'gben ni. Nɛn bo, ni'mə́ n̄ li ηməbe lifèl ki tuo' kí ji ijend tɛn wən, kime wà tuo' ki jin' ijend u'gben ni la, wən nin ibiere gbiire' nɛ, ² ηə uyo wà s̄ien' wə́ n̄ li fuobe uñendun wuu ni nno, wə́ n̄ li teh Uwien yíe nà, kí dāan unisaal fɛ nà. ³ Uyo uba, ni là teh bà ηa pɛ Wien bo yíe nà, nɛ nì tì wuəke'. Ni là teh lisənsənd̄l nɛ, ki teh unisaal fɛ tibont tà, ki ñuh ki yibeh, ki jinh unifɛnjin, ki taakeh ki kaah, ki jinh ki ñuh ki yibeh, ki pɛ ibule bo. Ibule bo ya paanm yé ijuəke ya bonn nɛ Uwien ya nun bó. ⁴ Fɛnfennə, bi laa' na ji tuuke bi'sənsəndkəndkaal nno bo ma nno, nɛ nì jin' bɛ, bi ji sukreh nɛ. ⁵ Ama bi li təkɛ wà bonde' wə́ n̄ bu binifuob nin bitenkpiib kɛ tibuur nno, bi sən' nà kɛ. ⁶ Nɛn bo nɛ bi təkɛ' bitenkpiib mənən tigbeməmən̄t. Bi là kpo' binib kɛ kpuokeh ma bo nɛ. Bi təkɛ' bɛ tigbeməmən̄t nno ηə Mifuoñaanm bo bɛ n̄ li fuobe tɛn Uwien nɛ.

Kristo yaab li fuobe ma nin bi'təb

⁷ Tibont kɛ ya gbenm nɛkn' ní ηə! Nɛn bo, li ηməbe mən miyɛnfuom, kí li coh ni'ba ηə kí li frɛh ki kàareh. ⁸ Nì li kp̄ie kí li teh nà si: li yíe mən təb nin ni'fèl kɛ, kime miyiem cèrɛh binib fèrɛh təb ibiere yà yɛbe nɛ.

⁹ Li teknh mən təb kucènku ki la ηulnh. ¹⁰ Uwien de' unil kɛ bupaabu jeje nɛ. Wà kɛ n̄ li yé utonsənəmən̄t wà taah u laa' bupaabu b̄a nno ki toreh bitəb. ¹¹ Wà kɛ yɛ wə́ n̄ len la, wə́ n̄ len Uwien ya gbɛr. Wà toreh binib la, wə́ n̄ li toreh nin Uwien de' wə́ mituəm

mà nnò. Nen nɛ li cère *Yesu Kristo bo bɛ ń pèke Uwien isen kɛ ni. Wɔn nɛ si ukpɛke nin mituəm uyo kɛ. Ami.

Bà jèndeh Kristo bo nnò, Uwien ya mɔnm te bi'bo

¹² N'jɔtiebɛ, la cère men ni te ijendcien yà ni ì sienh ten umu nnò ń cuo nɛ yɔkm. Ì tu' nɛ ɲɔ nè ń wuɔn kí ye ni ɲmɔbe mitekjim mɔnmɔnm bii na ɲmɔbe nɛ? Nen bo, ni la li maaleh ki teh nì yé nibonlurkaann nɛ. ¹³ Ama li poknh men, kime ninbi nin Kristo ne taan' ki jèndeh, ɲɔ lidaali là u li ñen u'kpɛke upaan bo nnò ní li te uyensɔngcien ni ki poknh. ¹⁴ Bi sukreh nɛ, kime ni yé Kristo yaab la, Uwien ya mɔnm te ni'bo, kime *Uwien ya Fuoñaanm mà ɲmɔbe ukpɛke nnò te ni'bo. ¹⁵ Ni'ni uba là cère bɛ ń li jèndeh wɔ kí ye u ku' unil, bii u sun', bii u tien' niba nì bre, bii u kɔn' uba ya gber ni. ¹⁶ Ama u yé Kristo yɔ ma nnò nɛ bi jèndeh wɔ la, u la cère' fɛ ń cuo wɔ, wɔ ń li kpɛkreh Uwien bi yih wɔ Kristo yɔ ma nnò bo. ¹⁷ Tibuur ya yɔ baa' ɲɔ, nɛ Uwien li kpɛ kí bu u'yaab nɛ. Tɔ, nì yé u cin' nin tinbi bà yé u'yaab la, bà yè' ka teke' u'gbemɔnmɔnt nnò yaam li tì fɔre mila bo?

¹⁸ Nì yé:

«Ugbemɔndaan ya ɲmɛrm li faake la,
nì ji li te mila wà ɲa kpe Wien ya sɛn, ki yé ubierdaan bo?»

¹⁹ Nen bo, bi jèndeh bà Uwien ya yíem bo nnò, bɛ ń li tuu ki teh nà mɔn, kí taa bi'ba kí ɲukn wɔn wà ñen' tibont kɛ, kí yé umemɔndaan nnò ya nuɔ ni.

5

Kristo yaab ya cienb li teh ma bo

¹ Fɛnfɛnnò, n sureh bà yé Kristo yaab ya cienb ni'ni nnò nɛ. Min mɔnɔn yé Kristo yaab ya cien nɛ ten bɛn, ki yé umɔnkunl Kristo jin' ijend yà kɛ nnò bo, ki li lɛ Kristo li ñen u'kpɛke wà upaan bo nnò. N sureh bɛn nɛ ki teh: ² «Li kpaah men Uwien ɲukn' nɛ binib bà nnò, kí li likeh bɛ, ki la cère nen li te ten nì yé liwɔbl nɛ ni'bo, ama nè ń li yé ni'yenn ni, ten Uwien yíe ma bo. Ni la sɔnh ki nuunh like, ama cère men ni'yenn ń li pɛ lituonl nnò bo. ³ Uwien nɛ taa' bɛ ki ɲukn' ni'nuɔ ni. Ni la ɲuuke bɛ ten ni yé bi'yonbdɛn nɛ, ama ní cère ni'tetem ń li wɔngɛh bɛ, bi li teh ma bo.» ⁴ Nnò nɛ Kristo wà yé bà kpaah u'nib ya cien nnò li ñen u'ba upaan bo uyo wà nnò, ni li lɛ lisuul là ɲmɔbe kuñuɔrku kùa ɲa ń gben nnò.

Kristo yaab kɛ li teh ma bo

⁵ Ninbi bifɛnbɛ ni'mɔ ń li blinh ni'yul bicienb ya nun bó.

Kristo yɔ kɛ Kristo yɔ ń li jiindeh u'ba tingi bitɔb ya nun bó, kime nì kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye:

«Uwien nen bà ɲmɔbe tigbengt,
ama u teh bà jiindeh bi'ba tingi tinimɔnt.»

⁶ Nen bo, li jiindeh men ni'ba tingi Uwien, mituəm kɛ ya daan, ya nun bó ɲɔ wɔ ń kpɛke nɛ u sien' uyo wà wɔ ń kpɛke nɛ nnò. ⁷ Li taah men nà kɛ ciɛke nɛ ki ɲukndeh wɔ, kime wɔn nɛ likeh nɛ.

⁸ Li coh men ni'ba, ki la gɔh, kime ni'nennɛnd usɛnpol te ten uyɛnbɔl nɛ, ki gbokeh ki lindeh ni'kɛ saan ki nuunh unil wɔ ń cuo. ⁹ La cèbe wɔ men ni'ba, tùɔre men kí li du Uwien bo, kí li bɛn kí ye ni'yaab Kristo yaab bà kɛ mɔ te uɲɛndun wuu ni nnò mɔ jèndeh ten ninbi nɛ. ¹⁰ Ni li jènde, ama na ń wuɔke kí gbien. Ni yé Kristo yaab ma nnò nɛ Uwien, tinimɔnt kɛ ya daan, yin' nɛ ní lɛ u'kpɛke wà ɲa ɲmɔbe gbenm. Wɔn nin u'yul nɛ li mɔngɛ nɛ kí tì gben, kí de nɛ mituəm, kí cère ni'tekjim ń faake, kí cère niba la fre kí jɛngɛ nɛ u'sɛn ni.

¹¹ Uwien nɛ si mituəm uyo wà ɲa ɲmɔbe gbenm. Ami.

Micèbm

¹² Ti'ninje Silfɛn* wà n du u'bo nnò nɛ tore' nni n kele' iñɔbonkàanke yie ń sure nɛ, kí tɔke nɛ kí ye Uwien ya paabu yé imɔn nɛ. Tùɔre men kí li ɲuuke bù.

* 5:12 Liike Itùon 15:22, 40.

¹³ Ní'tòb bà Uwien gènde' be, bi te Babilonn ni nnò fuondeh ne. N'buk Mark mò fuondeh ne. ¹⁴ Ní fuonde tòb mánmónm ten ninjieb nin ninsieb fuondeh tòb ma bo. Uwien ní de ninbi Kristo yaab ke uyenduon.

Kugbɔnlieku kù

Pier

kele' kù nno

Nà wɔngeh kugbɔnku kuu te ma bo

Kugbɔnku kuu te ki de' Kristo yaab ke ne, ne ki yé micèbm ya gber. Pier wà kele' kù nno ye u'kuum ya yo baa'-a! (1:13) U kele' kù nno Kristo yaab ní tiere u'wɔknm bó ne. U tɔke' be ki ye be ní li n̄mɔbe bi là n̄mɔbe mitetem mà kí n̄e bi'tekjim bo nno, kí li pɛ bi wɔkn' be nà nno bo (liyul 1). Kugbɔnku kuu ya gber m̄dh nin bitonnenñɔbonsɔknb ya tonnenku nin bi'tetefenfɛnm ne (iyul 2), ki tɔkeh Yonbdaan Yesu li baa ní lidaali là ya gber (iyul 2).

Tɔ, Kristo yaab ya nikpiekb kpo' n̄o Yesu n̄a biɛ ki baa' ní, ne n̄i beke' binib bà yebe, ba ji ben n̄i n̄en' bà. Ama Kristo yaab gu wɔ ma, nen ne wɔngeh Uwien ya minku, kime u yé nisaal ke nisaal ní lèbre u'tetem ne.

Pier saakreh Kristo yaab ya gbenent be ní li n̄mɔbe kuminku mitekjim ni, kí li gu lidaali là Yesu Kristo li baa ní. U tɔkeh be ki teh bi la gɔh, kime nil n̄a ben lidaali là u li baa ní.

Pier wà kele' kugbɔnlieku kuu nno ye wɔ ní kele' kù uyo wà nno ki laa' bi bende' Pɔl ya gbɔnt tuba bó n̄o (3:15). Nil la nuunh wɔ ní cii bi kele' tigber tà ya tingi u'tiema tuɔm bo (1:20), Mifuoñaanm ya torm ne yé nibonn nà cieke.

Ifuonde

¹ Min Simɔn Pier, n yé *Yesu Kristo ya tonsɔnl ne, ki yé u'tond mɔ. N kieh kugbɔnku kuu ní de ninbi bà teke' *Yesu Kristo wà yé ti'Wien nin ti'ñmienl ki jin' mɔnmɔnm ten tinbi nno ne. Wɔn *Yesu Kristo ne cère' ni teke' wɔ ki jin', kime u yé wà cuube ne. ² Uwien ní juoke ne kí gbien, kí cère ní li n̄mɔbe uyenduɔncien kí n̄e ni ben wɔ, ki liebe' ki ben Yonbdaan *Yesu ma nno bo.

Kristo yɔ li n̄mɔbe mitetem mà

³ U'tuɔm bo ne u de' te nà ke li tore te tí li fuobe, kí li pɛ u'sen bo mɔnmɔnm, ki cère' ti bende' wà yin' te kí n̄e u'tiema kpieke nin u'tiema nimɔnt bo nno. ⁴ Tu ya bont bo ne u de' te u là pùon' ki ye u li de te tibont tà, tù yé tiboncien ki mɔn ki gbien' nno. Tu ya bont ne li cère tibonbiert tà te uɔndun wuu ni binib ya nun fɔke tu'bo nno ji la coh ne menku. Nno ne ni li n̄mɔbe Uwien ya tetem.

⁵ Nen bo, tùɔre men kí ñikn kí li n̄mɔbe mitetemɔnmɔnm kí pukn ni'tekjim bó, kí li n̄mɔbe mibenm kí pukn ni'tetemɔnmɔnm bó, ⁶ kí li co ni'ba kí pukn ni'benm bó, kí li n̄mɔbe kuminku kí pukn ni coh ni'ba ma nno bo, kí li pɛ Uwien ya sen bo mɔnmɔnm, kí pukn kuminku bó. ⁷ Ni pɛ Uwien ya sen bo mɔnmɔnm la, ní li yé tɔb ten ninjieb yé tɔb ma bo. Ni yé tɔb ten ninjieb yé tɔb ma bo la, ní li yé binib ke mɔ. ⁸ Kime ni n̄mɔbe mi ya tetem ki pɛ mi'bo ki joh inun bó la, m̄i li cèreh ní li sɔnh itùon, ne itùon nno n̄a ní juore fɛnm. M̄i li cère ní tùɔre kí bende ti'Yonbdaan *Yesu Kristo mɔ. ⁹ Ama wà n̄a n̄mɔbe mitetem nno la, u lenh dɔmudɔmu ne, ki te ten ujuɔn. U sunde' n̄o ki ye Uwien sɔkre' ki ñen' u là teh ibiere yà nno n̄o.

¹⁰ N'yaabe, Uwien ne yin' ne ki gènde' ne. Nen bo, cère men ni'nun ní li mɔn ní li teh nà wɔngeh ki teh wɔn ne yin' ne ki gènde' ne. Ni teh nno la, na ní tùre kí kɔ biil ni fiebu.

¹¹ Nno ne Uwien li teke ne tinɔjer tule, kí cère ní kɔ ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ti'ñmienl ya bel là n̄a n̄mɔbe gbenm nno ni.

Li pɛ men Yesu ya tondb ya wɔknm bo

¹² Nen bo ne n li tuu ki tiereh ne tibont bugben bó nin ni ben tù ma ke, ki pɛ bi tɔke' ne tigbemɔnt tà nno bo mɔnmɔnm nno. ¹³ N laan biɛ ki fuobe ma n maale' ki ye n̄i mɔn ní li tien ne tibont bugben bó n̄o ni la gɔh tu'bo ne. ¹⁴ Kime n ben ki ye uyo wà s̄ien' n li fuobe n̄a ji yebe ten ti'Yonbdaan *Yesu Kristo nin u'yul là tɔke' nni ma bo. ¹⁵ Ama n li ñikn kí cère n ti taa' n'yaam ki bure' mɔnɔn la, ní li tuu ki tien tibont bugben bó ne.

¹⁶ Tò, na yé ti taa' unisaal ya yenfuom ya gbeyienkaar ne ki take' ne ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya baam nin u'tuom ya gber, ama ti'nunbu ne laa' u'yebn. ¹⁷ Imòn, u laa' lisel nin ukpieke Baa Uwien saan, uyo wà wòn Uwien wà ñmòbe ukpieke u yebe ka tì ñmòbe u kpe nin bà nnò là len' ki ye: «Wà sò yé n'Bijé, n yíe wò cèen ne n'yenm sange u'bo ki gbien'.» ¹⁸ Ne tinbi mònòn là cii' unieke nnò bó paaki bó uyo wà tinbi nin wòn là te Uwien ya juól bo nnò.

¹⁹ Nnò ne ti tùre' ki du ki ye *Uwien ya ñòbonsòknb là take' tigber tà nnò tù te. Nì mòn ní tùre kí pele itub ne kí cenge tù. Tù te ten lifrl ne wendeh nà saan biike ki gu nè í faa ñò litenñeñmaasel* í wende ni'fèl ni. ²⁰ Kpie men kí bende kí ye *Uwien ya ñòbonsòknb ya gber tà kele' *Uwien ya gbònkú ni nnò, uba ña í fre kí sòkn tù nin u'tiema yenfuom, ²¹ kime nil ña kpele ki taa' u'tiema yíem ki sòkn' Uwien ya ñòbon, ama *Mifuoñaanm ne là cère' binib sòkn' Uwien ya ñòbon.

2

Bà wòknh kutonnenku ya gber

¹ Uyo bo binib là te Uwien ya nib ni ki yih bi'ba *Uwien ya ñòbonsòknb, ki sòkndeh kutonnenku ten binib te ni'mò ni ma ki yih bi'ba biwònwòknb, ki wòknh kutonnenku nò. Bi li taa ucekn kí taa miwòknm mà yé kutonnenku kí kuòn ni'ni kí tuln binib, haali kí tì nié mònòn kí ye ba ben bi'Cenbaa wà de' be ki wie'. Bi li tien nnò ne ki nuunh bi'tiema tudere ne Uwien í gben bi'gber na í taande. ² Binib li paan bi'sònsòndl bo ki yebe. Ben bo ne binib li len tigbemònt ya sen bo fenfenm. ³ Bi li yé binib bà ña gbuokeh like ne, kí taa tiñòñmaagber kí lere kí ji ne. Ama bi bonde' haali uyoyo be í bu be tibuur tà nnò ña ñmòbe pèrm; bi'tudere mò ña ñmòbe juorm. ⁴ Kime Uwien ña dàan' u'tondb bà bii' nnò ya tub ya ðerm. Ama u taa' be ki wie' kubùoku kùà ñò ka ñmòbe bien, ki biike ni ne, ki cère' bi lùò tikurdòkr ki te len, ki gu tibuur ya daali. ⁵ Wa dàan' binib bà là te uñendun wuu ni haali uyoyo bo ya tub ya ðerm. Ama u là cère' miwuòm kun' nin bà ña boh wò ma nnò, u là ñmien' Nowe ne nin binib bilole ki pukn'. Wòn Nowe ne là takeh binib tigbemònt. ⁶ Uwien là dere' Sodòm nin Gomòr yaab ya tub ki cère' idu bugben teke' umu ki wìn' ki ñmaare' ñò wenli bo nè í li yé kudieku bà ña li boh wò nnò bo ne. ⁷ U là ñmien' Lot, ugbemòndaan wà ya yenm là saa' idu nnò ya nib ya tetem bo ki gbien' nnò ne. Bi là pe lisònsòndl bo ne ki teh bi'yenm yíe nà. ⁸ Lot nin ben ne là kò, ne idaan ke u lenh, ki ciilh bi teh nà ke, ne nì wi wò bi'tuonfenfenm nnò bo cèen, kime u yé ugbemòndaan ne. ⁹ Nen ne wuòn' ki ye Uwien ben u li tien ma kí ñien binib bà pe u'bo mibiikm ni, kí guure tibuur ya daali kí dere bà ña cuube ya tub. ¹⁰ U li tùre kí dere bà pe tigbenent yíe tibonbiert tà bo, ki fe tijòknt ya bont ya tienm, ki yindeh Uwien ya yonbdent nnò ya tub ne.

Biwònwòknb bà wòknh kutonnenku nnò, ba fenge bonn, ki ñmòbe tigbengt, ki mengreh lifèl ki sukreh nà ke ñmòbe ukpieke paaki bó. ¹¹ Uwien ya tondb bà ñmòbe mituòm nin ufaa ki cèn' be nnò mònòn ña sukreh ki biindeh nà ke ñmòbe ukpieke paaki bó nnò Yonbdaan ya nun bó. ¹² Ama binib nnò yé ijòr ne, ki te ten ipie, ki te ki de' be í li coh yì ki kuuleh. Bi sukreh bà ben nà ne, ki li kpo ten tiwent, ¹³ ki li le utudere, wun ne yé bi'tuonbiere nnò ya paaku. Bi'yenm sange be í li sònñ isònsòndtuon kuwensiiku ne. Ninbi nin ben taan' ki jinh la, bi'yenm sange be í li lereh ne ne. Bi yé tijòknt ne, ki ñmòbe ife. ¹⁴ Bi'yenmaale ke pe bipiib bo ne. Bi teh ibiere ne ka jireh, ki lereh ki coh bà ya tekjim ña faa. Ba gbuokeh bont ne bi'yenmaale ke pe tu'bo, ki yé binib bà te miñuum ni. ¹⁵ Bi wie' usenmònòn ne ki tùre' ki paan' Bosòr ya bije Balam ya sen bo. Wòn Balam ne là yíe ilike ki gbien' ki tuo' bi pèn' wò u tien' nà bre. ¹⁶ Ama Uwien cère' uñuun len' minilm ki biin' Balam ki pien' wòn Balam *Uwien ya ñòbonsòknl ya jòrtuon.

¹⁷ Biwònwòknb bà wòknh kutonnenku nnò te ten iñunbunkuon ne, ki te ten titewòlgbont tà kutafaaku tuke tù. Uwien bonde' be mifenm nà saan biike cìnm ñò. ¹⁸ Bi lienh tigbengt ya lenm ne ma ñmòbe tingi, ki sònñ isònsòndtuon yà bi'menku pe i'bo nnò,

* 1:19 Migbiirm mié ni bi ye litenñeñmaasel la, bi niireh Kristo ne.

ki lereh ki coh binib bà wie' bà ture' ya sen na laan wuøke' nnø. ¹⁹ Ki tøkeh be ki teh bi pe bi'bo la, bi li le liwiel ne ben bugben ji yé tibont tà teh be fenm nnø ya yonbe, kime unil teh nà nì tì men' wø ki gbien' wa ji li fre kí wie nè la, u yé ni'yonb ne. ²⁰ Binib bà bende' *Yesu Kristo wà yé Yonbdaan ki yé Uymienl nnø ñen' bi'ba uñendun wuu ya jøknt ya bont ni ηø. Bi liebe' ki køn' tu'ni, ki cère' tũ men' be ki tì gbien' ba ji li fre kí wie tũ la, bi li tien fenm kí cèn bi là te mikpiekm ma bo. ²¹ Kime ba bi bende' tigbemònt ya sen la, nì bi tu nin be ñ bende wũ ηø kí wie Uwien ya gber tà bi là wøkn' be tũ nnø. ²² Nà li tu be nnø li wuøn kí ye mikpenjenm mie yé imøn ne. Men si: «Usengbenl liebe' ki jin' u'siint», ne «Bi sùi' fanga ki gben', u liebe' ki tì binbinde' liwòbl ni.»

3

Yonbdaan li li baa ne

¹ N'jotiebe, n kieh kugbønlieku sò ñ de ne. Tu'ke tule ni ñ tiereh ne ni'ke ηø ñ tore ne ní li ηmøbe iyenmaalmonmøn ne. ² Li tien men' *Uwien ya ñøbonsøknb là juø' ki tøke' ne tigber tà nnø, kí li tien Yonbdaan, Uymienl là søn' u'tondb ni'saan bi tøke' ne u'gber tà nnø mø. ³ Ni li kpie kí bende nà si: idenførke ya yo binib li te ne, kí li yé binib bà leh ki séreh binitøb, kí li fuobe bi'yenm yíe ma bo, ⁴ ki lienh ki teh: «*Yesu pùon' ki ye u li baa ní-a! U nín ji juore' la? Kime ti'baambe kpo' haali uyoyo ηø ama ni'ke juore' ki te ten uñendun ya cincinyo ne.» ⁵ Bi lienh nnø ma nnø bi sunde' ηø ki ye Uwien là len' ne kutaaku nin kitink ñen' haali uyoyo. U taan' miñunm bùol liba ki cère' kitink ñen' upaan bo. ⁶ U là liebe' ki cère' miñunm yebre' ki kun' nin uñendun ya nib nin nà ke là fuobe uyo bo. ⁷ Ama Uwien len' ki ye kutaaku kuu nin kitink kie nò li te ne ki gu lidaali là u li bu binib tibuur, kí gben bà ηa boh wø nnø ya gber. Nen daali ne umu li wi kutaaku nin kitink ke.

⁸ Ama n'jotiebe, na bi li sunde nibonn niba bó ne. Nen si: uwien uba te ten ibin liturl ne Yonbdaan bo, ne ibin liturl mø te ten uwien uba. ⁹ Yonbdaan ηa ñ taande u pùon' ki ye u li tien nà nnø bo ten binib biba maaleh ma bo. U ηmøbe kuminku ni'bo, kime wa yíe uba ñ kpo kí juore fenm, ama u yíe unil ke ñ lèbre u'tetem ne. ¹⁰ Yonbdaan li baa ní lidaali là li ci binib ten unasu ne. Nen daali ne kutaaku li gben kí tien kuwaaku kí gbien, ne tibont tà ke te ku'bo nnø ñ wi. Kitink nin tibont tà ke te ki'bo nnø mø li wi. ¹¹ Tibont nnø ke li wi ma nnø, nì møn, ní li yé be ya nitunbu? Nì kpe ní li fuobe Uwien yíe ma bo ne, kí li boh wø, ¹² ki gu lidaali là Uwien li bu binib tibuur nnø ñ baa tonm. Nen daali ne umu li wi kutaaku ne limuuwøl ñ donde tibont tà ke te ku'bo. ¹³ Ama Uwien là pùon' ki ye u li tien kutefènku nin kitinfènku, kí cère tigbemònt ñ li te tu'bo. Ti gu nen ne.

¹⁴ Nen bo, n'jotiebe, ni gu ni'daali ma nò, li ñikndeh men ηø u lá baa' la, wø ñ le ni te uyenduøn ni, ka ηmøbe jøknt, ka gbè niba saan. ¹⁵ Ní li ben kí ye ti'Yonbdaan minde' ki wuøke' ma nnø, nì yé ni ya ηmerm ne. U ya sen bo ne ti'ninje Pøl wà ti yíe wø nnø keke' ne kugbønku kí ñe Uwien de' wø miyenfuom mà nnø bo. ¹⁶ U'gbønt ke ni, u ye wø ñ len tuu ya gber bo la, u lienh nnø ne. Nibembø saan ya ciim faa ne, ne binib bà ηa ben niba, ka tukn' wøknm miba bo coh tu'tingi ki lèbreh ten bi lèbreh *Uwien ya gbønku ni ya gbetør ya tingi ma bo, ki tulndeh bi'ba. ¹⁷ Nen bo, n'jotiebe, n juø' ki tøke' ne sò. Li ben men, ki la cère bà ηa boh Uwien, ki tũre' nnø ñ lere ne ní paan bi'bo, kí lúo ni se usensien wà ki faa nnø. ¹⁸ Ama tũre men kí li bendeh ti'Yonbdaan nin ti'ymienl *Yesu Kristo ki joh inun bó, kí cère u'juokm ñ li yebreh ni'saan. Wøn si ukpieke fenfennø nin uyo wà ηa ηmøbe gbenm. [Ami].

Tigbont tà
San
kele' tù nno

Nà wongeh tigbont tuu te ma bo

San ne kele' tigbont tuta tuu nɔ. Wa kele' u'yel tu'ni niba saan.

Kukpieku kuu ni ni'ba saan ɲa wongeh u kele' kù ki de' wà. U lii kele' ki de' Kristo yaab biba ne, bi paan' binib biba bo bi'wɔknm ɲa kpe sen bo. Nen bo ne San kele' kugbɔnku kuu ki tɔke' bà li kàanh kù ki ye be ní liike bi'yul bo nin mi ya wɔknm.

Kugbɔnlieku ni, San yih u'ba «ucien ne.» U kele' kù ki de' upii uba nin u'bumu ne. Upii uba nin u'bumu nno yé Kristo ya taanl liba nin li'nib ne.

U saakreh bà li kàan kù nno ya gbenent be ní li yíe tɔb, kí li pe Yesu ya wɔknm bo mɔnmɔnm ne.

Wɔn unibaab ne kele' kugbɔntaaku ki de' uje uba, ki pèke' wɔ, kime u pe tigbemònt ya sen bo, ki toreh Kristo yaab. U liebe' ki lienh ujetɔ mɔ bó. U yíe' «ucien» ya ñɔbu bó, ka teknh cenb mɔ (migbiirm 9-10). U tí liebe' ki lienh ujetɔ uba mɔ ya gber, u teke' Yesu ki jin' (migbiirm 11-12). U saakreh ukpiek nno ya gbenent wɔ ní li pe u ya je ya tetem bo ne.

Mifuobm ya gber

¹ Ti tɔkeh ne ti cii' nà, ti'nunbu laa' nè, ti ñuore' nè, ti'nuo me' nè nno ya gber ne. Tigber bugben là te haali tibont ke ya cincinyo ne, ki yé limiel ya gber. ² Mifuobm nno ya daan taa' u'ba ki wuɔn' te, ti laa' wɔ ne ki kundeh imɔn, ki tɔkeh ne *limiel là ɲa ɲmɔbe gbenm ya gber. Wà yé limiel ya daan nno là te nin Baa Uwien ne, ki taa' u'ba ki wuɔn' te. ³ Ti cii' nà, ki laa' nè nno, ti tɔkeh ni'mɔ ni ya gber ne, ɲɔ tinbi nin ninbi ní li te uñɔkpaan ni. Ti'ñɔkpaan nno yé uñɔkpaan wà tinbi nin ti'Baa Uwien nin u'Bije *Yesu Kristo ɲmɔbe wù nno ne. ⁴ Ti yíe tí li ɲmɔbe uyensonge kí ti gben ne. Nen bo ne ti kele' tigber tuu nɔ ki de' ne.

Ñe men licinñunl ni kí kɔ kuwenwenku ni

⁵ Ti cii' tigber tà *Yesu saan nno, ti tɔkeh ne tun sɔ: Uwien yé kuwenwenku ne, cinñunl ɲa te u'ni. ⁶ Ti lienh ki teh tinbi nin Uwien ɲmɔbe uñɔkpaan, ki liebe' ki te licinñunl ni la, ti yé bitonnendɛnb ne, ta ɲmɔbe gbemònt. ⁷ Ama ti te kuwenwenku ni ten Uwien te kuwenwenku ni ma la, ti ɲmɔbe uñɔkpaan nin tɔb ne. Ne u'Bije *Yesu ya sèm sɔkreh ti'biere ke.

⁸ Ti len' ki ye ta ɲmɔbe biere la, ti tulndeh ti'ba ne, gbemònt ɲa te ti'fèl ni. ⁹ Ti kpiire' ti'biere ki tɔke' Uwien la, u li fère te, kí sɔkre ti'fèl kí ñien nà ke bre, kime u cuube ne ki yé ugbemòndaan. ¹⁰ Ti len' ki ye ta teh biere la, ti yin' Uwien utonnendaan ne, ne u'gber ɲa te ti'fèl ni.

2

Kristo ne yé ucendenduol

¹ N'bumu, ma yíe ní li teh biere. Nen bo ne n kele' tigber tuu ki de' ne. Ama unil tien' ibiere mɔnɔn la, ti ɲmɔbe *ucendenduol uba ti'Baa Uwien saan. Wɔn si: *Yesu Kristo ugbemòndaan. ² U taa' u'ba ki tien' lituɔrl ki de' Uwien ɲɔ Uwien ní fère te ti'biere ne. Na yé ti'yi baba, u li fère uɲendun ya nib ke mɔ yi ne.

³ Ti tuo' Uwien ye nà la, nen ne wongeh te ki teh ti mɔnbe ki ben Uwien. ⁴ Wà ke ye u ben Uwien, ka tuo' u ye nà la, u yé utonnendaan ne, ne gbemònt ɲa te u'fèl ni. ⁵ Ama wà ke boh Uwien ya gber la, wɔn ne cinbe ki yíe Uwien ki tì gben'. Nno ne ti mɔnbe ki ben ki ye tinbi nin Uwien te. ⁶ Wà ke ye wɔn nin Uwien te la, wɔ ní li fuobe ten *Yesu Kristo là fuobe ma bo.

*Li yíe men tɔb
(San 13:34-35)*

⁷ N'jotiebe, na yé wəbfɛnl nɛ n kieh ki dienɛ nɛ, ama nì yé liwəbkpaal nɛ. Ni là cin' ki paan' *Yesu Kristo ya sɛn bo ma nnə, nɛ ki cii' lè. Liwəbkpaal bugben yé tigber tà ni là cii' tù nnə nɛ. ⁸ Nin nɛn kɛ ɲə, n kele' liwəbl là ki de' nɛ nnə yé lifɛnl nɛ. Ninbi nin *Yesu Kristo ya tetem nɛ wəngɛh ki teh liwəbl nnə mən. Kime licinñunl benh ki gbendeh nɛ, nɛ kuwenwenmɔ̀nku cin' ki wendeh.

⁹ Wà kɛ ye u te kuwenwenku ni, ki nɛn u'tə la, u biɛ ki te licinñunl ni nɛ. ¹⁰ Wà kɛ yé u'tə la, u te kuwenwenku ni nɛ. Bonn ɲa te u'fɛl bo kí fre kí cère wə ń tien nà bre. ¹¹ Ama wà kɛ nɛn u'tə la, u te licinñunl ni nɛ, ki cuonh ka ben u joh nà bó. Kime licinñunl nnə juən' wə ɲə.

Ni'nun la li mɔ̀n uɲɛndun nin u'bont bo

¹² N'bumu, n kieh tigber tuu ń de nɛ, kime Uwien fère' nɛ ni'biere *Yesu Kristo ya yel bo ɲə.

¹³ N'baambe, n kieh tigber tuu ń de nɛ, kime ni ben wà te haali tibont kɛ ya cincinyo.

Bifɛnbɛ, n kieh tigber tuu ń de nɛ, kime ni faake' nin usɛnpol ubierə ɲə.

¹⁴ N'bumu, n kele' tigber tuu ki de' nɛ,

kime ni ben Baa Uwien.

N'baambe, n kele' tigber tuu ki de' nɛ,

kime ni ben wà te haali tibont kɛ ya cincinyo.

Bifɛnbɛ, n kele' tigber tuu ki de' nɛ,

kime ni ɲməbe mituəm,

Uwien ya gber te ni'fɛl ni,

nɛ ni faake' nin usɛnpol ubierə.

¹⁵ La yé mɛn uɲɛndun wuu, ki niireh nin tibont tà te u'ni.

Wà kɛ yé uɲɛndun wuu la,

wa ɲməbe Baa Uwien ya yíem.

¹⁶ Kime iyenmaalbiere yà te unisaal ya fɛl bo nnə

nin u ɲməbe ununfəke wà u lenh tibont tà bo nnə

nin u ɲməbe tigbengt tà u'faal bo nnə

ɲa ñɛn' Baa Uwien saan,

tu'kɛ ñɛn' uɲɛndun wuu ni nɛ,

ki yé uɲɛndun jaar.

¹⁷ *Uɲɛndun wuu nin tibont tà binib ya nun fəke tu'bo nnə kɛ li gben, ama wà kɛ teh Uwien yé nà la, udaan li tuu ki te nɛ.

Nà li tore nɛ ní bende Kristo ya nɛnnɛnd

¹⁸ N'bumu, nì sɛn' waamu nɛ ugbengbenyo ń baa. Ni là cii' bi ye Kristo ya nɛnnɛnd li baa ní. Fɛnfennə wuə Kristo ya nɛnnɛndb baa' ki yebe. Nɛn bo nɛ ti bende' ki ye nì sɛn' waamu nɛ ugbengbenyo ń baa. ¹⁹ Bi là te ti'cɛkl ni, nɛ ki siere' ti'saan. Ba li là yé ti'yaab. Bi bi là yé ti'yaab la, bi bi biɛ ki te ti'ni nɛ. Bi siere' ti'saan ma nnə, nɛn nɛ wuən' te nì wien ki ye bi'kɛ ɲa lì mənbe ki yé ti'yaab.

²⁰ Ninbi ben wən, Kristo de' nɛ *Mifuoñaanm ɲə. Nɛn bo nɛ ni'kɛ ben nà yé tigbemənt.

²¹ Na yé na ben gbemənt nɛ cère' n kele' tigber tuu ki de' nɛ. Ni ben tigbemənt ma nnə nɛ cère' n kele' tù ki de' nɛ. Ni ben ki ye tonnenku ɲa te gbemənt ni.

²² ɲmɛ yé utonnɛndaan-i? Na yé wà niɛh ki teh *Yesu ɲa yé Uwien ya Nigɛndkɛ Kristo-o? U ya daan nɛ yé *Kristo ya nɛnnɛnd, ki niɛh ki teh wa ben Baa Uwien nin u'Bije. ²³ Wà kɛ niɛ' ki ye wa ben Uwien ya Bije la, u niɛ' ki ye wa ben Baa Uwien mə nɛ. Wà kɛ ye u ben Uwien ya Bije la, wən nin Baa Uwien kpe buñəbu nɛ.

²⁴ Ninbi wən, cère mɛn ni là cii' tigber tà haali micincinm nnə ń li te ni'fɛl ni. Tigber tà ni là cii' tù micincinm nnə te ni'fɛl ni la, ni te nin Baa Uwien nin u'Bije nɛ. ²⁵ U puon' ki ye u li de te nibonn nà nnə, nɛn si: *limiɛl là ɲa ɲməbe gbenm nɛ.

²⁶ N ke'le' tigber tuu ki de' ne' ní tóke ne' binib bà nuunh be' ní tuln ne' nno bó ne'. ²⁷ Ninbi ben wón, Kristo de' ne' *u'Fuoñaanm ne' mì tuu ki te ni'bo, ne' na ji nuunh nil ní wòkn ne' u'gber. *U'Fuoñaanm nno ne' wòknh ne' ni'ke'. Mì wòknh ne' nà nno yé tigbemònt ne', ma nendeh. Li te men nin Kristo, *u'Fuoñaanm wòkn' ne' ma bo.

²⁸ N'bumu, li te men nin Kristo fenfennò ò lidaali là u li baa ní, kí ñen u'ba upaan bo binib ke' ní le wò nno tí li òmòbe midum ò fe la cuo te u'nun bó.

Uwien ya bumu òa ji li teh biere

²⁹ Ni ben ki ye Kristo yé ugbemòndaan ma nno, bende men kí ye unil wà ke' teh nà cuube la, u yé Uwien ya buk ne'.

3

¹ Liike men Baa Uwien yíe te nì tì kpè ma. U yíe te ki gbien' haali ki tì yin' te u'bumu. Ti mònbe ki yé u'bumu ne'. *Ujendun ya nib òa ben te, kime ba ben Uwien yé udaan wà. ² N'jòtiebe, fenfennò wuò ti yé Uwien ya bumu ne'. Ama ta laan ben ti lá li te ma bo. Ti nín ben ki ye Kristo lá li ñen u'ba upaan bo uyo wà nno, ti li naan wón ne', kime ti li le wò, u te ten u li te ma bo ne'. ³ Wà ke' òmòbe Kristo bo li ya dendenl la, wa ji òmòbe jòknt ten Kristo òa òmòbe jòknt ma.

⁴ Wà ke' teh ibiere la, u wiè' yiko ne', kime yiko ya wiem yé ibiere ne'. ⁵ Ni ben ki ye Kristo baa' ugendun wuu ni wò ní gben ibiere ne'. Ne' biere iba mònòn òa te u'ni. ⁶ Wà ke' te nin wò la, wa ji teh biere. Wà ke' teh ibiere la, wa laa' wò, ka ben wò mò.

⁷ N'bumu, la cèrè men uba ní tuln ne'. Wà ke' teh nà cuube la, u yé ugbemòndaan ten Kristo yé ugbemòndaan ma ne'. ⁸ Wà ke' teh ibiere yé usenpol yò ne', kime usenpol yé ubierdaan ne' haali tibont ke' ya cincinyo. Nen bo ne' Uwien ya Bijè baa' ugendun wuu ni wò ní gben usenpol ya tòn.

⁹ Wà ke' yé Uwien ya buk òa ji li teh biere, kime Uwien ya tetem te u'ni. U yé Uwien ya buk ma nno, wa ní fre kí tien biere. ¹⁰ Wà ke' teh nà òa cuube, ka yíe u'tò la, wa yé Wien ya buk. Nen ne' cèrèh bi bende' bà yé Uwien ya bumu nin bà yé usenpol yaamu.

Li yíe men tób

¹¹ Ni là cii' tigber tà haali micincinm nno tun si: «Tí li yíe tób ne'» ¹² La cèrè men tí li te ten Kayen. U là yé usenpol ubierò yò ne', ki ku' u'ninje. Be' bo ne' u ku' wò? U là ku' wò, kime u ya tòn là bre ne', ne' u'ninje ye cuube.

¹³ N'yaabe, *ujendun ya nib nen ne' la, la cèrè men nè' ní cuo ne' yòkm. ¹⁴ Tinbi yíe tí tób Kristo yaab ma nno ne' cèrè' ti bende' ki ye ti ñen' mikuum ni ki kòn' mifuobm ni. Wà ke' òa yíe u'tò la, u biè' ki te mikuum ni ne'. ¹⁵ Wà ke' nen u'tò la, u yé unikul ne'. Ne' ni ben ki ye limiel là òa òmòbe gbenm òa te nikul ni. ¹⁶ Nà sò cèrè' ti bende' miyíem ya tingi: Kristo teke' tinbi ya kuum ne' ki kpo'. Nì mòn tí mò ní teke' tí tób ya kuum ne' kí kpo. ¹⁷ Unil òmòbe lifaal ugendun wuu ni, ki laa' nì pòrè' u'tò, ne' wa tuo' wò ní òukre kí tore wò la, u òmòbe Uwien ya yíem mila bo? ¹⁸ N'bumu, la cèrè men tí li yíe tób buñòbu ni, cèrè men tí li sòn itòn yà wòngeh ki teh ti mònbe ki yíe tób.

¹⁹⁻²⁰ Nen ne' li cèrè tí bende' kí ye ti pè tigbemònt bo. Nì yé ti'yenmaale mònòn ne' biindeh te la, ti'yenm dò Uwien saan ne', kime Uwien cèn' ti'yenmaale, ki ben tibont ke'. ²¹ N'jòtiebe, ti'yenmaale òa biindeh te la, ti òmòbe midum Uwien saan. ²² Ne' ti miè' wò nà ke' la, u dienh te nè' ne', kime ti boh u'wòbl ne' ki sòngeh u'yenm. ²³ U de' te liwòbl là nno si: tí teke' u'Bijè *Yesu Kristo kí ji, kí li yíe tób, ten wón *Yesu Kristo tóke' te ma bo. ²⁴ Wà ke' boh Uwien ya wòbl la, u te nin Uwien, ne' Uwien mò te nin wò. U de' te Mifuoñaanm ma nno ne' cèrè' ti ben ki ye u te nin te.

4

Ni li tien ma kí bende' Mifuoñaanm te bà bo

¹ N'jòtiebe, la li teknh men binib bà ke' lienh ki teh bi òmòbe *Mifuoñaanm nno ki jinh, ama ní sekn kí bende' kí ye *Mifuoñaanm ne' cèrè' bi lienh kí yaan kí teke' be' kí ji. Kime bitonnenñòbonsòknb ji gbe' ne' ugendun ni. ² Nà sò li cèrè ní bende' binib bà

ημῶβε *Uwien ya Fuoñaanm: wà ke lienh ki teh *Yesu Kristo mənbe ki baa' uηendun wuu ni nin tinisaalgbenent la, wən ne yé Uwien yə. ³ Wà ke lienh ki teh Kristo ηa baa' nin nisaalgbenent la, wa yé Wien yə, u yé Kristo ya nennend yə nɛ. Ni cii' bi ye Kristo ya nennend li baa ní. Fɛnfennə wuə u baa' uηendun ni ηə.

⁴ Ninbi n'bumu, ni yé Uwien yaab nɛ, nɛ ki faake' nin *bitonnenñəbonsəknb nno, kime *Uwien ya Fuoñaanm mà te ni'ni nno faa ki cɛn' Kristo ya nennend wà te uηendun ni nno. ⁵ Ben yé uηendun yaab nɛ. Nɛn bo nɛ bi lienh uηendun ya lenm, nɛ uηendun ya nib cengeh bi'bó. ⁶ Tinbi ben wən, ti yé Uwien yaab nɛ. Wà ke ben Uwien nɛ cengeh ti'bó. Wà ke ηa yé Wien yə ηa cengeh ti'bó. Nɛn nɛ cère' ti bende' *Mifuoñaanm, mɛn mà yé tigbemənt nno te binib bà ni, ki cère' ti bende' usenpol utonnendaan mə te binib bà ni.

Miyíem ñɛh Uwien saan nɛ

⁷ N'jotieɛ, cère mɛn tí li yíe tɔb, kime miyíem ñɛn' Uwien saan nɛ. Wà ke ηmῶbe miyíem la, u yé Uwien ya buk nɛ, ki ben Uwien. ⁸ Wà ηa ηmῶbe yíem la, wa ben Wien, kime Uwien yé miyíem ya daan nɛ. ⁹ Uwien wuə'n' tɛ u'yíem ma bo sɔ: u sən' ní u'Bijɛbaab uηendun wuu ni ηə wən bo tí li fuobe nɛ. ¹⁰ Miyíem nno si nà sɔ: na yé tinbi nɛ yíe Uwien, Uwien nɛ yíe tɛ, ki sən' ní u'Bijɛ uηendun ni, wə́ n' l'á taa u'ba kí tien lituərl kí de Uwien ηə wə́ n' fère tɛ ti'biere.

¹¹ N'jotieɛ, Uwien yíe tɛ nno ma nno, nì kpe ti'mə́ n' li yíe tɔb nɛ. ¹² Uba ηa kpele ki laa' Wien. Ti yíe tɔb la, Uwien tɛ nin tɛ nɛ, nɛ u'yíem tɛ ti'ni ki tì gben'.

¹³ Nà cère' ti ben ki ye ti tɛ nin Uwien nɛ Uwien mə tɛ nin tɛ nno si: u de' tɛ *u'Fuoñaanm. ¹⁴ Tinbi laa' Uwien ya Bijɛ, nɛ ki kundeh imə̀n ki teh u'Baa nɛ sən' wə́ ní uηendun wuu ni, wə́ n' l'á li yé uηendun ya nib ya ηmienl. ¹⁵ Wà ke lienh ki teh *Yesu yé Uwien ya Bijɛ la, Uwien tɛ nin udaan nɛ, nɛ u'mə́ tɛ nin Uwien. ¹⁶ Tinbi ben Uwien yíe tɛ ma bo, nɛ ki teke' ki jin'.

Uwien yé miyíem ya daan nɛ. Wà ke ηmῶbe miyíem la, u tɛ nin Uwien nɛ, nɛ Uwien mə tɛ nin wə́. ¹⁷ Nà cère' miyíem tɛ ti'ni ki tì gben' ηə tí li ηmῶbe midum Uwien li bu binib tibuur lidaali là nno si: Kristo tɛ ma bo nno, ti'mə́ tɛ nno nɛ uηendun wuu ni. ¹⁸ Jewaanbu ηa tɛ yíem ni. Miyíem mà mən ki tì gben' gbendeh bujɛwaanbu nɛ. Utudere bo nɛ binib fenge. Unil wà fenge ηa laan ηmῶbe yíem mà mən ki tì gben'.

¹⁹ Tinbi yíe Uwien, kime wən nɛ kpiɛ' ki yíe' tɛ. ²⁰ Unil lienh ki teh u yíe Uwien, ka yíe u'tə́ la, u yé utonnendaan nɛ. Kime nil ηa yíe u'tə́ wà u lenh wə́ la, wa n' fre kí ye u yíe Uwien wà wa lenh wə́. ²¹ *Yesu Kristo de' tɛ liwə̀bl là sɔ: unil yíe Uwien la, wə́ n' li yíe u'tə́ mə.

5

Teke mɛn Uwien ya bijɛ kí ji, kí faake nin uηendun

¹ Wà ke teke' ki jin' ki ye *Yesu yé Uwien ya Nigendke Kristo la, udaan yé Uwien ya buk nɛ. Wà ke yíe kibuk ya baa la, u yíe u'buk mə nɛ. ² Ti yíe Uwien ki boh u'wə̀b la, nɛn nɛ wə̀ngɛh ki teh ti yíe u'bumu. ³ Kime Uwien ya yíem si: tí li boh u'wə̀b nɛ. Nɛ u'wə̀b nno ηa faa. ⁴ Wà ke yé Uwien ya buk nɛ faakreh nin uηendun. Ti'tekjim nɛ cèreh ti faakreh nin uηendun. ⁵ ηme yé unil wà faakreh nin uηendun-i? Wən si: wà teke' ki jin' ki ye *Yesu yé Uwien ya Bijɛ.

Yesu Kristo ya mə̀nkunb

⁶ Wən *Yesu Kristo nɛ baa' ní nin miñunm nin misəm*. Na yé u baa' nin miñunm baba nɛ, u baa' nin miñunm nin misəm nɛ. *Mifuoñaanm kundeh imə̀n, kime m̀i yé imə̀n nɛ. ⁷ Bi tɛ bimə̀nkunb bita nɛ. ⁸ Ben si: Mifuoñaanm nin miñunm nin misəm. Ben bita nno ke kpe buñəbu nɛ. ⁹ Ti teknh binib ya mə̀nkun la, tí li ben kí ye Uwien ya mə̀nkun cɛn' binib yu. Uwien ya mə̀nkun nno si: u kun' imə̀n ki ye *Yesu mənbe ki yé u'Bijɛ nɛ. ¹⁰ Wà teke' Uwien ya Bijɛ ki jin' la, u tuo' Uwien kun' imə̀n yà nno nɛ. Ama wà ηa teke' Uwien

* ^{5:6} Yesu Kristo nɛ baa' ní nin miñunm nin misəm ya tingi si: Bi s̀i' wə́ Uwien ya ñunm nin u'kuum nɛ.

ki jin' la, u yih wə utonnendaan ne, kime wa teke' Uwien kun' u'Bije bo imòn yà nnò ne ki jin'. ¹¹ Uwien ya m̀nkun nnò si: u de' te limiel là ɲa ɲm̀be gbenm, ne u'Bije ne yé limiel nnò ya daan. ¹² Wà te nin Uwien ya Bije ne ɲm̀be limiel nnò. Wà ɲa te nin Uwien ya Bije ɲa ɲm̀be lè.

Tigbɛfɔrkaar

¹³ N kele' tigber tuu ke ki de' ne ɲo ní bende kí ye ninbi bà teke' Uwien ya Bije ki jin' nnò, ni ɲm̀be limiel là ɲa ɲm̀be gbenm ne. ¹⁴ Ti ɲm̀be midum mà Uwien saan si: ti mie' wə nà ke u'yiem bo la, u cengeh ti'bó ne. ¹⁵ Ti ben u cengeh ti'bó ma nnò, ti mie' wə nà ke la, ti du ki ye ti laa' nè ɲo.

¹⁶ Unil laa' u'tò teh ibiere yà ɲa kuuleh la, wə ní kàare kí de wə ɲo Uwien ní t̀̀re u'fuobm, nì yé ibiere nnò ɲa m̀nbe ki kuuleh ne la. Kime ibiere iba te ki kuuleh, ma niireh be ní kàare kí de binib bà teh i ya biere. ¹⁷ It̀̀on yà ke ɲa cuube yé ibiere ne. Ama nà yé ibiere ke ne kuuleh.

¹⁸ Ti ben ki ye wà ke yé Uwien ya buk ɲa ji teh biere, kime Uwien ya Bije gu wə, ne usenpol ubierò ɲa ní fre kí tien wə niba. ¹⁹ Ti ben ki ye tinbi yé Uwien ya bumu ne, ki ben m̀o ki ye uɲendun ya nib ke te usenpol ubierò ya wəbl ni ne. ²⁰ Ti ben ki ye Uwien ya Bije baa' ki wuon' te ti li tien ma kí bende Uwenm̀n ne. Ti te nin Uwenm̀n ne, kí ñe u'Bije *Yesu Kristo bo. Wòn ne yé Uwenm̀n, ki yé limiel là ɲa ɲm̀be gbenm ya daan.

²¹ N'bumu, liike men ni'yul bo nin ibule ya gber.

Kugbɔnlieku kùà
San
 kele' kù nno

Ifuonde

¹ Min ucien, n fuondeh sin ti'naa wà Uwien gènde' ɲe nin a'bumu*. N yíe ne imònmòh ne. Na yé min baba ne yíe ne, binib bà ke ben tigbemònt nno mɔ yíe ne ne, ² kí ñe tigbemònt tà te ti'fèl ni, ki li tuu ki te ti'ni nno bo.

³ Baa Uwien nin u'Bije *Yesu Kristo ñ juoke te, kí muɔ te micεεkm, kí de te uyenduɔn ɲɔ tí li pɛ tigbemònt bo, kí li fuobe miyiem ni.

Li ɲmɔbe men tigbemònt, kí li yíe tɔb

⁴ N laa' a'bumu muba pɛ tigbemònt bo ten Baa Uwien de' te liwɔbl ma bo nno, ne n'yenm songe' ki gbien'. ⁵ Sin ti'naa, fenfenno n gbáanh ɲe ne, cère men tí li yíe tɔb. Na yé wɔbfɛnl ne ñ kele' ki de' ɲe, nì yé ti là cii' là haali ucincinyo nno ne. ⁶ Miyiem ya tingi si: tí li fuobe Uwien ya wɔbl ye ma bo ne. Li ya wɔbl ne ni là cii' lè haali ucincinyo nno: «Li fuobe men li ye ma bo».

⁷ Binib bà tulndeh bi'tɔb yebrɛ' uɲɛndun wuu ni, ki lienh ki teh *Yesu Kristo ɲa baa' nin nisaalgbenent. Unil teh nno la, u yé wà tulndeh binib ne, ki yé *Kristo ya nennend.

⁸ Liike men ni'yul bo ɲɔ ti'tuonl la juore fenm. La juore' fenm la, ni li le lisuul kí tì gben.

⁹ Wà ke taah tibontɔr ki pukndeh Kristo ya wɔknm bó, ka fuobe m̀ ye ma bo la, wa te nin Uwien. Wà fuobe Kristo ya wɔknm ye ma bo la, u te nin Baa Uwien nin u'Bije ne. ¹⁰ Wà baa' ní ni'saan ka tuke mi ya wɔknm la, la teke wɔ men, ki la fuonde wɔ m̀onon. ¹¹ Kime wà fuonde' wɔ la, udaan nin wɔn kpaan' iye ki sɔn' u sɔnh it̀onbiere yà nno níno.

Mic̀bm

¹² N ɲmɔbe tigber t̀ yebe ñ t̀ke ne ama ma yíe ñ kele t̀ gbɔnku ni. N daan ñ baa ni'saan, kí le ne, tí t̀ke tigber ɲɔ kí li ɲmɔbe uyensonge kí t̀ gben ne.

¹³ Ti'naa, a'ninse wà Uwien gènde' wɔ nno ya bumu mɔ fuondeh ɲe.

* 1:1 Ti'naa nin u'bumu li fre kí ye Kristo ya taanl liba nin li'nib.

Kugbɔntaaku kùà
San
 kele' kù nno

Ifuonde

¹ N'jɔ Gayus, min ucien fuondeh ɛ. N yíe ɛ imɔnmɔn ɛ. ² N'jɔ, n kàareh ki teh nè ní li mɔn a'bo isen ke ni nɛ; á li ɛmɔbe ugbenensonge mɔnmɔnm, ten a'fuobm mɔn Uwien saan ma bo.

³ Ti'tɔb Kristo yaab biba baa', ki lá tɔke' nni a pɛ tigbemɔnt bo ma bo nin a fuobe tigbemɔnt ni ma bo, nɛ n'yɛnm sɔnge' ki gbien'. ⁴ Nà li cèrè n'yɛnm ní sɔnge kí tì kende si: ní cii n'bumu pɛ tigbemɔnt ya sen bo nɛ.

Bi pèkeh Gayus

⁵ N'jɔ, a pɛ Kristo ya sen bo mɔnmɔnm ki teh u'nib nà mɔn nin bi yé bicɛnb ma ke nno. ⁶ Bi'mɔ len' Kristo ya taanl yaab saan a yíe binib ma bo. N gbáanh ɛ nɛ, li toreh be bi'sencenl ni Uwien yíe ma bo. ⁷ Kime bi cuonh ki sɔnh Kristo ya tuonl nɛ ka teknh niba bà ɛa pɛ Wien bo saan. ⁸ Nɛn bo, nì kpɛ tinbi nɛ ní li toreh bi ya nib, ɛa tinbi nin ben ní taan kí li tɔkeh binib tigbemɔnt.

Diotref nin Demetriyus ya gber

⁹ N là kele' tigber tuba ki de' Kristo ya taanl yaab. Ama Diotref wà yíe wɔ ní li yé ni'ke ya senlier nno ɛa tɔnge ti'gber. ¹⁰ Nɛn bo nɛ n baa' ní la, n li tɔke u teh nà ke nno. Nɛn si: u lienh ti'bo tigbebiert tà ke nno. U tien' nɛn ke ki ye nà sɔnge' u'yɛnm. Ti'tɔb Kristo yaab baa' la, wa teknh be, nɛ bà mɔ yíe be ní teke be la, u piendeh be, ki ɛuɔh be Kristo ya taanl ni.

¹¹ N'jɔ Gayus, la tɔkre bà teh nà bre; ama bà teh nà mɔn, kime wà ke teh nà mɔn yé Uwien yɔ nɛ. Wà mɔ ke teh nà bre ɛa ben Wien.

¹² Demetriyus wɔn, binib ke pèkeh wɔ nɛ. U pɛ tigbemɔnt tà bo nno mɔ wɔngeh ki teh u yé unil nɛ. Ti'mɔ pèkeh wɔ nɛ, nɛ a ben ki ye ti pèkeh wɔ ma nno nì yé imɔn nɛ.

Micɛbm

¹³ N ɛmɔbe tigber tù yebe ní tɔke ɛ ama ma yíe ní kele tù gbɔnku ni. ¹⁴ N daan ki ye nì pukn' waamu la, n li ɛ ɛ, tí tɔke tigber.

¹⁵ Uwien ní de ɛ uyenduɔn.

A'jɔtieb fuondeh ɛ. A'mɔ ní fuonde ti'yaab ke jeje kí de ɛ.

Kugbɔ̀nku kùà

Sud

kele' kù nno

Nà wɔ̀ngeh kugbɔ̀nku kuu te ma bo

Kugbɔ̀nku kuu te ki de' Kristo yaab ke ne. Ku'maam neke Pier kele' kulieku kùà nno ne. Kugbɔ̀nku kuu ya gber m̀d̀h nin bitonnenñ̀obonsaknb ya tonnenku nin bi'tetefenfenm ne (migbiirm 6-13; 2 Pi iyul 2).

Wà kele' kugbɔ̀nku kuu nno taah Kujɔ̀tiekpaaku ya gbɔ̀nku ya gber ne, ki ñendeh miwɔ̀knm len ki wɔ̀knh u'yo ya nib. U liebe' ki taah Sufmbe ya gbɔ̀nt tuba m̀ɔ ya gber ki kieh u'gbɔ̀nku ni. Ama tigbɔ̀nt nno tun ña te Uwien ya gbɔ̀nku ni (migbiirm 9, 14, 15).

U taah iñ̀obon yà c̀kreh ne ki t̀akeh Uwien li dere bà yie' u'yiem ya gber ya tub ma bo (migbiirm 3-13). Ama u liebe' ki t̀ake' m̀ɔ ki ye nì kpe be ñ muɔ be micɛckm ne kí tore be ñɔ be ñ ñe Uwien li dere binib ya tub ma nno ni (migbiirm 22-23). Sud kele' u'gbɔ̀nku ni ubenpiebe ya gber la, u yie wɔ ñ pien nà bre nin kinunbɔ̀nk ne. U ya benpiebe ña bereh ama u ñmiendeh ne.

Ifuonde

¹ Min Sud, n yé *Yesu Kristo ya tonsɔ̀nl ne, ki yé Saak ya ninje. Min ne kieh kugbɔ̀nku kuu ñ de ninbi bà Baa Uwien yin' ne, ki yie ne, ki c̀ere' *Yesu Kristo gu ne nno. ² Uwien ñ li tuu ki muɔh ne micɛckm, kí de ne uyenduɔ̀n kí gbien, kí li yie ne c̀een.

Uwien li dere bà wɔ̀knh nà ña kpe sen ya tub

³ N'jɔ̀tiebe, n'fènm là ton ñ kele kugbɔ̀nku kí t̀ake ne miñ̀mienm mà yé ti'ke yaam nno ya gber ne. Ama fenfenno n laa' nì yé n'bo liwɔ̀bl ne ñ kele kí de ne kí c̀ere ni'fèl ñ li co ñɔ ní m̀d̀ Uwien t̀ake' u'yaab mitekjim ya gber tà bolm miba kpein nno bo. ⁴ Kimɛ binib biba lɔ̀nbe' ki kɔ̀n' ni'ni, ki yé bibierdenb, ki sikreh ti'Wien ya juokm ya gber ya tingi ñɔ be ñ fre kí li teh bi'sɔ̀nsɔ̀ndl ne. Bi wie' *Yesu Kristo wà yé ti'Wɔ̀nwɔ̀knbaab, ki yé ti'Yonbdaan nno ya gber. Nì kele' *Uwien ya gbɔ̀nku ni haali uyo ñɔ ki ye Uwien li dere bi'tub.

⁵ Ni ben n li t̀ake ne nà ke nno m̀onm̀onm. Nin ni ben ma ke nno n yie ñ tiere ne kí ye Yonbdaan là ñmien' Israyel yaab Esipt ni ne. Ni ya puoli bó ne u gben' bi'ni bà ña teke' wɔ ki jin' nno ya gber.

⁶ Tiere men Uwien ya tondb bà là dàan' Uwien sien' be nà saan, ki siere' ki dàan' bi'kɔ̀nkuɔ̀n nno ya gber. Uwien l̀ole' be ne, be ñ li tuu ki l̀uo, kí li te kub̀uoku kùà ñɔ ka ñm̀obe bien, ki biike ni, ki gu tibuur ya wengbiin ya daali. ⁷ Liebe kí tiere men Sodɔ̀m nin Gomɔ̀r ya du nin idutɔ̀ yà kpieke yì nno ya nib là tien' lisɔ̀nsɔ̀ndl ten bitondb nno ma nno ya gber. Bi tien' lisɔ̀nsɔ̀ndl nì tì kende' haali ki ji tì nuunh be ñ li duɔ̀ndeh nin tibont tà nin nisaal ña te*. Uwien là dere' bi'tub, ki kuɔ̀n' be umu wà ña ñ kpiin ni. Nen ne wɔ̀ngeh nà lá li tu bibierdenb.

⁸ Bibierdenb nno m̀ɔ teh ten ben ne. Bi pe bi'deknt bo ne ki sɔ̀nh it̀uon yà kuɔ̀ndeh bi'tiema gbenent tijɔ̀knt, ki yindeh Uwien ya yonbdent, ki sukreh nà ke ñm̀obe ukpieke paaki bó. ⁹ Uwien ya tondb ya cien Misel m̀onɔ̀n nin *usenpol là kɔ̀nh uyo wà Moyis ya gbenent bo nno wa là tuo' ki suke' ki biin' wɔ ama u là t̀ake' wɔ ki ye: «Yonbdaan ñ dere a'tub» baba ne. ¹⁰ Ama bibierdenb nno ben wɔ̀n, bi sukreh ba ben nà ne, ki te ten ipie, ki maaleh ki teh bi ben nà nno m̀onɔ̀n tulndeh be ki joh ne. ¹¹ Nì bre bi'bo, kime bi kpien' Kayen là kpien' usen wà nno ne. Bi taa' bi'ba ki de' ilike ya nuunm ne ki t̀ure' ten Balam, ki yie' Uwien ya ñɔbu bó ten Kore là yie' ma bo, ne ki kpo'. ¹² Ninbi Kristo yaab taan' ní ji tijier la, bi saake ni'ni ten tijɔ̀knt ne ki saah ni'jiejin, ki jinh fuɔ̀lfuɔ̀l, fe ña ñm̀obe be, ki maaleh ben baba bó. Bi te ten utaa wà yin' ki bɔ̀nde' ki juore' nin kutafaaku ka nii' ne;

* 1:7 Tibont tà nin nisaal ña te ya tingi te bolm mile bo ne: Uwien ya tondb bii tiwent.

ki te ten isiin yà ña lùonh haali i'lonlùonyo mənən, ki kpikre' ki lu', ki kpo' kəkε nε. ¹³ Bi sən̄h ife ya tòn nε ki joh ten miñunciem̄ ya ñungbegbel teh kujujuku miñunm̄ ya gbe ma bo, ki te ten iñmaabii yà cuonh ka ñmabe ì joh nà bó. Uwien bonde' mifenm̄ ki ble' bε licinñunl ni bε í li te len uyo wà ña ñmabe gbenm̄.

¹⁴ Enək, wà là yé ti'yaaje nlole bo kí cin Adam ya bùol nnə, là səkñ' Uwien li tien bibierdenb nnə ma bo ki ye: «Li cengeh men, Yonbdaan nin u'tondb turbenm̄ li baa ¹⁵ kí lá bu binib kε tibuur; tibuur í cuo bibierdenb kε, bi sən' itùonbiere yà kε nnə nin bi len' u'bo imebil yà kε nnə bo.»

¹⁶ Bi yé binib bà ñulnh uyo kε nε, nε bonn kε bonn ña dəkreh ben. Bi pε bi'yem̄ yíe nà bo nε, ki lienh nin tigbengt, ki təkhe binib tiññmaagber, ki nuunh bε í jonde bi'bo.

Igbiere

¹⁷ N'jətiebe, ninbi ben wən, tiere men ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya tondb là juə' ki təkhe' nε tigber tà nnə. ¹⁸ Bi là təkhe' nε ki ye: ufəforyo binib lá li lè nε, kí li pε bi'yem̄ yíe nà bo, ka í li boh Wien. ¹⁹ Ben nε boreh binib, ki pε unisaal yíe nà bo, ka ñmabe *Fuoñaanm̄.

²⁰ N'jətiebe, ninbi ben wən, ni teke' Uwien ya gbəñaan̄t tà nnə, ñi men tun bo kí li joh inun bó, kí li kàareh wə *Mifuoñaanm̄ ya tuəm̄ bo, ²¹ kí li tuu ki te Uwien ya yíem̄ ni, ki gu ti'Yonbdaan *Yesu Kristo í de nε limiel là ña ñmabe gbenm̄ u'nimònt bo.

²² Binib bà maaleh milele nnə, muə men bε micεcεkm̄. ²³ Bitəb mə te ní ñen bε umu ni bε í ñmere. Ní muə bitəb mə micεcεkm̄ ama kí li dəkreh ni'ba, ki la miekeh bi'wengolkaar mənən, kime bi'tòn nnə kuən' tu'mə tijəkt̄ ñə.

Li pəkheh men Uwien

²⁴ Uwien nε yé wà li fre kí li gu nε ni la lu' sen kε sen ni, ki li cère ní sere wən wà ñmabe ukpieke ya nun bó, kí li tuu ki ñmabe uyensənge, ki la ñmabe biil. ²⁵ Wən wà yé Uwenbaabe, ki yé ti'ñmienl kí ñie ti'Yonbdaan *Yesu Kristo bo nnə si ukpieke nin uyebn̄ nin mituəm̄ nin ufaa tibont kε bo uyo wà gəbre' nin fenfenno wuə nin uyo kε. Ami.

Mikpiirm

Nà wongeh kugbõnku kuu te ma bo

Bi ke'le' kugbõnku kuu nɔ uyo wà bi là jèndeh Kristo yaab ki gbiekeh nɛ. Erom ya bɛrb là yíe bɛ ní li pukeh bɛ tɛn bi yé iwien nɛ. Kristo yaab biba là tuo' ki jènde' bi'tekjim bo, ama bitɔb ɲa là laa' fɛl ki jènde' bi'tekjim bo.

Tinennent nin tijinjint nɛ yebe kugbõnku ku'ni. Tà yebe ñen' ní Kujɔtiepaaku ya gbõnku ni nɛ. Inɔnbɛ nin misiɛm mɔ te ku'ni, ama nà ke ɲmɔbe nì ye nè ní ye bà nɛ. Nà teh nà bre ke taan' ki te miñuncienm ni nɛ, nɛ utunwien nɛ yé nà ke bre ya nennɛnku.

Kugbõnku kuu gbiire' ibɔkcɛncien ile nɛ nin kugbõnku bugben ya tondm ya gber.

Libɔkkpiekl ni (1:1–3:22) bi lienh Kristo ya táan ilole yà te Asi ya tinfenm ni nɔ ya gber nɛ.

Libɔkliel ni (iyul 4–20) wà ke'le' kù nɔ laa' tibont nɔ ke tideknt yaam nɛ. U wuɔn' ki ye Yesu Kristo nɛ yé Uwien ya Pebuk ki yé limiel ya daan ki ɲmɔbe mituɔm tibont ke bo.

Iyul 21–22 tɔkeh Uwien yíe wà ní ñen tibonfɛnt tà nɔ ya gber nɛ.

¹ Tigber tà te kugbõnku kuu ni nɔ yé tigbebalkaar tà Uwien tɔke' *Yesu Kristo wà ní kpiire tù kí tɔke u'tonsɔnb tibont tà li tien na ní taande* nɛ. Nɛ *Yesu sɔn' Uwien ya tond wà ní tì tɔke u'tonsɔnl San tigber nɔ. ² San laa' tibont tà ke nɔ u kun' imɔn ki ye *Yesu Kristo nɛ wuɔn' wà tù, nɛ tù yé Uwien ya gber nɛ. ³ Tigber tà te kugbõnku kuu ni nɔ ñen' Uwien saan nɛ. Unil wà kàanh tù binib ya nun bó nin bà cengeh tù ki boh tù nɔ, Uwien ya mɔnm te bi'bo, kime uyo wà ni'ke li tien nɔ nek'n ní ɲɔ.

San fuondeh Kristo ya táan ilole yà te Asi ya tinfenm ni

⁴ Min San nɛ ke'le' kugbõnku kuu ki de' *Kristo ya táan ilole yà te Asi ya tinfenm ni nɔ. Uwien wà là te, ki biɛ ki te, ki we ní nɔ nin u'Fuoñaanm† mà te u'berbiek saan nɔ ní juoke nɛ, kí de nɛ uyenduɔn. ⁵ *Yesu Kristo wà yé umɔnkunmɔn, ki kpiɛ' ki mekre' bitenkpiib ni, ki yé uɲɛndun wuu ya bɛrb ya cien nɔ mɔ ní juoke nɛ, kí de nɛ uyenduɔn. U yíe tɛ, nɛ ki taa' u'ba ki tien' lituɔrl,

ki ñen' tɛ ti'biere ni,

⁶ ki tien' tɛ biberb Uwien ya bel ni, ki cère' ti yé u'Baa Uwien ya tɔtuɔrkaab. Wɔn si ukpieke nin mituɔm uyo ke. Ami.

⁷ Liike mɛn, u te titewɔlgbont ni ki we ní.

Unil ke ya nun li lɛ wɔ,

bà là cɔke' wɔ likpaanl nɔ mɔnɔn li lɛ wɔ,

wɔn bo nɛ inibol yà ke te utingben bo nɔ

li muɔh ki kpìendeh.

Nì yé imɔn nɛ. Ami.

⁸ Yonbdaan Uwien ye:

«Min nɛ yé micincinm nin migbenm.»

Wɔn nɛ yé wà là te, ki biɛ ki te, ki we ní,

ki yé mituɔm ke ya daan.

San laa' Yesu tideknt yaam

⁹ Min San n yé ni'ninje nɛ. Min nin ninbi taan' ki jin' ijend, ki ɲmɔbe kuminku *Yesu bo, ki taan' ki yé biberb Uwien ya bel ni. Uwien ya gber nin n kundeh imɔn *Yesu bo ma nɔ, nɛ bi là taa' nni ki jon' lidekl là bi yih lɛ Patmos nɔ bo. ¹⁰ Yonbdaan ya daali, *Mifuoñaanm taa' nni, nɛ n cii' unieke uba bó u giere' ufaa bo n'puoli bó tɛn linatunl ¹¹ ki ye: «Kele a laa' nà kugbõnku ni, kí taa kù kí sɔn kí tì de *Kristo ya táan ilole yà te Asi ya

* 1:1 Na ní taande ya ciim te bolm mile bo nɛ: Nà li tien itàan yíe bo bii nà ɲa ɲmɔbe pèrm. † 1:4 Bi lɛbre' iñɔbon yà ki ye u'Fuoñaanm nɔ; ì ke'le' Grekmɛ ya lenm ni ki ye: Tibont tulole tà te Uwien ya bɛrbiek saan nɔ nɛ.

tinfenm ya du ilole ni nno. Idu nno si: Efes nin Siminn nin Pegam nin Tiyatiir nin Sades nin Filadelfi nin Lawodise.»

¹² N jjebe' n' liike udaan wa lienh nni. N jjebe' ma nno ne ki laa' miñðkm ya fr ilole, ¹³ ki laa' niba ifr nno ya siik ni n' naan unisaal, ki guo lilierrfðkrl, ki buobe miñðkm ya ningbenl u' siik ni. ¹⁴ U' yur p'ien kponkpon ten tikunkunt, ne u' nun muoreh ten umupien. ¹⁵ U' taan windeh ten kukurku kua faa bi pule' ku umu ni ku m'onde', ne u' nieke mo tuoreh ten miñuncienm ne fuh. ¹⁶ U' juuke iñmaabii ilole u' nojie bo, ne kijusiek ka fenbe ki ñme ikele ke ile noreh ki ñeh u' noebu ni. U' nun bo muoreh ten liwenyul ya wien ne. ¹⁷ N laa' wo uyo wa nno, ne ki lu' u' nintuoli ki naan utenkpii. Ne u' taa' u' nojie ki me' nni, ki toke' nni ki ye: «La sen jawaanbu. Min ne ye ukpiek nin uførke, ¹⁸ ki ye wa fuobe. N la kpo' ne, ama fenfenno n fuobe ne uyo ke, ki ñmobe mituom mikuum nin kutenkpiiku ke bo. ¹⁹ Nen bo, kele a laa' na, nen si: na teh fenfenno wuwo no nin na la li tien. ²⁰ A laa' iñmaabii ilole ya n' nojie bo nno nin miñðkm ya fr ilole ya nno ye tibont ta ya tingi buo ne. Tu' tingi si: iñmaabii ilole nno ye Uwien ya tondb ba gu Kristo ya taan ilole nno ne[‡]. Ifr ilole nno mo ye Kristo ya taan ilole nno ne.»

2

Kele kugbonku ki de Kristo ya taanl la te Efes ya du ni nno

¹ «Kele kugbonku ki de Kristo ya taanl la te Efes ya du ni nno ya cien ki ye wa juuke iñmaabii ilole u' nojie bo, ki cuonh miñðkm ya fr ilole ya siik ni nno, ne len' ki ye: ² «N ben a sonh ituon ya, ki ben a ñikndeh ma bo, ki ñmobe kuminku, ki ben ki ye ña toh bibierdenb ya noebu bo. N ben ki ye a sekn' binib ba yih bi'ba n' tondb ño ka ye be nno, ki bende' ki ye bi ye bitonnendenb ne. ³ A ñmobe kuminku, ki jin' ijend n' bo, a' fel ña wore', ⁴ ama n li kon nin ñe nibonn niba bo ne, kime ña ji ye nni ten a la cin' ki ye nni ma bo. ⁵ Tiere a la cin' ki ñmobe miyiem ma ki yaan ki lu' nno bo. Lebre a' tetem ki liebe ki li sonh a la cin' ki sonh ituon ya nno, nno ña ni la, n li baa a' saan ki la yuure a' frl li' sensienbuol. ⁶ Ama a ñmobe kupenpeku nibonn niba bo ne, kime a nen Nikola ya cekl ya nib* ya tuon ten n' mo nen ye ma bo ne.

⁷ «Wa ñmobe litubl la, wo n' cii *Mifuoñaanm tokeh Kristo ya taan ki teh ba. Wa ke mon' ki faake' la, n li cebe wo, wo n' mo busubu bua te Uwien den ki dienh limiel nno ya bi.» »

Kele kugbonku ki de Kristo ya taanl la te Siminn ya du ni nno

⁸ «Kele kugbonku ki de Kristo ya taanl la te Siminn ya du ni nno ya cien ki ye wa ye ukpiek nin uførke, ki la kpo' ki mekre' bitenkpiib ni nno ne len' ki ye: ⁹ «N ben bi jendeh ne ijend ya nin ni'jiint, ama ni nin ye bifadenb ne. N ben binib ba yih bi'ba *Sufmbe ka nin ji kpe ben *Sufmbe ya sen nno sukreh ne isuk ya. Bi ye *Satan ya taan yaab ne. ¹⁰ La fenge men ni li ji ijend ya. Ni ben-ii! Usenpol li biike ne ki cere be n' pekni ni'ni biba. Bi li jende ne ki ti baa iwien piik. Bi li ku ne monon la, li pe men n' bo. N li su ne limiel la ña ñmobe gbenm.

¹¹ «Wa ñmobe litubl la, wo n' cii *Mifuoñaanm tokeh Kristo ya taan ki teh ba. Wa ke mon' ki faake' la, wa n' kpo ki lere†.» »

Kele kugbonku ki de Kristo ya taanl la te Pegam ya du ni nno

¹² «Kele kugbonku ki de Kristo ya taanl la te Pegam ya du ni nno ya cien ki ye wa ñmobe kijusiek ki fenbe ki ñme ikele ke ile nno ne len' ki ye: ¹³ «N ben a ko na saan nno, *Satan ya berbiek mo te nen saan ne. Bi la ku' n' monkunmon Antipas ni' du ni ne. *Satan ko wun ni ne. Haali u ya yo monon ña wie' a' tekjim, a juore' ki pe n' bo ne. ¹⁴ Ama n li kon nin ñe nibonwawaann niba bo ne, kime ni'ni biba pe Balam ya woknm bo ne. Won ne la

‡ 1:20 Bi li fre ki lebre Uwien ya tondb ba gu Kristo ya taan ilole nno ki ye Kristo ya taan ilole nno ya cienb mo. * 2:6 Kugbonku kuu baba ne lienh Nikola ya cekl ya nib bo. Licekl nno la woknh miwoknm ma ña kpe sen ne. Nil ña cinbe ki ben miwoknm nno ya tingi. † 2:11 Ki kpo ki lere ya tingi si: ki li tuu ki te umu wa ña n' kpiin ni ki lebreh ne. Liike 21:8.

gbiere' Balak u li tien ma kí tuln Israyel *yaab be ní ηmøn titøtuørnønt, kí tien lisønsøndl. ¹⁵ Nikola ya cekl ya nib mō wøknh mi ya wøknbaabm nε, nε ni'ni bi'ba pε mi'bo. ¹⁶ Nen bo, lèbre a'tetem, nno ηa ñí la, n li baa a'saan nà ní taande, kí taa kijusiek kà te n'ñøbu ni nno kí tō nin binib nno butøbu.

¹⁷ «Wà ηmøbe litubl la, wø ní cii *Mifuoñaanm tøkeh Kristo ya táan ki teh bà.

«Wà kε møn' ki faake' la, n li de wø tijier tà buø bi yih tù *mann‡ nno, kí de wø litenpenpienl liba bi kele' li'bo liyefènl. Wà teke' litenl nno baba ηa ñí la, uba ηa ben liyel nno.» »

Kele kugbønku kí de Kristo ya taanl là te Tiyatiir ya du ni nno

¹⁸ «Kele kugbønku kí de Kristo ya taanl là te Tiyatiir ya du ni nno ya cien kí ye Uwien ya Bijε wà ya nun muøreh ten umupien, u'taan windeh ten kukurku kua faa bi pule' kù umu ni kù mōnde' nno, nε len' ki ye: ¹⁹ «N ben a søn h ituøn yà nin a ηmøbe miyiem mà, ki ben a ηmøbe mitekjim mà, ki ben a toreh binib ma bo nin a ηmøbe kuminku kua. Fenfennø a søn h ituøn yà yebe ki cen' mikpiekm yε. ²⁰ Ama n li køn nin ηe nibonn niba bo nε, kime a cère' Sesabel§, upii wà yih u'ba *Uwien ya ñøbonsøknl nno tulndeh n'tonsønb ki wøknh be be ní li teh lisønsøndl, ki li ηmøn h titøtuørnønt. ²¹ N de' wø libøn l wø ní lèbre u'tetem, ama wa yíe wø ní lèbre u'tetem kí wiε u'sønsøndl nno. ²² Nen bo, wøn nin binib bà pε u'bo ki teh lisønsøndl nno ηa lèbre' bi'tetem ki dāan' ituøn nno la, n li cère be ní ji ijend kí gbien, ²³ kí cère bà pε u'bo nno ní kpo ηø Kristo ya táan kε ní bende kí ye min nε ben nà te unisaal ya fèl ni. N li jiin ni'ni wà kε u'tuøn kpe ma bo nε.

²⁴ «Ninbi bà te Tiyatiir ya du ni, ka pε Sesabel ya wøknm bo, ka ben bi nendeh ki yih nà «*Satan ya bonbølkaar nno», n tøkeh ninbi nε ki teh ma ní wøbn nε kí de nε tuktøl kí pukn. ²⁵ Ama li ηuuke men ni ηmøbe nà nno møn møn m kí tì baa lidaali là n li baa ní. ²⁶ Wà møn' ki faake', ki pε n'tuøn bo ki tì føre' la, n li de wø ticiēt inibol kε bo, ²⁷ wø ní li ηuuke be nin ufaa, ki la ηmøbe nunsønge bi'bo, kí niin be be ní tì we ten isèn. ²⁸ N'Baa de' nni mituøm ma nno n'mø li cère wà møn' ki faake' ní li windeh ten litenηeηmaasel nε*.

²⁹ «Wà ηmøbe litubl la, wø ní cii *Mifuoñaanm tøkeh Kristo ya táan ki teh bà.» »

3

Kele kugbønku kí de Kristo ya taanl là te Sadεs ya du ni nno

¹ «Kele kugbønku kí de Kristo ya taanl là te Sadεs ya du ni nno ya cien kí ye wà likeh Uwien ya Fuoñaanm*, ki ηuuke iηmaabii ilole nno nε len' ki ye: «N ben a søn h ituøn yà. Binib lien h ki teh a fuobe nε ama a kpo' ηø. ² La gøh, gore ηø bà ya tekjim ben h mè ní gben nno la tonde, kime n laa' a'tuøn ηa møn ki gben' n'Wien ya nun bó. ³ Nen bo, tiere bi là wøkn' ηe miwøknm mà nno bó nin a là cii' mè ma bo. Li ηuuke mè, kí lèbre a'tetem ki la gøh. A gøh la, n li baa a'saan ten unasu nε, ηa ní bende uyo wà n li baa ní. ⁴ Ama a'nib biba te Sadεs ya du ni, ka kuøn' bi'ba jøknt. Ben nε li tøke nin nni kí li guo tikpelcøpenpien, kime bi kpe nno nε. ⁵ Nno nε wà møn' ki faake' li gole tikpelcøpenpien. Ma ní ηmire u'yel limiel ya gbønku ni fiebu. N li len n'Baa Uwien nin u'tondb ya nun bó kí ye u yé n'yo nε.

⁶ «Wà ηmøbe litubl la, wø ní cii *Mifuoñaanm tøkeh Kristo ya táan ki teh bà.» »

Kele kugbønku kí de Kristo ya taanl là te Filadelfi ya du ni nno

⁷ «Kele kugbønku kí de Kristo ya taanl là te Filadelfi ya du ni nno ya cien

kí ye wà yé uñaan,
ki yé ugbemøndaan,
ki ηmøbe *Dafid ya dupien,
ki piire' bunañøbu la,

‡ 2:17 Mann yé tijier tà Uwien là de' tù Israyel yaab kupenpelku ni nno nε. Mann wà buø li fre kí li yé tijier tà Uwien dien h tù binib kí ñε Yesu Kristo bo. Liike San 6:49-51. § 2:20 Niε saan bi ye Sesabel ma nno, bi niireh unil wà yíe Uwien ya ñøbu bó nε. * 2:28 Bi ye litenηeηmaasel la, bi niireh Yesu Kristo nε. Liike 2 Pier 1:19. * 3:1 Liike 1:4.

uba ɲa ń fre kí piin bù,
u tí piin' mɔ la,
uba ɲa ń fre kí piire nnɔ,
nɛ len' ki ye:

⁸ «N ben a sɔnh itùon yà, ki ben ki ye a'tuom ɲa yebe. Nin nen ke a ɲuuke n'gber, ka ye ɲa ben nni. Nen bo nɛ n piire' ɲɛ bunañɔbu ki yaan', uba ɲa ń fre kí piin bù. ⁹ Liike-a! N li cèbe ɲɛ *Satan ya taanl yaab. Bi nendeh ki teh bi yé *Sufmbe nɛ ka yé. N li wɔbn be be ń baa kí lá gbaan a'nintuɔli, kí bende kí ye n yíe ɲɛ. ¹⁰ A juore' ki ɲmɔbe kuminku kùa n là ye á li ɲmɔbe kù nnɔ ma nnɔ, n'mɔ li lèkn a'bo ijend yà li baa utingben ya nib ke bo kí biike be nnɔ ya yo. ¹¹ N li baa ní na ń taande. Li ɲuuke a ɲmɔbe nà nnɔ kenken ɲɔ uba la lá teke a'suul. ¹² Wà ke mɔn' ki faake' la, n li cère wɔ ń li yé unikpekiek n'Wien ya duku ni. Wa ji li ñɛ len fiebu. N li cère wɔ ń li yé n'Wien yɔ, kí lɛ n'kpieke, kí li ɲmɔbe n'yefɛnl, kí li yé n'Wien ya du Yerusalemfaan wà li ñɛ u'saan paaki bó kí jiire ní nnɔ ya nil.

¹³ «Wà ɲmɔbe litubl la, wɔ ń cii *Mifuoñaanm tɔkeh Kristo ya táan ki teh bà.» »

Kele kugbɔnku kí de Kristo ya taanl là te Lawodise ya du ni nnɔ

¹⁴ «Kele kugbɔnku kí de Kristo ya taanl là te Lawodise ya du ni nnɔ ya cien kí ye bi yih wà «Ami», u yé umònkunmò, ki yé ugbemòndaan, ki yé Uwien cère' wà ñɛn' tibont ke nnɔ, nɛ len' ki ye: ¹⁵ «N ben a sɔnh itùon yà, ki ben ki ye ɲa sɔnge, ka ton mɔ; a bi li fre kí li sɔnge bii kí li ton. ¹⁶ Ama ɲa ton, ka sɔnge mɔ, a te mɛlmɛl nɛ. Nen bo nɛ n li sii ɲɛ. ¹⁷ A lienh ki teh a yé ufàadaan nɛ, ki laa' lifaal li yebe, bonn ɲa pɔre' ɲɛ, ka ben ki ye a yé ucɛɛkdaan, ki yé unɛndaan, ki yé ujuɔn, ki se licɛnkpenlonlonl. ¹⁸ Nen bo nɛ n gbierɛh ɲɛ á de n'saan miñɔkm mà bi donde' mè umu ni m̀ windeh ɲɔ kí li yé ufàadaan, kí de n'saan tikpelɛpɛnt kí gole ɲɔ bi la lɛ a'fɛ. Kí de n'saan minunkpɔm kí tien a'nun kí likre. ¹⁹ N yíe bà ke nnɔ, n gbierɛh be nɛ ki dieh bi'tub. Nen bo, cère' a'nun ń li món á lèbre a'tetem. ²⁰ Liike mɛn, n se bunañɔbu ni nɛ ki bàandeh. Wà ke cii' n'bó ki piire' la, n li kɔ u'den min nin wɔ ń taan kí ji. ²¹ Wà ke mɔn' ki faake' la, n li de wɔ usɛn, wɔn ń kèle kiberbiek bo n'yaak saan, ten n'mɔ mɔn' ki faake' ma, ki kèle' kiberbiek bo n'Baa Uwien yaak saan nnɔ.

²² «Wà ɲmɔbe litubl la, wɔ ń cii *Mifuoñaanm tɔkeh Kristo ya táan ki teh bà.» »

4

San laa' Uwien ya berbiek tideknt yaam

¹ Ni ya puoli bó nɛ n laa' tideknt yaam bunañɔbu buba ye paaki bó, nɛ n bi cii' udaan wà ya nieke bó mikpiekm nnɔ giere' ufaa bo ten linatunl ki ye: «Dùo ní ń wuɔn ɲɛ nà we ní nɛ ń tien.» ² I ya tàan bo nɛ *Mifuoñaanm taa' nni, nɛ n laa' kiberbiek kiba se paaki bó, uba ke ki'bo. ³ Wà ke ki'bo nnɔ windeh ten iten yà bi yih yè jaspi nin saduwann i'daaku faa* nnɔ nɛ. Kugɔnguɔku kuba guɔn' ki linde' kiberbiek nnɔ ki windeh ten litenl là bi yih lè emolod † nnɔ. ⁴ Muberbiemu pile nin munan mɔ se ki guɔn' kè. Biciɛnb pile nin binan mɔ ke muberbiemu nnɔ bo, ki guo tiwenpenpɛnt, ki kpɛ miñɔkm ya yukpiekiepɛ. ⁵ Kiberbiek nnɔ ya bùol muɔreh piebpieɓ ten utemɛknde. Kuwaaku mɔ ñɛh kí'saan ten utaa nɛ tengɛh. Timucincint tulole te kí'nun bó tùoo. Timucincint nnɔ yé Uwien ya Fuoñaanm‡ nɛ. ⁶ Kiberbiek nnɔ ya nun bó ní naan miñuncienm nɛ, ki wien tein ki likeh ki càareh ten lidingl.

Tiwenfuobt tunan nɛ guɔn' kiberbiek nnɔ siik ni. Tu'nun bó nin tu'puoli ke yé inunbii nɛ ñɛin. ⁷ Kiwenkiek naan ucind nɛ, kiliek naan unaje, kitaak ya nun bó naan unil ya nun bó, nnan naan ukaab nɛ laanh. ⁸ Tiwenfuobt tunan nnɔ ke ɲmɔbe ifiebe iloluob nɛ, ki ɲmɔbe inun ifiebe nnɔ bo ñɛin, paaki nin tingi ke. Ñɔnku nin wien ni tù tuu ki geh iyuon nɛ ki teh:

«Uñaan, uñaan, uñaan,

* 4:3 Jaspi nin saduwann yé iten ya yel nɛ Jaspi yé litenl là windeh nɛ, nɛ saduwann yé litenl là món. † 4:3 Emolod yé litenl là bɔn ten tifer nɛ. ‡ 4:5 Liike 1:4.

Yonbdaan Uwien mituom ke ya daan ne ye uñaan.

Won ne la te, ki bie ki te, ki we ni ma.»

⁹ Uyo ke tiwent nno geh iyuon ne ki kpiekreh wa ke kiberbiek bo nno, ki ñengeh wa, ki faareh won wa fuobe uyo ke nno. Tu geh uyo wa la, ¹⁰ bicienb pile nin binan nno gbaandeh wa ke kiberbiek bo nno ya nun bo ki pukeh wa, ki kpiekreh won wa fuobe uyo ke nno, ki kpereh bi'yukpekpie ki blinh kiberbiek nno ya nun bo ki teh:

¹¹ «Yonbdaan Uwien,
sin ne kpe be ni kpieke ne, ki ñenge ne, a ñmobe mituom,
kime sin ne ñen' tibont ke,
a ye tu ni li te ne,
ki ñen' tu.»

5

Bi konkonde' kugbonku kua nin Uwien ya Pebuk nno ya gber

¹ N ti laa' wa ke kiberbiek bo nno ñuuke kugbonku u'nojie ni, ku konkonde'. Bi kele' kugbonku nno ya kele ke ile bo ne, ne ki taa' isiwel ki tentebn' ki ti dukn' bolm milole.

² Ne n laa' Uwien ya tondtodaan uba, u kpaandeh ufaa bo ki teh: «Ñme kpe wa ni tebre isiwel nno ki pere kugbonku kuu na?» ³ Ama nil na te taaku bo bii dentingi, ki fre ki pere kugbonku na ki liike ku'ni. ⁴ Ne n muo' ceen, kime nil na te ki kpe wa ni pere kugbonku nno ki liike ku'ni. ⁵ Nen saan ne bicienb nno ya uba take' nni ki ye: «La muoh. Liike, wa ye Suda ya bol ya cind, ki ye *Dafid ya yaabil nno mon' ki faake'. Won ne li tebre isiwel ilole nno, ki pere kugbonku nno.»

⁶ Ne n laa' Kipebuk kiba se ki neke kiberbiek nno, tiwenfuobt tunan nno nin bicienb nno ya siik ni. Kipebuk nno ñmobe igbien ya wongeh ki teh bi ku' ke ne. Ki ñmobe iyin ilole nin inun ilole ne. I ye *Uwien ya Fuoñaanm ma u son' me utingben bo ni'ke saan nno ne. ⁷ Ki jon' wa ke kiberbiek bo nno saan, ki teke' kugbonku nno u'nojie ni. ⁸ Ki teke' kugbonku nno uyo wa nno, ne tiwenfuobt tunan nin bicienb pile nin binan nno gbaan' ki nintuoli. Wa ke ñuuke kubieku nin miñdkm ya sen ne, i gbe lefina. Isen nno ye Uwien ya nib ya kaare ne. ⁹ Bi geh iyuonfaan ki teh:

«Sin ne kpe a teke kugbonku kuu na,
ki tebre isiwel nno,
kime bi ku' ne, ne a'sem bo a de'
inibol ya ke te utingben bo ki lienh ilenbol ke nno
ki de' Uwien.

¹⁰ A tien' be biberb Uwien ya bel ni,
ki cere' bi ye ti'Wien ya totuorkaab,
ki li likeh binib ba ke te utingben bo na.»

¹¹ N bie ki likeh ma nno, ne ki cii' Uwien ya tondb ya ñafaam bo. Bi te itur itur ka ñmobe kaanm, ki se ki guon' kiberbiek nno nin tiwenfuobt nno nin bicienb nno, ¹² ki geh iyuon ufaa bo ki teh:

«Kipebuk ka bi ku' ke nno ne kpe ke ni li ñmobe mituom nin lifaal
nin miyenfuom nin ufaa.
Ken ne kpe be ni ñenge ke,
ki kpieke ke,
ki peke ke.»

¹³ Ne n ti cii' Uwien ñen' tibont ta ke tu te kutaaku bo nin ta te kitink bo nin ta te dentingi nin ta te miñuncienm ni nno ke geh iyuon ki teh:

«Wa ke kiberbiek bo nin Kipebuk nno,
ben ne si kupenpeku nin miñegm nin ukpieke
nin ufaa uyo ke.»

¹⁴ Ne tiwenfuobt tunan nno tuonh ki teh: «Ami.» Ne bicienb nno ma gbaandeh ki pukeh wa ke kiberbiek bo nin Kipebuk nno.

6

Uwien ya Pebuk nnɔ tɛbre' kugbɔnku nnɔ ya siwel iluob

¹ N biɛ ki likeh tidɛknt yaam, uyo wà Uwien ya Pebuk nnɔ tɛbre' isiwel ilole nnɔ ya kpiɛkl nnɔ, nɛ n cii' tiwenfuobt tunan nnɔ ya kiba wuure' utɛtien yaam ki ye: «Dɛn!» ² Nɛ n liike' ki laa' utɛnpien uba. Wà jɛke wɔ nnɔ ŋuuke butɔnbu. Bi de' wɔ wà mɔn' ki faake' ya yukpɛkpiɛ. Wɔn nɛ mɔn' ki faake' nɛ u bure' wɔ n' tɪ n' tɪ mɔ kɪ faake.

³ Kipebuk nnɔ tɛbre' lisiwɛliel uyo wà nnɔ, nɛ n cii' kiwenfuobk nle len' ki ye: «Dɛn!» ⁴ Nɛn saan nɛ utɛnmɔn tohin nɛn'. Bi de' wà jɛke wɔ nnɔ usɛn wɔ n' cɛrɛ butɔbu n' tien utingbɛn bo ŋɔ binib n' li kuuleh tɔb, ki de' wɔ kijusiecɛnciɛnk kiba.

⁵ Kipebuk nnɔ tɛbre' lisiwɛl nta uyo wà nnɔ, nɛ n cii' kiwenfuobk nta len' ki ye: «Dɛn!» Nɛ n liike' ki laa' utɛnbɔn. Wà jɛke wɔ nnɔ ŋuuke kilo u'nuɔ ni. ⁶ Nɛ n cii' niba len' ten unil tiwenfuobt tunan nnɔ ya siik ni ki ye: «Tijier ŋa n' li sɔbɛ, nɛ bi li taa liwentunɣmɛnl ya paaku nɛ kɪ dɛ imuu kilo uba, kɪ taa liwentunɣmɛnl ya paaku kɪ dɛ iji kilo uta. Ama a la mɛ mikpɔm nin midaam.»

⁷ Kipebuk nnɔ tɛbre' lisiwɛl nnan uyo wà nnɔ, nɛ n cii' kiwenfuobk nnan len' ki ye: «Dɛn!» ⁸ Nɛ n liike' ki laa' utɛnnagbok, bi yih wà jɛke wɔ nnɔ mikuum. Kutɛnkpiiku cuonh ki pɛ u'bo. Bi de' bɛ ufaa kitink ya gbiirm minan bo bɛ n' li kuuleh binib nin kijusiek, kɪ cɛrɛ mikɔnm nin iwienbiɛrɛ yà puonh nin kumuɔku ni ya wɛnbr mɔ n' li kuuleh binib.

⁹ Kipebuk nnɔ tɛbre' lisiwɛl nɣun uyo wà nnɔ, nɛ n laa' binib bà là tuo' Uwien ya gbɛr, ki kun' tu'bo imɔn ŋɔ bi ku' bɛ nnɔ ya naanmu liponpuol ya tingi. ¹⁰ Nɛ binib nnɔ wuureh ufaa bo ki teh: «Cɛnbaa, sin wà yé uñaan, ki yé ugbɛmɔndaan nnɔ, nì li wuɔkɛ kɪ tɪ kpaan mila bo kɪ yaan á bu utingbɛn bo ya nib bà ku' tɛ nnɔ tibuur, kɪ teke ti'bo kɪ dɛrɛ bi'tub-i?»

¹¹ Nɛ bi de' bi'kɛ tiliɛrpenpiɛnt, ki tɔkɛ' bɛ ki ye bɛn biɛ kɪ li fuoreh ŋɔ nɛ n' pukn waamu, kimɛ bi li ku kɪ tonde bi'ninjɛb bi'tonsɔnlieb bà bi bi li ku bɛ ten bɛn nnɔ nɛ kɪ yaan.

¹² Kipebuk nnɔ tɛbre' lisiwɛl nluob, nɛ kitink jɛngɛ' ki gbien', uwien bɔndɛ' dikdiki, uɣmaal mɔndɛ' u'kɛkɛ ten misɛm. ¹³ Inɣmaabii cɛnh paaki bó ki lá luh kitink bo ten kutafaabiiku nɛ yòkreh ikɛnkɛnkaab. ¹⁴ Kutaaku gbɛndɛh ki joh ten bi kondɛh kugbɔnku nɛ, ijuɔn nin idɛk kɛ lɛlɛbrɛ' isɛnsien. ¹⁵ Nɛ utingbɛn bo ya bɛrb nin biciɛnb nin sojambe ya cɛnb nin bifáadɛnb nin bifɛfaab nin iyonbe nin bà ŋa yé yonbe kɛ bɔlɛ' tijɔlulnt nin ijɔtɛn ni, ¹⁶ ki tɔkɛh ijuɔn nin itɛn ki teh:

«Lu mɛn ti'bo ki bɔlɛ' tɛ,
ŋɔ wà kɛ kibɛrbɛk bo nnɔ la likeh tɛ,
Kipebuk nnɔ mɔ ya bɛnpɛbɛ la tu tɛ.

¹⁷ Kimɛ bi'bɛnpɛbcɛn ya daali baa' n' ŋɔ!
ŋmɛ li frɛ kɪ sɛrɛ bi'nun bó?»

7

Uwien cɛrɛ' bi dieke' u gɛndɛ' binib bà nnɔ

¹ Ni ya puoli bó nɛ n tɪ laa' tidɛknt yaam Uwien ya tondb binan se kitink ya kɛlɛ kɛ inan, ki co ikele inan nnɔ ya tafaam ŋɔ tafaam la ji n' jo tink nin nɣncɛnm nin subu bo.

² N liɛbɛ' ki laa' utondtɔ nɛn' liwɛnpurl bó ní, ki ŋuuke Uwien limiɛl ya daan taah nà ki diekeh u'nib nnɔ. U yin' Uwien ya tondb binan bà Uwien de' bɛ ufaa bɛ n' tien kitink nin miñncɛnm nà brɛ nnɔ ufaa bo ³ ki tɔkɛ' bɛ ki ye: «Cuo mɛn ni'ba, laan la tien mɛn tink nin nɣncɛnm nin subu nà brɛ. Cɛrɛ mɛn tɪ tien ti'Wien ya dɛku u'nib ya yutun bo kɪ yaan.» ⁴ Nɛ n cii' bi tien' Uwien ya dɛku binib bà bo nnɔ ya nɔbu. Bi tɛ binib itur kobk nin pinan nin inan nɛ, ki nɛn' Israyɛl yaab ya baamul kɛ ni ní. ⁵ Bi dieke' bà nnɔ bɛn si:

Suda ya baamul ni binib itur piik nin ile,
Lubenn ya baamul ni binib itur piik nin ile,
Gaad ya baamul ni binib itur piik nin ile,
⁶ Aser ya baamul ni binib itur piik nin ile,
Nɛftali ya baamul ni binib itur piik nin ile,
Manase ya baamul ni binib itur piik nin ile,

⁷ Simeyən ya baamul ni binib itur piik nin ile,
 Lefi ya baamul ni binib itur piik nin ile,
 Isaka ya baamul ni binib itur piik nin ile,
⁸ Sabulən ya baamul ni binib itur piik nin ile,
 Yoséf ya baamul ni binib itur piik nin ile,
 Bensamen ya baamul ni binib itur piik nin ile.

Inibol ke ya nib taan' Uwien nin Kipebuk ya nun bó

⁹ Ni ya puoli bó nɛ n tí liike' ki laa' kuniwulku kuba; nil ɲa ń fre kí kàan kí cuo bi'ñòbu. Bi ñen' inibol yà ke te uɲɛndun wuu ni, ki lienh ilenbol ke nno ni nɛ, ki se kiberbiek nin Kipebuk nno ya nun bó, ki guo tilierpenpien, ki ɲuuke mubiɛbisiimu ya fɛr, ¹⁰ ki wuureh ufaa bo ki teh: «Ti'Wien wà ke kiberbiek bo nin Kipebuk nɛ ɲmiɛndeh tɛ.» ¹¹ Nɛ Uwien ya tondb ke se ki guon' kiberbiek nin biciɛnb nin tiwɛnfuobt tunan nno, nɛ ki gbaan' ki dondeh Uwien, ¹² ki teh: «Imàn, ti'Wien ɲmàbe mituəm nin miyɛnfuom nin ufaa. Nɛn bo tí li pèkeh wə, kí li kpiekreh wə, kí li faareh wə, kí li ñengeh wə uyo ke. Ami.»

¹³ Nɛ biciɛnb nno ya uba niire' nni ki ye: «Binib bà guo tilierpenpien nɔ, bi yé ɲmɛmbɛ? Bi ñen' la?» ¹⁴ Nɛ n jiin' wə ki ye: «N'Yonbdaan, sin nɛ bɛn.» Nɛ u ye: «Bi yé binib bà bi jènde' bɛ ki gbien' nɛ. Bi sàkre' bi'liert Kipebuk nno ya sèm ni nɛ tù pende'.

¹⁵ Nɛn bo nɛ bi se
 Uwien ya berbiek ya nun bó,
 ki sɔnh itùon ki dienh wə u'duku ni ñonku nin wien ni.
 Nɛ wà ke kiberbiek bo nno li lèkn bi'bo.

¹⁶ Kònm ɲa ji li cuo bɛ,
 ñuñun ɲa ji li cuo bɛ,
 kuwienku ya wəl mənən ɲa ji li sɛ bɛ.

¹⁷ Kime Kipebuk kà te kiberbiek saan nno
 nɛ li liike bɛ kí taa bɛ
 kí jo liñunbunl là ya ñunm dienh limiel saan.
 Nɛ Uwien li ɲmire bi'nunsiir ke.»

8

Uwien ya Pebuk tɛbre' kugbɔnku nno ya siwel nlole

¹ Uwien ya Pebuk nno tɛbre' lisiwel nlole uyo wà nno, nɛ paaki ya bont ke ɲmile' cim nì wuəke' ki tì kpaan' tɛn miire pita. ² Nɛ n laa' Uwien ya tondb bilole bà te u'nun bó ki sɔnh u'tùon nno, bi de' bɛ inatun ilole.

³ Nɛ utondtə mə baa' kí lá sere liponpuol saan ki ɲuuke bi sienh liɲubl miñòkm ya sèn yà ni nno ya liba. Bi de' wə liɲubl li yebe wə ń sɛ, kí taan nɛn nin Uwien ya nib ya kaare kí de Uwien miñòkm ya ponpuol là te u'berbiek ya nun bó nno bo. ⁴ Liɲubl nno ya muñii nin Uwien ya nib ya kaare ñɛh utond nno ya nuə ni, ki fih paaki bó Uwien ya nun bó. ⁵ Nɛ Uwien ya tond nno taa' liɲubsɛnl nno, ki pɛrɛ' umu liponpuol nno bo, ki gbien' lè, ki taa' ki wiɛ' kitink bo. Nɛ utaa meknɛh, ki tengeh, kuwaaku te cɛɛn, nɛ kitink mə jènge'.

Inatunkpiek inan ya piebm

⁶ Uwien ya tondb bilole bà ɲuuke inatun ilole nno bonde' bɛ ń piebe.

⁷ Ukpiek piebe' u'natunl, nɛ bi taa' iteten ki taan' nin umu nin misèm ki wiɛ' kitink bo. Nɛ kitink ya gbiirm mita ya miba wìn', isiin mə ya gbiirm mita ya miba wìn', nɛ timəsəngt ke mə wìn'.

⁸ Ulie mə piebe' u'natunl, nɛ bi taa' nibonn niba ki wiɛ' miñuncienm ni nì yebe tɛn lijuəl ki teknh umu. Miñunm nno ya gbiirm mita ya miba kpɛnde' misèm. ⁹ Nɛ tibont tà fuobe mi'ni nno ya gbiirm mita ya miba kpo'. Iñɛrde ya gbiirm mita ya miba mə wewe'.

¹⁰ Nta mə piebe' u'natunl, nɛ liɲmaabicencienl liba teknh umu ki te tɛn kumucincinku ki ñen' paaki bó ní ki lá lu' ikpen nin iñunbun ni. ¹¹ Bi yih liɲmaabil nno «Tiləbr» nɛ. Lì

lu' miñunm mà ni nno ya gbiirm mita ya miba kpemde' tilabr. Ne binib bà yebe ñun' ki kpo', kime mì ji yé tilabr ne.

¹² Nnan mō piebe' u' natunl, ne uwien nin uñmaal ya gbiirm mita ya miba saa' ne ni' bó biike'. Iñmaabii ya gbiirm mita ya miba mō saa' ne ni' mō bó biike'. Nno ne uwien ni ya gbiirm mita ya miba ña ji wien, kuñonku mō ya gbiirm mita ya miba mō ña ji wien.

¹³ Ne n laa' ubenwien uba laanh mitewolkpōm, ki cii' u wuureh ufaa bo ki teh: «Nì li bre binib bo, nì li bre binib bo, uyo wà Uwien ya tondb bita bà s'ien' nno li piebe bi' natun nno, nì li bre binib bo.»

Linatunl ñjun ya piebm

9

¹ Uwien ya tond ñjun mō piebe' u' natunl, ne n laa' liñmaabil liba cere' kutaaku bo ní ki lá lu' kitink bo. Ne bi de' lè kubùoku kùà ño ka ñmōbe bien* nno ya nañabu ya pien.

² Lì pìire' kubùoku nno ya nañabu, ne imuñii iba ñen', ki naan ten bi puuh timaar ne, ki biike' uwien, ne ni' ke saan biike' c'nm. ³ Ne inacutuon ñen' imuñii nno ni ki gbe utingben bo. Bi de' yì mituom yì ñ li jundeh nì wi ten inen. ⁴ Ne ki pien' yì, ì la me muor, ki la me sisankt, ki la me subu buba nin butabu, ama yì ñ li jundeh binib bà ña ñmōbe Uwien ya ñeku bi'yutun bo nno baba. ⁵ Ba de' yì sen yì ñ li kuuleh binib nno ama yì ñ li jèndeh be kí tì baa iñmaale ñjun. Ijend nno wi ten unen ya luol ne. ⁶ I ya den, binib li nuunh mikuum, ka ñ le mè. Bi li nuunh be ñ kpo ama mikuum li tiinh be ne.

⁷ A laa' inacu nno la, a li ye itaan yà bi bonde' yì be ñ taa kí jo lituol ne. I'yul bo te ten bi kpele' yì miñòkm ya yukpekpie ne, i'nun bó mō te ten unisaal ya nun bó. ⁸ Tiyur te i'yul bo ki naan tipiiyur, ne i'ñin mō naan ucind ye. ⁹ Nibonn niba lieke i'fèl bo ki naan tikur. I'fiēbe ñmōbe kuwaaku ten itaan ne tuke titenlolt ki tiinh ki joh lituol. ¹⁰ I'juun mō naan inen ya juun ne, ki tì fōre' nin mup'lenmu. Lituol là ì li taah ki jèndeh binib kí tì baa iñmaale ñjun nno te yen ni ne. ¹¹ Kubùoku kùà ño ka ñmōbe bien nno ya tond ne yé i'ber. *Sufmbe ya lenm ni, bi yih utond nno Abadon ne, ki yih wō Apoliyon† Grekmbē ya lenm ni.

¹² Ijendkpiek gèbre' sō. Iyuon mō we ní.

Linatunl nluob ya piebm

¹³ Uwien ya tond nluob mō piebe' u' natunl, ne n cii' unieke uba bó, u ñen' miñòkm ya ponpuol‡ là te Uwien ya nun bó nno ya kele inan bó ní, ¹⁴ ki tōkeh Uwien ya tond nluob wà ñuuke linatunl nno ki teh: «Lore bitondb binan bà lùo Efrat ya kpencienl ya gbe nno kí wiε.» ¹⁵ Ne u lore' bitondb binan nno ki wiε'. Bi là bonde' ki ye bi li lore be li ya binl nin u ya ñmaal nin u ya wien nin u ya yo ne, be ñ ku binib ya gbiirm mita ya miba. ¹⁶ N cii' sojambē bà jeke itaan nno ya ñabu, bi là te itur itur ya turbenm ne.

¹⁷ N laa' itaan nno nin bà jeke yì nno te ma bo.

Tikur tuba lieke bi'fèl bo.

Tu'siem miba mōn ten umu,

mitōm bōn wiee,

mitōm mō naan mitenñokjiem.

Itaan nno ya yul naan ucind ya yul ne.

Umu nin imuñii nin mitenñokjiem ñeh i'ñuon ni.

¹⁸ Umu nin imuñii nin mitenñokjiem nno yé ijendcien ne ki ñeh itaan nno ya ñuon ni. Tibont tuta nno ku' binib ya gbiirm mita ya miba, ¹⁹ kime itaan nno ya tuom te i'ñuon nin i'juun ni ne. I'juun nno naan iwe ne ki ñmōbe iyul. ì taah yen ne ki jèndeh binib.

²⁰ Binib bà ña kpo' ijend nno ni nno ña lèbre' bi'tetem. Bi bie ki gbaandeh ki pukeh isenpol nin ibule yà ben nin bi'yul tien' yì nno ne. Bi taa' miñòkm nin ilike ya kurku nin kukurku kùà bi yih kù blōnsi nno nin iten nin idō ne ki tien' yì. Ibule nno ña lenh, ka

* 9:1 Liike Luk 8:31. † 9:11 Apoliyon ya tingi si: «Uduber ne.» ‡ 9:13 Liponpuol nno ya kele ke ya gbe naan iyin ne.

ciih, ka cuonh mɔ. ²¹ Binib nnɔ ɲa biɛ ki dàan' bi'nikul nin bi'ñɔkjiil nin bi'sɔnsɔndl nin bi'nasubu.

10

Uwien ya tond nin kigbɔnwawaak kiba ya gber

¹ N tí laa' Uwien ya tondtɔdaan uba, u ñen' kutaaku bó ki jiih ní kutɛwɔlgbɔnku piibe u'bo; gbɛngbɛnjɛpolke guɔn' u'yul tɛn uyukpɛkpiɛ. U'nun bó muɔreh tɛn uwien, nɛ u'tàan mɔ naan umu nɛ teknh còlcòl. ² U ɲuuke kigbɔnwawaak kiba u'nuɔ ni kì pibre'. U'nɔjietaal tɛ miñuncienm bo, nɛ u'nɔgentaal mɔ tɛ liwɛl bo. ³ U wuure' ufaa bo tɛn ucind. U wuure' uyo wà nnɔ, nɛ utaa tien' bolm milole bo. ⁴ N ye í kele itɛtien nnɔ ye bà kugbɔnku ni, nɛ ki cii' unieke uba bó u len' paaki bó ki ye: «Bɔle itɛtien nnɔ ye bà, la kele tù.»

⁵ Uwien ya tond wà n bi laa' u se miñuncienm nin liwɛl bo nnɔ yuon' u'nɔjie paaki bó ⁶ ki pole' wà tuu ki tɛ uyo kɛ, ki ñen' kutaaku nin tibont tà kɛ tɛ ku'bo, ki ñen' kitink nin tibont tà kɛ tɛ ki'bo, ki tien' miñuncienm nin tibont tà kɛ tɛ mi'ni nnɔ, ki ye: «Na ji li taande.»

⁷ Ama uyo wà Uwien ya tond nlole li cin kí piebe u'natunl nnɔ, u ya yo nɛ Uwien ya gbɛbɔlkaar tà u là tɔkɛ' tù u'tonsɔnb biñɔbonsɔknɔ nnɔ li tien.

⁸ N bi cii' unieke wà bó paaki bó nnɔ tí ye: «Li joh kí tì teke kigbɔnk kà Uwien ya tond wà se miñuncienm nin liwɛl bo ɲuuke kɛ, kì pibre' nɔ.»

⁹ Nɛ n bure' Uwien ya tond nnɔ saan ki tì tɔkɛ' wɔ ki ye wɔ í de nni kigbɔnk nnɔ. Nɛ u tɔkɛ' nni ki ye: «Teke kɛ kí ɲmɔn. Kì li ɲmɛ a'ñɔbu ni tɛn tisiir nɛ, nɛ ki li to a'benku ni.»

¹⁰ Nɛ n teke' kɛ utond nnɔ ya nuɔ ni kì ɲmɔn'. N ɲmɔnh kɛ uyo wà nnɔ kì ɲmɛ n'ñɔbu ni tɛn tisiir nɛ. Ama n tì nele' kɛ ma nnɔ n'benku ni kɛ ji to nɛ kɛrkeri. ¹¹ Nɛn saan nɛ bi tɔkɛ' nni ki ye: «A li biɛ kí tɔkɛ inibol yà kɛ tɛ uɲɛndun wuu ni, ki lienh ilenbol kɛ nin biɛɛrb nà lá li tu bɛ ya gber.»

11

Bimɔnkunb bile ya gber

¹ Nɛn saan nɛ bi de' nni iɲmele ya lɛnbɛnl liba li naan ukpɛndɔ, ki tɔkɛ' nni ki ye: «Fii kí kpaan Uwien ya duku nin liponpuol, kí kàan binib bà gbaandeh ki pukeh Uwien len nnɔ. ² Ama á dàan ki la kpaan kuduku nnɔ ya luo, kime Uwien taa' wù ki de' bà ɲa yé u'yaab nɛ. Bi li faake nin Uwien ya du kí wɔbn u'nib kí tì baa iɲmaale pinan nin ile. ³ Nɛ Uwien li cɛrɛ u'mɔnkunb bile í li sɔkndeh u'gber kí tì baa iwien liturl nin kobiile nin piluob, kí li guo tikpɛlɛɛ* tuba tù naan tibɔtɔr.»

⁴ Bimɔnkunb bile nnɔ yé Olifi ya siin ile nin ifr ile nɛ ki se uɲɛndun ya Yonbdaan ya nun bó. ⁵ Bi'nɛnnɛndɔ nuunh bɛ í jɛndɛ bɛ la, umu uba nɛ li ñɛ bi'ñuɔn ni kí ku bɛ. Wà kɛ nuunh wɔ í jɛndɛ bɛ la, udaan li kpo nnɔ nɛ. ⁶ Bi ɲmɔbɛ mituɔm bɛ í cuo utaa uyo wà bi tɛ ki sɔkndeh Uwien ya gber, ki ɲmɔbɛ mituɔm bɛ í cɛrɛ miñunm í kɛndɛ misɛm, ki ɲmɔbɛ mituɔm bɛ í cɛrɛ ijɛnd kɛ ya bol í lu utingbɛn bo uyo wà kɛ bi yíɛ.

⁷ Bi tì kun' imɔn Uwien ya gber bo ki gben' la, kiwenbiik kà li ñɛ ní kubùoku kùà ñɔ ka ɲmɔbɛ biɛn ni nnɔ li jɛkɛ bɛ butɔbu kí faake nin bɛ, kí ku bɛ. ⁸ Nɛ bi'gbenɛnt í juore kí li dɔ upaan bo uduciɛn wà ni bi là kpɛ' bi'Yonbdaan udɔpɔnpɔn bo nnɔ ni. Bi yih udu nnɔ ki nɛngreh Sodɔm nin Esipt nɛ. ⁹ Nɛ inibol yà kɛ tɛ uɲɛndun wuu ni ki lienh ilenbol kɛ nnɔ li baa kí lá liike bi'gbenɛnt nnɔ kí tì baa iwien ita nin kujɛnku, ka í tuo bɛ í subɛ bɛ. ¹⁰ Bi'kuum li sɔngɛ utingbɛn ya nib ya yɛnm, bɛ í li poknh, kí li punh tɔb tibont, kime Uwien ya ñɔbonsɔknɔ bile nnɔ là jɛndɛ' bɛ ki gbien'. ¹¹ Ama iwien ita nin kujɛnku nnɔ gɛbrɛ', nɛ Uwien cɛrɛ' kufuorku kɔn' bi'ni, bi fii' ki sɛrɛ', nɛ bujɛwaanciɛnbu cuo' binib

* 11:3 Bi là kɛ mikuum bii bi tɛ uyɛnsaa ni bii bi bɛndɛ' ki ye bi bii' Uwien nɛ la, bi guoh ni ya kpɛlɛtunb. Liike Matie 11:21.

bà bi likeh bε nno. ¹² Nε biñobonsaknb bile nno cii' unieke uba bó u len' paaki bó ufaa bo ki ye: «Dùo ní men.» Nε bi don' paaki kutewolgbonku ni bi'nennendb ya nun bó. ¹³ U ya yo nε kitink jènge' cεen, nε uduciεn nno ya dur ya gbiirm piik ya miba lu'. Kitink ya jèngm nno ku' binib itur ilole. Bà sien' ka kpo' nno ya fèl sen' ki tì kende', nε bi kpieke' Uwien wà te paaki bó.

¹⁴ Ijend nle bo gèbre' sɔ. Nta mɔ ya baam ŋa ní taande.

Linatunl nlole ya piebm

¹⁵ Uwien ya tond nlole mɔ piebe' u'natunl, nε bidεnb biba len' paaki bó ufaa bo ki ye: «Yonbdaan Uwien nin u'Nigendke Kristo nε ji si uɲendun wuu ya bel. Libel nno li tuu ki te uyo kε nε.»

¹⁶ Nε biciεnb pile nin binan bà kε bi'berbiemu bo Uwien ya nun bó nno gbaan' ki pukeh Uwien ¹⁷ ki teh:

«Yonbdaan Uwien, mituɔm kε ya daan.
Sin wà là te, ki biε ki te nno, ti faareh ŋε,
kime a taa' a'tociεnm nε ki jin' a'bel.

¹⁸ Binib bà ŋa yé a'yaab ya benku ni là ben' a'bo,
nε fenfenno a' mɔ ya mutuol ji fii' bi'bo.

Uyo wà sɔ a li bu bitenkpiib tibuur,

kí su a'tonsɔnb biñobonsaknb,

kí su a'nib bà kε boh ŋε,

biwaab nin biciεnb kε†

kí gben bà bereh uɲendun nno ya gber.»

¹⁹ Uwien ya duku kua te paaki bó nno piire', kujɔtieku ya lekl se ku'ni. Nen saan nε utaa mekndeh ki tengeh ki ŋmɔbe kuwaaku cεen, kitink jènge', nε utaa nii' itɛten lu' ki yebe cεen.

12

Upiitenpunb nin utunwien ya gber

¹ Ni ya puoli bó nε micincilnciεnm miba tien' kutaaku bo. N laa' upii uba nε uwien piibe u'bo ten lilierl, uɲmaal te u'taan ya tingi, iɲmaabii piik nin ile te u'yul bo ten uyukpekpie.

² Upii nno là punbe' nε, u'mamaayo baa', u benh wɔ ní maa, nε ki wɔlnh nin imerwien.

³ Micincilntɔm tí tien' kutaaku bo. N laa' utunwien* uba, u mɔn tohin ki ŋmɔbe iyul ilole nin iyin piik, ki kpie uberyukpekpie yul kε yul bo. ⁴ Utunwien nno taah u'juul ki preh iɲmaabii ya gbiirm mita ya miba, ki wienh kitink bo. U baa' ki lá sere' upii nno ya nun bó ŋɔ kibuk nno tì ñen' uyo wà la, wɔ ní pɔk kí guɔre kí nele nε.

⁵ Upii nno maa' kibujebuk. Kεn nε lá li ŋuuke inibol kε nin ufaa ki la ŋmɔbe nunsonge bi'bo. Uwien yuure' kibuk nno ki don' u'ba saan, u'berbiek ya bùol. ⁶ Nen saan nε upii nno sen' ki jon' kupenpelku ni, Uwien là bonde' wɔ mifεnm nen bó nε. Bi tì li likeh wɔ nen bó nε kí tì baa iwien liturl nin kobiile nin piluob.

⁷ Butɔbu buba tien' kutaaku bo. Uwien ya tondciεnb ya uba bi yih wà Misel; wɔn nin u'tondb tɔn' nin utunwien nno nin u'mɔ ya tondb butɔbu, ⁸ ki faake' nin bε, nε utunwien nin u'tondb ŋa ji ŋmɔbe sen bε ní li te paaki bó. ⁹ Nε bi ŋɔre' kutunwienku nno. Kù yé uyo bo ya wε nno nε. Bi yih kun nε usenpol, ki liebe' ki yih kù *Satan. Kun nε tulndeh uɲendun ya nib kε. Bi ture' kun nin ku'tondb kε nε ki wiε' kitink bo.

¹⁰ Nε n cii' unieke uba bó u len' ufaa bo kutaaku bo ki ye:

«Uyo wà sɔ yé uɲmεɲmeryo,

ki yé uyo wà ti'Wien wuɔn' u'tuɔm,

ki wuɔn' ki ye u yé ubεr,

ki wuɔn' ki ye u'Nigendke Kristo ŋmɔbe ticiεnt,

† 11:18 Biwaab nin biciεnb li fre kí li yé ibaan nin binikpekpiekb mɔ. * 12:3 Utunwien yé ibiere ya daan ya nennεnku nε.

kime bi ɲɔre' wà biindeh ti'yaab Uwien ya nun bó ñonku nin wien ni nno ɲɔ.

¹¹ Ti'yaab nno faake' nin wɔ ɲɔ. Kipebuk ya sɛm nin tigber tà bi kundeh imɛn tu'bo nno, nɛ cɛre' bi faake' nin wɔ.

Ba tɔnge' bi'miel haali ki tì kpo'.

¹² Kutaaku nin tibont tà kɛ te ku'bo ń li poknh,

kime bi ɲɔre' usenpol nno ɲɔ.

Ama nì bre kitink nin miñuncienm bo,

kime usenpol jire' ni'bo

nin u'benpiebe,

ki ben ki ye nì sien' wɔ iwenkàanke nɛ.»

¹³ Utunwien nno laa' bi ture' wɔ ki wie' kitink bo ma nno nɛ u sen' ki paan' upii wà maa' kibujɛbuk nno bo. ¹⁴ Nɛ Uwien de' upii nno ifiebe ile ì yebe ten umiekaab yi ɲɔ wɔ ń laan kí jo kupenpelku bó, Uwien là bonde' wɔ mifenm nà saan nno ɲɔ utunwien nno la nɛnde wɔ. Bi tì li likeh wɔ nen saan nɛ kí tì baa ibin ita nin kujenku. ¹⁵ Nen saan nɛ utunwien nno siin' miñunm m̀ yebe ten likpenl upii nno ya puoli bó ɲɔ mè ń puube kí tì tuke wɔ kí bure. ¹⁶ Nɛ kitink tore' upii nno, ki yàare' nɛ utunwien nno siin' miñunm mà nno kɔn'.

¹⁷ Utunwien nno ya benku ni ben' upii nno bo ki tì kende', nɛ u bure' ki tì tɔn' nin upii nno ya yaabii yà sien' nno butɔbu. Bi yé binib bà boh Uwien ya wɔb, ki pɛ *Yesu ya gber bo mɔnmɔnm nɛ. ¹⁸ Nɛ utunwien nno jon' ki tì sere' miñuncienm ya gbɛ litengbil bo†.

13

Kiwenk kà ñen' miñuncienm ni nin utunwien nno ya gber

¹ N tí laa' kiwenk kiba, kì ñen' miñuncienm ni, ki ɲmɔbe iyul ilole nin iyin piik, ki kpie uberyukpekpie yinl kɛ yinl bo. Nɛ bi kele' yul kɛ yul bo liyel, l̀ sukreh Uwien. ² Kiwenk nno naan unamuun nɛ, kì'tàan yebe ki ɲmɔbe titebiñiint t̀ fenbe cɛen, kì'ñakpon naan ucind yu. Utunwien nno taa' u'faa nin u'berbiek nin u'tɔcienm ki de' kè.

³ Kiwenk nno ya yul nno ya liba ɲmɔbe kugbiɛku ten la ń ɲmere nɛ.

Ama kugbiɛku nno bukre'.

Ǹi cuo' utingben ya nib kɛ miyɔkm nɛ bi ji ñuɔreh kè.

⁴ Bi gbaan' ki pukeh utunwien nno, kime wɔn nɛ de' kiwenk nno mituɔm. Bi là gbaan' ki pukeh kiwenk nno mɔ ki teh: «ɲmɛ te ten kiwenk kie nɔ? ɲmɛ li fre kí tɔ nin kè butɔbu?»

⁵ Bi là de' kiwenk nno usen kè ń li lienh tigbengt ya lenm, kí li sukreh Uwien, ki de' kè mituɔm kè ń li teh tibont haali iɲmaale pinan nin ile. ⁶ Nɛ k̀ cin' ki sukreh Uwien ki saah u'yel, ki yih u te nà saan fenm, ki sukreh bà te u'saan paaki bó nno. ⁷ Bi de' kè usen kè ń tɔ nin Uwien ya nib butɔbu kí faake nin bɛ. Nɛ ki de' kè mituɔm kè ń li ɲuuke inibol yà kɛ te uɲendun wuu ni ki lienh ilenbol kɛ nno. ⁸ Utingben bo ya nib bà kɛ ba kele' bi'yel limiel ya gbɔnku ni haali uɲendun ya cincinm nno li gbaan kí puke kiwenk nno. Bi là ku' Uwien ya Pebuk kà nno nɛ si limiel ya gbɔnku nno.

⁹ «Wà ɲmɔbe litubl la, wɔ ń cii.

¹⁰ Uwien ye bi li cuo wà tiyonbt la,

bi li mɔnbe kí cuo wɔ tiyonbt nɛ.

U ye bi li ku wà nin kijusiek la,

bi li mɔnbe kí ku wɔ nin kijusiek nɛ.

Nen bo, Uwien ya nib ń li ɲmɔbe kuminku,

kí li pɛ Uwien bo mɔnmɔnm.»

Kiwenk kà puɔ' kitink ni ya gber

¹¹ Nɛ n tí laa' kiwentɔk kiba puɔ' kitink ni, ki ɲmɔbe iyin ile ì naan kipebuk yè, nɛ ki ji lienh ten utunwien nno. ¹² Kì là ɲmɔbe kiwenk kà ñen' miñuncienm ni nno ya tuɔm kɛ, nɛ ki taah mè ki sɔnh ki dienh kè. Kiwenk kà puɔ' kitink ni nno wɔbndeh utingben bo ya nib bɛ ń li gbaandeh ki pukeh kà là ñen' miñuncienm ni, ki ɲmɔbe kugbiɛku, k̀

† 12:18 Bi kpiɛ' ki kele' tigbont tà nno ya tuba nì kele' ki ye: «N jon' ki tì sere' miñuncienm ya gbɛ litengbil bo nɛ.»

bukre' nno. ¹³ Kiwenk kà puo' kitink ni nno teh micincilm ceen, haali ki tì cèreh umu ñeh paaki ki jinh ní tingi, binib ke ya nun bó. ¹⁴ Bi de' kè mituom kì teh micincilm ki dienh kiwenk kà ñen' miñuncienm ni nno, ki tulndeh utingben ya nib ke, ki tókeh be ki teh be í mē kiwenk kà bi bunge' kè nin kijusiek ño kì faake' nno ya nennenu. ¹⁵ Bi de' kiwenk kà puo' kitink ni nno mituom kè í kuon kufuorku kà ñen' miñuncienm ni nno ya nennenu ni ño kù í li lienh, ki cèreh bi kuuleh binib bà ke ña gbaandeh ki pukeh kù nno. ¹⁶ Kì wòbn' binib ke, biwaab nin bicienb nin bifáadenb nin bijiinb nin iyonbe nin bà ña yé yonbe bi tien' kudieku bi'nojie bo bii bi'yutun bo. ¹⁷ Kudieku nno yé kiwenk kà ñen' miñuncienm ni nno ya yel bii kí'yel ya nónbl nē. Unil wà ña ñmòbe kudieku nno la, ba í cère wò í de bonn, ka í cère wò í kuore mō.

¹⁸ Fēnfennō miyēnfuom nē li cère binib í bende tibont tuu ya tingi. Unil wà ñmòbe miyēnfuom nē li bende kiwenk nno ya nónbl ya tingi. Linónbl nno yé unil ya yel ya nónbl nē. Lì te kobiiluob nin piluob nin miluob* nē.

14

Kipebuk nin ki teke' binib bà ki wiē'

¹ N tí liike' ki laa' Kipebuk nno se Siyōn ya juol bo. Binib itur kobk nin pinan nin inan bà ya yutun bo ñmòbe ken nin ki'Baa ya yel nno te kí'saan. ² Nē n cii' kuwaaku kuba bó paaki bó nì tuoreh ten miñuncienm nē fuh bii utaa nē tēngēh ufaa bo. N ciih kuwaaku kùà bó nno ñmē mō ten bibieñib nē ñih tibèr. ³ Binib nno te Uwien ya berbiek nin tiwenfuobt tunan nin bicienb nno ya nun bó nē ki geh iyuonfaan. Binib itur kobk nin pinan nin inan bà Uwien de' be kitink bo ki wiē' nno baba ña ñí la, uba ña í fre kí bēngē iyuon nno. ⁴ Ba kuon' bi'ba jòknt, bi te ten ujeftaan wà ña ben je nē, kime ba paan' niba bo, bi pē Kipebuk nno baba bo nē, ki joh kì joh nà ke saan. Uwien de' ben nē binib ni ki wiē', be í li yé wōn nin Kipebuk ya nikpiekb. ⁵ Ba ben tonnenku, nē ka ñmòbe biil mō.

Uwien ya tondb bita tóke' Uwien ya buur bó

⁶ N tí laa' Uwien ya tond uba, u laanh mitewòlkrōm, ki tuke tigbēmōnmōnt tà ña ñmòbe gbenm, wò í lá tóke utingben ya nib ke: inibol yà ke te uñendun wuu ni ki lienh ilenbol ke nno. ⁷ Utond nno len' ufaa bo ki ye: «Li boh mēn Uwien, kí li kpiekreh wò, kime u li bu binib tibuur uyo wà nno baa'-a! Li gbaandeh mēn ki pukeh Uwien, wōn nē ñen' kutaaku nin kitink nin miñuncienm nin iñunbun ke ya bol.»

⁸ Utondlie mō paan' ukpiek nno bo, ki lienh ki teh: «U lu' ño, u lu' ño, uducien Babilonn lu' ño. Wun nē taa' u'sōnsōndl ki puon' inibol ke, ki cère' i kōn' Uwien ya tudere ni.»

⁹ Utond nta mō paan' bikpiekb bile nno bo, ki lienh ufaa bo ki teh: «Binib bà ke gbaandeh ki pukeh kiwenk nno nin kí'nennenu, ki ñmòbe kí'dieku bi'yutun bo bii bi'nuo bo la, ¹⁰ Uwien ya benku ni li be bi'bo kí gbien, wò í dēre bi'tub ka í muo be cēcek, kí cère be í li te u'tondb nin Kipebuk ya nun bó ki jēndeh ki lēbreh mitēñōkjiēm mà teknh umu ni. ¹¹ Umu wà bi te u'ni ki jēndeh ki lēbreh nno ya muñii li tuu ki dukeh nē uyo ke. Binib bà ñmòbe kiwenk nno ya yel ya dieku, ki gbaandeh ki pukeh ken nin kí'nennenu nno li jēndeh nē ñōnku nin wien ni ka í li ñmòbe fuorl.»

¹² Nēn bo, nì yé uyo wà Uwien ya nib bà boh u'wòb, ki teke' *Yesu ki jin' nno í li ñmòbe kuminku nē.

¹³ Nē n cii' unieke uba bó u len' paaki bó ki ye: «Kēle kí ye: Binib bà ji kpookeh fēnfennō Yonbdaan bo nno, Uwien ya mōnm te bi'bo.» Nē *Mifuoñaanm ye: «Imōn, be í li fuoreh kí ñen' bi'jiinku, kime Uwien ña í sunde bi'bó bi sōn' itūon yà nno bo.»

Uwien li bu uñendun ya nib tibuur

¹⁴ Nē n tí liike' ki laa' kutewòlgbōnpenpienku kuba, niba ke ku'bo ki naan unisaal, ki kpie miñōkm ya yukpekpie, ki ñuuke puokñmañmaa uba. ¹⁵ Nē Uwien ya tond uba ñen' ní Uwien ya duku ni, ki yin' wà ke kutewòlgbōnku bo nno ufaa bo ki ye: «Taa a'puoko nno

* 13:18 Biba maaleh ki teh linónbl kobiiluob nin piluob nin miluob yé Erom ya bercien ya yel nē. Bitōb maaleh ki teh linónbl nno wōngēh unisaal ya bonn nē.

kí cin kí li ceh tijier, tijier ya ceceyo baa' ɲɔ, kime utingben bo ya jier ben'-a.»¹⁶ Nen saan ne wà ke kutewɔlgbɔnku bo nnɔ taa' u'puoko ki cen' utingben ya jier ke.

¹⁷ N tí laa' utondtɔ paaki bó, u ñen' ní Uwien ya duku ni, ki mɔ ɲuuke puokɲmanɲmaa.

¹⁸ Ne utondtɔ mɔ ñen' liponpuol saan. Wɔn ne ɲmɔbe mituɔm umu bo. U yin' utond wà ɲuuke puokɲmanɲmaa nnɔ ufaa bo ki ye: «Taa a'puokɲmanɲmaa nnɔ kí cecere utingben bo ya sibii yà bi taah yè ki ɲeh fɛn nnɔ, kime ì ben'-a.»¹⁹⁻²⁰ Ne utond nnɔ taa' u'puoko ki cecere' utingben bo ya sibii nnɔ, ki taa' ki kuore' kubòcienku kùà bi ɲmengeh isibii ku'ni nnɔ ni. Bi ɲmien' isibii nnɔ dugbaal ne. Bi ɲmien' yè ma nnɔ misèm ne ñen' kubùoku nnɔ ni ki puube' ki tì baa' kɔnsini kobiita. Utaan se mi'ni la, mì li baa u'lenbu. Nen ne wuɔn' ki ye Uwien ya benku ni ben' binib bo cɛen.

15

Ijendfórke ya gber

¹ Ne n tí laa' micincilntɔm kutaaku bo. Nì yé niboncienn ne ki ɲmɔbe kuñaanku cɛen. N laa' Uwien ya tondb bilole, ben ne li cère ijend ní tu uɲendun ya nib kí tì dukn bolm milole. Ijendfórke nínɔ, kime yen bo ne Uwien li tùɔre kí wuɔn u'benpiebe.

² Ne n laa' nibonn niba nì naan miñuncienm umu te ni'bo, nì wien tein ki likeh ki càareh ten lidíngl, ki laa' binib bà mɔn' ki faake' nin kiwenk nnɔ nin kí nennɛnku nin kí yel ya nɔnbl nnɔ se nibonn nnɔ saan, ki ɲuuke Uwien de' be tibèr tà nnɔ. ³ Ki geh Uwien ya tonsɔnl Moyis nin Kipebuk nnɔ ya yuon ki teh:

«Yonbdaan Uwien mituɔm ke ya daan,
a'tuon yé itùoncienn ne ki ɲmɔbe kuñaanku.

A teh nà nnɔ nì cuube ne ki yé imɔn.

Sin ne yé inibol ke ya ber.

⁴ Yonbdaan, ɲme li mɛnge lifèl ki la boh ɲɛ? ɲme te kí ye wa ní li pèkeh ɲɛ?

Sin baba ne yé uñaan.

Inibol ke li baa kí lá gbaan a'nun bó kí puke ɲɛ,

kime binib ke laa' a teh nà nnɔ nì cuube ne.»

⁵ Ni ya puoli bó ne n laa' Uwien ya duku kùà te paaki bó nnɔ pìire', kun si: kujɔtieku ya lekl te lininbonl là ni nnɔ. ⁶ Ne Uwien ya tondb bilole bà li cère uɲendun ya nib ní jènde kí tì dukn bolm milole nnɔ ñen' ní kuduku nnɔ ni, ki guo tikpɛlcɛpenpienn tù windeh, ki buobe miñòkm ya ɲingben bi'siik ni. ⁷ Ne tiwenfuobt tunan nnɔ ya kiba taa' miñòkm ya sèn ilole ki de' Uwien ya tondb bilole nnɔ. Uwien wà tuu ki te uyo ke nnɔ ya mutuol ne gbe isèn nnɔ. ⁸ Ne Uwien ya kpieke nin u'tuɔm cère' imuñii fii' ki gbe kuduku nnɔ. Uba ɲa ní fre kí kɔ ku'ni kí tì baa ijend yà Uwien ya tondb bilole li cère uɲendun ní jènde yè kí tì dukn bolm milole nnɔ ya gbenm.

16

Uwien ya benpiebe te isèn yà ni ya gber

¹ N cii' unieke uba bó u len' Uwien ya duku ni ufaa bo, ki tɔke' Uwien ya tondb bilole nnɔ ki ye: «Li joh men kí tì taa Uwien ya benpiebe wà te isèn ilole ni nnɔ kí wule kitink bo.»

² Ukpiek bure' ki tì taa' nà te u'senl ni nnɔ ki wule' kitink bo. Ne inel yà bre ki wi ki gbien' yèyèke' binib bà ɲmɔbe kiwenk nnɔ ya dièku ki gbaandeh ki pukeh kí nennɛnku nnɔ.

³ Ulie mɔ taa' nà te u'yaal ni ki tì wule' miñuncienm ni. Ne mì kpɛnde' kusebubulku ki naan libonkpil ya sèm. Ne tibont tà ke te mi'ni nnɔ kpo'.

⁴ Nta mɔ taa' nà te u'mɔ yaal ni ki tì wule' ikpen nin iñunbun ni. Ne i'ñunm kpɛnde' misèm.

⁵ Ne n cii' Uwien ya tond wà ɲmɔbe mituɔm miñunm bo nnɔ len' ki ye:

«Uwien, a cuube ne,
sin ne là te, ki bie ki te, ki yé uñaan.

A tien' nà nɔ ne wuɔn' ki ye a'buur cuube.

⁶ Kime bi ku' a'nib nin a'ñòbonsòknb ne a'mò de' be misèm be í ñu. Bi kpe nen ne.» ⁷ Ne n cii' unieke uba bó liponpuol saan u teh: «Yonbdaan Uwien mituòm ke ya daan, a'buur yé imòn ne, ki cuube.»

⁸ Nnan mò taa' nà te u'mò yaal ni ki wule' uwien wà puòreh nò bo, ne u laa' mituòm wù í li sienh binib ten umu. ⁹ Kuwòlku funfunde' binib, ne bi suke' Uwien wà ñmòbe ufaa ki cèrè' bi jèndeh nnò, ka tuo' be í lèbre bi'tetem ñò kí kpíeke wò.

¹⁰ Njun mò taa' nà te u'mò ya senl ni ki tì wule' kiwenk nnò ya berbiek bo. Ki'bel ya tinfenm ke biike', ne binib jèndeh ki gbíekèh ki ñmòn h bi'lèn. ¹¹ Ijend nnò nin inel nnò bo ne bi suke' Uwien wà te paaki bó; ka tuo' ki wié' bi'tuonbiere nnò.

¹² Nluob mò taa' nà te u'mò ya senl ni, ki tì wule' likpencienl Efrat ni, ne lì fuòrè', ki cèrè' biberb bà ñen' liwenpurl bó ní nnò laa' ñeñèbùol. ¹³ Ne n laa' isenpol ita; uba ñen' *utunwien nnò ya ñòbu ni, utò ñen' kiwenk nnò yaabu ni, utò mò ñen' utonnenñòbonsòknl yaabu ni. Isenpol nnò naan itetie ne. ¹⁴ *Satan ne sòn' yè, ì teh micincilm, ki joh utingben ke bo ya berb saan, yè í taan be ñò be í tò butòbu Uwien mituòm ke ya daan ya wengbiin ya daali.

¹⁵ Yonbdaan ye: «Li cengeh men, n li baa ten unasu ne. Wà ña gòh, ki bonde' u'wengolkaar mò la, Uwien ya mòm te u'bo, kime wa í cuon cènkpenlonlonl be í le u'fe.»

¹⁶ Isenpol nnò taan' biberb nnò libùol liba ne bi yih ni'saan *Sufmbe ya lenm ni ki teh Amagedònn.

¹⁷ Nlòle mò taa' nà te u'mò ya senl ni, ki tì wule' kitink bó ní, ne unieke uba len' ufaa bo Uwien ya duku ni u'berbiek saan ki ye: «Nì gben' nínò.» ¹⁸ Utaa mekndeh, ki tengeh, kuwaaku te cèen, ne kitink jènge' na ñmòbe fuul. Haali Uwien tì ñen' binib kitink bo ma, ka laan jènge' mi ya jèngm. ¹⁹ Kì jènge' ma nnò ne uducièn Babilonn yèkre' bolm mita. Idu ke ya dur mò lulu'. Uwien ne tiere' uducièn Babilonn ya nib bó. U'benku ni ben' bi'bo ki gbien' ne u dere' bi'tub cèen, ka muò' be cècèkm. ²⁰ Idek nin ijuòn ke fefe'. ²¹ Utaa nii' ne itetèn lulu' binib bo ki kpíeke cèen, ne bi suke' Uwien itetèn nnò bo, kime ijend nnò là bre bi'bo cèen ne.

17

Uwien li bu ujenkpendgaar tibuur

¹ Ne Uwien ya tondb bilole bà ñuuke isèn ilole nnò ya uba baa' ki lá tòke' nni ki ye: «Dèn í wuòn ñe Uwien lá li bu ujenkpendgaar nnò tibuur kí dere u'tub ma bo. Ujenkpendgaar nnò yé udu ne ki te ikpengol ya gbe. ² Utingben bo ya berb tien' lisònsòndl nin wòn ne, ne binib guòrè' lè utingben ke bo ki kòn' Uwien ya tudere ni.»

³ *Mifuoñaanm cèrè' n laa' nà tideknt yaam nnò ni, ne utond nnò taa' nni ki jon' kupenpelku ni, n tì laa' upii uba jeke kiwenmómónk kiba, kì ñmòbe iyul ilole nin iyin piik, kì gbenent ke gbe iyel yà sukreh Uwien. ⁴ Upii nnò guo tiwenmòmòmònt tuba tì móm, ki taa' miñòkm nin iten yà ñmòbe kudaaku nin ilaan yà ñmòbe kudaaku ki fènde' u'ba. U ñuuke miñòkm ya senl, lì gbe u'sònsòndtuon. Yen si: u'juòke nin u'jòknt ya bont nnò. ⁵ Bi ke' liyel là binib ña ben li'tingi u'yutunl bo. Liyel nnò ya tingi si: «Uducièn Babilonn: lijenkpendl nin ijuòke yà te kitink bo ya naa.» ⁶ Ne n laa' upii nnò ñun' Uwien ya nib ya sèm nin binib bà bi ku' be *Yesu bo nnò ya sèm ki yibe' ten u ñun' midaam ne.

N laa' wò ma nnò ne nì cuo' nni miyòkm cèen. ⁷ Ne Uwien ya tond nnò tòke' nni ki ye: «Be tien' nì cuo' ñe miyòkm-i? N li kpiire' upii nnò nin u jeke kiwenk kà, kì ñmòbe iyul ilole nin iyin piik nnò ya gber, kí tòke ñe. ⁸ A laa' kiwenk kà nò, kì là te ne ka ji te. Kì li ñe ní kubùoku kùà ñò ka ñmòbe bien nnò ni ne, kí bure be í tì ku kè. Binib bà Uwien ña ke' bi'yel limiel ya gbònkni haali uñendun ya cincinm nnò laa' kè la, nì li ji be, kime kì là te ne, ka ji te ama kì li liebe ní.

⁹ «Fenfennò miyenfuom nin mibenm ne li cèrè binib í bende nibonn nie ya tingi. Kiwenk nnò ya yul ilole nnò yé ijuòn ilole yà upii nnò te i'bo nnò ne. Ì yé biberb bilole mò ne. ¹⁰ Biberb bilole nnò ni, bijun ya bel gèbre' ñò, nluob ne ke fenfennò wuò, nlòle

ɲa laan kèle'. U lá kèle' la, wa ń wuəke. ¹¹ Kiwenk kà là te, ka ji te nno yé bəniin nɛ, ki ñen' biberb bilole nno ni, nɛ ki joh bɛ ń tì ku kè. ¹² A laa' iyin piik yà nno, yé binib piik bà lá li ji libel nɛ. Bi lá jin' libel la, ben nin kiwenk nno li taan libel nno nɛ, ama la ń wuəke. ¹³ Biberb nno kɛ kpaan' buñɔbu nɛ, bɛ ń taa bi'tuəm nin bi'faa kɛ kí sɔn kí de kiwenk nno. ¹⁴ Bi li tɔ nin Kipebuk butɔbu, nɛ kè ń faake nin bɛ, kime kì yé yonbdɛnb kɛ ya Yonbdaan nɛ, ki yé biberb kɛ ya bɛrcien. Wɔn nin binib bà Uwien yin' bɛ ki gènde' bɛ bi yé u'yaab ki pɛ u'bo mɔnmɔnm nno nɛ li faake.»

¹⁵ Nɛ utond nno tí tɔkɛ' nni ki ye: «A laa' miñunm mà ujenkpend nno te mi'saan nno yé inibol yà kɛ te uɲendun wuu ni ki lienh ilenbol kɛ nno nɛ. ¹⁶ A laa' iyin piik yà, ì yé biberb nno, nin kiwenk nno li sikre ujenkpend nno bo, kí fie u'went kɛ, kí cère wɔ ń li te limufunl, kí ɲmɔnɲmɔn wɔ, kí taa umu kí sɛ nà bó sien', ¹⁷ kime Uwien nɛ de' biberb piik nno iyenmaale bɛ ń tien u yíe nà. U yíe nà si: biberb piik nno ń kpaan buñɔbu kí taa bi'bel kí cèbe kiwenk nno kí tì baa uyo wà u là len' nà nno ń tien.

¹⁸ «A laa' upii wà nno yé uducien wà likeh utingben bo ya bɛrb kɛ nɛ.»

18

Babilonn ya berm

¹ Ni ya puoli bó nɛ n tí laa' tideknt yaam Uwien ya tond uba ñen' paaki bó ki jiinh ní, ki ɲmɔbe mituəm ki gbien', nɛ u'wenwenku wende' utingben kɛ bo,

² nɛ u lienh ufaa bo ki teh:

«U lu' ɲɔ, u lu' ɲɔ, uducien Babilonn lu' ɲɔ.

U ji kpende' isɛnpol kɛ ya bol ya kɔnkuɔn nɛ.

Inuɔn nin tiwent tà yé tijɔnkt ya bont ki ɲmɔbe isensen kɛ ji kɔ wun ni nɛ.

³ Kime udu nno nɛ taa' u'sɔnsɔndl ki puon' inibol kɛ, ki cère' ì kɔn' Uwien ya tudere ni.

Utingben bo ya bɛrb tien' lisɔnsɔndl nin wù, nɛ ikpenkpend laa' lifaal li yebe u'wiel bo.»

⁴ Nɛ n tí cii' unieke uba bó paaki bó u lienh ki teh:

«N' nibe, ñɛ mɛn Babilonn ni, ki la li te u'nib ya tònbiere ya gber ni,

ɲɔ ki la ji ijend yà bi li ji yè nno,

⁵ kime udu nno ya nib sɔn' itònbiere yà nno yɛbre' ki gbien' ki tì kpiɛ kutaaku nɛ, Uwien ɲa sunde' bi'tònbiere nno bó,

⁶ Tien bɛ mɛn bi tien' nɛ ma bo nno, bi tien' nɛ ibiere yà nno, jiin bɛ mɛn nno bolm mile bo,

bi là cère' ni jin' ijend ma bo nno,

jiin bɛ mɛn nno bolm mile bo.

⁷ Ben bà là yíe tigbengt, ki yíe bɛ ń li te liwiel ni, nì tì kɛnde' nno,

cère mɛn bɛ ń ji ijend mɔ kí li kaa mikuum kí tì baa nno,

kime udu nno ya nib maaleh bi'fɛl ni,

ki teh bi'du gbere' nɛ, ka te tɛn kpropii,

ka lì li kèle kuum mɔ fiebu.

⁸ Nɛn bo, ijend li taan kí lu udu nno ya nib bo uwien uba nɛ. Yɛn si:

mikum nin ikumuɔ nin mikònm.

Umu li wi udu nno,

kime Yonbdaan Uwien wà bun' tibuur nno ɲmɔbe mituəm ki gbien'.»

⁹ Utingben bo ya bɛrb bà kɛ tien' lisɔnsɔndl nin udu nno, ben nin wun jin' liwiel nno, li muɔ kí kpiende u'bo, kime u teknh umu, imuñii dukeh. ¹⁰ Bi li juore kí li se fɔnfɔkm nɛ, kime bi fenge bi la tì jènde udu nno ni nɛ. Bi li lienh ki teh:

«Nì brike' a'bo ɲɔ, nì brike' a'bo ɲɔ

uducien Babilonn, sin wà là ɲmɔbe ufaa nno, nì brike' a'bo ɲɔ,

Uwien pɔk ki bun' a'buur ki gben' na taande'.»

¹¹ Utingben bo ya kpenkpend mɔ li muɔh ki kpiendeh udu nno bo, kime uba ɲa ji daanh bi'went. ¹² Tun si: miñòkm nin ilike ya kur nin iten yà ɲmɔbe kudaaku nin ilaan nin

tikpɛlcɛpɛnpient nin ikpɛlmónmón nin tikpɛlcɛr tà dinge suə ki windeh nin ikpɛlde ke ya bol yà ya daaku faa nin isiin yà ya dɔ ya daaku faa nin bi taah iluobñin ki teh tibont tà nin bi kpeh tibont tà kɛ ya bol nin kukurku kù a bi yih kù blənsi nin tikutər nin iten yà ya daaku faa bi yih yè maarb ¹³ nin lɛfina ke ya bol nin tisir tà nu ki ɣmɛ kɛ ya bol nin midaam ke nin mikpəm nin miyom nin iji nin inɛ nin ipe nin itaan nin titenlolt nin iyonbe nin binib bà bi coh bɛ butəbu ni. ¹⁴ Bi li len ki ye:

«Sin Babilonn, a là fɛ tibont tà nnə gben' ɣɔ.

A'nacenkpebont tà mən ki ɣməbe kuñuərku nnə gben' ɣɔ,
nil ɣa ji li lɛ tù fiebu.»

¹⁵ Binib bà tien' ukpenkpende udu nnə ni, ki laa' lifaal nnə,

li juore kí li se fənfəkm nɛ ki muəh ki kpɛndeh,

kime bi fenge bi la tì jènde ni' bɔ nɛ. ¹⁶ Bi li lienh ki teh:

«Nì brike' a'bo ɣɔ, nì brike' a'bo ɣɔ uduciɛn Babilonn, nì brike' a'bo ɣɔ,

sin wà là te tɛn upii wà guo tikpɛlcɛpɛnpient

nin ikpɛlmónmón nin yà kɛ ya bol ya daaku faa

ki fènde' a'ba nin bi taah miñəkm nin iten yà ya daaku faa

ki teh tijɛfɛnbont tà nnə nin ilaan nnə.

¹⁷ Li ya faal kɛ nɛ pək ki gben' na taande' nɔ-ɔɔ?»

Biñerkurb nin bi'ciɛnb nin bikpɛntuənb nin bà kɛ sənɣ miñunciɛnm bo ki jinh se fənfəkm nɛ, ¹⁸ ki likeh udu wà teknh nnə ya muñii, ki wuureh ki teh: «U lɛ udu ba te ki baa' uduciɛn wuu nɔ?» ¹⁹ Nɛ ki yiɣ titɛnt ki pukeh bi'yul bo, ki muəh ki kpɛndeh ki wuureh ki teh:

«Nì brike' a'bo ɣɔ, nì brike' a'bo ɣɔ,

uduciɛn Babilonn nì brike' a'bo ɣɔ,

biñerdɛnb kɛ ñi' a ya faal bo nɛ ki faake'.

Nɛn kɛ nɛ pək ki lá gben' na taande' nɔ-ɔɔ?»

²⁰ Tibont tà kɛ te kutaaku bo í li poknh,

Uwien ya nib nin *Yesu ya tondb nin

*Uwien ya ñəbonsəknbɛ ni'mə í li poknh,

uduciɛn nnə ya berm bo,

kime Uwien bun' udu nnə ya nib tibuur

bi tien' nɛ mibiɛrm mà nnə bo ki kun' nɛ imən.

²¹ Nɛ Uwien ya tondtədaan uba yuure' litɛnl liba li yɛbe tɛn linɛciɛnl ki wiɛ' miñunciɛnm ni, nɛ ki ye:

«Bi li bere uduciɛn Babilonn ufaa bó ma sɔ.

Nil ɣa ji li lɛ wù fiebu.

²² Ba ji li cii bieñib nin yonyuonb

nin wopieb nin natunpieb bó udu nnə ni.

Utonsənl uba mənən nin utə ɣa ji li te u'ni.

Ba ji li cii naal bó u'ni.

²³ Frl ɣa ji li wende u'ni,

ba ji li cii uje nin upii bà kuən' tɔb,

na laan wuəke' ya yuon bó u'ni,

udu nnə ya kpenkpend nɛ là cɛn' binib kɛ utingbɛn bo.

U'nib là taa' iñəke nɛ ki lɛrɛ' inibol kɛ.»

²⁴ Liɛbe' ki ní, *Uwien ya ñəbonsəknb nin u'nib bà kɛ bi ku' bɛ utingbɛn bo nnə u ya du nɛ si bi'kuum.

19

Bà mən' ki faake' ya yuon nin Uwien ya Pebuk ya piikuən

¹ Ni ya puoli bó nɛ n cii' unieke uba bó paaki bó tɛn kuniwulku ya nieke, u teh:

«Aleluya,

ti'Wien nɛ ɣmiɛndeh binib.

Wɔn nɛ si ukpiɛke nin mituɔm,

² kime u'buur yé imɔn nɛ, ki cuube.

U bun' ujenkpendgaar wà taa' u'sɔnsɔndl
ki puon' binib kɛ utingben bo nnɔ tibuur,
ki tu' u là ku' u'tonsɔnb bà nnɔ ya fɛnl».

³ Nɛ kuniwulku nnɔ tí ye:

«Aleluya,

Babilonn ya muñii li tuu ki dukeh nɛ uyo kɛ.»

⁴ Nɛ biciɛnb pile nin binan nnɔ nin tiwɛnfuobt tunan nnɔ gbaan' ki pukeh Uwien wà ke
kiberbiɛk bo nnɔ, ki teh:

«Ami! Aleluya!»

⁵ Nɛn saan nɛ unieke uba len' kiberbiɛk nnɔ saan ki ye: «Ninbi, biwaab nin biciɛnb bà
yé tí'Wien ya tonsɔnb ki boh wɔ nnɔ ní'kɛ ní li pɛkeh wɔ mɛn. ⁶ Nɛ n tí cii' unieke uba bó
tɛn kuniwulku ya nieke, a li ye miñuncienm nɛ fuh bii utaa nɛ tɛngɛh. Unieke nnɔ teh:

«Aleluya,

Yonbdaan Uwien mituɔm kɛ ya daan caan' u'bel ɲɔ.

⁷ Cère mɛn tí li poknh, kí li ɲmɔbe uyɛnsɔnge kí gbien,

kí li kpiɛkreh wɔ,

kime Kipebuk nnɔ ya piikuɔnyo baa' ɲɔ.

Nɛ kí'po bonde' u'ba ɲɔ.» »

⁸ Uwien de' wɔ usɛn wɔ ní gole tikpɛlɛɛr tà mɔn ki pɛn ki windeh.

Tikpɛlɛɛr nnɔ wuɔn' ki ye Uwien bù' u'nib bigbɛmɔndɛnb nɛ.

⁹ Nɛ uba tɔkɛ' nni ki ye: «Kele kí ye: «Uwien ya mɔnm te u yin' binib bà bɛ ní ji Kipebuk
ya piikuɔnjier nnɔ bo,» nɛ kí tí ye: «Tigber tuu cinbe ki ñɛn' Uwien saan nɛ.» » ¹⁰ Nɛn
saan nɛ n gbaan' udaan nnɔ ya nun bó ní puke wɔ, nɛ u tɔkɛ' nni ki ye n la tien nnɔ, kime
u'mɔ yé min nin n'tɔb bà yé *Yesu ya mɔnkunb nnɔ ya tonsɔntɔ nɛ. A li puke Uwien baba
nɛ. *Yesu kpiire' tigbɛmɔnt tà nnɔ yé Uwien là cère' *u'Fuoñaanm tore' u'ñɔbonsɔknb
bi sɔkn' tigber tà nnɔ nɛ.

Unil wà jɛke utɛnpɛn ya gbɛr

¹¹ Nɛ n tí liike' ki laa' kutaaku yɛ, utɛnpɛn uba puɔ' ní, wà jɛke wɔ nnɔ bi yih wɔ
umɛmɔndaan nin unimɔn nɛ. U buh binib tibuur, ki tɔh butɔbu ní'donbó nɛ. ¹² U'nun
muɔreh tɛn umupɛn nɛ. U kpiɛ iberyukpɛkpiɛ ligol. Liyel liba te u'bo, wɔn baba ɲa ní
la, uba ɲa bɛn lí'tingi. ¹³ U guo kulierku kuba nɛ ku'kɛkɛ yé misɛm, bi yih wɔ Uwien
ya ñɔbonl. ¹⁴ Nɛ Uwien ya sojambe pɛ u'puoli, ki jɛke itɛnpɛn, ki guo tiliert tù pɛn ki
windeh. ¹⁵ Nɛ kijusiek kà ɲmɛ penpen nɔreh ki ñɛh utɛnjɛkl nnɔ ya ñɔbu ni. U li taa ken
nɛ kí ku inibol. U li ɲuuke bɛ nin ufaa ki la ɲmɔbe nunsɔnge bi'bo, kí niin bɛ tɛn bi taanh
ki mɛreh isibii ki ñɛndɛh i'ñunm ma bo, kime Uwien mituɔm kɛ ya daan ya mutuol fii'
bi'bo ki gbien'-a! ¹⁶ Liyel liba te u'lierku nin u'penl bo. Len si: «Biberb kɛ ya bercien nin
yonbɛnb kɛ ya Yonbdaan.»

¹⁷ Nɛ n laa' utond uba se uwien bo, ki wuureh ufaa bo ki yih inuɔn yà kɛ ya bol jinh
tunɔnt yì ní baa kí ji Uwien bonde' ujincien wà nnɔ. ¹⁸ Yì ní baa kí ji biberb nin sojacienb
nin bifefaab nin itaan nin bà jɛke yì nin binib kɛ, bà yé iyonbe nin bà ɲa yé yonbe nin
biwaab nin biciɛnb kɛ ya nɔnt.

¹⁹ Nɛ n tí laa' kiwɛnk nnɔ nin utingben bo ya berb nin bi'sojambe taan', bɛ ní tɔ utɛnjɛkl
nnɔ nin u'sojambe butɔbu. ²⁰ Nɛ bí cuo' kiwɛnk nnɔ nin utonnenñɔbonsɔknl nnɔ mɔ.
Wɔn nɛ là tien' micincilm ki de' kiwɛnk, ki lɛrɛ' binib bà kiwɛnk nnɔ ya diɛku te bi'bo bi
gbaandɛh ki pukeh kí'nɛnɛnku nnɔ. Bi taa' bi'kɛ bile bi fuobe nɛ ki tì wiɛ' kumubùoku
kuba ni mitɛnñɔkjiɛm te len ki teknh. ²¹ Bà sɛn' nnɔ wɔn, utɛnjɛkl nnɔ taa' kijusiek kà
nɔreh kí ñɛh u'ñɔbu ni nnɔ nɛ ki ku' bɛ, nɛ inuɔn kɛ baa' kí jin' bɛ kí tì gbo'.

¹ Nε n tí laa' Uwien ya tond uba ñen' kutaaku bó ki jiih ní ki ñuuke kubùoku kùà ñò ka ñmòbe bien nno ya pien nin tikudòkcencient u'nuò ni, ² ki baa' ki cuo' utunwien nno. U yé uyo bo ya wε nno nε. Bi yih wòn nε usenpol, ki liebe' ki yih wò *Satan. U taa' tikudòkr nno ki lòle' wò, wò ñ li lùò kí tì baa ibin liturl, ³ ki taa' wò ki wiε' kubùoku kùà ñò ka ñmòbe bien nno ni, ki bìn', ki pìn' ipien, ki pòle' ñò utunwien nno ji la lere nib kí tì baa ibin liturl nno ya gbenm. Ibin nno gèbre' la, bi li wiε wò nε, wò ñ tien iwenkàanke.

⁴ Nε n laa' muberbiemu muba, bà bàareh ki kaah mu'bo nno, Uwien de' be usen be ñ bu binib tibuur, ki laa' binib bà là kun' imòn *Yesu bo, ki kpaande' Uwien ya gber ñò bi ku' be nno ya naanmu. Bi mεkre' nε ki jin' libel nin Kristo ibin liturl. Ben ña gbaan' ki puke' kiwenk nno bii ki' nennenk, ka ñmòbe ki' dièku bi'yutun bo bii bi'nuò bo. ⁵ Uwien mεkre' ben nε mikpiekm. Bitenkpiitòb bà sien' nno ibin liturl nno ña gèbre' la, ba ñ mεkre. ⁶ Binib bà kpiε' ki mεkre' bitenkpiib ni nno Uwien ya mòm te bi'bo, kime Uwien nε bore' be ki tien' u'yaab. Ba ñ kpo kí lere. Bi li yé Uwien nin *Kristo ya tòtuorkaab nε, ki li yé biberb nin *Kristo ibin liturl.

Satan ya lum

⁷ Ibin liturl nno gèbre' la, Uwien li cère be ñ ñen' *Satan lipekl ni kí wiε, ⁸ wò ñ jo kí tì lere inibol yà kε te utingben kε bo, kí tì taan yè, yè ñ tò butòbu. Inibol nno ya yel si Gog nin Magog* nε. Bi yebe ten likpentengbil nε. ⁹ Bi gbe utingben bo ni'ke saan, ki jebe' udu wà Uwien yé wù, u'nib te u'ni nno, nε umu ñen' paaki bó ní ki lá wìn' bi'ke. ¹⁰ Nε Uwien cère' bi cuo' usenpol wà lere' be nno, ki wiε' kumubùoku kùà mitenñòkjiem te len ki teknh nno ni, kiwenk nno nin utonnenñòbonsòknl te nà saan nno. Bi li tuu ki te nen saan nε uyo kε ki jèndeh ki lebreh ñònk ni nin wien ni.

Lidaali là Uwien li bu binib ke tibuur

¹¹ N laa' kiberbecencienk kiba kí pìen, ki laa' wà kε ki'bo nno. Kitink nin kutaaku gben' u'nun bó kpepel ka sien' bonn. ¹² Nε n laa' bitenkpiib, bicienb nin biwaab kε se kiberbiek nno ya nun bó. Nε bi pibre' tigbont, ki liebe' ki pibre' kutòku limiel ya gbònkú níno. Bi bun' bitenkpiib tibuur, wà kε là sòn' ma bo. Bi bun' be ten nì kele' ma bo tigbont nno ni nε. ¹³ Miñunm là jin' binib bà kε nno, mì ñen' be ní. Mikuum là jin' bà bi te kutenkpiiku ni nno mò ñen' ní, nε Uwien bun' be tibuur wà kε là sòn' ma bo. ¹⁴ Nen saan nε bi taa' mikuum nin kutenkpiiku ki wiε' kumubùoku ni. Kumubùoku nno nε yé mikuliem. ¹⁵ Nε bi taa' binib bà kε ya yel ña kele' limiel ya gbònkú ni nno mò ki wiε' kumubùoku nno ni.

21

Kutefenku nin kitinfenk ya gber

¹ N laa' kutefenku nin kitinfenk, kime kutekpaaku nin kitinkpaak nno ña ji te. Miñuncienm mò ña ji te. ² N laa' Uwien ya du Yerusalemfaan ñen' u'saan paaki bó ní ki mòn ten uje faan wà bi dùun' wò ki tuke ki joh u'cε bó. ³ Nε n cii' unieke uba bó, u len' ufaa bo kiberbiek nno saan ki ye: «Liike men, Uwien ya kònkúon ji te binib ni nε. U li kòh nin be, nε be ñ li yé u'yaab, nε wòn bugben ñ li yé bi'Wien. ⁴ U li ñmire bi'nunsiir kε, kuum nin kumuò nin jend nin kpiende ña ji li te, kime tibonkpaar nno kε gben'-a.»

⁵ Nen saan nε wà kε kiberbiek bo nno len' ki ye: «Fenfennò n teh tibont kε tifent nε.» Nε ki tí len' ki ye: «Kele tigber tuu, kime tù te nε, ki kpe be ñ li du tu'bo.» ⁶ Nε ki tòke' nni ki ye: «Ni'ke tien' ki gben'-a! Min nε yé micincinm nin migbenm. Uñuñun ñmòbe wà kε la, n li de wò liñunbunl là ya ñunm dienh limiel wa ñ pè niba. ⁷ Wà kε mòn' ki faake' nε li si tu ya bont kε. N li yé u'Wien nε u'mò li yé n'buk. ⁸ Bà sen' bujewanbu nin bà ña fòre' Kristo ya sen ni nin bà teh ijuòke ya bont nin binikub nin isònsònd nin biñòkdenb nin bà pε ibule bo. Bi'ke ya tòn nin bi'lenm ña kpe gbemònt ya sen. Bi'bùol si kumubùoku kùà ni mitenñòkjiem te len ki teknh nno nε. Nen nε yé mikuliem.»

Yerusalemfaan ya gber

* 20:8 Uwien ya ñòbonsòknl Esekìel là yih Uwien ya nennendb nε Gog nin Magog.

⁹ Uwien ya tondb bilole bà ñuuke ijendfərke isèn ilole ni nnə ya uba baa' ki lá təkə' nni ki ye: «Den, í wuən ñe ujefaan wà Kipebuk li kuən wə nnə.» ¹⁰ *Mifuoñaanm cèrè' n laa' nà tidəknt yaam nnə ni nē utond nnə taa' nni ki don' lijəfəfəkr̩l liba bo, ki wuən' nni Uwien ya du Yerusalem u ñen' u'saan paaki bó ki jiinh ní. ¹¹ Uwien ya wenwenku wendeh wù ki cèrè' u windeh ten litenl là ya daaku faa, ki windeh ten litenl là bən ten lidingl ki likeh ki càareh. ¹² Liguoncenciēnl liba nē là guən' udu nnə, ki ñməbe inañuən piik nin ile. Uwien ya tondb piik nin bile se inañuən nnə kē saan. Israyel yaab ya baamul piik nin ile ya yel kēle' inañuən piik nin ile nnə kē bo. ¹³ Inañuən ita te lenpuoli bó, ita te nintuəli bó, ita te ugen bó, ita mə te ujie bó. ¹⁴ Liguoncenciēnl nnə se iten piik nin ile bo nē. Kipebuk ya tondb piik nin bile ya yel kēle' iten nnə kē bo.

¹⁵ Uwien ya tond wà lienh nni nnə ñuuke miñðkm ya kpendə wə í kpaan udu nnə nin u'nañuən nin u'guoncenciēnl nnə. ¹⁶ Udu nnə là te ten kangbonga nē, u'kēle kē inan ya p̩en k̩e. Nē u taa' ukpendə nnə ki kpaan' udu nnə, ki laa' ikele inan nnə, wà kē ya fəkn te mikpàanm itur piik nin ile nē. U'paaki ya fəkn mə k̩e nnə nē. ¹⁷ U kpaan' * liguonl nnə ki laa' nì te kobk nin pinan nin minan nē. U kpaan' binib kpàandeh tibont ma bo nē. ¹⁸ Bi là taa' iten yà bi yih yè jaspi nnə nē ki men' liguonl nnə. Udu nnə kē là yé miñðkm mà wien, ki windeh ki likeh ki càareh ten lidingl nē. ¹⁹ Bi là taa' iten yà ya daaku faa kē ya bol nē ki mənge' liguonl nnə ya tenpuul.

Likpiekl yé litenl là bi yih lè jaspi nnə nē,
 liliel yé litenl là bi yih lè safir nnə nē,
 litaal yé litenl là bi yih lè agati nnə nē,
 nnan yé litenl là bi yih lè emolod nnə nē,
²⁰ n̩un yé litenl là bi yih lè sadoniks nnə nē,
 nluob yé litenl là bi yih lè kaneliyann nnə nē,
 nlole yé litenl là bi yih lè krisolate nnə nē,
 nniin yé litenl là bi yih lè belil nnə nē,
 nwe yé litenl là bi yih lè topasi nnə nē,
 piik yé litenl là bi yih lè kalsedoni nnə nē,
 piiknba yé litenl là bi yih lè yasente nnə nē,
 piiknle yé litenl là bi yih lè ametisi nnə nē.

²¹ Bi là taa' litenl là ya daaku faa bi yih lè p̩erl nnə piik nin ile nē ki tien' udu nnə ya nañuən piik nin ile nnə. Nañəbu kē nañəbu là jin' litenl liba nē. Ki taa' miñðkm mà windeh ki likeh ki càareh ten lidingl nnə ki c̩e' mifenm mà də udu nnə ya benku ni nnə.

²² Ma laa' udu nnə ni bi p̩əkeh Uwien kuduku k̩a ni, kimē Yonbdaan Uwien mituəm kē ya daan nin Kipebuk nnə te udu nnə ni, nē binib p̩əkeh bē. ²³ Udu nnə ya nib ña nuunh wien nin ñmaal í li wendeh u'ni, kimē Uwien ya wenwenku nē wendeh wù, nē Kipebuk nnə yé u'f̩rl. ²⁴ Inibol kē li cuon u'wenwenku ni, nē utingben bo ya berb li tuke bi'bont tà dienh bē ukpieke kí baa u'ni. ²⁵ Udu nnə ya nañuən li tuu ki ye uyo kē nē, nē na ji li biire u'ni. ²⁶ Bi li taa' tibont tà dienh inibol kē ukpieke nin lifaal kí baa u'ni. ²⁷ Nibonn nà kē yé tijəkt̩n ya bonn ña í kə u'ni. Binib bà teh ijuake ya bont nin bà ya t̩on nin bi'lenm ña k̩e gbem̩nt ya s̩en nnə mə ña í kə u'ni. Binib bà ya yel kēle' limiel ya gbənk̩u ni nnə baba nē li kə u'ni. Kugbənk̩u nnə yé Uwien ya Pebuk nnə yaaku nē.

22

¹ Uwien ya tond nnə wuən' nni miñunm mà dienh limiel ya kpen u windeh ten lidingl ki likeh ki càareh. Mì ñeh Uwien nin Kipebuk nnə ya berbiek saan nē. ² Limiel ya subu se mifenm mà də udu nnə ya benku ni nnə ya siik ni nē, ki te ukpen nnə ya kēle kē ile, ki l̩onh bolm piik nin mile libinl ni. Bù l̩onh ñmaal kē ñmaal nē. Bu'fer yé kur̩aaku nē ki buuh inibol kē. ³ Uwien wiē' nà kē miñuəm ña ji li te udu nnə ni. Uwien nin Kipebuk ya berbiek li te udu nnə ni nē, nē Uwien ya tonsənb í li pukeh wə. ⁴ Bi li lē u'nun bó, nē bi

* 21:17 Mikpàanm nnə ya fəkn k̩e kí cin kunəkp̩endunku kí t̩i f̩re inəbii nē.

li kele u'yel bi'yutun bo. ⁵ Na ji li biire u'ni, ne binib nnɔ ɲa ji li nuunh frl, ka ji li nuunh wien n' wende be, kime Yonbdaan Uwien ne li wendeh be. Bi li ye biberb ne uyo ke.

Yesu ya baam ya gber

⁶ Uwien ya tond nnɔ tɔke' nni ki ye: «Tigber tuu te ne, ki kpe be n' li du tu'bo. Yonbdaan Uwien wà là cère' u'ñòbonsòknb sòkn' u'gber nnɔ, ne sòn' ní u'tond wɔ n' lá wuɔn u'tonsɔnb tibont tà li tien' na n' taande.»

⁷ *Yesu len' ki ye: «Li cengeh men, n we ní na n' taande.» Wà ke tùore' ki ɲuuke Uwien ya gber tà te kugbɔnku kuu ni nɔ ki tɔkeh nà laan teh nin nà lá li tien nnɔ ya gber la, Uwien ya mɔnm te u'bo.

⁸ Min San ne cii' tibont tuu bó ki laa' tɔ mɔ. N cii' tu'bó, ki laa' tɔ ma nnɔ, ne n gbaan' utond wà wuɔn' nni tɔ nnɔ ya nun bó n' puke wɔ. ⁹ Ne u tɔke' nni ki ye n la tien nnɔ, kime u' mɔ ye min nin n' tɔb bà ye *Uwien ya ñòbonsòknb nin bà tùore' ki ɲuuke kugbɔnku kuu ya gber ya tonsɔntɔ ne. A li puke Uwien baba ne. ¹⁰ Ne ki tí tɔke' nni ki ye: «La bóle Uwien ya gber tà te kugbɔnku kuu ni nɔ, kime tɔ li tien uyo wà nnɔ nek'n' ní ɲɔ. ¹¹ Wà bre la, wɔ n' li teh nà bre ki joh. Wà yíe tijòknt ya tòn la, wɔ n' li kuɔndeh u'ba tijòknt ki joh. Wà ye unimòn la, wɔ n' li teh tinimònt ki joh. Wà ye Uwien yɔ la, wɔ n' juore kí li ye Uwien yɔ.»

¹² *Yesu tí ye: «Li cengeh men, n we ní na n' taande, kí li tuke lisuul n' lá su unil ke u'tuonl kpe ma bo. ¹³ Min ne ye micincinm nin migbenm, ukpiek nin ufòrke.» ¹⁴ Binib bà sòkreh bi'liert nnɔ Uwien ya mɔnm te bi'bo. Ben ne ɲmɔbe usen be n' mɔ limiel ya subu ya bii, kí ñe bunañɔbu kí kɔ udu nnɔ ni* . ¹⁵ Ama bà teh ijuòke ya bont nin biñòkdenb nin isònsònd nin binikub nin bà pe ibule bo nnɔ, bi'ke fe itòn nin tigber tà ɲa kpe gbemònt ya sen ne, ne ki pe tu'bo. Ben li juore saali ne.

¹⁶ «Min *Yesu ne sòn' ní n' tond wɔ n' lá tɔke ne tigber tuu n'táan ni. N ye Dafid ya yaabil ne, ki wien ten litenɲenmaasel.»

¹⁷ *Mifuoñaanm nin Uwien ya Pebuk ya jekpen ye: «Den.»

Wà ke cii' la, u' mɔ n' ye: «Den.»

Uñuñun ɲmɔbe wà ke la, wɔ n' den,

wà yíe miñunm mà dienh limiel la,

wɔ n' den kí ñu, ki la pè niba.

Tigberfòrkaar

¹⁸ N gbierh wà ke ciih tigber tà te kugbɔnku kuu ni, ki tɔkeh nà laan teh nin nà lá li tien nnɔ ya gber nnɔ ne. Wà ke taa' tigbetɔr ki pukn' tigber nnɔ bó la, Uwien li cère ijend yà bi len' i'bó kugbɔnku kuu ni nnɔ n' lu u'bo. ¹⁹ Wà ke kùore' kugbɔnku kuu ya gber la, Uwien ɲa n' cèbe wɔ, wɔ n' mɔ bi len' limiel ya subu búa bó kugbɔnku kuu ni nnɔ ya bii, ka n' cère wɔ n' kɔ u'du wà bi len' u'bó kugbɔnku kuu ni nɔ ni mɔ.

²⁰ Wà tɔke' tigber tuu ke nnɔ ye: «Imòn ne n we ní na n' taande.»

Imòn, Yonbdaan Yesu, den.

²¹ Yonbdaan *Yesu n' juoke binib ke.

* 22:14 Bi kpiɛ' ki kele' tigbont tà nnɔ ya tuba ni n' kele' ki ye: «Binib bà boh ti'gber tà te kugbɔnku kuu ni nnɔ Uwien ya mɔnm te bi'bo ne.»